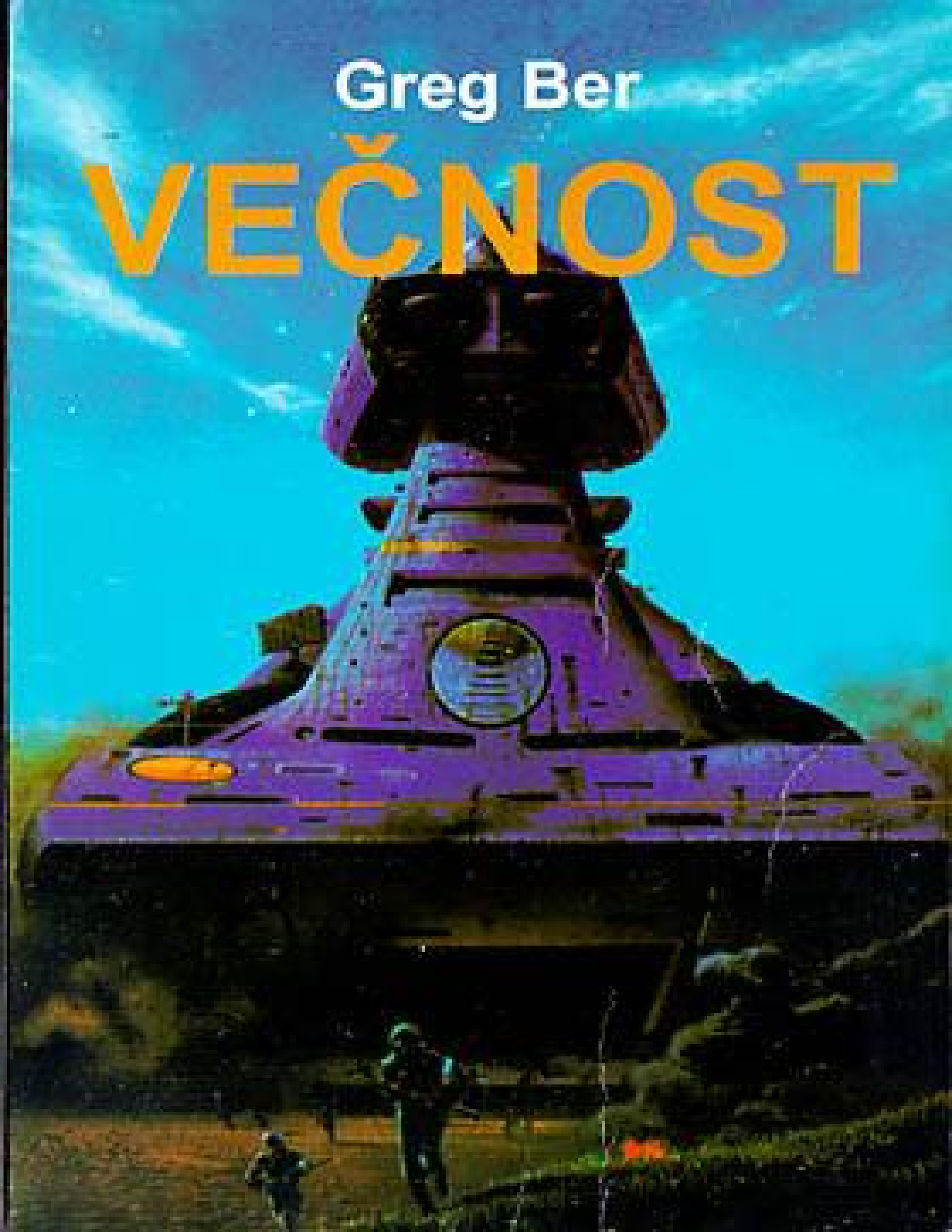

Greg Ber

VEČNOST

UVOD

Na kraju, nad zemljom postoje samo samoća i okrutnost. Ni u zraku svetlosti ni u zrnu peska nećeš naći utehu, jer sve je tama, a hladni pogled Božjih ravnodušnih očiju teških kapaka pada na sve sa jednakim prezirom. Spasenje postoji samo u tvojim unutrašnjim snagama; moraš živeti onako kako drvo živi, ili kao bubašvabe i buve koje gamižu na tlu i u ostacima Zemlje. I tako živi, i oseti bol od saznanja da živiš. Jedeš šta god ti dođe pod ruku, a ako ti je to što jedeš nekad bio brat ili sestra, neka bude tako; Boga nije briga. Nikoga nije briga. Kurvaš se, a da li se kurvaš sa muškarcem ili sa ženom, nikoga nije briga; jer, kada su svi gladni, svi su kurve, čak i oni koji kurve koriste. A bolesti cvetaju kada su svi kurve, jer mikrobi moraju da žive i šire se preko tla i ostataka zemlje.

Neki kažu da ćemo se sami popeti na nebo. Neki kažu da je svi trebalo da pomremo; trebalo je da umremo, za kaznu. Ali, tako ne treba da bude. Jer, izobličenjem vremena i po hiru istorije, anđeli dolaze sa Kamena, da stupaju zemljom i nude utehu koju zemlja ne može da pruži; da odgurnu oblake i dim i dopuste suncu da prođe, da zaseju naše useve i požanju našu hranu, a onda da nam predaju plugove. Divite se tome, a ne proklinjite anđele u ludilu svoje krivice; jer oni su sena kao san, a vi ne verujete istinski.

Oni vas neguju u bolesti, a vremenom ćete im se pridružiti da negujete druge. Medicina postaje religija; pomoć je jedina zapovest; isceljenje je najveći dar Bogu koji se može zamisliti.

Oni donose čuda sa Kamena. Ostaju među nama, ali nisu deo nas, i neki se žale, ali ostali ne obraćaju pažnju kao što se ne obraća pažnja na tričarije. Ono na šta se ti neki žale je podela i nezadovoljstvo, jer mi nikad nismo srećni. I nikad nismo mirni ni zadovoljni. Ali, anđeli to ne slušaju.

A onda iz biblijskih zemalja i sa istoka, iz zemalja Zaveta, ka ljudima od Zaveta, stiže pobuna. Jer, njihove zemlje nisu bile spržene i oni još mogu da nađu snagu u tlu, a mudri su i poznaju Zakon o drvetu i buvi. Pošto su Odabrani od Boga, bore se protiv anđela koji nisu anđeli, nego su za njih đavoli; bore se, ali čuda ih

umiruju i čine pokornima. Stoga ljudi od Zaveta spavaju snom pokornih, gradeći i radeći, a ne boreći se. Tako je u zemljama gde je čovečanstvo prvi put otvorilo oči.

A onda u zemljama utonulim u zlo, pri vrhu Srca Tame, kao beli talog u tamnoj boci, iz tih zemalja stižu govornici Afrikanera i Engleza u svojim lepim uniformama, da opljačkaju sve nedirnite južne predele Zemlje. Bore se, ali čuda ih umiruju i čine ih pokornim, na svoj način. Stoga oni spavaju snom pokornih, gradeći i radeći, a ne boreći se. Tako je na dnu amfore Afrike.

Svetlost i učenje počinju ponovo nad tлом, jer snaga se vraća tlu, i mesu. Sve to dugujemo anđelima. I ako su oni samo ljudi, samo naša deca koja nam se vraćaju zaogrnuti svetlošću, šta je to za naše zadovoljstvo i zahvalnost?

Oni nas podižu od Zakona o drvetu i buvi, i čine nas ponovo ljudima.

Geršom Rafael, Knjiga Smrti, Sura 4, Knjiga 1.

1. OPORAVLJENA ZEMLJA, NEZAVISNO PODRUČJE NOVOG ZELANDA, 2046.

Groblje stanice Novi Marčinson imalo je samo trideset grobova. Ograđeni komadić zeljišta bio je okružen ravnim travnjakom, oko i preko koga se zaštitnički povijao potočić, tiho žuboreći kroz sveži, suvi vetar. Vlati trave povijale su se i šuštale pod vetrom. Planine krunisane snegom bile su umotane sivim oblacima kao šalom, dok su blistale nad dolinom. Sunce je bilo na oko sat iznad Dvoprste planine na istoku, i bilo je sjajno, mada ne i toplo. Uprkos vetru, Geri Lenijer se znojio.

Pomogao je da se kovčeg prenese kroz otvorenu belu ogradu do sveže iskopane rake, označene nemarno nabacanom hrpom crne zemlje, pretvorivši pri tom lice u masku kako bi sakrio napor i oštre probade bola.

Kovčeg su nosila šestorica prijatelja. Sam kovčeg bio je samo lepo uobličena i precizno planirana kutija od borovine, ali Lorens Hajneman je u trenutku smrti imao dobrih devedeset kilograma. Njegova udovica, Lenora Karolson, išla je dva koraka iza njih, podignutog lica, zbunjeno zureći u nešto tik iznad kraja kovčega. Njena nekada pepeljasto plava kosa sada je bila srebrno seda.

Lari je izgledao mnogo mlađi od Lenore, koja je delovala krhko i vilinski i sada, u svojoj devedesetj. Bio je dobio novo telo posle srčanog napada, pre trideset četiri godine; nisu ga ubili starost ni bolest, nego lavina kamenja u planinskom logoru, dvadesetak kilometara odatle.

Položili su ga u zemlju i povukli debelu crnu užad. Kovčeg se nagnuo i zaškripao. Lenijeru se učini kako je Hajnemanu ovaj grob neudoban, ali odmah odagna te uzlete mašte; nije dobro pridavati druga značenja smrti.

Sveštenik nove rimske crkve govorio je nad grobom na latinskom. Lenijer je prvi ubacio u jamu pregršt vlažne zemlje. Pepeo pepelu. Tlo je ovde vlažno. Kovčeg će istrunuti.

Lenijer protrlja rame dok je stajao kraj Karen, koja mu je bila žena već gotovo četiri decenije. Kružila je pogledom po licima daljih

suseda, tražeći nešto što bi joj pomoglo da se ne oseti toliko izdvojenom. Lenijer je pokušavao da posmatra ožalošćene njenim očima, našavši pri tom samo tugu i nervoznu smernost. On joj dotače lakat, ali ona je odbi svaku utehu. Karen se osećala kao da ne pripada ovde. Volela je Lenoru Karolson kao majku, a ipak nije pričala sa njom već dve godine.

Tamo gore, na nebu, među okruzima u orbiti, Heksamon je vodio svoje poslove, ali nije poslao predstavnika uzvišenih nebeskih tela; i zaista, s obzirom na to šta je Lari u poslednje vreme mislio o Heksamonu, taj gest ne bi baš bio umesan.

Kako su se stvari izmenile...

Podele. Razdvajanja. Propasti. Ni sav posao koji su obavili na Oporavku nije mogao poništiti te razlike. Tako mnogo su očekivali od Oporavka. Karen je još bila puna nade, još je radila na raznim projektima. ali, oni oko nje uglavnom nisu delili njene nade.

Još je bila puna vere, u budućnost, u napore Heksamona.

Lenijer svoju veru beše izgubio pre dvadeset godina.

Sada su polagali značajan deo svoje prošlosti u vlažnu zemlju, bez nade u novo oživljavanje. Hajneman nije očekivao da će poginuti nesrećnim slučajem, ali, ipak, sam je odabrao svoju smrt. Lenijer beše načinio sličan izbor. Jednog dana, znao je, zemlja će primiti i njega, i to mu se i dalje činilo valjanim, iako nije bilo bez prizvuka užasa. Umreće. Bez ikakvih drugih izgleda. Kao i Hajneman, kao i Lenora, do izvesne tačke prihvatao je mogućnosti koje je nudio Heksamon, a onda se predomislio.

Karen se nije predomislila. Da je pod kamenom lavinom bila ona, a ne Lari, sada ne bi bila mrtva; sačuvana u implantu, čekala bi skoro uskrsnuće, u telu sveže uzgajenom za nju u jednom od okruga, i donesenom na Zemlju. Uskoro bi bila jednako mlada, a možda i mlađa nego što je sada. A kako su godine prolazile, ona nije ostarila ništa više nego što je želela, a telo joj se menjalo samo na prihvaćene načine. To ju je odvajalo od ostalih ljudi. Odvajalo ju je i od muža.

Kao i Karen, njihova kći Andija imala je implant, a Lenijer se tome nije protivio, što ga je ponekad činilo malo posramljenim; ali, to što ju je gledao kako raste i menja se bilo je i samo po sebi izuzetno

iskustvo, i shvatio je da je daleko spremniji da prihvati svoju nego smrt svoje divne kćeri. Nije se protivio Kareninim planovima, i Heksamon se spustio da blagoslovi dete jednog od svojih vernih slugu, da da njegovoj kćeri dar koji on sam ne beše prihvatio, pošto nije bio (niti je mogao biti) dostupan svim Starim urođenicima Zemlje.

A onda je nastupila ironija i ostavila trajni trag u njihovim životima. Pre dvadeset godina, Andijin avion se srušio u istočni Pacifik i nikad je nisu našli. Izgledi za povratak u život njihove kćeri bili su pokopani u mulju nekog ogromnog ponora, kao sićušan kliker, jer čak ni tehnologija Heksamona nije uspela da je pronađe.

On zasuzi, ali ne zbog Larija. Obrisao je lice i ukočio izraz da bi pozdravio sveštenika, bogobojažljivog mladog hipokritu kojeg nikad nije voleo. "Dobro vino se pakuje u čudne flaše", rekao je jednom Lari.

Stekao je mudrost na kojoj mu zavidim.

U prvom naletu čudesa, dok su radili sa Heksamonom, svi su bili ošamućeni; Hajneman je, doduše, rado prihvatio drugo telo, a Lenora je prihvatila postupak podmlađivanja kako bi održala korak sa mužem. Kasnije je prestala sa tim, ali i sada je izgledala kao da ima jedva sedamdeset...

Većina Starih urođenika nije imala mogućnost da stekne implant; ni zemaljski Heksamon nije mogao da snabde svakoga na Zemlji neophodnim aparatima; a čak i da se to moglo, kulture Zemlje nisu bile spremne ni za približnu besmrtnost.

Lenijer je odbio implante, ali je prihvatio medicinu Heksamona; sve do danas nije znao je li to bila hipokrizija. Ta medicina je stajala na raspolaganju većini, mada ne i svim Starim urođenicima, rasejanim po uništenoj Zemlji; i Heksamon se naprezao da bi postigao i toliko.

Bio je ubedio sebe da za obavljanje posla koji vrši mora biti zdrav i u formi, a da bi bio zdrav i u formi dok obavlja taj posao - zalazeći u mrtve zemlje, živeći usred smrti, bolesti i zračenja - bile su mu potrebne prednosti medicine Heksamona.

Lenijer je osećao Kareninu reakciju. Kakvo traćenje. Toliki ljudi otpadaju i odustaju. Smatrala je da se ponašaju neodgovorno. Možda je i tako, ali oni - kao i on, kao i Karen - behu posvetili veliki

deo života Oporavku i veri. Bili su zaslužili svoja verovanja, ma koliko ih ona neodgovornim smatrala.

Ono što su svi dugovali okruzima u orbiti bilo je neizmerno. Ali, ljubav i odanost ne mogu se zaslužiti opraštanjem dugova.

Lenijer pođe sa ožalošćenima prema malenoj crkvi nekoliko stotina metara dalje, dok je Karen ostala pozadi, kraj grobova. Plakala je, ali on nije mogao da ode i uteši je.

On odmahnu glavom, oštro, i pogleda u nebo.

Niko nikad nije ni pomislio da bi moglo ispasti ovako.

I dalje je i sam jedva verovao u to.

U crkvenoj sali, koja je zauzimala čitav sprat, dok su tri mlađe žene iznosile sendviče i punč, Lenijer je čekao svoju ženu da se pridruži daći. Ljudi su se okupljali po dvoje-troje, s nelagodnošću, kako bi zajedno prišli udovici i izrazili saučešće, dok je ona to primala uz odsutan osmeh.

Svoju prvu porodicu je izgubila u Smrti, seti se on. Ona i Lari, pošto se behu povukli iz Oporavka pre deset godina, ponašali su se kao klinci... Pešačili su po Južnom ostrvu, bavili se raznim hobijima, povremeno odlazili u Australiju na produžene obilaske, jednom su čak odjedrili na Borneo. Bili su bezbrižni, ili su bar tako izgledali, i Lenijer im je zavideo na tome.

"Tvojoj ženi je ovo teško palo", reče mladić crvenog lica po imenu Fremont, prišavši sam Lenijeru. Fremont je vodio novootvorenu stanicu Irski potok; njegove poludivlje merino ovce ponekad su stizale čak do Tvizela, i nisu ga smatrali uzornim građaninom. Znak njegove stanice bila je ptica kea, što je bilo čudno za čoveka koji živi od ovaca; ipak, pripisivali su mu da je jednom rekao: "Nisam ništa manje nezavisan nego moje ovce. Idem kuda želim, kao i one."

"Svi smo ga voleli", primeti Lenijer. Nije znao zašto bi se poveravao ovom gotovo strancu crvenog lica, ali, dok je motrio ulaz, očekujući Karen, začu sebe kako govori dalje. "Bio je mudar čovek, a ipak jednostavan. Znao je svoje granice. Ja..."

Fremont podiže kosmate obrve.

"Bili smo zajedno na Kamenu", objasni Lenijer.

"To sam čuo. Sve vas mešaju sa anđelima."

Lenijer odmahnu glavom. "On je to mrzeo."

"Ali, dobro je radio, ovde i svuda drugde", nastavi Fremont. Na pogrebu su svi pristojni. Na vratima se pojavi Karen. Fremont, kome nije moglo biti više od trideset pet, pogleda ka njoj, pa ponovo ka Lenijeru, ispitivačkim pogledom. Lenijer uporedi sebe sa tim mladim i silovitim čovekom; njegova kosa bila je skoro sasvim seda, šake krupne, smeđe i čvornovate, leđa malo povijena.

Karen nije delovala ništa starije od Fremonta.

2. ZEMALJSKI HEKSAMON, ORBITA ZEMLJE, OSNI EUKLID

"Hajde da pričamo", predloži Suli Ram Kikura, isključivši okovratnik-ucrtavač i sklupčavši se u fotelji iza Olmija. On je stajao kraj prozora njenog stana - pravog prozora, koji je gledao na unutrašnji zid Osnog Euklida, kraj cilindričog prostora koji je nekada okruživao središnju singularnost Puta. Sada su se u njemu videli plivači-aeronauti sa prozirnim krilima nalik na slepe miševе, lebdeći zabavni parkovi, građani kako prolaze putanjama označenim blago purpurnim poljima - i mali luk tame sleva, svemir oko Zemlje koji se video preko unutrašnjeg zida.

Boje i živost podsećali su ga na sliku nekog Francuza sa početka dvadesetog veka, scenu u parku iznenada lišenom gravitacije - parovi u šetnji i deca ortodoksnih Naderita suludo razbacani svako na svoju stranu. Prizor se neprekidno menjao, pošto je telo ose rotiralo oko šupljine u središtu, prikazujući tok života i društva Heksamona, a Olmiju se činilo da više ne spada tu.

"Slušam te", reče on, mada je nije pogledao.

"Nisi posetio Tapija već mesecima." Tapi je bio njihov sin, stvoren od smeše njihovih tajni u gradskoj memoriji Euklida. Takav vid začeca vratio se u modu tek poslednjih desetak godina; pre toga, dok su ortodoksni Naderiti preovladavali u okružnoj upravi Euklida, najčešća su bila prirodna rođenja i rođenja ex utero, i nek idu do đavola silna stoleća tradicije Heksamona. Otuda deca koja su se igrala u Parku Toka pod prozorima Ram Kikure.

Olimi žmirnu, osećajući se krivim što izbegava njihovog sina. Suli Ram Kikura je uvek pogađala pravo u metu. "Dobro mu ide."

"Potrebni smo mu oboje. Delimičnjak po zahtevu nije zamena za oca. Za nekoliko meseci čekaju ga testovi za otelovljenje i potrebno mu je..."

"Da, da." Olmi umalo da požele da nikad nisu dobili Tapija. Teret odgovornosti, sada kad ga istraživanja toliko opterećuju, bio je prevelik. Naprosto, nije imao vremena.

"Ne znam da li da se ljutim na tebe ili ne", reče ona. "Suočen si

sa nečim teškim. Pretpostavljam da bih pre nekoliko godina pogodila o čemu se radi..." Glas joj je bio bogat i miran, i uspešno je njime vladala, ali nije uspela da prikrije brigu i nervozu zbog njegovog tihog otpora. "Dovoljno te cenim da bih te pitala šta te muči."

Cenim. Bili su glavni ljubavnici jedno drugom više decenija nego što je želeo da sračuna (sedamdeset četiri godine, podseti ga, mimo njegove želje, memorija implanta), i prošli su - učestvujući u njima - kroz najburnije i najspektakularnije delove istorije Heksamona. Nikad se nije ozbiljno udvarao ni jednoj ženi osim Ram Kikuri; znao je da će se, ma kuda otišao, ma sa kim uspostavio privremenu vezu, uvek njoj vratiti. Ona mu je bila par - homorf, u politici ni Naderit ni Gešel, zastupnik čitavog života, jednom predstavnik korporeala Zemlje u Neksusu, heroina nesrećnih, zanemarena i nezanemarljiva. Ni sa kim drugim ne bi mogao da napravi Tapija.

"Samo sam proučavao nešto."

"Da, ali nećeš da mi kažeš šta si proučavao... Šta god da je u pitanju, to te je izmenilo."

"Naprosto gledam unapred."

"Znaš nešto u šta ja nisam upućena, je li tako? Vraćaš se iz penzije? Taj put na Zemlju..."

On ne reče ništa i ona se povuče, čvrsto stegnutih usana. "U redu. Nešto tajno. Nešto u vezi sa ponovnim otvaranjem."

"Niko to ozbiljno ne planira", reče Olmi, i u glasu mu se oseti prizvuk ćudljivosti neobičan za čoveka starog pet vekova. Samo je Ram Kikura mogla da se probije kroz njegov oklop i izazove takav odgovor.

"Čak se ni Korzenovski ne slaže sa tobom."

"Sa mnom? Nikad nisam rekao da se zalažem za ponovno otvaranje."

"To je besmisleno", reče ona. Sada su oboje prodrli ispod oklopa. "Kakve god probleme da imamo, i neuspehe, da ostavimo Zemlju..."

"To je čak još manje verovatno", tiho reče on.

"... i da ponovo otvorimo Put... to se kosi sa svime čime smo se bavili poslednjih četrdeset godina."

"Nikad nisam rekao da to želim", odvrati on.

Njen podsmešljivi pogled ga zapanji. Nikada se ne behu toliko

udaljili jedno od drugog da bi mogli da osećaju međusobni intelektualni prezir. Njihov odnos je uvek predstavljao mešavinu strasti i dostojanstva, čak i u godinama najvećih svađa... Ovo je pokazivalo da će ih možda ponovo dostići ili i nadmašiti, iako je odbijao to da prizna.

"Niko to ne želi, ali zapravo bi bilo uzbudljivo, zar ne? Ponovo biti zauzet i koristan, imati misiju, vratiti se u dane mladosti i godine najveće moći. Ponovo otvoriti trgovinu sa Talzitom. Koliko čuda!"

Olimi malo podiže jedno rame, priznajući da u njenim rečima ima i malo istine.

"Naš posao ovde nije završen. Treba da ponovo napišemo čitavu svoju istoriju. To je svakako dovoljno veliki posao."

"Mislio sam da ti i tvoji nikad niste umereni", reče Olmi.

"Osećaš zov dužnosti, zar ne? Pripremaš se za ono što misliš da će se desiti." Suli Ram Kikura se proteže i ustade, uhvativši ga pod ruku više ljutito nego nežno. "Zar nismo nikada istinski delili misli? Zar je naša ljubav oduvek bila samo privlačenje suprotnosti? Protivio si mi se u vezi sa pravom Starih Urođenika na individualnost..."

"Sve drugo bi poremetilo Oporavak." To što je ona potegla to pitanje posle trideset osam godina, i što je on smesta odgovorio, pokazivalo je da ugljevlje te svađe još ne beše zgaslo.

"Složili smo se da se ne moramo slagati", reče ona, gledajući ga u lice.

Kao zastupnik Zemlje u godinama nakon Odvajanja i na počecima Oporavka, Ram Kikura se protivila naporima Heksamona da koristi Talzit i druge mentalne terapije nad Starim Urođenicima. Citirala je tadašnje zakone Zemlje i iznela slučaj pred sudove Heksamona, tvrdeći da Stari Urođenici imaju pravo da izbegavaju provere mentalnog zdravlja i korektivnu terapiju.

Na kraju, čitava njena sudska avantura okončana je donošenjem posebnog Zakona o Oporavku.

To je bilo rešeno pre trideset osam godina. U ovom trenutku je oko četrdeset procenata preživelih na Zemlji primalo neku vrstu terapije. Kampanja u korist primene bila je majstorska. Ponekad je prekorlačivala ograničenja, ali, uspela je. Mentalne bolesti i oštećenja bili su bukvalno iskorenjeni.

Ram Kikura se potom posvetila drugim pitanjima i drugim problemima. Ostali su ljubavnici, ali odnos im je bio pod pritiskom još od tada.

Njihova veza je bila veoma čvrsta. Obična neslaganja - čak i ovakva - nisu mogla da je prekinu. Ram Kikura nije mogla, a u svakom slučaju ne bi ni htela da plače ili pokazuje slabost kao Stari Urođenici, a Olmi je pre mnogo stoleća odustao od takvih svojstava. Njeno lice bilo je dovoljno upečatljivo i bez suza; on je umeo da raspozna u njoj naročiti karakter stanovnika Heksamona, osećanja uzdržana, pa ipak nekako saopštena, uglavnom tugu i gubitak.

"Promenio si se u poslednje četiri godine", reče mu ona. "Ne mogu da odredim kako... ali, šta god da radiš, za šta god da se pripremaš, to umanjuje onaj deo tebe koji volim."

on začkilji očima.

"Nećeš da pričaš o tome. Čak ni sa mnom."

On polako odmahnu glavom, osećajući u sebi novo urušavanje, nov talas povlačenja.

"Gde je onaj moj Olmi?" tiho upita Ram Kikura. "Šta si učinio s njim?"

"Ser Olmi! Vrlo mi je milo što ste se vratili. Kako ste putovali?" Predsednik Kijes Faren Siliom je stajao na prostranoj prozirnoj platformi, dok se veliki disk Zemlje pomaljao ispod njega, u skladu sa rotiranjem Osni Euklida. Pet stotina kvadratnih metara napregnutog i jonski učvršćenog stakla i dva sloja vučnog polja ležali su između predsednikove sale za sastanke i otvorenog svemira; izgledalo je kao da stoji nasred zjapećeg ništavila.

Odežda Farena Silioma - bele afričke pamučne pantalone i čupava crna košulja bez rukava od prerađenog lana sa Čička - naglašavali su njegovu odgovornost za dva sveta: Oporavljenu Zemlju, čija je istočna hemisfera pod njihovim stopalima upravo ulazila u jutro, i orbitalna tela: Osni Euklid i Osni Toro, kao i asteroidni zvezdani brod Čičak.

Olmi je stajao kraj jedne ivice prozirnog otvora u spoljašnjem omotaču okruga. Zemlja beše nestala sa vidika. On ucrtava zvanični pozdrav Farenu Siliomu i glasno dodade: "Put mi je glatko prošao,

Ser Predsedniče."

Tri dana strpljivo je čekao na prijem, iskoristivši to vreme za nelagodnu posetu Suli Ram Kikuri. Bezbroj puta ranije čekao je prve ministre i niže zvaničnike, potpuno svestan, kako su stoleća prolazila, da je razvio osećanje nadmoćnosti starog vojnika nad komandantima, ili, barem, snishodljivost prema hijerarhiji.

"A vaš sin?"

"Neko vreme ga već nisam video, Ser Predsedniče. Koliko čujem, dobro mu ide."

"Lep broj dece će uskoro izaći na ispite pred utelovljenje", primeti Faren Siliom. "Trebaće im tela i zaposlenje, svima njima, ako prođu onako lako kako znam da će proći vaš sin. Još imamo opterećenja za ograničene izvore."

"Da, Ser."

"Pozvao sam dvojicu svojih saradnika da prisustvuju delu našeg sastanka", dodade Predsednik, sklopivši ruke iza leđa.

Dva ovlašćena duha - projektovane delimične ličnosti, sposobne da privremeno deluju nezavisno od originala - pojavile se na nekoliko metara od predsednika. Olmi prepoznade jednog od njih, vođu neo-Gešela u Osnom Euklidu, Toberta Tomsona Tika, jednog od trideset senatora Euklida u Neksusu. Olmi beše ispitao Tika na početku svoje misije, iako se nije lično sreo s njim. Slika Tikovog delimičnjaka izgledala je nešto pristalije i mišićavije od originala i šepurenje koje je postalo uobičajeno među radikalnijim političarima Neksusa.

Prisustvo projektovanih delimičnjaka bilo je i staro i novo. Tokom trideset godina nakon Odvajanja, razdvajanja Čička i Puta, ortodoksni Naderiti kontrolisali su Heksamon i ovakve tehnološke slike bile su dozvoljene samo u slučajevima preke potrebe. Sada je korišćenje delimičnjaka bilo uobičajeno; neo-Gešeli poput Tika nisu se ustezali da rasipaju svoju sliku i ličnost po Heksamonu.

"Ser Olmi poznaje senatora Tika. Međutim, mislim da niste sreli senatora Rasa Mišinija, senatora teritorije Velike Australije i Novog Zelanda. On je ovog časa u Melburnu."

"Izvinite zbog vremenske razlike, Ser Olmi", reče Mišini.

"Nema problema", odgovori Olmi. Podnošenje izveštaja bila je

čista formalnost, pošto je njegov najveći deo već bio uobličen u detaljan dosije grafikona i ucrtavanja; ali, čak i tako, nije očekivao da će Faren Siliom pozvati svedoke. Bio je mudar vođa, koji je znao kada da svojim protivnicima dodeli visoke položaje; Olmi je malo znao o Mišiniju.

"Dozvolite da se opet izvinim što vas uznemiravam u veoma zasluženom odmoru." Predsednika ponovo okupa svetlost Zemlje. Kako se okrug rotirao, Zemlja je izgledala kao da ponovo prolazi ispod njih. "Stolećima ste služili ovoj službi. Mislim da je najbolje osloniti se na nekoga ko ima vaše iskustvo i perspektivu. Naravno, ono sa čim ovde imamo posla uglavnom su istorijski problemi i težnje..."

"Problemi kultura, možda", ubaci se Tik i Olmi pomisli kako je nepristojno da delimičnjak prekine Predsednika; ali, eto, takav je stil neo-Gešela.

"Pretpostavljam da ovi velečasnici znaju na kakav ste me zadatak poslali", reče Olmi, pokazavši glavom ka duhovima. Ali ne čitav zadatak.

Predsednik ucrtava potvrdu. Ispod njih skliznu mesec, tanak i blistav platinski luk. Sada su svi stajali blizu središta platforme, a slike delimičnjaka blago su titrale, ukazujući na njihovu prirodu. "Nadam se da je ovaj zadatak bio manje naporan od onih po kojima ste postali poznati."

"Nije uopšte bio naporan, Ser Predsedniče. Bojao sam se da ću izgubiti dodir sa detaljima Heksamona..." Ako ne i sa čitavom ljudskom rasom, pomisli on, "...ako budem živeo tako mirno i lagodno."

Predsednik se nasmeši. Čak je i Olmiju bilo teško da starog veterana, kao što beše on, zamisli da provodi život u mirnoj dokolici.

"Poslao sam Ser Olmija na misiju po Oporavljenoj Zemlji, kako bi nam obezbedio objektivan uvid u naše međusobne odnose. To se, u svetlosti četiri nedavna pokušaja ubistva službenika Heksamona i predvodnika Zemlje, činilo neophodnim. Mi u Heksamonu nismo navikli na takve... ekstremne stavove.

Možda su to samo poslednji odjeci Zemljine političke prošlosti, ili ukazuju na kidanje veza kojih nismo ni svesni - odraza našeg

'stezanja kaiša' u orbitirajućim okruzima.

Zamolio sam ga da mi donese pregled napretka Oporavka. Neki veruju da je okončan, pa je i naš Heksamon proglasio Zemlju 'Oporavljenom', u svršenom obliku, kao da je posao gotov. Ja, međutim, nisam ubeđen u to. Koliko će vremena i truda biti potrebno da se Zemlji zaista vrati zdravlje?"

"Oporavak teče onoliko dobro koliko se moglo očekivati, Ser Predsedniče." Olmi beše svesno izmenio stil govora i ucrtavanja. "Kao što je senatoru Australije i Novog Zelanda poznato, čak ni ogromna tehnologija Heksamona ne može nadoknaditi nedostatak sirovina, pogotovo kada se preduzme ovako veliki posao za svega nekoliko decenija. Postoji prirodno vreme potrebno da Zemlja zaleči svoje rane, i mi to ne možemo mnogo ubrzati. Po mojoj proceni, završeno je oko polovine posla, ako kažemo da će pun oporavak značiti povratak ekonomskim uslovima koji se mogu uporediti sa onima od pre Smrti."

"Zar to ne zavisi od ambicija nas na Zemlji?" upita Ras Mišini. "Ako želimo da dovedemo Zemljane na nivo koji se može uporediti sa onim u okruzima ili Čičku..." Nije završio rečenicu; nije ni bilo potrebno.

"To bi potrajalo čitavo stoleće, ili i više", primeti Olmi. "Ne postoji utvrđeno mišljenje da Stari Urođenici žele tako brz napredak. Neki od njih bi se svakako protivili."

"Koliko su stabilni naši odnosi sa Zemljom u ovom trenutku?" upita iznenada Predsednik.

"Mogli bi se, Ser, znatno popraviti. I dalje postoje područja snažnog, otvorenog političkog otpora - u Južnoj Africi i Maleziji, na primer."

Ras Mišini se ironično nasmeši. Pokušaj južnoafričke invazije na Australiju i dalje je bio bolno sećanje, jedna od najvećih kriza tokom četiri decenije Oporavka.

"Ipak, otpor je isključivo politički, a ne vojni, i to ne naročito dobro organizovan. Posle poraza Vortrekera, Južna Afrika je klimava, dok je Malezija sasvim neorganizovana. Oni u ovom trenutku ne predstavljaju izvor brige."

"Naše male 'zaraze razuma' obavile su posao?"

Olimi se trže. Upotreba psihobioloških agenasa na Zemlji trebalo je da bude strogo poverljiva; samo nekolicina najpoverljivijih Starih Urođenika znala je za to. Je li Ras Mišini bio jedan od njih? Da li Faren Siliom toliko veruje Tiku, da sme da ih makar i uzgred pomene?

"Da, Ser."

"A ipak, imate nešto protiv masovnih tretmana?"

"Oduvek sam priznavao njihovu neophodnost."

"I niste ni malo sumnjali?"

Olimi se osećao kao da se njime poigravaju i nije uživao u tom osećanju. "Ako se radi o protivljenju ranijeg zastupnika Zemlje, Suli Ram Kikure... nije neophodno, Ser Predsedniče, da delimo politička mišljenja, čak i ako delimo krevet."

"To je sada sve prošlost. Oprostite što sam vas prekinuo. Molim vas da nastavite, Ser Olmi."

"I dalje postoji jaka napetost između većine Starih Urođenika i vladajućih partija u orbitalnim telima."

"To me i dalje boli i zbunjuje", primeti Faren Siliom.

"Nisam siguran može li se to prevazići. Odbacuju nas u mnogo čemu. Oteli smo im mladost..."

"Izvukli smo ih iz Smrti!" oštro dobaci Predsednik. Ovlašćeni duh Rasa Mišinija blede se nasmeši.

"Sprečili smo ih da sami sazru i oporave se, Ser. Zemaljski Heksamon koji je izgradio i lansirao Čičak izrastao je upravo iz takve bede, nezavisno; neki Stari Urođenici smatraju da smo im možda suviše pomogli, i da smo im nametnuli svoj način razmišljanja."

Faren Siliom ucrtava nevoljno slaganje. Olmi je tokom poslednje decenije primetio da zvaničnici u orbitalnim telima zauzimaju sve oštiji stav. A Stari Urođenici, pošto su to što su - mnogi i dalje grubi i neobrazovani, još šokirani Smrcu, bez političke i upravne prefinjenosti koja se stiče tokom stoleća iskustva na Putu - počeli su da odbijaju čvrstu, iako nežnu ruku svojih moćnih potomaka.

"Zemaljski Senat je miran i spreman na saradnju", reče Olmi, izbegavajući pogled Rasa Mišinija. "Najveće razočaranje, osim onih koje sam već pomenuo, izgleda da predstavljaju Kina i Jugoistočna Azija."

"Gde su se nauka i tehnologija podigle prve posle Smrti, po našoj istoriji... spremni i snažni narodi. Koliko su, sve u svemu, neprijateljski nastrojeni Stari Urođenici?"

"Svakako ne toliko da preduzmu neke globalne aktivnosti, Ser Predsedniče. Recimo da je u pitanju predrasuda, a ne gnev."

"A šta je sa Džeraldom Bruksom u Engleskoj?"

"Razgovarao sam sa njim, Ser. On ne predstavlja pretnju."

"Mene ipak brine. Ima dosta sledbenika u Evropi."

"Skoro dve hiljade, u oporavljenoj populaciji od deset miliona. Glasan je, ali nije moćan. Oseća duboku zahvalnost zbog onoga što je Heksamon učinio za Zemlju... Samo, ne prihvata one vaše činovnike koje se prema Zemljanima ponašaju kao prema deci." A takvih ima i previše, pomisli on.

"Ne prihvata moje činovnike." Predsednik se ushoda po platformi. Olmi je to posmatrao sa dubokim, ironičnim humorom. Političari su se svakako promenili od dana njegove mladosti - čak i od Odvajanja. Zvanično držanje je izgleda bilo davno zaboravljena umetnost. "A religiozni pokreti?"

"Snažni kao i uvek."

"Mm." Faren Siliom zaklima glavom, kao da koristi loše vesti za potpirivanje utrnule nervoze.

"Postoje najmanje trideset dve verske grupe koje ne prihvataju vaše činovnike kao privremene ili duhovne vođe..."

"Ni ne očekujemo da ih prihvate kao duhovne vođe", odvrati Faren Siliom.

"Neki zvaničnici su više puta pokušali da Starim Urođenicima nametnu pravilo Dobrog Čoveka", podseti ga Olmi. "Čak i časnim Naderovim savremenima..." Pre koliko vremena su fanatični ortodoksni predstavnici korporeala Naderita preporučivali upotrebu ilegalnih psihobioloških agenasa kako bi priveli neverne Zvezdi, Sudbini i Pneumi? Petnaest godina? Olmi i Ram Kikura behu pomogli da se ta ideja suzbije pre nego što je i stigla do tajne sednice Neksusa, ali Olmi umalo da je preko noći prihvatio njene radikalne poglede.

"Obračunali smo se sa tim ništarijama", odbrusi Faren Siliom.

"Možda ne dovoljno oštro. Mnogi i dalje imaju uticajne položaje i

nastavljaju svoju kampanju. U svakom slučaju, ni jedan od tih pokreta ne zastupa otvorenu pobunu."

"Građanska neposlušnost?"

"To je u Heksamonu zagarantovano pravo", napomenu Olmi.

"Vrlo retko korišćeno proteklih decenija", odvrati Faren Siliom. "A šta je sa Obnovljenim Preduzetnicima?"

"Ne predstavljaju pretnju."

"Ne?" Predsednik je izgledao gotovo razočaran.

"Ne. Njihova odanost Heksamonu je istinska, ma kakva da su im ostala verovanja. Osim toga, predvodnica im je umrla pre tri nedelje, na području nekadašnje Nevade."

"Prirodnom smrću, Ser Predsedniče", upade Tik. "To je važna pojedinost. Odbila je ponude proširenja i usnimavanja u implante..."

"Odbila ih je", primeti Olmi, "zato što nisu bili ponuđeni i njenim sledbenicima."

"Nemamo sredstava da pružimo besmrtnost svakom stanovniku Zemaljskog Heksamona", reče Faren Siliom. "A ionako ne bi bili društveno spremni."

"Tako je", priznade Olmi. "U svakom slučaju... oni se nikada nisu protivili planovima Heksamona van svoje neposredne oblasti."

"Jeste li se sreli sa senatorom Kanazavom na Havajima?" upita Ras Mišini uz prizvuk nedopadanja i Olmi odjednom shvati zbog čega je ovaj senator prisutan. Ras Mišini je dušom i srcem bio pripadnik orbitalnih tela.

"Ne", odgovori mu on. "Nisam znao da nije u potpunosti pristalica Heksamona?"

"Prigrabio je sebi dosta moći proteklih godina. Naročito na Pacifičkom grebenu."

"Vrlo je sposoban političar i upravljač", primeti Faren Siliom, obuzdajući senatora jednim pogledom. "Nije nam dužnost da zauvek zadržimo moć. Mi smo lekari i učitelji, a ne tirani. Ima li još nešto značajno, Ser Olmi?"

Bilo je, ali Olmi je znao da se o tome neće razgovarati pred ovim delimičnjacima.

"Ne, Ser. Svi detalji su snimljeni."

"Gospodo", reče Predsednik, podižući ruke i otvarajući dlanove

ka njima. "Imate li na kraju još neko pitanje za Ser Olmija?"

"Samo jedno", oglasi se Tikov delimičnjak. "Šta vi mislite o ponovnom otvaranju Puta?"

Olimi se nasmeši. "Moje mišljenje o tom pitanju nije važno, Ser Tik."

"Moj original je veoma zainteresovan za mišljenje onih koji se jasno sećaju Puta." Tik je bio rođen tek nakon Odvajanja; bio je jedan od najmlađih neo-Gešela u Osnom Euklidu.

"Ser Olmi ima pravo da zadrži svoje mišljenje za sebe", primeti Faren Siliom.

Tikov delimičnjak se izvini bez mnogo iskrenosti.

"Hvala vam, Ser Predsedniče", zaključio Mišinijev delimičnjak. "Cenim vašu saradnju sa parlamentom Zemlje. Nadam se da ću imati priliku da proučim vaš detaljan izveštaj, Ser Olmi."

Duhovi izbledeše, ostavljajući ih same nad mračnim bezdanom, sada bez Zemlje i Meseca. Olmi pogledao naniže i uočio svetlucavu trunčicu među zvezdama... Čičak, pomisli on. Njegovi implantati brzo izvršiše proračune i potvrdiše njegov zaključak.

"Još jedno, poslednje pitanje, Ser Olmi, a onda je ovaj sastanak završen. Neo-Gešeli... Ako uspeju da navedu Heksamon na ponovno otvaranje Puta, imamo li sredstava da nastavimo pomaganje Zemlje u dosadašnjem obimu?"

"Nemamo, Ser Predsedniče. Uspešno ponovno otvaranje Puta izazvalo bi u najmanju ruku ogromna kašnjenja glavnih pravaca oporavka."

"Već smo na granici sredstava, zar ne? Više nego što je Heksamon spreman da prizna. Pa ipak, neki Zemljani - a među njima i Mišinijevi - veruju da bi, dugoročno gledano, ponovno otvaranje Puta koristilo svima nama." Predsednik zavrte glavom i ucrtao simbol presude i simbol izuzetne nepromišljenosti: čovek koji oštri neprirodno dugačak mač. Ucrtani simbol, sam po sebi, više nije imao veze sa ratom, ali to podznačenje ipak pomalo iznenadi Olmija. Rat, sa kim?

"Moramo naučiti da se prilagodimo i živimo u trenutnim okolnostima. Duboko verujem u to", reče Faren Siliom. "Ipak, moj uticaj nije bezgraničan. Toliko naših je postalo nostalgичno! Možete li

to da poverujete? Čak i ja... Bio sam jedan od lučonoša koji su podržali Rozena Gardnera i zahtevali povratak na Zemlju, koju smo smatrali svojim pravim domom - mada niko živ u Putu nikad nije bio na Zemlji! Mislimo da smo veoma prefinjeni, a najdublja osećanja i motivacija su nam potpuno iracionalni i prometejski. Možda bi nam pomogla veća količina Talzita, šta mislite?"

Olimi se rezervisano nasmeši.

Predsednik opusti ramena, ali odmah uloži napor da ih ponovo ispravi. "Trebalo da naučimo da živimo bez tog luksuza. Dobri Čovek nikad nije koristio Talzit za sebe." On priđe ivici platforme, kao da želi da izbegne ambis pod nogama. Zemlja se ponovo pojavljivala na vidiku. "Jesu li neo-Gešeli preneli svoje aktivnosti na Zemlju? Osim ljudi kao što je Mišini?"

"Nisu. Izgleda da se zadovoljavaju da je ignorišu, Ser Predsedniče."

"To sam najmanje očekivao od takvih vizionara. Zažalio sam što su zanemarili takvu političku zalihu. Nemoguće da veruju kako Zemlja neće imati udela u ovakvoj odluci! A na Čičku?"

"I dalje vode otvorenu kampanju. Nisam naišao ni na šta što bi ukazivalo na podrivačko delovanje."

"Čovek na mom položaju održava vrlo osetljivu ravnotežu, pokušavajući da tako brojne struje okrene jedne protiv drugih. Znam da je moj mandat na ovom položaju ograničen. Ne umem da sakrивam svoja uverenja, a njih se u poslednje vreme nije baš lako držati. Već tri godine se borim protiv zamisli o ponovnom otvaranju Puta. Ne uspevam da je sasvim suzbijem. Ali, stalno mi se čini da iz toga ništa dobro neće izaći. 'Ne možeš se ponovo vratiti kući.' Naročito ako ne umeš da odlučiš gde ti je kuća. Ovo su osetljiva vremena. Nestašice, umor. Jasno mi je da će, jednog dana, ponovno otvaranje Puta postati neizbežno... ali, ne sada! Ne, dok ne završimo posao na Zemlji." Faren Siliom se skoro molećivo zagleda u Olmija. "Nažalost, radoznao sam isto onoliko koliko i senator Tik. Šta vi mislite o Putu?"

Olimi blago odmahnu glavom. "Pomirio sam se da živim bez njega, Ser Predsedniče."

"Pa ipak, uskoro nećete biti u stanju da obnovite svoje telesne

delove... ili su nestašice već počele?"

"Jesu", priznade Olmi.

"Bićete spremni da se dobrovoljno povučete u gradsku memoriju?"

"Ili da umrem", primeti Olmi. "Ali, dotle će proteći godine."

"Da li vam nedostaju izazovi, mogućnosti?"

"Pokušavam da ne brinem o prošlosti", odgovori Olmi. Bio je prilično neljubazan, ali odavno beše naučio kada treba biti otvoren, a kada ne.

"Tokom svih stoleća svoje službe, Ser Olmi, predstavljali ste zagonetku za nas. To sam video u zapisima. Neću da navaljujem. Ali, kad biste se... nakratko zamislili nad problemom, jeste li pomislili šta bi nam se moglo desiti ako ponovo otvorimo Put?"

Olmi za trenutak nije odgovorio. Predsednik je izgleda znao o njegovim nedavnim poslovima više nego što mu je bilo prijatno. "Možda su, Ser, Jarti ponovo zauzeli Put."

"Tako je. Naši nestrpljivi neo-Gešeli kao da previđaju taj problem. Ali, ne i ja. Svestan sam vaših istraživanja. Verujem da time pokazujete izuzetnu dalekovidost."

"Ser?"

"Vaša istraživanja u gradskoj memoriji i u bibliotekama Čička. Imam i ja svoje aktivne bitange, Ser Olmi. Izgleda da ste pristupali podacima u neposrednoj vezi sa ponovnim otvaranjem Puta, i da ste ih izučavali godinama, plaćajući, kako se čini, prilično visoku cenu za to." Faren Siliom ga oštro pogleda, a onda se ponovo okrenu ka ogradi, blago je kuckajući zglavkovima prstiju. "Zvanično, oslobađam vas daljih dužnosti. Nezvanično, molim vas da nastavite sa svojim proučavanjima."

Olmi ucrtava pristanak.

"Hvala vam na obavljenom poslu. Ako vam padne na pamet još nešto, molim vas da me obavestite. Vaše mišljenje je na ceni, bez obzira da li smatrate da nam je potrebno ili ne."

Olmi napusti platformu. Zemlja je ponovo bila na vidiku, stalna odgovornost, nepoznati dom, simbol bola i trijumfa, propasti i obnavljanja.

3. GEA, OSTRVO RODOS, VELIKA ALEKSANDREJSKA EKUMENA, GODINA ALEKSANDROSA 2331-2342.

Rita Berenika Vaskajza rasla je poludivlje po obalama oko drevne luke Lindos sve do svoje sedme godine, i njeni otac i majka pustili su da se sunce i more staraju o njoj, učeći je samo onome što je sama želela da sazna - a toga je bilo dosta.

Bila je tamnoputa devojčica golih ruku i nogu, krupnih očiju i skoro nevidljiva među smeđim, belim i bledozlatnim zidovima, stubovima i stepeništima napuštenog akropolja. Iz prostrane porte svetilišta Atene Lindije, dlanova priljubljenih uz trošne zidove, zurila je niz liticu u beskrajno azurno more, brojeći stalno, nežno pljuskanje talasa o stenje.

Ponekad bi se provukla kroz drvena vrata u sklonište gde se nalazio ogromni Atenin kip, ozbiljan i krupnih udova u senkama, svakako azijski po liku, sa blistavom mesinganom krunom (nekada zlatnom) i kamenim štitom visine odraslog muškarca. Malo Lindana je dolazilo ovamo; mnogi su smatrali da je hram pun vekovima starih duhova persijskih branilaca, masakriranih kada je Ekumena povratila kontrolu nad ostrvom. Ponekad bi dolazili turisti iz Egiptosa ili sa kopna, ali ne često. Srednje More više nije bilo mesto za turiste.

Farmeri i pastiri iz Lindosa smatrali su je za Artemidu i verovali da im donosi sreću. U selu, njen svet je bio pun osmeha dobrodošlice na poznatim licima.

Na njen sedmi rođendan, Berenika, njena majka, odvela ju je iz Lindosa na Rodos. Nije se sećala mnogo čega o najvećem gradu na ostrvu osim ogromnog bronzanog Neos Kolososa, ponovo izlivenog i podignutog pre četiri stoleća, kome su sad nedostajali čitava jedna ruka i polovina druge.

Njena majka, sa crvenkasto smeđom kosom, krupnih očiju kao i kći, provela ju je kroz grad do belo okrečene zgrade od cigle, kamena i gipsa, gde je živeo didaskalos prvog stepena Akademije - veštak u poučavanju dece. Rita je stajala sama pred didaskalosom u toploj, sunčanoj sobi za ispite, bosonoga i u jednostavnoj belo haljini, i odgovarala na njegova jednostavna i značajna pitanja. To je

bilo tek nešto više od formalnosti, s obzirom da je njena baka osnovala Akademiju Hipateiju, ali, ipak, bila je značajna formalnost.

Kasnije tog dana, majka joj je rekla da je primljena u svoju prvu školu, i da će početi da je pohađa kad napuni devet godina. Potom je Berenika povelala Ritu natrag u Lindos, i život se nastavio slično kao i ranije, ali sa više knjiga i više lekcija koje su je pripremale, i sa manje vremena da se jurca po vetru i vodi.

Na tom putovanju nisu posetili sofe; bila je bolesna. Govorilo se da umire, ali dva meseca kasnije se oporavila. Sve to je malo Rit malo značilo, jer nije znala skoro ništa o svojoj baki, pošto ju je videla svega dvaput, kao beba i u petoj godini.

Onog leta pre nego što će poći u školu, baka ju je pozvala da dođe na Rodos i provede neko vreme kod nje. Sofe je živela povučeno. Mnogi Rodošani su je smatrali za boginju. Njeno poreklo i priče koje su narastale oko nje samo su potvrđivali takva verovanja. Rita nije imala neko čvrsto mišljenje o tome. Ono što su pričali Lindžani i ono što su joj govorili otac i majka ponekad je bilo vrlo slično, a ponekad vrlo različito.

Ritina majka je bila skoro panično uzbuđena tom privilegijom, koju Patrikija nije ukazala ni jednom drugom unučetu. Njen otac, Ramon, prihvatio je situaciju smireno i samouvereno, jer takav je bio u to vreme, pre sofine smrti i početka trvenja u Akademiji. Zajedno su je odveli u Rodos konjskom zapregom, vozeći istim onim kaldrmisanim i zamašćenim putem kojim su išli i pre dve godine.

Patrikijina kuća stajala je na stenovitom podbrđu sa pogledom na veliku pomorsku luku. Bila je to mala zgrada od kamena i gipsa, u kasnopersijskom stilu, sa četiri sobe i izdvojenim kabinetom na niskoj litici nad žalom. Dok su išli stazom kroz povrtnjak, Rita je pogledala preko zida od cigle ka drevnoj tvrđavi Kamib na drugoj strani luke, koja se podizala kao prostrana kamena zdela od kraja širokog mola. Tvrđava je bila napuštena već sedamdeset godina, ali Ekumena ju je sada obnavljala. Radnici su se verali njenim debelim izlokanim zidovima, sitni kao miševi. Neos Kolosos čuvao je ulaz u luku, na stotinu ruku ispred tvrđave, još uvek bez ruku, pa ipak vrlo dostojanstven na svom masivnom postolju od kamena i cigle, okružen vodom.

"Je li ona veštica?" upita tiho Rita Ramona, dok su stajali pred glavnim ulazom.

"Šššš", upozori je Berenika i pritisnu joj usne prstom.

"Nije veštica", nasmeši se Ramon. "Ona mi je majka."

Rita pomisli kako bi bilo lepo da vrata otvori sluga, ali sofe nije držala poslugu. Patrikija Vaskajza se lično pojavi na vratima, smešeći se, sedokosa, tamne kože, nalik na suhu granu sa oštrim, prodornim očima optočenim dubokim borama. Čak i usred leta, na bregu je duvao hladan vetar, i Patrikija je nosila crnu haljinu do zemlje.

Dotakla je Ritu po obrazu vrhom suvog prsta, i Rita pomislila... Načinjena je od drveta. Ali, sofin dlan bio je mek, topao i mirisao je na slatko. Odnekud iza leđa izvukla je cvetnu ogrlicu i stavila je Riti oko vrata. "Stari običaj sa Havaja", objasni ona.

Berenika je stajala pognute glave, ruku čvrsto priljubljenih uz bokove. Rita je primetila majčino strahopoštovanje i to joj se nekako nije dopalo; sofe je bila veoma stara i vrlo mršava, to svakako, ali nije bila strašna. Barem, ne još. Rita opipa cveće oko vrata i pogleda Ramona, koji joj se umirujuće nasmeši.

"Sada ćemo ručati", reče Patrikija. Glas joj je bio promukao i dubok, gotovo kao muški.

Polako je pošla ispred njih ka kuhinji, pažljivo odmeravajući svaki korak. Njene papuče šušcale su po crnim daskama poda. Dotakla je rukom naslon stolice, kao da pozdravlja prijatelja, potom je kucnula rub stare gvozdene zdele, i na kraju pogladila ivicu izribanog drvenog stola prekrivenog voćem i sirevima. "Pošto moj sin i snaja - zlatni ljudi, ali smetaju nam - pošto odu kući, možemo stvarno da pričamo." Sofe oštro pogleda Ritu, i devojčica i nehotice, gotovo zaverenički, klimnu glavom.

Naredne sedmice uglavnom su provodile zajedno. Patrikija je pričala priče, od kojih Rita mnoge već beše čula od oca. Patrikijina Zemlja nije bila ona Gea na kojoj je Rita odrasla; tamo se istorija drugačije odvijala.

Jednog maglovitog i toplog dana, kada je vetar uminuo a more izgledalo izgubljeno u staklastom snu, baka je polako povede u

obližnji zasad narandži, držeći preko ruke korpu za voće. "U Kaliforniji su svuda bili zasadi narandži, divnih krupnih narandži, mnogo većih od ovih." Patrikija mršavim, snažnim prstima podiže crvenkastu voćku veličine šljive. "Kada sam bila u tvojim godinama, zasadi već uglavnom behu nestali. Suviše ljudi želelo je da živi tamo. Nije bilo mesta i za njih i za narandže."

"Je li Kalifornija ovde ili tamo, bako?" upita Rita.

"Tamo. Na Zemlji", odgovori Patrikija. "Ovde nema takvog imena." Ona zastad, zamišljeno gledajući ka nebu. "Ne znam šta se desilo tamo, gde bi na ovom svetu bila Kalifornija... Pretpostavljam da je to deo zapadne pustinje u Nea Karkedoniji."

"Puna crvenokožaca sa lukovima i strelama", dopuni je Rita.

"Možda. Možda."

Pošto bi jele same u kuhinji, Rita je ćutke slušala sofe u prijatnoj svežini letnjih večeri, dok je stara uljana lampa svetlela i dimila se na stočiću od pruća, pretvarajući noć u sumrak dok su pijuckale topli čaj. "Tvoja prababa, moja majka, ponekad me posećuje..."

"Zar ona, bako, nije u drugom svetu?"

Patrikija se nasmeši i klimnu glavom. Lice joj se pod narandžastim svetlom beše pretvorilo u masu bora. "To joj ne smeta. Dolazi dok spavam, i kaže da si vrlo bistra devojčica, divno dete, i da je ponosna što nosite isto ime." Patrikija se naže bliže. "I tvoj pradedo se ponosi tobom. Ali, dete, ne dopusti da ti to zasmeta. Imaš dovoljno vremena da se igraš i sanjaš i rasteš pre nego što dođe tvoj dan."

"Kakav dan, bako?"

Patrikija se zagonetno nasmeši i mahnu glavom ka obzorju. Afrodita je sjajila i treperila nad morem kao rupica u abažuru od tamne svile.

Rita se vratila u Patrikijinu kuću dve godine kasnije. Više nije bila divlje dete doterano u red prisustvom neverovatno stare bake, nego marljiv, negovan devojčurak spreman da postane žena. Patrikija se, međutim, ne beše izmenila. Riti je ličila na osušenu voćku ili egiptosku mumiju koja će postojati zauvek.

Ovog puta su više pričale o istoriji. Rita je dosta znala o istoriji

Gee - i to ne baš onako kako je Ekumena želela da se predaje. Akademija Hipateia je koristila udaljenost Rodosa od Aleksandreje u svoju korist. Pre više decenija, Kraljevska hipselota Kleopatra Dvadesetprva beše dala sofi više prava u odlučivanju nego što se to kraljevskim savetnicima svidelo.

Sa jedanaest godina, Rita je već bila svesna politike. Ali, već se bilo pokazalo da je mnogo vičnija brojevima i prirodnim naukama.

Tokom dugih večeri na verandi, dok su gledale zamiranje dana na purpurnom, sivom i crvenom obzorju, Patrikija je pričala Riti o Zemlji koja je umalo uništila samu sebe. I pričala joj je o Kamenu koji je došao sa zvezda, šupalj kao tikva ili neki egzotični mineral, kojeg su izgradila Zemljina deca iz nekog budućeg vremena. Rita se čudila tananoj geometriji koja je omogućavala da toliki predmet bude bačen unazad kroz vreme u drugi, sličan svemir. Ali, glava kao da joj je bila puna sunčanih buba dok je Patrikija opisivala hodnik, Put koji su Zemljina deca nastavila na Kamen...

Nemirno je spavala i sanjala to veštačko mesto uobičajeno kao beskrajna vodovodna cev, sa otvorima u bezbroj svetova...

Dok su radile u bašti, pleveći i trebeći insekte, sadeći ograde belog luka oko nežnih mladih izdanaka, Patrikija je pričala Riti o svom dolasku na Geu. Bila je vrlo mlada, pre šezdeset godina, kada je dobila priliku da potraži kapiju na Putu koja bi je odvela na Zemlju bez nuklearnog rata, gde je njena porodica možda još bila živa.

Umesto toga, pogrešila je i dospela na Geu.

"Prvo sam prostala pronalazač", rekla je. "Pronalazila sam stvari koje sam poznavala na Zemlji. Dala sam im bikiklos. Zemljoradničko oruđe. Stvari kojih sam se sećala." Ona odmahnu rukama kao da ih omalovažava. "To je trajalo samo nekoliko godina. Ubrzo potom započela sam da radim za Muzejon, i ljudi su počeli da veruju mojim pričama. Neki su se prema meni ponašali kao da sam nešto nadljudsko, što..." Ona oštro odmahnu glavom. "To nije tačno. Umreću, draga moja, verovatno vrlo uskoro..."

Za pet godina od dolaska na Geu, Patrikija je pozvana u Palatu, na audijenciju kod Prolomeja Tridesetpetog Nikeforosa. Stari vladar Ekumene ju je detaljno ispitao, pregledao aparate koje beše donela sa sobom i uspela da sačuva, i proglasio je istinskim čudom.

"Rekao je da očito nisam boginja, a ni demon, i uvrstio me je u dvorane. To su bila teška vremena. Pogrešila sam što sam im opisala oružja Zemlje, pa su hteli da im pomognem da nprave veće bombe. Odbila sam. Nikeforos je zapretio da će me utamničiti - bio je pod priličnim pritiskom zbog libijskih pustinja armija. Hteo je da ih sve zbriše jednim udarcem. Stalno sam mu ponavljala šta su bombe učinile Zemlji, ali on me nije slušao. Mesec dana sam provela u zatvoru u Aleksandreji, a onda me je pustio; poslao me je na Rodos i naredio mi da tu osnujem Akademiju. Umro je pet godina kasnije, ali Hipateion je već bio dobro uhodan. Sa njegovim sinom sam se dobro snašla... fin momak, mada prilično slab. A potom i sa njegovom unukom... prvo sa njenom majkom, naravno, snažnom i čvrstom ženom, ali bistrom, a onda sa samom Kraljevskom hipselotom kada je postala punoletna..."

"Da li ti se ovde sviđa?" upita je Rita, nameštajući veliki slamni šešir. Patrikija nabra sparušene usne i žalostivo odmahnu glavom, ne priznajući i ne poričući ništa.

"Ovo je moj svet, i nije moj svet", odgovori ona. "Ipak bih otišla kući, kad bih imala priliku."

"Da li bi mogla?"

Patrikija pokaza glavom ka blistavom nebu. "Možda. Ali, to nije verovatno. Jednom se druga kapija otvorila na Gei, i uz kraljičinu pomoć provela sam godine tragajući za njom. Ali, bila je kao duh iz močvare. Nestajala je, pojavljivala se negde drugde, ponovo nestajala. A sada je nema već devetnaest godina."

"Kada bi je našla, da li bi te odvela na Zemlju?"

"Ne", odgovori sofe. "Verovatno bi me vratila nazad u Put. Odatle bih, ipak, verovatno mogla da odem kući."

Rita je osećala tugu dok je slušala staričin tihi glas kako se još utišava kod poslednje reči. Lice joj je bilo u dubokoj senci ispod šešira, mačkaste crne oči sklopljene, napola otvorene, beskrajno umorne. Sofe se strese i procenjivački pogleda unuku. "Hoćeš li da naučiš malo zanimljive geometrije?"

Rita sinu. "Da!"

Ležala je u polusnu na svom ležaju u praznoj, belo okrečenoj

sobi, osluškujući talase daleke oluje kako se razbijaju samo nekoliko desetina ruku dalje, snažni udarci Posejdonovih pesnica po stenju, poklapajući se sa njenim snom kao sporo trupkanje kopita ogromnog konja. Mesečina je ispunjavala jedan ugao hladnom svetlošću. Rita malo otvori oči, osećajući da u sobi sem nje ima još nekog. Kroz mesečinu prođe neka senka, noseći nešto. Devojčica se promeškolji na kožnom ležaju, još ne sasvim probuđena, tela izgubljenog u udobnosti.

Senka se približi. Bila je to Patrikija.

Rita zatvori oči, a onda ih ponovo otvori. Naravno, nije se plašila sofe, ali zbog čega je došla u njenu sobu ovako usred noći? Patrikija uhvati unuku za ruku svojim suvim, snažnim prstima i položi je na nešto metalno, čvrsto i glatko, nepoznato, pa ipak prijatno na dodir. Rita promrmlja nejasno pitanje.

"Ovo će te znati, prepoznavaće te", šapnu joj Patrikija. "Svojim dodirom ga prisvajaš, i biće tvoje, kroz mnogo godina kada budeš odrasla. Slušaj njegove poruke, dete moje. Reći će ti i gde i kada. Ja sam sada suviše stara. Nađi, umesto mene, put kući."

Senka iziđe iz njene sobe, a i mesečina izblede. Soba se ispuni tamom. Rita zatvori oči, i uskoro nastupi jutro.

Tog novog jutra, Patrikija je počela da poučava Ritu u dva jezika koji nisu postojali na Gei, engleskom i španskom.

Sofe je umrla, u prisustvu samo trojice svojih preživelih sinova, u praznoj sobi gde je pre pet godina njena unuka spavala i sanjala konje. Rita, koja je sada bila mlada žena na početku studija trećeg stepena na Hipateionu, nije mogla da razabere šta tačno oseća. Bila je srednjeg rasta ali nezgrapna, grubo, dečaćki privlačnog lica, vitka; kosa joj je bila crvenkasto smeđa, a obrve su joj se upitno izvijale nad zelenim očima, očevim očima na majčinom licu. Koji deo mene je Patrikija? Šta sam ponela od sofe?

Njen otac bio je spor, oprezan čovek, ali tuga i briga su se jasno videle na njemu dok je predvodio pogrebnu povorku dugačku čitav stadijum preko suncem izbeljenog kamenog puta ka trgovačkoj luci, prenoseći sofino krhko telo ka čamcu koji će ga izneti u more. Za njim su išla ostala braća, Ritini stričevi, učitelji jezika u Hipateionu; za

njima je išla čitava Akademija u četiri grupe, svi obučeni u sivo i belo. Rita je išla korak iza i pored svog oca, ponavljajući u sebi: Radim ono što je želela.

Rita je studirala fiziku i matematiku. To beše ponela od sofe. Nadarenost.

Godinu dana nakon pogreba, kad je proleće ozelenelo voćnjake a vinogradi i maslinjaci procvetali, Ritu je otac poveo do skrovite pećine desetak stadijuma severozapadno od Lindosa, nedaleko od mesta gde se rodila. Odbio je da odgovara na njena pitanja. Sada je bila odrasla žena, ili je barem mislila tako. Već je imala ljubavnika, i bunila se što joj neko naređuje, što je sa toliko tajanstvenosti vodi na neko mesto koje joj nije bilo ni poznato ni važno. Ali otac je bio uporan, i ona nije volela da mu se protivi.

Pećina je bila zatvorena debelim čeličnim vratima, zarđalim od starosti ali sa dobro podmazanim šarkama. Visoko nad njima je manevrisao galebolet Ekumene, verovatno sa pustinjskog aerodromosa u Kilikiji ili Judeji, ostavljajući pet paralelnih belih ogrebotina preko mekog plavog neba.

Otac je otvorio vrata ogromnim ključem i šifrom od devet okreta brojčanika skrivenog u zaključanoj niši. Pošao je ispred nje u hladnu tamu, kraj buradi vina i maslinovog ulja i skladišta hrane hermetički zapečaćene u čeličnim posudama, pa kroz druga vrata u uzan tunel pozadi. I tek kada je tama postala neprozirna, Ramon je pritisnuo crno dugme i upalio svetlo.

Stajali su u niskoj, širokoj pećini, a vazduh je bio sladak od mirisa suvog kamena. Pod žućkastom svetlošću jedine sijalice, otac je pošao za svojom senkom ka grubo otesanom, čvrstom drvenom ormanu i izvukao duboku fioku. Škripa drveta zazvučala je teško i tužno među grubim zidovima. U fioci je bilo nekoliko lepih drvenih kutija, a jedna je bila velika kao putni kovčeg. Tu je prvu izvukao i preneo je do nje, i kleknuo pre nego što je otključao poklopac.

Unutra, okružena somotskim udubljenjem oblikovanim za nešto barem triput veće, nalazio se predmet velik otprilike kao njena dva dlana. Ličio je na ručke jednog od sofinih bikiklosa, mada mnogo deblje, sa izvijenim sedlom koje je gledalo unazad od spoja.

"Ovo je sada tvoje, tvoja odgovornost", reče joj otac, podižući ruke kao da više ne želi da ikada dodirne kutiju. "Čuvala ih je za tebe. Smatrala je da si ti jedina koja može da preuzme njen posao. Njen zadatak. Ni jedan od njenih sinova nije bio dorastao tome. Smatrala je da smo pogodni za administraciju, a ne za avanturu. Nikad se nisam raspravljao sa njom... ove stvari me plaše." On ustade i povuče se, i njegova senka se pomače sa kutije i njenog sadržaja. Predmet je ličio na skulpturu, blistajući belom i sedefnom bojom.

"Šta je to?" upita ona.

"To je jedan od Predmeta", odgovori otac. "Zvala ga je 'ključnjača'."

Sofe je sa sobom iz Puta, na fantastičnom putovanju u ovaj svet, donela tri Predmeta. Riti nikada nije objasnila njihove moći; samo joj je rekla šta neki od njih rade, ali ne i kako. Otac je izneo ostale kutije, spustio ih na suvi pod pećine i otvorio ih. "Ovo joj je bio teukos", reče on, pokazavši glatku ploču od stakla i metala, nešto veću od njene šake. S puno poštovanja je dodirnuo četiri male, svetlucave kocke kraj ploče. "Ovo je bila njena lična biblioteka. U ovim kockama su stotine knjiga. Neke su postale deo svete doktrine Hipateiona. Neke imaju veze sa Zemljom. Uglavnom su na jezicima koji ovde ne postoje. Pretpostavljam da te je naučila tim jezicima." Glas mu nije bio ljutit, samo umoran; možda se čak osećalo i olakšanje. Bolje njegova kći nego on. Potom on otvori i treću kutiju. "Ovo ju je držalo u životu otkako je stigla ovamo. Davalo joj je vazduh za disanje. Sada je sve to tvoje."

Pogruvši se nad najvećom kutijom, Rita pruži ruku ka Predmetu u obliku sedla. Čak i pre nego što je prstima dotakla površinu, shvatila je da je to ključ koji otvara kapije iz Puta. Bio je topao i prijateljski, ne sasvim nepoznat; poznala ga je, i on je poznao nju.

Rita sklopi oči i ugleda Geu, čitav svet, kao nacrtan na neverovatno detaljnom globusu. Globus se okretao pred njom i širio se, vukući je ka stepama Severusije, Mongoleje i Čin Činga, zemalja van moći Aleksandrejske Ekumene. Tu, u plitkom ritu kraj oskudnog, blatnjavog potoka, sijao je blistavi crveni trodimenzionalni krstić.

Ona otvori oči, užasnuta i bleđa, i zagleda se u ključnjaču. Sada

je bila tri puta veća, ispunjavajući somotsko ležište.

"Šta se desilo?" upita je otac.

Ona odmahnu glavom. "Ne želim ove stvari", uzviknu ona i potrča ka izlazu iz pećine, na sunce. Otac pođe za njom, malo pogrbljen, skoro ponizan. "Tvoje su, kćeri", reče on. "Niko drugi ne može da ih koristi."

Ona mu odmače i sakri se u pukotini između dve izlokane stene, brišući oči od suza. Odjednom je zamrzela baku. "Kako si mogla to da mi uradiš?" upita Rita glasno. "Bila si luda." Privukla je kolena do brade, upirući sandalama o grubi suvi kamen. "Luda starica."

A onda se seti senke u tami kad je bila mala i poče da udara petom o kamen, dok je nije oderala. Meseci koje je Rita provodila gotovo samo sa njom, slušajući njene priče, razmišljajući o tom fantastičnom svetu... nikad nije ni pomislila da to zaista postoji, stvarno kao Rodos i more. Patrikijin svet bio je dalek kao snovi, i isto tako neverovatan.

Ali baka nije nikada lagala; nije prikrivala istinu o drugim stvarima o kojima su pričale. Uvek je bila sasvim otvorena, ponašajući se prema unuci kao da je odrasla, pažljivo objašnjavajući, odgovarajući na pitanja bez licemerja koje su odrasli često ispoljavali.

Zašto bi onda lagala o Putu?

Kada je sumrak ublažio obrise granja nad njom, koje se videlo kroz pukotinu, Rita iziđe između stenja i polako pođe nizbrdo ka pećini. Otac ju je tu čekao, sedeći kraj vrata, sa dugim zelenim štapom preko kolena. Nije ni pomislila na mogućnost da je udari; Ramon je nikad nije fizički kažnjavao. Štapom se samo poigravao dok je razmišljao.

Nežni, pažljivi oče, pomisli ona. Život beše za njega postao odveć složen. Politika opstanka Akademije postajala je sve gora. Nije mu trebalo još bola.

On ustade, odbaci štap i obrisa ruke o pantalone, gledajući u zemlju. Ona mu priđe i čvrsto ga zagrlila. Potom su se vratili u pećinu, spakovali Predmete u kutije i, natovareni, poneli ih nizbrdo ka belo okrečenoj kući u kojoj Rita beše rođena.

4. ZEMALJSKI HEKSAMON, OSNI EUKLID

Putovanje u gradsku memoriju Osnog Euklida bilo je kratko. Olmi je izabrao silaznu vezu i ubacio potpunu kopiju sebe u matrični bafer, kako bi sačekao pristup u središnju nišu. Njegovo telo izgledalo je kao da spava; u stvari, delimičnjak u njegova tri implanta je obrađivao podatke o sačuvanim razgovorima s ambasadorom Talzita, tražeći neobičnosti u ponašanju koja bi mu mogla pružiti uvid u istinsku psihologiju Talzita. Znao je da nema vremena za odmor; osećao je to kao da misli, nelagodnost, potrebu, neumorno nestrpljenje koje je bilo teško obuzdati.

Ako je osećao ličnu naklonost ka ijednom muškarcu sem Korzenovskog, bio je to Tapi, njegov sin. Upoznao je mnogu decu u niši gradske memorije, ponekad kao tutor, ponekad kao sudija; malo ih je bilo dobrih kao Tapi, i Olmi je bio ubeđen da je to mišljenje objektivno. Za manje od pet godina obrazovanja u gradskoj memoriji, momčić je dostigao nivo prefinjenosti koji se u niši retko viđao. Olmi je smatrao da dečak neće imati ni malo teškoća da zasluži otelovljenje; pa ipak, ispiti nisu bili laki.

Nije mu se dopao materinski predlog Ram Kikure da poseti Tapija; pa ipak, da mu to nije predložila, možda ne bi žrtvovao svoj rad ovakvom luksuzu...

Očinstvo nije lak zadatak.

Prijavili su se da naprave Tapija pre sedam godina, dve godine pošto se Olmi zvanično povukao u penziju. U to vreme, sukobi između orbitalnih tela i Starih Urođenika na Zemlji nisu izgledali naročito ozbiljni, ni rušilački; Oporavak je izgledao ustaljen, i oboje su smatrali da će imati vremena da stvore i odgaje dete. Dečakovu ličnost planirali su zajednički, odlučivši se protiv načina ortodoksnih Naderita koji su manje određivali pri stvaranju, kao i protiv fizičkog rađanja. Ram Kikura beše pri tom rekla, sa ženskom osetljivošću koja je iznenadila Olmija i snagom i ubeđenjem:

"Otac i majka se ne postaje kroz nekoliko časova bola i svesti o lošem fizičkom obliku..."

Oslonili su se na velike filozofske postavke o ličnosti, i upotreбили

klasične obrasce ne-roditeljskog stvaranja koje je Olmi (zapravo, Olmijev tragač) našao nezavedene u biblioteci treće komore Čička. Radeći osam dana u gradskoj meoriji (skoro čitava godina ubrzanog vremena), zajedno sa delimičnjacima, stopili su roditeljske Tajne, odabrali velike delove svoje memorije za usađivanje u određenim fazama razvoja i to popunili sa mnogo pažnje, kako bi stvorili ličnost koju su nazvali Tapi. Ime je dobio po Tapiju Selindžeru, romanopiscu iz dvadeset drugog veka, kojeg su oboje voleli.

Neke ličnosti začete u gradskoj memoriji imale su i po šest roditelja. Tapi je imao dvoje, i naginjao je ka muškosti. Rođen je, to jest dostigao je aktivno stanje, pre šest godina, u prisustvu oboje roditelja, kao jedno od samo tridesetoro dece nastale te godine u gradskoj memoriji. U to vreme njegova telesna slika odgovarala je šestogodišnjem dečaku prilično polinežanskog izgleda - Polinežani i etiopski Crnci smatrani su najlepšim ljudskim rasama u vreme Ram Kikurine mladosti - i veoma nestašan. Zapravo, Ram Kikura je počela da ga zove Robin umesto Tapi, ali kada je sazreo i uozbiljio se (mada nikada nije izgubio sličnost sa Robinom Gudfelouom), ponovo je preovladao Tapi. Tokom njegove prve godine života, Ram Kikura i Olmi su ga stalno lično nadgledali, napuštajući gradsku memoriju samo zbog najhitijih dužnosti, kojih je, uistinu, bilo malo. Stvorili su nekoliko izmaštanih životnih prostora, omogućivši Tapiju da odrasta gotovo istovremeno u nekoliko simuliranih razdoblja.

Čudo gradske memorije bila je prilagodljivost mentalne stvarnosti. Uz većinu izvora biblioteka Heksamona, kao delova matrica memorije, sklapanje simulirane okoline zahtevalo je samo nekoliko trenutaka truda. Mudrost istorijskog vremena - dokumentovanog i obrađenog od strane najvećih naučnika i umetnika Heksamona - bila je Tapiju na raspolaganju, i on je uživao u tome.

Potom su, međutim, naišle teškoće - iako ne sa Tapijem, već sa samim Heksamonom. Politički vetrovi behu se promenili i čak su se pojavili i nagoveštaji o ponovnom otvaranju Puta. Stranka neo-Gešela dobila je na snazi, nadmašivši najbolje prognostičare među političkim savetnicima Naderita. Olmi je osećao hladno strujanje istorije, kako ga poziva da se pripremi...

Tokom nekoliko narednih godina, provodio je sve manje i manje

vremena lično sa Tapijem, prepuštajući dužnosti očinstva neprekidno usnimljenim delimičnjacima. I Ram Kikura je imala manje vremena, ali je i dalje bila u bliskom dodiru sa Tapijem. Tapi nikad nije pokazao odbijanje, niti mu se rast usporio, ali Olmi je često osećao nalete žaljenja.

Nishodni bafer otvori pristup i Olmijev original se usnimi pravo u nišu gradske memorije. Tapi ga je čekao. Sada je sam sebe projektovao kao mladića, prilično nalik na ono kako bi izgledao prirodni sin njegovih roditelja. Olmijeva građa i skoro identične oči i usne, Ram Kikurin nos i visoke jagodice - bio je pristao mlad muškarac sa ponekom sitnom manom koja je ukazivala na inteligentno projektovanje tela. Zagrlili su se, odnosno izveli su električni analog fizičkih i mentalnih dodira koji bi se u ranijim vremenima smatrali neprijatno intimnim za oca i sina, ali u gradskoj memoriji behu postali uobičajeni. Olmi je u tom zagrljaju odmeravao sinovljev napredak, i Tapi je primio lepu količinu očinskog odobravanja.

Crteži i govor u gradskoj memoriji nisu bili potrebni, ali su ipak bili korišćeni; direktna komunikacija između umova bila je naporna i dugotrajna, pa se upotrebljavala samo kad je bila neophodna precizna komunikacija.

"Drago mi je što si došao, oče", reče Tapi. "Tvoji delimičnjaci su se umorili od mene."

"Čisto sumnjam", odgovori Olmi.

"Stalno ih proveravam da vidim da li ti odgovaraju."

"I?"

"Odgovaraju, ali ih nerviram...!"

"Uvek treba da si učtiv sa delimičnjacima. Oni pronose glasove, samo da znaš!"

"Nisi pregledao njihovu memoriju?"

"Još ne. Hteo sam najpre tebe da vidim."

Tapi je projektovao niz telesnih planova da ih Olmi odobri. Mladićevo telo biće samodovoljno, ali bez oslanjanja na Talzit organe i druge pomoćne delove kojih nije bilo dovoljno. Takvo telo neće moći dugo da izdrži bez održavanja i ishrane, ali za ova vremena bilo je mnogo bolje od Olmijevog. Svakako je bilo praktičnije. "I šta

misliš?"

"Veoma je dobro. Dobio si odobrenje Veća?"

"Uslovno."

"Dobićeš i pravo. Elegantna adaptacija", reče Olmi, a to je i mislio. Gotovo da je pozeleo da može da se prijavi za reinkarnaciju i isproba ga. Ipak, toliko dugo je živeo sa Talzit delovima...

"Misliš li da će ponovo otvoriti Put?"

Oلمي načini mentalni ekvivalent grimase. "Ne juri pred rudu", reče on. "Imam samo nekoliko memorijskih sati, i neću da ih protraćim na rasprave o politici. Hoću da mi sin pokaže šta je sve naučio."

Tapijevo oduševljenje bilo je zarazno. "Divne stvari, oče! Jesi li ikada proučavao Merzovenove strukture?"

Oلمي ih je poznavao, ali samo površno, jer su mu bile strašno dosadne. Ali, nije to rekao sinu.

"Našao sam neverovatne korelacije", nastavi Tapi. "Isprva sam mislio da su to sve samo dosadne apstrakcije, ali onda sam ih primenio na analizu sintetičke situacije i našao naprosto neverovatne procene. One dozvoljavaju najsloženije modelovanje predviđanja. Deluju kao samoprilagođavajući algoritmi za društvenu strukturu i planiranje... Čak daju i modele pojedinačnih veza!"

Tapi ih prebaci u privatni bafer. "Ovo sam sam uredio", napomenu on. "Niko se još nije našao da ga prebriše. Mislim da je to kompliment od mojih sustanara u niši..."

I bio je. Ukrašavanje privatnih bafera u niši obično je bilo kratkotrajno i nesigurno kao led u vatri. Dekor, po Olmijevom mišljenju iscrpljujuća zbrka mentalnih testova i demonstriranih algoritama, bio je daleko složeniji i napredniji od svega što bi sam mogao da izvede.

"Malo sam se potrudio oko svojih zvaničnih lekcija", nastavi Tapi. "Primenio sam Merzovenove strukture na spoljašnje događaje."

"O? I šta si dobio?"

Tapi mu prikaza nazubljenu i isprekidanu krivulju. "Mnogo prekida. Heksamon je pod velikim pritiskom. Više nismo srećna zajednica. Nekada smo, mislim, bili; na Putu. Uporedio sam trenutno nezadovoljstvo sa psihološkim profilima nostalgije za prethodnim fazama života kod prirodno rođenih homorfa. Malo se poklapa sa

velikim. Algoritmovi pokazuju da Heksamon želi da se vrati na Put. Moji nastavnici mi, na žalost, nisu dali naročite ocene za ovo. Kažu da rezultatima nedostaje čvrstina."

"Hoćeš da kažeš, svi bismo da se vratimo u matericu? Je li tako?"

Tapi se složi, oklevajući i smešeći se. "Ne bih bio baš tako grub."

Olimi se sa ponosom i poznatim osećanjem pada zagleda u nazubljenu krivu. "Mislim da je vrlo dobra. A to nije samo običan roditeljski kompliment."

"Misliš li da će predskazati?"

"U izvesnim granicama."

"Ja... Možda se ponašam glupo, ali učinilo mi se da ovde ipak postoje velike predskazivačke vrednosti. I zato sam odlučio šta će mi biti primarno zanimanje. Idem na obuku za odbranu Heksamona."

Olimi pogleda mladićevu sliku sa još više ponosa, i sa još izraženijim osećanjem tuge. "Kakav otac, takav sin."

"Proučavao sam tvoju istoriju, oče. Sjajna je. ali mislim da bih mogao da ponegde popravim sistem." Tapijeva slika bljesnu oduševljenjem boja, a onda se ponovo uobličī, obučen u crnu odeždu odbrambenih snaga. "Pokušaću da pred kraj karijere stignem i do viših položaja. Za stoleće ili dva aktivne službe u normalnom vremenu. Pitam se zašto nikad nisi pokušao da preuzmeš neku od vodećih uloga."

"Ako si zaista pažljivo proučavao oca, znaćeš."

"Stari načini. Stare discipline. Jednom vojnik, uvek vojnik. Najbolji i najviši izraz."

Olimi je klimao glavom; bila su to njegova istinska osećanja.

"Ali, tvoje sposobnosti... Poslednjih godina osećao si sve manje poštovanja prema pretpostavljenima. Govorio si sebi da je to zato što su njihove sposobnosti opale... ali ja mislim da je to samo suzbijeni i izmenjeni izraz tvoje želje da oblikuješ istoriju.

To je moj sin, pomisli Olmi Tapi. Brzo i pravo u metu. "Ostaviti delimičnjake sa tobom isto je i što ostaviti jagnjad da čuvaju lava."

"Hvala, Ser."

"Verovatno si potpuno u pravu. Ali, ako uđeš u tu hijerarhiju, moraćeš da suzbijaš i menjaš i svoje visoke ambicije. Najteži put ka vođstvu je upravo kroz odbrambene snage."

"Da, oče. To će mi osnažiti disciplinu i samokontrolu."

Osim ako te ne uvuče u kalup koji nećeš smeti da razbiješ, pomisli Olmi.

"Da li se slažeš sa ponovnim otvaranjem?"

Nema bekstva, čak ni u niši.

"Ja posmatram i služim."

Tapi se nasmeši. "Nedostajao si mi, oče." Čak ni ispravni delimičnjaci se ne smeše kao original.

"Moram... da ti se izvinim", reče Olmi. "Zbog delovanja u prošlosti i u budućnosti. Biću veoma zauzet poslom od sada, čak i više nego dosad."

"Ponovo radiš za odbrambene snage?"

"Ne. Ovo je lično. Ali, možda neću moći da te posećujem ništa češće nego proteklih godina... Možda i ređe. Želim da znaš da se ponosim tobom, i da cenim tvoj rast i zrelost. I tvoja majka i ja smo izuzetno zadovoljni."

"Zadovoljni slikom u ogledalu", reče Tapi uz prizvuk samoosude.

"Ni slučajno", odvrati Olmi. "Ti si mnogo složeniji i organizovaniji od nas dvoje. Ti si ono najbolje od nas. Moje odsustvo nije prebacivanje, i nije... Nije ono što bih ja odabrao."

Tapi je slušao, smešeći se.

"Moj pristanak na otelovljenje je snimljen", reče Olmi. "Preuzimam pred Heksamonom odgovornost za tvoje delovanje. Tvoja majka je učinila isto."

Tapi se iznenada uozbilji. "Hvala ti na poverenju."

"Ti više nisi naše delo", reče Olmi, u skladu sa davno ustanovljenim ritualom. "Sada ti praviš sebe. Preporučiću te za prijem u odbrambene snage. I pokušaću da te posećujem..." Iskrenost, pomisli on, najbolje je biti sasvim iskren. "Ali, to verovatno neće biti suviše često."

"Služiću ti na čast", odvrati Tapi.

"Ne sumnjam." Olmi se osvrnu po baferu. "A sada, zanimaju me te Merzovenove strukture. Umiri malo ovo mesto, pa bih voleo da mi pokažeš kako si došao to tih zaključaka."

Tapi se spremno dade na posao.

Olmi je napustio Osni Euklid šest sati kasnije, kao jedan od tri

putnika u šatlu za Čičak.

Nije bio raspoložen za razgovor. Ostalo dvoje putnika bilo je suviše zauzeto sobom da bi obraćali mnogo pažnje na njega.

5. ZEMLJA

Lenijer sede na ivicu kreveta kako bi obukao cipele za planinarenje. Dozvolio je sebi blagu grimasu dok se saginjao da zaveže pertle. Bilo je devet ujutro i preko planina beše prešla kratka oluja, noseći blagu kišu i mlak vetar sa mora. Spavaća soba je i dalje bila ledena. Dah mu se maglio pred licem. On ustade i lupi cipelama o pod, da bi ih namestio, oprobavajući čvrstinu članaka, i ponovo se namrštio od drugačijeg bola, još jednog sećanja koje nije mogao da izbriše.

Dok je zakopčavao jaknu kraj velikog prozora u dnevnoj sobi, gledao je ono malo žbunja i visoku paprat na zelenim i krševitim bregovima napolju. Poznavao je put kroz njih; nije išao tuda već godinama, ali danas mu se činio dobar dan da ih obiđe. Nije mu bila potrebna kazna, naporno kretanje kojim bi povratio mladost koju beše odbacio; želeo je samo da odvrati misli, koje su u poslednje vreme bile posebno gorke.

Prošli su meseci od Hajnemanove sahrane.

Karen se nije pozdravila s njim pre nego što je otišla poslom u Krajstčerč. Uzela je novi Heksamonov kamion sa pet točkova; putevi su još bili zakrčeni blatom, a stari kamion nije bio uvek dorastao zemlji jedva pogodnoj za konje. Jednog dana, pomisli on, razboleću se u ovoj kući, i potrajaće pola sata i više dok hitna pomoć stigne, a onda, kao i Hajneman, biću mrtav.

Kakav način da se otrese ružnih uspomena.

"Plati, plati, plati pa klati", tiho je zapevao, ali mu je glas bio promukao od hladnoće. On se zakašlja; godine, a ne bolest. Bio je dovoljno zdrav. Verovatno će proći godine, i previše njih, pre nego što naiđe gašenje sećanja i obriše mu sve brige.

Tako je malo, što se njega tiče, uradio za mnogih godina službe. Zemlja je i posle četrdeset godina i dalje bila zjapeća rana, uprkos zvaničnom imenu; na putu ka oporavku, u to je bio siguran, ali i dalje puna stalnih podsećanja na smrt i ljudsku glupost.

Zašto mu se prošlost sada tako jasno vratila, zašto baš sada? Da ga odvrati od osujećenosti zbog sve većeg jaza između njega i

Karen? Još od sahrane je bila potpuno hladna.

Pre dvadeset devet godina. Bezimni grad duboko u šumama jugoistočne Kanade, hladna i snežna klopka za tri stotine muškaraca, žena i dece. Muškarci su izašli iz čvrstih, zavejanih koliba, ispijeniji nego što je Lenijer misli oda je moguće, da dočekaju nebeske putnike. Lenijer i njegovi saradnici, dvoje operativaca Heksamona, muškarac i žena, bili su, naravno, dobro uhranjeni i zdravi. Odlučno su išli preko snežnog polja između svoje letelice i najbliže kolibe, obraćajući se ljudima na francuskom i engleskom.

"Gde su vam žene?" upitala je žena operativac. "I deca?"

Muškarci su zurili u njih, očiju ogromnih od gladi, vilinski lepih, bledih lica, sive i prljave kose. Jedan se isteturio napred, opuštene vilice, pruženih ruku, i svom snagom zagrlio Lenijera. Kao da ga steže bolesno dete. Lenijer, na ivici suza, pridržao je čoveka, čije su žućkaste oči blistale od nečeg nalik na obožavanje, ili možda samo od olakšanja i radosti.

Odjednom, prolomio se pucanj iz puške i žena operativac našla se ničice u snegu, grudi pretvorenih u izvor krvi.

"Ne! Ne!" povikao je drugi muškarac, ali su se između drveća začuli novi pucnji; kuršumi su se zarivali u sneg i odbijali od letelice. Na jedinoj gradskoj ulici stajao je usamljen sredovečan muškarac sa gustom crnom bradom, manje izgledneo od ostalih, držeći pušku koja je izgledala uhranjenije i snažnije od njega, i glasno proklinjao. "Jedanaest godina! Jedanaest! Gde ste, bogovi, bili ovih užasnih jedanaest godina?"

Muški operativac, čijeg imena više nije mogao da se seti, oborio je čoveka vrelim bljeskom munje iz jedinog oružja koje su imali. Lenijer je stajao nad ranjenom operativkom, brzo procenjujući njeno stanje. Neće preživeti, osim ako ne izvuku kliker njene usnimljene ličnosti iz zadnjeg dela vrata; Lenijer se saže i opipa joj puls, sklopivši joj treperave kapke, i pustivši je da uđe u prvu fazu smrti. Ne obraćajući pažnju ni na šta oko sebe, izvukao je sklopivi skalpel i otvorio joj vrat odmah ispod lobanje, tražeći prstima crni kliker, pa ga izvuče iz ležišta i smesti u malu crnu vrećicu, kao što ga behu naučili.

Dok je to radio, muškarci iz grada su polako i metodično na smrt

izgazili onog sa puškom. Preostali operativac pokušao je da ih spreči, ali, ma koliko da su bili slabi, on je bio jedan a njih je bilo na desetine. Čovek koji beše zagrlio Lenijera ćutao je za vreme operacije, smrtno preplašen tolikim gnevom, a onda se spustio na dronjava kolena i stao preklinjati Lenijera da ne uništi njihov grad.

Žene i deca su se pojavili iz koliba, više mrtvi nego živi.

Ljudi iz ovog sklepanog grada preživeli su jedanaest zima, čak i one prve dve, najgore, ali ovu ne bi preživeli.

"Plati, plati..." mrmaljao je on. Moja žena je mlada i vitalna. Ja sam star. Donosimo svoje odluke i plaćamo za to.

Za trenutak je zastao u predsoblju, čvrsto žmureći, pokušavajući da odagna maglu iz glave. Vuneno vreme, govorio je njegov deda. Baš prigodno za Novi Zeland. Ova vuna bila je puna brabonjaka. Svejedno.

Nismo sve spasli. Čak ni sve snažne i sposobne. Smrt je bila sveopšta i brza, da bi čak i anđeli sa neba stigli da svima dodele spas.

Decenijama nije brinuo zbog toga, i nerviralo ga je što mu se takve misli vraćaju kao blede zamene krivice, krivice za koju nije verovao da će je osetiti. Obavio sam svoj posao. Bog zna da sam posvetio trideset godina Oporavku.

Kao i Karen, ali ona nije izgledala kao iscedena krpa.

On uze štap i otvori vrata. Nebom su i dalje plovili sivi oblaci. Da je mogao da dobije zapaljenje pluća, možda bi namerno pokušao. ali među blagoslovima koje su dobili svi Stari Urođenici od Zemaljskog Heksamona bilo je i oslobođenje od većine bolesti. Što se toga tiče, zaliha je bio dovoljno; svaki muškarac, žena i dete na Zemlji nosili su organizme koji su čuvali njihova tela od svih mogućih spoljnih napadača.

Za trenutak je ugledao svoj odraz u mlečnom staklu ulaznih vrata: lice snažno, ali duboko izborano, uklesane bore oko usta i pored nosa, tužne oči, otekli kapci; izgledao je stariji od sveta. Sa mešavinom zadovoljstva i izopačenog gađenja shvatio je da se oseća starijim nego što izgleda.

Lenijer požali što se beše zarekao da će se popeti na prvo brdo

pre odmora. Već na drugom zavijutku planinske staze, presamićen, oslonjen o drhtava kolena, isprekidano je dahtao, dok mu se znoj slivao sa čela. Godinama nije planinario, niti na bilo koji način vežbao. Ako ne želi da zaista skonča, preterivanje na prvom dužem pohodu zaista bi bila glupost. Čuda Heksamonove medicine mogu da rade samo ono što im je on dopustio: da ga održavaju u stanju razumno dobrom za njegove godine, bez bolesti i delovanja viška zračenja, čega se posebno užasavao.

Dok mu se dah smirivao, a bol postajao snošljiv, on pogleda naniže sa staze blizu ponora, ka dolini nižoj za tri stotine metara. Stada ovaca - možda su pripadale Fremontu, mladom vlasniku stanice Irski potok - behu se rasula po zelenim i sunčanim pašnjacima, i kao da su se ogledala u belim i sivim kišnim oblacima koji su išli po svojim plavim pašnjacima. Negde visoko kružio je orao, prvi kojeg je video te godine. Vetar na ovoj visini bio je hladan i prodoran, čak i u prolećnom mesecu novembru; na hiljadu i više metara visine još je bilo krpica snega, prošaranih neizbežnim skerletnim nitima gljivica koje su pastiri i farmeri nazvali Hristovom krvlju.

Konačno je dozvolio sebi da sedne na stenu. Golenice su ga bolele. Mišići u listovima pretili su grčem. Po prvi put posle više meseci, možda i godina, zapravo se osećao sasvim dobro, kao da je stekao opravdanje što postoji.

Vetar mu donese njegovo ime i on se trže i okrenu, tražeći planinara ili pastira na stazi iznad ili ispod sebe; međutim, nije video nikog. Uveren da je zvuk bio privid, on izvuče iz ranca sendvič sa kozjim sirom, odmota ga i poče da jede.

Vetar mu ponovo donese ime, ovog puta jasnije i bliže. On ustade i pogleda uz stazu, mršteći se. Poziv je dopro odatle; sada je bio siguran. On strpa sendvič nazad i pođe uz narednu krivinu i tridesetak metara uz stazu, dok su mu cipele škripale po šljunku i klizale se o žilavu travu još vlažnu od rose. Bio je sam na stazi.

Pevajući da održi ritam, on zastade da uhvati dah i dozvoli da mu čist vazduh uđe u krv i raščisti mu misli od paučine koja se tu beše nakupila od meseci provedenih između četiri zida.

Morao je da razreši ovu situaciju.

Dok je sažaljevao ostale ljude, takođe je počeo i da ih mrzi. Činilo mu se da su u svojoj agoniji najčešće postupali upravo tako da još više pogoršaju stvari. Ponekad su oni prema kojima je surovo postupljeno - izgubili su dom, porodicu, grad, zemlju - reagovali tako što su se prema drugim preživelim ponašali još surovije.

Lenijer je u poslednje vreme najradije čitao filozofa i romanopisca iz dvadesetog veka, Artura Kestlera, koji je smatrao da je ljudska rasa fatalno pogrešno načinjena. Lenijer je vrlo malo sumnjao u to.

Viđao je muškarce, žene, čak i decu podvrgnute dubokim psihološkim ispitivanjima i lečenju, koje im je uklanjalo demone, ostavljajući ih bolje prilagođenima i sposobnijima da se uspešno nose sa stvarnošću oko sebe. Kada bi se povelala reč o takvom "lečenju", Lenijer je uglavnom ćutao. Ono je skratilo Oporavak za više decenija, pa ipak nije bio siguran da li se slaže s tim. Jesu li ljudska bića zaista tako slabe, loše sazdane mašine, da samo retki mogu sami da se zaleče, da postave sebi dijagnozu, podvrgnu se samokritici? Očito. Postao je pesimista, možda čak i cinik, ali nešto duboko u njemu mrzelo je cinizam; stoga, što će reći, nije preterano voleo ni sebe.

Širok plašt oblaka beše se nadneo nad predelom, sa okruglim otvorom tačno u sredini. Ponovo se vratio na onu stenu kraj staze i začkiljio u blistavi sunčev zrak koji je presecao dolinu. Tako je pun toplote, tako hipnotičan, taj zrak širine oko jednog kilometra; kad bi ostavio um na miru, možda bi sunce ili trava odgovorili na njegova pitanja. Osećao se slabo, sanjivo, spreman da spusti sve svoje terete, da legne i pusti da ga sunce rastopi kao buter.

Na nekoliko stotina metara uz stazu pojavio se čovek, obučen u sivo i crno, sa štapom, silazeći ka njemu. Lenijer se upita nije li ga on zvao; nije bio siguran da li želi društvo. Ako je u pitanju bio neki pastir, fino, rustičnost će mu prijati; ali, ako je izletnik iz Krajstčerča...

Možda drugi planinar neće obratiti pažnju na njega.

"Zdravo", pozdravi ga čovek kada se začulo škripanje njegovih cipela po šljunku iza Lenijera. Lenijer se okrenu. Planinar je stajao pred blistavim svetlom na ivici oblaka. Kosa mu je bila tamna i kratka; bio je visok jedva metar i osamdeset, mladolik, širokih ramena, mišićavih ruku, podsćajući Lenijera na mladog bika.

"Zdravo", odgovori Lenijer.

"Čekao sam da se popneš ovamo i povedeš me dole", reče čovek, kao da su davnašnji prijatelji. Lenijer odmah prepoznade njegov blagi akcent: Rus.

Lenijer se namršti. "Da li se poznajemo?" upita on.

"Možda." Čovek se nasmeši. "Naše poznanstvo bilo je kratko, pre mnogo godina." Lenijerov um, međutim, odbi da iskopa podatak gde se to behu videli. Zagonetke su ga nervirale.

"Bojim se da me je pamćenje izdalo." On se ponovo okrenu.

"Nekada smo bili neprijatelji", reče čovek, koji kao da je uživao u razgovoru. Ipak, nije prišao bliže, već je stajao držeći štap pred sobom. Lenijer ga ponovo pogleda. Nije bio toplo obučen i nije imao ranac. Sigurno nije dugo u planini.

"Ti si jedan od Rusa koji su napali Čičak?" upita on. To pitanje, postavljeno tako upadljivo mladoj osobi, nije bilo tako glupo kako bi bilo nekada. Planinar nije izgledao stariji od četrdeset godina; pa ipak, možda se podvrgao podmlađivanju na nekom orbitalnom telu ili u postajama Zemaljskog Heksamona.

"Da."

"Šta te je dovelo čak ovamo?"

"Trebao obaviti posao, važan posao. I treba mi tvoja pomoć."

Lenijer mu pruži ruku. "Ja sam u penziji." Stranac mu pomože da ustane. "Ti dani su davno prošli. Kako se zoveš?"

"Razočaran sam što me se ne sećaš", mrzovoljno odvrati čovek. "Mirski. Pavel Mirski."

Lenijer se nasmeja. "Dobra šala", reče on. "Mirski je sada s druge strane neba. Pošao je sa Gešelskim okruzima i Put se zapečatio iza njega. Ali, šala mi se sviđa."

"Nije šala, prijatelju."

Lenijer mu se pažljivo zagleda u lice. Pobogu, ličio je na Mirskog.

"Da li je Patricija Vaskez našla put kući?" upita čovek.

"Ko zna? Nisam raspoložen za igre pogađanja. I što te to, do đavola, zanima?" Lenijer samog sebe iznenadi tolikim gnevom.

"Voleo bih da je ponovo vidim."

"Malo sutra."

"Uz tvoju pomoć."

"Vrlo su neukusne, te tvoje šale."

"Geri, nije ovo šala. Vratio sam se." Čovek mu priđe bliže. Jezivo je ličio na Mirskog. "Čekao sam ovde da dođeš, da me prepoznaš, i da me odvedeš pravim ljudima. Ti si bio važan u Oporavku, je li tako?"

"Bio sam", odgovori Lenijer. "Ti si mu možda brat." Zapravo, identični blizanac.

"Trebalo da me odvedeš na Čičak. Moram da govorim sa Korzenovskim i Olmijem. Oni su još živi, zar ne?"

Konrad Korzenovski bio je taj koji je stvorio Put, nekada zakačen za sedmu komoru asteroidnog zvezdanog broda Čičak. Čičak i dva dela Osnog Grada još su bili u orbiti na deset hiljada kilometara oko Zemlje, bez jednog kraja, pa je sedma komora bila otvorena. Čičak je otcepljen od kraja Puta kako bi se omogućio, pre četrdeset godina, beg naderitskih delova Osnog Grada. Put se na kratko otvorio u prazan prostor: skoro smesta se zapečatio, odvojivši zauvek svoju beskonačnost od svemira. Oni koji su odabrali da ostanu u Putu - a među njima i Pavel Mirski - bili su dalji od duša mrvih, ako mrtvi imaju duše.

Lenijer promuća nešto nerazgovetno, a onda se zagrcnu i zakašlja. Kosa mu se beše nakostrešila. "Isuse", reče on tiho. "Šta se to ovde dešava?"

"Putovao sam daleko kroz prostor i vreme", odvrati čovek. "Imam da ti ispričam vrlo čudnu priču."

"Jesi li ti duh?" Bilo je to starinsko i beskorisno pitanje; nije mislio na "duha" u smislu Heksamona. On pocrvene.

"Ne. Rukovali smo se. Od krvi i mesa sam, smrtnan... na neki način."

"Kako si se vratio?"

"Ne najkraćim putem." Čovek se nasmeši oklevajući i spusti štap u travu kraj Lenijerove stene, a onda i sam sede. Mirski - ako je to zaista bio Mirski, u šta Lenijer nije bio spreman da poveruje - pogleda preko doline pune ovaca i senki oblaka. "Moram da govorim sa Korzenovskim i Olmijem", ponovi on. "Možeš li da me odvedeš do njih?"

"Zbog čega nisi otišao pravo tamo?" upita ga Lenijer. "Stigao si

dovde. Zašto si silazio ovamo?"

"Zato što mislim da si mi ti u izvesnom pogledu važniji i od njih. Moramo svi da se sretnemo i razgovaramo. Kada si poslednji put pričao sa njima?"

"Prošle su godine", priznade Lenijer.

"Nastupiće kriza u vladi." Mirski je gledao Lenijera, miran i ozbiljan. "Ponovo će otvoriti Put."

Lenijer nije reagovao. Načuo je govorkanja, ali ništa više od toga. Ipak, davno se beše izolovao od politike Heksamona.

"To je besmisleno", reče on.

"Zapravo, uopšte nije", mirno odgovori Mirski. "Ni fizički, ni politički. To je kao droga, ta tehnologija, tolika moć. Čak ni najčistije srce ne može doveka imati ista uverenja. Hoćeš li da nam ugovoriš sastanak?"

Lenijer opusti ramena. Osećao se poraženim, preslabim da nađe prave reči i odbrani svoj razum. "Imam radio, komunikator, u kući", odgovori on. "tamo dole u dolini." Potom ispravi leđa. "Moraćeš da dokažeš da si to što tvrdiš."

"Razumem", složi se Mirski.

6. ČIČAK

Olimi je sedeo pred terminalom biblioteke u ličnim odajama u Aleksandreji, gradu u drugoj komori, u oblasti koja još nije bila naseljena. Ugradio je terminal tek pre nekoliko dana, u stanu gde je proveo deo detinjstva - i gde su bli skriveni rasuti delimičnjaci Korzenovskog, sve što je ostalo od Inženjera nakon ubistva pre više stoleća. Olmi je pronašao te delimičnjake kao dečak, a kasnije se postarao da ih sastavi i otelotvori Korzenovskog, uz pomoć Patricije Vaskez.

Na ovom neobičnom mestu, na privatnom terminalu kojeg niko ne bi trebalo da pronađe, Olmi je primio poruku od starog poznanika. Crteži, slobodno prevedeni, značili su:

"Imam nešto za tebe. Ključno za tvoj rad."

Poruka se završavala koordinatama napuštene stanice u petoj komori i vremenom sastanka. "Sam", naglašavali su crteži. Potpis je bila skraćenica Feora Mar Kelena.

Mar Kelen je bio stari vojnik i kolega iz kapijske policije, otprilike Olmijevih godina. Rodio se tokom poslednjih ratova sa Jartima, najvećeg napada na uljeze u Putu pre Odvajanja, kada su Jarti bili potisnuti iza dva puta deset na deveti - dve milijarde kilometara niz Put. Ti ratovi su trajali četrdeset godina i očistili su stotine hiljada kilometara Puta. Osvojena teritorija je utvrđena i otvorene su kapije ka nenastanjenim svetovima, pogodnim za rudarstvo. Ti svetovi obezbedili su sirovine za izgradnju Osnog Grada, a potom i za atmosferu i tlo koje je pokrivalo veći deo površine Puta.

Te godine bile su užasne i divne, godine smrti i kaljenja; Heksamon je iz njih izašao jači, spreman da upravlja putevima između kapija, da privlači saradnike sa nastanjenih svetova do kojih su stizali kroz kapije. U nekim slučajevima, Heksamon je nastavljao trgovinu koju su započeli Jarti; na taj način je ustanovio čvrste trgovačke veze sa tajanstvenim Talzitom. Upravo im Talziti behu rekli kako im se zovu neprijatelji, onako kako je moglo da se prevede na

ljudski jezik.

Jarti nisu bili poraženi, naravno; samo su bili potisnuti daleko niz Put, i tamo zadržani nizom moćnih utvrđenja.

Mar Kelen je preživeo poslenjih dvadeset godina ratova, a onda je služio u utvrđenju na 1,9 puta deset na deveti. Ipak, čak ni te granične ispostave nisu bile dovoljan izazov za njega. Priključio se kapijskoj policiji, i tu se upoznao sa Olmijem.

Vekovima se nisu videli. Olmi se iznenadio kada je shvatio da je Mar Kelen na Čičku; pre bi pomislio da će se taj tip čoveka pridružiti Gešelima u pohodu niz Put.

Tajni sastanci su ga nervirali; odavno je prestao da uživa u intrigama, naročito kad su bil neizbežne... Ali Mar Kelen je nagovestio da ima nešto što Olmi nije mogao da prenebregne, i, ma koliko da je njegov stari prijatelj bio čudan, nikad nije bio varalica.

Peta komora bila je najmračnija na Čičku, neka vrsta ogromnog podruma. Kroz nju su prolazile brojne linije vozova na putu ka šestoj i (nekad bilo) sedmoj komori, ali samo jedna se i dalje zaustavljala tamo, i to retko, na poseban zahtev. Bilo je malo ograničenja za putovanje u jedinu nenastanjenu komoru Čička, i svakog meseca bi nekolicina prekaljenih planinara i splavara posećivala divlje, oblačne predele od sirovih asteroidnih minerala, uobičajene stolecima rudarenja u fantastične sive, crne i narandžaste vrhove i ambise. Višak Čičkove vode je tekao crvenim rekama, gustim od rđe i ostalih rastvorenih minerala; voda je bila nezdrava za piće, osim ako ste imali hemijske implante koji će pročistiti višak metala.

Peta komora bila je u proseku široka svega četrdeset kilometara. Na početku Čičkovog putovanja bila je široka trideset osam kilometara; dodatni materijal je upotrebljen za gradnju i dopunu gasova koji su isticali kroz neizbežne otvore u asteroidnim sistemima za reciklažu. Ovde niko nije bio stalno nastanjen; patrole su vršili samo monitori.

Olmi je zauzeo mesto u praznom vozu iz četvrte komore i sada je sedeo skrštenih ruku dok su kraj njega jurili crni kilometri asteroidnog zida između komora.

Mar Kelenova poruka bila je tako neočekivana da nije ni pokušao

da nagađa kuda sve to vodi.

Pošto nije ništa pretpostavljao, Olmi nije mnogo mozgao o onom što ga čeka, nego je ponovo proveravao ono malo podataka o kulturi Talzita koji su bili otkriveni i smešteni u biblioteke u Osnom Gradu i na Čičku. Često je pregledao te materijale, i sada ih je sistematski ponovo prežvakavao, nadajući se da će naći odgovor na nekoliko zanimljivih pitanja.

Kratko putovanje nije mu, ipak, dalo mnogo vremena, i sad je gledao kako se zidovi tunela šire u divlje, neverovatno olakšanje gustih crnih oblaka prošaranih zracima srebrnaste svetlosti iz cevi, menjajući boje od tamno crvene preko zelene do sivoplave. Voz se iz otvora zakrivljenog tunela pojavio pod uglom, sa desnim prozorima okrenutim naviše za gotovo trideset stepeni.

Ovi ogoljeni predeli su mu uvek pružali mračnu emocionalnu utehu.

Voz uspori na svoje tri šine i pride maloj stanici pod kupolom između dva zida tamnog, naizgled uljastog nikla i crvenog gvožđa. Van kupole kamena platforma je bila vlažna od kiše. Odnekud iz blizine dopirala je tutnjava vode koja se slivala u jedno od prostranih smeđih jezera koja su prošarala komoru.

Mar Kelen ga je čekao na malom napuštenom terminalu, sedeći na kamenoj klupi koja je izgledala mnogo pogodnija za mašine nego za ljude. Napolju je besnela oluja, zvuk kojeg je Olmi u Čičku retko čuo; ali, retko je i imao vremena da poseti petu komoru, gde su oluje bile uobičajene. Mar Kelen je umesto pozdrava podigao dva drevna kišobrana. Uputio je ka Olmiju niz biografskih crteža, sa podznacima koji su označavali stepen iskrenosti i gde se može, a gde ne, učtivo zatražiti dopuna. Pitanja su uglavnom bila nedobrodošla. Olmi je učinio slično, samo još sažetije i dvosmislenije. Nastavak razgovora vodio se i glasom i crtežima.

"Pratio sam tvoju karijeru, Ser Olmi, koliko se moglo. Ti si sjajan čovek i ponos Naderita."

"Hvala. Žao mi je što moram reći da nisam imao vesti o tebi, Ser Mar Kelene."

"Drago mi je da to čujem. Trudio sam se da budem što skriveniji, s izuzetkom usnimavanja u gradsku memoriju, kada bih postao

bitanga." Ucrtao je svoju sliku kao slobodne bitange, grubo skicirane, nagoveštavajući da ne bi bio strašno uspešan. Obojica su se nasmejali, iako je Olmijev smeh bio pomalo nategnut.

"Nadam se da nisi saznao previše o meni", odvrati Olmi.

"Nisam. I tvoja karijera je skrovita. Ipak, neki delovi su postali istorija. A saznao sam, što je možda neučtivo, za tvoja trenutna interesovanja."

"Oh?"

"Izgleda da veruješ kako ćemo se uskoro sukobiti sa nekom neljudskom rasom. Možda, čak, i sa Jartima."

Olmi ništa ne reče; samo se mračno nasmeši. Njegova privatna istraživanja sada su ispala iznenađujuće javna, bar za one koji su smatrali da treba da znaju. Mar Kelenova tajanstvenost postala je razumljivija; ovaj čovek se nije usnimio, ali je predstavljao redak primerak - korporealna bitanga. Olmi ucrtava žuti polukrug koji je označavao zanimanje i punu pažnju.

"Naišao sam na nešto što bi ti možda koristilo. Zaostatak iz ranijih stoleća. Pomalo kao Inženjerovi snimci."

"Ovde?" upita Olmi.

Stari vojnik ozbiljno klimnu glavom. "Možemo li da se dogovorimo ako budeš bio zainteresovan? Uveravam te da ćeš biti."

"Ja nisam bogataš. Čak nisam ni osobito moćan."

"To znam, Ser Olmi, ali i dalje imaš podršku Heksamona. Možeš mi obezbediti sve što želim od privilegija, pošto nisam neki srebroljubac."

Olmi ga odmeri, pažljivo proučavajući njegov stil ucrtavanja. Mar Kelen je bio iskren, nije blefirao, bar koliko je Olmi mogao da proceni.

"Ja sam u penziji", reče Olmi. "Moj uticaj nije više velik kao nekada. U granicama mog trenutnog položaja..."

"Sasvim dovoljno da mi obezbediš ono što mi treba."

"Ako zaista imaš nešto što bi mi koristilo, pristajem."

Mar Kelen se iznenada nasmeši širokim, neprijatnim osmehom. "Dogovoreno. Hodi sa mnom." On predade Olmiju kišobran i pokaza mu kako da ga otvori. "Ovo je pripadalo mojoj Beni. Trebaće ti. Štiti naše umorne stare kosti."

Olimi podiže kišobran iznad glavu i pođe za Mar Kelenom uskom stazom koja je vodila od stanice. Staza je bila usečena u kamenu padinu i krivudala kroz jarugu nad mirnim tokom crvene vode. Ovde se svetlost iz cevi jedva probijala kroz oblake i kišu. Predeo je nestajao u senkama dubokim gotovo kao noć na Zemlji. Mar Kelen izvuče svetiljku i pokaza Olmiju put uz strminu. Zrak je osvetlio otvor u steni. "Iza onih vrata je toplo i svetlo. Hodi. Samo još nekoliko minuta." Pešačili su pola sata.

"Našao sam ovo dok sam pretraživao podatke za projekat ponovnog naseljavanja Čička", reče Mar Kelen. "Rutinski posao za dokonog gospodina. Bio je izbrisan iz svih mapa podataka sem jedne, a i ta mora da je ostala greškom... Nije izgledalo važno za projekat, pa nikom nisam rekao. Ali, pomenuo sam to mojoj Beni, a ona... Ona mi je bila par", iznenada se poveri on, zastavši na padini da preko ramena pogleda Olmija. "Samo trideset godina. Rođena posle Odvajanja. Zamisli, matora konjina kao ja sa takvom mladom damom... istinskom damom. Iz stare naderitske porodice. ali avantura joj je bila u krvi. Imala je mnogo više oduševljenja od mene. Želela je da istražuje. I tako smo istraživali. Došli smo ovamo, i našli..."

On okretno skoči u udubljenje. Olmi pođe za njim, spretnije ali manje dramatično. Glatki crni zid u dnu pećine odrazio je samo sićušnu tačku svetlosti. Mar Kelen udari šakom po zidu sa bolnom snagom, lica za trenutak zgrčenog u grimasu. "Kad smo našli ovo, izgledalo je upravo tako. Poznavao sam taj izgled. Sigurnosni zid. Onda sam se ja oduševio. Šifre su divna stvar! Nije bilo lako, naravno. Morao sam da provalim trideset različitih šifrovanih blokova, koristeći analizu izmišljenu tek u prošlom stoleću. Matematika mi je postala usud, Olmi." On pogladi dlanom crnilo, gledajući između njega i Olmija. "Ali, ovaj usud sam savladao. Nekad, davno, ovo mesto je bilo veoma sigurno..."

On ucrtava brzi niz simbola i crni zid posive, a onda naprosto nestade. Iza njega se nalazio dobro osvetljen tunel.

"Kada smo ušli, pretpostavio sam da postoji mnogo smrtonosnih mera bezbednosti. Tražili smo ih, i našli smo ih - više nego što bih mislio da je potrebno za čuvanje bilo čega. Većina ih je stigla do

uobičajene granice od pet vekova i automatski se dezaktivirala. Očito, niko nije znao za ovo - čak ni predsednici. Ili, barem, tako mislim. Možda grešim." Ponovo mu se navuče onaj neprijatni osmeh.

Prišli su prostranom, lučnom ulazu. Mehanički glas drevnog stila - star barem koliko lični glasovi u Aleksandreji - zatraži da se identifikuju.

Mar Kelen izgovori niz brojeva i položi dlan na drevnu ID ploču kraj poluprozirnih vrata. "Uneo sam svoje podatke", objasni on Olmiju. Vrata se razbistriše i polako otvoriše. Unutra je u polutami ležao ogoljeni ulazni hol. Mar Kelen provede Olmija kroz njega i odvede ga niz hodnik do male sobe, u kojoj takođe nije bilo ni nameštaja ni ukrasa.

Mar Kelen zastade nasred sobe belih zidova, ruku prekršteih na grudima. Olmi beše ostao na ulazu. "Ova soba je kapija veoma velike tajne", reče Mar Kelen. "Koja nije od praktične koristi nikome... barem sada. Ali, nekada, mora da je zaista bila veoma korisna. Možda je bila korišćena, a niko od nas nije čuo za to. Možda je smatrana suviše opasnom. Hodi, hodi."

Kada je Olmi stao kraj njega, Mar Kelen podiže jednu ruku, ispruži prst i pokaza na pod. "Dole, molim." Pod beše nestao. Soba je predstavljala kabinu lifta. Brzo su se spuštali, bez osećanja, pravo u tamu. Svakih nekoliko sekundi promicala je tanka, crveno osvetljena linija, označavajući nepoznatu dubinu. To je trajalo nekoliko minuta.

Olmi nikad nije čuo za nastanjene tunele duže od dva kilometra unutar asteroida. Sada mora da su sišli bar dvostruko dublje.

"Sve zanimljivije, a?" upita Mar Kelen. "Smešteno veoma duboko, veoma bezbedno. Šta bi to moglo biti?"

"Koliko duboko?" upita Olmi.

"Šest kilometara unutar asteroidnog zida", odgovori Mar Kelen. "Niži nivoi imaju sopstvenu energetska mrežu. Utrošak se ne prikazuje u obračunima ni jedne komore."

"Illegalno skladište podataka", stade da nagađa Olmi. Čuo je za takve stvari, super-bezbedna skladišta što su ih koristili policija ili političari koji su se u proteklim stolicima plašili da će izgubiti naklonost Heksamona, ali nikada ni jednu nije imao prilike da vidi.

"Skoro tačno, Ser Olmi, ali ne ilegalno - nego superlegalno. Ovo su sagradili zakonodavci. Strogo govoreći, mogu li zakonodavci da urade išta ilegalno?"

Olmi nije odgovorio. Činjenica je bila, čak i u visoko etičkom svetu politike Heksamona, da ni jedan vladajući sistem nije mogao opstati ako potpuno strogo sprovodi sopstvene zakone.

Ispod njih se pojavio beli kvadrat i ubrzo se pretvorio u novi pod. Vrata se otvoriše, i Mar Kelen ga povede niz kratak hodnik u polumračnu kockastu odaju, sa stranicama dužine jedva tri metra.

"Ovo je terminal memorije", reče Mar Kelen, sedeći na zakrivljenoj metalnoj stolici pred širokom, bezličnom čeličnom pločom na jednom zidu, u nivou trbuha. "Poigrao sam se njima... i naišao na nešto užasno."

On dotače ploču i na dva mesta se pojavi slaba, okrugla svetlost. "Prilaz, opšta šifra. Ja sam Davina Taur Ingel."

To ime je pripadalo nekom pretku, verovatno ženi nekadašnjeg predsednika vlade Beskrajnog Heksamona, Ilin Taur Ingele. Mar Kelen je rukovao pločom kao da ima iskustva u tome.

"Ovo je bio gadan deo. Sigurnosni sistemi bili su se dezaktivirali, ali ovde su iza njih ostali prilazni lavirinti, ugrađeni u strukturu memorije. Oni naši tajanstveni super-legalni ljudi bili su veoma oprezni. Da nije bilo lavirinata, možda bih ti ovo predao besplatno, kao što prijatelj daje prijatelju nešto korisno, ali nisam bio sam kada sam načinio ovo otkriće. Sa mnom je bila Beni..."

Olmi oseti nagli porast Mar Kelenovih emocija. Stari vojnik je osećao bol, bes, i, konačno, gorak trijumf. Mar Kelen je bez sumnje bio iskren, ali, da li je bio pri sebi?"

On dade Olmiju znak da priđe i položi dlan na ploču, ispod zelene svetlosti.

"Ne brini, samo drži lične ograde u pripravnosti. Možeš ti to. Ja sam jedva uspeo, ali bili smo uhvaćeni na prepad."

Zatim se obrati ploči:

"Posetilac, gost Ingele."

Olmi trže glavu unazad, i svi mišići mu se zgrčiše. Primaio je impulse od nečega unutar ploče, nečega nenaviklog na ljudsko telo. Ugledao je odlomke slika, ne samo izobličene; skoro nerazumljive. I

čuo je glas, mnogo više tuđinski od glasa Franta... čak i od glasnika Talzita.

Pitanje vremena. Pitanje dužnosti. Neaktivan nepoznato vreme.

Oلمي uz veliki napor otrže ruku.

Mar Kelenovo lice beše se zgrčilo u grimasu oduševljenja. Stari vojnik je bio iskren, ali bio je i neodgovoran. Ono što je ovde doživeo šokiralo ga je, možda i emocionalno oštetilo, pa ipak je sve do sada uspevao da skoro u potpunosti sakrije od Oلمija svoje stanje. Mar Kelen se nasmeja i duboko udahnu da se savlada. "To je ubilo Beni. Pošto smo rešili lavirint. Razbilo joj je sve nervne puteve, čak je prodrlo i u njene implante i zbrkalo ih. Nije ostalo ništa za usnimavanje u gradsku memoriju, ali telo joj je bilo potpuno nedirnuto, živo. Ja sam ubio ono što je ostalo od nje i sklonio. Zato sam morao da ti naplatim." Lice mu je bilo bledo i prazno. "Zato što sam nju izgubio. Zbog njenog bola. Šta misliš da se ovde nalazi?"

"Ne znam", priznade Oلمي.

"Imam dobru teoriju. Ako sam u pravu..." Pn isturi bradu i neprijatno se nasmeši. "Mora da su ga uhvatili vrlo davno. Mora da su usnimili njegovu ličnost, ili već nešto što bi tome odgovaralo, u ovu skrivenu memoriju... A onda su ga napustili. Čekalo je sva ova stoleća, spavajući, da Beni i ja naletimo na njega. Veruješ da ćemo se ponovo suočiti sa Jartima, jesam li u pravu? Ako se to desi, šta misliš koliko bi ličnost zarobljenog Jarta vredela Heksamonu?"

Oلمي zatrese glavom, suviše ošamućen da odgovori.

"Hodi i pogledaj. Nisam ga našao sve dok ona nije... pošto smo... Da. Hodi." On pođe ka zidu preko puta vrata. Zid se razdvoji u pet segmenata u obliku slova L i tiho i glatko se povuče ustranu. Ušli su u prostranu, tamnu odaju, dok je oko njih strujao hladan vazduh.

"Pokaži se, kopile." Pojavila su se svetla, u krugu na tavanici. U središtu osmougaone odaje ležao je blok prozirnog kristala, a u njemu biće kakvo Oلمي nikad nije video. Imalo je veliku, sivoplavu glavu, postavljenu vertikalno, nalik na čekić sa tri horizontalne pukotine. Iz najgornje pukotine pomaljale su se blistavo bele cevčice sa crnim vrhovima - možda oči - a iz dve donje, čuperci duge crne dlake. Iza ogromne glave - otprilike oblika i veličine ljudskog torza - protezao se dug, zelen, horizontalan trup. Duž leđa se protezala

kresta od dvoprstih, bledoružičastih pipaka, debljine Olmijevog doručja i dužine njegove ruke. Pozadi, iza pipaka, nalazio se čuperak kratkih crvenih dlačica ili čulnih izraslina. Debeo, podignut rep završavao se sjajno purpurnim navojem. Možda najčudnije, sedam pari donjih "nogu", ili oslonaca, koji su ovičavali obe strane tela, nisu bili noge ni udovi u uobičajenom smislu, nego motke ili dugi, zašiljeni štapovi, boje opsidijana i isto tako sjajni. Ispod glave, ili su možda nicali iz njenog donjeg dela, nalazila su se dva para ruku sa mnogo zglobova, jedan sa nastavcima vrlo nalik na šake, drugi sa ružičastim, prozirnim kvržicama.

Uprkos dugogodišnjem iskustvu sa tuđinskim rasama, Olmi zadrhta. Dok je prilazio bliže, uprkos najdubljim nagonima, namrštio se, shvatajući istinu o stvorenju; ovo telo nije bilo živo, nego samo sačuvano od raspadanja. U njegovom nedostojanstvenom, neurednom položaju bilo je nečeg što mu je govorilo da je svakako mrtvo.

"Divno, je li?" Mar Kelen obiđe prozirni blok. Stvorenje, potpuno ispruženo, bilo bi od vertikalne glave do podignutog repa dugo oko četiri metra. "Naši drevni branitelji, možda ljudi koje smo poznavali... koji su nas obučavali... uhvatili su Jarta i smestili ga ovde. Ali, zašto nisu razglasili vest? Ovako nešto bilo bi senzacija, neprocenjivo..."

Olmi ga je razumeo. S obzirom na oružje koje su posedovale obe strane, bitke su bile retke i uništavajuće. Jarti nikada nisu odgovarali na diplomatske pokušaje; zapravo, posle nekoliko decenija rata, ljudi su prestali i da pokušavaju. Ni jedna strana nije bila sasvim sigurna kako im neprijatelj izgleda. Obe strane koristile su skrivanje i varke; sve informacije bile su sumnjive. Uхватiti Jarta - makar na samrti ili mrtvog - i razumeti način njegovog razmišljanja...

To bi zaista bilo izuzetno. Zbog čega su bili toliko tajanstveni, i zašto toliko dugo? Šta su to otkrili kod svog plena da ih je učinilo toliko opreznim?

Mar Kelen sleže ramenima i ucrtava krivudavi, besadržajni simbol na tavanici. "Osim ako nije pravo. Možda je ovo neuspela simulacija..." On potapša ploču. "Ali, čini mi se da je pravo. Naše simulacije nisu mnogo vredele. Ionako nikad nismo sreli Jarte licem u lice. Niko ih, koliko ja znam, nikad nije video, i da se vratio da nam

ispriča. Ali, ovo... Držano je u potpunoj tajnosti. Šta god da je, mora da nešto vredi, Ser Olmi."

Stari vojnik pokaza belu ploču kraj jedne stranice bloka. "Ima i drugih načina da se ispita. Isprobao sam ih nakon što je Beni - moj par - nakon što je umrla. Mesecima nisam oprobao direktnu vezu. ali ovo je manje opasno. Prikazuje prokletu stvar na ekranu, analog njegove mentalne aktivnosti. Pretpostavljam da su u ono vreme stručnjaci to umeli da očitaju. Ja ne umem."

Olmi pogleda ploču. Nad njom se bio pojavio osvetljeni cilindar. Kao geometrijski cvet, propuceo je i promolio mnoštvo pokretnih linija. Linije su hipnotički poigravale. Donji deo cilindra se raširio i prikazao mozaični niz boja; crno i sivo, krvavo crveno i zeleno, belo i zeleno, crveno i crno, i tako dalje, potpuno nepokretno.

"Dosad je miran, a?" upita stari vojnik.

Olmi ga za trenutak pogleda, a onda se ponovo zagleda u ekran. Nije mogao ni da nasluti šta to prikazuje. "Ovo je dijagram uma tog stvorenja?"

"To je Jart", uzbuđeno odgovori Mar Kelen. "Mora da jeste. To pokazuje Jartov um i sećanja. Proveo sam ovde sate, samo gledajući. Ponekad sam govorio sebi: 'To je ono što je ubilo Beni...' a onda bih morao da odem kako ne bih poludeo."

Olmi se zagleda u sliku, zadivljen. Dotakao je sam rub ličnosti tog stvorenja; nedovoljno da odredi je li čitavo ili delimično, oštećeno ili zdravo, pa čak i da nasluti da li se nalazi u aktivnoj memoriji ili miruje, ali ovo je predstavljalo neverovatnu mogućnost - i nepozirnu tajnu.

Olmi oseti kako njegovo telo nadvladava porast hormona.

"Da se čovek naježi, je li?" upita Mar Kelen. "Suviše mnogo tajni."

"Zaista." On priđe očuvanom telu, puštajući da njegov um i implantirani procesori promozgaju o problemu. "Nikom drugom nisi ovo pokazao?"

Mar Kelen odmahnu glavom. "Nisam bio u vezi. Beni je bila..." On pogleda Olmija ispod poluspuštenih kapaka, lica zgrčenog od bola. "Lečila me je. Vraćala me je nazad."

Olmi odvrati pogled od patnje starog vojnika.

On, sam, upadao je u opasnosti mnogo češće nego što je mogao

da se seti. Okušavao je svoju hrabrost često, do nastranosti. Čak ni čisti Talzit - nešto u čemu nije uživao četiri godine - nije mogao da olabavi čvrsti mali čvor želje za izazovima. Pa ipak, nije cenio toliko opasnost koliko iskustvo. Tokom proteklih decenija imao je veoma malo upečatljivih iskustava. I on se na kraju umorio od Zemlje, njenih neprekidnih potreba i ogromne bede. Ipak, nikada u svim svojim životima ne beše osetio ovoliki strah. Šta god da leži u ovom skladištu memorije - gotovo sigurno ličnost Jarta, ako su pretpostavke Mara Kelena tačne - bilo je dovoljno snažno da ubije Mar Kelenovog para i povredi samog Mar Kelena.

"Ne zahvaljuj mi", reče Mar Kelen, bez osmeha. "Sada kad sam te doveo ovamo, ja sam..." On ucrtava kovitlac crvenih i žutih simbola, ličnih simbola, Olmiju nerazumljivih ali uobličjenih po ugledu na stare naderitske molitve. "Zapavo, ne želim ništa. Čak mi nisu potrebne ni povlastice. Ionako mi više nije ni do čega. Ja sam je ubio, kad sam je doveo ovamo..."

Olmiji se trže iz sanjarenja. "Našao si nešto veoma važno", reče on. "Nisam siguran šta je to, pa ipak..."

"Nisam više radoznao. Ako je važno, ostavljam ga tebi. Ionako sam predugo živio", tiho odvraća Mar Kelen, dok mu je lice blistalo od Jartovih boja. Polako je trepnuo, a onda je ovlažio usne i pogledao Olmiju. "Zar ti nisi?"

7. GEA, OKOLINA ALEKSANDREJE, GODINA ALEKSANDROSA 2345.

Rita je stajala na krmenoj palubi parobroda "Joanes" koji je plovio između Rodosa i Aleksandreje. Da bi se zaštitila od hladnoće zimskog mora, nosila je smeđi ogrtač Akademije i rodosku vunenu hlajinu boje butera. Zurila je u okean i u penušavi trag parobroda. Društvo joj je pravio usamljeni galeb koji je stajao nekoliko ruku dalje na ogradi od tamne hrastovine, otvorenog kljuna, radoznalo okrećući glavu tamo-amo. Mračno, sivo nebo nadnosilo se nad mirnim okeanom, dajući mu boju gvožđa. Iza njenih leđa, veliki kontejneri sa Rodosa, Kosa i Knidosa čučali su u senci pokrivene glavne palube.

U dvadeset prvoj godini, osećala se još zrelijom nego u osamnaestoj, i to ju je činilo zaista veoma zreloom. Barem je smisao za humor nije napustio; posedovala je zdravu svest o svojoj spremnosti na gluposti, i žalila je što sada ima premalo vremena za uživanje u tome.

Kosa joj je zadržala onu prozračnu crvenkasto smeđu nijansu kao u detinjstvu, ali sada joj je bila mnogo kraća. Ono što se nije promenilo bile su njene krupne, zamišljene zelene oči, bleđa koža i stas. Ostala je prosečne visine, iako su joj ramena bila nešto šira. Bila je nasledila očevu tihu fizičku snagu, kao i dugoprste šake i duge noge.

Rita je u Aleksandreji bila svega dvaput, i to oba puta kada joj je bilo svega deset godina. Njena majka, Berenika, smatrala je da je najbolje da drži svoju jedinicu blizu Hipateiona, a daleko od belosvetskih izazova glavnog grada Ekumene.

Berenika je bila prilježan Patrikijin učenik, i udala se za Ramona, sofinog najmlađeg sina, više iz dužnosti nego iz ljubavi. Duboko je volela svoju kći, jer je u njoj videla sliku mlade Patrikije lično. Ipak, izgledom je Rita više ličila na majku nego na baku.

Sada, godinu dana posle majčine smrti, i gotovo devet od Patrikijine, dok joj je otac još bio zauzet borbom za prevlast u Akademiji - nad teokratskim elementima koje je njena baka otvoreno prezirala - činilo joj se najbolje da ponese svoje talente i znanje na

mesto gde će biti od najveće koristi. Ako Akademija propada, barem ona može da bude negde drugde, možda i da osnuje novi Hipateion.

Ipak, te brige joj nisu bile najvažnije. U poređenju sa najvećom, ove su joj se činile skoro prijatnim i bezbednim.

Patrikija je šezdeset godina tražila varljivi prolaz u mesto koje je nazivala Putem. Ta kapija je zaista bila varljiva, jer se pokazivala u razno vreme i u raznim delovima sveta taman toliko dugo da je primete, a nikad da joj tačno odrede položaj. Patrikija je umrla ne našavši je.

Rita je sada tačno znala gde se kapija nalazi. Bila je na jednom istom mestu već najmanje tri godine. To saznanje joj nije prijalo. Postepeno se bila navikla na svoju ulogu, iako je nije zavolela.

To što je znala za kapiju lišilo ju je ličnog života. Njena baka, mislila je, natmetnula joj je skoro nepodnošljiv teret kada jepodesila svoj aparat da prepozna je jedino njen dodir.

Možda je Patrikija bila pomalo luda te godine pred smrt. Luda ili ne, ostavila je svojoj unuci užasnu odgovornost.

Sve ostalo - njena molba za studije u Muzejonu, njen lični život, sve - bilo je podređeno tom znanju.

Nije čak ni ocu rekla.

Rita se nadala mirnom životu, ali uz uzdah, dok je gledala morskupticu kako čisti perje, znala je da to nije moguće, ne na ovom svetu. Čak i bez Predmeta, život u Akademiji postaće težak. Sve što je volela i poznavala ležalo je na drugoj strani modrocrnog mora iza nje.

Ključnjaču i mašinu za održavanje života nosila je u velikom, zabravljenom sanduku; u manjoj kutiji držala je bakinu "ploču", elektronsku napravu za čitanje i pisanje. Sve to čuvao je Lugotriks, njen keltski telohranitelj, u njenoj kabini. Ramon, ma koliko bio pacifista u Hipateionu, bio je i praktičan čovek, ponekad neverovatno mudar i vešt. Lugotriksova služba bila je plaćena bolje nego novcem; njegova dva brata sada su studirala na Akademiji. Uz takvo obrazovanje, možda će prevazići predrasude koje prate sve Kelte još od ustanka u dvadeset prvom veku.

Rita je osećala stalnu, neupadljivu vezu sa ključnjačom; da joj se išta desi, znala bi, i verovatno bi mogla i da je nađe, ma kuda bila

odneta. Uz Lugotriksa koji je čuvao stražu, malo ko bi to pokušao; ali, čak ni Kelt nije znao šta čuva.

Kada dođe vreme, Rita će zatražiti audijenciju kod kraljice Kleopatre. Izneće joj svoje dokaze.

Šta će se desiti potom, nije želela da nagađa.

Pošto se nadisala morskog vazduha - bio je pun pepela i dima zbog nepostojanog vetra - Rita se vratila u svoju malu, pretrpanu kabinu i poslala ogromnog, ćutljivog, crnokosog Kelta da se odmori u svojoj kabini. Svukla je odeću i obukla jednostavnu Hindi pamučnu spavaćicu. Kada se zavukla među tanku ćebad na tesnom krevetu, uključila je slabu električnu lampu i izvukla iz kovčega manji drveni teukos, knjigu-kutiju sa bakinom pločom i kockama muzike i knjiga, uključujući i njene dnevnike.

Na ovoj Zemlji nije postojalo ništa nalik na tu ploču, iako su matematičari i mehanikosi Ekumene obećali da će za nekoliko godina stvoriti velike elektronske računске mašine. Patrikija je nekima od njih prenela teoriju takvih mašina, na sastancima koje je držala pred samu smrt.

Rita je bila svesna svoje odgovornosti da se stara za Predmete. Bukvalno, nosila je sa sobom sudbinu rodoske Akademije; Predmeti su predstavljali dokaz Patrikijine istinitosti. Bez njih - ako bi, na primer, parobrod potonuo a Predmeti nestali - ne bi bilo dokaza, i vremenom bi Patrikijina priča postala mit, ili još gore, laž. Ali, bez obzira na opasnost, bez obzira kuda išla, Ramon beše naredio Riti da Predmete uvek nosi sa sobom.

Rita je mnogo puta iščitavala bakine beleške, upoređujući istoriju Zemlje sa istorijom Gee. Beleške na ploči su je smirivale, kao što bi je smirivalo čitanje poznatih bajki.

Savremena Zemlja, kakvu joj je baka opisala, bila je fantastično, mada užasavajuće mesto - svet koji je samog sebe živog spalio sopstvenim genijem i ludilom.

Jedna kocka sadržala je nekoliko potpunih istorija Zemlje. Rita ih je sve pažljivo pročitala, i na kraju je istoriju tog sveta znala skoro isto tako dobro kao i istoriju Gee. Znala je da je na Zemlji Aleksandar Veliki pokušao da pokori Hindustan i samo delimično uspeo u tome, kao i na Gei. ali, na Zemlji, Aleksandar nije pao sa prevrnutog broda

u nabujalu reku Hispades, nije dobio zapaljenje pluća i ostao vezan za postelju mesec dana, pa se kasnije oporavio i doživeo suboku starost. Na Zemlji, Velikog Gospodara Sveta su njegove sopstvene trupe naterale da se vrati, razboleo se na drugom mestu i umro u Vavilonu... i tu se, kako joj je Patrikija rekla, nalazila raskrsnica na kojoj su se njihovi svetovi razdvajali.

Rita je često pomišljala da piše fantastične priče o toj drugoj Zemlji, nešto što bi njena baka nazvala romanima. Možda će jednog dana i pokušati: uživala je u literaturi kad nije bila zadubljena u proučavanja fizike i matematike.

Ali, ko bi mogao da zamisli svet u kome je Ekumena bila rasparčana između naslednika? Ratove između naslednika, pretvaranje Aleksandrosovog carstva u sukobljena kraljevstva; Egipat pod vladavinom dinastije Ptolomeja, Siriju pod Seleukidima, i, konačno, usponom Latina, čitavo Srednje more pod vladavinom Rima...

U Ritinom svetu, Rim je bio mali, nemiran grad u rastrzanoj Italiji - a ne neki naslednik Helade! Ipak, na Zemlji se Rim uzdigao dovoljno da nadvlada Karkedoniju - Kartaginu na latinskom - okončavši istoriju tog trgovačkog carstva stoleće i po pre rođenja malo poznatog judejskog Mesije, Ješue, ili Isusa. Karkedonija nikad nije otišla da kolonizuje Novi Svet, i Nea Karkedonia se nikada nije pobunila protiv matične zemlje i položila pravo na Atlantski okean, postavši, zajedno sa Libijcima i Severusima, jedan od neprijatelja Ekumene...

Na Gei, Prolomej Siks Soter Treći porazio je latinska plemena, uključujući i Rimljane, u godini Aleksandrosa 84, osiguravši Ptolomejima stalnu vladavinu nad Egiptosom i Azijom.

Na Gei su postojale nuklearne elektrane, velika eksperimentalna postrojenja izgrađena u Kirenaici, zapadno od Nilosa. Postojali su mlazni galeboleti, čak i rakete koje su nosile satelite u orbitu, mada ne i ljude; ali, nije bilo atomskih bombi, ni bojnih glava spremnih da spale kontinente, ni bojnih stanica sa smrtonosnim zracima u orbiti oko sveta. Mnoga od tih čuda predstavljala su tajno znanje Akademije; Patrikija beše naučila svoju lekciju na najteži način, u susretima sa Kleopatrinim dedom.

Gea je, uprkos svojim nevoljama, Riti delovala kao mesto mnogo sigurnije i bezbednije za život. Zašto onda da ide u potragu za Zemljom? Zašto da traži tu vrstu nevolja?

Nije bila sigurna. Vremenom će, možda, razumeti svoje motive, svoje odanosti. Do tada, radiće ono što joj je sudbina odredila od detinjstva; ono što je njena baka, bez reči, zahtevala od nje.

Rita je "skrolovala" kroz tekstove na ploči koje beše unela njen baka, i došla je do opisa Puta, iščitavajući ga možda po stoti put. Postojao je svet još čudniji i neverovatniji od Zemlje. Ko bi u Ekumeni, ili na čitavom ovom svetu, mogao da shvati ili poveruje u takve stvari? Je li Patrikija sanjala o tim čudima, zabeleživši svoje košmare? Ljudi bezljudskog oblika, čovek koji je nekoliko puta preživeo smrt, kosmos uobičen kao cev i beskonačno dug...

Polako je zadremala. Uskoro se začulo zvono za večeru, pa se ponovo obukla, opet ostavivši kabinu Lugotriksu na staranje. On je jeo sam, pošto su mu iz kuhinje donosili hranu.

Rita je jela sa ostalim putnicima, uglavnom Tirijcima i Judejcima, u skućenoj trpezariji nad glavnom palubom, ne obraćajući pažnju na značajne poglede bogato odevenog tirijskog trgovca.

Nedostajace joj Hipateion, a takođe i njegova mirna ravnopravnost polova.

Nebo nad Aleksandrejom bilo je vedro, kao i skoro uvek.

Parobrod je narednog praskozorja prodimio kraj četiri stotine ruku visokog Faroskog svetionika. Rita je stajala na pramcu, dobro utopljena. Ovaj Faros bio je četvrti po redu, čudovište od gvožđa, kamena i betona sagrađeno pre sto šezdeset godina. Zbijene kuće na niskim bregovima Aleksandreje bile su ružičasto sjajne pod jutarnjom svetlošću, a mračno sive u senci. Mermerne i granitne zgrade palata na predgorju Lokiasa videle su se kao narandžasti sjaj nad mirnom, sivoplavom Kraljevskom lukom. Ogromni kesoni, pričvršćeni za dno luke severoistočno od predgorja kako bi sačuvali utonule zgrade palate od vode iz luke, načičkali su obalu kao delovi neke igračke od slonovače, povezani linijama nagomilanog kamena i zidova.

Riti se sve to činilo nestvarnim, čitav taj najpoznatiji grad na

svetu, središte ljudske kulture i znanja - ili barem Ekumenine kulture.

Parobrod je pristao u Velikoj luci i istovario kontejnere preko širokog čeličnog jezika. Masni dim i para dizali su se sa teretne palube do putničkog mosta gde su Rita i Kelt tovarili svoje torbe.

Prelazeći most između etiopskih biznismena u zvaničnoj odeći od krzna i perja i egiptoskih piljara, promuklih i upadljivih u crnim ogrtačima, njih dvoje su bez problema stigli na kej. Rita je pogledom tražila nekoga ko ih čeka, ne znajući šta tačno da očekuje - ako je uticaj njene bake i dalje dopirao do Kleopatre. Sa jedne strane doka, u uskom prolazu pedviđenom za motorne taksije i kola za teret sa konjskom vučom, pućkao je ofucani crni putnički auto, čiji vozač je pušio stopu dugačku crnu cigaru sa mirisom karanfilića. Na otvorena vrata bila je naslonjena tabla sa nažvrljanim natpisom: "VASKAJZA - MUZEJON".

"To je za nas, izgleda", reče Rita. Nije bio baš neki elegantan doček. Nije bilo stražara - barem ih ona nije videla.

Kada su prišli autu, osetila se kao nedužna seljančica. Grad, sada opipljiv i pun mirisa - gusto i jetko pogonsko ulje, slatkasti oblačići pare, ustajala konjska balega, neoprana masa putnika i trgovaca - mogao je da je proguta u komadu, da je sažvaće i da nikome ne odgovara. Rita je po prvi put osetila koliko zapravo nema moći. Njena baka je uvek izgledala tako samouvereno; kako je mogla da bude takva na ovakvom ogromnom, moćnom mestu?

Rita i Lugotriks se predstaviše vozaču, koji ugasi cigaru o nagoreli štitnik vrata, strpa opušak u mastan džep pantalona i pope se na uzdignuto prednje sedište. Oni su utovarili stvari. Uz škripu i trzaj, kola su ih polako ponela niz široki bulevar oivičen drevnim mermernim kolonadama. Skrenuvši levo kroz visoku mermernu kapiju, stigli su na tlo Muzejona, velike biblioteke i Univerziteta Aleksandreje.

"Ona je veoma lepa mlada žena", reče bibliofilaks Muzejona, podržavajući svoju nisku stolicu pred kraljicom. "Više liči na majku nego na baku, ali njen raniji pedagog me uverava da je dorasla sofi Patrikiji. Stigla je u luku sa nekim ogromnim severnjačkim grubijanom, slugom, kako kažu moji izviđači, i za jedan sat će biti u

svojim privremenim odajama."

Kleopatra Dvadesetprva, niska i dežmekasta, promeškoljila se na nezvaničnom prestolu. Ožiljak koji joj se protezao preko lica od leve slepoočnice do desnog obraza, zasekavši joj nos i napola joj zatvorivši jedno oko, bio je jedina bledoružičasta senka na njenoj beloj, inače glatkoj koži. Nije joj ostalo mnogo mladalačke lepote; libijski atentatori su se postarali za to pre dvadeset godina, tokom njene državničke posete Ofiristanu. Pošto je ljubavici više nisu zanimali - izgubila je trojicu omiljenih tog istog užasnog dana - više nije marila za svoj izgled. Kleopatra je samo bila zahvalna što i dalje poseduje zdravlje i zdrav, gibak um.

Čuveno suvo sunce Aleksandreje pružalo se po ugaženom belom mermeru na podu unutrašnje verande kraljičinih odaja u zlatnoj pruzi i dodirivalo kraljičinu levu sandalu, osvetljavajući nelakiran, ali divno manikiran prst. "Znaš da sam tu sofu mazila preko svake mere", reče ona. Njen deda beše odredio da Patrikija Liza Vaskajza osnuje Akademiju na Rodosu. Rodoska Akademija, nazvana Hipateion po ženi matematičaru za koju niko u Aleksandreji nije ni čuo, proteklih pedeset godina se nadmetati sa Kalimakosovim Muzejonom za sredstva za istraživanje, najčešće odnoseći glavna kraljevska sredstva. Koristan i često zapanjujući rad odvijao se u rodoskoj Akademiji, ali svi u Palati - kao i u većini štampe - znali su da je sofin najvažniji cilj da nađe način da se vrati svojoj kući. Većina ju je smatrala ne malo ludom.

"Iznosite kraljevsko mišljenje, moja kraljice."

"Budi iskren sa mnom, bar sada, Kalimakose."

Bibliofilaksovo sladunjavo lice naglo se skiseli. "Da, moja kraljice. Razmazili ste je ogromnim sredstvima, dok su mnogo dostojniji naučnici, sa zvaničnim obrazovanjem i korisnim predlozima morali da čekaju."

Kraljica se nasmeši. Kada je to rekao bibliofilaks, zvučalo je manje istinito. "Niko u Muzejonu nije učinio toliko u matematici i proračunima. U kibernetici", dodala je, izgovarajući reč na sofin način. Za trenutak su je jednostavna boja sunčeve svetlosti - toplog i punog Boga - i suvi, sveži vetar sa mora odneli daleko od stvarnosti. Ona zatvori oči. "Čak i kraljicama je potreban hobi", promrmlja ona.

Kalimakos je ćutao, pun poštovanja, iako je imao još mnogo šta da kaže. Ekumenina mehanikoska grupa je pre dve nedelje podnela Palati predlog za unapređenje naoružanja. Pobunjenička vlada Nea Karkedonije, sa druge strane Atlantskog mora, za poslednjih godinu dana dvadeset puta je napadala snabdevačke puteve Ekumenine južne hemisfere. Pobunjenici su pre deset godina odbacili sve ugovore koje je potpisala Karkedonija i sklopili savez sa ostrvskim tvrđavama Hiperboreje i Anglije. Bibliofilaks se nadao da će svi neophodni radovi na odbrani značiti dobre, bogate ugovore za njegov Muzejon. Umesto toga, našao se uvučen u razgovor o unuci sofe Patrikije. Sofe i njena porodica bili su mu trn u oku svih trideset godina, koliko je držao taj položaj, kao i njegovom prethodniku decenijama pre toga.

Kleopatra se nasmeši Kalimakosu, saosećajnim, materinskim osmehom uprkos ožiljku, i zavrte glavom. "Moraš je primiti u Muzejon. Mora dobiti rang kao njen otac..."

"Taj ćovek nije ni prineti svojoj majci", primeti Kalimakos.

"I njoj mora biti omogućeno da nastavi izućavanja."

"Izvinite na drskosti, moja kraljice, ali zašto nije ostala u Hipateionu na Rodosu? Tamo je svakako mogla lakše da produži tradiciju svoje bake."

"U prijavi je navela da želi da sarauđuje sa tvojim mehanikosom, Zeusom Amonom Demetriosom. Demetrios je pristao, posle razgovora sa mnom. Nadam se da ti to neće smetati, dragi Kalimakose."

Znala je da će mu smetati, ali je pretpostavljala da će prenebreći to nipodaštavanje. Suviše je dobijao od odnosa sa Njenom Visoću da bi dopustio da ga male, mada neprekidne smetnje od strane porodice Vaskajza preterano nerviraju. "Biće po vašoj volji", reće bibliofilaks, naklonivši se i dotakavši pod kragnom svoje crne naućnićke odežde.

Odozgo se zaću prodoran krik nalik na sokolov; Palata se zatrese iz temelja i zaću se dalek, bezazlen tutanj. Kalimakos skoći na noge kad kraljica ustade i pođe za njom, pun poštovanja, prekrštenih ruku, ka spoljašnjem tremu. Ona se naže preko ograde i ugledala stub dima u Brukeionu, taćno usred jevrejske ćetvrti. "Opet Libijci", reće

ona. Video je kako joj je ožiljak pocrveneo, ali glas joj je bio miran i hladan. "Imamo li nekih novosti iz Karkedonije?"

"Ne bih znao, moja kraljice. Nisam upućen u takve stvari." Jevrejska milicija će se još više iznervirati zbog ovoga, a već se odavno znalo da ne vole preterano Kleopatru; odmah se upita može li nekako da ovaj događaj upotrebi u svoju korist. Kleopatra se polako okrenu i vrati u odaju, gde podiže slušalicu raskošnog zlatnog telefona. Klimnula je glavom, otpustivši bibliofilaksa.

Kroz jedan sat, posle sastanka sa generalima i glavešinama službe bezbednosti Ekumene, otposlala je eskadru mlaznih borbenih galeboleta sa Kanoposa da bombarduju Tunis, grad u pobunjenoj Libiji.

Potom se vratila u svoje jednostavno uređene privatne odaje i sela prekrštenih nogu na berberski vuneni ćilim. Sklopila je oči, pokušavajući da umiri duboki gnev u sebi.

Zaista je imala vrlo malo vremena za svoje hobije, ali njena reč je i dalje bila zakon u Muzejonu, ako ne uvek u svadljivoj Buli. Rita Berenika Vaskajza...

Kleopatra više nije verovala da će kapija ka drugom svetu ikada biti pronađena. Ali, čak i u vreme strašnih građanskih nemira, i najgorih pretnji po Ekumenu za njenog života, verovala je da sebi sme da dozvoli čak i glupu opsesiju.

8. ZEMLJA

Polovina Lenijerove kuće bila je od stotinu godina starog kamena i grubog drveta, nasađena na podrum od kamena i betona i temelje ukopane duboko u šumovitu padinu. Druga polovina, dodata pre četrdeset godina kad su se tek uselili, bila je naizgled modernija, bela i otmena, iako dobro sagrađena i udobna, sa novom kuhinjom i prostorom za opremu koja mu je bila potrebna za posao. Ta oprema je i dalje čekala kraj jednog zida radne sobe - mala konzola komunikatora i procesora koji su mu omogućavali da prati stanje na bukvalno svakom mestu na Zemlji; tu je bila i veza sa Zemaljskim Heksamonom, preko Krajstčerča i orbitalnih tela. Nije ušao u tu sobu već šest meseci.

Nakopstrešena kosa ga je stalno podsećala da je gost tik iza njega na putu. Popeli su se stepenicama uz brdo, pri čemu su Lenijera mišići na nogama boleli, i zastali na prostranoj pokrivenoj verandi dok je Lenijer otključavao i otvarao vrata. Nije znao je li se Karen vratila kući; često je, kad je imala mnogo posla, ostajala preko noći ili i duže u Krajstčerču ili nekom od okolnih sela. Zapravo ga je malo brinulo da li ima jednog ili više ljubavnika (iako bi mu se zgdilo da je primila u krevet Fremonta); nije imao dokaza o tome, a, osim toga, Lenijer nikad nije bio pdložan toj vrsti ljubomore, jer seks mu nikad nije bio najvažniji.

Nije bila kod kuće. To mu je donelo olakšanje; nije znao kako bi joj opisao ili objasnio posetioca. Ipak, pošto je obišao praznu kuću, osetio je kratak, oštar nalet tuge. Toliko mnogo su izgubili za proteklih nekoliko godina, skoro sve što ih je tešilo tokom surovih decenija Oporavka.

"Izvoli, uđi", pozva on svog gosta. Tokom godina beše usvojio Karenin precizan, skoro oksfordski jezik. Mirski, ili ko god da je taj čovek zapravo bio - Lenijer je imao objašnjenje skoro isto tako smešno kao i njegovo - obrisao je noge na otiraču na verandi i ušao, zadovoljno se smešeći na starine u kući.

"Lep dom", primeti on. "Živiš ovde od...?"

"Između misija, od dve hiljade sedme."

"Sam?"

"Sa ženom. Imali smo kći. Nestala je. Mrtva."

"Nisam bio u normalnoj kući već..." Mirski podiže obrve i odmahnu glavom. "Možeš li odavde da govoriš sa Korzenovskim i Olmijem?"

Lenijer napola sleže ramenima, napola klimnu glavom. "Iz radne sobe, u zadnjem delu kuće."

Lenijer zastade pred zatvorenim vratima radne sobe, osvrnuvši se prema svom gostu. Njegova teorija, koja mu se svakog trenutka činila sve ubedljivijom, glasila je da taj tip stvarno liči na Mirskog, ali da nije on - da ne može biti on. Neko je stvorio duplikat Mirskog, iako on nije mogao ni da zamisli zbog čega. Kako da to objasni Olmiju ili Korzenovskom - ili bilo kome? Moraće da, naprosto, vide sami.

"Izvoli", pozva on, otvarajući vrata i oslobađajući slabi zadržani prašine i ustajalog vazduha.

Lenijer je i posle penzionisana radio ovde, savetujući i upućujući one koji su pošli njegovim stopama. Karen je želela da oboje nastave sa aktivnom dužnošću, ali je on odbio; bilo mu je dosta. Možda je to bio početak njihovog udaljavanja. Nova, neprijatna sećanja vratiše mu se dok je zurio u projektore i kontrolni pult ugrađen u južni zid sobe. Koliko tuda beše prošlo bede i zbrke; koliko se misija ovde planiralo, dajući kao rezultat dijagnozu ili lečenje mnogih neopisivih užasa.

Mirski uđe u sobu. "Tvoja lična zemaljska stanica. I sada ti je veoma važna?"

Lenijer opet napola sleže ramenima, kao da bi se rado svega otarasio. Seo je pred pult i uključio ga. Na ekranu se pojavio rotirajući simbol stanja, a potom se pretvorio u živu sliku Zemlje viđene sa Kamena, okružene lancem DNK. Javio se glatki simulirani glas. "Kakve usluge, molim?"

"Hoću da razgovaram sa Olmijem. Sa originalom lično. Ili sa Konradom Korzenovskim. Bilo koji ili obojica."

"Je li to službeni ili ličan razgovor?"

"Ličan", odgovori Lenijer.

Vratila se rotirajuća slika stanja, divan sferni snop prepletenih crvenih niti.

"Želite li da se lično sastanete sa njima?" upita Lenijer Mirskog i ovaj klimnu glavom. Lenijer podiže obrve i ponovo pogleda simbol. Još sumnji. Pa ipak, ko bi mogao ili hteo da pokuša ubistvo? Takve stvari nisu nezamislive u politici Zemaljskog Heksamona - barem ne u poslednje vreme - ali su retke. A Stari Urođenici nisu imali tehnologiju za stvaranje ličnih kopija. Što je njegova pretpostavka postajala komplikovanija, blo je lakše pretpostaviti da je taj čovek zaista Mirski.

"Ser Olmi u ovom trenutku odbija komunikaciju", obavesti ga pult. "Konrad Korzenovski je pronađen."

U sobi se pojavi slika Korzenovskog, projektovana na dva metra od Lenijera. Legendarni inženjer, koji se povukao iz Oporavka kako bi se bavio istraživanjima, prodorno je pogledao Lenijera, naglo se nasmešio, a zatim pogledao Mirskog. Slika je blago zatreperila od neke neizbežne energetske prepreke ili smetnje iz svemira, a onda se umirila, naizgled čvrsta koliko i sve drugo u sobi. "Geri! Prošle su godine. Je li Karen dobro? I ti?"

"Dobro smo. Ser Korzenovski, ovaj čovek mi kaže da mora da razgovara sa vama." Lenijer se nakašlja. "Tvrđi da je..."

"Neverovatno liči na generala Pavela Mirskog, zar ne?" upita Korzenovski.

"Nisam znao da ste se sreli s njim", primeti Lenijer.

"Ne lično, ali sam mnogo puta proučavao zapise. Vi ste Ser Mirski?"

"Jesam, Ser. Čast mi je da upoznam tako cenjenu osobu, i mило mi je što vam je dobro."

"Geri, je li taj čovek Pavel Mirski?" upita Korzenovski.

"Ne vidim kako bi to bilo moguće, Ser Konrade."

"Otkuda je došao?"

"Ne znam. Presreo me je na planinskoj stazi blizu moje kuće..."

Mirski je slušao razgovor bez uplitanja, mirnog lica.

Korzenovski se nakratko zamisli. On i dalje nosi deo Patricije Luize Vaskez, pomisli Lenijer. Vidi mu se po očima. "Možeš li da ga dovedeš na Čičak, u prvu komoru, za dva dana?" upita inženjer Lenijera.

Lenijer oseti mešavinu duboke strepnje, odbijanja i starog,

neobičnog uzbuđenja. Toliko dugo je bio van glavnih tokova...

"Mislim da mogu to da sredim", reče on.

"Jesi li u dobrom zdravlju?" upita Korzenovski pomalo zabrinuto. Samo Stari Urođenici i najfanatičniji ortodoksni Naderiti su odbijali sve metode za produženje života i zdravlja. Po svim savremenim merilima, Lenijer je bio smešno oronuo.

"Sasvim mi je dobro", kratko je odgovorio, osećajući bol u nogama, a sad i u leđima.

"Onda se vidimo na Čičku ubrzo pošto obojica stignete, ma koliko to dugo trajalo. Ser Mirski, moram reći da nisam potpuno iznenađen što vas vidim." Slika potom nestade.

Mirski pogleda zapanjenog Lenijera. "Uman čovek", reče on. "Možemo li brzo da pođemo?"

Lenijer se vrati za pult i obavi potrebne pripreme. I dalje je imao uticaja, a nikad nije oklevao da koristi uticaj.

Situacija se razvijala; Lenijer nije bio manje zbunjen, ni manje ozlojeđen, ali je bio sve više zainteresovan.

9. ČIČAK

Otpravivši ga do prve komore, Olmi je pomogao Mar Kelenu da se prijavi na šatl za Zemlju. Pošto je odao svoju tajnu, Mar Kelen kao da beše stekao nekakvu mističnu smirenost. Išli su ka liftovima u oknu, i Mar Kelen se blago smešio, odmahujući glavom i gledajući u tle, vukući pete po kamenom podu.

"Trebam mi samo nekoliko nedelja da promozgam o svemu. Mogu to da radim i na svom rodnom svetu. Beni nije bila sasvim ortodoksna, ali, svidelo bi joj se što idem dole. Rekla mi je da je dole divno..."

"Neka Zvezda, Sudbina i Pneuma budu sa tobom", reče Olmi.

"Formula, a? Između dva cinična matora vojnika?"

Olmi klimnu glavom. "Ponekad deluje utešno."

"Dečja priča posle svega što smo videli i uradili." Mar Kelen pogleda ka svetlećoj cevi, nepotrebno zažmirivši. "Možda će sada tebi trebati uteha. Skoro da mi te je žao. Mislio sam da si ti jedini koji može da se nosi sa tim. Ali, možda sam pogrešio."

"Nisi", odvrati Olmi, ne baš sasvim ubeđeno.

"Popeću se na planinu umesto tebe", reče Mar Kelen. "Na pravu, a ne na nešto u petoj komori što su napravile mašine. Visoku, sa velikim glečerima i ponorima. Višu od svega na Čičku." On namignu. "Zbogom."

Olmi je gledao Mar Kelenu kako ulazi u lift. Stekao je mentalni utisak - možda intuicijom, možda zbog brzog podpragovnog crteža iz Mar Kelenovog uma - da će se stari vojnik uspentrati u divljinu, duboko u planinskom području, gde će biti siguran da ga niko neće naći.

Olmi se vrati u svoj stari stan, opušten, zadubljen u misli. Upotrebio je terminal biblioteke da proveri razne zakonite (i diskretne) tragačke programe u Čičkovim prostranim memorijskim skladištima.

Kada se uverio da su mu kanali bezbedni - posebno se starajući da tragači Farena Silioma ne saznaju za njegovo trenutno boravište - pozvao je starog saveznika, tragača kojeg je sam sačinio od sećanja

kratkodlakog terijera. Tragač se pokazao kao izuzetno temeljnim, a izgledalo je i da uživa u poslu - ako se uživanje pože pripisati nečemu što, na kraju krajeva, nije potpuna ličnost.

Olimi je zadao tragaču samo jedan posao: da nađe sve podatke o usnimljenom Jartu u skladištima Čička i orbitirajućih tela. Mnogi centri memorije na asteroidu više nisu bili aktivni; neki su bili pažljivo skriveni. Ali, tragač će se probiti i u najnepristupačnije memorije, samo ako ima nekakvu potencijalnu vezu.

Olimi se povučer od pulta u obliku suze i prekrsti ruke, zadržavši na licu izraz strpljivog iščekivanja, šarajući pogledom tamo-amo po crtežima koje je tragač maltene slučajno izbacivao na početku izveštaja o rezultatima traganja. Ovo će potrajati.

Uverio se da je Mar Kelenova memorija iz implanta stara i minimalna. Beni, kao "ne sasvim ortodoksna" Naderitka, imala je samo pravno neophodne kopije memorije. Jartovi snimci su je nekako ubili, pobrkavši joj snimke, i doveli Mar Kelena do ivice ludila, i to za manje od sekunda dodira.

Zvučalo je neverovatno, ali sasvim je moguće da su iza sigurnosnih lavirinata snimci ostavljeni otvoreni u stanju usnimavanja - spremni da se prenose. Međutim, pult je omogućavao samo prenos u ljudski um ili implant - nije postojala veza za prenos u spoljašnju memoriju. Mogao bi, naravno, da napravi takav interfejs... Ali, morao je postojati razlog što tako nešto nije već načinjeno.

Brzo usnimavanje kanalisanih podataka u nepripremljen i neproširen um mogu, teorijski, fatalno da oštete nečiju ličnost. Ali, kakva mašinerija i kakva sigurnosna kola bi dozvolila ikakvo oštećenje bezazlenog njuškala? Očito, bezazlena njuškala nisu bila očekivana... Samo stručnjaci.

Pripremljeni stručnjaci.

Ako je bila potrebna velika tajnost, mašinerija je možda bila predviđena da pobrka umove uljeza, ali Olmi nikad nije čuo da su službe Heksamona tokom čitave istorije Čička i Puta preduzimale smrtonosne zaštitne mere protiv svojih građana.

Benin prvi kontakt, bez implanta koji bi ublažili dotok, mogao je da pokrene nekakvo bezbednosno kolo... I tako, kada je Mar Kelen probao drugu vezu - ne shvativši šta se desilo Beni - bezbedosno

kolo i njegov prostraniji implant behu možda dovoljno ublažili dotok, tako da ga je poremetio, ali ga nije ubio.

Toliko tajni i pitanja...

U svim svojim istraživanjima, Olmi je upotrebio maksimum opreznosti, srazmerno vremenu kojim je raspolagao da planira i deluje. Čak i tako je dvaput poginuo...

Rado je preuzimao rizike, ali ih nije tražio. Ukoliko postoji bezbedan i lak način da obavi posao, radio je upravo tako.

Sada se spremao da prekrši sopstveno pravilo. Znao je da se sa Mar Kelenovim otkrićem neće obratiti vlastima Heksamona. To bi bilo bezbedno, i teoretski bi ispunio dužnost. Umesto toga, nije rekao nikome, već je mozgao nad raznim alternativama - i sve su bile ludački opasne.

Olmi je proživeo dovoljno istorije da bi znao kako uglavnom osnovne ljudske događaje ne uobličava racionalno delovanje, nego nagađanje i nešto nalik nagonima.

Da bi valjano iskoristio ovu misteriju, u vremenu koje je imao na raspolaganju, moraće da deluje sam. Predati je vlastima Heksamona značilo bi odlaganje, komisijske istrage, uobičajen birokratski ples oko kontroverzne aktive koja bi vrlo lako mogla da postane pasiva. Ozbiljno je podozrevao - što je Tapijev rad verovatno potvrdio - da će za manje od godinu dana podaci koje sadrži ovo otkriće biti očajnički potrebni.

Potpuna opreznost bila je nemoguća, čak i neodgovarajuća, posebno kada na kocku stavlja - za sada - samo samog sebe.

Ponovo je otputovao u petu komoru, ovog puta kroz okno, sam u malom privatnom šatlu. Popeo se stazom, prema Mar Kelenovim uputstvima otvorio bezbednosna vrata i sišao među asteroidne debele, drevne zidove.

U Jartovoj kripti se zamislio nad statičnim simbolima njegovog uma.

Slika jedva da se izmenila otkako je Mar Kelen uključio ekran. Obišao je oko slike, ponovo proučivši Jartovo očuvano telo. Bilo je ružno, kao što je i očekivao da će Jarti biti - a takođe i čudno. Možda čudnije od svega što su ikad našli u Putu, a to je uključivalo i neka

zaista čudna stvorenja - neka je bilo teško proglasiti za "živa", sem po mentalnoj aktivnosti. Kakvo biće uopšte može da hoda na krutim, šiljatim motkama? Kako jede? Očito, nije bilo sposobno za brzinu, kao ni za savitljivost. Čemu služe pipci i čuperak šiljaka? Kako to usko telo može da opslužuje toliku glavu?

Olimi je sedeo u maloj odaji, suzbijajući senke starog straha od vrlo malih prostora. Nije bilo stolica, pa je seo na drevni glatki pod, leđima oslonjen o zid.

Zbog čega je ovde? Pitanje je bilo jednako nerazmrsivo kao i Ko ga je ovamo doneo? ili Kako je uhvaćen?

Zbog čega bi Jart dozvolio da bude zarobljen i da mu ličnost bude usnimljena?

On ustade i proteže mišiće i zglobove. Telo mu je i dalje bilo mlado, potpuno sposobno. Um mu je bio opremljen dovoljnom implantiranom memorijom i procesorima da se u njima smesti još nekoliko ljudskih ličnosti sem njega samog; međutim, nije to koristio otkako je nosio Korzenovskog, pre Inženjerovog otelotvorenja pre četiri decenije. ali i dalje ih je imao na raspolaganju. Bilo je vrlo malo ljudi, na Čičku i bilo gde drugde, koji bi se mogli meriti sa Olmijevim sposobnostima - i fizičkim i mentalnim.

Za nekoliko nedelja verovatno bi razrešio pokopane komore i otkrio kako da valjano upotrebi tamošnju opremu. Ipak, zašto bi to radio?"

Iz istih razloga iz kojih je proveo poslednjih nekoliko godina proučavajući sve što se zna o psihologiji neljudskih inteligencija. Zemaljski Heksamon, posle decenija usmeravanja na sasvim drugačije probleme, nije bio ni strateški ni taktički spreman da se vrati u Put.

Pa ipak, skoro sigurno će učiniti upravo to. Mogao je da oseti pritisak istorije; poznati pritisak.

Ako bi Olmi mogao da ih stručno posavetuje, Heksamon bi možda uspeo da preživi sopstvenu glupost. A od svih bića koja bi mogla da im se suprotstave u ponovo otvorenom Putu...

Jarti su bili najužasniji. Čak i zarobljeni, zatvoreni. ućutkani stolicima, nekako su i dalje uspevali da ubijaju.

Bilo je od ogromne važnosti da Olmi izvuče sve moguće

informacije iz tog izvora, ma koliko ga to koštalo.

Osmehnuo se kada je shvatio da tim promišljanjem samo prikriva osnovnu istinu. Nije verovao trenutnim vođama. Oni su proteklih decenija bili snishodljivi, umesto da uče. Njegovo sve jače osećanje vojničke nadmoćnosti konačno je pobedilo veru u ispravnost komande.

"I sam postajem bitanga", priznade on Jartovom drevnom lešu.
"Neka svi idu do đavola."

10. GEA

Aleksandreja je bila mnogo prijavija nego što se sećala iz svojih ranijih poseta; kao da je bila zaogrnutu dimom i garom, štiteći se tako od svojih mnogih nevolja. Čuveni mermerni lukovi bili su oronuli. Mnoge statue bile su pokrivene debelim nauljenim platnom.

Predstavnici bibliofilaksa, direktor i arhivist Muzejona ubacili su i nju i njen prtljag sa ulice pred Muzejonovom čuvenom Istočnom Kapijom, a onda je smestili na drndava kolica, zahtevajući da se vozi umesto da hoda.

Ženska spavaonica bila je jednospratnica od cigle i kamena, nemarno zabačena u prašnjavom, golom uglu dvorišta Muzejona. Riti se srce steglo kad ju je videla; Lugotriks, koji je sedeo kraj vozača, prezrivo je zazviždao.

Skrenuli su u dvorište popločano popucalim ciglama i pokriveno prašinom. Postarija žena u crnom šalu malodušno je čistila prašinu u senci dvokrilnih vrata, i jedva da ih je pogledala. Vrata su se otvorila i na njima se pojavila plavokosa, dostojanstvena mlada žena otprilike Ritinih godina, sklopivši ruke iznad glave u znak pozdrava.

"Dobro došla! Dobro došla!" uzviknula je, cokćući jezikom i spuštajući ruke da podigne dugu smeđu haljinu iz prašine. "Ti si sa Rodosa? Iz Hipateiona?"

Rita se nasmeši i klimnu glavom. Dvokolice su se naglo zaustavile i vozač je nešto malo pomogao Keltu u istovarivanju prtljaga na prag. "Ti ovde ne možeš ostati, da znaš", oštro se obrati mlada žena Keltu. "Ovde nema muškaraca."

"On mi je telohranitelj", umeša se Rita.

"Draga moja, ma koliko stvari u Muzejonu loše stajale po nas, nikome nisu potrebni telohranitelji! Moraće da odsedne negde drugde. Ti si Rita Berenika Vaskajza?"

"Da."

Žena je kratko zagrlila. "Ja sam Jorea Jalos, iz Galateje. Tvoj sam vodič. Ti studiraš matematiku?"

"Da."

"Fantastično. Ja studiram gajenje životinja u poljoprivrednoj školi.

Zadužili su me da ti pokažem tvoju sobu i odgovorim ti na pitanja."

Ritine nade zgasnuše kada je Jalos povede na gornji sprat, požurivši ispred nje duž mračnog hodnika. "Drago nam je što si došla. Žao mi je što nemamo ništa bolje. U leto, ove sobe se noću lepo ohlade. Zimi to baš i nije zgodno. Ipak, preko dana su prijatno tople." Ona izvuče veliki gvozdeni ključ i gurnu ga u katanac, protrese i katanac i ključ, a zatim nastavi da gura i šutira tanka drvena vrata dok se nisu otvorila, tužno stržući po ispucalom drvenom podu.

"Jesi li ti Izidina kćerka?" upita je Jalos.

Rita uđe u sobu. Izgledala je kao manastirska ćelija, sa parom maleckih prozora visoko na spoljašnjem zidu i kožnim krevetom sabijenim u ugao. Iza vrata se nalazio klimavi stalak sa lavorom i noćnom posudom. Kraj desnog zida nalazio se izanđali drveni sto, pod izbledelim muralom Kanopske Izide sa njenim malim, krupnookim, pernatim sinčićem i zmijom zaštitnicom.

"Ne", jedva uspe da odgovori Rita.

"Šteta. Dorka, žena koja je ovde bila pre tebe, divan pomagač, veoma je volela Izidu. Ne možeš preurediti sobu bez odobrenja Ženskog veća."

"Ne bi mi ni palo na pamet", reče Rita. Ona dade Lugotriksu znak da unese njen prtljag. On se provuče kroz vrata sa putničkim kovčegom i drvenim kutijama pod miškom, pažljivo ih spusti na pod i povuče se u stranu, što dalje od podozrive Jalos.

"On je Kelt, zar ne?"

"Iz Parizosa je", potvrdi Rita.

"U Galateji ima puno Kelta", primeti Jalos. "Ja sam iz Nabateje, i helenskog sam porekla."

Rita učtivo klimnu glavom.

"Imamo grupno veće u prvi sat po zalasku sunca. Ako želiš da nam se pridružiš, bićeš dobro došla. Javi mi ako ti išta treba. Mi žene ovde moramo da se držimo zajedno. Kalimakos i njegovi ne mare baš mnogo za nas. Nismo dobre za njegove vojne ugovore." Jalos zastad na vratima. "Kelt sada mora sa mnom. Naći ću mu sobu u starom kupatilu, gde spavaju čuvari."

Lugotriks prenese pogled sa Jalos, koje se očito gadio, na Ritu.

"Idi", reče mu ona. "Meni će ovde biti dobro." Ipak, nije bila sasvim sigurna u to. Već je bila nostalgичna i osećala se izmeštenom. Kelt sleže ramenima i pođe za domaćicom. Rita se iznenada seti nečega i povika za njom niz hodnik. "Mogu li da dobijem katanac i ključ?"

"Nema katanaca", doviknu joj Jalos.

"Treba mi katanac", uporno nastavi Rita, sada već iznervirana i zabrinuta za svoje Predmete.

"Dođi na sastanak Vveća. Raspravićemo to. Oh... Ako nisi Izidina sestra, šta si onda?"

Rita izmisli odgovor iznenađujuće brzo. "Pripadam svetilištu Atene Lindije."

Jalos zatrepta. "Paganka?"

"Rodošanka", odgovori Rita. "To mi je pravo po rođenju."

"Oh."

Rita zatvori vrata i suoči se sa prljavom ćelijom. Toliko o prijemu u Muzejonu. Senka njene bake očito se nije protezala dovde. Je li ovo kraljičino delo, ili Kleopatra ni ne zna za Ritin dolazak?

Neko vreme je sedela, drhteći u sumraku. Jedina električna sijalica nad krevetom bacala je žuto svetlo samo po tom uglu. Bilo je već podne, a soba je tek počinjala da se zagreva. Koliko sme da rizikuje sa Predmetima, da i ne pominje svoju bezbednost? Koliko sme da rizikuje pre nego - ako - dosegne svoj cilj?

Pokušavajući da otvori kapak preko jednog malog, duboko usađenog prozora, slomila je ionako kratak nokat do samog živca. Poluglasno je opsovala, ali rezultat je bio polovičan; samo jedno zeleno oko joj je sinulo od tanke svetlosne pruge koja je posredno dopirala.

Rita obrisa debeli sloj prašine sa pisaćeg stola, iskrzanom metlom počisti pod, pa otvori kovčeg i raspakova odeću. Kasnije po podne, kako su joj rekli vodiči, susrešće se sa bibliofilaksom.

Nije se radovala tome.

11. ZEMLJA

Rus - bilo mu je najzgodnije da tako misli o njemu, bar za sada - stajao je sa Lenijerom na verandi, iščekujući žmirkava svetla šatla. Noćno nebo predstavljalo je prugu aluminijumske prašine preko dubokog crnila, dubine veće od one između zvezda. Vazduh se beše iščistio od Smrti, jer Zemljini prirodni isceljujući mehanizmi uklonili su najveći deo atmosfernih tragova pošasti. Sada je malo gde i bilo izvora zagađenja, čak iako je Oporavak odmakao. Tehnologija Heksamona bila je nezagađujuća, samodovoljna.

Prva svetla koja su videli nisu bila na nebu, nego na putu koji je ivicom doline vodio ka kućici. Lenijer nabra usne i sleganjem ramena dočeka Rusov pogled. "Moja žena", reče on. Nadao se da će odvesti Rusa pre njenog dolaska.

Olupano svenamensko vozilo, konstruisano po ugledu na ona koja su koristili prvi istraživači Kamena, šumno je prešlo pošljunčanim putem do kućice i zaustavilo se, pošto su električni motori naglo ućutali. Karen se izvuče iz kabine i u automatskoj svetlosti spoljašnjih svetiljki ugleda Lenijera na verandi i mahnu mu. On joj uzvрати, osećajući se starijim od samog pogleda na nju.

Otkako su živeli zajedno, video je da je ostarila deceniju ili dve - stari sa mnom - a potom kako se podmlađuje pod terapijom, istom onom terapijom koju on beše odbio. Izgledala je kao da joj je najviše četrdeset godina.

"Bila sam u gradu", doviknu na kineskom dok je izvlačila prtljag iz kola. "Uspostavljamo veštačku društvenu mrežu, pa..." Tek tada je ugledala Rusa, i zastade na stepeništu verande, grizući donju usnu. Pogledala je preko ramena na prilazni put; nije bilo drugih vozila. Potom je podigla obrvu, upitno pogledavši Lenijera.

"Ovo je posetilac. Zove se Pavel", predstavi ga on.

"Nismo se ranije upoznali", reče Rus, prišavši joj i pruživši ruku. "Ja sam Pavel Mirski."

Karen se učtivo nasmeši, ali se njeni nagoni probudiše.

"Kako se osećaš?" upita ona, prenevši pogled na muža. Brzo je, namršteno, gledala čas jednog čas drugog.

"Dobro sam. Njegovo ime je", ponovi Lenijer namerno dramatično, "Pavel Mirski."

"Ime mi je poznato", primeti ona. "Nije li to bio komandant Rusa na Kamenu? Koji je otišao sa okruzima niz Put... Zar ne?" Optužujući je pogledala Lenijera. Šta je ovo? Videla je slike Mirskog na istorijskim trakama. Igra je počela. Prepoznala ga je. "Izgledate baš kao on."

"Nadam se da vas nisam uznemirio", odvrati Rus.

"Je li on sin ili dvojnik?" upita ona Lenijera.

On odmahnu glavom.

Stajala je na najgornjoj stepenici, prepletenih prstiju. "Siguran si da je sve u redu? Sigurno se šališ sa mnom." Pošla je korak napred, pa ponovo zastala. Potom se obrati Lenijeru na kineskom. "Ko je taj čovek?"

Odgovorio joj je istim jezikom. "On je dobra imitacija, ako već nije original. Vodim ga kod Korzenovskog."

Karen se polako uputi ka njima, zagledajući Rusa i grizući donju usnu. "Odakle dolazite?"

Rus pogleda jedno, pa drugo. "To još nisam objasnio", odgovori on. "Bolje da sačekam da se sve pokaže."

"Ne možete biti Mirski", reče Karen. "Ako pokušavate da obmanete mog muža... Sve što smo čuli moralo bi da bude laž."

Začudo, Lenijer nije ni pomislio na tu mogućnost. Naravno, on zapravo nije video Mirskog kako odlazi niz Put.

"Nema laži", odvrati Rus. "Drago mi je što smo se najzad upoznali. Uvek sam smatrao vašeg supruga za dobrog čoveka, pravog vođu, sposobnog da razumno procenjuje. Čestitam vam oboma."

"Na čemu?" upita Lenijer.

"Što ste našli jedno drugo", objasni Rus.

"Hvala", oštro odvrati Karen. "Geri, jesi li ponudio našem gostu neko osveženje?" Ona unese prtljag u kuću. Njene sumnje behu se pretvorile u gnev.

"Očekujemo da svakog časa stigne šatl", odgovori on. "Nešto smo pojeli i popili po pivo."

Rus se nasmeši pri pominjanju piva. Bilo je očito koliko uživa.

Karen je neko vreme šuškala po kuhinji, a onda nastavi prekinuti razgovor kroz otvoreni kuhinjski prozor. "Povešćemo dvadeset do trideset seoskih vođa i studenata političkih nauka iz Krajstčerča u Osni Toro. Biće to kao neki kongres, sve u gradskoj memoriji, kako bi zasnovali društvene veze koje bi se inače uspostavljale godinama. Posle će se, ako sve prođe kako treba, ponašati kao članovi iste porodice. Zamisli samo da svi političari budu jedna porodica, a isto tako i njihovi naslednici! Bilo bi divno." Glas joj se beše promenio; sada je zanemarija misteriju.

Lenijer se odjednom oseti iscrpljenim. Želeo je samo da priligne na stari kauč kraj kamina i da zatvori oči.

"Evo šatla", primeti Rus, pokazujući rukom. Beli zrak je prelazio drugim krajem doline, a onda se naglo spustio tik iznad drveća. Karen se vrati na verandu, napetog lica, i pogleda muža.

"Šta to, dođavola, radiš?" poluglasno ga upita. "Kuda to idete?"

Lenijer odmahnu glavom. "Na Kamen." Sve je gubilo prizvuk stvarnosti. Ništa nije delovalo verovatno. "Ne znam kada ćemo se vratiti."

"Ne bi trebalo da ideš sam. A ja, opet, ne mogu sa tobom", reče ona. "Moram sutra da budem u Krajstčerču." Potom pogleda Lenijera. Karen nije bila budala, ali bilo joj je teško da se prilagodi. Po izrazu lica videlo se da zna koliko je sve ovo čudno; i koliko bi moglo da bude važno. "Možda ćeš moći da mi objasniš kada budeš stigao na Kamen?"

"Pokušaću", odgovori Lenijer.

"Izvinite na smetnji", tiho se umeša Rus.

"Ti, zaveži", povika Karen, okomivši se na njega. "Ti si samo prokleti duh."

Na to se Lenijer nasmeši i stavi joj je ruku na rame, da je umiri i spreči da kaže još nešto. Gestovi lako dolaze, pomislio je. Zašto ne i osećanja?

Bili su na putu, ušuškani u bezobličnoj beloju unutrašnjosti šatla, leteći visoko nad mračnom Zemljom. Na nebu, gledajući preko crnog, nazubljenog obzorja, gde su se zvezde dodirivale sa planinama, Lenijer se oseti slobodnim. Godinama nije leteo, i gotovo

da je zaboravio kakvo je to osećanje. Čim je šatl uperio svoj zatupasti kljun naviše, pa se pogled kroz prozirni deo oklopa nakrivio, njegovo prvobitno oduševljenje pretvori se u užas.

Svemir.

Kako je lepo leteti kroz tanak sloj vazduha, izbegavajući ozbiljnije stvari. Letenje liči na nekakav divan san, iznad teške stvarnosti buđenja, ali ispod ogromne tame smrti...

S druge strane prolaza, Rus je zurio pravo napred, ne trudeći se da gleda kroz prozor, kao da je sve to viđao toliko često da mu više ništa nije značilo. Rus nije delovao zamišljeno. Nije delovao ni zabirnuti. Nije bilo načina da sazna šta je sve ovo njemu značilo, ni kako se osećao što će sresti Korzenovskog... ili što se vraća na Kamen.

Ako je on Mirski, povratak na Čičak bi morao biti pun osećanja. Poslednji put je stigao na Kamen sa snopovima projektila i laserskih zraka, kao deo ruskih invazionih snaga, tik pre Smrti, koju je možda i sam izazvao.

Lenijer shvati da, ako je ovo zaista Mirski, onda taj čovek nije video Zemlju još od tog sudbonosnog časa pa do dolaska u dolinu.

Let, miran i tih, naizgled bez napora, nije umanjio Lenijerovo osećanje nestvarnosti. Ako je on Mirski, gde je bio do sada - šta je sve video?

12. GEA

Muzejon se znatno proširio u Neapolis i Brukeon - helenski kvart - od svog nastanka, a zašao je - medicinskim fakultetom - i u egiptoski okrug. Zgrade medicinskog fakulteta, Erasistreiona, graničile su se sa manjom, manje uglednom bibliotekom Ekumenskih studija, nekadašnjim Serapeionom. Univerzitet, istraživački centar i biblioteka - ukupno sedam zgrada raštrkanih oko nekadašnje biblioteke - činili su kvadrat stranice oko četiri stadijuma usred grada. Među starim mermernim i granitnim zgradama sada su se nalazile nove, od gvožđa i stakla, centri studija mehanike i nauke. Na vrhu strmog brega nekadašnjeg Paneiona, Univerzitet je pre pet stoleća zasnovao ogromnu kamenu opservatoriju. Sada je bila više relikv nego centar astronomskih istraživanja, ali je ipak bila upečatljivo veličanstvena.

Ritu je vrat zaboleo od osvrtnja tamo-amo. Njene dvokolice su se kotrljale nepravilnim ritmom preko izlokanih i ispucalih ploča, između nežnog drveća i dostojanstvenih urmi. Sunce se klonilo ka zapadu, bacajući narandžastu svetlost preko grada, kao što je videla i dan ranije, ulazeći u veliku luku. Dim je ležao u debelim crnim trakama oko visokog zdanja od cigle prislonjenog uz jednu naučnu zgradu. Studenti u belim i žutim akademskim odorama - uglavnom muškarci - prolazili su stazom kraj njih, znatiželjno odmeravajući Ritu. Otvoreno im je uzvraćala pogled, naizgled mirno, mada uopšte nije bila smirena. Ovo mesto joj se sve manje sviđalo - i to joj je smetalo. Ovo je ipak bilo središte kulture i nauke Zapadnog sveta. U Aleksandreji se, istina, moglo mnogo naučiti - pod uslovom da joj okolnosti dozvole da se bavi učenjem.

Najstarija očuvana zgrada u čitavom Muzejonu, originalna centralna biblioteka, sada je služila za kancelarije i apartmane. Nekada je bila ukrašena i ljupka; sada je, međutim, delovala pomalo ofucano, mada i dalje veličanstveno: tri sprata od mermera i oniksa, ukrašena pozlaćenim reljefima i hiljadu godina starim groteskama iz vremena Druge Okupacije, tokom trećeg Parćanskog ustanka. Slojevi bleđeg mermera dodati su pre manje od pedeset godina,

kako bi ojačali vremenom izjedene zidove. Dosad ni jedna libijska raketa iz delte nije pala na tle Muzejona.

Staza je vodila kroz kapiju u dvorište naizmenično popločano crnim i belim, mermernim i oniksnim pločama sa egzotičnim biljkama iz Etiopije i Južnog Velikog mora u uglovima, i sa fontanom u obliku parćanskog lava u središtu.

Dvokolice su se naglo zaustavile, i Rita siđe. Mlad, onizak muškarac u crnoj tunici i pantalonama u teutonskom stilu - što je trenutno bila moda u gradu - pođe joj je u susret, otkrivajući krupne zube u širokom osmehu. "Veoma mi je milo što srećem unuku sofe Patrikije", oslovi je on, lako pokleknuvši i prešavši rukom iznad glave u znak pozdrava. "Moje ime je Seleukos, i potičem iz Nikeje. Ja sma bibliofilaksov pomoćnik. Dobro došli u Biblioteku."

"Hvala", odgovori Rita. On ponovo pokleknu i dade joj znak da ga prati. Za trenutak je sklopila oči, proveravajući stanje ključnjače - nije pokrenuta ni dodirnuta - a onda pođe za mladićem.

Kancelarija bibliofilaksa u prizemlju nije bila prevelika za njegov položaj. Trojica sekretara vredno su radila za stolovima u uglu, postavljenim u trougao, pod svetlom otvorenog prozora. Kraj njih, orman visok do zida bio je natrpan svežnjevima papira. Veliki električni grafomehanos zujao je i škljocao na masivnom drvenom postolju kraj ormana. Sam bibliofilaks radio je iza četvorodelnog judejanskog drvenog paravana, kraj najvećeg prozora u prostoriji, u suprotnom uglu. Mladić je učtivo uvede iza paravana.

Bibliofilaks podiže obrijanu glavu i hladno je odmeri, a onda se jedva primetno nasmeši. Potom ustade i pređe rukom iznad glave. I Rita učini isto, a onda, pošto ju je ponudio sede.

"Verujem da je sa vašim odajama sve u redu?" upita on. Ona potvrdno klimnu glavom, ne želeći da se raspravlja oko sitnica. "Čast nam je što ste došli kod nas." On dohvati fasciklu - s prsta debeli svežanj papira između dva lista kartona - i izvuče neki dugačak dokument. Rita odmah prepoznade prepis svoje diplome s Akademije. "Vi ste zaista dobar student, naročito, koliko vidim, na području matematike i fizike. A i ovde ste odabrali sličnu oblast. Naši profesori mogu mnogo da vam ponude. Mi smo, ipak, mnogo veća ustanova od Akademije, i dovodimo učitelje iz čitave Ekumene, pa

čak i izvan nje."

"Jedva čekam da počnem sa studijama."

"Zanima me jedna stvar. Izneli ste neobičan zahtev, čak i pre nego što ste stigli", primeti bibliofilaks. "Osim što ste se prijavili za kurs kod mehanikosa Zeusa Amona Demetriososa, što je već samo po sebi neobično, želite i privatnu audijenciju kod Kraljevske Hipselote. Možete li mi reći svrhu te posete?"

Pre nego što je Rita stigla da odgovori, bibliofilaks podiže ruku i preduhitri je. "To je, naravno, vaša stvar, jer mi se staramo za dobrobit svih studenata u Muzejonu."

Raita zatvori usta, sačeka trenutak, pa odgovori. "Donosim privatnu poruku od svoje bake."

"Ona je umrla", primeti bibliofilaks, sasvim mirno.

"Preko oca. Sofe je smatrala da će sadržaj te poruke zanimati kraljicu." Ona zastade, mračno stisnuvši usne. Osećala je kako iz bibliofilaksa zrači neprijateljstvo, čak i profesionalna mržnja. "To je privatna poruka."

"Naravno." Za trenutak se smračio, a onda je ponovo počeo da lista papire. "Pregledao sam spisak kurseva koje želite, i sve će biti u redu. Tražite peti nivo u matematici, i treći u fizici, kao i drugi u nauci upravljanja gradovima. Možete li bez prenaprezanja da podnesete toliki rad?"

"Nije veći od onoga u Akademiji."

"Da, ali profesori u Muzejonu neće biti zadivljeni vašim poreklom. Možda neće biti toliko popustljivi."

"Ni na Rodosu nisu bili popustljivi", odvrati Rita, trudeći se da obuzda bes. Želela je da se nasmeje tom čoveku, da skine sandale i pokaže mu tabane - ali ostala je naizgled smirena, iako joj se želudac grčio.

"Svakako, siguran sam da nisu", složi se bibliofilaks. Njegove sitne crne oči da da su je izazivale da kaže još nešto.

"Imam jedan problem", nastavi ona.

"Oh?"

"Radi se o mom slugi. On je sa mnom radi zaštite, što je izričit zahtev mog oca, pa ipak smo razdvojeni..."

"U Muzejonu nisu dozvoljene ni sluge ni stržari. Čak ni

kraljevskim ličnostima."

Desilo se da u to vreme u Muzejonu nisu studirale kraljevske ličnosti; kraljica nije imala dece, a najveći deo kraljevske porodice odavno se beše povukao na Kipros, bezbednosti radi.

"Ako budete imali pitanja, osećajte se slobodnom da u svako doba dođete ovamo", naglo zaključio bibliofilaks, zatvarajući njen dosije i ubacujući ga u malu kvadratnu korpu na levom uglu stola. Nasmehao se i prešao rukom iznad glave, otpuštajući je.

Kada se vratila u svoju sobu, sedela je u senovitoj prostoriji čitav sat, pokušavajući da se sabere. Predmeti nisu bili dirani, ali sme li još dugo da računa na potpunu privatnost i bezbednost? Nije verovala bibliofilaksu; jedina nada joj je bila da je kraljica već preuzela njen slučaj i da će je štititi. Šta god se desilo, nadala se da će uskoro biti primljena u audijenciju.

Podozrevala je da, kada jednom bude rekla kraljici ono što zna - i dokazala joj da je to istina - neće moći da ostane student u Muzejonu. Neće više moći da dozvoli sebi luksuz stipendije i učenja.

Obeshrabrena, pošla je iz sobe na sastanak Ženskog veća. Nadala se da će barem uspeti da osvoji katanac.

Jesu li mi svi ovde neprijatelji? pitala se.

13. ČIČAK

Okno Čičkove ose otvaralo se, sitno i crno, usred prostranog udubljenja koje je označavalo južni pol asteroida. Suprotni pol - "severni" samo radi orijentacije, jer asteroid nije imao prirodno magnetsko polje - sada je bio zjapeći, iskrzani krater sa sedmom komorom otvorenom pravo u svemir. Koristeći brodove opremljene vučnim poljima, Heksamon beše odavno počistio đubre Osvajanja iz sedme komore, učinivši je pogodnom za svemirsku luku. Jednog dana će orbitalnim telima trebati generalna opravka; sedma komora će tada poslužiti kao idealan dok.

Za male brodove kao što je bio šatl sa Rusom i Lenijerom, ulaz na južnom polu bio je mnogo praktičniji.

Lenijer je jedva primetio da tama guta letelicu. Um mu je još bio negde drugde. Osećao je sve jaču mučninu i prisenu gneva zbog te večite nelagodnosti. Čvrsto je zažmurio, a onda naglo otvorio oči kada se šatl pričvrstio za rotirajuću unutrašnju palubu.

"Tu smo", reče Rus.

Prva komora se malo promenila. Čak i derotacija i rerotacija Čička ostavile su je relativno neoštećenom. Naravno, u prvoj komori se malo šta i nalazilo osim peska. Dok su izlazili iz lifta, zapahnu ih stalan, svež povetarac koji je dopirao sa južnog kraja komore, velikog, nadnesenog sivog zida iza njih. Oko ose je svetlucala cev sa plazmom, dvadeset kilometara iznad mesta gde su stajali na dnu "doline".

Komora se sa oba strane prostirala toliko ravna i obična da se moglo zamisliti da je široka desetinama kilometara, a u stvari se lagano povijala naviše, dostižući neverovatnu vertikalnu krivinu koja se stapala na tavanici, iza cevi sa plazmom, kao nekakav most za bogove. Posle podosta godina - koliko je prošlo otkako je poslednji put dolazio, deset, dvanaest? - razmere unutrašnjih komora Čička i dalje su zapanjivale Lenijera. Setio se osećanja u onim užasnim mesecima pre Smrti, kada je bio preopterećen administracijom, intrigama na Zemlji i na Kamenu, tajnama i predosećanjima. On je to

prozvao - biti okamenjen.

Talas sećanja ga nije razvedrio. Bilo mu je teško da poveruje kako su ljudi uopšte pristali da umanje sebe ovakvim delom. Tako se i sada osećao: mali i nadjačan. Ponovo je bio okamenjen.

Dočekao ih je visok muškarac, mršav kao skelet i skoro sasvim ćelav, pomoćnik Korzenovskog. "Moje ime je Svard. Ser Korzenovski vam poručuje da žali što vas nije lično dočekao." Procenjivački je pogledao Rusa, a onda ih poveo ka vozilu. "Inženjer ima istraživačku zgradu u središtu doline i poziva vas da mu se tamo pridružite."

Ukrkali su se. Vozilo za osam putnika kretalo se preko peska na vučnom polju, a ne na gusenicama ili točkovima; bilo je proizvedeno na Čičku i bilo je gipko i divno, spolja biserno belo a iznutra sivo, meko i prilagodljivo, uobličujući se prema izgovorenim ili ucrtanim zahtevima.

Svard je nosio ucrtavač skriven ispod kragne. Lenijer nikad nije sasvim naučio umetnost ucrtavanja. "Verujem da ste imali zanimljivo putovanje, gospodine Lenijer i gospodine Mirski", reče Svard. Lenijer odsutno klimnu glavom. Vozilo je glatko i brzo lebdelo iznad niskog šipražja i smeđih i belih mrlja tla i peska.

"Čime se Ser Korzenovski sada bavi?" upita Lenijer. "Prošlo je podosta vremena otkako nismo razgovarali."

"Bavi se istraživanjima", odgovori Svard.

"Za Heksamon?"

"Delimično. Uglavnom zadovoljava svoju radoznalost."

"Ko plaća račune?"

Svard se nasmeši preko ramena. "Zaista, gospodine Lenijer. Vi biste morali znati da Ser Korzenovski ima - kako se ono govorilo? - blanko dozvolu da potroši svaku razumnu sumu, i u materijalu i u novcu. Dobio je to preimućstvo pre smrti, a kada je uskrsnuo okolnosti se nisu izmenile."

"Razumem", reče Lenijer.

Pravo pred njima ležala je grupa niskih, ravnih zgrada, zidova blago zakrivljenih da se stope sa peskom. Vazduh nad njima je treperio kao fatamorgana; je li to zbog sve veće vrućine, upita se Lenijer, ili zbog nečeg drugog? Čkiljio je kroz prozirni nos vozila, pokušavajući da razabere treperenje.

Vozilo se zaustavilo nekoliko desetina metara od najjužnije zgrade i spustilo se na pesak uz tihi uzdah. Vrata skliznuše u stranu i Mirski iziđe prvi, a Lenijer za njim, pažljivo posmatrajući njegove reakcije. Rus se osvrnu po dolini, a zatim pogleda cev sa plazmom. Poznaje Kamen, pomisli Lenijer. Bio je već ovde. Sećanja mu nisu prijatna.

Svard se jako pognu da iziđe, a potom se graciozno ispravi u punoj visini, trepćući krupnim očima. "Ovuda. Ser Korzenovski je u svojim privatnim odajama."

Lenijer je uživao u gipkosti svojih koraka. Rotacija Kamena davala je šest desetina Zemljine gravitacije na dnu svake komore, jedna od retkih osobenosti Čička u kojima je uvek uživao. Setio se kako je, pre mnogo decenija - pre Smrti - vežbao u prvoj komori, snažno se okrećući na razboju... To ga onda podseti kako je nekada bio u sjajnoj fizičkoj kondiciji. Na fakultetu se bavio gimnastikom.

Sto metara istočno od glavne grupe zgrada, iz peska se dizala nekoliko metara visoka bela kupola. Svard ih sproved pošljunčanom stazom i ucrtava pozdrav pred monitorom dok su prolazili. Zelena sličica ispružene ruke lebdela je pred svakim od njih. "Želi da uđemo pravo unutra", primeti Svard. Kvadratna vrata u zidu se poviše u stranu, i pojavi se Konrad Korzenovski, obučen u jednostavan tamnoplavi kaftan.

Lenijer ga nije lično video više od trideset godina. Za to vreme jedva da se promenio; jednostavno, mršavo telo, okruglo lice sa kratkom prosedom kosom, oštar, dug nos i prodorne crne oči. Oči su mu bile uznemirene - i uznemirujuće - više nego kad su se prvi put videli. Pošto je primio deo tajne Patricije Vaskez, onog dela ljudske ličnosti koji se ne može veštački načiniti, Korzenovski kao da je imao neki neuhvatljivi izgled matematičara. Već sam njegov izgled bio je dovoljan da prepadne Lenijera. Patricija je još bila primetna u Inženjerovoj pojavi, i to možda još upadljivija. Kako se oseća, kad deo nje čini njegovu srž?

Na Zemlji, pre Smrti, presađivanje srca bilo je uobičajeno pre usavršavanja proteza. Kako se čovek oseća kad nosi presađen deo nečije duše?

"Milo mi je što se opet vidimo, Ser Lenijere", reče Korzenovski,

rukujuci se s njim. Jedva da je i pogledao Mirskog, ponašajući se prema njemu ne kao prema gostu, nego kao prema nerazrešenoj zanimljivosti. Potom ih povede unutra i ponudi da sednu. Bezoblična bela unutrašnjost stana Korzenovskog bila je prošarana belim i sivim cilindrima svih veličina, obmotanih nečim nalik na hlebno testo. Sklonio je nekoliko u stranu - dok ih je podizao izduživali su mu se u rukama, tiho šišteći - i naredio podu da stvori stolice, koje se smesta uobličiše. Rus sede i prekrsti ruke, naizgled smireno. Nagoveštaj strepnje koji se beše pojavio napolju sada je nestao.

Svard se oprostio, nešto brzo ucrtao inženjeru i otišao. Korzenovski odlučno prekrsti ruke, skoro isto kao Mirski, i stade ispred Lenijera i Rusa. Inženjerovo lice beše postalo nervozno i strogo.

"Imamo ovde pravu zagonetku, Ser Lenijere", reče on, gledajući u Rusa. "Je li ovo zaista Pavel Mirski, ili sjajna imitacija?" On oštro pogleda Lenijera. "Znate li?"

"Ne", odgovori Lenijer.

"Šta pretpostavljate?"

Lenijer ne odgovori odmah; bio je malo prepadnut. "Ne mogu da kažem. Ako i imam pretpostavke, zamagljene su nemogućnosima."

"Znam za činjenicu da je Pavel Mirski otišao niz Put sa polovinom Osnog Grada, i da se Put zatvorio iza njega, i svih koji su bili s njim. Znam da od tada nije otvorena ni jedna kapija na ovu Zemlju. Ako je ovo Pavel Mirski, onda se vratio nekom ulicom koju ne možemo ni pokušati da naslutimo."

Rus se malo promeškolji, preplete prste u krilu i klimnu glavom, zadovoljan što se u njemu govori u trećem licu.

"Izgleda zadovoljan sobom", primeti Korzenovski, zamišljeno trljajući bradu. "Mačka sa kanarinčevim perjem. Nadam se da se ne ljuti zbog detaljnog ispitivanja. Naši instrumenti kažu da je stvarno čovek, materijalan, sve do atomske strukture. Nije duh ni u starom ni u novom smislu, a nije ni projekcija kakve bismo mogli da poznajemo." Korzenovski je izneo ta zapažanja kao da nabraja očite istine, naprosto da bi ih prešli. "Po genetskoj strukturi on jeste Pavel Mirski, bar po onome što je zabeleženo u medicinskim dosijeima u gradu treće komore. Jeste li vi general Pavel Mirski?"

Rus pogleda jednog, pa drugog. "Najjednostavniji odgovor je 'Da'. I mislim da je to blizu istine."

"Jeste li došli ovamo po svojoj slobodnoj volji?"

"Uz istu ogradu, da."

"Kako ste došli?"

"To je već malo komplikovanije", odgovori Rus.

"Imamo li vremena da saslušamo, Ser Lenijere?"

"Ja imam", odgovori Lenijer.

"Voleo bih da je i Ser Olmi ovde", reče Mirski.

"Na žalost, Ser Olmi ne odgovara na poruke. Pretpostavljam da je na Čičku, ali ne znam gde. Poslao sam delimičnjaka da ga nađe i kaže mu šta se dešava. Možda će nam se pridružiti, a možda neće. Voleo bih da što pre čujem vašu priču." Korzenovski sede i podiže u krilo jednu od onih belih stvari, premećući je u rukama.

Mirski je za trenutak zurio u blistavo čist pod, a onda uzdahnu. "Počeću. Pričanje rečima bilo bi užasno sporo i zbrkano. Mogu li da se poslužim jednim od vaših projektor?"

"Svakako." Korzenovski naredi vučnom zraku da spusti najbliži projektor. "Treba li vam priključak?"

"Mislim da ne", odgovori Mirski. "Ja sam nešto više nego što izgledam." On dotače aparat u obliku suze jednim prstom. "Izvinite što se neću sasvim otvoriti pred vašim aparatom."

"To je u redu", složi se Korzenovski, besmisleno predusretljiv. Lenijeru se kosa ponovo nakostreši. "Izvolite, počnite."

Unutrašnjosti stana nestade, i zameni je nešto što je Lenijeru isprva bilo teško da razabere - zbijeni prikaz Puta, Osnog Grada, prvih dana Mirskog u šumovitom Valdu Središnjeg grada, putovanje niz Put, ubrzanje duž toka...

Projektovani podaci su se vrteli i maglili. Osećanja sadašnjosti beše sasvim nestalo. Mirski je pričao priču na svoj način. Korzenovski i Lenijer su je proživljavali.

Nazovite to najvećim otpadništvom svih vremena. Bežanjem od užasne prošlosti, sopstvene smrti, smrti moje nacije, umalo smrti čitave planete. Ako se pod bekstvom može podrazumevati let polovine grada, sa desetinama miliona duša i možda desetak miliona

corporealnih ljudskih bića, niz beskonačni tunel u prostoru-vremenu, let kroz srce zvezde na šini produženog čvora, pupčanoj vrpici nemogućnosti...

Tunel je neizmerna pantličara koja krivuda kroz creva stvarnog svemira, sa porama koje se otvaraju u druge univerzume, jednako stvarne ali drugačije od našeg, u druga vremena, stvarna i jednako stvarna... Te pore su se zaptivale našim prolaskom, i tunel se menjao ili smo ga menjali svojim letom, umotavajući se i šireći od trenutka kada je stvoren sa predosećanjem našeg bega; kako to objasniti neproširenom ljudskom biću?

Nikako.

Morao sam se promeniti da znam sve ovo, i promenio sam se, mnogo puta tokom decenija i stoleća leta. Postao sam mnogo ljudi, i ponekad bi jedan ja jedva prepoznao drugog, sve dok se ne bi stopili, razmenjujući sitna ogovaranja. Više nisam bio Rus Mirski - možda nisam bio još otkako sam ubijen u biblioteci Čička - nego stanovnik Gešelske četvrti u Osnom Naderu i Središnjem Gradu. Građanin novog sveta, prilagođen svojoj neverovatnoj okolini. Više nismo bili gospodari svega što smo sagledali, što je Osni Grad nekada umalo bio...

Gledao sam ljude koji su došli sa mnom sa Zemlje kako se razvijaju, kao i ja, ili konačno nestaju - umiru na poslednji način ostavljen besmrtnicima, zaboraviti sebe i biti zaboravljen od drugih. Mi ostali smo živeli, i stapali se.

Putovanje je trajalo, sa naše tačke gledišta, stolicima. Znao da je vreme promenljiva stvar, daleko manje važna nego što smo nekada mislili, u svojoj mladosti i slabosti; promenljivo, ali sveprisutno, umotano i izuvijano u jedan ili drugi jedva prepoznatljiv oblik.

Živeo sam mnogo različitih vremena: vreme kada je grad išao Putem relativističkim ubrzanjem, moje vreme u superbrzoj gradskoj memoriji, vreme provedeno u direktnim kontaktima sa mojim saputnicima, kao sada sa vama. Vreme se zbijalo i rastezalo kao opruga. Kad bi se sve moje vreme proteglo u pravoj liniji, živeo bih, po vašim merilima, deset hiljada godina...

Odavno smo prošli tačku na Putu sa koje se moglo stići do

poslednjih trenutaka ovog univerzuma. Da smo tamo otvorili kapiju, što nam nije bilo moguće, mogli smo prisustvovati smrti svega što smo ikada poznavali, svega što je bilo - ma kako daleko - povezano sa nama... A i dalje smo leteli. Pobegao sam od svog sopstvenog univerzuma.

Čudno, taj trenutak nije bio naročito dramatičan. Već smo se bili zatvorili u sebe na neki neobičan način, kao insekt koji se pretvara u lutku. Izolovali smo se od svoje okoline, čak iako smo nastavili da je proučavamo.

Put se otvorio u beskonačan, izuvijan tunel. Naše putovanje niz taj tunel više se nije povinivalo nikakvoj racionalnoj geodeziji. Nije postojao tok, singularnost, u sredini; Grad nije mogao da izvlači energiju iz generatora toka, nego ju je isisavao iz vrlo retke atmosfere čestica i rasutih atoma unutar Puta. I zato smo usporili... naglo. Za deset godina našeg osnovnog vremena, Grad je putovao brzinom manjom od relativističke.

Put se oko nas širio. Proučavali smo to povećanje, i predvideli šta nas čeka... Ogroman plik vreme-prostora, koji je pokrивao Put ne okončavajući ga, konačan ali bezgraničan...

Ušli smo u jaje novog univerzuma. U njemu nismo mogli da opstanemo kao materijalna bića. Rastvorila bi nas nastajuća plazma potencijalne mase i energije, kao što se so rastvara u vodi. Ali, naučili smo kako da se snađemo u takvoj situaciji.

Čitav Grad, svi njegovi stanovnici, trudili su se da se transformišu. Očekivali smo da svakog trenutka jednostavno umremo, da prestanemo da postojimo, jer bili smo deca pred usplamtelom peći. Ali, postojala je još jedna mogućnost, veoma daleka...

Mogućnost da se prilagodimo jajetu-peći, da živimo u njemu, i da ga tako uobličimo da se proširi u zreo univerzum. To bi prekinulo njegovu vezu sa Putem, a naše transformisane ličnosti bi razvile leptirova krila, ponovo rođene.

Je li neskromno reći da smo planirali da postanemo bogovi? Nismo imali izbora. Stigli smo do kraja Puta, ako kraj uopšte postoji, i nismo mogli da se vratimo... Nismo imali drugog izbora do da načinimo sopstveni univerzum.

Da bismo to postigli, morali smo da se otresemo svega

materijalnog. Morali smo da se ubacimo u temelje prostora i vremena, iza i ispod energije i materije, van dodira amniona plazme.

Gledao sam kako se moji saputnici stapaju sa svetlošću, kako se ogromni prozori ličnosti šire i mute na ivicama, ocrtani po zidovima Grada. Koristeći masu Grada kao privremenu zaštitu da se ne bi prosto rastopili. Svetlost svakog od nas stapala se sa svetlostima ostalih. Bili smo pijani od jedinstva. Bila je to orgija neverovatnih razmera. Svi ostaci naše ljudskosti prečistili su se u ogromnu, stapajuću seksualnost. skoro da smo izgubili iz vida svoj cilj. Mogla nas je ošamutiti sopstvena utopljenost u prepoznavanje, ljubav i zadovoljstvo, i nestali bismo kao zaljubljeni moljac u peći... Ali, očuvali smo kontrolu, i uspeli da načinimo i naredni korak.

Sve što smo bili, sada ujedinjeni, bilo je krhko i veoma osetljivo tkivo misli umotano unutar i okolo ostataka Grada. Raširili smo to tkivo ka vetrovima Puta, sada mnogo vrelijim zbog blizine jajeta-peći. Očvrslili smo, zgusnuli se, i konačno se probili na nivo iznad svetlosti i energije.

Procvetali smo u peći, nametnuli joj svoju volju, dali joj podstrek da se proširi, tako što smo preobrazili preostalu masu grada u energiju, poremetivši ravnotežu. Oslobođeno jaje je počelo da raste i hladi se, njegova amnionska plazma se zgušnjavala i poprimala oblik...

Postali smo uobličivači svetova. Za trenutak smo pomislili da prosto ponovo stvorimo svoj rodni univerzum, da stvorimo galaksije i zvezde i počnemo sve ispočetka. ali brzo smo shvatili da to ne možemo učiniti. Taj univerzum bio je mnogo skućeniji nego što je naš bio. Njegovi koreni bili su manji, jer nisu poticali iz samog supersvemira, nego iz izmučenog produžetka Puta. Biće manji, jednostavniji, mnogo manje ambiciozan. Pa ipak, mogli smo da ga uobličimo u fantastično mesto, u univerzum koji bi upio sve naše stvaralačke moći... ako budemo oprezni.

Mnogo je teže biti bog nego što bi iko pomislio. Pretpostavljali smo, mislim od samog početka, da jedna snažna volja, ili kombinacija snažnijih volja, može da uobličići i kontroliše univerzum. Usmerili smo vrh svoje volje, uobličivali i stvarali, vodili i podešavali, načinom koji, naravno, ne mogu ni početi da opisujem, jer u ovom

telu ne mogu da ga se setim, niti da ga uobličim u misli čak i kad bih se sećao.

Neko vreme je izgledalo da sve ide dobro. Uživali smo u svojoj veštini. Bilo smo kao deca na ogromnom igralištu. Univerzum je postajao divan. Počeli smo da uobličavamo ekvivalente živih i inteligentnih bića, da nam budu sadruzi, možda da jednog dana sadrže naše ličnosti. I dalje smo čeznuli za materijalnim oblikom. I dalje smo bili pod uticajem svog porekla.

A onda je počelo da škripi. Univerzum se kidao, propadao, trunuo. Njegove granice su se urušavale, izjedajući i menjajući red koji smo uspostavili u strašan, vreli kaos. Pogrešno smo proračunali. Jedna volja ne može stvoriti stabilan univerzum. Moraju postojati kontrast i konflikt.

Očajnički smo pokušavali da se razdvojimo u suprotstavljene sile, kako bismo popravili štetu. Ali, bilo je prekasno.

Bog u kojeg smo se pretvorili, omanuo je.

Svi bismo prestali da postojimo, rastvoreni u kiši otpadaka svog promašaja, ali, začuli smo drugi glas. Bio je manje ushićen, manje oduševljen od našeg, i delovao je udaljeno. Ali, bio je mnogo praktičniji i iskusniji, mnogo raznolikiji. Neko vreme smo mislili da smo čuli glas drugog boga, ili bogova, ali to je bilo obično neznanje. Ma koliko napredni postali, ipak smo bili neverovatno naivne neznalice.

Ono što smo čuli bio je glas naših potomaka, koji je dopirao sa kraja našeg univerzuma. Sva inteligentna bića koja behu izrasla i ostarila sa kosmosom u kojem smo bili rođeni, otkrila su naš promašaj i osetila da smo zarobljeni u njemu. Više nisu bili materijalni, prestali su da budu pojedinci baš kao i mi, ali imali su čvršću, praktičniju inteligenciju. Postali su Konačan Um, smesta jedinstven i stopljen, pa ipak sačinjen od mnogo pojedinačnih zajednica umova.

Oni su nas spasli. Izvukli su nas iz još otvorenog Puta, koji se nikad nije sasvim odvojio od našeg jajeta-peći.

Nisu nas spasli iz velikodušnosti. Bili smo im potrebni.

Je li pristojno opisivati osećanja propalog boga? Bili smo ojađeni, duboko postiđeni. Odmerili smo sebe prema ovom novom sistemu

misli, i videli da nismo čak ni detinjasti; bili smo još nerođeni. Bili smo šira koja želi da postane mlado vino. A postali smo vinsko sirće.

Ali, oprostili su nam, pomogli nam, vratili nas u ono što odgovara zdravlju. Dočekala nas je dobrodošlicom zajednica mislilaca, jedinstvenih i razdvojenih u isto vreme, koji su zauzimali kraj starog univerzuma. Otkrili su nam mnoge stvari.

Mene su ponovo uobličili na osnovu matrice, izolovali - što je iskustvo gore od smrti, uveravam vas, gore čak i od gubitka porodice, grada, nacije ili planete. Žalio sam i poludeo, a oni su me ponovo uobličili, sa poboljšanjima. Konačno, posle mnogo pokušaja, napravili su me stabilnim, i poslali me ovamo.

Nosim poruku, i zahtev - ako se to može zvati zahtevom. Oni imaju svoja ograničenja, ti potomci svih sada živih inteligentnih bića. I imaju dužnosti. moraju da dovedu univerzum do časnog i potpunog kraja, do estetskog zaključka, ali nemaju beskonačna sredstva.

Ja sam više nego što izgledam, ali sam mnogo manje od onih koji su me poslali ovamo, i moram vas ubediti u nešto.

Opisao sam Put kao ogromnu pantljičaru koja vijuga kroz creva univerzuma. Ona se, kao što znate, širi i izvan našeg univerzuma. Univerzum ne može umreti sa takvom veštačkom tvorevinom, sa takvim bićem koje mu se mota po utrobi; zapravo, ne može da valjano umre. Može da umre samo loše, a naši potomci ne mogu da postignu ono čemu se nadaju.

Lenijer izroni iz projekcije i polako usmeri pogled na Mirskog. U umu mu je ostala jedna izdvojena slika. Užasavala ga je. Pokušavao je da je se jasno seti, ali uspevao je da sklopi samo nejasan utisak - da su izvesne galaksije odabrane, vremenom, za žrtvu...

Galaksije koje će umreti da obezbede energiju za ono što Konačni Um pokušava da učini, šta god to bilo.

Glava ga je bolela i bilo mu je pomalo muka, kao da se prejeo. On jeknu i presamiti se preko kolena.

Korzenovski mu spusti ruku na rame.

"Delim tvoju uznemirenost", tiho mureče Inženjer. Lenijer pogleda Mirskog, koji beše ostavio projektor.

"Šta si ti, do đavola?" jedva promuća on.

Mirski kao da preču to pitanje. "Morate ponovo otvoriti Put, i morate ga uništiti s ovog kraja. Ako to ne učinite, izdali ste našu decu na kraju vremena. Put je, za njih, kao ogromna knedla u grlu, smetnja. I mi smo odgovorni za nju."

14. GEA

Četvrte večeri svog boravka u Aleksandreji, posle sedam mučnih časova pokušaja da se snađe u lavirintu zgrada, od jedne do druge udaljene učionice, Rita je sedela sama u sobi, vareći još jedan nepoznat i pomalo mučan obrok pojedena u malenoj trpezariji odvojenoj za žene, i dozvolivši sebi trenutak dubokog jada i nostalgije za domom. Mogla je jedino da plače. Posle nekoliko minuta, ne više, sela je na tvrdi krevet i mračno se zamislila o svom položaju.

Od Kleopatre još nije bilo vesti.

Nije se srela ni sa mehanikosom Demetriosom, koji joj je bio određen za didaskalosa. U jednoj od retkih prilika kada joj je saopštila išta korisno, Jalos je rekla Riti da bi trebalo da se sretne sa didaskalosom za nedelju ili dve, inače će početi da gubi ugled u akademskom nadmetanju. Osećala se izgubljenom; imala je ugovoren sastanak sa njim još nedelju dana pre nego što je otplovila sa Rodosa. Kada je otišla da se raspita u njegovoj kancelariji, u mračnoj, drevnoj i zapuštenoj zgradi na zapadnom kraju Muzejona, našla je njegovog zlovoljnog asistenta, koji joj je rekao: "Pozvan je na kongres na Kritu. Vratit će se u toku sledećih mesec dana."

Još gore od poniženja bilo joj je osećanje izgubljenosti i otuđenja. Ovde je niko nije poznao, a kao da niko nije ni mario za nju. Žene - sa žalosnim izuzetkom Jalos, koju Rita već nije mogla očima da vidi - nisu obraćale pažnju na nju ili su je izbegavale. Pri svemu tome Jalos se, ponašajući se kao da stiže u pomoć nekoj budali, proglasila za Ritinog nezvaničnog savetnika.

Za žene u ofucanoj jednospratnici ona je bila "mala ostrvljanka", prostodušna i neotesana. Što je još gore, poticala je iz poznate porodice, a Muzejon joj još ne beše dodelio nikakve uočljive povlastice. Prema tome, njen društveni položaj predstavljao je zagonetku; bila je idealna žrtva za njihovu oholost. Ogovarale su je i kad ih je mogla čuti, svašta nagađajući. Čula je i govorkanja da joj je Kelt "ostrvski ljubavnik".

Radilo se, zaključila je, najverovatnije o zavisti.

Nije smela da napušta Muzejon i luta ulicama Aleksandreje; vrlo dobro je znala šta se tamo može desiti nedužnoj "maloj ostrvljanki." A šetnja sa kršnim, ćutljivim Keltom nije joj se dopadala u ovom trenutku, mada će možda kasnije i potražiti njegovo društvo, samo da se makne iz Muzejona.

Nije videla okean otkako je otišla sa keja u Velikoj luci.

Rita je čeznula za Rodosom, za raskošnim pljuskanjem talasa kad se na pučini desi oluja, za prašnjavim zelenim mirisom maslinjaka i za plesom vrtoglavih oblaka na azurno plavom nebu. A najviše joj je nedostajalo društvo Rodošana, jednostavnih i mudrih, zbog sunca, kako su govorili; i, posebno su joj nedostajala deca sa žala.

Možda je zaista i bila samo "mala ostrvljanka".

Skoro svakog trenutka tokom dana, ponekad čak i u sumrak ili posle njega, na stenovitim i peskovitim žalima Rodosa mogli su se videti dokoni mladići, smeđi i nagi osim komada tkanine oko bokova. Obično su to bili Avarski Alti sa juga ostrva ili iz nekadašnjih izbegličkih logora u Lindosu - crnpuvasti, istočnjačkih očiju, okruglih glava, usta punih psovki, preplanulih udova koji su se presijavali dok su kopljem lovili ribu u plićacima ili priručnim detektorima metala tražili izgubljene novčiće ili zakopane olupine. Kao mlada devojka često je ostavljala učenje da bi jurcala s njima, smejući se i učeći njihov jezik, njihove psovke i blistave izraze oduševljenja, muzikalne i grube u isto vreme, tako strane njenom helenizovanom jeziku. Njena majka ih je nazivala "varvarima", starim izrazom koji se sada retko koristio. Većina građana Ekumene bili su, po mišljenju njene majke, varvari.

Kada su počele da joj se razvijaju grudi, a dečacima sa žala ramena, u njihovim igrama pojavilo se nešto novo - nežna grubost. Skoro da je uživala u psovka koje su joj dobacivli, mapola u šali, napola kao da reže mesožderi željni njenog tela. Da je bila manje zaštićena, malo više prizemna i malo manje ograničena propisima ponašanja Hipateionove gimnazije, neki od tih dečaka bi joj možda postao prvi ljubavnik. Samo Velika Majka zna koliko su joj poljubaca i milovanja ukrali.

I dalje se sećala njihovih šala, stvorenih u stolecima upiranja i

očajanja, nimalo ublaženih smirenošću i klimom Rodosa. Bile su to surove, divlje šale o smrti u pogrešnom trenutku koja kvari velike planove, promukle priče o razdvojenim porodicama i izgubljenim rođacima, o domaćim životinjama kakve na Rodosu nikad nisu postojale.

Jednom je sedela i razgovarala sa dečakom možda godinu dana mlađim od sebe. Pričao joj je o svojoj porodici, o bezbrojnim stolecima preplitanja sa životima drugih porodica, drugih plemena, možda čak i drugih naroda; ona je pokušavala da to što čuje poveže sa svojim znanjem o savezima Severusije, Ekumene i Parćana i istrebljenju stepskih plemena. Zauzvrat, on je neobično pažljivo saslušao njenu istoriju, a onda joj je rekao: "To kažete vi, pobednici." Skočio je, zanjakao na nju kao magarac i otrčao plažom, nesvesno birajući put bosim stopalima po ravnom, od sunca toplom stenju.

Rita uzdahnu i otvori oči, izgubivši to daleko, usijano podnevno nebo i dalekog dečaka u trku. Podigla je elektronski teukos koji je pripadao njenoj baki, uključila ga, odabrala memorijski blok i počela da pregleda spisak tekstova. Potom, shvativši da možda rizikuje, isključila je osvetljeni ekran. Ispitivački je pogledala nesigurna vrata, pa je rešila da ih barem podupre jedinom trščanom stolicom koju je imala u sobi. Još otkako je došla, nije se usuđivala da sluša muzičke kocke; kad bi je otkrili, u najmanju ruku bi se osramotila, a u najgorem slučaju nastupila bi propast. Muzejon bi mogao da joj zapleni Predmete. Mogli bi da je optuže i za razne besmislene zločine; otkud da zna?

Rita je mrzela čitav čudni, teški, posvađani Muzejon, sa svim njegovim drevnim komplikovanim prolazima...

Osećala se izmeštenom među gradskim studentima, pridošlim sa čitave Gee. Na svoje veliko iznenađenje, videla je mladiće obučene u kožnu odeću sa karakterističnim resama koja se proizvodila u Nea Karkedoniji, po ugledu na domorodačke narode koje su pokorili pre jednog stoleća. To su bila deca zakletih neprijatelja Ekumene. Kakva izopačenost diplomatije im je dopustila dolazak u Aleksandreju? Videla je čak i studente obučene u plaštove i kožne suknje latinskih plemena. Nije imala ništa protiv njih lično; Rodos je delovao tako daleko od svega toga da je, iako je učila istoriju, znala da niko nije

sasvim pošteđen takvih sukoba.

Rita sasvim preklopi zavese, pri čemu stare drvene alke na kojima su visile začangrijaše o šipku od trske, i vrati se u krevet, osećajući se - bezrazložno - nešto sigurnije. Ponovo je uključila ekran i pogledala spisak. Pročitala je ili pregledala bukvalno svih dve stotine sedam knjiga sa spiska.

Ovog puta, ipak, oči su joj sinule pred naslovom koji joj nije bio poznat. Bila je spremna da se zakune da tek što je bio dodat. Glasio je jednostavno: "PROČITAJ ME SADA", i ona ga pozva na ekran.

Indeksna kartica koja je prethodila prvoj strani pokazala joj je da knjiga ima tri stotine strana - oko sto hiljada reči - i da je na helenskom, a ne na engleskom, kao sve ostale knjige na kockama. Ugledavši bljeskanje kursora kraj opisa koji ranije nije videla, ona zaustavi listanje indeksa. "Sadržaj i katalog skriveni do 25/4/49."

To je bilo pre dva dana.

Rita pritisnu dugme da pročita prvu stranu.

Draga unuko,

Nosiš ime moje majke. Da li mi se samo čini da ćeš je jednog dana sresti? Kada si bila mlađa, sigurno si mislila da sam ja, naprosto, luda starica, iako mislim da si me volela. Sada imaš ovo, i mogu da razgovaram s tobom iako nikad nisam otišla kući, ne stvarno. Ponekad se kaže, čak i ovde, da je smrt kao odlazak kući.

Zamisli svet o kome sam ti pričala, a pročitala si ove knjige, ako si mi stvarno unuka, a znam da jesi. Pročitala si ove knjige i one su te uverile da ništa nisam izmislila. Sve je istina. Postoji mesto po imenu Zemlja. Nisam došla iz ništavila.

Držala sam se ove ploče i nekoliko blokova koje sam donela sa sobom - čistom slučajnošću! - tokom godina kada se čak i meni činilo da sam sigurno luda. Sada je teret moje potrage pao na tebe. Ali, sve stvari su povezane, čak i tako daleke kao moj svet, Zemlja, i tvoj, Gea. Moja mašta može postati važna i tebi i svima na Gei. Ako postoji kapija. A biće je, ponovo. Pojavljivale su se i nestajale sa ključnjače kao aveti. Ko bi mogao tako da izaziva jednu staricu?

U određenim danima ću ti ovde ostavljati po nešto da čitaš, kao kad se odvija svitak, tako da ti bude otkriveno tek tog dana i kasnije.

Nije uspela da navede mašinu da joj pokaže još neki tekst iz ogromnog dokumenta. Mašina je očito bila podešena da ga otvara malo po malo. Rita isključi ploču i pritisnu rukama oči. Nije mogla da pobegne od Patrikije. Nije imala svoj sopstveni život.

Ali, ako postoji ta kapija...

A postoji! Ko može poreći mašinu koja se obraćala njenom umu, ili stotine knjiga koje njena baka nije mogla ni da zamisli, a kamoli da napiše?

Ako kapija postoji, onda na njoj leži mnogo veća odgovornost nego što je uspomena na baku. Svi ljudi Gee zavisice od nje.

Rita poče da zamišlja šta bi takva kapija značila ovom svetu. Nije zamišljala samo prijatne stvari. Kapija bi mogla da donese promenu, možda neizmernu promenu...

15. ČIČKOV GRAD

Tragač se premestio u Olmijev priključak biblioteke i dao signal, u obliku crno-bele slike iskeženog terijera, da je završio potragu. Olmi podesi ventilaciju tako da pokupi ostatke oskudnog oblaka pseudo-Talzita, ustade sa kauča i stade nad pultom u obliku suze, usmeren na ucrtane simbole koji su pokazivali kratak pregled rezultata traganja.

Ne postoje značajniji izvori podataka u Osnom Euklidu niti Osnom Torou, kao ni među kopijama sadržaja biblioteke u Osnom Naderu ili Središnjem Gradu. Svi izvori podataka svrstani su u bibliotekama Čička; datum klasifikacije je istekao, ali nema zapisa da je od Odvajanja iko koristio te podatke. Poslednji pristup im je bio pre pedeset dve godine, iz Osnog Grada, bez identifikacije; ali, verovatno je u pitanju neki nekorporeal iz gradske memorije. Nađena su trideset dva dokumenta sa podacima u vezi skrovišta u petoj komori.

Po zakonu, sve bezbednosne klasifikacije u bibliotekama i skladištima gradske memorije ističu ako protekne sto godina bez zahteva za obnavljanje. Olmi upita tragača koliko je puta podnošen takav zahtev, i tragač odgovori: Četiri.

Zapisi su stari najmanje četiri stotine godina.

"Spisak autora dokumenata", zatraži on.

Ti podaci su izbrisani.

Bilo je to krajnje neobično. Samo predsednik ili prvi ministar mogu odobriti brisanje autora ili začetnika iz spiskova dokumenata u bibliotekama ili skladištima gradske memorije; pa, čak i to samo iz životno važnih razloga. Anonimnost nikada u istoriji Heksamona nije bila poželjna; suviše mnogo začetnika Smrti krilo se od odgovornosti pre i posle holokausta.

"Opis dokumenata."

Svi su kratki izveštaji, samo u rečima.

Došao je trenutak. Olmi se i sam iznenadi kada je shvatio da okleva. Istina će možda biti gora od svega što je zamišljao.

"Pokaži mi dokumente hronološkm redom", zatraži on.

I bilo je gore.

Kada je završio i sklonio dokumente u implantiranu memoriju da ih kasnije natenane prouči, dao je tragaču nagradu - slobodnu jurnjavu po simuliranom travnjaku Zemlje - i pustio oskudni oblak pseudo-Talzita nazad u sobu.

Ono što tragač beše našao činilo je njegovu odluku neuporedivo težom.

Čitajući između redova - jer ovi dokumenti uopšte nisu sadržali čitavu priču, već su bili samo prateći dokumenti, obične ceduljice zaostale posle nekog žurnog i nepažljivog prečišćavanja - Olmi najzad sklopi svoju polovičnu pretpostavku.

Živi Jart bio je zarobljen pre nekih pet stoleća, pod nepoznatim okolnostima. Umro je pre dolaska u Čičak, i telo mu je konzervirano, pošto su mu prethodno grubo usnimali ličnost. Bez poznavanja fiziologije i psihologije Jarta, usnimavanje je bilo samo delimično uspešno. Koliko je očuvana Jartova ličnost, koliko odgovara originalu, nisu znali ni oni koji su ga zarobili. Sumnjali su čak i u telo; nekoliko istraživača smatralo je da Jarti, kao i ljudi, mogu da menjaju biološki oblik, pa čak i genetski, kako bi se prilagodili okolnostima. Zato je fiziologija Jarta proučavana, ali nije dovršena; vojne vlasti nisu nastavile s tim, niti su to dozvolile drugima.

Ispitivanja usnimljene ličnosti su isprva izvođena u bezbednim ali relativno otvorenim situacijama, sa otprilike deset-petnaest istraživača. Za to vreme ih je devet umrlo, dvoje nepovratno - implantirani su im bili beznadežno oštećeni. Direktna ili indirektna mentalna veza sa usnimljenom ličnošću tada je zabranjena. Istraživanja, na taj način sputana, konačno su skoro sasvim prestala.

Čak i u ono vreme, po Olmijevom saznanju, indirektno ispitivanje ličnosti bila je visoko razvijena umetnost. Bilo mu je teško da poveruje kako je Jart, oštećen ili čitav, mogao da u datim okolnostima povredi istraživače. Pa ipak, Beni je poginula, a Mar Kelen je poremećen...

Olmi suzbi novi nalet hormona. Da nije bio toliko izmenjen i proširen, hormoni bi izazvali stanje pod nazivom strah.

Stolećima je postojao zakon u kibernetičkim istraživanjima: "Za svaki program, postoji takav sistem da program ne može da spozna

svoj sistem." Drugim rečima, program, ma koliko složen, čak i ljudska ličnost, ne može uvek biti svestan sistema u kome funkcioniše, ako nema podataka o sistemu; može samo znati do kog stepena mu sistem omogućava da funkcioniše.

Ipak, pre manje od stotinu godina, istraživači Heksamona, predvođeni sjajnim vođom ekipe, homorfom Dorijom Fer Tajler, pronašli su matematičke algoritmove koji su omogućavali programima da u potpunosti odrede prirodu svojih sistema. Tako je usnimljena ličnost mogla da sazna da li je usnimljena ili ne; i Olmi je mogao, teoretski, da u svakom trenutku zna da li središte njegove ličnosti funkcioniše u implantima ili u organskom mozgu.

U teoriji, takvi algoritmovi, potpuno razvijeni, mogli su ličnosti ili programu omogućiti da promene prirodu svog sistema, do te mere da čak promene i sam sistem. Zbog postojanja bitangi u gradskoj memoriji, takvi podaci bi imali katastrofalne posledice. Bitange - čak i jedna jedina bitanga - mogle bi uništiti gradske memorije i sve što se u njima nalazi. Ljudske ličnosti nisu dovoljno disciplinovane da bi stekle toliku moć. Istraživanja su stoga svrstana u strogo poverljiva. Olmi je za njih saznao radeći u policiji, kada mu je prvi ministar naložio da istraži jesu li ličnosti u memorijama dalekih kapija - ljudske ili neke druge - nezavisno otkrile tu moć. Odgovor je bio negativan.

Olmi je pretražio najveće dubine svoje implantirane memorije da bi našao Tajlerkine algoritmove. Često bi strpao takve stvari, siguran da će ih držati na sigurnom, ne mogući da odoli prilici da ih ugradi u svoju ličnu memoriju. Još su bili na raspolaganju. Moraće da ih prečisti pre - ako se - ikada usnimi u trenutnu gradsku memoriju.

Malo verovatno, pomisli on.

Sudeći po onome što se desilo Beni i Mar Kelenu, kao i prvim istraživačima, Jartova ličnost bila je svesna postojanja Tajlerkinih algoritмова i umela je da ih koristi, ali u vreme njegovog zarobljavanja ljudi nisu ni znali za njihovo postojanje.

Jartova ličnost, i dalje u nepoznatoj količini, premeštena je u potpunu izolaciju u petoj komori, kako bi je sporadično proučavali tokom mnogih decenija, očito kraće od stoleća, a zatim je bila zaboravljena; niko, čak, nije ni tražio produženje tajnosti. Suviše

vredna da bi je uništili, suviše opasna da bi je istraživali...

Istraživači, očito, svi bhu prešli u gradsku memoriju kad im je došlo vreme. Većina su bili Gešeli. Isto tako, bilo je očito i da su svi oni odabrali da pred Odvajanje pođu niz Put. To je objašnjavalo zbog čega za proteklih četrdeset godina nije bilo novih podataka; ali, nije objašnjavalo dvanaest godina ćutanja pre toga.

Olmí pozva potpun spisak podataka i pogleda datume pristupa dokumentima. Zašto se proveravaju statični dokumenti, ako ne radi provere ko ih još koristi?

Svi datumi korišćenja bili su međusobno udaljeni između pet i trideset godina u proteklih vek i po. Ime osobe bilo je uvek izbrisano; pametan trik, ali možda ne dovoljno pametan. Olmí zatraži dužinu reči u praznini svakog zapisa. Ime je uvek imalo petnaest znakova. Izgledalo je stoga verovatno da je samo jedna osoba pristupala dokumentima tokom najmanje sto pedeset godina, proveravajući jesu li otisci prstiju još skriveni, da li je izdajnički skelet u ormanu još na sigurnom.

Naravno, možda je neko slučajno naleteo na bezbednosna vrata u petoj komori, ili je saznao za njih kao Mar Kelen. Mđutim, Mar Kelen je za otvaranje vrata upotrebio tehnike razbijanja šifri koje behu relativno skoro pronađene.

Sve u svemu, najverovatnije niko u Zemaljskom Heksamonu nije znao ništa o zarobljenom Jartu, osim Mar Kelena i sada Olmija.

Mar Kelen beše našao put u časnu povučenost.

Tako je preostao Olmí.

16. GEA

Skupština Bule povodom libijskog napada na Burkeon bila je obeshrabrujuća. Jevrejska milicija, raspoređena po čitavoj delti Nilosa, već je pokazala nezadovoljstvo demonstracijama koje su se graničile sa pobunom; Bula je sada reagovala. Kleopatra, praćena kao i obično rojem savetnika i stručnjaka, iziđe iz sale u sjaj svetala zvanične snimateljske ekipe Bule. Bila je dovoljno tašta da mrzi jarka svetla, i dovoljno svesna svojih dužnosti da se nasmeši.

Njen položaj na tronu bio je zaista klimav. Odavno je zažalila zbog moći koju je u poslednjih trideset godina povratila dinastiji Ptolemeja; dovoljno moći da primi krivicu, a nedovoljno da uspostavi kontrolu. Nije imala snage da se otvoreno suprotstavi Buli i preuzme komandu nad vojskom; ipak, smatrali su je odgovornom ako bi se vojna politika Bule pokazala neuspešnom. Govorkanja o zaverama bila su sve češća, i ona gotovo da je poželela i da se ostvare.

Raspoloženje joj se nije ni malo popravilo kad joj je špijun iz Muzejona dojavio kako se tamo ponašaju prema Riti Bereniki Vaskajzi.

Njena Carska Hipselota odavno beše naučila da na sve moguće načine koristi situaciju. Već desetak godina podozrevala je da se interesi Muzejona sve više razilaze sa njenima, ali ne toliko da joj se otvoreno suprotstavi. Akademja Hipateiona na Rodosu bila je trn u oku bibliofilaksu, i Kleopatra je mislila da će izazvati zanimljiv odgovor ako dozvoli Patrikijinoj unuci da dođe u Muzejon. A ako ta mlada žena donese bolje vesti nego nekad Patrikija... Neka bude tako.

U svakom slučaju, bila je korisna.

Međutim, ono što joj je špijun rekao bilo je da čovek pobesni.

Saslušala ga je sedeći na stolici na rasklapanje u svojoj privatnoj radnoj sobi. Ožiljak joj je pobledeo, a mišići vilice se grčili. Nije mogla da veruje da je bibliofilaks Kalimakos do te mere spreman da porekne njen autoritet.

Kalimakos beše poslao didakalosa kojeg je Rita odabrala, mladog profesora fizike i inženjerstva po imenu Demetrios, na produženi

odmor, iako se ovaj tome protivio. (Demetrios je, rekao je špijun, i dobar matematičar i perspektivan izumitelj, i jedva je čekao da radi sa unukom sofe Patrikije). Potom se Kalimakos grubo poneo prema Riti, ne obraćajući pažnju na njen status povlašćenog gosta; primorao ju je da živi odvojeno od telohranitelja Kelta, koji će joj sasvim verovatno trebati radi bezbednosti...

Rita Vaskajza, rekao je špijun sa prizvukom profesionalnog poštovanja, dobro se ponašala pod svim tim neprijatnostima. "Je li ona kraljevska miljenica?" upita špijun.

"Trebala li ti to da znaš?" hladno mu odvrati Kleopatra.

"Ne, moja kraljice. Ipak, ako je miljenica, odabrali ste zanimljivu osobu."

Kleopatra prenebreže tu familijarnost. "Vreme je da se odigra odabrani potez", reče ona, pa ćutke dade znak špijunu da iziđe. Na vratima se pojavi sekretar. "Dovedite mi Ritu Bereniku Vaskajzu, sutra ujutro. Prema njoj se ponašajte izuzetno pažljivo." Mrmljala je i gledala u tavanicu, razmišljajući šta još može da uradi. Nešto što bi joj donelo obično zadovoljstvo, a ne nekakve složene planove. "Pošaljite u Muzejon poreske inspektore. Hoću da svaki činovnik i didaskalos koji se tamo nađu - pazite, samo oni koji su prisutni - budu saslušani i ispitani da li plaćaju desetinu i kraljevske poreze. Jedini izuzetak je Kalimakos. Njemu recite da hoću da se vidimo kroz nedelju dana. I postarajte se da sva sredstva iz budžeta iz kraljevskih fondova koja se šalju u Muzejon kasne tri nedelje."

"Da, moja kraljice." Sekretar sklopljenim dlanovima dotače bradu i povuče se.

Kleopatra zatvori oči i umiri tmurni gnev tihim ječanjem. Bila je već zatekla sebe kako sve više i više želi nešto apokaliptično, kako bi raščistila političku žabokrečinu oko sebe. Niti mirno nadmoćna, niti dovoljno slaba da se ne obraća pažnja na nju, morala je da prikuplja snage kao mornar vetar u iskrzana jedra na jezeru Mereotis.

"Donesi mi nešto uznemirujuće i čudesno, Rita Vaskajza", promarmlja ona. "Nešto dostojno tvoje bake."

Hol spavaonice odjekivao je od ženskih glasova koji su govorili helenski, armenski, etiopski i hebrejski. Bio je dan početka nastave,

a Rita još nije imala didaskalosa, ni program rada, pa prema tome ni časove osim osnovnih predavanja za sve studente Muzejona: orijentacije, jezik - što joj nije bilo potrebno - i istorija Muzejona. U drugom satu jutra - koje je počinjalo izlaskom sunca - hol je bio gotovo prazan, i ona je sedela u svojoj sobici u mračnom raspoloženju, pitajući se koliko je uopšte bilo mudro doći u Aleksandreju.

A onda začu dva para teških koraka pred svojim vratima i za trenutak osetila strepnju. Čulo se kucanje i muški glas. "Rita Berenika Vaskajza?"

"Da", odazva se ona, ustavši da se suoči sa onim ko bude ušao.

"Došao sam sa vašim telohraniteljem", obrati joj se čovek uglađenim svakodnevnim helenskim. "Njena Carska Hipselota zahteva prisustvo šestog časa ovog dana."

Rita otvori vrata i ugleda Lugotriksa kako stoji kraj visokog, krupnog Egipćanina u kraljevskoj odori. Kelt joj klimnu glavom, i ona zažmirka. "Sada?"

"Sada", potvrdi Egipćanin.

Lugotriks joj pomože da pokupi kutije sa Patrikijinim Predmetima. Osećala se pomalo smešno što je uopšte dolazila u Muzejon; ali, bio j to plan njenog oca, na majčin predlog, od pre mnogo godina. Najbolje je ne obraćati se direktno njenoj Carskoj Hipseloti, savetovala joj je majka. Naročito posle propasti sa kapijama koje nestaju.

Na pošljunčanom putu koji se nastavljao na stazu isred spavaonice čekao je mnogo veći motorni auto. Još trojica Egipćana, takođe u kraljevskim odorama, pažljivo su utovarili njene kutije u zadnji deo vozila. Kelt sede pokraj vozača, dok su stražari ostali da stoje na nogostupima. Uz glasan zvuk sirene, odvezli su je sa područja Muzejona, na zapad, ka Palati.

Dok je prolazila kroz glavnu kapiju, ona se osvrnu i shvati, uz nagonski drhtaj, da je njen kratak boravak u Muzejonu završen.

17. ČIČAK

Nekad davno, pre nego što bi se napunilo trideset godina, život je bio ograničen zidovima razumnih razmera; Geri Lenijer nije morao da se suoči sa stalnim naporom eksplozivnih ponovnih procena stvarnosti i svog mesta u njoj. Od dolaska Kamena, morao je toliko često da se hvata u koštac sa neverovatnim istinama, da je jednom pomislio kako više ništa ne može da ga zaprepasti.

Ležao je u postelji koju mu je pripremio Svard, asistent Korzenovskog. U tami, na leđima, napola pokriven čaršavom, on uzdahnu znajući da ipak nije toliko oguglao. Rusova priča beše ga prenerazila.

Mirski se vratio, pošto je putovao iza kraja vremena i postao barem omanje božanstvo.

Bio je prorok, otelotvoreni simbol sila koje čak ni Korzenovski nije mogao da razume.

"Isuse", skoro automatski reče Lenijer. Tokom poslednjih decenija to ime beše izgubilo znatan deo moći. Na kraju krajeva, čuda sa početka hrišćanstva Zemaljski Heksamon je ponavljao skoro svake sedmice. Tehnologija je suzbila religiju.

Ali, šta je zapravo Mirski, šta je njegov poveratak mogao značiti čak i s obzirom na moći Heksamona? Jesu li čuda zatvorila krug, vrativši se ponovo u domen religije?

Ono što im je Mirski pokazao... Kombinacija jednostavnih slika i reči i nerazumljivih zvukova koji su im se projektovali u umove... I dalje se nešto u njemu grčilo kad bi se setio toga.

Šta bi Karen pomislila, pošto njena perspektiva nije toliko zapadnjačka? Rođena u Kini, pošto su joj roditelji emigrirali iz Engleske, njena sposobnost za čuđenje možda je bila povećana drugačijim odnosom prema stvarnosti. U najmanju ruku, nikad nije izgledala tako podložna kulturnom šoku, šoku budućnosti, kao Lenijer. Prihvatala je neizbežno i neporecivo sa smirenošću i praktičnošću.

Lenijer pritisnu prstima svoje sklopljene kapke i obrnu se, pokušavajući da makar malo odspava. Sada, kad nije bilo načina da

je vidi, shvatao je da mu Karen nedostaje. Čak i uz skrivenu gorčinu poslednjih zajedničkih godina, imali su nešto zajedničko kad su bili zajedno: vezu sa prošlošću.

Da li je on jednostavno prestar da prihvati ove nove stvarnosti? Da li bi mu pseudo-Talzit pomogao, ili, možda, prečišćavanje mentalnih kanala novom mladošću?

On poluglasno opsova i poče da ustaje. Ali, nije bilo mesta gde bi mogao bezbedno da ode, gde ga niko ne bi primetio. A sada su mu bili potrebni izdvojenost, tama i nedostatak stimulansa. Osećao se kao životinja koju transportuju, pa se drži sigurnosti zatvorenog kaveza. Ako bi otvorio vrata, možda bi ga zapljusnuo novi rafal nemogućih stvari.

Dok je Lenijer pokušavao da zaspi, Korzenovski je ugovarao sastanak sa Predsednikom i nekoliko ključnih predstavnika korporeala. Postojala je velika mogućnost da prisustvuje i Džudit Hofman, Lenijerova šefica i zaštitnik od pre četiri decenije.

Lenijer već godinama nije pratio njenu delatnost i nije se iznenadio kada je saznao da se podvrgla pseudo-Talzitu i podmlađivanju transplantima; ipak, prilično ga je šokiralo kad mu je Korzenovski rekao da ona na Čičku predvodi grupu koja se zalaže za ponovno otvaranje Puta.

Vozovi između komora Čička bili su efikasni kao i uvek, glatke srebrnaste stonoge koje jure nekoliko stotina kilometara na čas kroz svoje uske tunele. Lenijer je sedeo kraj Mirskog, a Korzenovski preko puta njih, svi zadubljeni u ćutanje.

Bili su obuzeti kosmičkim stidom i bez volje za ćaskanjem - pogotovo posle onoga što im je Mirski pokazao. Mirski je stoički podnosio ćutanje, vireći kroz prozore u tamu okolnog tunela i naglu eksploziju svetla iz cevi sa plazmom kada je voz stigao u grad.

Veograd treće komore, Čičkov Grad, bio je projektovan i izgrađen posle lansiranja asteroida, i pri tom su bila upotrebljena sva saznanja do kojih se došlo pri izgradnji Aleksandrije u drugoj komori. Njegovi ogromni tornjevi dizali su se od vitkih temelja do širokih vrhova pet kilometara iznad tla. Izvijene, protegnute građevine dosezale su preko zakrivljene komore kao oblakoderi okačeni o zavesu.

Svetlucave megaplekse, svaki veličine osrednjeg grada na predratnoj Zemlji, kao da je čekalo neposredno urušavanje. Najveći deo Čičkovog Grada predstavljao je košmar za nenavikao pogled - uvek naheren, preteći da se sruši od malo jačeg vetra.

Pa ipak, ove zgrade behu preživele zaustavljanje i ponovnu rotaciju asteroida tokom Odvajanja, i to sa relativno malim oštećenjima.

"Zaista je divno", oglasi se Mirski, prekinuvši ćutanje. On se naže napred i zadovoljno zavrte glavom, smešeći se kao dečak.

"To je zaista kompliment od čoveka koji je video kraj vremena", primeti Korzenovski.

Ne ponaša se kao prorok, pomisli Lenijer.

Posle Odvajanja, Čičkov Grad ponovo su naselili stanovnici orbitalnih tela. Neuspešan pokušaj da se Stari Urođenici dovedu i nasele na asteroid prekinut je pošto je nekoliko doseljenika pokazalo da su duboko nesrećni; većina ih je vraćena na Zemlju, gde ih neće nadvladati neprirodna raskoš. Lenijer je saosećao sa njima.

Sada je bila naseljena otprilike petina grada, uglavnom u izvesnim područjima, ali bilo je i onih koji su odabrali gotovo nenaseljene delove, gde su često jedna ili dve porodice živele u čitavoj zgradi. Ako bi ikada uspeali da nagovore veliki broj Zemljana da od Čička načine dom, čekalo ih je obilje prostora.

Svi gradski parkovi bili su obnovljeni, za razliku od Aleksandreje, gde je obnova još trajala. Neki su bili zasađeni biljkama sa Zemlje. Tokom poslednje dve decenije konzervatori su podsticali razmnožavanje životinja ugroženih na Zemlji u spektakularnim zoološkim parkovima. Biblioteke u drugoj i trećoj komori sadržale su genetske mape svih zemaljskih vrsta poznatih u vreme lansiranja Čička, ali veliki broj vrsta beše nestao u godinama posle Smrti; sada su imali priliku da spreče izumiranje.

Neksus Zemaljskog Heksamona sastajao se u središtu prašume od hiljadu jutara. Široka, niska prozirna kupola boje jasnog svitanja natkriljavala je najveći deo šume, kao i odaje za sastanke Neksusa; pod njom je svetlost iz cevi sa plazmom bila pretvorena u fantastično sunce i oblake.

Neksus tog dana nije zasedao. Odaje za sastanke, kružna arena i

centralna bina bile su skoro prazne.

Džudit Hofman je sedela kraj prolaza, blizu središnje bine. Lenijer, Mirski i Korzenovski prošli su prolazom rame uz rame, i ona se okrenu u sedištu, podigavši obrvu. Brzo je odmerila Mirskog i Korzenovskog, a onda se nasmešila Lenijeru. On joj priđe i pusti da ga čvrsto zagri, dok su Mirski i Korzenovski čekali.

"Divno je što te opet vidim, Geri", reče ona.

"Stvarno je bilo davno." On se široko nasmeši, osećajući se snažnije i smirenije u njenom prisustvu. Bila je dozvolila sebi da malo ostari, primeti Lenijer, iako je i dalje izgledala dvadeset godina mlađa od njega: kosa joj je bila čelično seda, a na licu joj se video izraz umornog, zabrinutog dostojanstva.

Namerno je prenebregla noviju modu Čičkovog Grada, po kojoj se odeća mogla sastojati i od iluzije, a ne samo od tkanine. Umesto toga, nosila je tamnu sivu odeću sa pantalonama, na kojoj su jedini ženstveni detalj bili džepovi. Imala je ogrlicu sa ucrtavačem i ploču staru barem četiri decenije, koja je u ovim okolnostima odgovarala gušćem peru.

"Kako je Karen? Da li se držite kao Lenora i Lari?"

"Karen je dobro. Možda je tu negde. Radi sa Suli Ram Kikurom na nekom društvenom projektu." On proguta knedlu. "Lenora je sada u Oregonu, čini mi se. Lari je umro pre nekoliko meseci."

Hofmanova iznenađeno nabra usne. "Nisam znala... Prokletstvo, toliko o mom hrišćanstvu." Ona ga potapša po ruci i uzdahnu. "Nedostajće mi. Ovde gore sam nekako van tokova - i suviše. Svi ste mi nedostajali, ali ima se mnogo posla." Ostalo troje predstavnika prilazilo je s druge strane: David Par Jordan, pomoćnik i zastupnik Predsednika, sitan, mršav čovek rođen na Čičku, bledoplave kose; nadglednik šeste komore Deorda Ti Negranes, visoka, gipka žena homorf obučena u crno; i Eula Mejson, niska, snažna žena orlovskih crta, predstavnica korporeala iz Osnog Toroa, ortodoksan ali ne i ekstremni Naderit sa značajnom moći kao odlučujući glas u donjem Neksusu.

Mirski ih je sve posmatrao sa onim blagim, odsutnim izrazom lica, kao glumac koji čeka da ga pozovu na scenu. Hofmanova se rukova i procaska sa Korzenovskim, a onda pogleda Mirskog, prekrstivši

ruke preko grudi. "Geri", upita ona. "je li ovaj čovek ono što tvrdi da jeste?"

Lenijer je znao da će njegova procena biti važna. "U početku nisam bio siguran, ali sada mislim da jeste. Da."

"Ser Mirski, milo mi je što se opet srećemo", reče Hofmanova. "Pod mirnijim okolnostima, i svakako tajanstvenijim." Ona spusti ruke i pruži mu desnu, uz izvesno oklevanje. Mirski je prihvati za vrhove prstiju i nakloni se.

Kavaljerstvo sa kraja vremena, pomisli Lenijer. Šta li će biti sledeće?

"Zaista, Ser Hofmanova", reče on. "Mnogo šta se promenilo."

Dok su se okupljali u sali za sastanke i zgradi ispod arene, svi su se međusobno upoznavali, pomalo nesigurno, što je Lenijeru, s obzirom na okolnosti, bilo smešno. Ljudi na sednici mogu da učine trivijalnim čak i najburnije prilike, a možda im je to i cilj - da svedu ogromne događaje na ljudske razmere.

Korzenovski namerno nije pričao detaljno o Mirskom.

"Imamo da iznesemo pred Neksus i Predsednika neke složene i važne dokaze", započe Korzenovski kada su posedali oko malog okruglog stola.

"Imam jedno pitanje, i jedva čekam da ga postavim", oglasi se Eula Mejson, ukočenog lica. "Znam veoma malo o Ser Mirskom. On je Stari Urođenik - pardon, Zemljanin - i ruskog je porekla, ali vaše predstavljanje, Ser Korzenovski, ne objašnjava njegov značaj. Odakle je došao?"

"Iz velike daljine, u vremenu i prostoru", odgovori Inženjer. "Doneo nam je izvesne uznemirujuće novosti, i spreman je da svedoči pred ovom odabranom grupom. Upozoravam vas - nikada niste iskusili ništa ni nalik ovom svedočenju, čak ni u gradskoj memoriji."

"Prešlo mi je u naviku da izbegavam gradsku memoriju", primeti Mejsonova. "Poštujem vas, Ser Korzenovski, ali ne volim tajanstvenost i svakako ne volim da traćim vreme."

Za nekog ko mu je naizgled saveznik pred mogućim ponovnim otvaranjem Puta, Mejsonova je upadljivo neljubazna prema Korzenovskim, pomisli Lenijer.

Korzenovskog to, međutim, nije uznemirilo. "Pozvao sam vas četvoro ovamo zato što su ovo vrlo neobične okolnosti, i voleo bih nekakvu vrstu probe pre izlaska pred puni Nexus."

"Hoće li nam trebati aspirin?" upita Hofmanova Lenijera, naginjući se ka njemu.

"Verovatno", odgovori on.

Negranes je, iako homorf, bila uobličena malo preterano za Lenijerov ukus; crte lica bile su joj premale za glavu, a telesne proporcije behu joj nekako neprirodne - preduge noge sa predebelim butinama, izuzetno dugački prsti, skoro muške grudi. Ipak, držala se vrlo dostojanstveno i bilo je jasno da zna koliko vredi u ovoj sobi, a i na Čičku. "Da li ti dokazi treba da spreče ponovno otvaranje Puta, Ser Inženjeru?"

"Mislim da će nam omogućiti da postignemo kompromis", odgovori Korzenovski.

Prilično optimistično, pomisli Lenijer.

Mejsonova zaškilji, ne prikrivajući sumnjičavost. Bilo je očito da Korzenovski ne uživa puno poverenje ni u svom taboru. Nije to bilo nimalo čudno; uostalom, on je bio taj koji je konstruisao Put.

"Pa, da počnemo", pozva ih Par Jordan.

"Ovog puta neću koristiti projektor", reče Mirski. "Poštedecu Ser Korzenovskog i Ser Lenijera... Oni su jednom već otpatili moju priču."

Kad je saopštenje bilo završeno, Hofmanovaje spusti glavu na sto i uzdahnu. Lenijer joj je nežno jednom rukom trljao vrat i rame. "Bože", uzviknu ona, prigušenim glasom. Par Jordan i Negranses su delovali ošamućeno.

Mejsonova beše ustala, Ruke su joj drhtale. "Ovo je farsa", reče ona, obraćajući se Korzenovskom. "Čudi me da ste poverovali ovoj namernoj obmani. Vi svakako više niste onaj čovek kome je moj otac verovao u..."

"Eula", prekinu je hladno Korzenovski. "Sedi. Ovo nije obmana. Znaš to isto tako dobro kao i ja."

"Pa šta je onda?" upita ona piskavim glasom. "Ništa ne razumem!"

"Oh, razumeš. Sasvim je jasno, ma koliko čudno bilo."

"Šta želi od nas?" nastavi ona. Korzenovski podiže ruku i klimnu glavom, tražeći strpljenje. Mejsonova smože taman toliko strpljenja da prekrsti ruke i kruto sedne u stolicu.

"Imate li pitanja?" upita on Negranesa i Par Jordana.

Par Jordan je izgledao najmanje uznemiren od svih. "Mislite li da Predsednik treba ovo da vidi? Mislim, da iskusi?" upita on.

"Odluku, molim, mora doneti čitav Neksus", umeša se Mirski. "Što je pre moguće." Pogledali su ga kao da je neočekivani duh - ili možda veoma velika buba. Primetno su oklevali da mu se direktno obrate.

"Ser Korzenovski, ovo će teško ići. Saosećam sa rekacijom Ser Mejsonove..."

Ona lupi dlanom po stolu, buneći se.

Negranes podiže glavu. "Nikad nisam osetila ništa slično", reče ona. "Osećam se neizmerno malom. Je li sve tako uzaludno - da naprosto nestanemo i budemo zaboravljeni u vremenu?"

"Ne zaboravljeni", napomenu Mirski. "Molim vas, niste vi zaboravljeni. Ja sam tu."

"Zašto vi?" upita Negranes. "Zašto ne neka poznatija osoba iz Heksamona?"

"Dobrovoljno sam se javio, na neki način. Ponudio sam sebe", odgovori Mirski.

Hofmanova prostreli Korzenovskog bistrim smeđim očima. "Protivnici smo po ovom pitanju već vrlo dugo. Sigurna sam da će se Geri iznenaditi kada čuje da sam podržavala ponovno otvaranje Puta... Šta vi mislite, pošto ste iskusili ovo? Jeste li se predomislili?"

Korzenovski za trenutak nije odgovorio, a potom, tonom od kojeg je Lenijer poskočio - poznatim glasom, glasom Patricije Vaskez, on odgovori: "Oduvek sam znao da je to neizbežno. Nikada nisam voleo neizbežnost. Ne uživam u ovome sada. Ja sam projektovao Put, i za to sam kažnjem ubistvom. Dovedi su me nazad, i video sam i koliko smo napredovali, i koliko smo dobili kao ljudska bića - a nismo izgubili. Bili smo uhvaćeni u sopstvenom odrazu.

Bio sam siguran da će povratak na Zemlju uravnotežiti naše probleme, ali Put je kao droga. Koristili smo tu drogu vrlo dugo, pa

ne možemo da je se oslobodimo, dok god postoji mogućnost ponovnog otvaranja."

"Zvučite neodlučno", primeti Mejsonova.

"Mislim da se Put mora ponovo otvoriti. A onda mora biti uništen. Ne vidim nikakvu alternativu metodu kojeg je izneo Ser Mirski."

"Ponovno otvaranje", reče Mejsonova, odmahnujući glavom. "Konačno se predajemo."

"Naša odgovornost je težak teret", nastavi Inženjer. "Put mora biti uklonjen. On sprečava planove onih čiji su ciljevi mnogo krupniji od svega što bismo mogli i da zamislimo."

"Računajte onada i na ovo..." reče Mejsonova. "Ako pristanemo na bilo kakvo otvaranje, oni neće pristati ni na kakvo uklanjanje." Ona pokaza glavom prema Hofmanovoj.

Hofmanova pogleda Lenijera. Lice joj samo delimično beše povratilo boju. "Svakako. Neksus mora da vidi ovo. Verujem da je ovaj čovek Mirski, i to je dovoljno značajno da me ubedi."

Par Jordan ustade. "Preneću preporuku Predsedniku."

"Kakvu preporuku?" upita Mirski.

"Sumnjam da možemo sprečiti svedočenje pred Neksusom. Ne znam ni da li to želimo. Ja, naprosto... ne znam." On duboko uzdahnu. "Biće to strašna uznemirenost."

Lenijer iznenada požele priliku da oživi onaj trenutak na planini, kada je prvi put ugledao planinara kako silazi stazom.

Kad bi ponovo imao priliku, možda bi pobegao koliko god brzo mogu da ga nose bolne noge.

18. GEA, ALEKSANDREJA, PREDGORJE LOKIASA

Kleopatra Dvadesetprva toplo je pozdravila mladu ženu u dnevnoj sobi svojih privatnih odaja. Kraljičina kosa bila je prošarana sedima, a oči smirene. Ožiljak preko obraza, simbol časti dobro poznat širom Ekumene, izgledao je crven i otečen. Delovala je iscrpljeno.

Keltu nije bilo dopušteno da uđe u kraljičine odaje. Riti ga je bilo pomalo žao što uvek dokoliči negde daleko od svoje glavne dužnosti - da je štiti.

"U Muzejonu su se loše ponašali prema tebi", primeti Kleopatra, dok su sedele jedna preko puta druge za prozirnim kvarcnim stolom prošaranim ružičastim žilicama. "Molim te da oprostiš i shvatiš."

Rita klimnu glavom, ne znajući šta da kaže i smatrajući da je najbolje pustiti kraljicu da govori. Kleopatra je izgledala uznemireno i napeto.

"Tvoj zahtev za audijenciju bio je očekivan i dobro je došao", nastavi ona. "Bojim se da je tvoja baka mislila kako sam izgubila veru u nju." Kraljica se blede osmehnu. "Možda i jesam. Lako je izgubiti veru u svetu punom razočaranja. Ali, nikada nisam sumnjala u njene reči. Bilo mi je potrebno da verujem u ono što je govorila. Je li to razumljivo?"

Rita shvati da se ćutanje može shvatiti kao šok zbog prisustva kraljevske ličnosti. Začudo, nije bila nervozna. "Da, razumem."

"Po onome što sam čula, ti nisi bila bliska sa bakom, ne, bar, čitavog života."

"nisam, moja kraljice."

Kleopatra odmahnu rukom zbog ove formalnosti, uprevši umoran pogled u Ritu. "Odabrala te je za nešto?"

"Jeste."

"Za šta?" Kraljičina ruka joj dade znak da bude opširnija, kao da je poziva bliže sebi.

"Predala mi je na staranje Predmete", odgovori Rita.

"Ključnjaču"

"Da, moja kraljice."

"Je li opet prionula da nas razočara?"

"Pokazuje novu kapiju, Vaša Carska Hipseloto. Ova je na istom mestu već tri godine."

"Gde?"

"U stepama Severusije, zapadno od Kaspijskog mora."

Kraljica se za trenutak zamisli, mršteći se, i ožiljak joj malo poblede. "Nije lako stići tamo. Da li iko drugi zna za to?"

"Koliko ja znam, ne, moja kraljice."

"Znaš li kuda vodi?"

Rita odmahnu glavom.

"Nema ničeg... ubedljivijeg... u vezi s tom konkretnom kapijom?"

"U kom smislu, moja kraljice?"

Ma koliko se trudila, Rita nije mogla da promeni način obraćanja. Činilo joj se skoro svetogrđem da razgovara običnim rečima sa tom ženom, bez ikakvog znaka pokornosti.

"Pa, zanima me bezbednost. Ako opremim ekspediciju, rizikujem diplomatske probleme zbog ulaska u Severusiju - ako budemo uhvaćeni, hoću da kažem, jer nema ni govora da se traži dozvola - i ako sve to bude nizašta, ako rupa ne vodi nikuda..."

"Ništa ne mogu da garantujem, moja kraljice."

Kleopatra tužno odmahnu glavom, a onda se opet nasmeši. "Nije mogla ni tvoja baka." Ona duboko uzdahnu. "Bila je, a i ti si, veoma srećna što sam baš ja kraljica. Neko inteligentniji i praktičniji ne bi saslušao ni jednu od vas."

Rita ozbiljno klimnu glavom, spremna na odbijanje.

"Imaš li ikakvog pojma šta leži s druge strane ove kapije? Ma kakav nagoveštaj?"

"Možda će nas vratiti nazad u Put."

"U Patrikijin svet, nalik na vodovodnu cev?"

"Da, moja kraljice."

Kleopatra ustade, držeći prst na slepoočnici kod gornjeg kraja ožiljka, stežući i opuštajući vilicu. "Šta bi trebalo tvojoj ekspediciji? Više nego što je Patrikija nekada zahtevala?"

"Mislim da ne, Hipseloto."

"Nije veliki trošak. Predmeti svi valjano rade? Rodoski mehanikosi su ih održali u dobrom stanju?"

"Predmetima ne treba održavanje, moja kraljice. Osim promene

baterija... Dobro rade."

"Možeš li da vodiš ovu ekspediciju?"

"Mislim da je to moja baka želela."

"Veoma si mlada."

Rita ništa ne reče.

"Možeš li?"

"Mislim da mogu."

"Nedostaje ti strast tvoje bake. Ona ne bi oklevala da kaže da, čak i ako bi sumnjala u sebe."

Rita ni na ovo ništa ne reče.

Kleopatra polako odmahnu glavom, obilazeći oko stola, pa se zaustavi i položi ruke na naslon Ritine stolice. "Ovo je politička ludost. Rizikujem sukob sa Severusijom, i buru u Buli ako tajnost omane... Moj položaj trenutno nije zavidan, mlada ženo. Nešto u meni se nervira - ne, ne samo nervira, besno je! - naprosto što si uopšte ovde, sa svojim prećutnim zahtevom. A nešto drugo... ono što je tvoja baka iskorišćavala..."

Rita progutala knedlu, grčeci mišiće vrata da ne bi stalno klimala glavom.

"Već sam naložila izvesne sitnije kazne Muzejonu zbog načina na koji su se ponašali prema tebi. Na neki način sam te već podržala, mada mi nije lako da se prosto prepustim svojim željama. A želim da nađeš nešto... čudesno, možda čak i opasno, čudesno opasno na neki nov način. Nešto daleko iznad ovog neverovatnog spleta niskih pretnji i visoke mržnje i intriga." Ona se naže kraj Rite, prinevši lice blizu njenom, pažljivo joj gledajući u oči. "Kakvu koleateralu nudiš?"

"Koleateralu, moja kraljice?"

"Ličnu garanciju."

"Nikakvu", odgovori Rita malaksalo.

"Baš nikakvu?"

Vrlo tiho, mrzeći sebe, plašeći se i sebe i svoje nesigurnosti, Rita odgovori: "Samo svoj život, Hipseloto."

Kleopatra se nasmeja, ispravi se, uze Ritu za ruke i povuče je iz stolice, kao da će zaplesati. "U tebi ipak ima nešto od one stare devojke", reče ona. "Možeš li da mi pokažeš?"

Rita opusti mišiće u vratu koliko da jednom klimne.

"Onda donesi ovamo svoju ključnjaču i pokaži mi, kao nekad tvoja baka. Uživala sam u tom iskustvu."

19. ČIČAK, PETA KOMORA

Posle trideset jednog dana istraživanja, Olmi je doneo odluku. Ličnost Jarta, na mestu gde se trenutno nalazi, ne može se bezbedno proučavati. Suviše je malo znao o sistemu u kome je uskladištena, dok je Jart očito znao sve.

Stajao je u drugoj sobi, gnječeći mišiće vilica. Prikaz ličnosti na ekranu nije se приметно promenio za svo vreme dok ga je proučavao. Mirna, neuznemirena, bezvremena; uskoro će se ponovo roditi, i možda će ponovo pokušati da ostvari svou svrhu...

Olmi se nikada nije našao u situaciji koja bi mogla da mu ugrozi unutrašnje biće. Čak se čuvao od stapanja ličnosti sa ljubavnicima i prijateljima, što je bilo uobičajeno u teška vremena ratova sa Jartima. Kad god bi se pridružio zabavama u gradskoj memoriji, pažljivo bi sklopio omotač oko svoje ličnosti.

Taj nedostatak bio mu je zabavan koliko i drugima; ali, prekršio je pravilo samo jednom, kada je usnimio prikupljene delimičnjake Korzenovskog u svoje implantirane memorije. Ipak, rasuta ličnost Korzenovskog bila mu je bliska samo u spoljašnjim slojevima misli, i dublje nije zalazila.

Na neki način se klonio dublje intimnosti. Cenio je svoju jedinstvenost. Nikad se nije složio sa izrekom drevnog pesnika da je biti sam isto što i biti u lošem društvu. Olmi je jadno shvatao zbog čega je izbegavao duboku intimnost; nije želeo da potpuno upozna sebe, niti da ga upozna neko drugi. Nije, kao ostali, uživao u pomisli na istraživanje svoje ličnosti.

Ali, da bi upoznao Jarta, najbolji način bi bio da ga usnimi u svoj izolovani implant. Nije mogao imati poverenja u bilo koji aparat da će izdržati Jartovo istraživanje; ako bude u njemu, moći će neprekidno da nadgleda usnimljenu ličnost, i čak i da je premešta iz implanta koji koristi jedan sistem u drugi, sa drugačijim sistemom. Imao je tri prostrana memorijska implanta, od kojih je jedan bio star svega pet decenija, jer, beše dodao dva da bi nosio Inženjerove delimičnjake, i svi su bili tipa Talzit. Svaki se mogao voljno menjati, izolovati, ispitivati spolja sa malo ili nimalo verovatnoće neželjenog prodora

onog što se čuva u njima...

Plan je od početka bio neizbežan.

Olimi je samo izbegavao očigledno.

Koliko je bio spreman da žrtvuje radi Zemaljskog Heksamona? Svoju ličnost, svoju dušu? Ako bi Jart nekako uspeo da korodira put kroz sve mentalne barijere, da ga nadmudri i nadigra, izgubiće i više od toga.

Jart je dozvolio da ga zarobe.

Predstavljao je trojanskog konja.

U to je bio siguran.

A on se spremao da uvede konja kroz zidove svoje dragocene tvrđave, svog uma.

Ako zaštite omanu, Jart će učiniti ono što je verovatno od samog početka planirao da učini. Postaće špijun, saboter u ljudskom obliku, unutar Heksamona. Moći će da kontroliše sve njegove memorije, i, čak, u najgorem mogućem slučaju, da ubedi Olmijevu pokorenu ličnost da deluje po sopstvenoj volji.

Hormonalni implantati su održavali njegovu telesnu hemiju u relativnoj ravnoteži, ali oštar ukus straha i dalje je bio jasan. Olmi još nikada nije bio toliko nesiguran u ishod svojih planova. Vratio se u prvu odaju, gde je Beni umrla, i otvorio malu kutiju sa opremom. Na izlazni priključak ploče stavio je ventil podataka. Izvukavši nekoliko vodova sa glatke površine ventila, pričvrstio ih je za zakrivljenu traku koja će mu tačno prionuti uz osnovu lobanje.

Usnimavanje će trajati satima; ova oprema je bila drevna. Ventil neće dozvoliti nikakav nepravilan protok informacija.

Spremaš se da postaneš bomba, reče on sam sebi. Zaista, veoma opasna bitanga.

U sobi je vladala tišina, osim tihog brujanja ventila. Olmi pomisli na izgled pete komore, šest kilometara nad njim, i na masu Čička svuda unaokolo; nešto još starije od ove opreme. Na težinu istorije i odgovornosti koje je nosio većim delom života.

Ako treba sada da umre, ubijen grubim procesom ili nekom neočekivanom nepravilnošću sopstvenog tela - retko, ali ne i nemoguće - znao je da je mnogostruko izvršio svoje obaveze prema Heksamonu. Neće žaliti što prestaje da bitiše. A možda će

Korzenovski ili neko drugi provesti Heksamon kroz ova opasna vremena.

Ponovo je pregledao vodove. Svi spojevi su vili dobri. Međutim, ipak, kao prvo, trebalo je preduzeti neke mere predostrožnosti. On namesti snažno vučno polje blizu vrata, ostavljajući dva mala čvora sa svake strane. Čvorovi će se snabdevati iz skrivenog energetskog izvora odaje. Ako bi samo dotakao daljinsko dugme, ili oštro zazviždao, ili zatreptao na određen način, polje bi se aktiviralo... A nije bilo načina da se deaktivira ili da se isključe čvorovi, pošto će ležati unutar sopstvenog polja.

Neće moći da pobjegne. Ništa unutar njega neće moći da pobjegne. Ovo će biti grobnica za obojicu.

Ako bude neophodno, Olmi će moći da ostane ovde nekoliko nedelja, čekajući da se uveri da je proces bio uspešan. Spremio je druge zamke sebi samom u Aleksandriji, u petoj komori blizu vozne stanice, u trećoj komori. Ako nešto pođe naopako van ovog malog svetilišta, treba samo da ode do jedne od tih zamki, da aktivira vučna polja i da sačeka da umre - ili da ga otkrije.

Niko nije znao za te zamke. Niko nije znao za njegove planove.

A zatim, postojale su zamke i u njegovom umu... Mentalni fitilji pod kontrolom onog istog usnimljenog delimičnjaka koji će nadgledati Jartovu ličnost.

Ako oseti da gubi kontrolu, a da ne može stići do zamke, najobičnije dodirivanje tih fitilja aktiviraće mali eksplozivni naboj u njegovim grudima.

Zadovoljan što je sve u redu, vratio je kontakte na mesto i seo na pod, prekrštenih nogu, blizu ploče. Izvukao je iz kutije sa opremom bočicu hranljive tečnosti, podigao je uvis u nemoj zdravici, i rekao: "Beni. Mar Kelen. Bezimeni istraživači. Neka Zvezda, Sudbina i Pneuma budu sa svima vama." Potom ispi bočicu i spusti je.

Zatim podiže ruku i dotače ventil.

Prenos je počeo.

20. GEA, ALEKSANDREJA, PREDGORJE LOKIASA

Veče pošto su se upoznale, Rita je večerala sa kraljicom - kečigu, sočivo i voće - u sali Ptolemeja Čuvara. Sedele su za mramornim stolom, iza svake od njih stajao je po jedan sluga, i gledale preko grudobrana kako sunce zalazi iza drevne prestonice.

Kleopatra je objašnjavala neobičan jelovnik kad god bi stiglo novo jelo. "Ovo je kraljevska riba, tek pristigla avionom iz parćanske zemlje. Sočivo je obično jelo, prosto i zdravo, a uz njega ide beskvasni hleb od belog kukuruza sa Južnog kontinenta. Voće je dar Gee bogatima i siromašnima, zajedničko svima nama. Neka bi ga svi podanici imali u izobilju koliko i vladari." Dok su jele, nisu pričale o kapiji, niti o ičem važnom. "Danas smo već donele mnogo zanimljivih odluka", izjavila je Kleopatra.

Posle večere, Ritu je mršavi, sedokosi komornik odveo do sobe bez prozora, duboko u drevnim, hladnim nižim nivoima kraljevskih odaja, u severnom krilu Palate.

"Da li mu verujete?" upita ju je komornik pred samim vratima, uperivši prst u Lugotriksa.

"Da", kratko odgovori Rita.

Komornik čkiljeći odmeri Lugotriksa. "Ako tako kažete." On podiže ruku i time prizva slugu sa daljeg kraja hodnika. Nekoliko promrmljanih reči na egiptoskom - koje Rita nije razumela - i sluga otrča niz hodnik. Trenutak kasnije, dok su sve troje stajali i čekali u neprijatnoj tišini, natmuren, dežmekast starac u kožnoj kecelji donese judejsku pušku i neprobojni prsluk.

"Ovo je dvorski oružar", objasni komornik, uze oružje od oružara i predade ga Keltu, koji ga primi s upadljivim divljenjem. Potom komornik naredi oružaru da objasni Keltu kako se oružje koristi, što ovaj i uradi, na helenskom jeziku uz primese parćanskog.

"Ti nosiš oklopni prsluk, a ona ne", objasni oružar, "jer ti treba uvek da si između nje i napadača. Jasno?" Kelt mračno klimnu glavom.

Još jedan znak komornikove ruke, i sa kraja hodnika im priđoše dva ogromna Etiopljanina. Kelt nagoniski podiže svoje novo oružje,

ali komornik prezrivo, jednim prstom, gurnu naniže crnu cev i odmahnu glavom. "Ceremonija", objasni on. "Postaćeš član Dvorske garde."

Kelt je bio primljen na licu mesta, kratkom ceremonijom mešanja krvi sa Etiopljanima. Sudeći po njegovom izrazu licu, bio je zadivljen. Rita nije bila toliko oduševljena; bila je prilično umorna, i zbunjeno se pitala zbog čega je morala da prisustvuje svemu tome.

U hodnik su potom doneli ležaj i stavili ga pred vrata njene sobe, a onda komornik dade znak oružaru i Etiopljanima i ovi se udaljiše.

"Hoće li ti biti udobno ovde?" upita Rita Kelta, stojeći u vratima. On opipa ležaj raširenim prstima svoje ogromne šake i sleže ramenima.

"Premekan je, gospodarice, ali neće mi nauditi."

"Šta misliš o svemu ovome?" upita ga ona, spustivši glas.

Kelt se malo zamisli, namrštivši guste, tamnoplave obrve. "Hoću li ići sa tobom, ili ostajem ovde?"

"Ići ćeš sa mnom. Nadam se."

"Onda je u redu." Očigledno, nije hteo da se upušta u komentare. Rita zatvori vrata i obiđe sobu, pokušavajući da se ne oseti zarobljenom. Fantastični murali nad drvenim oplatama nisu pomagali da soba izgleda veće. Prikazivali su lovce na krokodile i hipopotamuse na jezeru Masreotis, i nesumnjivo su bili veoma stari - možda i dve hiljade godina. Perspektiva je bila primitivna. Rita je pretpostavljala da bi i sama umela bolje, a nikada nije bila osobito vešta u crtanju.

Pošto je razgledala divan nameštaj - abonos i slonovača i sjajno uglačano srebro i mesing - legla je na perjani madrac i zagledala se u purpurni svileni baldahin koji je visio sa tavanice.

Šta to, dođavola, radim?

Cvokoćući zubima od iscrpljenosti i strepnje, Rita se seti da još ne beše pogledala ploču kako bi utvrdila ima li za nju neka poruka danas. Ona izvuče ploču iz kutije i uključi ekran.

Draga moja unuko,

Ako si se srela sa kraljicom, poznato ti je već da je ona veoma mudra žena, čvrsta i sasvim sposobna da se stara o sebi i nemirnoj

Ekumeni. Ali, ona je takođe i žena koja će ubrzo umreti - politički, verovatno, pre nego telesno. Ekumenu će uskoro voditi aristokratski činovnici, ljudi za koje je politika precizna i jasno omeđena nauka. Oni je već ne vole zbog njene intuicije i nepredvidljivih odluka. Zato se kapije moraju naći i istražiti pre nego što ona umre ili bude zbačena. Ona nam je poslednja prilika. Ni jedan razuman političar ne bi poverovao u postojanja nečeg nalik na kapiju. Kleopatra veruje u to zato što joj pruža toliko potrebno uzbuđenje, osećanje viših vrednosti u životu usmerenom na svakodnevne krize. Ja sam je jednom razočarala, ali mislim da potreba i dalje postoji u njoj. Svejedno, ne budi gruba sa našom kraljicom. Upotrebi svoju urođenu opreznost. I čuvaj se zamki u Palati. To je opasno mesto. Kleopatra živi u njoj kao škorpion među zmijama.

Rita pomislila na komornika, oružara, etiopske stražare i ceremoniju kojoj su je naveli da prisustvuje. Sad je nekako sve imalo malo više smisla. Ona isključi tablicu, zahvalna sofi na tolikoj dalekovidosti - i znanju. Međutim, zubi su joj i dalje cvokotali, i jedva je uspela da zaspi.

Planiranje ekspedicije do močvare u Severusiji počelo je sutradan ujutro, u tajnosti. Sledeća dva dana radili su vrtoglavom brzinom; kraljica i njeni savetnici kao da su se utrkiivali sa vremenom da završe pripreme, a i Rita je uskoro saznala razlog tolike žurbe i tajanstvenosti.

Kleopatra je jednom, pre mnogo decenija, kontrolisala većinu istraživanja i nauke u Ekumeni. Bila je preuzela tu kraljevsku privilegiju u mladosti, čak i pre nego što je uticaj Bule oslabio, a ona počela da prikuplja sve više i više moći za dinastiju Ptolemeja, oduzimajući je aristokratiji Aleksandreje i Kanopeje.

"Tvoja baka me je skupo koštala sa tim kapijama koje lutaju i nestaju", reče Kleopatra, usana izvijenih u mračan osmeh. Ona uzdrhta i pokretom ruke odbaci prošlost. "Ali, aristosi su u poslednje vreme upali u prilične nevolje. Pobune farmera i klerikosa, propast regrutacije na Kipru... Krili su se proteklih meseci, čekajući da padnem, i to mi je dalo manevarski prostor. Ako manevarišem u

tajnosti. Tajne u Aleksandreji ne traju dugo. Moram da opremim i pošaljem ovu ekspediciju za pet ili šest dana, ili će je zaustaviti savetnici kraljevske Bule."

Kleopatra ju je upoznala s jednim poverljivim savetnikom, Oresijom, istraživačem i stručnjakom za Severusiju, koji je bio duboko odan Kleopatri. Oresija je bio visok i vitak, kasnih srednjih godina, čvrst, orlovskog pogleda i sed; pre više stoleća, bio bi jedan od Aleksandrosovih generala. Uz njegovu pomoć, Rita je žurno pripremala listu prtljaga i ljudi potrebnih ekspediciji. Na osnovu nekakvog predosećanja, uključila je i Demetriosovo ime, iako se još nisu ni upoznali; pomislila je da bi joj prijalo društvo kolege matematičara.

Oresija se posavetovao sa još jednim poverljivim savetnikom, Džamal Atom, niskim, crnokosim muškarcem, penzionisanim generalom Ekumeninih opštih bezbednosnih snaga. Džamal Ata bio je berberskog porekla, ali ponašao se kao stari persijski vojnik. Njih dvojica su zajedno predviđali teškoće i opasnosti ulaska na neprijateljsku teritoriju.

Rita je sa ne malom strepnjom pomišljala na dugo putovanje u Severusiju. Dok je Oresija širio planove pred njom na kartaškom stolu u kraljevskoj odaji za igre, pokazujući snažnim, ožiljcima izbrazdanim kažiprstom najverovatnije puteve, pitala se kakvi su stvarni kraljičini razlozi. Da li je Patrikija tačno pogodila Kleopatrine namere?

Ekspedicija će predstavljati politički rizik; moraće da izbegnu da ih primete severuski tornjevi visoke frekvencije postavljeni duž njihovih južnih granica, od Baktre do Mađarskog Ponta. Ruski saveznici, nezavisne republike Huna i Ugara, takođe su bile pred njima, a obe su bile poznate po grubim i bezdušnim ratnicima. Upad na njihovu teritoriju mogao bi se smatrati kao opravdanje za napad, pa čak dovesti i do manjih pograničnih ratova. Džamal Ata je više usput pomenuo te mogućnosti, kao običan komentar Oresijinih planova.

Ekspedicija će za putovanje koristiti judejski pčelolet, velika lebdeća vozila sa sirijskim mlaznim turbinama. Ata joj pokaza nekoliko slika tih pčeloleta, sa dugim elisama na vrhu i prednjim delom nalik na oči insekta.

"Ne znam koliko su pouzdani", reče Ata svojim dubokim, kreštavim glasom, i lice mu je bilo još duže i mračnije nego obično. "Možemo dobiti dva od dvorske tajne policije. Imaju domet od pet hiljada parasanga. Jedan parasang je oko tri hiljade Ekumeninih šena - konopaca." Rita reče da poznaje vojne i persijske mere, i Džamal Ata podiže obrve, nabra usne i nastavi. "Oružja možemo poneti dosta - u delti cveta crna berza, ako ne uspemo da ih prenesemo iz dvorske oružarnice ili iz fabrika oružja u Memfisu. Pitanje na koje mi treba odgovor glasi: Zašto idemo? Šta planiramo da uradimo ako nađemo to za čim tragamo?" I Ata i Oresija znali su neke detalje, ali ne sve, o neverovatnoj stvari koju će tražiti.

Rita je zurila u planove rasute po stolu. "Pokušaćemo da uđemo kroz kapiju", odgovori ona.

"Kuda će nas ta vrata odvesti?"

"Na mesto nazvano Put." Ona im stade opisivati Put, ali se Ati već posle nekoliko minuta oči ustakliše i on podiže ruku.

"Ako možemo tamo da živimo, onda mogu i drugi. Hoće li nam se suprotstaviti?"

"Ne znam", odgovori Rita. "Možda će nas dočekati dobrodošlicom."

"Ko će to biti?"

"Ljudi koji su napravili Put. Možda."

Ata sumnjičavo zavrte glavom. "Ko god da su, štitiće se od uljeza. Sve ovo mi zvuči opasno i nepromišljeno. Osećao bih se bezbednijim da sam okružen armijom."

Oglasi se i Oresija, koji je sedeo po strani. "Očito je da armija ne dolazi u obzir. Ako je ova mlada žena spremna da pođe, sme li stari strategos da okleva?"

Ata raširi ruke. "Prokleta si u pravu - sme. Ali, Njena Carska Hipselota naređuje." On ponovo skrenu umorne oči ka Riti. "Kakvo oružje bi oni mogli imati?"

"Ništa od čega bismo mogli da se branimo."

"Šta to znači?"

"Po onom što mi je baka pričala, imaju oružje kakvo ne možemo ni da sanjamo da ćemo napraviti za sledećih sto ili hiljadu godina."

"Šta su oni, bogovi?" upita Ata s mračnim prizvukom u glasu.

"Neki stari klerikos bi možda i pomislio da su bogovi", odgovori Rita. Malo je porumenela, shvativši da je upotrebila kraljičinu taktiku protiv strategosa.

"A šta je sa starim vojnikom koji se nada da će doživeti penziju?" upita Ata. "Sa starcem koji je video sve što ovaj svet ima da ponudi, od šuma Nea Karkedonije do dna Afrike?"

"Nisi video ništa ni nalik na Put", odgovori Rita, netremice zureći u njega. On se nemarno okrenu prema Oresiji.

"Divno", reče kratko. "Njena Carska Hipselota želi da okončamo svoje dane službe tako što će nas čudovšta pojesti ili bogovi spržiti u pepeo."

"Ili ćemo sresti prijatelje", dobaci Rita, sada besna na strategosov cinizam. "Prijatelji koji mogu da vrate Ekumenu u dane slave."

"Blago kraj čeljusti čudovišta", primeti Oresija.

"Pokušaj da budeš malo određenija u vezi njihove snage i slabosti... ako imaju ikakve slabosti", blago je zamoli Ata. "Imamo još samo nekoliko sati pre nego što počnemo da se pakujemo. Pomozi starom magarcu da podnese teži tovar."

"Nikada nisam videla te stvari. Samo sam slušala o njima", odgovori Rita, iznenada opet uplašena.

"Pokušaj da se setiš", uzdahnu Ata. "Svaka sitnica bi nam dobro došla."

21. ČIČAK, PETA KOMORA

Jart je mirno čekao u Olmiju, očito nesvestan ikakve promene stanja. Olmi je ležao u drugoj sobi, sklopljenih očiju, pažljivo oprobavajući novog saputnika, kao što hirurg traži najbolje mesto na kome bi prodro u uspavanu ali opasnu zver.

Mogao je da oseti svuda oko sebe dubine asteroida, nepromenjene već milijardama godina, nepromenljive kao vreme, drevni kamen i ugljenične materijale i vodu koji su hranili i čuvali njegov narod već stolecima.

On pogleda praznu ploču koja je ranije prikazivala šare Jartove ličnosti. Sada su skladišta memorije bila prazna; sve što je od Jarta bilo u njima sada je bilo uspešno presnimljeno u Olmijeve implante.

Prvo što je otkrio, već posle nekoliko sekundi ispitivanja Jarta, bilo je da postoji neka vrsta prevodilačkog okvira, bilo da ga je stvorio Jart kao reakciju na drevne istraživače ili, manje verovatno, sami istraživači. Bez tog okvira, Olmi ne bi ni primio nikakvu razumljivu poruku kada ga je Mar Kelen prvi put povezo sa sistemom. Okvir je bio nepotpun, ali za početak sasvim koristan.

Pošto je ustanovio da je prevođenje komunikacije moguće, Olmi je preduzeo da još jednom proverii svoje mere opreza. Odvojio je od svoje primarne ličnosti i Jartovu ličnost - koja se nalazila u jednom implantu - i sopstvenog usnimljenog delimičnjaka, i podigao niz prepreka, od kojih je jedna bila tajmer za regulisanje pristupa svim njegovim implantima. Delimičnjak je sprovodio rana ispitivanja i redovno mu podnosio izveštaje.

U superbrzom svetu implanta, sve to se desilo za nekih desetak minuta po presnimavanju. Olmijev delimičnjak ustanovio je da je Jartova ličnost gotovo nedirnuta - to jest, njegove glavne rutine i podrutine su naizgled sledile prihvaćena pravila za rukovođenje inteligencijom. Nisu bile rasute. Jartove niže rutine izgleda da nisu valjano radile, ali o tome će definitivno prosuditi kasnije.

Nikad ne pretpostavljaj da je bilo koji deo tempirane bombe neaktivan, sve dok potpuno ne shvatiš bombu.

Tokom prvog sata, Olmijev delimičnjak našao je neke delove

Jartove memorije iskustava. Delovi njegove ličnosti kao da su se nakratko probudili iz bezvremenog dremeža, i Olmi je ponovo primio kakofoniju poruka punih strepnje:

Dužnost nejasna. Prisustvo arbitra Dužnosti(?)

Nemogućnost nalaženja (sebe?) (Kletve)

A potom se sve vratilo u tihi mir onoga što je ličilo na počinak.

Sećanja koja je pronašao nisu bila ni blizu jasna ni laka za prevođenje. Jartova čula su bila veoma različita od ljudskih; "oči" su bile osetljive i na svetlo i na zvuk, kombinujući te signale na način jedinstven u iskustvu Heksamona. Olmiju, ipak, nije to predstavljalo najveću teškoću sa sećanjima; već stolecima su bili poznati algoritmi koji mogu da protumače skoro sve senzorne poruke. Ono što ga je najviše zbunjivalo (ili, bolje rečeno, u ovoj fazi njegovog delimičnjaka) bila je povučenost ličnog opažanja u korist većeg kulturnog uslovljavanja. Lična perspektiva Jartove ličnosti kao da je bila gotovo nebitna; a postojali su značajni dokazi da je ovaj Jart služio više kao daljinski senzor nego kao samosvojna jedinka.

Ipak, drugi podaci protivrečili su ovome. Jart je imao snažnu, nezavisnu rutinu motivacije - ono što bi u ljudskoj psihi bilo nazvano egom. Ipak, postojali su neverovatno složeni kompleksi socijalne i hijerarhijske reakcije, koji su se mešali sa tom rutinom. Jart je posedovao snažnu volju, a ipak u izvesnim situacijama - kada bi se nalazio u svojoj društvejoj okolini - bio bi potpuno pitom i poslušan, gotovo bez ikakve volje. I, pri tom, sam ne bi primetio nikakvu razliku između ta dva stanja.

Za Jarta, poslušnost je bila nerazlučiva od sopstvene volje, i Olmi je ipak bio siguran da Jarti ne čine grupni um - bar ne ovaj Jart. Možda je Jart nosio model ili veštački usađenu simulaciju hijerarhije Jarta, neku vrstu monitora ili savesti.

Neko vreme, dok je primao podatke preko jednosmerne veze sa svojim delimičnjakom, Olmi se pitao da se nisu možda presnimile dve ili više ličnosti. Bilo je teško shvatiti ovako duboka mimoilaženja u rutinama jedne jedinke.

Delimičnjak je konačno uspeo da sastavi niz čulnih sećanja koji

se mogao prevesti na ljudski način.

Nimalo čudno, pošto je Jart bio pod jakim stresom, najjasnije slike odnosile su se na njegovo zarobljavanje. Olmi je video ono što je moralo predstavljati Put - sasvim ravno i bezbojno - i blistave predmete negde napred, zabeležene fantastično detaljno. Detalji su se često menjali, pa se čak u jedan mah upitao da li njegov delimičnjak dobro prevodi. Delimičnjak, koji je predvideo reakcije svog originala, uveravao je Olmija da je prevod tačan.

Zato što je posmatrao predmete sa više gotovo nezavisnih tačaka, nena pikasovsko-kubistički način, nego prerađujući vizuelni ulaz preko mnogih različitih rutina.

A onda je Olmiju sinulo - i delimičnjak je, nezavisno, izveo isti zaključak - da Jart koristi čulne interpretatore preuzete od drugih vrsta. Jart je posedovao mnogo vizuelnih "mozgova", skoro sigurno načinjenih po uzorku nekih drugih vrsta.

Tokom ropstva, Jart je očito isprobavao alternative, pokušavajući da kopira ljudsku tačku gledišta korišćenjem rutina nekih bića koja je smatrao slična ljudima.

Dali se time može objasniti deo zbrke između ega i rutina motivacije? Da li Jart bukvalno sadrži ličnosti drugih vrsta, noseći ih sa sobom unaokolo kao alat u torbi?

Koliko inteligentnih vrsta, koliko kultura i društava su Jarti pokorili? Šta se desilo sa njima?

Olmi je radio još jedan sat, pokušavajući da razabere vizuelna sećanja. Konačno je uspeo da sklopi relativno jasnu sliku zarobljavanja.

Tumačenje prvog nivoa čula (možda Jartova prirodna rutina):

Okolina je duboko crna i hladna, bez zvuka. Prednji plan zauzimaju vrlo i bučni predmeti koji se veoma brzo kreću. Ti predmeti su mašine, ali Jarti ne prave takve mašine (slika sejanja i virusolikog rasta).

Tumačenje drugog nivoa čula (strana?)

Pozadina je puna detalja, oštra toliko da smeta; predmeti u prvom

planu izgledaju nebitni, zanemareni su. Ova rutina jednostavno ne može da protumači mašine, ili možda nikakve bliske predmete.

(Je li ovo prilagođena čulna rutina, upita se Olmi, predviđena da proširi ili podrži ostale? Izgleda da je, ukupno, zauzimala nebitno mesto.) Olmiju je bilo lako da prepozna Put. Vučna polja protegnuta preko ogromnog prostora, blistavo obojena - purpurno i crveno.

Neka polja se povlače, iskreći, od probijačkih zrakova. Zrakovi ih probijaju i spajaju se - ali, opet, ova rutina ne može da prepoznaje mašine.

(Čudan nedostatak, pomisli Olmi; viđenje ipak odgovara mišljenju, i moguće je da vrsta od koje je ova rutina bila "pozajmljena" nema nikakva znanja o tehnologiji).

Treći nivo (prilagođeni Jart? Sličan prvom):

Delovanje predmeta u prvom planu je sasvim jasno, apstraktno gledajući. Svaka mašina je jasno ocrтана.

Olmi prepoznad ljudski fizički prodirač (bez posade, izuzev delimičnjaka) i automatske jedinice tragaj-uništi, velike i male - sve gadne, crne i uzavrele od energije polja. On uzdrhta. Nikada nije voleo takvo oružje. Bilo je jednostavno, direktno i nezaustavljivo. Uništavalo je sve što bi mu se našlo pred poljima, pretvarajući ga u atome, talase vrelina i gama zrake.

Jart je video to oružje - pa ipak je poživio, koliko da ga zarobe. A ovaj Jart je bio u prvim redovima ko zna kakvog okršaja u Putu kojeg su ove slike predstavljale. Ljudi su u takve akcije slali samo delimičnjake.

Je li ovaj Jart po bilo čemu prirodni organizam, ili je u potpunosti veštačka tvorevina? Oni koji su ga nekada zarobili nisu verovali da je fizički oblik tipičan za Jarte. Zbog čega bi onda verovali ličnosti?

Olmi se usmeri na niz događaja oko Jartovog zarobljavanja. Pristizala su nova čulna sećanja, i on je sastavljao ljudsku, linearnu

priču.

Jart se nalazi u malom vozilu, probijajući se kroz ivice vučnog polja kao vilin konjic kroz trsku. Nad njim, kroz čitav ovaj deo Puta -

Vrlo verovatno, na onih milion kilometara spornog područja oko 1,9 puta deset na deveti -

Oružja ljudi i Jarta susreću se u divljem boju. U pitanju je pat pozicija; ista situacija se nastavlja dosta dugo.

(Merenje vremena kod Jarta Olmiju nije jasno.)

Jartovo vozilo nalazi i uništava mnoge male mašine ljudi, pržeći ogoljenu površinu Puta. Nailazi na tragaj-uništi jedinice i nekako uspeva da ih izbegne. Sada je u području van oblasti sukoba, na teritoriji ljudi, gde će pokušati da nanese fatalni udarac nekom komandnom centru - velikom tokobrodu ili naoružnoj tvrđavi, ali sledeće na šta nailazi jeste oblak prodirača

- i vozila koja ni Olmi ne prepoznaje.

I pre nego što uspeva da manevriše, biva uhvaćen gustim vučnim poljem, oklop njegovog vozila je prenapregnut i deformisan. Mašina za potragu i popravku brzo zatvara mesto udara vučnim mehurom. Jart leži u svojoj čauri okoline, mlazevi svetlosti puze preko površine prozirnog polja, jer njegov generator polako posustaje. Monitori nalik na ogromne crne bube probijaju se kroz mehur i neutrališu sve slabiju čauru, izvlačeći Jarta iza komandnog pulta. Jartovo telo već je ozbiljno oštećeno. Još jedno vozilo, veliko skoro kao tokobrod, prilazi površinom puta

- i čulne slike se zamućuju i to je bio kraj.

Olmi otvori oči. Jartov zadatak bio je beznadežan; nikad nije ni čuo za organska bića u onome što bi kod Jarta odgovaralo prodiračima. Čitava akcija bila je više nego sumnjiva - bila je

netipična, skoro smešna.

Pa ipak, ljudi su zagrizli mamac, nadajući se - možda i verujući - da su konačno zarobili Jarta.

Možda i jesu. Možda su Jarti bili spremni da odbace prednost neprijateljskog neznanja kako bi ubacili svog trojanskog konja kroz zidove. Ali, zašto su onda ubijali istraživače? Zašto su otvorili vrata na truhu konja pre nego što je pala noć i Trojanci pospali?

Olimi zatvori oči i prizva poslednjih nekoliko rasutih slika koje mu beše poslao delimičnjak. Bile su suviše iskidane da bi se spojile -

Ali, uz poslednju bilo je povezano nagrivanje, postepena korozija. Olmi se povuče od opasne žaoke i strpa čitavu sliku u treći implant, smesta je izolovavši.

Potom je očistio treći implant od svih podataka.

Jart nije dremao.

Olimi je čekao da mu usnimljeni delimičnjak iz drugog implanta podnese izveštaj o samoanalizi. Kada su podaci pristigli, početni niz bio je ozbiljno poremećen. Delimičnjak je bio zaražen.

Jart je delovao. Predostrožnost nije bila dovoljna.

Olimi podiže nove barikade oko izolovanih implanata i pripremi novog delimičnjaka. Slanje delimičnjaka u taj tuđinski pakao bilo je kao da šalje sebe - delimičnjaci su bili kopije delova njega samog. Nivo hormona mu ponovo poraste i on suzbi mučan, klaustrofobični užas koji umalo da mu ne zapljusnu periferne kontrole.

Prošlo je manje od dva sata od presnimavanja.

Proučavanje Jarta očito će značiti bitku umova. Pošto je očistio drugi implant i stavio novog delimičnjaka umesto onog koji je bio zaražen, Olmi je sačekao rezultate novog niza pokušaja. Jartova ličnost nije pokušala da zatruje podatke korozijom, niti da zarazi delimičnjaka.

Odmeravali su snage jedan drugom.

Uprkos napadu na prvog delimičnjaka - na šta je Olmi bio spreman - Jart još nije uspeo da izmeni osnovni sistem u kome se nalazio. Olmi je verovao da Jart ne razume sistem u kome se nalazi, ali je verovatno znao da mu se stanje izmenilo.

Zaštitne ograde bile su efikasne. Pošto je stigao dotle, on odluči

je da ostavi podzemne odaje skladišta memorije i nastavi svoja unutašnja istraživanja u četvrtoj komori.

Tesne prostorije i osećanje da je okružen kilometrima stenja postali su mu prenaporni. Ipak, još nije bio spreman da se vrati među ljude. Trebalo je izvršiti još vrlo mnogo proba i da sprovede mnogo testova pre nego što bi preduzeo taj rizik.

Ako se Jart budi, znači da beše došlo vreme da ga izloži nekim ozbiljnijim stvarnostima ljudskog postojanja.

22. GEA, ALEKSANDREJA

Unutar podzemne dvorske garaže, Rita je stajala okružena članovima kraljičine ekspedicije. Držeći ključnjaču obema rukama, zatvorila je oči i usmerila se na globus koji se okretao. Kontinenti su promicali pred njenim bestelesnim pogledom, jasno ocrtanih ivica. U prikazu je bilo mnogo čega što nije razumela. Neke oznake su bljeskale kao da mogu biti zanimljive; druge su bile precrtane ili ispunjene tačkicama. Neke kopnene mase i oblasti okeana bile su ocrtane crvenim ili žutim. Međutim, ključnjača nije objašnjavala značenje tih funkcija; samo je okretala globus, pokazujući ušće Nilosa, a potom položaj kapije, označen krstom. Tačka gledanja se "spustila" ka površini globusa, i kao da je prelazila preko blistavih, grozničavo obojenih predela ka stepi koja je plamtela zelenom vatrom. Tamo je bila kapija, označena samo neverovatnim krstom sa široko spljoštenim šapama.

Ona otvori oči.

"Još je tamo", reče ona. Kraj nje je stajao Oresija. Oklevajući, uzela ga je za ruku i položila je na svoje, kojima je stezala dršku ključnjače. "Zatvori oči", reče mu ona. On poslušao, i ona oseti kako se slika kreće kroz nju, u njega. Bio se ukočio, kao i prvi put kada su podelili slike, a onda je primorao sebe da se opusti. Posle nekoliko sekundi, on otvori oči.

"Potvrđujem", reče on. "Znamo svoj cilj."

Kleopatra je sedela na prenosivom prestolu, na kamenoj platformi iznad njih. Svi se okrenuše ka kraljici i ona ustade i pruži ruku iznad njih. "Krv čuvara Aleksandrosa Ujedinitelja, Pokoritelja, teče mojim venama." Usne joj se izviše u onaj naročit osmeh koji Rita već nekoliko puta beše videla. "Ma koliko razređena persijskom i severnjačkom. Nekima će ovo izgledati kao kraljevski hir, nejasna želja slabe kraljice, pa ipak, možete li da osetite značaj ovog dana? Ono što nađete, što naučite i donesete sa sobom, može značiti ponovno rođenje Ekumene, i stoleće reda i napretka, umesto opadanja i borbi. Mogli smo da tražimo talisman, Aserov penis ili izgublenu magiju Neita; mogli smo da budemo budale. Umesto toga

tražimo nešto stvarno, i samo žalim što ne mogu sa vama u opasnost." Glas joj je bio ubedljiv; Rita je utvrdila da niko ne sumnja u reči carske Hipselote.

"Idite sa bogovima i duhovima vaših voljenih mrtvih. Apolon neka sija na sve vas. Volim vas kao svoju decu. I, zavidim vam."

Oči ozbiljnog, mračnog Džamal Ate ispuniše se suzama. Oresija pozdravi kraljicu visoko podignutom rukom, raširenih prstiju - Aleksandrosov znak prijateljstva i saradnje. "Vratićemo se, moja kralice", doviknu on.

"Vratićemo se", rekoše uglas i ostali.

Kleopatra klimnu glavom i kleče pred njima.

Rita oseti Oresijinu ruku na mišici i on je povede ka sedištu u vozilu na paru. Sedam takvih vozila čekalo je da poveze njih i njihovu opremu od mesta utovara u garaži do aerodromosa u zapadnoj pustinji, iza starog nekropolisa. "Dobro bi bilo da ovo nešto vredi", promrmlja joj on na uho, ne optužujuće, nego drugarski.

Džamal Ata doprati visokog, crnokosog muškarca rumene kože. Obojica se popeše u Ritino vozilo i pronađoše mesta koja su im pripadala. Kada su se smestili, i kad su vozila pošla ka izlazu iz garaže, vojni savetnik predstavi Riti stranca. "Ako se tačno sećam, ovo je tvoj nestali didaskalos", reče on. "Upravo se vratio iz izgnanstva u koje ga je poslao Kalimakos. Demetriose, ovo je tvoj strpljivi i uznemirujući student, Rita Berenika Vaskajza. Tražila je da i ti pođeš sa nama."

Demetrios okrenu mudro lice ka Riti i nasmeši se sa mešavinom poverenja i stidljivosti koje se Riti učiniše uznemirujućim. "Počastvovan sam", reče on.

"I ja sam. Nadam se da niste... iznervirani zbog onog putovanja. Izgleda da sam ja bila glavni razlog što ste otposlati tamo."

"Samo mala neprijatnost", primeti Demetrios. "I dalje nisam siguran zbog čega sam ovde... Izgleda da idemo na dugo putovanje, a kraljica mi je lično rekla da sam potreban. Ipak, ne mogu ni da zamislim zbog čega."

"Zato što ste vi mehanikos sa najnaprednijim idejama", odgovori mu Oresija. "Njena Carska Hipselota očekuje da ćemo videti neka prava čuda, i nada se da ćete moći da ih objasnite, ukoliko naša

gospodarica Vaskajza ne uspe u tome."

"Pominjala je čuda. Priznajem da nisam razumeo sve što je rekla... Tražimo li vrata koja su se otvorila pred sofom da uđe u ovaj svet?"

"Možda", odgovori Rita.

"To će zaista biti čudesno." On zavrte glavom, čudeći se, a onda pogleda kutiju u kojoj je bila ključnjača. "Je li to jedan od Predmeta?"

Rita potvrdno klimnu glavom. Demetrios je imao crte lica kao urođenik iz Nea Karkedonije, ali sa svetlijom kožom, gotovo boje masline. Možda je u njemu bilo nešto latinske krvi, ili možda egipcoske.

"Oprosti zbog moje ponizne radoznalosti", nastavi on. "Mehanikosi u mojoj radionici od detinjstva uče o sofinim Predmetima. Zaista, videti jedan..." Izgledalo je da će zamoliti da ga dodirne, ali Oresija krišom odmahnu glavom.

"Milo mi je što smo se upoznali", zaključi najzad Demetrios, ponovo se smešeći. Rita pogleda ostale u vozilu. Bila je jedina žena među njima. U čitavoj ekspediciji bile su još samo dve žene. Nadala se da će ih biti više, ali čak ni pod Kleopatrinim uticajem Aleksandreja nije o tome mislila isto kao Rodos.

Parna vozila prođoše kroz Brukeion i Neapolis u praskozorje, mimoišavši samo nekoliko trgovaca i ribara koji su vodili ili jahali magarce ka štalama. Vazduh je bio oštar, čistiji nego proteklih dana, što je izgledalo kao dobar znak. Aleksandreja je nekada bila nadaleko poznata po čistom vazduhu; fabrike u delti su to izmenile.

Kada su prošli kroz Neapolis i egipcoski okrug - gde je put vodio iznad straćara na oholim betonskim stubovima - pred njima se pokazala nekropolis na zapadnoj granici grada - masa nadgrobnihi spomenika od krečnjaka, crvenog i sivog granita i mermera. Na gradskoj kapiji ih nisu zaustavili; krlajičin uticaj u policiji još je bio jak.

Sunce se prilično podiglo dok su prolazili kroz grad mrtvih. Sirotinja beše prodrla u nekropolis pre više stoleća, uselivši se u grobnice zaboravljenih porodica i osnovavši jedinstvenu, nasilnu društvenu strukturu koja je postala način života za sebe. Najviše što je policija mogla da učini bilo je da čuva da se nekropolis ne proširi na Neapolis; egipcoska četvrt je služila kao tampon zona. Ipak, dok

je karavan prolazio izlokanim putem između grobnica niko ga nije dirao.

Kraljica je i ovde imala pristalice i veze.

Iza poslednje mračne grupe starih grobova, vojni put se izdizao iz oštre trave i peska kao mastiljava fatamorgana. Karavan pođe njime ka aerodromosu, još deset šena ka zapadu. Kada su stigli, bližilo se podne. Rita je osetila miris kerozina i nafte u vetru, i čula stalnu duboku tutnjavu dok su se mlazni i drugi galeboleti otiskivali u patrolu nad libijskim granicama. Malo šta je mogla da vidi kroz plastični prozor u platnenom prekrivaču vozila; gledali su na drugu stranu od aerodromosa.

"Tu smo", reče najzad Oresija, ustajući i tegleći kolena. Demetrios je stajao kraj njega, još uvek ne znajući gde mu je mesto.

Karavan se zaustavi na asfaltiranom polju blizu prostranog betonskog kvadrata. Dok je izlazila, gledajući ulevo, Rita ugleda duge nizove blistavih srebrnih galeboleta, okretnih lovaca skoro sasvim od krila, i većih, iglolikih bombardera sa oznakama provincije Judeje i sirijske Antiokije. Iza njih je ležala zapadna pustinja, uska traka peska iznad belog betona i crnog asfalta. Jedan lovac tutnjao je niz najbližu pistu, prošavši jedva stotinak ruku od niza vozila. Rita premesti kutiju sa ključnjacom pod jednu ruku i pokri levo uvo, ježeći se od buke.

Dok su obilazili vozilo, ugledala je dva pčeloleta smeštena na asfaltu, mračno i neupadljivo smeđa, sa žutim i belim mrljama. Izgledali su ružni i trapavi u poređenju sa lovcima, kao leteće kuće. Široke horizontalne elise labavo su im visile, a komore visine čoveka na kraju svakog vrha visile su do na tri stope iznad tla. Nekoliko ljudi u crvenim i belim letačkim uniformama stajalo je kraj pčeloleta, zadubljeni u razgovor, gledajući kako se putnici iskrcavaju.

Iz susednog vozila se upravo spuštao Kelt, sa malom grupom dvorske straže; svi su oni bili tu da bi nju štitili, shvati Rita.

Osetila je iznenadnu želju da baci ključnjaču i pobegne u pustinju.

Laki vetar terao je niti peska po asfaltu, nagomilavajući joj zrnca oko stopala. Ona podiže pogled ka suncu, zaklanjajući oči od njegovog sjaja.

Bio je savršen dan za let. Nadala se da će možda biti suprotno.

Pomislila je na svetište Atene Lindije, sa kamenim stepenicama vrelim od sunca i tamno plavim vodama u dubini.

"Vreme je za ukrcavanje", reče Oresija. "Didaskalose, pomozmi svom studentu, ako nemaš ništa protiv."

Demetrios joj pruži ruku, ali Rita odbi pomoć i pođe ispred svih brzim, sitnim koracima, kako bi pokazala odlučnost.

"Naša je ona mašina desno", uputi je Džamal Ata.

Oresija zakloni oči i pogleda preko polja ka niskim zgradama zbijenim među peščanim bregovima na jugu. "Očekujemo li ispraćaj?" upita on. Rita proprati njegov upereni kažiprst i ugleda kolonu dalekih vozila, oko pola parasanga od asfaltnih polja.

"Ne", odgovori Ata napeto. "Ovaj deo piste pripada samo nama."

"Onda bolje da požurimo."

Demetrios stade iza Rite kao da bi da je zaštiti. Dvorska straža i Kelt već se behu priključili njihovoj grupi kraj ulaza u pčelolet, postrojivši se na Atino naređenje. Vojni savetnik je neprekidno poluglasno proklinjao, dok mu je pogled preletao između ljudi i paketa koje je trebalo utovariti i vozila koja su se približavala.

Oresija kucnu po plastičnoj presvlaci i kibernetos proturi glavu kroz prozorčić. "Diži ovo sa zemlje ako budeš morao. Nosi nju odavde ako stignu pre nego što budemo spremni."

"Preko radija postavljaju pitanja", napomnu kibernetos.

"Ne bi smelo da bude nikakvih pitanja", oštro odbrusi Oresija.

"Onda verovatno ni ne očekuju odgovor", nemarno primeti kibernetos. "Svi miraju biti unutra dva minuta pre poletanja. Treba mi vremena da ubrzam elise", dodade on i naglim pokretom zatvori prozor.

Rita pronađe svoje sedište u uskom trupu; bio je to tanko tapacirani kvadrat platna razapetog preko dve paralelne gvozdene šipke. Demetrios joj dodade kutiju sa pločom i pomože joj da je učvrsti sa ključnjačom u mreži koja im se nalazila nad glavom. Zujanje mlaznih motora tačno nad glavom bilo je užasno glasno, zbunjujuće. Posada im dodade pokrivače za uši i dade im znak da posedaju i privežu se.

Napolju su poslednji paketi žurno gomilani u drugi pčelolet. Vozači su se vraćali u svoja vozila i okretali ih ka vojnom putu. Rita

se upita šta će se desiti ako ih uhvate; zbog čega je sve pošlo naopako? I, da li je pošlo naopako?

Ona položi dlanove preko pokrivača za uši i zatvori oči. Nikad još nije letela.

Oresija je potapša po ramenu, i ona otvori oči.

Idemo, uobličići on jednu jedinu reč. Ona pogleda kroz kvadratni prozor između njihovih sedišta i ugleda moćne mlazne vrhove kako se zamagljuju dok su elise ubrzavale. Od buke kao da joj se čitavo telo pretvaralo u tečnost. Nije bila piškila već satima. Potreba je postajala sve jača. Ona steže zube.

Dva pčeloleta se odlepiše od tla i podigoše iznad kvadrata, ubrzavajući ka severu. Nije videla šta rade vojnici u vozilima iza njih. Nadala se da ne pucaju.

Demetrios, koji je sedeo kraj Kelta na drugoj strani prolaza, iskezi se uprkos prebledelom licu i napetom izrazu. Rita ponovo zatvori oči.

Znala je da više nikada neće videti Rodos, Ramona, ni svetilište Atene Lindije. To osećanje došlo joj je kao potpuna uvernost, bez ikakvih pitanja.

Po prvi put je zaista razumela paralele između svog i bakinog putovanja. I njena baka je bila mlada; tek nekoliko godina starija nego Rita sada. Nije prosto odletela od kuće, već su je rakete odnele u svemir, daleko od Gee - od Zemlje.

I, ko je onda bio odgovoran? Šta je mogla učiniti da izbegne ovaj jad? Rita se pomoli, setivši se utehe i mira dok je sedela ćutke u senci Ateninog svetilišta, i za trenutak je ponovo bila tamo, s Atenom koja se nadosila nad njom u tamnoj drvenoj šupi.

A onda pčelolet oštro skrenu i ona kroz prozor ugleda vrtoglavi prizor brusnog papira - okean pravo pod njima, stotinama, možda i hiljadama ruku daleko.

"Skrećemo na istok", povika joj je Oresija u uho. "Mislim da smo poleteli bez ikakve štete. Barem nas niko ne prati."

"A kuda ćemo se vratiti?" povikao je Ata. Čak i tako glasan, glas mu je odavao prizvuk obeshrabrenosti. On proteže ruke i vrhovima prstiju protrlja slepoočnice. "Šta je pošlo naopako?"

Pitanje je ostalo bez odgovora. Po planu, nisu koristili radio, i držali su se na pet-šest parasanga od obale.

Pritisak u bešici beše postao prevelik. Rita se naže napred, dajući znak Oresiji da podigne štitnik sa uha, i pokuša da govori relativno tiho. Nije mogao da je čuje.

"Moram da piškim", prodera se ona. Istraživač podiže obrve i pokaza ka zadnjem delu, gde je član posade piškio u metalnu posudu. "Ima zavesa."

Rita klimnu glavom. Nije bilo suviše neprijatno za nekadašnjeg ginandrosa - što je Patrikija nazivala muškobanja. Kada je završila, postupila je po uputstvu na posudi i prosula sadržaj u pukotinu u podu. Verovatno je iscurila iz pčeloleta i poprskala okean - njena lična mala kiša.

Konačno se privikla na buku, pa je i prezalogajila iz paketa sa suvim voćem i orasima i otpila vina dobro razblaženog vodom. Jedan od trojice članova posade podelio im je plastične paketiće sa maslinovim uljem. "Ispijte", reče on svima. "Dobro je za zdravlje."

Rita pogleda u policu nad glavom i uveri se da je ključnjača bezbedna u mreži. Potom pokuša da ubedi sebe kako je ekspedicija počela i kako nema smisla osećati žaljenje - ali su joj misli, ipak, i dalje bile pune žaljenja.

Kroz jedan sat, raspoloženje je počelo da joj se menja. Skoro se već bila navikla na naginjanja, podizanja i spuštanja u želucu. Dok je gledala kroz prozor u jasan, vedar vazduh nad obalom - a potom, daleko na jugoistoku, smogovitu izmaglicu nad deltom - to joj je dalo novu perspektivu koja je bila zapravo uzbuđljiva. Slušala je Oresiju i Džamal Atu kako raspravljaju o kursu sa kibernetosom, koji pčelolet beše prepustio svom pomoćniku. Iza i desno od njih bila je druga letelica, tačno prateći njihov kurs.

Kelt i dvorski stražari mirno su i stoički primili situaciju. Riti se učinilo da između njih postoji nadmetanje - gubi onaj koji prvi pokaže ikakav znak nelagodnosti.

Demetrios više nije bio onako bled, ali je očito bio nesrećan. Rita se naže preko prolaza i otkopča pojas kako bi mu se približila. Kucnula mu je po štitniku za uši, i on ukloni jedan u stranu.

"Hajde da se takmičimo", vragolasto reč ona.

"Kako to?" povika on.

"Ko prvi bude izgledao uplašeno, bolesno ili uznemireno, gubi."

Ona mu glavom pokaza stražare i Kelta i nasmeši se. "Važi?"

"Važi", složi se Demetrios, uzvrativši osmeh. "Ionako sam već izgubio", dodade odmah žalostivo.

"Počinjemo sada. Hajde da se uozbiljimo."

Ata ih je gledao sa strpljivim prebacivanjem.

"Gde smo?" upita ga Rita, nagnuvši se ka njima trojici i držeći se za visoku policu. Bila je postala bezgranično hrabra.

"Zapadno od Gaze", odgovori Oresija. "Imamo dobro prolazno vreme. Pratimo Aleksandrosove puteve! Donekle. Zaustavićemo se u Damasku radi goriva, pa u Bagdadu, a onda u Rakiju kod Kaspijskog mora, odakle će nas pratiti vazdušni tanker. Ponovo ćemo uzeti gorivo u letu iznad Hunske Republike, i dva sada potom stižemo na tvoje mesto u stepi. Nadam se da se naše savezničke provincije još drže obećanja datih kraljici."

Za Ritu je sada zvuk motora pčeloleta značio sigurnost. Odremala je jedan sat, sanjajući o peščanim pustinjama, i utvrdila da su u međuvremenu preleteli Judeju i da se približavaju Damasku. Nalik na ogroman kolač tek izvađen iz pećnice, pod njom su promicali stenje, pesak i zupčaste planine. Rita pomisli na karavane i dane putovanja, umiranja od žeđi i kopanje za vodom po drevnim izvorima... to je bilo romantično.

Preleteti sve to kao božija ptica delovalo je nestvarno.

Dole u poslastičarskoj pustinji pojavi se komadić zelenila, šireći se preko peska kao mrlja od mastila. Rita je nanjušila Damask pre nego što ga je stvarno videla; miris života, vode i zelenila od kojih je podigla glavu i raširila nozdrve, očekujući još. Demetrios i Oresija bili su zadubljeni u planove ekspedicije; mehanikos je nadoknađivao propušteno. Pitala se kako bi se osećala da je regrutovana u ekspediciju kao Demetrios. Pa i jesam bila regrutovana, priseti se ona. Baka me je odabrala.

Damask je tvrdio da je najstariji grad na svetu. Iskopavanja kod Jerihona tokom poslednjeg stoleća poljuljala su tu tvrdnju, ali Jerihon je bio mnogo manji grad, tek nešto veći od sela; Damask je zaista milenijumima bio grad. Bio je to glavni trgovački centar Sirije, okružen voćnjacima i njivama, sa zdepastim ziguratima od stakla, kamena i čelika u jevrejskoj četvrti i masivnom kamenom persijskom

tvrđavom na jugu, a još južnije od nje nalazio se međunarodni civilni aerodromos El Zera.

Ata se vrati iz kibernetosove kabine i saopšti joj da će se spustiti na ivicu El Zera, kako bi uzeli gorivo. "Nadam se da ću saznati i vesti, ako iko bude hteo da priča." I on mračno odmahnu glavom.

Pčelolet se spusti nisko i priđe aerodromosu tik iznad vrhova drveća. Rita oseti miris urmi i kamilje balege u vatri i nasmeši se uprkos napetosti. Nikada nije bila ni na jednom od ovih mesta; ako poživi, postaće veoma naputovana mlada žena.

Pčelolet se spustio na ravno betonirano polje kraj nekoliko olupanih cisterni sa gorivom. Umorni, prašnjavi ljudi priđoše dvema letelicama, vukući za sobom duga, spljoštena creva boje peska. Sačekali su da se propeleri zaustave, a onda su dovukli creva do na nekoliko koraka od bočnih vrata. Oresija širom otvori vrata i iskoči, a za njim i Ata, čuvari i Demetrios. Kelt je, međutim, samo duboko udahnuo i zatresao glavom, kao da bi da je razbistri.

Ata se obrati najbližem radniku, koji se izgleda ustezao išta da kaže; bio se sav usredsredio na pričvršćivanje creva i početak pumpanja goriva. Ata potom pređe do vozača cisterne, i tu je, po svemu sudeći, imao više sreće. Kada se vratio izgledao je, ako je to uopšte bilo moguće, još snuždenije.

Rita je stajala kraj mehanikosa dok im je Ata prenosio ono što je čuo. "Nema nikakvih vesti iz Aleksandreje. Dobićemo gorivo, ali trebalo je da nas čekaju i vazdušne mape stepe iz sirijskog kartografskog centra, a oni se nisu pojavili."

"Kako to misle, nema vesti?" upita Oresija.

"Eto, tako. Nema radija, ni telefona, ničega koliko je vozaču poznato. On je i oficir; razgovara sa pilotima koji dolaze na aerodromos. Svi letovi iz Aleksandreje su otkazani. Naše letelice su danas jedine stigle odande."

Oresija steže prstima doručje druge ruke i počeo da ga trlja. "Nešto je pošlo naopako."

Demetrios je zbunjeno čkiljio. "Šta..."

"Nas su prevideli", reče Ata. "Dobićemo gorivo, ali moćnici u Damasku su zauzeti drugim zanimljivostima. To znači da im je kraljičin uticaj sada sve manje važan..."

Oresija je trljao doručje dok nije izgledalo da će pokidati kožu. "Napad na Palatu?"

Ata odmahnu glavom, ne želeći da nagađa. "I dalje imamo svoju misiju, ali, nešto ne valja. Mora da je počelo tik po našem odlasku. Ne smemo zvati radiom... trajalo bi sat i više da stignemo u grad, ili do administracije aerodromosa, i pošaljemo telegram..." On sleže ramenima. "Nemamo drugog izbora nego da nastavimo."

Rita je zurila u daleke tornjeve i zigate Damaska, svesna da se ne plaši, iako bi trebalo. Još uvek su je držali veselje i jednoličnost leta, kao droga.

"Proveri ključnjacom, molim te", tiho joj reče Oresija dok su se vraćali u pčelolet. "Hoću da znam je li naš cilj još tamo." Ona izvuče kutiju sa police i otvori je, dotakavši ručku jednim prstom. Blistavo obojeni svet opet se okretao pred njom, i krst se pojavi na istom mestu, nepromenjen.

"Još je tu", potvrdi ona. Oresija veza sigurnosni pojas, zavalila se u sedište i zatvori oči.

Pčelolet je za nekoliko minuta bio napunjen i spreman za dalji let. Ata konačno uđe i ljutito zalupi vrata. "Šta će biti sa našim vazдушnim tankerom?" promrmlja on. "I šta će biti sa povratkom?"

23. ČIČAK

Olmi je stigao u četvrtu komoru jedan sat pošto je izašao iz napuštene stanice u petoj komori. Voz je prešao preko prostrane svetlucave, srebrnaste vode i ostavio ga na stanici na Severnom ostrvu, u prvom kvadrantu, blizu severnog pola. Izbegavši nekolicinu drugih planinara, iznajmio je traktor, odvezao se deset kilometara do početka udaljene staze i zašao u gustu četinarsku šumu.

U njegovim implantiranim memorijama, izolovan od primarne ličnosti, tek stvoreni delimičnjak je sprovodio opreznije ispitivanje ličnosti Jarta.

Tri sata kasnije, stajao je pod hiljadugodišnjim javorom, laka izmaglica se dizala iz oko njega, a noge su mu tonule u drevnu ilovaču.

Koliko god se ranije osećao izolovanim i izdvojenim, posle meseci provedenih u istraživnju neljudske psihologije, to nije bilo ništa u poređenju sa ovim osećanjem samoizgnanstva. Stalno je mislio na Tapija, koji možda baš u tom trenutku polaže svoje ispите za otelotvorenje. Verovao je da dugo neće videti sina, ako ga uopšte ikada vidi; kao i Suli Ram Kikuru. Bilo je malo verovatno da će se njihovi putevi ikada susresti.

Osećao je javorovu debelu, grubu koru i pitao se treba li da oseti srodnost sa starim drvetom. Zapravo, nije osećao srodnost ni prema čemu, čak ni prema ljudima, i to ga je uznemiravalo. Bilo je gotovo nemoguće da regulacija njegovih implanata ne funkcioniše kako treba, i da zapravo pati od nezdravog mentalnog stanja. Da bi se ipak uverio, sproveo je brzi test svoje primarne ličnosti i regulatornih implanata.

Nema odstupanja, glasili su rezultati.

Samo ogroman stres i opasnost.

Svo ovo drveće beše preživelo ponovni početak rotacije posle Odvajanja. Izdržalo je privremeno bestežinsko stanje, poplave, haotično vreme i godine zanemarenosti, i sada kao da je napredovalo. Zbog čega ne oseća makar ohrabrenje zbog toga?

Zašto ne osećam baš ništa?

Redovni izveštaj o stanju probio se kroz barijere. Delimičnjak mu je slao niz podataka o uspešnom prodoru u Jartove podatke o kulturi i ličnim sećanjima. Osim toga, razmenili su oprezne "pozdrave".

Olimi je seo kraj drveta i duboko udahnuo. Neka vrsta dijaloga je otpočela mnogo ranije nego što je očekivao. Jart je, u ovom trenutku, smatrao da će mu neka vrsta saradnje koristiti. Možda će uskoro ustanoviti koliko su Jartova tobožnja sećanja stvarna, a koliko veštačka; izgledalo je malo verovatno da će Jart svesno predati stvarne podatke o svojoj vrsti. Doduše, sve u ovoj situaciji bilo je malo verovatno... a Olmi i dalje nije imao pojma kakva je psihologija Jarta, šta je sposoban da uradi a šta nije.

Kada je delimičnjak preneo svoje rezultate Olmiju, ovaj je neko vreme sedeo otvorenih očiju, gledajući i šumu i

Veliki prizmatični tokobrodovi Jarta kreću se sa veličanstvenom sporošću kroz kolonizovani deo Puta

(opet u nekoliko vizuelnih slojeva, ali sada sređenije, manje rasuto)

i poigravanje oblaka sićušnih mašina za opsluživanje i vozila koja odlaze sa tokobroda prema širokim zakrivljenim rampama na dnu Puta.

Trgao se, ponovo pregledao sećanje i utvrdio da se ispod najbliže rampe nalazi izvrnuta slika spoljašnjosti jedne planete. Pokušao je da je protumači, ali nije uspeo; izgledalo je da, bar u ovom slučaju, kapija Jarta nije kružna rupa, nego usek u Putu, širok nekoliko kilometara. Uvek je postojala mogućnost da su svi do sada primljeni podaci samo varka, da je sam Jart obično ratno lukavstvo; jedan od načina da se to proverio bio bi da pita Korzenovskog o mogućnosti produženih kapija u Putu. Čak i ako su moguće, možda su drugi detalji izmenjeni...

Novo sećanje:

mešanje sa drugim bićima

(Jarti? Klijenti Jarta?)

u gustoj zelenoj tečnosti, dok mnogo manji srebrnasti crvi prolaze između njih, ponekad se omotavši oko nekog pojedinca i stegavši ga dovoljno da namreška kožu. Neka bića liče na Jartovo telo u drugoj sobi skladišta memorije u petoj komori; druga su pljosnata, beli tepisi poprskani crnim pegama, sa lelujavim ivicama, koji lebde u tečnosti, ili trilateralno simetrične "morske zvezde" sa savitljivim vilicama ili prstima na kraju svakog kraka, ili debeli i bezoblični izraštaji iz bezbojnih cevi...

Sve to kao da je poticalo sa nekog košmarnog i dalekog morskog dna, i Olmi nije mogao ništa da razume.

Bilo je i drugih slika, suviše mnogo za ovaj trenutak. Pošto ih je sklonio bez razgledanja, prešao je na razmenu "pozdrava".

Delimičnjak: (Ponavljanje sećanja o zarobljavanju i oznake svesti o Jartovom postojanju i stanju)

Jart: Jesam li van domašaja dužnosti? Gde je oznaka arbitra Dužnosti?

Delimičnjak: Ti si van domašaja čitave svoje vrste.

Jart: Kakavo je stanje brata/oca? Je li ovo razgovor sa komandnim nadgledanjem?

Delimičnjak: Stanje brata/oca nije poznato. Nema komandnog nadgledanja. Ti si zarobljen i podvrgnut ispitivanju.

Jart: Prihvatam lično stanje zarobljenika.

Zatim je delimičnjak poslao dugačak spisak pitanja. Ona su se sad obrađivala. Barem je, u ovom trenutku, imao privid napretka.

Delimičnjak je poslao još jedan iskaz:

Jart: Saradnja i prenos podataka o stanju? Zamena komandnog nadgledanja i komande?

Ovo kao da je bila neka vrsta predaje. Olmi je označio izraze "arbitar Dužnosti", "komandno nadgledanje" i izdvojenju "komandu", pitajući se jesu li to slojevi u društvenom uređenju Jarta. Delimičnjak

je pristao na uslove koje je postavio Jart, i koje je tek trebalo razjasniti. Granice i metode su se upravo razrađivale, dok su prepreke još bile podignute i nije bilo verovatno da će se spustiti, osim za prolaz novih nalaza i provere stanja.

Oلمي zabi prste u ilovaču i zagleda se u granje nad sobom. Svi odbrambeni mehanizmi bili su na oprezu. Bilo je moguće da Jart upravo priprema nov napad.

Ko zna zašto, činilo mu se da nije u pitanju nešto tako jednostavno. Pošto nije uspeo da odmah ubije ili ošteti Oلمija, Jart se očito uputio drugim putem. Kuda će to odvesti, Oلمي nije imao pojma.

Ali, detaljna razmena podataka beše počela.

24. GEA

Elamitski Bagdad bio je ruševina koju su polako obnavljali mesopotamski Nekemiti, koji su krenuli ka zapadu u oklopljenim, mehanizovanim hordama i opustošili grad pre dvadeset godina, dok je Ekumena bila zauzeta jednim od bezbrojnih libijskih napada na svoje granice. Nekemiti su se pokazali jedva sposobnim da kontrolišu iznuren, ali uporan narod kojeg su tako bogobojažljivo ubijali u ime svog zahtevnog boga bez lica; potom su se obratili Kleopatri, jednoj od retkih kraljica preostalih na Gei, i zatražili da postane "Nekemova nevesta". Zahtev je bio toliko smešan i toliko koristan da se nije mogao odbiti; od tada je njena Carska Hipselota bila obožavana u bagdadskim svetilištima, a novac i tehnička pomoć iz Ekumene slivali su se u drevni grad. Nekemiti su za uzvrat čuvali granice sa Hunskom Republikom i Severusijom.

Džamal Ata je smatrao da je malo verovatno da će imati nekih nevolja u Bagdadu, i zaista, posle tri sata leta iz Damaska, radnici u turbanima i crvenim ogrtačima na novom aerodromosu dali su im svo potrebno gorivo, kao i mape kazaških, kirgiskih i uzbečkih teritorija Severusije. Dok su napuštali tužni Bagdad, Kelt se nagao ka podu i podigao nešto, glupo se smešeći. Zajedno sa paketima, u pčelolet im behu ubacili i malene plastične statue koje su prikazivale Kleopatru kako se pari sa Nekemom.

Kada joj je Kelt predao otkriće, Rita ga je stala zamišljeno opipavati, iznenađena njegovom grubom žestinom. Grubi, glupi, divlji i okrutni, pa ipak iskreni i puni života, Nekemiti će možda jednog dana posedovati sve srednje zemlje starog sveta. Nadala se da će dotle raskrstiti sa Nekemom. Bio je vrlo ružan bog.

Iz Bagdada su prešli zemlje Nekema i uhvatili vetar u rep, koji ih je za dva sata doneo do Rakija, nekadašnje Rage, sada ponovo dela teritorije Ekumene. Raki je bio izdvojen grad na mirnom ostrvu, čvrsto utvrđen na svim granicama. Tu je Oresija od vojnog inspektora saznao da nema vesti iz Aleksandreje, i da su njihovi pratoci u vazdušnom transportu - vazdušni tanker i stari teretni avion koji će biti ostavljen - spremni da ih prate nadalje.

Sada su počeli ulazak u zaista opasno područje. Pre hiljadu pet stotina godina, Parsijance i Ekumenu su u Evropi potisnuli na zapad i potom do mora - Pridenejskog i Središnjeg - Alani i Huni, pretvarajući svoje nomadske narode i pokorena teutonska plemena u ogromnu pokretnu naciju ratnika. Uspostavljeno je carstvo od obala Galeje i Kimbrije do velikih zidova Čina, najveće koje je ikada postojalo na svetu - i najkrhkije. Za pedeset godina, to carstvo nestalo je kao san pun dima i krvi, i u prazninu su se ubacili Skiti i Severusi. Alani i Avari konačno su zadržali zemlje istočno od Kaspije, a Huni su bili severno i istočno od njih. Već hiljadu godina ta područja bila su u kretanju, ali behu zadržala osnovni oblik, sve do dolaska egejskih Turkmena, pirata i pokoritelja Helade.

Turkmeni u stvorili svoju nišu, prebacivši piratsko delovanje na Kaspiju, i sada je pčelolet leteo iznad tog uskog planinskog područja između altejskih republika. Turkmeni nisu priznavali nikoga za gospodara ili boljeg od sebe. Izolovali su se i pokušali da sprečavaju uticaje spoljašnjeg sveta. Ako pčelolet bude morao da sleti, neće biti milosti; ali, malo je bilo verovatno da Turkmeni poseduju takvo oružje.

Rita je posmatrala stotine milja prostranih golih planina kako promiču ispod nje, i osećala se usamljenijom nego ikada ranije. Shvatila je raznovrsnost ljudskih misli i ljudske istorije, suprotstavljenost kultura, neopisive kao ti planinski prolazi i vrhovi, i izgledalo joj je da ljudi ne mogu imati ni jednu zajedničku istinu. To je značilo da ili nema zajedničke istine, ili da će se ljudi međusobno pobiti pokušavajući da je nađu... U svakom slučaju, takvo razmišljanje ju je bacalo u depresiju.

Ono oduševljenje od pre nekoliko sati sada se pretvorilo u mračnu nelagodnost. Bila je umorna; spavanje u pčeloletu nije osvežavalo, jer ga je pratila beskrajna rika motora. Želudac joj se ponovo uzjogunio; smatrala je da nije pametno da išta jede, ali ipak je bila gladna. Nije se ni na šta žalila, ali let je trajao i trajao...

Uzeli u gorivo u letu blizu severoistočne granice Turkmenije. Taj postupak bio je zanimljiv - ono malo što je uspela da vidi. Tanker se odvojio od njihove grupe i vratio se u Ragu, ostavljajući ih sa teretnim avionom u pratnji. Do sada, uprkos nelagodnosti, morala je

priznati da se ekspedicija dobro odvija.

Uprkos čvrstoj odluci, pomislila je na dom. Nikada nije imala nekakvo čvrsto mišljenje o Ekumeni; ona je prosto bila tu; izgledala je besmrtna. U svom životu nije doživela nikavu nesreću dovoljno veliku da utiče na njen svet. Pa ipak, Rodos je bio miran tek osamdeset godina. Kao devojčica, plivala je u velikim jezerima kišnice u brdima, kraterima od bombardovanja starijim od gotovo svih živih. Ali, ako je i sama kraljica u opasnosti...

Možda će se čitava Ekumena promeniti. Možda neće imati dom kome će moći da se mirno vrati. Rita se zgrči u sedištu, misleći na rat, pobunu, smrt.

Planine su nestale i pojavila se žuta ravnica, sa grubim, oblim i naizgled golim brdima i stenovitim predgorjem. Potom je žuta ilovača dobila zelene mrlje i duge trake zelenila duž plitkih potoka. "Prelazimo istočne ivice Hunske i Avarske Republike", reče Oresija, vraćajući se iz prednje kabine.

Dvadesetak minuta su leteli tik iznad tla. Ata je izgledao posebno jadno, tresući glavom i očajno lupajući pesnicama po kolenima, čekajući da ih osete stražarski tornjevi Severusije, Uzbeka i Kazaha. ali branitelji se nisu pojavili; očito su se provukli, ili neprimećeni ili kao suviše sitni.

"Jedan sat", reče Oresija. Motori su tutnjali, a vetar hujao, zviždeći kroz pukotine u trupu pčeloleta. Rita ponovo pokuša da zaspi, ali mogla je samo da zatvori oči, ne i da počine. Čitavo telo ju je bolelo od napetosti i pokušaja da sakrije koliko joj je neudobno. Muškarci su sedeli kao kipovi, stoički, praznih lica, njišući se napred-nazad kao jedan dok je pčelolet manevrisao ili upadao u vazdušne džepove.

Kako je moguće da joj je toliko neudobno, a da se ipak dosađuje? Možda će umreti, a ne uzbuditi se kada je smrt sustigne... Da li bi smrt - zamislila je ogromnu crnu zmiju sa lobanjama umesto zuba - ustuknula od tako mirne, hladne žrtve? Da li se kosi sa principima smrti da jede one koji ne mare?

Gledati kroz prozor. Žmirkati pod suncem. Ići do posude u zadnjem delu i prazniti je, zalivajući stepu. Sedeći, vezana.

"Koliko još?" upita Oresija, naginjući se nad nju. Bila je nekako

uspela da zaspi, i sanjala je leteće kornjače. Ona protrlja oči i dohvati ključnjaču. Kugla je sada izgledala mnogo veća i njeno okretanje mnogo kraće, sa sve više čudnih oznaka i apstraktnih oblika koji su promicali bez objašnjenja. Brzo se našla u močvari, i krst je još bio tamo, blistavo crven.

"Bolje da sednem napred", reče onna. Oslobodili su joj prolaz do kibernetosove kabine, i pomoćnik joj prepusti svoje sedište. Stezala je ključnjaču, osećajući njene odgovore, i gledala preko beskrajne stepe. "Dole, molim", reče ona.

"Koliko?" upita kibernetos.

"Usporite i spustite se do... stotinu ruku? Manje?"

Ona se osvrnu ka Oresiji. Demetrios se ugura u vrata iza njih, širom otvorenih očiju, još bled.

"Pedeset ruku", reče Oresija. "Hoćemo li je videti?" upita on.

"Ne znam. Možda nije velika... ali, znaću kad stignemo."

Dva pčeloleta usporiše i spustiše se, dok su teretni avion i tanker počeli da široko kruže nad predelom, prolećući iznad njih svakih deset minuta dok su tragali. Rita se usmeri na preriju, pokušavajući da uporedi zemljište sa onim što je osećala u ključnjači... Bio je to, kako s odmah pokazalo, sasvim nepotreban napor.

"Ovde", reče ona. "Stanite ovde." Ključnjača joj je jednostavno rekla, na način koji nije umela da opiše, da su stigli. Pčelolet beše već prešao to mesto, pa ga ona povede nazad, sve dok se obe letelice nisu našle na sto pedeset ruku razmaka; mesto je ležalo ispod njih, sada prepoznatljivo: travnata, plodna močvara oko malog, blatnjavog potoka. Očima nije mogla da primeti kapiju, ali ključnjača joj beše označila tačan položaj.

"Da se spustimo", naloži Oresija kibernetosu. Kibernetos se posavetova sa kolegama u drugom pčeloletu, pa se spustiše poslednjih pedeset ruku, uz lak udar o travu, dok su elise izazvale kružno talasanje trava koje se sudaralo između njih.

"Zaustavite motore", javi se Ata iza Oresije. "Treba nam tišina. Došli smo ovamo kao horda pijanih demoni. Nema smisla da preterujemo."

"Postoji li mesto za galebolet?" upita Oresija Ritu. Ona za trenutak zastade zbunjena - otkud ona to da zna? - a onda se seti da

će joj ključnjača reći. Na slici iz ključnjače preletela je preko pojednostavljenog predela tražeći ravan teren dužine nekoliko stadijuma, kako bi se avion mogao spustiti. "Nekoliko stotina ruku na severoistok", reče ona. "Izgleda glatko, mada verovatno postoji po koja rupa... možda će biti teško."

"Iz kog pravca?" upita Oresija.

"Neka mu priđu sa juga. Videće ga - prilično je širok."

"Poželi im sreću", naloži Oresija kibernetosu dok je predavao poruku. "Je li bezbedno da se iziđe?"

"Ne vidim zašto ne bi bilo", odgovori Rita, mada je drhtala. Uznemiravalo ju je što pogledom ne nalazi kapiju. Ništa nije znala o njoj, sem mesta na kome se nalazi.

Možda to i nije ništa.

Vrata se otvoriše i sladak, čist i svež povetarac prodre u tesnu unutrašnjost. Miris trave, nalik na ambar. Prizvuk još nečega, možda mokre zemlje.

Od obzorja do obzorja, prerijska stepa prostirala se u upečatljivom miru, ne obraćajući pažnju na njih, ne obraćajući pažnju na ljude uopšte, mareći jedino za svoju uspavanu plodnost. Njena površina predstavljala je gotovo najplodnije tle na Gei, samo kad bi bilo vode. Na zapadu je žuto-narandžasto sunce bilo na pola sata od zalaska. Nebo je bilo vedro i čisto, plavo kao Atenin plašt raširen nad njenom postojbinom, sa nekoliko blistavih zvezda ili možda planeta koje su žmirkale u tom prostranstvu, kao kapi sjaja iz Afroditine kutije za šminku.

Tovarni avion se spusti nekoliko stadijuma dalje, a za njim i tanker; njihovi motori bili su nepristojno glasni u ovoj smirenosti i uzvišenosti.

Stajali su, čitava ekspedicija, pod zaustavljenim elisama pčeloleta, gledajući niz blagi nagib ka močvari. Stigli su na odredište bez ozbiljnijih teškoća. Sudeći po njihovim izrazima lica, niko nije očekivao da će se tako i nastaviti. Ata se stalno osvrtao na sve strane, sumnjičavo podigavši teške obrve.

Kelt je stao kraj Rite, sa spremnim oružjem. Ostali dvorski čuvari su ga sledili trenutak kasnije, bezizrazni i napeti. Ptice su se vratile u travu, sitne perjane kuglice, stidljive i radoznale.

Rita podiže ključnjaču. "Tamo je", reče ona i proguta knedlu. "Idem dole da je potražim. Niko ne ide sa mnom... osim njega." Ona pokaza na Kelta. Njenog telohranitelja bi duboko uvredilo kada bi ga udaljila od sebe dok odlazi u opasnost.

Demetrios zakorači napred, još bled od iskustva u pčeloletu. "Voleo bih da idem sa tobom", reče on. "Ovde sam da bih stekao mišljenje o onome što vidimo... Beskoristan sam ako ostanem ovde."

Rita je bila suviše umorna i nervozna da bi se svađala. "Znači, samo Lugotriks i ti", reče ona, nadajući se da se neće prijaviti još neki junak. I nije. Oresija i Ata stajali su na obodu močvare, prekrštenih ruku, okruženi posadom pčeloleta, kibernetosima i ostalim članovima ekspedicije, dok su Rita, Kelt i Demetrios silazili blagom padinom ka blatnjavom potoku.

Gotovo protiv svoje volje, Rita podiže ključnjaču u bolji položaj i ponese je pred sobom. Sada je videla kapiju u slici, kao crveni krug, jedva pet ruku ispred njih. "Je li blizu?" upita je Demetrios.

Rita pokaza rukom. "Tačno tamo." Konačno je uspela da je razabere pogledom, skoro nevidljivo sočivo koje je lebdelo oko osam ruku iznad tla, nešto tamnije od neba unaokolo. Igleđalo je potpuno mirno, ali ju je ipak užasavalo.

Ključnjača joj je govorila stvari koje je jedva razumela, i ona morade da je nemo zamoli da ponovi. Ne koristeći reči, ključnjača ju je opet obavestila da je ovo nepotpuna kapija, kojoj za održavanje treba veoma malo energije; probna kapija, kroz koju mogu da se spuštaju sonde i uzimaju uzorci. Nije bila dovoljno velika da kroz nju prođe išta šire od ruke, a u ovom trenutku ionako nije bila otvorena za prolaz.

Ona to prenese Demetriosu. Obišli su oko nje, pognutih glava, dok je Kelt stajao sa strane, spremnog oružja. Mogu li ja da je otvorim? upita ona.

Ključnjača joj odgovori kako postoji mogućnost da se kapija može proširiti sa ove strane, ali takvo delovanje bi nesumnjivo uzbunilo nekoga ili nešto što nadgleda kapiju - šta god da je bilo u pitanju.

Znaš li ko je otvorio ovu kapiju?

Ne, glasio je odgovor ključnjače. Kapije u ovoj fazi stvaranja su sve međusobno slične.

Ona se okrenu prema Oresiji i Ati. "Suviše je mala da se prođe kroz nju", reče ona. "Ako pokušam da je proširim, oni sa druge strane odmah će znati da smo tu."

Oresija se za trenutak zamisli, a onda se on i Ata tiho posavetovalaše. "Razmislićemo o tome reko noći", reče najzad Oresija. "Vratite se u pčelolet. Postavićemo logor."

Sunce je već bilo ispod obzorja i nebo nad prerijom brzo se smračivalo. Rita ponovo začkilji ka sočivu, primetivši vodenastu zvezdu izobličenu iza njega, i klimnu glavom Demetriosu. "Idemo", reče ona.

Preko pčeloleta behu prebačene kamuflažne mreže, tako da su izgledali kao travnati brežuljci - ne baš dobro prerusavanje, pomisli ona, s obzirom na to koliko je ravno bilo sve oko njih, ali bolje išta nego ništa. Oresija i Ata su se savetovali sa kibernetosom teretnog aviona dok su podizana četiri velika šatora. Sa svog ležaja na travi zaravnjenoj komadom platna, Rita je slušala njihove planove za sutradan. Muve i noćni leptiri zujali su oko njene svetiljke u uglu šatora. Bila je iscrpljena; jedva je mogla da drži oči otvorene, pa ipak, kao da nije uspevala da zadrema. Demetrios joj beše doneo konzervu supe iz priručne kuhinje, pa ju je srkutala, nemo se pitajući, ponovo i ponovo: Zašto ovde? Zašto bi ovde otvorili kapiju? Ko je mogao da prati Patrikiju do ove Gee, i ko bi to želeo?

Na teukosu nije bilo poruka iz prethodna dva dana. Večeras je ipak okrenula prekidač i ponovo ugledala bakine reči. Ipak ona nije bila veštica; i dalje je savetovala Ritu o politici u Aleksandreji, svetu čije su namere i svrhe njenoj unuci sada bile potpuno nebitne. Rita pročitla dugačku poruku i zatvori oči, sa dosta olakšanja; neko vreme imala je utisak da joj Patrikija viri preko ramena, držeći je odgovornom za sve. Sada je bilo jasno da je sofe, ipak, bila samo smrtnica.

Iskrpljena, Rita isključi ploču, spakova je u kutiju od kozje kože i ugasi kerozinsku lampu. U ostatku šatora vladala tišina. Napolju je dnevni prerijski vetar jenjavao, i stepa je lagano tonula u prostranu tišinu, sa hiljadama stadijuma praznine svuda unaokolo.

25. ČIČKOV GRAD

Lenijer je, iz potrebe za običnom zabavom, preuredio izgled svojih gostinjskih odaja ispod kupole Neksusa. Išao je iz sobe u sobu kroz veličanstveni stan, dajući uputstva glasom. "Polinezijski", rekao je u trpezariji, trenutno strogoj, oštroj i klasičnoj. Projektori dekora pretražiše svoje privremene memorije i stvoriše ceremonijalnu odaju osvetljenu vatrom i bakljama, sa smeđim i belim prostiračima i drvenim činijama. Zidovi su bili načinjeni od palmovih stabala i prekriveni tkaninama od trave i palmivog lišća.

"Vrlo dobro", odobri on. Zabavljajući se ovakvim čudima, osećao je da bi mogao da zaleći svoj povređeni mali ego, ili, bar, da se malo oraspoloži.

Nekada su moćni vladari - senatori, premijeri, pa čak i predsednici - odsedali u ovim odajama. Sobe su posle polaska niz Put stolicima bile prazne, i sada su korišćene samo u zvaničnim prilikama.

Korzenovski je otišao da pripremi sastanak Neksusa u punom sastavu; Mirski je bio u svojim odajama, sličnim ovima; Lenijer nije imao nikakvo društvo sem svojih misli. Osećao se kao peti točak. Bio je star, ako je to bitno; njegovo razumevanje nikad nije bilo doraslo ovakvim problemima. Ipak, nikome još nije saopštio svoje rezerve, i to ga je još više brinulo. Značilo je da kancelarijski džukac u njemu barem počinje da zagriža kosku koja mu je bila silom gurnuta među zube. Nije to želeo; želeo je odmor, a ne gomilu uzbuđenja i izazova za um. Želeo je...

Bez mnogo daljeg razmišljanja, Geri Lenijer shvati da želi da bude mrtav.

On još većma otvori oči i sede na stepenište koje je vodilo u trpezariju (isklesano od vulkanske stene, bar prema projektorima). Osećao se kao da mu je srce propustilo jedan otkucaj. Uvek spreman da sakrije osećanja od samog sebe, nikada se ne beše direktno suočio sa ovom ličnom istinom.

Kraj života i iskustva. Prepustiti se konačnom miru. Biti siguran da će se, uprkos svem napretku medicine i tehnologije, barem njegov

život završiti u tami i tišini.

Lenijer beše doživeo više neobičnih stvari nego što je mogao da se seti; veći deo sećanja bio mu je zamagljen običnim nerazumevanjem. Mogao bi da provede čitavo stoleće istražujući šta je sve video, i da tek ponešto nauči; zato bi bilo bolje da sve to odbaci i lepo se ispruži.

Ipak, priznanje ga je šokiralo. On protrlja upale obraze dugim, mršavim, još snažnim prstima i nekoliko puta ponovi svoje unutrašnje otkriće, uživajući u njegovoj gorčini. Šta god da je bio, nikad nije bio kukavica, a ipak je ovo bila kukavička želja da odustane.

Hajneman nije želeo da odustane. Prihvatio je smrtnost, ali je uživao u životu do samog kraja, a preživeo je trauma koliko i Lenijer; možda i više. Duh Lenore Karolson bio je nedirnut; i dalje je bila vitalna i puna ciljeva. A Karen je uživala u životu toliko da je odbijala da misli na smrt, odlažući taj trenutak tehnologijom Heksamona.

Nikakvo čudo da su se njegovi i Karenini putevi razišli. Kao ni Lenora, ni ona nije ostala ošamućena svime što je videla, a videla je jednako koliko i on. Žalila je za njihovom kćeri duboko, kao i on - bol koji je postao još teži jer se mešao sa nemogućom nadom... da će možda jednog dana uspeti da nađu Andijin implant. Pa, u čemu je onda pogrešio?

Sobni glas mu najavi posetioca na glavnom ulazu. Lenijer zastenja, jer se nadao da će imati više vremena da promozga o ovome pre nego što bude morao da teši svoje kolege, ali ispalo je ovako. Nije smeo da sada odbija posetioce. "U redu", reče on i pođe prema glavnom ulazu u apartman, čeličnom mostu dugačkom pet a širokom dva metra, koji je visio u šupljoj kugli od meteorskog kristala. Deo kristala na suprotnom kraju mosta pomeri se u stranu. Tamo se nalazio Pavel Mirski, smešeći se blago, kao i obično.

"Da li smetam?"

"Ne", odgovori Lenijer, više zbunjen njegovom normalnošću i čvrstinom nego ičim drugim. Zašto nije mogao da barem dođe obučen kao bog? Sa jednom ili dve munje u kosi...

"Ne spavam normalno, i dosadno mi je da samo tragam za podacima... Potrebno mi je društvo. Nadam se da vam to ne

smeta?"

Lenijer bezvoljno klimnu glavom. Naravno da mu je dosadno. Čak i neverovatne biblioteke na Kamenu njemu deluju detinjasto... Zar ne?

"Nisam se izvinio što vam smetam, je li?"

"Mislim da jeste", odgovori Lenijer. Nemoguće da ga pamćenje izdaje.

"Možda i jesam." On se ponovo nasmeši i pređe most, prošavši kraj Lenijera. "Ovo su prostrani stanovi, pa ipak nisu, čini mi se, mnogo luksuzniji od onih u kojima živi običan svet? Tehnologija je konačno izjednačila vođe i vođene."

"Suviše je bogato za moj ukus."

"Slažem se", reče Mirski dok su prolazili kroz okrugli ulazni hol, ispod kupole koja je prikazivala nebo gledano sa severnog pola Čička. U ovom trenutku Mesec je bio vidljiv i pun, i bacao im je senke pred noge. "Ovo je ipak lep efekat, zar ne?"

Sada je više ličio na dete. Bio je spontan, razigran, pa ipak se kontrolisao.

Lenijer je išao za Mirskim do male dnevne sobe. Rus oproba stilsku i neutralnu stolicu - neutralnu po tome što nije posedovala vučne jastuke niti ikakav drugi efekat polja. On se promeškolji na stolećima starim jastucima, još gipkim, i odmahnu glavom glumeći tugu. "Bio sam tako zbrkan kada sam otišao odavde, sa ovog zvezdanog broda", reče on. "Bio sam izgubio dobar deo svoje ličnosti, ili sam barem tako mislio... Vrlo zbunjen. Ipak se jedne stvari sećam sasvim jasno."

Lenijer se nakašlja. Dugo zurenje Mirskog počinjalo je da ga nervira.

"Sećam se koliko sam vam se divio. Ustanovio sam da imate neverovatnu snagu. Suočili ste se sa svim od samog početka, a niste se... slomili?"

Lenijer polako odmahnu glavom, ne odričući sasvim da je ipak sačuvao razum. "Bila su to teška vremena."

"Najgora. Jedva mogu da poverujem da ono što sam sada potiče iz tog vremena, iz tih okolnosti. Ipak, večeras osećam potrebu da govorim, i želim da govorim sa vama. Vi i ja, reklo bi se, nismo slični,

ali i ja uviđam neke paralele."

"Čak i sada?"

Lice Mirskog postade nežno. "Niste previše oduševljeni. Plašim se da ste stigli do kraja svog konopca."

Lenijer se oštro nasmeja. "Da", reče on. "Baš tako." Tiho.

"Znate, kada čovek stigne do kraja užeta, onda otpadne."

"Zapravo, obesi se", primeti Lenijer. "To je uobičajena fraza."

"Ali pas, kad stigne do kraja, zagriže konopac... oslobodi se."

"Stara ruska mudrost?"

"Teško", odgovori Mirski, još uvek blago. Nije gledao pravo u Lenijera, mada nije ni izbegavao njegov pogled. Izgledao je kao puding u koji bi se moglo lepo upasti i živeti životom vanile i sna. Odjednom ga obuze želja za ispovedanjem.

Lenijer je sedeo preko puta njega, pokušavajući da ponovo oseti one glatke pokrete iz mladosti, samo da bi se nadmetao sa ovim prorokom. Nadmetanje nije bilo praktično, ali...

"U redu", reče on. "Umoran sam. Predugo sam živio. Vi ste nadživeli univerzum, a niste umorni niti vam je dosadno."

"Da, ali bio sam umoran i bilo mi je dosadno na načine koje sada ne mogu tačno da shvatim. Iscrpljen promašajem. Mi, koji smo otišli niz Put bedno smo propali, i to nas je koštalo... pa, skupo nas je koštalo. Bili smo uplašeni. Propatili smo ono što mogu da nazovem samo gubitkom ega, a i samo to bi bilo dovoljno da nas dovede do samoubistva. Kada postojiš u ništavilu, gubitak ega je kao gubitak krvi; skoro da smo iskrvarili do smrti." Mirski položi dlanove na kolena i raširi prste, ispitujući ih kao da traži prljavštinu ispod noktiju. "Da li ste radoznali šta sam ja sada?" upita on gotovo stidljivo.

"Svi smo radoznali", odgovori Lenijer, opet tiho i oprezno, kao da ne želi da uznemiri divnu nežnost Mirskog.

"Ponovo sam, uglavnom, onaj stari ja. Ponekad ne mogu da kontrolišem svoje sposobnosti, i to se uglavnom dešava kada ono što moram da uradim prevazilazi moje razumevanje sebe samog."

Lenijer podiže obrve; nije ga razumeo. Mirski nastavi sa objašnjavanjem.

"Ali, došao sam da pričamo o vama, i zbog čega sam vam se vratio. Dugujem vam nešto. Nisam mogao da izmirim taj dug sa

drugog kraja vremena. U nekim od mojih oblika taj dug mi nije smetao, pošto je sva moja prošlost bila odložena kao stara knjiga, nepročitana; ali, kada mi je postalo jasno da ću se vratiti kao stari ja, dug se pojavio."

"Ne znam ni za kakav dug." Lenijer je osetio kako potreba u njemu raste; neće samo priznati, eksplodiraće. On požele da se uhvati za glavu, kako bi se sabrao.

"Običan dug. Hteo sam da vam se zahvalim."

Lenijeru se oči ispuniše suzama, nezvanim i neželjenim.

"Bili ste pristojni. Radili ste svoj posao i niste tražili zahvalnost. Vi ste bili razlog što sam preživeo da odem na ono dugo putovanje, i da se sada vratim. U svakoj situaciji može postojati seme kristala dobrote i pristojnosti, razumnosti. Vi ste na Kamenu bili taj kristal."

Lenijer zabaci glavu u stolici, i suze mu stadoše teći niz obraze. Da mu je karakter bio takav, zajecao bi. Prigušivao je grčevite jecaje, ali, ipak, osećao je olakšanje.

"Obična zahvalnost", zaključio Mirski.

Prosto neverovatno, za svo vreme koje je proveo radeći na Oporavku, nije se sećao da mu se iko zahvalio. Čak ni Karen, koja mu je možda bila suviše blizu da bi uočila tu potrebu. Žrtvovao je život i vreme ljudima kojima je pomagao, pa ipak zbog svog ponašanja - samouverene samodovoljnosti - nikad mu se niko nije zahvalio, ili se zbog neke druge mane nije sećao zahvalnosti. Možda se nikad nije našao u položaju da mu se neko zahvaljuje. Ovo olakšanje bilo je kao otpuštanje drevne opruge koja mu je stezala vitalne organe.

On podiže glavu i zagleda se u razmazano Rusovo lice, postidjen i zahvalan u isto vreme. "Bio sam vam neprijatelj", uspeo je da zastenje. On dotače svoje lice i iznenadi se što je na njemu zatekao staru kožu, meku i podatnu.

Mirski pucnu jezikom - vrlo neobičan gest za jednog proroka. "Imati pristojnog neprijatelja je neizmeran blagoslov", reče on, ustajući. "Omeo sam vas u odmoru. Sada idem."

"Ne", uzviknu Lenijer i podiže ruku. "Nemojte, molim vas. Potrebno mi je da razgovaram s vama." Strah i zavist koje je ovaj čovek budio u njemu u magnovenju se behu pretvorili u neku vrstu

ljubavi, kao da su mu se vratila osećanja koja pre četiri decenije nikako nije priznavao. Sa tim osećanjima stigla je i iznenadna, okolišna, gotovo bolna briga za Karen. Šta li ona sada radi? Želeo je da razgovara i sa njom. Ta njegova koža... tako je stara!

"Hoćemo li da se prisećamo? Sada izgleda imamo dovoljno vremena, a kasnije ga možda neće biti."

Mirski klimnu glavom i ponovo sede, nagnuvši se napred, nalakćen na kolena, prepletenih prstiju. One blagosti beše nestalo.

"Možda treba da obojica osvežimo sećanja", reče Lenijer. "Želeo sam da vam kažem koliko sam umoran, ali sada više nisam preterano umoran."

Mirski nemarno odmahnu rukom. "Stari ratnici uvek preživaju stare uspomene."

"Prežvakavaju", nasmeši se Lenijer. Činilo mu se vrlo čudnim da Mirski tako nesvesno pogreši. "To bi mi se dopalo."

"Pričajte mi šta se desilo pošto sam otišao."

"Prvo bih vam postavio jedno pitanje... Zapravo, hiljadu pitanja."

"Ne mogu da odgovorim na hiljadu pitanja", odvrati Mirski.

"Onda barem jedno ili dva."

Mirski sumnjičavo klimnu glavom.

"Vaše izlaganje... u njemu je bilo toliko moći. Rekli ste nam da će oni uzeti - da uzimaju - čitave galaksije i pretvaraju ih, uništavajući ih... u beživotne galaksije?"

Mirski se nasmeši. "Mudro pitanje. Da. Mrtvorodene, moglo bi se reći... Velike, pune energije, tako da će svejedno same sebe sagoreti, ili će se brzo survati ka zamrznutim zvezdama u središtu... Vi ih nazivate crnim rupama. Ni život ni red u tim galaksijama ne mogu da opstanu. Konačni Um ubrzava i kontroliše njihovu smrt."

Lenijer je glupo klimao glavom, pa se zaustavi i obliza suve usne. "Uz toliku moć, što nas naprosto ne prisile? Neka pošalju nekakvu armiju ljudi kao što ste vi, ili... ili nešto moćnije."

"Nije prefinjeno. Nije pravi način."

"A šta ako ne uspete?"

Mirski sleže oramenima. "Čak i tada."

"Šta će se desiti... od sada pa do kraja vremena?" Eto, tako, otvoreno; ponovo se zainteresovao za budućnost, i sa tim je došla i

radoznalost.

"Sećam se samo onoga što mi je potrebno. I kad bih se sećao svega, ne bih smeo da vam kažem... barem, ne sve."

"Koliko će potrajati... do kraja?"

"Vreme znači sve manje i manje u tom području istorije", odgovori Mirski, "ali procena - cifra - nije preterano zbunjujuća. Oko sedamdeset pet milijardi godina."

Lenijer žmirnu, pokušavajući da shvati toliki raspon.

Mirski tužno odmahnu glavom. "Izvinite. Ne pokušavam da izvrdam, ali za sada mogu da kažem samo toliko. Možda, kasnije... mnogo kasnije, kada se ljudi pridruže zajednicama..."

Lenijer se strese i klimnu glavom. "U redu", reče on. "Ali, i dalje sam radoznao. Drugi će verovatno biti još radoznaliji od mene... Oni isti ljudi koje morate da ubedite."

Mirski se smrknuto složi. "A sada, Geri, i ja imam pitanja. Možemo li da pričamo o onome što se događalo po odlasku Gešelskih okruga?"

"Od kog trenutka?"

"Od povratka na Zemlju."

Lenijer razmisli, nađe početnu tačku i poče svoje priznanje, pošto je potreba za njim konačno prošla.

26. GEA

Ptice su pevale, a u vazduhu se osećalo još nešto - neki elektricitet. Rita zbaci pokrivače i oslušnu ljude koji su se mumlajući kretali šatorom. Ona protrlja oči da se razbudi; sada je shvatala koliko je bila iscrpljena, napeta do pucanja. Za trenutak je nastavila da se mazi u krevetu, odbijajući da poslušna nagone. Potom je nešto eksplodiralo nedaleko od šatora i ona se nađe na kolenima, pa na nogama, obučena samo u labavo donje rublje. Vazduh je pucketao a vetar je ljuljao šator. Nekoliko muškaraca su vikali, pitajući i naređujući. Demetrios podiže kraj njenog šatorskog krila, zagleda se u nju, postidjen, i obrati joj se skoro strogo. "Oluja. Pljusak će početi svakog trenutka."

"Samo nam je još to trebalo!" Ona uskoči u pantalone, nimalo postidjena što ju je video. Zapravo, taj trenutak ju je pomalo uzbudio - divljenje u njegovom pogledu pre nego što ga je učtivost navela da obori oči...

"To samo povećava uzbuđenje", priznade on, okrećući joj leđa. Ona zaveza košulju i zakopča jaknu, a onda se saže da se obuče, brzo zakopčavajući cipele. Bila je potpuno obučena za nekoliko sekundi. Ona požuri kraj Demetriososa i između kibernetosa i vojnika, niz pokriven otvor između dva dela šatora, pa napolje.

Oresija i Džamal Ata stajali su na ivici jaruge, Oresija sa rukama na kukovima, Ata govoreći u mikrofona pokretnog radija koji se nalazio na leđima jednog vojnika. Šta se desilo sa zabranom korišćenja radija? upita se ona. Demetrios iziđe za njom iz šatora, baš kad su joj prve krupne kapi kiše pale na lice i ruke i ostavile tamne mrlje na jakni. Ata podiže ruke i odmahnu glavom; poslednja kap, više nego što ijedan čovek može da podnese.

Dva pčeloleta kao da su se zgrčila pod napadom, elisa opuštenih gotovo do same trave. Vojnici su stajali na ulazima, i video se dim iz nekoliko lula dok su nemarno posmatrali kako pljusak postaje sve jači. Oresija vrati mikrofona vojniku i podiže jaknu preko glave, trčeći ka njima. Na jugu sevnu munja, osvetlivši gust pokrov oblaka i stepu oko njih hladnim, bledim sjajem.

"U Aleksandreji je propast", povika je Oresija kroz novo prolamanje grmljavine. On gurnu Ritu i Demetriosu nazad u šator i odbaci jaknu, provlačeći ruku kao četku kroz mokru kosu i trljajući prstima oči. Ata je ostao da stoji usred oluje, povremeno podižući ruke, nešto vičući ili šapćući, što nisu mogli da razaberu zbog buke.

"Hoće da ga pogodi munja. Možda bi nam svima bilo bolje", dobaci im Oresija. "Došlo je do pobune. Struja iz Muzejona, čini mi se... i Jevreji. Lokisa je pod opsadom, a Palata je blokirana. Vojnici odani kraljici bacili su bombe na Muzejon..."

"Ne!" Riti se ta reč otrže. Uzaludno, besno zahtevanje reda.

Oresija joj grimasom pokaza saučešće. "Trebalo je da znamo, po onom što smo videli u Bagdadu i Damasku. Na putu nazad nećemo imati nikakvu zaštitu. Koliko znam, granične postaje Huna i Severusa su sad pod uzbunom. Mislim da još nisu locirali naš radio, ali uspeće ako budemo morali da pošaljemo još neku poruku."

Lugotriks je stajao nad Ritom, visoki zaštitnik, tamnih očiju pod namrštenim obrvama.

"Šta ćemo sad ovde?" upita Demetrios, uznemiren, ali ne i uplašen.

"Obavićemo svoj posao", odgovori Oresija. "Imamo dva sata pre nego što naredim povlačenje, pa ćemo pokušati da se vratimo nazad. Istovarićemo sve što je potrebo iz teretnog aviona." On naredi nekolicini vojnika da organizuju prenošenje paketa. Napolju se čulo kako motori tankera nadjačavaju oluju. Gorivo je prebačeno, i ovaj je sad poletao. "Duga, dokona ekspedicija više nije moguća, ali možemo da ispitamo tu kapiju, naučimo koliko možemo, i spasemo kožu pre nego što Kirgizi, kazaški Tatari ili njihovi gospodari Rusi dođu do nas."

Ata najzad odustade od proklinjanja oluje i pridruži im se pod šatorom. "Munja je pogodila kapiju", reče on zadihano. "Sinula je kao lampa." I on i Oresija istovremeno pogledaše Ritu.

"Ne mene je red, je li tako?" upita ona.

"Doneću Predmete", reče Lugotriks. Pomalo iznenađeno, ona pogleda za Keltom koji se udaljivao. Svi me guraju da radim ovo. Ne sviđa mi se osećanje koje me obuzima; svi moji nagoni govore ne...

Ili se samo plašila?

"Može li munja da pogodi i ključnjaču?" upita Oresija.

"Ne znam", tiho odgovori Rita.

"Šta?"

"Ne znam!" prodra se ona. Demetrios je bezvoljno klimao glavom, i ona mu okrenula leđa u naletu gađenja, sasvim suprotnog onoj ranijoj zainteresovanosti. On mi neće pomoći. Niko mi neće pomoći. U zamci sam.

Lugotriks se vrati sa velikom kutijom i ona je otključa svojim ključem i izvadi ključnjaču, držeći je nisko pred sobom, osećajući njenu moć u svojim rukama i mislima. Pokušava da me umiri. Kelt proverio svoj mašinski pištolj i stade se premeštati s noge na nogu iza nje. Oresija se nasmeši i otvori vrata šatora.

Bez oklevanja, odbijajući da ikome pokaže ikakvu slabost, zgađena na sebe i na sve ostalo - naročito na svoje jučerašnje slaboumno zanošenje avanturom - ona iziđe na kišu.

Tu zastade i okrenu se, žmirkajući pod oštrim kapima. "Onuda", dobaci joj Demetrios, pokazujući prema jaruzi.

"Uskoro će poplava", doviknu mu ona preko ramena. Muškarci su išli za njom, svi pogrbljeni sem Kelta. Lugotriks je koračao kroz oluju kao hodajuće drvo, kose zalepljene preko lica, očiju pretvorenih u proreze, iskeženih zuba.

Dno jaruge već je bilo pokriveno vodom do članaka. Rita se okliznu i nesigurno pođe niz obalu, nekako se održavajući na nogama, sa ključnjačom u obema rukama, sve dok nije pljusnula na dno i stala kraj treperavog sočiva kapije, videći je očima i umom, neizmenjenu ni olujom ni udarom munje.

Ključnjača joj pokaza koliko je prostrana oluja, i preko ekrana su bljeskali čudni simboli, okupljajući se na jednom mestu u oblacima i bljeskajući zeleno - baš kada je munja ponovo osvetlila preriju.

Ključnjača ju je obaveštavala o svim uslovima oko kapije. Šteta što mi baka nije pričala o ovome, pomisli ona. Možda nije znala.

"Još je tu, i nije se promenila", doviknu ona muškarcima. Samo je Lugotriks pošao za njom u jarugu. Demetrios beše zastao na pola puta niz obalu, ne iz straha, činilo joj se, nego iz poštovanja prema njenom položaju i tome kako kontroliše situaciju.

"Trebala li ti pomoć?" upita je on, pružajući joj ruku.

"Ne znam", odgovori ona. "Nikad ranije nisam ovo radila."

Šta da radim da proširim kapiju? upita ona ključnjaču. Pretpostavljala je da svi to žele, a nemaju vremena za posebnu opreznost. Jedina je mogla da zamisli ko ili šta ih čeka sa druge strane: demoni ili bogovi.

Još je bila dete Rodosa, ma koliko se pretvarala da je prefinjena. Nije imala poreklo kao njena baka.

Ključnjača ju je uputila, ispod nivoa koji bi mogla da prati svesnim umom. Ruke su je peckale; bilo je skoro bolno. Mišići su joj se sitno grčili, navikavajući se na nova uputstva; nova naređenja su jurila njenim nervnim sistemom svega nekoliko sekundi. Rita se za trenutak oseti premorenom i na ivici mučnine, ali to je brzo prođe i ona se ispravi.

Iznenadeno je žmirkala da bi oterala nekoliko kapi vode. Kiša je stala, a da ona to nije ni primetila. Da li se onesvestila ili izgubila? Ona se okrenu i ugleda Lugotriksa iza sebe, pogleda uperenog preko njene glave. Demetrios se nalazio na pola puta niz obalu, a Ata i Oresija sa vojnicima stajali su pokraj ivice. Svi su zurili u kapiju.

Rita podiže pogled.

Sočivo se podiglo, proširilo i zadebljalo. Čudno je svetlucalo pod svežim zracima jutarnjeg sunca koje se pod niskim uglom prosijavalo kroz sve ređe oblake. Rita se ponovo obrati ključnjači.

Kapija se promenila. Šta se dešava?

Naveli smo je da se proširi, odgovori ključnjača. Ti si tako naredila.

Mogu li da prođem kroz nju?

Nije preporučljivo, odgovori ključnjača.

Zašto?

Ne možemo znati šta je sa druge strane.

Rita pomisli da je to veoma logično, ali vreme im je bilo ograničeno. Nema načina da saznamo?

Nikakvog.

Ali, otvorena je?

Da.

Može li neko da prođe sa druge strane?

Da.

Rita poče da shvata veličinu onoga što je učinila. Stajala je ispod kapije, malo sa strane, diveći se njenoj neprirodnoj lepoti, nalik na lebdeću kišnu kap, ili očno sočivo neke ogromne ribe.

Voda u jaruzi joj poraste preko članaka. Valjala se u staklastim talasima preko povijene trave, dok se blatnjava pena hvatala za obalu. Rita je pogleda, uznemirena, i zaključa da bi bilo mudro vratiti se na obalu, dalje od moguće poplave. Ona stade pokraj Demetriososa, držeći ključnjaču u nivou kolena, teško dišući. "Otvorena je", tiho mu reče ona, i on pogleda Atu i Oresiju, a onda opet nju.

"Zar nećeš da im kažeš?"

"Naravno da hoću", odgovori ona. "Otvorena je", doviknu im preko ramena. "Otvorila sam je. Ključnjača ju je otvorila."

Ata klimnu glavom, opuštenih usana, čkiljeći i razmišljajući. Oresija joj se kratko nasmeši. "Možemo da prođemo?"

"Ključnjača kaže da možemo, ali da ne bi trebalo. Ona ne zna šta je sa druge strane."

Oresija siđe niz obalu. "Došli smo ovamo da istražujemo", podseti ih on. "Ma šta se događalo u Aleksandreji, ovo je naša misija. Suviše si važna da bismo te poslali tuda", reče on Riti, "a Ata nam je potreban da u slučaju potrebe komanduje pilotima i vojnicima. Što će se verovatno desiti. Demetrios..."

"Ja bih rado bih pošao", javi se mehanikos, blistavih očiju.

"Ne." Oresija podiže ruke i odmahnu glavom. "Ti nisi određen da rizikuješ. Ja jesam."

Lugotriks ih je pažljivo posmatrao, prateći razgovor pogledom.

"Donesite drugi Predmet", naredi Oresija jednom od vojnika i čovek otrča da posluša.

"Ne znam kako da ga koristim", reče Rita. "Baka mi nije objasnila."

"Krajnje nemarno s njene strane", primeti Oresija, ozaren zbog izazova. "Videćemo da li još radi, i možemo li da je koristimo. Ako radi, idem kroz kapiju. Ako ne radi..."

"Ja sam odgovorna za sve Predmete", usprotivi se Rita.

"A ja sam odgovoran za tebe", odvrati Oresija. "Ako ne radi, možemo bar najpre da kroz nju proturimo neku od životinja u

kavezu, pa da onda pođemo za njom - ako se životinja vrati živa." On dotače Ritu po ruci. Nisam potpuna budala, i ne želim da umrem. Bićemo oprezni."

Vojnik donese u jarugu kutiju sa drugim Predmetom. Rita je otvori, dok ju je on držao, i izvadi kontrolnu kutiju i kutiju za recirkulaciju, obe pričvršćene za debeli crni pojas. "Veoma su stare", primeti ona.

Oresija podiže ruke da mu namesti pojas. "Kako se uključuje?"

Rita se malo zamisli, a onda dotače kontrolnu kutiju. Aparat nije govorio njenom umu; očito je bio manje složen od ključnjače. Šta bi baka uradila? upita se ona.

Obratila bi joj se.

"Molim te, uključi se", reče ona na helenskom. "Molim te, zaštititi ovog čoveka." Ništa se nije desilo. Rita malo razmisli, a onda oduči da oproba bakin engleski, neobičan jezik koji uopšte nije tečno govorila. "Molim te, uključi se", reče ona. "Zaštititi ovog čoveka."

Opet nije bilo odgovora.

Rita oseti nalet besa pred sopstvenim neznanjem. Zašto me baka nije naučila kako se koriste svi Predmeti? Možda pred kraj života Patrikijina mudrost beše izbledela. "Ne znam šta još da pokušam..." požali se ona. "Osim... možda će raditi ako ga ja stavim."

Oresija odlučno odmahnu glavom. "Ako njena Carska Hipselota još sedi na svom prestolu, odrubiće mi glavu ako te izložim bilo kakvoj opasnosti. Prvo ćemo probati sa životinjom." I on naredi da donesu jednog kunića.

"Idem ja." Lugotriks se poverljivo obrati Riti, tiho, na samo uho, ali ona odmahnu glavom; sve je bilo zbrkano. Oni su bili amateri; niko od ostalih - verovatno čak ni ona - nemaju pojma koliko je značajna ova prilika, koliko je opasna, i to ne samo po njih.

Kunić stiže, hrpica krzna u kavezu od pruća, mrdajući ružičastim nosom. Kavez je bio okačen na metalnu kuku na dugoj drvenoj motki. Voda ne beše znatnije narasla, i Oresija uze kraj motke i zagazi u potok, nespretno hodajući sa kavezom koji se klatario ispred njega. "Gde da ga stavim?" upita on.

Rita je uprkos svemu morala da se nasmeši. "U sredinu."

Izgleda da je ovo i Lugotriksu bilo zabavno; Kelt je retko nalazio

nešto čemu bi se vredelo nasmešiti.

Oresija podiže dugu motku i namesti kavez pred središte svetlucavog sočiva. "Ovako?" upita on. Kavez i kunić nestadoše, kao na pokret ruke mađioničara.

"Da", tiho reče Rita, zadivljena. Ona pokuša da zamisli Patrikiju kako ispada iz takvog sočiva, dospevši u kanal za navodnjavanje...

"Ostaviću ga nekoliko sekundi", reče Oresija, dok mu je motka podrhtavala u rukama.

Rita odjednom začu duboku tutnjavu sa severa. Džamal Ata podiže pogled sa jaruge i trže se. "Tatari - Kirgizi!" povika on. "Ima ih na stotine!"

Oresija preblede, ali nastavi da drži motku kako treba. "Gde?"

Lugotriks skoči na ivicu jaruge. Rita je bila rastrzana između ostanka kraj kapije i Oresije i odlaska za Keltom, kako bi videla šta se dešava. Vojnici su vikali oko pčeloleta. Tutnjava je postajala sve glasnija.

"Konjanici i pešadija!" doviknu joj Lugotriks. "Blizu su - na nekoliko stadija."

"Pod kojom su zastavom?" upita Oresija, dok mu je čitava gornja polovina tela drhtala od težine kaveza i motke. Sočivo je lebdelo, mirno i nedirnuto, progutavši kavez kao što nevidljiva vrata gutaju vrh mađioničarevog konopca.

"Nema zastave", odgovori Džamal Ata. "To su Kirgizi! Moramo da idemo!"

Oresija grčevito izvuče kavez iz kapije i Rita ugleda mlitavu sivocrvenu mrlju u kavezu, dok je Oresija prebacivao vrh motke preko potoka, na obalu. Oboje se zagledaše u kunića. Bio je mrtav; jedva da je uošte i ličio na životinju.

"Šta mu se desilo?" upita Rita.

"Izgleda kao da je eksplodirao, ili ga je nešto rastrglo", odgovori Oresija. On opipa drvene rešetke; bile su čitave, a iz onoga što je bilo u njima kapala je krv u travu i prašinu. On otkači kavez i žurno ga ugura u gumiranu vreću. Lugotriks siđe niz strminu i zgrabi je za ruku. "Odmah idemo", odlučno reče on, s mašinskim pištoljem u ruci. Nije se opirala.

Zaustavili su se za trenutak na ivici jaruge, kako bi pokupili svoje

stvari. Vojnici su trčali kroz travu ka pčeloletu, noseći kutije sa prtljagom. Jedan se saplete i pade, vrisnuvši, i Rita pomislila da su ga pogodili; ali on se podiže na noge i ponovo uze svoj teret. Pogledavši prema severu, iza pčeloleta, ugledala je niz tamnih jahača kako se brzo kreću ka njima, na konjima koji su gazili travu do bedara. Za njima se dizalo blato, a glasovi su im se stapali u tešku, lelećeću pesmu preko tutnjave kopita. Neki su izmahivali mačevima i dugim puškama. Prikriven sve dosad od njihovih pogleda iza niskog brežuljka, iza jahača se iznenada pojavi krhak višekrilni galebolet, zujeći kao vilin konjic u letu. Galebolet najzad prelete jahače, poveća visinu i pređe na oko pedeset ruku iznad njih, krila skoro vertikalno podignutih dok su kibernetos i jedan putnik na zadnjem sedištu pokušavali da vide uljeze. Jasno je razabrala dugi crni teleskop u rukama putnika, a onda je Lugotriks prihvati za ruke, pribi joj ih za bokove svojim ogromnim šakama, i potrča sa njom ka najbližem pčeloletu. Oresija je nastojao da ne zaostane. Ona se okrenu i ugledala Džamala Atu kako juri, raširenih ruku, sa ogrtačem koji je lepršao, ka grupi vojnika koji su nosili još prtljaga iz teretnog galeboleta.

"Bacite to! Pravac vaša letilica!" naredi im on. Ali, bilo je već prekasno. Konjanici su već jahali kroz logor, neki su se sjurili u močvaru, jedva promašivši kapiju, pa na drugu stranu. Konji su frktali i penili, šireći nozdrve.

Jahači su nosili crne obojke i tamnosive pantalone, sa širokim purpurnim tunikama vezanim konopcem oko pojaca i zglobova. Kape su im bile od krzna, sa poklopcima za uši koji su lepršali dok su kružili oko jednog šatora, nišaneći puškama, smejući se i podvriskujući. Vojnici se spustiše u travu, na kolena, ili su stajali kao ukopani, iskolačenih očiju, okrećući se tamo-amoo, ne usuđujući se da podignu svoje oružje.

Očito su bili brojno nadjačani. Da bi zbrka bila veća, ponovo je počela kiša.

Lugotriks podiže Ritu u pčelolet i uskoči za njom, gurnuvši je čizmom iza jednog zavežljaja, dok je zauzimao položaj sa pištoljem iza leđa, naspram otvorenih vrata. Ostali vojnici su se krili u letelici, a neki behu otpuzali ispod nje, tražeći zaklon od galopirajućih konja.

Bilo je barem tri stotine jahača.

Drugi pčelolet pokrenu motore. Rita otpuzala do niskog prozora sa suprotne strane i ugleda elise kako se moćno okreću, ali još povijene, skoro u travi. Konjanici su jahali oko pčeloleta, pušaka uperenih u prednju kabinu, vičući i mašući drugom rukom naniže. Oresija dopuza do nje. Iza njih je kašljao Demetrios. "Neće dozvoliti da iko ode", reče on. Džamal Ata stiže prilično dostojanstveno između četiri jahača na konjima koji su se propinjali, gledajući tamo-amo uz divalj osmeh. Pokazuje im da se ne plaši, pomisli Rita. Ata se okrenu i priđe tik uz rotirajuće elise. Sada su povećavale brzinu, pa su se polako ispravljale, dok se trava se povijala prema spolja. Jahači su jahali ne zaklanjajući se, sa spremnim puškama. Ata nešto povika ka pčeloletu, ali iz letelice nisu mogli da razaberu šta govori.

"Traži da zaustavimo motore", nagađao je Oresija.

Demetros beše sebi našao mesto kraj drugog prozora. "Šta se desilo sa kunićem?" upita on.

"Mrtav je", gorko odgovori Oresija. "S ovom ekspedicijom imamo takvu sreću od samog početka."

"Kako, mrtav?" raspitivao se i dalje Demetrios.

"Kao da ga je nešto pojelo i ispljunulo!" odvrati Oresija, besno ga gledajući. "Ionako ćemo za nekoliko minuta možda svi biti mrtvi!"

Okružen jahačima, Džamal Ata je razgovarao sa mišićavim tipom u debelom crnom vunenom kaputu, sjajnom od kiše, zbog kojg je izgledao dvostruko krupniji od ionako užasavajuće veličine. Kirgiz je nemarno mahao dugom sabljom blizu Atinih rebara. Ata kao da nije obraćao pažnju na to, održavajući veličanstvenu smirenost uprkos tome što je bio prokisao do kože, sa kosom koja je visila u dugim pramenovima. Ostali jahači behu prikupili rasute vojnike pred sobom kao stado. Motori drugog pčeloleta žalosno su zavijali, a onda se turbine naglo zaustaviše i elise se zaustaviše i opustiše se.

"Predaje se", reče Oresija. "Nije bilo mnogo izbora."

Rita je i dalje držala ključnjaču. Nekoliko minuta nije obraćala pažnju na spravu, ali ju je čvrsto stezala obema rukama. Odvojivši lice od prozora i protresavši jednu pa drugu bolnu ruku, ona ponovo obrati punu pažnju na ono što joj je naprava govorila. Misli joj se ponovo ispuniše slikama. Videla je kapiju - i dalje predstavljenu

crvenim krstom - i ono što je moralo predstavljati izmaglicu kišnih kapi oko jaruge. Jahači, po svemu sudeći, nisu bili od značaja za ključnjaču - nije primetila nikakav simbol koji bi označio njihovo prisustvo. ali nešto se desilo sa crvenim krstom. Sada je bio opervažen jednim crvenim krugom, pa još jednim, i još jednim. Krugovi se behu razbili u tri jednaka dela, koji su počeli da rotiraju oko krsta.

Šta se dešava?

Kapija se i dalje širi, odgovori ključnjača.

Kako?

Kontrolišu je sa druge strane.

Riti se grlo steže. Nije bila zaista uplašena - oduševljena, šokirana, iznenađena, da, ali ne i uplašena - sve do sada. "Šta smo to uradili?" promrmlja ona. Ponovo se pomoli Ateni Lindiji i zatvori oči, poželevši da je Patrikija tu da je posavetuje.

Tri jahača kao da iznikoše iz zemlje pred ulazom u pčelolet, urlajući i mašući puškama i mačevima. Oresija ustade i stade pred njih, pružajući ruke kako bi pokazao da nije naoružan. Glavni jahač, gologlav, ćelav i sa dugim, tankim brkovima, naže se napred u malenom sedlu i dade Oresiji znak da priđe.

"Govoriš li helenski?" upita ga jahač.

"Da", odgovori Oresija.

"Naš strategos, on želi da razgovara sa tobom - ti si Oresija?"

"Da."

"Ti naređuješ onom arabiosu Džamal Ati?"

"Da."

"Zbog čega ste ovde?" Ćelavi jahač se naže napred, sa izrazom napetog, žudnog zanimanja. Potom se zavalio, divlje mašući mačem. "Neee. Reći ćeš strategosu, sa arabiosom, svi zajedno."

Oresija iziđe i pođe za jahačima kroz travu, oko pčeloleta, do mesta gde je Ata razgovarao a čovekom u vunenom kaputu.

Rita je i dalje sa pola pažnje pratila sliku iz ključnjače. Krugovi koji su se okretali oko krsta behu se zamaglili; to je, kako je ključnjača rekla, označavalo snagu kapije. Trošila je mnogo energije. Nije mogla da golim okom vidi ni jarugu ni kapiju.

"Nešto se dešava", dobaci ona Demetriosu i on kleče kraj nje,

dok mu je iz kose kapala kiša. Svi su ličili na udavljene mačke. On pruži ruku, i ona mu napravi mesta da uhvati ključnjaču, pa ga povuče da dotakne dršku. On razrogači oči.

"Bože!" uzviknu on. "Ovo je košmar."

"Pretpostavljam da Tataari ne vide ništa neobično", nagađala je Rita. "Ali, kapija postaje sve šira i jača."

"Zašto?"

"Nešto će proći kroz nju", odgovori ona.

"Možda još ljudi nalik na tvoju baku", oglasi se Lugotriks. Bio je stavio mašinski pištolj iza kućišta čekrka, da bude skriven, ali pri ruci; nije mu bio u rukama, za slučaj da ih budu pretresali.

Rita odmahnu glavom. Osećala je vrtoglavicu, gotovo groznicu.

To nisu ljudi, reče joj ključnjača. Ne koriste ljudske metode na kapiji.

Demetrios je zurio u nju, pošto je i sam čuo poruku, ali nije znao kako da je razume.

Koliko brzo? upita ona.

Kapija je otvorena. Ne može se znati kada će proći kroz nju.

27. ČIČAK, ČETVRTA KOMORA

Nije bilo vremena za brigu što Jart skoro sasvim saraduje sa njegovim delimičnjakom; Olmi je jedva uspevao da prati dotok podataka koje su razmenjivali. Postojao je rizik; posebno pritajena korozija ili crv možda su bili ugrađeni u Jartov protok podataka, i možda će proći čak i kroz Olmijeve filtere i druge zaštite, ali takav rizik Olmi je bio spreman da prihvati.

Razmena nije bila jednosmerna. Olmijev delimičnjak pružao je Jartu odabrane podatke o ljudima.

Fizički, Olmi je sedeo na steni kraj uzanog potoka, a svetlost iz cevi se probijala kroz izmaglicu polena koji je padao kao prašina po mirnom jezercetu kraj njegovih nogu. Mentalno, istraživao je lavirint društvenih slojeva Jarta, sada ubeđen da su Jartovi podaci istinski, a ne izmišljeni. Bili su suviše ubedljivi, suviše u skladu sa ono malo što su ljudi uspeali da saznaju o sovjim dugogodišnjim suparnicima na Putu.

Jart je bio prilagođeni izvršilac. Izvršiocci ispunjavaju naređenja koja dolaze preko izvršilaca dužnosti, nešto drugačijih i mentalno i fizički. Izvršilac se mogao smatrati radnikom, iako njegovi poslovi često nisu bili fizički; izvršiocci su mogli biti zaduženi i za obradu podataka i za fizički rad. Izvršiocci dužnosti smišljali su praktične načine za sprovođenje politike. Odlučivali su koga treba pozvati iz mase izvršilaca, koji se čuvaju, kako je Olmi shvatio, u nekoj vrsti gradske memorije, mada su tamo bili neaktivni. Ako im je za posao bio potreban fizički oblik, dobijali su tela koja su mogla biti mehanička, biološka ili kombinacija tog dvoga.

Postojao je i opis drugačijeg tipa tela za koji Olmi nije bio siguran da li ga razume; prevod mu je stigao kao matematički oblik, ali nije bio potpun ni u kom smislu.

Jart se nije ustezao da uskrati ključne podatke. To je važno i za Olmija.

Iznad izvršilaca dužnosti nalazile su se komande. Komande su stvarale politiku i predviđale rezultate uz pomoć obimnih simulacija i modelovanja. Komande su uvek u Jartima u prirodnim telima, bez

ikakve nadgradnje. Smrtne su i umirale su od starosti. Nikada se nisu usnimavale. Olmija je donekle zbunilo ovo usko grlo u inače izuzetno naprednoj i amorfnoj grupi bića; zbog čega ne omogućiti onima koji su očito važni u hijerarhiji više prilagodljivosti, i više sposobnosti nego što su ih prirodno imali? On uputi poruku delimičnjaku da se raspita kod Jarta o tome.

Nad komandom i svim ostalim činovima Jarta stajalo je komandno nadgledanje. U prvi mah Olmi nije mogao da shvati kakvu ulogu igra komandno nadgledanje. Jedinke su u tom slučaju bile nepokretne; nisu imale telo, i neprekidno su obitavale u memorijskom skladištu drugačijem od onoga u kome su bili držani neaktivni izvršioci. Jarti iz komandnog nadgledanja - ako su se uopšte i mogli nazvati Jartima - bili su lišeni svega osim čistih sposobnosti mišljenja i toga radi bili su veoma izmenjeni. Očito, oni su prikupljali podatke iz svih slojeva društva, ispitivali ih, donosili procene o postizanju ciljeva i efikasnosti delovanja, i davali "preporuke" komandi.

U čitavoj kibernetskoj tehnologiji Jarta, koliko je Olmi saznao, nisu postojali veštački programi; celokupnu obradu podataka obavljale su ličnosti Jarta koje su, ranije ili kasnije, zauzimale prirodna tela Jarta. Ma koliko daleko od svojih prirodnih korenova, ma koliko umnožavane, menjane i prilagođavane, ove ličnosti uvek su zadržavale vezu sa svojim originalnim memorijama. Dakle, bilo je moguće da još uvek postoje aktivni Jarti koji se sećaju vremena pre nego što su upali u Put, koji se možda sećaju matičnog sveta Jarta.

Ako su imali jedan matični svet...

Jarti možda nisu jedna vrsta, nego kombinacija mnogih - neka vrsta volvoksa stvorenja i kultura.

Jedini nivo društva kome je dozvoljeno da se razmnožava prirodnim putem bila je komanda. U podacima nije blo nikakvog nagoveštaja o tome kako bi komanda mogla da izgleda; Olmiju je polako postajalo jasno da je Jartima fiziologija mnogo manje važna nego što su ljudi ranije mislili.

Jarti su, čak mnogo više od ljudi, bili prevazišli svoje fizičko poreklo; većinu su upile njihove kibernetске strukture.

Ipak, sasvim pošteno, Olmiju je bilo jasno da bi, da je Beskonačni

Heksamon nastavio razvoj, ljudi možda završili kao društvo kvalitativno veoma slično Jartima. Možda je to još moguće; neo-Gešeli vrše pritisak na Zemaljski Heksamon da se vrati starom načinu života.

Da li sloboda ili individualnost išta znače u takvoj kulturi? Još jedno pitanje za delimičnjaka.

U svim dosadašnjim podacima Olmi nije našao ništa što bi se moglo smatrati strateški bitnim; ništa o aktivnostima Jarta u Putu, o njihovim trgovačkim partnerima (ako ih imaju) ili o njihovim krajnjim ciljevima (opet, ako ih imaju). Zaključio je stoga da bi bilo najbolje da ne natura to pitanje sve dok mu se ne učini pogodnim da pruži Jartu slične podatke.

Čitava razmena podataka ličila je na neku vrstu plesa. Pokreti su počeli nespretno, sada su se naglo ubrzavali, a uskoro će se možda ponovo usporiti do odmerenog ritma tamo-amo.

Za sada je postojala gotovo potpuna saradnja. Olmi je sumnjao da će to potrajati; Jart je ipak imao i svoju misiju, i verovatno podozreva da je proteklo mnogo vremena.

Budnost je i dalje bila najvažnija.

28. ZEMLJA

Nije bilo nikakvog fizičkog osećanja dok se šatl podizao sa piste u Krajštčercu. Karen Ferli Lenijer na trenutak je zatvorila oči i oslušnula uzvike delegata, od kojih mnogi do pre nekoliko nedelja nisu nikada ni leteli, a nekmoli putovali u svemir. Provešće sedam časova na putu pre nego što pristanu na Kamen - Čičak, popravi se ona. Samo su Stari Urođenici nazivali asteroid u orbiti Kamenom.

Još uvek vitka, plave kose koja je bleдела u boju pepela osvetljenog suncem, Karen je delovala zrelo, ali ni blizu svojih šezdeset osam godina. Dali bi joj najviše četrdeset. Njeno ponosno držanje i kondicija predstavljali su deo zaštite od smrti; ako ona uspeva da očuva snagu i mladost, osećala je više podsvesno nego drugačije, onda i Zemlja može da povрати vitalnost. Ponekad je optuživala sebe za taštinu samodovoljnosti, ali, na šta bi to trebalo da je tašta, ili, kad smo već kod toga, zbog koga da to bude? Njen muž joj ne beše polaskao na izgledu već dobrih pet godina; nisu vodili ljubav tri godine; a nije imala vremena ni sklonosti za prolazne veze.

Život ju je učinio soro sasvim samodovoljnom, u emocionalnom smislu sličnom hororfu Olmiju.

Atmosfera u šatlu bila je naelektrisana od uzbuđenja. Delegati su sedeli pilepljeni za prozore, razrogačenih očiju. Posle jednog i po sata, novina beše već dovoljno jenjala da neki od njih skrenu pogled sa zvezda i Zemlje. Karen se osvrnu po prostranoj, poluosvetljenoj, beloј unutrašnjosti kabine. Kao i u skoro svim Heksamonovim šatlovima, nameštaj je ličio na vešto oblikovano pecivo od belog hleba: kaučevi raštrkani skoro nemarno, dajući najveću iskorišćenost, svaki sposoban da se prilagodi telu onoga ko na njemu sedi; tama tamo gde nisu bili potrebni prozori, prozirne ploče tamo gde su putnici želeli da gledaju napolje; jezerce svetlosti tamo gde je neki delegat čitao hrpu papira (kako arhaično u ovoj okolini!), i senka tamo gde je neko spavao.

Ovaj Heksamonov šatl bio je znatno veći od ostalih, sposoban da prenese nekoliko stotina putnika. Sada ih je bilo četrdeset pet, od

toga četrdeset jedna osoba iz raznih delova Zemlje, uključujući i nju. Biće to veličanstven eksperiment - povezati, štapom i kanapom, ove pojedince u jedinstvenu porodicu, naučiti ih da vide da njihovi problemi nisu odvojeni nego uzajamno povezani, i da ne gledaju na svoje kolege kao na suparnike, nego pomagače.

Upoznavanje u Krajstčercu beše proteklo sasvim glatko; Karen se stopila s njima, uprkos svom položaju glavnog koordinatora za Zemlju, i većina grupe ju je prihvatila kao sebi ravnog.

Deo delegata beše vezao za nju, pokušavajući da stvore sloj bliskih vladalaca. Jedna od njih bila je sredovečna žena sa kineskog kopna, čija zajednica, blizu Karenine provincije Junan, nije bila u dodiru sa Zemaljskim Heksamonom sve do pre pet godina. Drugi je bio veoma ponosan, ožiljcima izbrazdan Ukrajinac, koji je predstavljao grupu Nezavisnih koji su zadržavali potencijalne pljačkaše svojih sela i gradova skoro dvadeset godina posle Smrti. Treći je bio Severnoamerikanac iz Meksiko Sitija. Meksiko Siti beše preživeo bombe, ali ga je pogodilo smrtonosno zračenje, i sada su ga naseljavali Latinci iz Srednje Amerike i izbeglice iz pograničnih gradova...

Karen je bilo milo što imaju poverenja u nju, ali je pazila da spreči stvaranje hijerarhije koju su i nesvesno stvarali. Nije želela istaknuto mesto ni moć, samo uspeh. Imali su jedinstvenu priliku. Okolnostima je trebalo obazrivo rukovati.

Na svim licima se primećivao trag Zemljine agonije, iako su neki od njih bili rođeni i nakon Smrti. Neki od ovih ljudi behu primili pseudo-Talzit mentalnu terapiju, koja im je očuvala razum i sposobnosti čak i u najgorim vremenima; bili su neverovatno čvrsti i otporni. Lično su ih odabrali sociolozi Heksmona koji su proveli mesece u pretraživanju cenzusa Oporavka - upotpunjenim tek u poslednje četiri godine - tragajući baš za takvima. "Nazivamo ih visokim prvacima", rekla je Suli Ram Kikura, koordinator projekta, kada je pričala sa Karen. "Snažni i prirodni, sa malo ili nimalo prethodnih intervencija."

Većina njih su bili prirodne vođe, koji su se domogli vlasti bez pomoći Heksmona. Izgledali su opušteni ovako zajedno, iako su se tek poneki među njima bili ranije sreli kao vođe. Njihove zajednice

bile su dovoljno daleke da im se granice ne dodiruju, a i trgovina je bila retka; ali, kako se bude upotpunjavala socijalna struktura Heksamona u narednih deset godina, njihovi narodi će svakako doći u dodir, a iskustvo koje će steći na Kamenu učiniće sve njih - kako se Heksamon nadao - nekom vrstom semena prosutog širom Oporavljene Zemlje.

Predrasude Ser Ram Kikure protiv obimnijeg psihološkog uplitanja Heksamona još su se primećivale; stoga je ona bila savršen koordinator za ovaj projekat, pokušaj da se Zemlji dopusti da stane na svoje noge.

Neki građani Zemaljskog Heksamona kao da su osećali kako Heksamon neće ostati stabilan beskonačno dugo. Nedostatak materijala neophodnih za održavanja zajednice na Kamenu, promene duboko usađenih stavova, posledice kontakta sa sopstvenim korenima na Zemlji posle Smrti - sve to je uticalo na stabilnost Heksamona.

Ako Zemlja treba da preživi krizu među svojim spasiteljima, mora se odvojiti od njih...

Karen je govorila kineski, engleski, francuski, ruski i španski, od čega je ruski usavršila uz pomoć mašinerije Heksamona, a i španski je naučila na isti način. To je bilo dovoljno da neposredno razgovara sa većinom delegata. Ona nekolicina čiji jezik nije govorila - uključujući i takve čiji se dijalekti behu razvili posle Smrti - mogli su da razgovaraju sa ostatkom grupe zajedničkim drugim jezikom. Nikakav dodatni čovek ili mašina u svojstvu prevodioca neće zasmetati ovoj ranoj fazi njihovog stapanja; naučiće da se oslanjaju jedni na druge. Pre isteka ove sedmice, svi će govoriti jezike svih drugih - naučivši ih u gradskoj memoriji treće komore - a, osim toga, i mnoge druge.

Po prvi put posle mnogo godina, Karen se osećala na ivici ispunjenja. Propatila je koliko i Geri tokom protekle četiri decenije, putujući opustošenom Zemljom, gledajući više smrti, uništenja i naizgled beskrajne agonije nego što je mislila da može podneti. Izgubili su kćer. Dah joj je još uvek zastajao od tog sećanja, ali ona se prema svom bolu ponašala na potpuno drugačiji način, ne zatvarajući ga u sebe kao osećanje krivice, nego ga konačno

odbacivši, ostavivši svoju ličnost po strani kao nešto odvojeno, i ponašajući se na poslu kao negovateljica. Nije potpuno uspela - imala je svoje skrivene ožiljke - ali nije se ni pretvorila u trajnu kukavicu.

Ponovo je suzbila te misli, pomalo iznenađena što su se uopšte oslobodile. Karen odavno beše naučila kada i kako da blokira područje svog uma koje je bilo u vezi sa njenim mužem; obično je uspevala da ne misli na Gerija kada nisu bili zajedno, radeći različite potrebne poslove. ali njihov poslednji susret... Geri, nervozan, možda čak i uplašen, mada se trudio da to ne pokaže, prati čoveka koji nikako nije mogao biti na Zemlji...

Ona pogleda zvezde kroz prozor šatla, privremeno zanemarivši neprekidan učtiv razgovor troje delegata koji su sedeli kraj nje. Da li je Geri na Kamenu, sa onim nemogućim Rusom? Bila je, na svoj tvrdoglavi način, blizu da razreši misteriju zaključkom kako je neko zavarao njenog muža; da Mirski nikad nije ni otišao niz Put. Ali, što je više mislila o tome - a stalno je mislila, pošto nije imala drugog posla - sve više je shvatala koliko je to neverovatno.

Ona oseti nalet gneva. Nešto će se desiti. Nešto fantastično. Gadila se misterije povratka Mirskog, plašeći se da će to odvući Gerija još dublje u kukavičluk, ako se bude suočio sa nemerljivim kosmosom koji može da kontroliše još manje nego bol Zemlje.

Ona se namršti i odvrti pogled od zvezda. Za razliku od Lenijera, Karen nije osećala strepnju pred promenama u svom životu. Relativno lako je prihvatila promene; svemirske letove, Kamen, mogućnosti koje je nudio Heksamon; ali povratak Mirskog joj je izmicao iz razumevanja kao riba kroz prste.

"Ser Lenijer", pozva je kineska delegatkinja, široko se smešeći i klimajući glavom dok je sedela kraj Karen na neoblikovani kauč. Lice joj je bilo puno sitnih bora; bila je niska i punačka, materinski tip, verovatno desetak godina mlađa od Karen. "Izgledate setno. Jeste li zabrinuti zbog ove konferencije?"

"Ne", odgovori Karen, umirujuće se nasmešivši. "Lični problemi."

"Trebalo bi da odmarate um", primeti delegatkinja. "Sve će ispasti dobro. Mi smo se već sprijateljili, čak i oni zbog kojih sam se brinula."

"Znam", reče Karen. "Nje to ništa, stvarno. Nemojte se brinuti."

Opet mi to radi, pomisli ona. Ne mogu da pobegnem od njega. Ona sklopi oči, nastojeći da primora sebe da zaspi.

29. ČIČAK

Delimičnjak Korzenovskog našao je Olmija u šumama na Severnom ostrvu u četvrtoj komori, dva dana po Lenijerovom dolasku. Usnimljen u krstastu sondu za traganje, delimičnjak je pretražio četvrtu komoru infracrvenim senzorima i našao sedam stotina pedeset ljudi. Većina ih je bila u grupama od tri ili više; samo sedamdeset su bili sami, a samo dvoje je, tokom pola dana aktivnosti, pokazalo znake da namerno izbegavaju društvo. Delimičnjak je analizirao toplotne osobenosti obe ove mogućnosti i odabrao onog za kojeg je bilo verovatnije da je samodovoljni homorf.

Pod bilo kojim drugim okolnostima, ovakva potraga bila bi nezamisliva, ogromno narušavanje privatnosti. Ali Korzenovski je znao koliko je bilo važno da Olmi razgovara sa Mirskim. A Olmi mu je bio potreban i zbog predstojeće debate u Neksusu o ponovnom otvaranju Puta. Inženjer više nije mogao da se u potpunosti protivi tom projektu; argumenti Mirskog, ma koliko neobični, bili su isuviše ubedljivi. Kako odbiti zahtev bogova, čak i ako oni postoje samo na kraju vremena?

Delimičnjaku nije bio posao da analizira te probleme. Preleteo je preko doline i ostao da lebdi blizu Olmijevog logora, a potom je projektovao sliku Korzenovskog sa odgovarajućim crtežima koji su označavali da je u pitanju ovlašćeni duh.

Sa Olmijeve tačke gledišta, Korzenovski kao da je izašao iz šume, lica maboranog zbog osmeha, mačje prodornih očiju. "Dobar dan, Ser Olmi", reče duh.

Olmi se odvoji od dotoka Jartovih podataka i prikri sasvim ljudsku ljutnju što su ga našli. "Pilično ste se potrudili", ucrtava on u odgovor.

"Desilo se nešto izuzetno", obavesti ga duh. "Neophodno je vaše prisustvo u trećoj komori."

Olmi je stajao kraj šatora, za trenutak ne znajući šta oseća, i nije se ni kretao ni ucrtavao ni govorio.

"Predstoji odluka u vezi sa Putem. Moj original zahteva vaše prisustvo."

"Je li ovo poziv Neksusa?"

"Zvanično, ne. Sećate li se Pavela Mirskog?"

"Nismo se upoznali", odgovori Olmi. "Znam ko je on bio."

"Vratio se", reče duh, brzo ucrtavajući nekoliko uzbudljivih detalja.

Olmijevo lice kao da se zgrči od bola. On zadrhta, a potom mu ramena klонуše i napetosti nestade. On odgurnu u stranu podatke od Jarta, usmerivši se na svoju ljudskost i na odnos sa Korzenovskim, koji mu je nekada bio mentor, čovek koji je uobličio dobar deo njegovog života - ili, bolje reći, njegovih života. Tek tada se činjenica o povratku Mirskog pojavila u pravoj boji - veoma čudnovata, više nego zbunjujuća; očaravajuća. Nije sumnjao u poruku duha. Čak i da ga je pozvao neko drugi, a ne Korzenovski, ta vest bi bila dovoljna da ga izvuče iz šume i udalji od meditacije. Događaji su se odvijali mnogo brže nego što je očekivao.

"Imam li vremena da otpešačim napolje?" upita Olmi, smešeći se. Blagi društveni humor bio mu je prijatno sladak u umu, i on shvati koliko je čeznuo za ljudskim društvom. Duh mu uzvratil osmeh. "Brži prevoz će uskoro stići", reče on.

"Poslovični sin", reče Korzenovski, čvrsto grleći Olmija u predvorju Neksusa. "Izvinjavam se što sam poslao delimičnjaka da te potraži. Pretpostavljam da nisi želeo da budeš nađen."

Olmi oseti neku vrstu stida dok je stajao pred svojim mentorom, ne želeći da govori o onome što je radio. I dalje je morao da održava ravnotežu u sopstvenoj glavi, nadgledajući implante koje je prepustio Jartu. "Gde je Mirski?" upita on, nadajući se da će izbeći pitanja.

"Sa Gerijem Lenijerom. Nexus se sastaje za dva sata. Mirski će svedočiti pred punim sazivom. Ali, želi da pre toga vidi tebe."

"Je li stvaran?"

"Koliko i ja", odgovori Korzenovski.

"To me brine." Olmi se silom nasmeši.

"Ima da ispriča neverovatnu priču." Korzenovski, koji nije želeo da se sada prepušta humoru, pogleda kraj Olmija ka zidu od prirodnog asteroidnog gvožđa, u svoj daleki i razliveni odraz u uglačanoj metalnoj površini. "Izazvali smo mnogo nevolja."

"Gde?"

"Na kraju vremena", odgovori Korzenovski. "Sećam se da sam

pomišljao na tu mogućnost pre više stoleća, kada sam projektovao Put... Tada mi je sve delovalo kao prazna fantazija, da išta što ja mogu da učinim može imati takve posledice... Ali, ta pomisao me je progonila. Napola sam očekivao da će se vratiti neko iz okruga, kao duh."

"I evo ga sada."

Korzenovski potvrdno klimnu glavom. "Nije uperio optužujući prst. Izgleda srećan što se vratio. Skoro kao dete. Pa ipak, plaši me. Sada imamo ogromnu odgovornost." Korzenovski uperi svoje četvrtaste, oštromne oči u Olmija. "Da li bi ti odbio zahtev za pomoć?"

Oلمي automatski odmahnu glavom. Dugovao je Inženjeru više nego što će ikada moći da uzvрати - čak ni pošto ga je ponovo doveo u život. Korzenovski beše uobličio Olmijev život, otvorio mu vidike koje bi inače propustio. Ipak, nije bio siguran kako njegov plan - već čvrst i neporeciv - može da se složi sa planom Korzenovskog. "Uvek sam vam na službi, Ser."

"Jednom, u narednih nekoliko meseci, možda čak i danas ako dođe čas - ako Mirski prenese svoju priču Neksusu jednako jasno kao što je preneo nama - preporučiću da se Put otvori", reče Korzenovski.

Olmijev osmeh bio je bled i ironičan.

"Da, znam", blago primeti Korzenovski. "U ovome smo se uvek razmimoilazili."

Izgledalo je da niko ne razume njegov položaj, čak ni njegov mentor. Olmi nije smatrao da vredi da ga ispravlja. Ipak, nije se uzdržao da bar malo ne izgrdi Inženjera, makar zato da bi se uverio da je sve dobro sagledao.

"Nadam se da ne preterujem ako kažem da niste sasvim nezadovoljni ovakvim preokretom?"

"Ima u tome uzbuđenja i izazova", složi se Korzenovski, "a postoji i mudrost. Očajnički sam se držao mudrosti. Koji od nas je željniji da mu se to čudovište vrati?"

"Koji od nas zaista želi da se suoči sa posledicama?" odvrati Olmi.

Lenijer i Mirski iziđoše iz lifta i priđoše im. Mirski je išao ispred

Lenijera, smešeći se s očekivanjem, i pružio ruku Olmiju. "Nismo se još upoznali", reče on. Olmi čvrsto protrese njegovu ruku. Topla i ljudska.

"Vi ste izvršilac naše dužnosti", reče Mirski i Olmiju ne pođe za rukom da sasvim sakrije reakciju na takav izbor reči. Mirski zastade, zagledavši mu u lice. Koga on to gleda? upita se Olmi. "Vi razumete problem, zar ne?"

Olmi je oklevao s odgovorom. "Možda neke od njih."

"Pripremali ste se?"

Sada se nije postavljalo pitanje da li razume. "Jesam."

Mirski klimnu glavom. "Od vas sam to mogao i očekivati. Jedva čekam da svedočim", dodade on. "Da stvari krenu." I on se udalji od njih sa naglošću koja ih sve zbuni.

Olmi se obrati Lenijeru dok je Rus šetkao kraj vrata koja su vodila u salu Neksusa. "Kako ste?" upita on. "Kako je vaša žena?"

"Dobro je, pretpostavljam, radi na projektu..."

"Upravo je stigla na Čičak", umeša se Korzenovski. "Radi sa Ser Ram Kikurom."

"Hoće li me Nexus saslušati?" upita Mirski, ponovo im prišavši. "Nervozan sam! Možete li to da poverujete?"

"Ne", poluglasno odgovori Korzenovski.

Mirski se iznenada obrati Olmiju. "Vi verujete da će nam se Jarti suprotstaviti", reče on. "I podozrevate da neće biti jedini. Znate da su Talziti ranije bili saveznici Jarta - mislite da su ponovo to postali. Radili ste na tome, zar ne? To sam od vas i očekivao!" ponovi on malopredašnje reči, napeto zureći u Olmija. Olmi potvrdno klimnu glavom.

"Je li to isti onaj Mirski?" upita Olmi Lenijera kada se Rus ponovo udalji u drugi kraj sobe.

"I da i ne" odgovori Lenijer. "Sada nije čovek."

Korzenovski prostreli Lenijera pogledom. "Saznanje ili pretpostavka?"

Lenijer nabra usne. "Ne može biti čovek. Ne posle onoga što je iskusio. A još nam nije sve rekao. Ne znam zbo čega."

"Da li zna - hoće li uspeti?" upita Olmi.

"Ne. Mislim da ne zna." Na Lenijerovom licu se pojavi sanjalački

izraz. "Nikad nisam sreo nikoga nalik na njega. Zavidim mu."

"Možda bi svi trebalo da budemo oprezni u svojim procenama", suvo primeti Korzenovski. "Budući da je među nama jedan anđeo."

Mirski im opet priđ. "Nervozan! Nisam bio nervozan već... veoma dugo vremena." To je divno."

I Korzenovski je postajao sve nervozniji. "Jeste li prevazišli i osećanje zabrinutosti?" upita on.

"Izvinite?" Mirski zastade i pogleda Inženjera sa vrlo zbunjenim izrazom lica.

"Mi smo... ja sam primoran da donesem odluku koju sam pokušavao da izbegnem već četrdeset godina! Ako moramo da se borimo sa Jartima, možda će nastati opšta propast - možda ćemo izgubiti sve." On iskrivi lice. "Uključujući i Zemlju."

"Ja sam mnogo više zabrinut od vas", odvrati Mirski. "U pitanju je mnogo više od jedne Zemlje."

Korzenovski se, međutim, ne odobrovolji. "Ako ste zaista anđeo, Ser Mirski, možda niste zabrinuti za svoju kožu toliko kao mi."

"Anđeo? Jeste li ljuti na mene?" upita Mirski, ponovo smiren.

"Ljut sam zbog ove situacije!" odgovori Korzenovski, uvukavši glavu u ramena. "Izvinite što sam prasnuo." On pogleda Olmija, koji je tokom čitavog razgovora stajao prekrštenih ruku. "Obojicu nas razdiru osećanja. Ser Olmi bi se rado vratio svom poslu, da održi naš Heksamon ucelo u Putu, a ja sam oduševljen mogućnošću ponovnog otvaranja. Onaj deo mene koji se seća Patricije Vaskez..."

Lenijer se skoro trže kada je Korzenovski pogledao prema njemu.

"Taj deo je željan. Ali, ono što žele slabije kontrolisani delovi naše ličnosti, i ono što je dobro po Heksamon, možda su dve vrlo različite stvari, Ser Mirski. Vaši razlozi i ubeđivanje... Prosto sam iznerviran vašim bezbrižnim ponašanjem." Korzenovski pogleda u pod i duboko uzdahnu.

Mirski ništa ne odgovori.

"Zapravo", uplete se Olmi, "pritisci na Heksamon da ponovo otvori Put možda će biti dovoljno jaki i bez vas."

"Hvala na sugestiji", tiho odvrati Mirski. "Ipak, nedostaje mi perspektiva. Moram se oprezno približiti Neksusu." On raširi ruke i pogleda niz svoje telo, još obučeno u planinarsku odeću. "Imati

ograničenja, kanalisano misliti. Divno je ponovo biti telesan! Divlje, napola pijano slepilo... telesni mir."

Zemlja okružena spiralom DNK, simbol zasedanja Neksusa Zemaljskog Heksamona, pojavi se kraj vrata koja su vodila u salu. Delimičnjak premijera, Drisa Sandisa, materijalizova se kraj simbola.

"Pun sastav", reče delimičnjak. "Molim da sada uđete i položite zakletvu."

Mirski ispravi ramena i nasmeši se, prolazeći prvi kroz vrata. Lenijer je oklevao u pozadini, pa uđe posle Korzenovskog i Olmija. Dok su ga vodili do njegovog mesta u donjem krugu, sećao se vremena kada je svedočio pred Neksusom Beskonačnog Heksamona u Osnom Gradu. Sada mu to nije izgledalo tako davno. Tada su Zemljine rane bile sveže i duboke, gotovo smrtonosne.

Mirski je strpljivo stajao u prstenastim trakama svetlosti koje su označavale mesto za svedoka, kraj platforme premijera. Predsednik Faren Siliom zauzimao je platformu kraj premijerove. Lenijer pogleda ucrtavač kraj svog sedišta, svestan da bi ga to iskustvo verovatno ponovo iscrplo, ali spreman da vidi šta će Mirski reći ovog puta, i gde će biti opširniji.

Predstavnik korporeala ortodoksnih Naderita, koji je sedeo kraj njega, učtivo mu se nasmeši, ucrtavajući učtivo pitanje o Lenijerovim godinama. "Ja sam sa Zemlje", odgovori on.

"Razumem", reče predstavnik korporeala. "Znate li nešto o ovom svedočenju?"

"Nije pošteno da pričam unapred", zaverenički odgovori Lenijer. "Ipak, spremite se za najveću vožnju svog života."

30. GEA

Kirgiz u crnom vunenom kaputu predsedavao je suđenjem u šatoru ekspedicije, sedeći prekrštenih nogu usred kruga sastavljenog od njegovih vojnika, Oresije, Džamal Ate, Demetriosia i Lugotriksa. Rita je sa ostalima stajala van kruga, ruku vezanih tankim ali jakim konopcem. Žene su očito u vojnoj ekspediciji predstavljale neprirodnu pojavu; nisu verovali da je ona jedan od vođa, i niko ih nije mogao ubediti u suprotno.

U krug je ušao prevodilac, nizak i žilav, obučen u neurednu uniformu u savremenom Severuskom stilu, sa podsečenom kragnom i čvrsto obmotanim obojcima iznad plitkih cipela. Onaj Kirgiz nalik na bika, u crnom kaputu, govorio je, a prevodilac je prenosio njegove reči na običan helenski.

"Ja sam Batur Čingiz. Ja kontrolišem ovaj kvadrat trave u ime svojih cenjenih gospodara, Rusa iz Azovske Mišne. Vi ste uljezi. Moram da znam vaše razloge, kako biH ih radiom preneo svojim gospodarima. Hoćete li mi objasniti?"

"Došli smo u naučnu ekspediciju", odgovori Oresija.

Prevodilac se nasmeši, pre nego što je ovo preveo na kirgiski. Batur se takođe nasmeši, pokazujući jednake, žute zube.

"Nisam ja glup. Svakako biste tražili od naših naučnika da vam to obave, ne biste rizikovali svoje živote."

"Stvar je bila hitna", objasni Oresija.

"Šta je sa onim crnim, sa arabiosom. Šta on kaže?"

Džamal Ata klimnu glavom Baturu. "Saglasan sam."

"Sa kim, sa mnom ili belokožim vođom?"

"Mi smo na naučnoj ekspediciji."

"Ah, znači tako. Prijaviću da lažete, a oni će mi reći da vas ubijem, ili možda da vas strpam u kaveze i pošaljem u Mišnu. Jeste li vi deo pobune u Askandergulu? On, naravno, misli", dodade prevodilac, "na Aleksandreju."

"Ne razumem", odgovori Oresija.

"Da li možda bežite iz Palate, kukavice u potrazi za skloništem na našim prostranim teritorijama?"

"Ne znamo skoro ništa o pobuni,"

"I mi smo dobili vesti tek pre nekoliko sati." Kirgiz ispravi svoja široka ramena i podiže bradu, zureći u njih preko ravnih smeđih obraza. "Mi ovde nismo glupogovornici. Misli na varvare", ponovo dodade prevodilac. "Imamo radio, i u dodiru smo sa našim tvrđavama. Čak se i kupamo kad su reke pune ili smo u garnizonu."

"Osećamo dužno poštovanje prema valjanim kirgiskim vojnicima, saveznicima Rusa iz Azovske Mišne", reče Ata, pošto je pogledao Oresiju. "Mi jesmo uljezi, i ponizno vas molimo za milost, a sigurni smo da će nam pod nebom boga i travom Jašućih đavola, veliki konjanici Batura Čingiza to pružiti." Oresija začkilji, ali se ne pobuni zbog Atinog oprobavanja diplomatije.

"Prijaju mi vaše ljubazne i razumljive reči. ali nije moje da dodeljujem milost. Ja sam, kao što kažeš, vojnik, a ne gospodar. Ali, dosta je bilo. Možete li mi objasniti pre nego što zatražim naređenja u vezi sa vama?"

Rita zadrhta. Bili su joj oduzeli ključnjaču kad su ih izvukli iz pčeloleta; nije imala pojma šta se dešava sa kapijom, ali, spuštala se noć. Više od svega, želela je da bude daleko odavde, oslobođena odgovornosti prema baki, prema Akademiji i prema Njenoj Carskoj Hipseloti - šta god da joj se sada dešava...

Bila je užasnuta. U proteklih nekoliko sati imala je vremena da shvati neke činjenice koje do tada beše zanemarivala. Ona je smrtna; ovi ljudi će je rado ubiti, kao i sve njene saputnike. Lugotriks je ne može zaštititi, mada će, kada kucne čas - ako kucne - u uzaludnom pokušaju da je spase jurnuti da umre prvi.

Ova situacija bila je njeno delo. Nije mogla da tek tako prebaci krivicu na svog oca ili Patrikiju. Pristala je da pođe; ishod nošenja vesti Kleopatri nije se mogao predvideti, ali...

Ona uzdrhta.

Kirgiske trupe behu ih iščuškale i izgurale iz šatora, u na brzinu načinjen zaklon od šatorskih motki i platna izvučenog iz njihovog prtljaga u teretnom galeboletu. Zaklon nije imao krov; ležao je otvoren pod hladnim vetrom i sve dubljom tamom. "Mislim da smo mrtvi", promrmlja Ata dok su kirgiski pešaci podizali i pričvršćivali poslednji komad platna, posmatrajući ih uskim, radoznalim očima.

Zatvor im je u najboljem slučaju bio tanušan, ali, nisu se usuđivali ni da dodirnu platno; stekli su, uz pomoć pokreta pušaka i ruku koje su dodirivale tkaninu, utisak da meci čekaju svakog ko napravi ispupčenje na zidu.

Rita beše čučnula u prašinu, prebacivši ruke preko kolena, i umorno protrljala lice. Čitavo telo ju je bolelo; bila je to posledica mnogih sati straha. Očajnički je želela da piški, ali još niko iz zatvora nije se postarao za odgovarajući kutak, a ona je bila suviše besna i zbunjena da bi bila prva. Ipak, uskoro će možda morati.

Ona začkilji prema zvezdama, jasnija nego ikada u životu, i oseti kako joj se njihova hladnioća upija u lice. One ne znaju, i nije ih briga.

Apsolutne stvari nisu bile važne; dokle doseže moć boginje kao što je Atena? Izgledala je potpuno nemoćna van Gee. Uteha molitve malo joj je značila ako će uskoro morati da umre, i to u neudobnosti i sramoti, daleko od Rodosa.

"Prokletstvo, moram da piškim", glasno reče ona. Džamal Ata se zapilji u nju, mršteći tamne obrve.

"I ja", reče on. "Hajde da..."

Rita ga, međutim, nije slušala, zapanjena nečim iznad njegove glave - blistavo zelenom pravom linijom, jednom, neprekinutom, nemom.

"... odredimo prostor tamo preko..." nastavljao je Ata.

Linija je glatko preletela preko njihovog zaklona; nije mogla da proceni je li bila veoma blizu ili veoma daleko. Sa njom se ukrstila druga zelene linija, i zajednički su prenele mesto spoja do ivice zaklona. Odjednom su izgledale vrlo blizu.

Kapija. Nešto se dešavalo kod kapije.

Linije bhū nestale sa vidika. Nije se čuo nikakav neobičan zvuk van zaklona - ljudi su i dalje razgovarali grlenim zvucima; čizme su greble po prašini, trava je šuškala pod svežim večernjim vetrom. Tama je bila skoro potpuna. Rita oseti zadah vlažne prašine, uplašениh ljudi i zelenila stepe.

Kao automaton, pošla je za Atom u ugao određen za toalet, označen linijom ugaženom u prašini. Svukla je pantalone i olakšala se. Nekoliko muškaraca je pogledalo prema njoj, nikada suviše

uplašeni da uhvate pogled na žensko tlo. Dok je navlačila pantalone, izišla je iz označenog prostora i pažljivo pogledala sapatnike u zaklonu. Stajali su obeshrabreno, opuštenih ruku, lica jasno ocrtanih pod mladim mesecom i svetlošću zvezda.

Na ovo se sve svelo. Zaista, sada se nadala da će nešto ipak proći kroz kapiju. Možda bi im to bila jedina šansa da se izvuku.

Je li zelena svetlost bila stvarna, ili su je oči zavarale?

Nepokretno je stajala nekoliko minuta, ruku zavučenih pod jaknu, dok joj je hladnoća isisavala snagu i ledila lice. Platno zaklona se nape i nadu pod naletom vetra; očekujući metak, trgla se kada joj je kap kiše pala na očni kapak. Crni zid oblaka nečujno je skliznuo preko meseca. Jedva da je mogla išta da vidi. Pale su nove kapi. Osluškivala je zvuke van zaklona, iznenada napeta i naježena. Nikakvih glasova. Čak ni trupkanje ili rzanje konja koji se žale na vlagu. Tama, retka kiša i vetar koji je nadimao platno.

A onda, mesec sinu kroz pukotinu. Kraj nje je stajao Lugotriks, ogroman i mračan. Ništa ne govoreći, dodirnuo ju je po mišici i pokazao nekuda iznad pregrade sa leve strane. Nešto visoko, u obliku mača, široko kao raširene ruke, nadvijalo se nad njihov krhki zatvor. Rubovi su mu se talasali kao voda. Brzo i glatko, povilo se ustranu i nestalo im sa pogleda. Smrt, pomisli ona. Izgleda kao smrt.

"Kirgiz?" tiho je upita Kelt. Izgledalo je da niko drugi nije primetio.

"Ne", odgovori ona.

"I meni se čini", promrmlja Lugotriks. Rita pokuša da pronade Oresiju ili Džamala Atu pod privremenom svetlošću; bili su skriveni među ostalima. Pre nego što ih je ugledala, meseca ponovo nestade.

A onda je prepade stravična buka cepanja sa svih strana. Ona kriknu i posegnu za Lugotriksom, ali njega nije bilo. Zaklon od platna pretvarao u krpice. Vetar prodre unutra, trag prolaska nečeg ogromnog. Nokti joj se zabiše u leđa, isteravši joj dah; jedan, pauza, dva, pauza, tri i četiri i pet. Nije mogla da padne. Lugotriks je cvilio negde u blizini, kao pretučen pas, zvuk kojeg nikad ranije nije čula od njega. Zabačene glave, razjapljenih ustiju, vrata i potiljka položenih na nešto ledeno hladno, još jednom je ugledala prave zelene linije kako prolaze nebom.

Nešto ju je podiglo. Imala je utisak da je trava postala ogromna i metalna; logor je bio prepun čeličnih oštrica, savitljivih i zanjihanih, sa ivicama koje su se talasale kao voda, a na vrhu su nosile glatke zelene štitove ili kacige. Leđa joj se ukočiše i ona požele da vrisne, ali svi mišići bili su joj nepokretni. I dalje je mogla da vidi, ali postepeno je shvatila da gubi sposobnost da misli.

Činilo joj se da to traje vrlo dugo, videla je sve i ništa; mogla je isto tako da bude i mrtva.

31. GEA

Ključnjača joj se pojavi u rukama i umiri je. Prepoznale su se; i u tom času to je bilo dovoljno. Potom ključnjača ponovo nestade, strašno nedostajući Riti.

Nemalo vremena kasnije, ali ipak kasnije, ona shvati da joj je ključnjača rekla da je kapija potpuno učvršćena, u "trgovinskoj širini". Bilo je i drugih kapija. To je, međutim, nije umirilo.

Lugotriks je stajao nag između dve ogromne zmije-mača, sa tačkama zelene svetlosti na ruci i butini.

Jesi li u nekoj vezi sa ovim čovekom?

Da.

Da li ti je potreban?

Da.

A ostali?

Ona pomisli na Demetriosu i Oresiju.

Njih su spasli.

Pitala se šta će se desiti ostalima.

Nije je tešilo to što je bila u središtu pažnje. Neko vreme bilo je mnogo nje, a neke od tih ličnosti bile su podvrgnute neprijatnim iskustvima. Samo se toga sećala. Telo joj nije bilo povređeno.

Nije imala privatnosti.

Pitali su je da li je Atena otvarala kapije ka Gei; ili Izida, ili Astarta. Rita je odgovorila odrečno. Nije verovala u takve stvari, da bogovi zaista postoje. To ih je zainteresovalo. Jesu li bogovi izmišljeni pratiodci koji vas teše pred mogućnošću umiranja?

Nije znala šta da odgovori.

Ti nisi načinila ključnjaču.

Nije bio potreban odgovor. To je ionako bilo jasno.

Kako si je našla?

Ispričala je.

Poverovali su joj.

Veoma su se zainteresovali za sofu.

Mrtva je, obavesti ih Rita.

Ti si od nje.

Opet nije bio potreban nikakav odgovor.

Neko vreme duboke neudobnosti, gore od bola.

Gotovo da je bilo vredno prepatiti to da bi osetila prolazak vremena.

Bez sećanja, stajala je na mestu pod plavim nebom i neravnim mermerom koji je gledao ka moru.

To je nestalo, pa se vratilo, i sada je bila znatno mlađa, stojeći u svetilištu Atene Lindije. Sećala se svega, čak i svog života posle tog trenutka. Kraj nje je stajao mladić, neodređeno lep; lice mu nije bilo jasno ocrtano. Nosio je belu platnenu košulju i tamne pantalone čije su nogavice bile rasečene i podvezane; kao ribar, ali, ipak, nije to bio. Ona se upita je li joj to ljubavnik, ali nije bio; niti je bio prijatelj.

"Je li ti ovo prijatno?" upita on, hodajući oko nje. "Molim te da budeš iskrena."

"Ne boli."

"Nadam se da ćeš nam oprostiti što smo ti se nametnuli. Retko smo imali prilike da radimo direktno sa tvojom vrstom. Prema tebi su se grubo ponašali."

Ništa nije oprostila. Bila je suviše zbunjena za takve učtivosti.

"Da li bi više volela da imam ime?"

"Ionako te ne poznajem."

"Da li bi volela da ostanemo ovde?"

Izgledalo je mudro dati potvrđan odgovor. Ona klimnu glavom, uživajući u suncu na licu i hladnom smirenju napuštenog hrama u stenju. Nije verovala da je zaista tu.

Ja sam Rita, reče ona u sebi. Živa sam. Možda sam prošla kroz kapiju.

Možda je baka došla iz Hada.

32. ČIČKOV GRAD

Iz razloga jasnih samo njemu i njegovom zastupniku, predsednik je odlučio da ne obitava u zvaničnim odajama Neksusa ispod kupole. Umesto toga, odabrao je privremeno boravište u malom, jednostavno uređenom stanu u zgradi Putovanja Broj Pet, kraj arboretuma, na kilometar od kupole. Četiri sata nakon svedočenja Mirskog, Faren Siliom je primio u audijenciju Korzenovskog, Mirskog, Olmija i Lenijera. Ponašao se upadljivo zvanično. Kao da je jedva suzbijao bes.

"Izvinite što sam toliko otvoren", ucrtala on Korzenovskom. "Nikada nisam, od kako postojim u Putu i sada kraj Zemlje - nikada nisam video tako izdajničkog prevrtljivca među uvažanim građanima Heksamona."

Korzenovski se lako nakloni, ukočenog lica. "Podneo sam ove zahteve uz mnogo oklevanja, i pod pritiskom", odgovori on. "To bi trebalo da je jasno."

"Siguran sam da čitavom Neksusu treba sednica pod Talzitom", nastavi Faren Siliom, pritiskajući vrh nosa. Predsednik pogleda Lenijera, naizgled ga otpisa uz treptaj, a onda usmeri svu pažnju na Mirskog. "Heksamon smatra sebe naprednim društvom, ma koliko ograničenja nametnuli sami sebi... Ali, veoma mi je teško da poverujem da naš rad može imati tako dalekosežne posledice."

"Stavljeni ste pred težak problem", složi se Mirski.

"To vi kažete. Ipak, nismo ni mi potpuna nevinašca. Dobro se sećam kako je Olmi zavarao Gešele pre više godina, kada nam je vratio Inženjera. Pomagali su mu svi istinski Naderiti. Ali, je li ovo druga vrsta varke, neka druga manipulacija?"

"Istinitost moje priče trebalo bi da je očigledna", odvrati Mirski.

"Ne toliko nekome ko je proveo poslednjih deset godina boreći se protiv plime simpatija za ponovno otvaranje Puta. I to rame uz rame s Inženjerom, mada je u to sada teško poverovati."

Lenijer proguta knedlu. "Mogu li da sednem?" upita on.

"Svakako", odgovori Faren Siliom. "Od besa sam zaboravio na pristojnost." Predsednik naredio da se stvori fotelja za Lenijera, a

potom zatraži sedišta i za ostale. "Razgovaraćemo duže vremena", dobaci on Korzenovskom. "Ja sam razumno praktičan čovek", nastavi Faren Siliom, "onoliko praktičan koliko može biti političar zadužen za naciju sanjara i idealista. Heksamon veruje da je takav; bio je takav stolecima. Ali, takođe smo bili i tvrdoglavi, snažni i puni volje. Jednom smo se suočili sa izazovom Puta. Skoro da smo izgubili od Jarta, ali oni su od tada imali na raspolaganju decenije, da poboljšaju svoju taktiku. Svi verujemo da su dosad okupirali čitav Put - je li tako?"

Lenijer se jedini uzdrža od potvrđivanja. Osećao se kao patuljak među džinovima; opet star, peti točak.

"Razumete li onda moju zbunjenost?" upita Faren Siliom Korzenovskog.

"Da, razumem, Ser Predsedniče."

"Onda mi objasnite. Bili ste ubeđeni... Kunete li mi se Dobrim Čovekom, Zvezdom, Sudbinom i Pneumom, da niste upleteni u zaveru za ponovno otvaranje vašeg dela, i da niste nekako iskonstruisali čitavu ovu priču?"

Korzenovski je nekoliko trenutaka uvređeno posmatrao Predsednika. "Kunem se."

"Žalim što sam doveo u pitanje vašu iskrenost, Ser Korzenovski, ali moram da budem potpuno siguran. Niste od ranije znali za povratak Ser Mirskog?"

"Pomalo sam očekivao nešto ovakvo; ipak, ne mogu reći da sam i verovao da će se desiti. Ne, nisam od ranije znao."

"Ubeđeni ste da je Put naneo tu štetu?"

"Ne štetu, Ser Predsedniče", umeša se Mirski. "Smetnju."

"Svejedno. Ubeđeni ste?" Prdsednik je oštro posmatrao Korzenovskog.

"Da."

"Shvatate da većina predstavnika korporeala i senatora gaji najdublje poštovanje prema vama, ali da se u ovom slučaju mora posumnjati u vaše motive. Proveli ste najveći deo života stvarajući mašineriju u šestoj komori, i Put. Mora da osećate sasvim razumljiv ponos što ste promenili tok istorije Čička. Bilo bi razumljivo da osećate kako vam je od reinkarnacije i od Odvajanja ugled opao. Ja,

lično, svestan sam da niste imali nikakve veze da ohrabrivajem naših neo-Gešela." Sada već smireniji, Predsednik protrlja ruke i sede sa njima. "Ako otvorimo Put, hoćemo li se naći u ratu sa Jartima, Ser Olmi?"

"Verujem da hoćemo."

To je to, pomisli Lenijer.

"A ako ne otvorimo Put, Ser Mirski, već samo izvršimo pripreme da ga zatvorimo sa našeg karaja, hoćemo li blokirati daleke, plemenite napore naših potomaka?"

"Potomaka svih inteligentnih bića u našem svemiru, Ser Predsedniče. Da."

Faren Siliom se zavalu u naslonjaču i zatvori oči. "Mogu da ponovo vidim delove vašeg svedočenja. Siguran sam da većina predstavnika korporeala i senatora u ovom trenutku čini isto." On iskrivi lice. "Procedura glasanja biće krajnje komplikovana. Nikada još nismo organizovali plebiscit kompletnog Heksamona. Razumete li koliki su to problemi?"

Mirski odmahnu glavom.

"Dozvolite da ih nabrojim. Sistem glasanja na Čičku i u orbitirajućim okruzima veoma se razlikuje od onog na Zemlji. Većina građana Zemlje mora da glasa fizički. Bili bi potrebni meseci da se takvo glasanje pripremi; za to, naprosto, nismo spremni.

Svaki građanin u svemiru mora da usnima posebnog delimičnjaka u mens publica gradske memorije. Delimičnjaci se potom stapaju u jedinstvenu celinu, koristeći metode koje je ustav Heksamona strogo zacrtao, i mogu da glasaju za dva ili tri sekunda o svakom pitanju, iako po zakonu imaju više vremena da donesu odluku. Građani, ukoliko žele, mogu da osavremenjuju svoje delimičnjake svakog dana, kako bi ovi sadržavali promene ličnih stavova; ali, delimičnjaci ne mogu da menjaju mišljenje sami od sebe.

To su, ipak, tehnička pitanja. Što se tiče problema javne politike, ako bi otvorili Put samo da ga uništimo, to ne bi odgovaralo onima koji žele da Put ostane zatvoren i da se izbegne sukob sa Jartima. Svakako ne bismo zadovoljili ni one koji žele da ponovo zauzmemo Put. A Jarti će se svakako žestoko opirati našim naporima. Za njih Put možda znači više nego što je nama ikada značio; oni su uvek

izgledalil mnogo usmereniji u svojim naporima. Jesam li u pravu, Ser Olmi?"

"Jeste."

Faren Siliom prekrsti ruke. "Ne znam šta će građani Zemlje misliti o ovom problemu. Čak ni da li su sposobni da steknu neko mišljenje. Za većinu Starih Urođenika, Put je u najboljem slučaju vrlo maglovita predstava. Građani vezani za Zemlju još nemaju direktan pristup opširnim gradskim memorijama i bibliotekama. Ipak, podozrevam da će se neo-Gešeli pozvati na zakone o Oporavku i time potpuno isključiti Zemlju iz glasanja... Što bi bilo izuzetno neukusno."

"Senatori Zemlje će im se žestoko odupreti", primeti Lenijer.

"Zakoni Oporavka davno nisu korišćeni, ali još važe." Faren Siliom podiže ruke, sa mračnim izrazom lica. "Koliko ja sada mogu da procenim raspoloženje Heksamona, oni koji žele ponovno otvaranje Puta otrilike su jednako brojni kao oni koji to ne žele. Socijalna grupisanja i mešanja u ovakvim slučajevima nisu retki; brzo stvaranje grupa moći... možda čak i dominacija neo-Gešla u Neksusu. Neo-Gešeli me mogu primorati da delujem onako kako oni odluče, ili da dam ostavku i pustim ih da formiraju novu vladu. To nisu baš vaši problemi, prijatelji moji, ali vi mi ih donosite, i ne mogu reći da sam vam zahvalan na tome. Niti mogu reći kako će se glasanje odvijati. Suočeni smo sa nizom problema, nizom odluka, i sada kad je duh ponovo ispuzao - ili iskočio - iz svoje boce..."

Faren Siliom ustade i ucrtla zahtev monitorima u stanu. "Ako biste mogli da ostanete još nekoliko minuta, gospodo, uredio sam da nam se pridruži još jedan Stari Urođenik. Ser Mirski ga se možda seća. Bili ste kolege vojnici, tokom invazije na Čičak od strane snaga Sovjetskog Saveza, pre Odvajanja... pre Smrti. On se posle Odvajanja vratio na Zemlju, i živi u onome što sada zovemo Anatolija."

Mirski potvrdno klimnu glavom, smirenog lica. Lenijer pokuša da se seti preživelih Rusa koji su radili sa Mirskim i oko njega, ali u svom sećanju nađe samo nekoliko lica labavo s njim povezanih. Oštri, jetki zampollit Belozerski... smireni, hladni, ukleti Vjelgorski, stariji inženjer Pritikin.

Monitor se osvetli i Faren Siliom naredi da se otvore ulazna vrata.

"Gospodo, ovo je Ser Viktor Garabedijan", saopšti on sa izrazom pobedonosnog iščekivanja. Veruje da će razobličiti Mirskog, pomisli Lenijer.

Garabedijan uđe u sobu, sedokos, mršav, pomalo pogrbljen. Ruke su mu bile izbrazdane strašnim ožiljcima, a oči napola zatvorene, pune bola. Lenijer je istog časa mogao da pročita njegovo stanje. Talzitom pročišćeno oštećenje zračenjem... mora da je pokušao da se vrati u Sovjetski Savez pre više decenija.

Garabedijan se osvrnu po sobi, očito nespreman za ovaj sastanak. Pogled mu sinu na Mirskog i licem mu prelete ironičan osmeh. Mirski je delovao ošamućeno.

"Druže generale", oslovi ga Garabedijan.

Mirski ustade i priđe starcu. Za trenutak su stajali licem u lice, a onda Mirski raširi ruke i zagrlji ga. "Šta ti se desilo, Viktore?" upita on na ruskom, držeći starca ispruženim rukama.

"Duga priča. Očekivao sam još jednog starca. Nisu mi rekli da izgledate isto. Ser Lenijer, koga poznajem, izgleda dostojanstveno, a ne kao mladić."

Faren Siliom ponovo prekrsti ruke. "Trebalo nam je nekoliko sati da pronađemo Ser Garabedijana."

"Živim najbliže Jermeniji što se sme", objasni Garabedijan Mirskom. "Domovina će biti očišćena za nekoliko godina, i moći ću da se vratim. Radio sam kao policajac u snagama Sovjetskog Oporavka... borio sam se protiv Heksamona u pokretu za oslobođenje Jermenije... I nije bio neki rat, kao deca koja se štapovima bore sa lekarima i učiteljima. Kada se to završilo, postao sam farmer. Gde ste vi bili, druže generale?"

Mirski se osvrnu po sobi, očiju punih suza. "Prijatelji, Viktor i ja moramo da porazgovaramo."

"Žele da ti postavim neka pitanja", reče Garabedijan.

"Da, ali nas mo. Izuzev tebe, Geri. Hoćeš li da pođeš sa nama? Treba nam soba." On pogleda Predsednika.

"Možete uzeti jednu od mojih radnih odaja", reče Faren Siliom. "Snimaćemo vaš razgovor, naravno..."

Lenijer primeti promenu u izrazu Mirskog. Sada je delovao oštrije, više nalik na sokola, manje snužden; mnogo više je ličio na Pavela

Mirskog kojeg je poznavao na Kamenu pre četiri decenije.

"Voleo bih da za trenutak porazgovaram sa Ser Lenijerom, a onda će vam se pridružiti", reče Korzenovski.

Dvojica Rusa iziđoše iz sobe. Predsednik, lično, odvede ih do drugog dela svog privremenog boravišta.

"Ser Lenijer?" upita Korzenovski.

"On jeste Mirski", odvrati Lenijer.

"Jeste li sumnjali?"

"Nisam."

"Ali, ovo je dodatni dokaz?"

"Za Predsednika", odgovori Lenijer. "Mora biti definitivni dokaz."

"Predsednikovi rezervoari sumnje su ogromni", tiho reče Olmi. "Mogu se meriti samo sa njegovom političkom efikasnošću."

Predsednik se srete sa Lenijerom u prostranom cilindričnom holu i klimnu mu glavom. Osećajući se nelagodno, Lenijer pođe za Mirskim i Garabedijanom u radnu sobu i stao kraj njih. Iz poda se podiže mali okrugli sto sa nekoliko bezobličnih stolica. Soba je blago mirisala na čist sneg i borove; ostatak nekog prethodnog uređenja, pomisli Lenijer.

Garabedijan je stezao kapu u čvornovatim ružičasto-belim rukama i gledao svog starog druga detinjastim pogledom starih i umornih očiju, lišenih svakog osećanja sem nekog ošamućenog čuđenja.

"Geri, Viktor je bio sa mnom kada su trupe Svemirskog Udara napale Krompir - to jest, Čičak", objasni Mirski. "Bio je sa mnom kada smo se predali... Savetovao me je u teškim vremenima koja su usledila... Poslednji put sam ga video kada sam se javo da otputujem sa Gešelskim okruzima. Preživeo si teška vremena, Viktore."

Garabedijan je i dalje zurio u njega, opuštenih usana, a onda se obrati Lenijeru. "Gospodine", reče on nesigurnim engleskim, "vi niste ostali mladi. Neki jesu, ali drug general Mirski..."

"Nisam više general", tiho primeti Mirski.

"Nije se promenio ni malo, osim..." Garabedijan ponovo začkilji u Mirskog i nastavi na ruskom. "Kad su pucali u vas, gospodine,

promenili ste se. Postali ste odlučniji."

"Od tada sam bio na vrlo dugom putovanju."

"Ljudi koji su me doveli ovamo... retko ih viđamo u Jermeniji. Dolaze da okončaju naše male ratove, da zaustave boleštine, da oprave opremu. Mi smo kao deca. strašno smo ih mrzeli. Želeli smo da nas ostave na miru."

"Razumem", reče Mirski.

"Ovog puta me nisu zamolili... Pavele." Starcu kao da je bio potreban napor da oslovi Mirskog po imenu. "Došli su i rekli mi da sam potreban. Rekli su mi da sam svedok. Bili su kao policija u stara vremena." On podiže glas. "Kako mogu da se ponašaju prema nama kao prema deci? Mi smo patili! Toliki su umrli."

"Kako si ti patio, Viktore? Pričaj mi."

Lenijer primeti da lice Mirskog ponovo postaje ljubazno i prijemčivo, i toliko uzdrhta da je stegao vilične mišiće. Mirski spusti ruke Garabedijanu na ramena. "Pričaj mi."

"Ništa nije kao nekad", započe Garabedijan. "Ništa više neće biti kao nekad. To je i dobro i loše. Čini mi se da sam čitavog života bio zbunjen, pošto sam video ovo, a onda se vratio u selo gde su živeli moji dedovi. Pošto sam se borio protiv Heksamona, pošto sam izgubio..."

"Da?"

Garabedijan podiže ruke. "Zašli smo u zatrovane predele. Tle je postalo kao otrovna zmija. Ujelo nas je. Izvukli su nas anđeli Heksamona. Izvinili su se što nam nisu dali nova tela. Nisam mogao da idem kući. Tamo ničeg nije bilo. Pošao sam u Jermeniju... sada je zovu Severna Anatolija. Nema nacija, kažu. Nema frakcija. Samo građani. Bio sam farmer i zasnovao sam porodicu. Svi su poginuli u zemljotresu."

Lenijera obuže poznato osećanje praznine u želucu. Nismo mogli sve da spasemo.

"Gajio sam konje. Pridružio sam se jednoj jermenskoj grupi za samozaštitu od Turaka. Potom su Turci sklopili mir, i zajedno smo se borili protiv useljavanja iranskih uzgajivača opijuma. Heksamon se opet upleo i izvukao nas... Potom su dali ljudima nešto što je opijum učinilo beskorisnim."

Mirski pogleda Lenijera.

"Neku vrstu imunizacije, blokadu..." objasni Lenijer. Vrlo malo je znao o tom delu Oporavka. Mirski klimnu glavom.

"Nastavi."

"Bio je to dug život, Pavele. Propatio sam i video mnoge kako umiru, ali do sada sam zaboravio veliki deo bola. Vidim tebe, tako mladog. Jesi li to zaista ti?"

"Ne, nisam", odgovori Mirski. "Nisam isti onaj kojeg si nekad poznao. Živeo sam mnogo duže od tebe, Viktore. I ja sam mnogo šta video, pobeđe i poraze."

Garabedijan se blede osmehnu, odmahujući glavom. "Sećam se Sosnickog. Bio je dobar čovek. Često mislim da bi nam koristio u Jermeniji... Ja, Jermenin, mislim tako nešto o jednom Belorusu! Sve se okrenulo naopačke, Pavele, i još uvek je naopačke. Mrzeo sam Turke, a sada sam oženjen Turkinjom. Sitna je i smeđa i ima dugu sedu kosu. Nije devojka iz grada, kao moja prva žena, ali podarila mi je divnu kćer. Sada sam farmer, gajim posebne vrste biljaka za Heksamon."

Lenijer se seti Franta, farmera na Timblu, matičnom svetu Franta, kako hodaju kroz polja i gaje biološki izmenjene useve da ih izvezu u Put.

"Da li si to želeo?" upita ga Mirski.

Garabedijan sleže ramenima, a onda se ironično nasmeši. "To je život", reče on, pa zgrabi Mirskog za levu ruku i upre u njega prst prekriven ožiljcima. "Ti! Ti moraš da mi pričaš."

Mirski vragolasto pogleda Lenijera. "Ovog puta ću pričati rečima", napomenu on. "Geri, ti sada moraš da se vratiš ostalima. Viktore, reci Ser Lenijeru. Jesam li ja Pavel Mirski?"

"Kažeš da nisi baš on", odgovori Garabedijan. "Ali, ja mislim da jesi. Da, Ser Lenijere. Ovo je Pavel."

"Reci to Predsedniku."

"Hoću", složi se Geri.

Mirski se široko nasmeši. "A sad sedi, Viktore, jer sumnjam da ćeš poverovati šta se sve desilo ovom malom Ukrajincu iz grada..."

33. ČIČKOV GRAD

Samo mali deo rasprave u Neksusu održavao se u realnom vremenu. Korzenovski i Mirski odgovarali su na pitanja i detaljno raspravljali o problemu unutar izdvojenog ogranka Neksusa u Čičkovoju gradskoj memoriji; Lenijer je "slušao" raspravu. Sati rasprava i razmene podataka bili su sabijeni u sekunde.

Rasprava nije bila ni izdaleka onako iscrpljujuća kao što bi bila na otvorenoj sednici. Učestvovali su Gešeli, neo-Gešeli i svi Naderiti osim najortodoksnijih; sve zajedno, trajala je tri dana. Izgledalo je kao da traje nekoliko meseci. Nije zanemaren ni jedan aspekt ponovnog otvaranja Puta, nije ostao neistražen ni jedan detalj.

Podneseni su predlozi u takvom rasponu da se Lenijeru vrtelo u glavi; neke lučonoše - ako se ijedan član Neksusa mogao nazvati lučonošom - želeli su da se Put otvori, očisti od Jarta, a potom da se ljudska hegemonija još više raširi, otvaranjem novih izvora na svakih desetak kilometara, utvrđivanjem velikih prostranstava pre nego što Jarti ili neke druge snage uspeju da ih ponovo istisnu. Drugi su se podsmevali grandioznim planovima; treći, uglavnom kolege Korzenovskog koje su i obitavale u gradskoj memoriji, decenijama pa čak i stolecima, teoretisali su kako Put može biti uništen spolja, bez ponovnog otvaranja.

To je ukazivalo na dve mogućnosti: oni koji žele da unište Put mogu to učiniti ne rizikujući sukob sa Jartima; a ako Put bude ponovo otvoren i Jarti poraženi, oni bi mogli da se osvete uništavajući ga spolja. Mirski je u svemu tome ispoljio još neke svoje osobine i sposobnosti, pokazavši kompleksnom matematikom - jednačinama zbog kojih se čak i Korzenovski namrštio - da je to malo verovatno.

Rus je tokom rasprave izgleda bio u svom elementu. Nivo diskusije bio je obično daleko van Lenijerovog razumevanja, uprkos tome što mu je um bio proširen dodatnim talentima - bila je to usluga koju nikada ranije nije koristio.

Ali, Lenijer beše osetio nešto što možda nije bilo toliko očito ni senatorima ni predstavnicima korporeala. Čak i oni koji su se

užasavali ponovnog otvaranja gajili su duboko strahopoštovanje prema Putu. Put je bio njihov svet; većina ih je odrasla u njemu, i sve do Odvajanja većina nije ni znala za drugi način života. Rasprava, ma koliko žučna, bila je jednostrana; pitanje uskoro više nije bilo da li ponovno otvarati Put, nego šta činiti kada se Put ponovo poveže sa Čičkom.

Sada se behu okupili na fizičkom zasedanju kako bi čuli šta će Neksus preporučiti Heksamonu. Osim toga, glasaće se da li čitavo pitanje, zajedno sa preporukom Neksusa, treba izneti pred Heksamon u celini, ili ograničiti glasanje na mens publica Čička, ili započeti obrazovnu kampanju na Zemlji i odložiti glasanje dok se taj posao ne završi, što bi moglo potrajati godinama.

Lenijer je sam ušao u salu Nerksusa; Mirski, Korzenovski i Olmi behu ušli pre njega, na neku prethodnu raspravu sa Predsednikom. Odaja je bila prazna, osim dvoje predstavnika korporeala na drugom kraju kruga koji su razmenjivali ucrtane simbole. On zastade u prolazu, neobično smiren. Još je bio daleko od razumevanja čitave stvari, ali, otkako se ispovedio Mirskom, više nije osećao unutrašnje komešanje, tamnu, zbunjujuću iscrpljenost.

Ranije tog dana, nekoliko sati obilazio je grad u trećoj komori, odvezavši se vozom do glavne biblioteke gde je jednom proveo sate učeći ruski, i gde je Mirski bio ubijen i spasen. Biblioteka je ponovo aktivirana pre trideset pet godina; sada je bila puna zaposlenih ljudi, jer je njena prostrana odaja sa ucrtavačima i sedištima često opsluživala stotine korporealnih naučnika odjednom. Biblioteka je bila sagrađena otprilike u isto vreme kada i kupola Neksusa. Ono što je nekada delovalo veličanstveno, tuđinsko i zastrašujuće - jer je sadržalo vesti o smrti Zemlje pre nego što se ova odigrala - još je bilo veličanstveno, ali sada i poznato i prihvatljivo.

Nesumnjivo, bio je promenio stav prema čitavom zvezdanom brodu. Činilo mu se da mu ne bi smetalo da nekoliko godina živi na Čičku. Prijala mu je manja sila teže od rotacije asteroida; dolazio je i u iskušenje da se malo okuša u gimnastici. Paralelni razboj mu je pomagao da očuva razum kada je upravljao istraživanjem Kamena. Pogledavši svoje šake, nalik na kandže, on se trže, pomislivši šta je sve dozvolio sebi da propusti...

Još se opirao ideji o podmlađivanju. Želeo je da o tome porazgovara sa Karen, da vidi jesu li njihove veze zaista potpuno prekinute.

Ali, neće je ometati dok je na konferenciji. To joj je bilo važno. Osim toga, dok je rasprava još relativno zatvorena, činilo mu se da ne bi trebalo da razgovara sa onima koji nisu bili neposredno uključeni u nju.

Članovi Neksusa počеше da ulaze u odaju i da zauzimaju mesta uz tek nešto malo razgovora i ucrtavanja. Atmosfera je bila nabijena nečim neizrecivim; istorijom, pomisli Lenijer. Odluke koje su ovde donošene izmenile su sudbinu mnogih svetova. Sada se nije radilo samo o sudbini svetova.

Mirski i Korzenovski ušli su iza njega i sišli niz prolaz. Mirski se nasmeši Lenijeru i sede kraj njega. Korzenovski obojici klimnu glavom i prođe dalje, kako bi seo kraj grupe od šest muškaraca i žena, trenutno zaduženih za mašineriju u šestoj komori.

Predsednik i premijer Dris Sandis ušli su poslednji i zauzeli svoja mesta iza prstenastih traka svetlosti koje su označavale mesto za svedoke.

Premijer potom objavi:

"Mens Neksusa glasao je o predlogu Serova Mirskog, Korzenovskog, Olmija i Lenijera."

Lenijer se iznenadi što je i on naveden kao jedan od predlagača, i oseti kako ga prožima talas uzbuđenja i nervoznog ponosa.

"Sada je vreme da se to glasanje potvrdi fizičkim plebiscitom."

Lenijer se osvrnu po okolnim senatorima i predstavnicima korporeala, stežući ruke u krilu. Nije znao kako će se glasanje odvijati; hoće li svi ucrtati svoje odluke, osvetlivši čitavu odaju kao Božićnu jelku?

"Konačna preporuka ovog Neksusa, određena prvo u mensu Neksusa, sada se mora potvrditi javnim glasanjem. Sekretar će primiti i zabeležiti svaki glas; svi glasaju istovremeno. Članovi, je li vaša odluka da se nastavi sa osnovnim predlogom za ponovno otvaranje Puta? Odgovorite sa da ili ne."

U odaji nastupi zbrka silnih da i ne. Lenijer pomislio da oseća prevlast ne, ali se, očito, radilo samo o njegovim živcima. Premijer

pogledao sekretara, koji je sedeo kraj kugle za svedoke, i ovaj podiže desnu ruku.

"Odgovor je da. Hoće li ovaj Neksus preporučiti da se Put otvori u nameri konačnog uništenja, kao što je zahtevao Ser Mirski?"

Članovi Neksusa su ponovo glasali, glasovima koji su se stopili u tihi žamor pod kupolom.

"Na ovaj predlog odgovor glasi ne. Put treba ostaviti otvorenim. Je li odluka ovog Neksusa da se stvori oružana sila sa isključivom svrhom da obezbeđuje Put u korist Beskonačnog Heksamona i njegovih saveznika?"

Glasovi kao da se pojačaje. Lenijer nije mogao da odredi vodi li da ili ne; odnos je bio veoma izjednačen; neki predstavnici korporeala i senatori behu odustali, pognuvši glave ili se zavalivši, napetih lica.

"Odluka je da. Je li odluka ovog Neksusa da se čitavo pitanje, zajedno sa našim preporukama, iznese pred puno glasačko telo Zemaljskog Heksamona, uključujući i mens publica i korporealne glasače sa Zemlje?"

Opet su glasovi progovorili kao jedan.

"Za ovaj plan odgovor je ne. Je li odluka ovog Neksusa da glasanje izvrši isključivo mens publica iz sedam komora Čička i dva orbitirajuća okruga?"

I opet.

Lenijer zatvori oči. Dešavalo se. Kao da je mogao da zaviri niz grlo hodnika, Puta, ponovo... možda čak postoji i šansa da, jednog dana, sazna šta se desilo sa Patricijom Luizom Vaskez.

"Znači, da. Glasanje će se obaviti samo unutar mens publica tri orbitirajuća tela. Ser Sekretaru, da li se ovi glasovi slažu sa mensom Neksusa?"

"Da, Ser Premijeru."

"Znači, preporuke su ustanovljene i proces glasanja može da počne. Preporuka Neksusa biće na raspolaganju svim građanima tri orbitalna tela sutra u ovo vreme. Sledi nedelju dana vremena za lična razmatranja i istraživanja, pri čemu će glasači imati uvid u sve podatke i svedočenja pred Neksusom. Po isteku te nedelje, u roku od dvadeset četiri časa, svi građani obavestiće svoje delimičnjake

unutar mens publica, a po isteku naredna dvadeset četiri časa tamo će se održati glasanje. Odluku građana Heksamona potvrdiće Nexus u roku od nedelju dana, a za primenu nove politike biće zaduženi Nexus, Predsednik i Premijer. Po zakonu, Predsednik može da odloži čitav ovaj proces za ukupno jedan mesec ili dvadeset osam dana. Predsednik me je obavestio da ne želi da odlaže proces. Time je ovaj sastanak završen. Zahvaljujem se svima."

U odaji se prolomila neobična buka glasova. Lenijer je posmatrao senatore i predstavnike korporeala kako bljeskaju blistavim crtežima među sobom; neki su se grlili, neki su ošamućeno i nemo stajali. Grupa konzervativno obučениh ortodoksnih Naderita pođe u susret Predsedniku i Premijeru do samog podijuma.

Mirski se počesa po nosu. "Ovo nije dobro", reče on tiho. "Otvorio sam torbu i vetrovi su pobjegli."

"Šta ćete sad da radite?" upita ga Lenijer.

"Mnogo ću razmišljati. Kako to da ih nisam ubedio?"

"Tokom svog putovanja možda ste zaboravili nešto važno o ljudima", primeti Lenijer.

"Očito. Ali, šta?"

"To, da smo izopačena grupa kućkinih sinova. Došli ste k nama kao prorok. Možda im se ne dopada da im naređuje polubog, baš kao što mnogi ljudi na Zemlji ne vole što ih spasavaju. A možda vam, jednostavno, ne veruju."

Mirski se namršti. "Moje fizičke moći nisu velike", reče on. "Došao sam kao katalizator, a ne kao eksploziv. U svakom slučaju, ako ne uspem, predstoje nam teška vremena."

Lenijer oseti kako isplivavaju njegovi stari nagoni. "Onda, primenite džudo", reče on. "Pomislite na moć koja će se pojaviti kad se Put otvori."

"Moć?" Mirski usmeri svoj mirni pogled pravo u Lenijera.

"Socijalni nemiri." Možda ipak nije bio peti točak; postajao je svestan ludačkog plan kako mu se sklapa u glavi.

"Da?"

"Mislim da bi možda trebalo da pođemo sa Olmijem kod Suli Ram Kikure."

"Znači, smislili ste nešto zanimljivo", primeti Mirski.

"Možda. Moram da razgovaram i sa svojom ženom. Zemlja je isključena iz odluke. Ionako postoji veliko protivljenje Heksamonu; ovo će možda biti eksploziv, kad vi to već niste." Bio je uhvatio kost u zube i čvrsto je zagrizao. Vrat ga je boleo od napetosti. Polako ga je trljao jednom rukom.

"Napred, prijatleju", ohrabri ga Mirski. "Ovaj prorok se klanja vašem rasuđivanju."

34. GRADSKA MEMORIJA ČIČKA

Dolina Šangri-La ležala je među zidovima palate u senovitom i smaragdnom sjaju, sa planinskim vrhovima u zlatnim prelivima pod poslednjim sunčevim zracima. Karen je stezala kameni rukohvat stepeništa dok joj prsti nisu pobeleli.

Konferencija se već prvog dana otela od kontrole.

Koškanja među delegatima počela su u gradu treće komore kada su odvedeni u svoje stanove, na nižim spratovima ogromne belosive zgrade Putovanja Devet, u obliku podloške za golf lopticu. Žena iz Severne Dakote pobunila se da su im odaje suviše luksuzne. "Moji prijatelji kod kuće žive u drvenim kolibama i zemunicama. Ne mogu da živim ovde kao kraljica."

Suli Ram Kikura primeti, pomalo naivno, da se stanovi mogu preurediti da izgledaju kako ko želi, pa i skromno. Žena iz Severne Dakote frknu. "Lažne kolibe u palati ne skrivaju palatu", prezrivo je odgovorila.

Za nju je u obližnjm parku bila sagrađena koliba. Trošak uvođenja priključka ucrtavača i građenja kolibe bio je veći nego da je ostala da živi u privremenom luksuzu; ipak, niko nije kritikovao njen izbor. Ovo je ipak bio eksperiment u razumevanju i slaganju.

Potom su nastupile rasprave u kakvoj veštačkoj okolini će delegati boraviti. "Ne možemo očekivati trajne rezultate ako izgubimo svaki dodir sa stvarnošću", izjavio je delegat iz Indije. Potom je zahtevao okolinu u obliku mogulske palate sa početka devetnaestog veka. Kada se ni jedan od ostalih delegata nije sa tim složio, zapretio je da će napustiti konferenciju.

Sada je već bio na Zemlji.

Ono što je u početku izgledalo iskreno i obećavajuće, iznenada je postalo jalovo.

Preostali delegati su se na kraju složili oko odgovarajuće okoline za kontakte - izabrali su kopiju Šangri-La Džejsma Hiltona, *Magični grad Šangri-La iz romana engleskog pisca Džejsma Hiltona Izgubljena obzorja predstavljao je literarnu paradigmu realizovane utopije. (Red.)* koju su pre više decenija stvorili izletnici iz Čička.

Tokom narednih časova izbili su novi sukobi. Dvoje delegata se zaljubilo jedno u drugo i žalili su se što im okolina ne dopušta da uspostave seksualne odnose.

"Nismo zato ovde", pokušala je Karen da im objasni. To ih, međutim, nije odobrovoljilo. Intervenisala je Suli Ram Kikura, objasnivši da je okolina i predviđena tako da sprečava seksualne odnose. U ovom projektu, pažljivo uravnotežena psihološka atmosfera bila bi ugrožena takvom vrstom kontakata. Dvoje delegata je gundajući odustalo, ali čak i sada su se stalno žalili zbog raznih sitnica.

Karen je sada znala da su i ona i Ram Kikura prišle ovom projektu sa previše idealizma. To ju je posramilo; suviše dobro je poznavala ljude da bi bila toliko naivna. Ali, stav Ram Kikure beše na nju ostavio dubok utisak; pokazala je pravi zastupnički stav, a nesvesno se, uprkos zdravom razumu, nadala da će sve ispasti dobro, da će ljudi ipak biti razumni...

Ipak, čak i oni sa najboljim osobinama bili su samo ljudi. Izdvojeni iz sredine u kojoj su se dokazali, postali su tek nešto bolji od dece.

Idealne okoline u gradskoj memoriji bile su suviše zavodljive za Stare Urođenike, i stoga nisu odgovarale za ono što su Karen i Ram Kikura želele da postignu.

Osim toga, vladala je napetost... čak i u Šangri-La, nešto što nije mogla da definiše, ali što je postavljalo ogromne prepreke uspehu njihovog projekta.

Suli Ram Kikura se pojavi na balkonu iza nje i spusti joj ruku ma rame. "Mislim da je vreme da se odmoriš."

Karen se nasmeja. "Ovo mesto je predviđeno za odmor."

"Da, ali za vas nije ono pravo."

"Pa, šta smo mi? Divlje cveće koje vene u staklenoj bašti?"

Ram Kikura nabra obrve. Fizički, jedva da se bila izmenila otkako ju je Karen upoznala, pre četiri decenije; i dalje je bila upadljivo lepa, sa snažnim, prijatno nepravilnim crtama lica i smeđezlatnom kosom. "Nikad nisam pomišljala na Čičak kao na staklenu baštu."

"Šangri-La je za ove lude upravo to, čak i bez ulaska u gradsku memoriju. Trebalo je da znam."

"Umorna si."

"Besna sam, dođavola."

"Moja je greška. Nisi ti kriva."

"Ne, ali ja sam se toliko nadala da će se pokazati da si u pravu, i da ćemo moći ovde da ih spojimo... da stvorimo veze. Bio je to tako divan plan, Suli. Kako je mogao toliko da omane, i tako brzo? Svima smo objasnile... a ponašaju se kao deca!"

Ram Kikura se mračno nasmeši. "Verovatno bolje od nas znaju šta im je potrebno. Želela sam da silom ubrzam stvari. Kao roditelji kad gledaju dete kako se igra... a pokušavaju da ga nauče da brže odraste."

"Nije pošteno..." Karen naglo zastade, iznenađena što se ljuti kad neko drugi poredi delegate sa decom. Osećala je veliku bliskost sa ovim Starim Urođenicima... pa, naravno, i bila je jedna od njih. "Prošli su kroz pakao, većina njih."

"Možda im se ovo čini kao odmor", primeti Ram Kikura. "A mi smo im vodiči. Razočarali su se što im toliko naređujemo."

Uprkos svemu, Karen je morala da se nasmeje. Ona je majstor, zaista, ma koliko da je naivna... koliko smo obe naivne. "I, šta ćemo sada?"

"Imam taman toliko snage da pokušam još jednom. Ali ti, draga Karen, ti si na kraju svog užeta."

"I jesam. Najradije bih ih išutirala odavde."

"Znači, treba ti pauza. Boravimo u ovoj okolini deset sati objektivnog vremena. Vрати se u svoj stan..."

"Nazad u moje telo? Kraj sna."

"Upravo tako. Kraj košmara. I stvarno se odmori, u svojoj glavi, prirodnim odmorom bez prizvuka gradske memorije."

"Kako to da se ovde ne može odmoriti?" žalostivo upita Karen. Zvezde su se upravo pojavljivale nad njima, oštre i stvarne kao i one koje je gledala sa Zemlje. Noćni povetarac je mirisao na jasin i matičnjak.

"Pristaješ li?" upita je Ram Kikura.

Karen potvrdno klimnu glavom.

"Onda idi odmah. Javiću ti ako se išta poboljša. Inače ću prekinuti ovu smejuriju i poslati ih sve nazad u njihova tela. Otpravićemo ih na Zemlju i početi da planiramo sve ispočetka." Ona podiže obrve i

nakrivi glavu, pažljivo gledajući Karen. "U redu?"

"Da. Ovaj... A kako da se vratim?"

"Crvene cipelice, mila. *Aluzija na povratak male Doroti iz čarobne zemlje Oz, u romanu Frenka L. Bauma. (Red.)* Seti se lozinke."

Karen pogleda svoja stopala. Umesto mekih antilopskih mokasina, imala je crvene cipelice. Kucnula je potpeticama. "Kod kuće je najlepše", reče ona i Ram Kikure nestade.

Jedan objektivni sat kasnije, u svom privremenom stanu, Karen je obukla svileni kimono, kojeg joj je poklonila grupa preživelih u Japanu pre trideset godina, i pružila se na kauč sa čašom hladnog Čičkovog "šardonea", i sa Hajdnovim kvartetom koji je tiho svirao u pozadini, bez uticaja ucrtavača. Stan je bio uređen kao otvorena veranda koja gleda na žalo tropskog ostrva. Preko širokog, zaslepljujuće plavog okeana nehajno se dimio vulkan, i dim se mešao sa zbijenim belim oblacima u obliku nakovnja. Topli, slani povetarac poigravao se njenom kosom.

Kao da i nije otišla iz gradske memorije, toliko je potpuna bila iluzija - ali, postojalo je izvesno osećanje, saznanje, da joj je i telo zavarano i stimulisano, a ne samo um. Razlika je bila nejasna. Mnoge razlike na Čičku bile su nejasne.

Svi smo mi toliko deca! pomisli ona, pijuckajući iz čaše i posmatrajući daleki vulkan. Možda je Geri u pravu što je sve to odbacio i pustio da ga stignu godine. Možda smo svi sagoreli posle četrdeset godina, a on je jedini iskren.

Sobne kontrole se melodično oglasiše. Ona sede na kauč i nehajno se odazva. "Da?"

"Dvojica muškaraca žele da govore sa vama, Ser Lenijer. Jedan je vaš muž, a drugi Pavel Mirski."

Karen se i nehotice strese. Ja o vukovima... Izbriši ostrvo i daj mi standardnu okolinu." Veranda, plaža, vulkan i okean nestadoše i zameni ih je mala soba nameštena sa uobičajenom heksamonskom skromnošću. "U redu je."

Geru se pojavi usred sobe. "Zdravo, Karen."

"Kako si?" Prevlačila je prstom preko hladne ivice čaše, istovremeno zadovoljna što ga vidi - nije zaboravila sve brige - i

neobično iznervirana. Ali njihovo tiho neslaganje toliko je dugo trajalo da nije htela da mu pokaže šta oseća. To je bio njen oklop.

"Dobro sam. Mislio sam na tebe."

"Pitala sam se jesi li i ti ovde gore", reče ona kao da se brani, trudeći se da joj glas zvuči nehajno.

"Hteo sam da i ranije popričam s tobom, ali, mislio sam da je bolje da ne prekidam konferenciju."

"Samo izvoli", odvrati ona. Setila se kako bi sada želela da izgleda: kao američka glumica sa početka dvadesetog veka. Bet Devis, hladna i prezriva, zatvorena ali privlačna. Međutim, sobni ucrtavači tu nisu mogli da joj pomognu.

"Moramo da razgovaramo sa Suli Ram Kikurom."

"Ona je još u gradskoj memoriji, sprečava piliće da se pokljucaju."

"Ima problema?"

"Ne ide kako treba, Geri." Ona skrenu pogled sa slike, primeti da joj je prst u vinu, izvadi ga i spusti čašu. "Došla sam da se odmorim. Gde je Mirski? Šta se dešava?" Eto: odala je radoznalost.

"Jesi li pratila zasedanje Heksamona?"

Ona odmahnu glavom.

"Dolaze veoma velike nevolje." On joj objasni situaciju.

Bilo je vreme da se promeni brzina; ovo nije bila lična poseta. Ipak, promena nije bila laka. "To mi ni malo ne liči na Neksus. Bez savetovanja sa Zemljom?"

"Mirski nam je ispričao neverovatne stvari", napomenu Lenijer, "i iskreno rečeno, ne sviđa mi se što je Neksus odbio njegov zahtev. Mislim da je otvaranje Puta, i njegovo očuvanje, vrlo loša ideja."

"Suli nije čula za to?"

"Nije."

Brzo je razmislila, privremeno zaboravivši na sukobe. skoro da su ponovo bili tim, radeći zajedno na problemu. Nešto se u njenom mužu beše promenilo. Šta mu je to Mirski učinio - šta je učinio svima njima? "U redu. POtražiću je u gradskoj memoriji i reći joj da je hitno. Onda ću ugovoriti sastanak. Gde si ti sada?"

"Pod kupolom Neksusa."

"Mirski... je li on zaista Mirski?"

"Jeste."

Takav odgovor, nedvosmislen, nije dopuštao raspravu; dovoljno je poznavala Lenijera da bi znala da nije olako doneo takav zaključak. Pomalo iznenađena, ustanovila je da još uvek veruje muževljevim procenama u ovakvim slučajevima... možda i u mnogim drugim slučajevima. Zašto bi to bilo čudno? Nije mrzela Gerija; mrzela je pomisao da ga zauvek izgubi. Njihovo neslaganje i razilazak svakako nisu bili posledica nepoverenja ili gađenja.

"Znači da je stvarno nešto veliko." U glasu joj se osećao prizvuk čuđenja i nagađanja.

"I jeste", odgovori Lenijer. "I, Karen... ne želim da se naši problemi izgube u ovome."

Ona porumene. "Kako to misliš?"

"Moramo da porazgovaramo i o drugim stvarima."

"Oh?"

"Kada bude bilo vremena."

"Dobro", kruto se složi ona.

"Volim te", reče Lenijer, i njegova slika izblede.

Potpuno nehotice, i na svoje veliko iznenađenje, dah joj zastade u grudima i jedva je uspela da zadrži suze. Godinama joj to ne beše rekao.

"Proklet bio", promuca ona.

35. RITA

Pre nego što je potpuno izgubila sećanje da je zarobljena, jer je izbledelo pod lažnim suncem Rodosa, upitala je mladića:

"Gde su moji prijatelji?"

"Sačuvani su", odgovorio joj je. Pokušala je da se još propituje o njima, ali nije mogla. Misli su joj bile ograničene na izvesne kanale. Uz bolnu svest da je ovo mesto veštačko, primorala je sebe da pomisli: Nisam slobodna. Osetila je drhtaj užasa. Sigurno se ne nalazi sa narodom svoje bake. Sofe bi joj inače pričala o takvim užasima...

Pa, ko ju je onda ščepao?

Nije shvatala kako su moguće takve stvari; kako može da se nalazi negde, a opet da ne bude tamo? Ovo nije bio san, ma koliko izopačen; nije delovalo kao san. Ma šta da je bilo, uzeli su ga od nje, ali nije bilo njeno; nije ga kontrolisala.

Koračala je kroz kamenu kuću gde je živela Patrikija, gladeći pri svakom koraku bosim tabanima hladni kamen, zavirujući u jednu sobu, pa u drugu, na neki način svesna da oni žele da saznaju što više o sofi, ali rešena da im ne kaže. Niti da im pokaže. Bila je zatvorila baku u umu. Koliko dugo će istrajati? Činili su joj se vrlo jakim.

Odlučila je da ne obraća pažnju na mladića. Nije joj potpuno odgovarao na pitanja. Nije bilo načina da sazna je li i ono malo što joj je rekao zaista tačno.

Nalet besa i rasutih, zbunjenih misli učinili su da joj vid potamni i da Patrikijina biblioteka izbledi. Kada joj se vid razbistrio, oko nje na podu ležali su Predmeti, a kutija sa ključnjacom bila je otvorena.

"Ovo je naprava kojom se iz Puta odlazi na druge svetove. Privukla si našu pažnju time što si je upotrebila kraj kapije."

Rita pogleda preko ramena i ugleda mladića iza sebe. Lice mu je i dalje bilo neodređeno.

"Odakle ti ona?" upita je on.

"Ionako to već znaš."

"Otkud ona tvojoj baki?"

Rita zatvori oči, ali je i dalje videla ključnjaču pred sobom i osećala pitanje na koje nije odgovorila.

"Nećemo te mučiti", reče mladić. "Potrebni su nam tvoji podaci, kako bismo te odveli tamo kuda želiš da odeš."

"Hoću kući", reče ona tiho. "Mojoj pravoj kući."

"Ti nisi načinila ovu napravu. Ni tvoja baka je nije načinila. U tvom svetu takve stvari su beskorisne. Radoznali smo kako je dospela ovamo. Jeste li nekada bili u vezi sa Putem, možda u vrlo davnoj istoriji?"

"Moja baka. Već sam ti rekla." Šta im je rekla? I, koliko često?

"Da. Verujemo ti."

"Pa, onda me nemojte stalno ponovo pitati!" Ona se okomi na mladića, i vid joj se ponovo zamračiti od besa. Kad god bi se naljutila, oni kao da su saznavali sve više; pa ipak, zapravo, nije ni pokušavala da išta sakrije od njih. Pretpostavljala je da ne može da prikriva činjenice ako su oni već u stanju da je navedu da misli kako je na Rodosu, mada, u stvari, nije bila. trebalo bi da sam već umrla od straha.

"Nema razloga da se plašiš. Nisi mrtva, nisi povređena."

Mladićevo lice iznenada postade jasno, kao da beše nestala senka koja nije poticala od tame nego od neznanja. Imao je pravilne crte, crne oči, crnu kosu i retku bradicu. Mogao je biti neki od dečaka sa žala na Rodosu. "Uzeo sam ovaj oblik, jer nisi navikla na nas."

"Ti nisi čovek?"

"Nisam. Mi postojimo u mnogo različitih oblika, za razliku od tvog naroda. Svi smo jedinstveni, ali..." On se iskezi. "Različiti smo. Zato te molim da me, za sada, prihvatiš u ovom obliku, koji ti je prijatniji."

Kao da behu promenili taktiku... Ili su možda naučili kako da svoju varku učine još ubedljivijom. Rita okrenu leđa, i njemu i priviđenju Predmeta. "Molim te, ostavi me na miru. Pusti me kući."

"Neću kriti istinu od tebe. Tvoj dom je upravo podvrgnut promenama, kako bi bio efikasniji."

Rita pogleda svoje ruke. Želela je da uzdrhti, ali nije mogla; mogla je samo da oseti novi bes. Ipak, obuzda se. "Ne znam šta to znači."

"Položili smo pravo na tvoju Zemlju. Pretpostavljam da je vreme da odbacimo ovo pretvaranje i da se bolje se upoznamo. Jesi li

spremna na to?"

"Ja..."

"Dozvoli da ti objasnim. Ovo je neka vrsta sna na javi, a stvorili su ga naši istraživači, kako bi te polako pripremili za novi život. Ja sam na visokom istraživačkom položaju. Upravo sam došao da bih razgovarao sa tobom. Dosad si razgovarala sa jednim nižim istraživačem. Ja sam bolje upoznat sa tvojim narodom nego on. Je li ti to jasno?"

"Čini mi se", odgovori Rita.

"U ovom stanju se nalaziš već nekoliko godina vašeg vremena. Pošto nam ničim ne možeš nauditi, i pošto za sada imamo dovoljno podataka od tebe, nema potrebe za pretvaranjem, pa sam odlučio da te pustimo da se probudiš. Kada budeš spremna, moći ćeš da koristiš svoje stvarno telo, a okolina koju budeš videla biće stvarna. Razumeš?"

"Ne želim ništa od toga", odgovori ona. Godine? Bili su joj potrebni trenutak ili dva da to shvati; očajanje koje je osetila da je prožima bilo je mračno i ledeno. Shvatila je da je zapravo bila mrtva od časa kada se ukrcala u pčelolet; možda i od trenutka kada je otišla sa Rodosa. Ona - i Patrikija - otvorile su pravu Pandorinu kutiju; i dalje nije imala pojma šta se iz nje pojavilo. Godine. Suviše sam mlada. Kako sam mogla znati? Ni Patrikija nije znala. Je li i svet mrtav?

Ledeno osećanje prođe i ona oseti niz sitnih bolova. Iluzije Rodosa nestade, zajedno sa Patrikijinom kućom. Ona otvori oči i ustanovi da leži na tvrdoj i toploj površini ispod kvadratne svetiljke boje žeravice. Svetlo se polako gasilo. Koža ju je bolela, kao da je bila ošmirglana; i zaista, kada je pogledala ruke, izgledale su joj rumene, kao ispečene od sunca.

Senka u obliku čoveka stajala je tik van domašaja svetla. Svuda unaokolo bila je tama boje masline, nalik na san pre nego što počne, ili pošto se završi. Nije joj bilo dobro.

"Muka mi je", promrmlja ona.

"To će proći", reče senka.

"Jesi li ti Jart?" upita ona, pokušavajući da sedne. Nije izgovorila to pitanje do sada, jer se nadala da nikada neće saznati odgovor.

Sada je bez ikakve nade gledala u senku.

"Pokušao sam da zaključim šta znači ta reč. Moguće je da jesmo to; ali, ti nikad nisi videla Jarte, a ni tvoja baka, koja ti je o njima pričala. Ta reč nije u vezi sa nama; ljudi koje je tvoja baka izgleda poznavala možda nisu mogli da izgovore naše pravo ime... Možda su znali samo ime koje su koristili neki drugi narodi, ne ljudi. Odgovor, u svakom slučaju, može biti i da."

"Pričala mi je da ste ratovali protiv ljudi."

Prilika u senci ne odgovori nposredno na ovo pitanje. "Mi smo mnogi i razni, i možemo da po želji menjamo oblik, kao i funkcije."

Riti je bilo bolje, barem fizički ako ne i psihički. Očajanje beše iščezlo, uz neobično osećanje vrele jeze, koje je bledele zajedno sa onim svetlom gore, koje je sad imalo boju cimeta. Pojavila su se nova svetla, nejasna i utešna, u onoj maslinastoj tami.

"Jesam li na Zemlji?"

"Ne, nego unutar onoga što zoveš Put."

Dah joj zastade i ona jedva savlada jecaj. To joj je značilo sve i ništa. Može li da im veruje? "Jesu li moji prijatelji živi?"

"Tu su, sa tobom."

To je izbegavanje odgovora, zaključila ona.

"Jesu li živi?" ponovo upita ona.

Senka zakorači napred i lice joj dođe pod mlaz svetlosti. Rita se trže, sasvim jasno osećajući da se ne radi ni o snu ni o priviđenju, već o fizičkom biću. Lice je bilo muško, ali bez mnogo osobenosti - glatke kože, uskih očiju. Lice koje u gomili ne bi drugi put pogledala. Nije bio ni bogolik, ni čudovišno užasan. Nosio je jaknu i pantalone nalik na uniformu vojnika sa kojima je putovala... pre više godina, ako to nije bila laž.

"Hoćeš li da razgovaraš sa njima?"

"Hoću", odgovori ona, ubrzanog daha, pa podiže ruku do lica; činilo joj se istim. Ona se nije promenila; ali, zbog čega je to i očekivala? Zato što je njen tamničar ličio na čoveka?

"Sa svima?" upita Jart.

Ona za trnutak pogleda naniže, mičući usnama. "Demetriosia i Oresiju", odgovori jedva čujno. "Daj nam malo vremena, molim te. Mi ništa ne bacamo."

36. ČIČAK

"Nisam očekivala da ću te ponovo videti", ucrtala Suli Ram Kikura Olmiju, simbolima hladno zelene i plave boje. Olmi se zagonetno nasmeši i pođe za Korzenovskim i Mirskim u prostor za sastanke sa korporealima, koji je bio odvojen za Ram Kikurin projekat združivanja. Prikazujući okolinu zemaljskog doma, soba je bila uređena kao sala za sastanke iz sredine dvadesetog veka - stolice od metala i drveta, dugačak drveni sto, goli zidovi boje slonovače, i ekran na jednom kraju. "Izvinite zbog primitivnih uslova", reče glasom Ram Kikura.

"Ovo priziva mnoga sećanja", primeti Lenijer, osetivši hladnoću između zastupnice i Olmija. Olmi je to izgleda brzo prihvatio; međutim, Lenijer ga ionako nikad nije video zbunjenoog. "Proveo sam mnoge duge sate u sobama koje su ovako izgledale."

"Naši gosti sa Zemlje još su u gradskoj memoriji. Pokušavamo da sprečimo potpuni fijasko", reče Ram Kikura. "Karen će nam se pridružiti za nekoliko minuta. Po onom što mi je rekla, tokom proteklih nekoliko dana dešavalo se svašta. Nexus je rešio da ponovo otvori Put?" Namerno je izbegavala da pogleda Olmija.

Korzenovski je stajao kraj jedne stolice, prelazeći prstom preko nje sa zbunjenim izrazom lica. "Da", potvrdi on, brzo se trgavši iz zamišljenosti. "Nexus je odlučio da sve iznese na glasanje pred Heksamon. Međutim, to uključuje samo okruge i Čičak."

"Pretpostavljam da se pozivaju na zakone o Oporavku. Trebalo je da ih pre dosta godina izbrišemo iz pravnih zbornika." Ram Kikura je Lenijeru delovala odlučnije i ogorčenije nego kad su se prvi put sreli. Godine i Oporavak videli su se i na njoj, ali ipak nije izgledala ništa starija nego kad su se upoznali. Uglavnom beše zadržala nepromenjen izgled i stil za protekle četiri decenije.

Olmi polako obiđe oko stola, mekim i dostojanstvenim pokretima. "Primila si priču Ser Mirskog?"

Ram Kikura klimnu glavom. "Onoliko koliko sam želela. Grozna je."

Mirski iznenađeno raširi oči. "Grozna?" upita on.

"Konačno zagađenje. Konačno svetogrđe. Ja sam rođena i odrasla u Putu, pa ipak, sada..." Izgledala je kao da će pljunuti. "Ponovo otvoriti Put, i zadržati ga otvorenog, više je nego glupo. To je zlo."

"Hajde da ne preterujemo", blago primeti Korzenovski.

"Izvinite, Inženjeru", odvrati Ram Kikura.

"Gruba si", ucrtala joj Olmi, samo za njene oči. Ona se okrenu i prostrela ga pogledom. "Ovi ljudi su došli da te zamole za pomoć. Ja, takođe. Nema smisla izigravati pravednika pre nego što čuješ šta nam treba. Ili u šta verujemo."

Poruka je potrajala koliko treptaj oka. Lenijer je znao samo da joj je Olmi nešto ucrtao; nije bio vičan veštini ucrtavanja, naravno, i nije ni pomišljao da bi mogao da prevede bilo kakve crteže. Ram Kikura opusti ramena i zagleda se u pod, a potom zažmurila i duboko udahnu.

"Izvinjavam se. Ser Olmi me je upravo podsetio na lepo ponašanje. Slučajno sam veoma zainteresovana za ta pitanja. Videla sam posledice Smrti i to mi je dalo prilično dobru predstavu o tome šta smo sve u stanju da uništimo."

"Molim da se setite da sam se do sada protivio ponovnom otvaranju Puta", reče Korzenovski. "Ali, pritisci na Heksamon bili su ogromni. A povratak Ser Mirskog..."

"Izvinite, Ser Korzenovski", prekinu ga Mirski. "Želeo bih da čujem zbog čega moju priču naziva groznom."

"Rekli ste da Put sapinje naš svemir kao zmija", odvrati Ram Kikura.

"Ne baš. On otežava projekat naših vrlo dalekih potomaka, a možda ga čini i nemogućim. Ipak, ta bića ne smatraju da je Put 'grozan'. Ona mu se čude i dive... Što tako mala zajednica, putujući između svetova, još vezana za domen materije, može da postigne tako mnogo za tako kratko vreme... To je neverovatno. U drugim univerzumima postoje tvorevine nalik na Put, ali ni jednu nisu stvorila bića u tako ranom stepenu razvoja. Našim potomcima Put je ono što su egipatske piramide bile u našoj istoriji, ili Stounhendž. Kada bi mogli da biraju, sačuvali bi ga kao spomenik ranije genijalnosti, ali to nije moguće. Mora biti uništen, na određen način... A to može početi

samo ovde."

Ram Kikurin bes beše minuo i ona ga pogleda sa dubokim zanimanjem. "Vi se ne brinete za našu sitnu politiku, zar ne?" upita ona.

Mirski prevuče prstima po stolu, nervoznim pokretom koji se Lenijeru učini zanimljivim. "Politika... nikad nije sitna za one koji su uvučeni u nju. Mene interesuje samo onaj njen deo koji bi mogao da spreči uništenje Puta."

U salu uđe Karen i prvo priđe da poljubi muža. Poljubac je bio kratak, ali očigledno iskren; nema potrebe, kao da mu je rekla, da sada iznosimo na videlo lične probleme. Ipak, on je čvrsto steže za ruku.

"Dnevni red je kratak", primeti on, silom preplićući prste sa njenim. Karen steže vilice i osvrnu se po ostalima, pitajući se šta će misliti o tome, ali odmah uvide da nikom ni na pamet ne pada da razmatra društvene odnose i položaje.

Lenijer joj nije puštao ruku. "Ser Korzenovski?"

"Put se može otvoriti za manje od šest meseci. Bojim se da je priča Ser Mirskog podelila Neksus, i neo-Gešeli su tu podelu iskoristili da stvore dve grupe. Neksus će savetovati ponovno otvaranje, za stalno. Niko ne sumnja šta će se onda desiti - naravno, ako nas Jarti već ne čekaju. Nastupiće plima novih propisa - koji će dozvoliti otvaranje 'probnih' kapija, od kojih će neke, naravno, voditi na svetove Talzita... A ako ponovo uspostavimo trgovinu sa Talzitom, nikad više nećemo zatvoriti kapije. Talziti su prokleta vešti trgovci, a, osim toga, mnogim građanima Heksamona njihova roba je potrebna, i to veoma. Već postoji očajanje... Ser Olmi?"

"Čak i Naderiti uživaju u dugovečnosti", primeti Olmi. "Za desetak godina, milioni će morati da ostave svoja tela i usnime se u gradsku memoriju... ili da umru. Naderitima se ne sviđa ideja stalnog života u gradskoj memoriji. Prihvataju veštačko poboljšanje života, ali gradska memorija za njih je neka vrsta Gehene, limba za ortodoksne."

"To mi zvuči prilično dvolično", suvo primeti Lenijer.

"I jeste, naravno", složi se Korzenovski. "U gradskoj memoriji upravo se stvaraju grupe delimičnjaka da prouče mogućnost - neo-

Gešeli je tako zovu - da su Jarti zauzeli Put. Ako dođu do istih zaključaka kao i Ser Olmi, možda će odložiti ponovno otvaranje, dok se ne pripremi odgovarajuća odbrana - a možda čak i sredstvo za napad."

"Bože", promuca Karen, "Zar će ponovo zaratiti sa Jartima?"

"Veoma su optimistični", mračno primeti Korzenovski.

"A šta ako su Jarti baš tamo i čekaju nas?" upita Lenijer.

Korzenovski iskrivi lice. "Taj košmar sam imao već nekoliko puta ovih dana. Moji delimičnjaci u gradskoj memoriji prisustvuju svim sednicama za planiranje. I ja ću, ako mi tako naredi, morati da učestvujem u odbrani Heksamona..."

"Kako možemo da se branimo?" upita Karen.

"To bi trebalo da bude tajna, vrlo pažljivo skrivana", odgovori Korzenovski, "ali čak i najdublje tajne mogu se otkriti ako vladajuće snage misle da tako treba. Imamo užasno moćno oružje, ovde na Čičku. Bilo je suviše moćno za običnu odbranu, a beskorisno u utvrđenjima na Putu. Ni jedan vojnik neće odbaciti oružje koje će mu jednog dana možda koristiti... i zato su ga sačuvali u zidovima asteroida. Drevno je, ali je i dalje efikasno i smrtonosno."

Ram Kikura prekri nos i usta sklopljenim dlanovima i zavrte glavom. "Zvezda, Sudbina i Pneuma", promrmlja ona. "Nisam znala. Ljudi su mislili..."

"Svi političari će spremno lagati", reče Mirski, "ako je to politički korisno. Narod to, zapravo, zahteva od njih."

Lenijer je bio bleđ. "Oružje?"

"Zaostatak iz poslednjih ratova sa Jartima, uskladišten u tajnim komorama Čička", objasni Olmi.

"I sve vreme je bilo tamo? Još otkako smo se prvi put iskricali?" upita Lenijer.

Olmi i Korzenovski klimnuše glavom. Ram Kikura je sa mračnom ironijom pratila njegovu reakciju.

"Šta da smo ga našli...?" Lenijer ne završi pitanje.

"Smrt bi se svejedno desila", odgovori Korzenovski, odmahnuvši rukom, ljut što su ga prekinuli. "Čak i ako su Jarti u Putu, možemo bar da načinimo grudobran. Čini mi se da se tako kaže u vojsci."

"Osim ako su uznapredovali daleko ispred naših starih

tehnologija", tmurno primeti Ram Kikura.

"Tako je. U svakom slučaju, Neksus mi je naredio da obezbedim tehničku ispomoć. To ne mogu da odbijem. Suviše dugo sam imao posebne privilegije u istraživanjima da bih sada izigravao pobunjenika. Naš problem je kako da izmenimo mišljenje Heksamona..."

"Zaobiđite Neksus", reče Ram Kikura. "Idite pravo kod svih građana, uključujući i Zemljane."

"Bez Zemlje, za ponovno otvaranje Puta izjasnila bi se tesna većina", reče Lenijer. "Obavili smo probno sondiranje. Zapravo, Ser Olmi ga je obavio."

"Isključili su Zemlju jer smo suviše glupi?" upita Karen.

"Suviše provincijalni i usmereni na sebe", ispravi je Korzenovski. "Što je, naravno, tačno... Ali, postupak je bio vrlo nepravilan. Pretnja susreta sa Jartima trebalo je da bude jasnije iznesena... Čak i postojanje oružja može se upotrebiti da se mens publica navede da glasa protiv preporuke. Sumnje Ser Ram Kikure da su Jarti napredovali dalje od nas - to bi mogao biti dobar protivargument. A pre nego što preporuka bude formulisana, mislim da ne možemo napasti pravno, jer ni jedan deo Heksamona ne bi smeo da se isključuje iz nje."

Mirski za to vreme beše seo. Stezao je obe šake, držeći ih na krilu, a onda naglo podiže ruke iznad glave. "Osetljiva stvar", reče on. "Geri to sigurno zna."

Karen pogleda muža.

Lenijer reši da prihvati Rusovu familijarnost. "Pavel kaže da se Put mora uništiti."

"A ako ne bude tako?" upita Ram Kikura.

"Biće", dobaci Mirski. "Ovako ili onako. Nisam računao na ovolike teškoće. Čak ni sa boljim umom nego što ga sada imam. Ako ne uspem, posledice će biti... spektakularne..."

"Je li to pretnja?" upita Ram Kikura.

"Nije. To je činjenica."

"Koliko spektakularne?"

"Ne znam. Nisam pravio rezervne planove. Verovatno ih u ovom obliku ionako ne bih razumeo."

"Suviše pitanja", žalostivo primeti Korzenovski. "Ser Mirski, kada se vaša priča objavi... koliko naših građana će vam poverovati, a koliko će ih misliti da je to samo trik ortodoksnih Naderita kako bi nas ostavili prikovane za majčicu Zemlju?"

"Ne mogu biti ubedljiviji nego što jesam", odgovori Rus, šireći ruke i protežući se. "Da li mi vi verujete?" On osmotri čitavu grupu, upitno podigavši guste obrve.

Karen, koja još ne beše videla njegovo izlaganje, ništa ne odgovori. Korzenovski, Olmi i Lenijer nisu oklevali da izraze poverenje. Ram Kikura oklevajući izjavi da se slaže.

"Moramo da utemeljimo strategiju", reče Lenijer. "Nas šestoro možemo da smislimo nešto što bi vredelo saopštiti predstavnicima korporeala i senatorima koji se protive. Čitav slučaj se može - Ram Kikura ga može izneti pred sud. Napad iz dva pravca."

"Mislim da bi bilo bolje da počnemo od Zemlje", primeti Ram Kikura. "Za nekoliko dana je zakazan sastanak Saveta Heksamona Zemlje. Ionako ćemo tamo izneti rezultate naše konferencije - nikom u Neksusu neće smetati ako Karen i ja odemo na taj sastanak. Koliko je ovo sve poverljivo?"

"Veoma", odgovori Korzenovski. "Dok se ne sačini predlog, niko od nas ne bi smeo da priča."

"Ni to baš nije sasvim legalno", promrmlja Ram Kikura. "Neo-Gšeli u Neksusu postali su radikalna grupa, zar ne? Čudi me da se Faren Siliom povezao sa njima..."

"Radije bi da zadrži vlast nego da sve preda u ruke protivnicima", odgovori Lenijer.

Ram Kikura ucrtala složeni simbol kojeg nije razumeo. "Paziću da ne pomenem oružje. To bi bila povreda vojnih zakona - a u tome nisam ekspert."

"Ko zna zašto, dok nisam bio u ovom telu, i dok mi je um bio ogroman, mislio sam da će se svi razumni ljudi složiti", reče Mirski, odmahujući glavom. "Koliko je čudno ponovo biti čovek!"

Lenijer se škrto nasmeši. "Neobično je ponovo postati zadrž, zar ne?"

"Ne zadrž", ispravi ga Rus. "Pre naopak, ili uvrnut."

"Amin", reče Karen, pogledavši Ram Kikuru. "Ljudi su uvek isti."

37. PUT

Demetriosov duh visio je pred Ritom, proziran i nesrećan. Njeno lice bilo je belo od užasa; nije očekivala nešto takvo. Sada je shvatila da se nalazi van domašaja bogova; ili u rukama pogrešnih bogova.

"Sačuvali smo njegov sistem misli", objasni joj njen pratilac. "Njegovo telo takođe je u skladištu. U ovom trenutku, on ne koristi svoje telo; niti se njegove misli kreću kroz njegov mozak. Kreću se kroz drugačiju sredinu, u kakvoj si i ti bila do nedavno čuvana." Stajao je kraj Rite, ispitujući joj lice, procenjujući njene reakcije. "Jesi li uznemirena?"

"Jesam", odgovori ona.

"Želiš li da se prikaz završi?"

"Da! Da!" Uzmicala je, krijući se iza stegnutih pesnica, i počela histerično da plače. Demetrios pruži ka njoj svoje avetinjske ruke, kao da preklinje, ali nije stigao da progovori pre nego što je nestao.

U beskrajnoj odaji koja joj je bila zatvor, ona čučnu na meki pod i zagnjuri lice u dlanove. Beše je napustilo i ono malo preostale hrabrosti. Shvatila je, uprkos užasu i histeriji, da je u ovom trenutku potpuno ranjiva pred onima koji su je zarobili. Mogli su da je vrate nazad u fantaziju, u san, i ona bi tamo srećno živela, ne buneći se, odgovarajući na njihova pitanja, samo da bi bila na nekom mestu nalik na dom, daleko od ovog košmara.

"Nema razloga za strah", reče joj njen pratilac, naginjući se nad nju. "Govorićeš sa svojim prijateljem, ne sa senkom koju smo mi stvorili. On još razmišlja. Zauzima prijatnu iluziju, kao i ti pre nego što si zahtevala da te vratimo u telo."

Pratilac je strpljivo čekao, ne govoreći ništa dok je njen užas jenjavao, pa je mogla da povрати kontrolu nad sobom. Nije imala pojma koliko je to trajalo. Vreme joj nije bilo jača strana u tom trenutku. "Oresija i ostali... jesu li i oni mrtvi?" upita ona između poslednjih jecaja.

"Smrt za nas ima drugačije značenje", odgovori njen pratilac. "Neki od njih su aktivni u iluzijama; drugi su neaktivni, kao u dubokom snu. Niko nije mrtav."

"Mogu li da razgovaram sa svakim od njih, ako poželim?" upita ona.

"Da. Svi su na raspolaganju. Za neke će možda duže potrajati dok ih dovedemo ovamo."

Zaključila je da bi bilo najbolje da ponovo pokuša, iako uopšte nije bila sigurna da će moći da se kontroliše. "Možete li učiniti da Demetrios izgleda stvarniji? Plaši me... izgleda kao da je mrtav. Izgleda kao duh."

Pratilac kao da je uživao u reči "duh", jer ju je ponovio nekoliko puta, smešeći se. "Možemo učiniti da izgleda čvrst koliko ja ili ti, ali to će i dalje biti iluzija. Želiš li takvu iluziju?"

"Da. Da."

Demetrios se ponovo pojavi, čvršći, ali ništa manje jadan. Rita ustade i priđe mu, nagnuta napred, ruku kruto spuštenih i stisnutih pesnica. "Ko si ti?" upita ga ona kroz stegnute zube. Telo joj je i dalje drhtalo.

"Demetrios, mehanikos i didaskalos u Muzejonu Aleksandreje", odgovori prilika. "Ti si Rita Vaskajza? Jesmo li mrtvi?" Govorio je kao što bi govorila senka, laganim i drhtavim glasom. Rita nije uspela da spreči cvokotanje zuba.

"M-mislim da nismo", odgovori ona. "Zarobili su nas demoni. Ne." Ona čvrsto stisnu oči, pokušavajući da zamisli kako bi se Patrikija ponašala u ovakvoj situaciji. "Mislim da su nas... da su nas zarobili oni koji nisu ljudi, ali imaju vrlo napredne.... mašine."

Demetrios pokuša da zakorači, ali izgledalo je kao da hoda po ledu. "Ne mogu da ti priđem", reče on. "Trebalo bi da se plašim, ali, ne plašim se... Jesam li ja mrtav?"

Rita odmahnu glavom. "Ne znam. On kaže da si još živ. Da sanjaš."

"On kaže? Šta je on?" Demetrios pokaza na pratioca.

"Jedan od onih koji su nas zarobili."

"Izgleda kao čovek."

"Ipak, nije."

Izgledalo je da pratilac nije smatrao da treba da obraća pažnju na sliku. Bio se sav usredsredio na Ritu, i to ju je još više plašilo.

"Jesu li ostali mrtvi?"

"On kaže da su živi."

"Šta možemo da učinimo?"

Pratilac se nemarno oglasi, još uvek gledajući u Ritu. "Ništa. Bekstvo nije moguće. Prema svima vama se ponašamo uz puno poštovanje, i niko vam neće nauditi."

"Da li ga čuješ?" upita Rita, skoro zabovši kažiprst u pratioca. Zaista je želela da ga udari, ali znala je da time ništa ne bi postigla.

"Da", odgovori Demetrios, utanjivši glasom. "Otvorili smo pogrešna vrata, zar ne?"

"On kaže da su na Gei protekle godine."

Demetrios se osvrtao tamo-amo, žmirkajući kao da gleda kroz dim. "Meni se čini da je prošlo svega nekoliko sati... Može li on da nas odvede nazad na pravu Geu?"

"Možeš li?" upita Rita.

"Moguće je", nesigurno odgovori pratilac. "Ali, zbog čega bi želela da se vratiš? To više nije onaj svet kakav si poznavala."

Demetrios nije reagovao. Rita je osetila mučninu; imala je dovoljno bakinog znanja i nagona da bi napola zmaisnila kako to može da izgleda. Ovo su Jarti; Jarti su grabljivci. Tako su ljudi iz Puta pričali Patrikiji.

Možda sam odgovorna za uništenje svog doma. Ona nagonski podiže ruke, nalik na simetrične kandže, tik pod bradu. "Demetrie, toliko se plašim. Ovi... ljudi kao da ne mare ni za šta. Žele samo podatke."

"Upravo suprotno", primeti pratilac. "Zapravo smo veoma zainteresovani. Za vašu dobrobit. Otkako smo zauzeli vašu planetu, vrlo malo ljudi je umrlo. Ogroman broj ih je sada sačuvan. Mi ništa ne bacamo. Čuvamo sve misli. Imamo naučnike, i čuvamo sve što možemo."

"O čemu to govoriš?" upita ga Demetrios. Glas mu je bio veoma miran - miran, dubok i promukao; i Rita se seti kako je to izgledalo biti u iluziji i ne osećati pravi strah.

"Želiš li da se obratim tvom prijatelju?" upita pratilac Ritu.

Potpuno zbunjena, svesna da tu postoji neki protokol o kome ništa ne zna, ona klimnu glavom u znak odobravanja.

"Naša je dužnost i sudbina da proučavamo i čuvamo univerzume,

da širimo svoju vrstu, najbolju i najefikasniju od svih inteligencija, da služimo kraju znanja. Mi nismo okrutni. Okrutnost je reč i pojam koje smo naučili tek iz vašeg jezika. Beskorisno je pričinjavati bol i uništavati. Takođe je beskorisno puštati inteligencije da napreduju do tačke na kojoj će otporom usporavati naš rast. Gde god stignemo, mi prikupljamo i čuvamo, skladištimo, proučavamo; ali ne dozvoljavamo otpor."

Demetrios to mirno primi, sa pomalo zbunjenim izrazom lica. On nije znao gotovo ništa od Patrikijinih priča; samo ono malo što mu Rita beše prenela u stepi, pre dolaska kirgiskih konjanika.

"Volela bih da vidim svoj dom", reče odvažno Rita. "I volela bih da me prate Demetrios i Oresija... i Džamal Ata."

"Može se ispuniti samo deo tvog zahteva. Džamal Ata se ubio pre nego što smo stigli da ga zarobimo. Nije, na žalost, sačuvan dovoljan deo njegove ličnosti, pa nije moguće dati potpunu sliku, niti kontrolisati popravljeno telo."

"Ja moram da idem", reče Rita, držeći se tog jednog zahteva, ne želeći da je uznemiri sopstveni narastajući užas. Kada bi sad zaplakala, kada bi dopustila da joj ruke stignu do lica, možda bi potpuno izgubila kontrolu, a nije želela da se osramoti pred tim čudovištima. Niti pred bledim Demetriosom.

"Odvešćemo te tamo. Želiš li da posmatraš postupak, ili da putovanje bude trenutno?"

Demetrios je značajno pogleda; nije bila sigurna šta po njemu treba da kaže, ali oboma im je bilo jasno da je njihovim tamničarima samo ona važna. "Želim da vidim sve", odgovori ona.

"Možda će te zbuniti. Želiš li da te pratim, pa da ti objašnjavam, ili bi više volela da ti u psihu ugradimo dodatak, dodatno sećanje koje će te voditi?"

Ona pognu glavu i ruke umalo da joj dotakoše lice. Nije razumela prvu mogućnost, ili je možda odbijala da je razume. Mogu li da od mene načine više nego što jesam? Možda je ionako već izmenjena. Ta pomisao bila joj je gotovo nepodnošljiva. "Molim te", reče ona, tek nešto glasnije od promuklog šapata. "Pođi sa nama. Samo nas povedi."

Bila joj je preostala još samo jedna nada: da su Jarti lažljivci.

Ako nisu, onda joj je bolje da je mrtva, i potrudiće se iz sve snage da umre. Ipak, nekako joj se činilo da joj to Jarti neće dopustiti. Po njihovom načinu razmišljanja, to bi bilo beskorisno traćenje.

38. ČIČKOV GRAD

Ram Kikura se pitala kako će to izgledati, jednog dana, kada upadne u gradsku memoriju, na putu bez povratka; biti odvojena od života, u svetu koji se ne može razlikovati od života sem po njegovoj promenljivosti i izuzetnim prednostima. To bi gradsku memoriju učinilo ili rajem ili paklom, mada prilično udobnim paklom...

Ona je bila rođena u gradskoj meoriji, otelovljena onako kako će i njen sin to biti, i ovo sadašnje podozrenje u gradsku memoriju bilo je i prerano i glupo. Imala je barem još jednu inkarnaciju, život joj nije bio opasan; može poživeti još milenijumima pre nego što problem postane ozbiljan...

Mozgala je o tome onako kako bi prirodna mladež na Zelji mozgala o smrti. Međutim, mladeži na Zemlji nije bilo omogućeno da isproba život posle smrti; ona je to mogla kad god bi poželela, onoliko dugo koliko bi želela, a poseta "nerođenom" sinu bila je čest razlog za to.

Njene posete retko su trajale duže od pet minuta, u spoljašnjem vremenu; tih pet minuta je, međutim, u gradskoj memoriji moglo da se rastegne na mesece. Poslednji put kada ga je posetila, pratila je Tapija na putovanju po imaginarnom i veoma doteranom Amazonu, kojeg beše stvorio za sebe lično. Simulacija je bila odabrana za stalno mesto u rekreaciji gradske memorije, što je predstavljalo nesumnjivu počast.

Ovog puta će trajanje posete biti ograničeno. Ušla je u gradsku memoriju Osnog Euklida izadaleka, sa Čička. To je umanjivalo i trajanje i složenost iskustva.

Kada je prišla Tapijevom ličnom prostoru, on je bio zauzet "ograničavanjem" sebe; to jest, odvajao je nepotrebne mentalne delove kako bi se pripremio za rođenje. Po zakonu, niko novorođen nije mogao da uđe u telo sa implantiranom memorijom; svako je morao, pre rođenja, da projektuje i odabere osnovnu ličnost koja će se uklopiti u granice normalnog ljudskog mozga.

"Ovo je bolno", žalostivo primeti Tapi. "Ovde imam toliko slobode. Sada mi spoljašnji svet deluje tako grubo i skučeno!"

"Ponekad i jeste."

"Pitam se je li otelotvorenje zaista tolika privilegija..."

Kretala se po njegovom ličnom prostoru, zagledajući ono što se već nalazilo u odvojenim delovima. "Mudro si birao", primeti ona. Spoljašnje subrutine, specijalizovane ličnosti prilagođene apstraktnim sredinama na koje teško da će nailaziti kada dobije telo, seksualni eksperimenti na koje su ga verovatno podsticali ostali nerođeni... sve pažljivo sklonjeno, kako bi ih, ukoliko poželi, kasnije mogao ponovo preuzeti, ili ih potpuno uništiti.

"Mnogo mene nestaje", požali se Tapi. Pred Olmijem se nikad nije žalio; oduševljeno je pokazivao i objašnjavao, ali nije otkrivao svoje sumnje. To je činio samo pred majkom, i ona je bila pomalo ponosna što poznaje i tu njegovu stranu.

"Ništa mi ne izgleda toliko bitno", suvo primeti ona.

"Manje glasova u horu", odgovori on. "Ali, sada jasnije vidim šta ću biti. Mislim da će se Olmi složiti... Šta ti misliš?"

"Je li te on posetio?"

Tapi potvrdno klimnu glavom. "Pre nekog vremena. Dao mi je odobrenje."

Ona se uzdrža od pomalo sarkastičnog komentara. "On ume da prepozna kvalitet", zadovolji se samo da kaže.

"Otac je suočen sa vrlo velikim problemima."

"Kao i svi mi."

"Možda su veći nego što misliš."

Ona pažljivo osmotri trenutnu sliku svog sina - vrlo nalik na odabrani telesni oblik. "Je li ti rekao išta... iznenađujuće?" upita ona.

"Nije", odgovori Tapi. Ali, nešto je krio. Znao je kakvi su trenutni odnosi njegovih roditelja i nije želeo da ogovara.

"Brinem se za njega."

"I ja."

"Treba li više da brinem?"

"Ne znam", odgovori Tapi iskreno. "Vrlo malo mi je rekao."

Ram Kikura usredsredi misli na konkretan posao, završi ispitivanje odbačenih dodataka i zagrlji sina. "U redu je", reče ona. "Mislim da si spreman."

"Tvoje odobrenje?" upita on, i žudnja u njegovom glasu poricala

je ono malopredašnje kukanje.

"Već je zapisano", odgovori ona. Nije izgovorila prastaru formulu, kao Olmi; nije volela takvu tradiciju. "Jesi li odlučio gde ćeš se roditi?"

"Jesam", odgovori on. "Na Čičku."

I Olmi je bio rođen na asteroidu; ona je bila rođena u Osnom Gradu. Ipak, znala je da Tapi nema nameru da je time omalovaži.

Tapi uredi svoj lični prostor i ukloni dodatke. "Da li se slažeš sa mojim planovima za posle rođenja?"

"Nije moje da se slažem ili ne slažem. Bićeš nezavisan."

"Da, ali voleo bih da čujem tvoje mišljenje."

"Po mom mišljenju", odgovori ona, "kakav otac, takav sin. Olmijev deo u tebi veoma je snažan. Moj u ovom času deluje podređeno. Ipak, ne sumnjam da ćemo oboje biti veoma ponosni na tebe."

Tapi bukvalno sinu, ispunivši prostor svetlošću, i ponovo je zagrlj. "Ti si vojnik koliko i otac", reče on. "Samo vodiš drugačije bitke."

Olmi se osećao pribranim među sebi sličnima, i manje napet pod tim okolnostima nego što je očekivao. Ipak, prijalo mu je da bude sam, makar i na samo nekoliko sati. Nedostajala mu je usamljenost šume u četvrtoj komori.

Nije se vratio u stan u Čičkovom Gradu; umesto toga, prihvatio je privremeno boravište pod kupolom Neksusa. Ko god poželi, mogao je da ga špijunira do mile volje; međutim, bio je siguran da ne mogu otkriti šta nosi u svojim implantima.

Bio je u ozbiljnom iskušenju da naprosto mirno legne i prouči ono što mu je delimičnjak slao; ipak, odupro se tome i umesto toga izveo delikatne korake resolso plesa Franta, kojeg beše naučio pre više od jednog stoleća na Timblu, matičnom svetu Franta. Širio je ruke i podizao noge, glatko klizeći iz ugla u ugao malog stana. Anatomija Franta bila je svakako preciznija i prilagodljivija od ljudske i Olmi je morao da prilagodi neke osnovne pokrete. Ipak, resolso je obavio posao. Posle njega osetio se opuštenijim i snažnijim.

"Sada ću da sednem i vegetiram", glasno objavi on, čučnuvši nasred praznog, neuređenog salona i njegovih belih i bezobličnih komada nameštaja.

Razmena sa Jartovom ličnošću odvijala se glatko, ako je verovati delimičnjaku; za još nekoliko sati, kroz ograde će proći još podataka.

Međutim, i ono što je već imao za razmatranje bilo je poprilično. U implantima mu beše ostalo sasvim malo mesta za bržu obradu podataka; osim Jarta, delimičnjaka, raznih ograda i bezbednosnih zona s jedne strane, i očišćenih i presnimljenih podataka sa druge, implanti su bili skoro potpuno popunjeni. Stoga je proučavao polako, ograničavajući se na prirodni ljudski ritam. U tome je bilo i nekih prednosti; implantska obrada podataka bila je brza, ali joj jep ponekad nedostajalo unakrsno povezivanje prirodnijeg razmišljanja.

Olimi zatvori oči i istog časa zapljusnu ga filozofija Jarta. Prevođenje njenih osnova na ljudski jezik, pa čak i u ljudske misli, ponekad je bilo vrlo teško; u drugim slučajevima, ideje su izgledale potpuno analogne. Pomislio je i na mogućnost da Jart pokazuje taj deo sebe kako bi zavarao onog ko ga drži zarobljenog; možda je sve to bila samo propaganda.

Uputio je delimičnjaka da začini kulturnu i filozofsku razmenu odgovarajućom količinom ubeđivanja.

Jarti su bili nezasiti porobljivači, mnogo više od ljudi. Dok su ljudi želeli trgovinu, Jarti su izgleda uživali u dominaciji i potpunom pokoravanju. Nisu želeli da išta dele sa drugim vrstama, a izuzetke su činili samo kada nisu imali drugog izbora. Talziti su, na primer, trgovali sa Jartima pre nego što ljudi behu preuzeli prvih nekoliko milijardi kilometara Puta. Jarti mora da su znali da je pokoravanje nedokučivih Talzita bukvalno nemoguće. Talziti su, na kraju krajeva, bili predstavnici mnogo starije rase, čak još tajanstvenije - i svakako mnogo naprednije - od samih Jarta.

Pitanje je bilo - čemu tolika nezasitost? Šta je ležalo iza potrebe da baš sve kontrolišu?

Komanda ima dužnost koju ustanovljava drevna komanda. Prikupiti i sačuvati kako bi potonja komanda izvršila svoju poslednju dužnost. Potom nastupa počinak za izvršioce i sve ostale, i u počinu ćemo ponovo postati mi, oslobođeni dužnosti, odmarajući slika prenapregnutog materijala koji je naša misao i biće. Zar ne rade tako i ljudi?

Olmi pokuša da odgonetne ovaj očito ključni odlomak. Imao je toliko zvaničan prizvuk, da je pretpostavio da se sastoji od citata iz nekog etičkog ili polureligioznog literarnog dela ili indoktrinacije.

Pominjanje potonje komande bilo je posebno zanimljivo, zbog prizvuka evolucije Jarta, njihove promene i nadmoći. Začudo, baš tu se nalazio jedini nagoveštaj da Jarti i druga bića mogu da ravnopravno sarađuju i da dele odgovornost. Podrazumevalo se i postojanje ogromne energije iza te potonje komande, rada koji prevazilazi sposobnosti svake pojedine grupe bića.

Prikupiti i sačuvati. Taj niz/slika bio je posebno upadljiv. Olmi pretraži njenu pozadinu, otvarajući sloj po sloj složenih uputstava. Jarti su bili prikupljači, i više od toga; menjali su ono što bi prikupili, nadajući se da će sprečiti samouništenje prikupljenih predmeta, bića, kultura, čak i planeta. Priroda je, po njima, predstavljala proces propadanja i nestajanja; najbolje je bilo preuzeti kontrolu nad svim što postoji, zaustaviti propadanje i nestajanje, i konačno predati taj uredno spakovani paket... potonjoj komandi.

Olmi je osećao mešavinu zanimanja i užasa. Njihova pohlepa nije bila sebična; bila je to potreba ogromne dubine i jedinstvenosti za tako raznorodnu i naprednu kulturu, a imala je vrlo malo veze sa njihovom dobrobiti i napretkom. Jarti su naprosto predstavljali način da se dostigne kraj. Verovali su da će moći da se odmore tek kada obave posao, kada uredni paket sačuvanih galaksija (kakva manijačka ambicija!) predaju onoj maglovitoj sili; nagrada koja ih je očekivala bila je da i sami budu prikupljeni i sačuvani. A šta će potonja komanda učiniti sa paketom?

Jartima nije bio posao da nagađaju. Pogotovu ne izvršiocima, ma koliko prilagođeni bili.

Olmi je našao i spisak izričito zabranjenih delovanja i nedelovanja. Iako je, ponekad, bilo neophodno uništiti u borbi za potpuno očuvanje - kao što su Jarti morali da unište vojsku ljudi kako bi zadržali kontrolu nad Putem - nepotrebno uništavanje bilo je užasan greh. Ni u jednom delu filozofije Jarta nije bilo ni nagoveštaja okrutnosti; nije bilo uživanja u pobedi, niti sitničarskog zadovoljstva zbog uspeha trenutnog posla, niti uživanja u porazu protivnika. U

idealnom slučaju, delovanje Jarta trebalo bi da bude vođeno samo željom da se postigne konačni cilj. Zadovoljstvo će doći kada predaju paket.

Olimi je sumnjao da je tolika čistota moguća u bilo kom živom biću, ali ideal je bio takav; njegova krutost i bezličnost mogli bi da postide mnoge visokoparne filozofije ljudi. Ovolika urednost i konačnost odbijali su mogućnost promene misije bez poricanja napretka. Napredak koji se sastoji u bržem postizanju cilja bio je veoma poželjan, i svi nivoi Jarta, od izvršilaca do komanda mogli su da vrše izmene u skladu sa odobrenjem komande.

Ljudska istorija retko je postizala tu veštinu; fiksirani ciljevi gotovo su neizbežno poricali promene, izazivajući napetost u ljudskoj istoriji, koja je obično vodila do odbijanja ili izmene ciljeva.

Čak je i u Heksamonu postojala dihotomija prihvaćene filozofije - Zvezde, Sudbine i Pneume, sa pravilom Dobrog Čoveka Nadera - sa različitim delovanjima potrebnim za očivanje institucija i prednosti za pojedince. grupe i Heksamon kao celinu.

Jarti su lako mogli da ugrade u svoju filozofiju rat i uništenje, pritegovši suprotne ciljeve čvrstim omotačem potrebe za kontrolom neumerenosti i krvožednosti. Ljudi nikad nisu bili tako pažljivi prema svojim paradoksima, niti tako sposobni da obuzdavaju neumerenost.

Olimi je shvatio da je naišao na sjajan primer propagande, i to vrlo efikasne propagande. Nije video istoriju Jarta; toga je očito bilo veoma malo. Prosto je primao ideale, bez podataka o tome koliko se uspešno primenjuju.

Potom se povukao iz filozofije i brzo prošao kroz pregled uloge Puta u planovima Jarta.

Kada su Jarti ušli u Put kroz slučajnu probnu kapiju, brzo su razumeli principe na kojima se to čudo zasnivalo. Smatrali su sebe ili za tvorce tog beskonačnog cevolikog univerzuma, uz pomoć objašnjenja koje je Olmiju bilo teško da prati, ili su smatrali da im ga je potonja komanda poslala kao pomoć da postignu svoje ciljeve. A Put je bio kao stvoren za njih; pošto su razumeli osnovne principe, Jarti su mogli da otvaraju kapije ka svakoj tački u univerzumu, pa čak i da nađu načina za ulazak u druge univerzume. Mogli su da putuju do kraja vremena. Prema sećanjima ovog Jarta, to još nisu

učinili; očito, jer nikada nisu organizovali ekspediciju kao Gešelski okruzi po Odvajanju... Možda su mislili da je najbolje ostaviti takve stvari potonjoj komandi, ili barem pričekati dok obave svoj posao.

Kao oruđe, Put se savršeno uklapao u njihove planove. Pomoću Puta, Jarti će moći da upakuju i predaju svoj paket u rekordnom roku.

Olmi jedva da je i dotakao sliku povezanu sa tom idejom: statičan, savršeno kontrolisan svemir, sve njegove energije obuzdane, sve tajne uklonjene, nepromenljiv, spreman da ga preuzme potonja komanda.

Bio je to logičan zaključak.

Pa ipak, sada je osećao da je bio opravdan sav otpor kojeg je pružao Jartima. Njihova čistota bila je nalik na smrt. Jarti nisu uživali, radovali se, patili ni likovali; oni su samo igrali svoje uloge, kao virusi ili mašine...

Znao je da je to pojednostavljenje nepravedno, ali obuzelo ga je duboko gnušanje. Ovog neprijatelja mogao je u isto vreme da razume i da mrzi.

Delimičnjak mu dade znak da su novi podaci spremni za prenos i razmatranje.

Olmi otvori oči. Bilo je teško pribрати se posle tako čudnih putovanja. Pošto je tek zagrebao već raspoložive podatke, spakovao ih je i pripremio mesto za nove.

39. PUT

Ritu je već na početku putovanja počela da zamara izuzetna briga njenog tamničara da je na Geu sprovede korak po korak. Ništa joj nije bilo poznato ni razumljivo, čak ni veličina onoga što je videla.

Prvo su je izveli iz one odaje - zapravo, prilično male sobe, ni blizu pećine kakvu je zamišljala - i smestili u zaštitni ovalni mehur, u kojoj su stajali na ravnoj, ograđenoj platformi širokoj četiri ili pet ruku i crnoj kao gar iz lampe. Pratilac je bio sa njom u mehuru, koji je izgledao kao da je načinjen od izuzetno tankog stakla.

Ili možda od sapunice. Više nije htela ni da pomišlja kako ima granica moći onih koji su je zarobili.

"Gde su moji drugovi?" upita ona. Demetriosovu sliku behu ostavili za sobom; bili su sami u mehuru.

"Oni idu mnogo bržim putem. Ovo što radim sa tobom je, ako smem da pozajmim tu reč, vrlo skupo; troši energiju. Za svoje poslove sam dobio samo određenu količinu energije."

Mehur je nepomično lebdeo u tami. Pred njima, na dalekom kraju tame, blistavi trougao bele svetlosti narastao je do dužine njene pružene ruke, a onda se zaustavio. Za trenutak se ništa nije dešavalo; pratilac je ćutke stajao, zagledan u to svetlo.

Rita se tresla. Nešto životinjsko u njoj tražilo je put bekstva, nadajući se da se u svoj ovoj stvarnosti nalazi i neka magija koja će joj omogućiti da umakne. Ipak, nije pokušala. Ostavljena nasamo sa svojim mislima, okrenula se i ugledala iza sebe tamni zid, pokriven slojem nalik na ulje na crnoj vodi, prošaran zlatom i srebrom i svim duginim bojama. Zid se protezao nad njima u senovitu tamu. Bio je užasno, masivno divan; nije imala pojma gde se nalazi i šta će se dešavati. Tišina ju je plašila; morala je da govori kako ne bi počela da vrišti.

"Ne znam kako ti je ime", reče ona tiho. Pratilac se okrenu ka njoj, glatkog lica punog pažnje, i ona se nekako postide što želi da zna tako nešto o neprijatelju. Stid je dolazio delom od shvatanja da ne može da mrzi priliku koja je stajala kraj nje; nije bila sigurna čak ni šta je to. Da bi saznala nešto više, moraće da postavlja pitanja zbog

kojih će izgledati slabija.

"Želiš li da imam ime?" ljubazno je upita pratilac.

"Zar nemaš svoje sopstveno ime?"

"Moji sadruzi mi se obraćaju na vrlo različite načine. Ipak, u ovom obliku, pošto me samo ti vidiš i samo ti mi se obraćaš, nemam nikakvo ime."

Ova naizgled glupost je ponovo iznervira. "Molim te da odabereš ime", reče ona, okrećući mu leđa.

"Onda ću biti Kimon. Je li to pogodno ime?"

U trećem razredu imala je pedagogosa po imenu Kimon. Bio je to punačak, prijatan čovek, nežan i uporan, ali ne i brz. Kao devojčica veoma je volela Kimona. Možda je njen pratilac zato i izabrao njegovo ime. A možda mu nisu potrebna tako očita varakanja. "Ne", odgovori ona. "To nije tvoje ime."

"Pa kako će mi onda biti ime?"

"Zvaću te Tifon", reče ona. To je bilo iz Hesioda: strašno biće koje se borilo sa Zevsom, sin Gee (otuda pratiočev ljudski lik) i Tartarosa; duboko zakopano čudovište puno beskrajnog zla... To ime će je držati na oprezu.

Pratilac klimnu glavom. "Neka bude Tifon."

Bez ikakvog upozorenja, mehur poče brzo da se udaljava od zida. Nije bilo načina da proceni brzinu; nije osećala inerciju. Svuda unokolo, tama je bila ispunjena tek jedva primetnim dugama. Ona podiže pogled i ugleda bezbroj blelih zrakova svetlosti koji su se paralelno pružali od one trouglaste beline napred, preko i iza njih, u zid, gde su nestajali. Trougao je postajao sve veći i sjajniji; očito su se približavali nečemu, ali nije mogla biti sigurna čemu.

Opčinjena, Rita je zurila u belinu koja joj je ispunjavala vid, blistavi, skoro ošamućujući sjaj sa bisernim prelivom koji ju je i čudio i umirivao. U ovakvu svetlost mogu biti zaogrnuti bogovi. Oni bogovi u koje zapravo ne verujem, pomisli ona. Ipak su još u meni. Atena i Astarta i Izis i Aser i Aserapis i Zevs... a sada i Tifon.

Iznenada ju je okružila svetlost, i tama postade zjapeći zid ili rupa iza njih. Iznenada je stekla orijentaciju i shvatila da je izišla iz ogromne trostrane prizme u sveprisutnu bisernu svetlost. Okrenula se i ugledala jednakostranični trougao kako se udaljava. Bio je

okružen tankom linijom tamno crvene boje, toliko bogate i otmene da ju je bilo teško opisati - boje koja kao da je istovremeno sadržala ozbiljno dostojanstvo, treperavi život i užasno nasilje.

"Gde sam?" upita ona, tek nešto glasnije od šapata.

"Iza nas je suf. Mi smo u vakuumu, unutar cevi od svetlećih gasova. Odmah ćemo se spustiti niz cev."

I dalje nije imala pojma gde su. Želudac joj se grčio; toliko čuda, zaključila je, ne može joj prijati. Kako je sofe reagovala kada je videla tolika čuda? Mora da je nekada Ritinoj baki i Gea izgledala čudna, a možda i užasna.

Ona prinese pesnice očima da ih protrlja. Bolele su je. Vrat ju je bolelo od silnog povijanja unazad. Bolela ju je i glava; opet se osećala bedno, a ipak je u svetlosti bilo i lepote... i stidela se što oseća bol.

Ne reagujem dobro, zar ne? Možda bi trebalo da mi je milo što sam još pri sebi.

Sjaj se pojačao i za trenutak je osetila peckanje. Prošli u kroz granicu cevi sa bisernom svetlošću. Ispod njih je ležalo nešto nerazumljivo, delikatno kao ogromna mapa, bledozeleno, prekriveno belim i smeđim linijama, prošarano u pravilnim razmacima koničnim kulama načinjenim od naslaganih diskova oblih rubova.

Opet je promenila perspektivu, i videla s razumevanjem, umesto da samo oseća koordinaciju.

Nalazili su se unutar zatvorene, duge površine zakrivljene kao cilindar ili cev, ali ogromne. Površina cilindra se širila kao šara na krićanskom tekstilu, sva u bledozelenom, smeđem i belom, kao... brzo joj je ponestalo poređenja.

Rita je sada znala gde je. Patrikija joj je opisala mnogo šta od ovoga - mada nije pomenula boje i šare. Nad njihovim mehurom protezala se široka traka cevi sa plazmom, sada mnogo bleđa, i neverovatno područje zvano tok, sama singularnost. Možda je prizma putovala duž toka, kao Heksamonovi tokobrodovi.

Nalazila se u Putu.

40. HAVAJSKA OSTRVA

Zemaljski Senat bio je na odmoru, pa se njegovi članovi behu rasuli širom Pacifika. Uticajni zemljanski senator ostao je u Honoluluu, i Geri Lenijer ugovori sastanak sa njim.

Suli Ram Kikura i Karen pošle su na Zemlju sa Lenijerom; spremale su se za sabotazu.

Lenijer je poznavao Roberta Kanazavu, višeg senatora Pacifičkih Nacija, od pre pedeset godina; upoznali su se kao mladi mornarički oficiri. Kanazava se spremao za podmorničara, a Lenijer za pilota; putevi su im se razili sve do Oporavka, kada su se ponovo sreli na plenarnoj sednici Neksusa, na Čičku. Uspevali su da se sreću svakih nekoliko godina, sve dok se Lenijer nije povukao. Duboko je poštovao Kanazavu; ovaj beše preživeo Smrt u američkoj podmornici, radio je u Kaliforniji na obnavljanju građanske vlasti, i postao je stariji senator pre dvadeset godina.

Tokom Smrti, vojni objekti NATO i Varšavskog pakta širom sveta bili su više puta gađani. Ipak, usled neke greške u sovjetskim planovima, ili u njihovim projektilima, Perl Harbor bio je pogođen samo sa dve bojeve glave. Druge baze na ostrvima bile su pogođene samo sa po jednom, ili ni jednom bojevom glavom. Honolulu je bio veoma oštećen od napada na Perl Harbor; ipak, kao grad u celini, nije bio satrven.

Posle Oporavka, kada su istraživači Heksamona - među njima i Lenijer - birali mesta od kojih će Oporavak početi, ostrva su se nametnula kao glavna lokacija za pomoćne snage srednjeg Pacifika. Oružje upotrebljeno protiv njih bilo je srazmerno čisto; zračenje, posle pet godina, nije više bilo naročito opasno, i svakako se moglo kontrolisati uz pomoć lekova i tretmana iz Heksamona.

Za deset godina, ponovo se uspostavio bujni rast džungle i livada na Oahuu. Gradovi su ponovo nikli, hraneći se i aktivnostima Heksamona i transpacifičkom trgovinom između Novog Zelanda, Severne Australije, Japana i Indokine.

Pošto za Heksamonove komunikacije geografski položaj nije bio bitan za središta vlade Oporavka, Zemaljski Senat je osnovao svoju

prestonicu na Oahuu, na mestu starog Honolulua. U ovoj odluci nazirao se nagoveštaj moći i privilegija, ali nadzornici iz Neksusa nisu pokušali da je izmene; znali su da će malo Zemljana učestvovati u neprijatnom poslu rukovođenja Oporavkom bez nekih jasnih sitnih koristi.

Kanazava je živeo u dugačkoj kući od kamena i drveta, na milju od staklaste rastopljene obale Vaikikija. Pod vlažnim, toplim južnim vetrom koji je šušкао palmovim lišćem nad njima, Karen, Geri i Ram Kikura pošli su šljunkovitom stazom gde ih je dočekala bezbednosna sprava Heksamona, dugačka i sjajna bela cev od oko metra dužine i petnaestak santimetara širine, koja je lebdela kraj verande.

"Milo nam je što vas opet vidimo, Ser Lenijer", oglasi se naprava povišenom verzijom Kanazavinog glasa. "Očekivali smo sve troje. Izvolite, uđite, i izvinite zbog nereda. Senator je trenutno zauzet pregledanjem trgovinskih ugovora koji će se razmatrati na narednom zasedanju."

Popeli su se kamenim stepenicama i ušli na verandu. Nameštaj od pruća nalazio se na uglačanom podu od tamnog drveta. Papiri i fascikle ležali su u neurednim gomilama po čitavoj dnevnoj sobi; napredni elektronski mediji na Zemlji još uvek su predstavljali luksuz. Šepurenje nije bilo u Kanazavinom stilu; on je verovao papiru.

"Sviđa mi se ovo", reče Ram Kikura, gladeći tkaninu sa polinezijskim šarama na kauču i stolici. "Istinsko je."

Kanazava iziđe iz kancelarije u zadnjem delu, obučen u beloplavi kimono i papuče. "Geri, Karen! Strašno mi je drago što vas ponovo vidim." On se nasmeši Ram Kikuri. "Ako ne grešim, ovo je zastupnik Zemlje i nekadašnji kolega, Ser Suli Ram Kikura"... On joj pruži ruku i Ram Kikura je prihati i lako se nakloni. "Ma koliko da mi je milo zbog vaše posete, pomalo sam zabrinut što ste došli sve troje. Pretpostavljam da se u Neksusu desilo nešto važno?"

Odveo ih je na zadnju verandu i naručio piće od mehaničkog sluga. Otkako mu druga žena beše umrla, pre deset godina, Kanazava se nije ponovo ženio; prosto se još više zadubio u posao, i stekao ugled izuzetno učtivog, izuzetno sposobnog, ali i izuzetno tvrdoglavog, čak i nedokazivog čoveka.

"Neksus će na Čičku pripremiti referendum", reče Lenijer.

"Nisam čuo za to", odgovori Kanazava, radoznalo nakrivivši glavu. Njegovo široko, grubo lice nosilo je upadljiv beli ožiljak preko obraza, na mestu gde je bio opržen dok je komandovao svojom podmornicom. Sličan ožiljak imao je i na desnoj nadlanici, koji se završavao u senci dugog rukava. Podmornica je plovila ka severu duž kalifornijske obale, tri dana po početku Smrti; zahvatio ju je grč naknadnog bombardovanja San Franciska.

"Po svemu sudeći, Starim Urođennicima neće biti dozvoljeno da glasaju o ovom pitanju", nastavi Lenijer.

Kazanavin izraz nije se promenio, ali glas mu je postao oštiji. "Zašto?"

"Biće isključeni po zakonu o Oporavku", odgovori Lenijer. "Kao nepodobni za donošenje odluka u vezi sa roditeljskim Heksamonom." Izvesnim izvrtanjem pravnog jezika, u ranim godinama zakonodavstva Oporavka, izvršni organi Čička i Okruga postali su roditeljski sistemi.

Kanazava zaklima glavom. "Nije korišćen jedanaest godina, ali je još na snazi. Treba li da se zabrinem?"

"Treba svi da se zabrinemo, čini mi se", odvrati Lenijer. "Priča je prilično duga."

"Znam da je vredno čuti, pošto dolazi od tebe. Ispričaj mi je."

I Lenijer je ispriča.

41. ČIČAK

Korzenovski pređe preko terminala u šestoj komori, kako bi se pridružio Mirskom pod prozirnom kupolom. Prorok - Korzenovskom je bilo najlakše da ga misli o njemu na taj način - zurio je preko komore, iznad gustog pokrova mašina ka suprotnoj strani komore. Oblaci su se brzo kretali i sa njihove i sa suprotne strane; njihove boje - siva, zelena i sivozelena, posledice sjaja cevi sa plazmom - smirivali su Korzenovskog na način koji nije mogao da objasni. Odavno se bio odvojio od svega ovoga, ali ga je svejedno nastavljalo da zapanjuje.

Kao i Olmi, sada je verovao da će Heksamon ponovo otvoriti Put bez obzira na sve prepreke sa kojima se bude suoči; ali, hoće li požaliti zbog toga?

"Veličanstveno", reče Mirski. "Veličanstveno dostignuće." On se nasmeši Inženjeru. "Kad sam ovo prvi put video, bilo je van moje moći poimanja. Osećao sam se kao patuljak. Nisam se privikavao postepeno, nisam imao vreme koje je Lenijer proveo na Krompiru - mi smo tako zvali Čičak. Nismo došli u miru. Sve je bilo užasno tuđinsko, uznemirujuće, ali i zadivljujuće. Pa ipak, Ser Ram Kikura je rekla da je 'grozno'."

"Ona nije vezana za mašine; čitav život provela je sa velikim mašinama. Uzima ih zdravo za gotovo. Nije neobično da Naderiti zatvaraju oči pred sopstvenom okolinom, tragajući za nekim savršenstvom. Mi smo grupa mistika, sve u svemu; Zvezda, Sudbina i Pneuma leže duboko u nama."

"Koliko će potrajati da završite ovu dijagnostiku?" upita Mirski.

"Tri dana. Po čitavoj komori sam rasporedio delimičnjake i monitore. Sve bitno je, kako izgleda, u voznom stanju."

"A oružje?"

Korzenovski se pažljivo zagleda u prizor izvan kupole. Počela je da pada blaga kiša, ovlaživši staklo; ista ona voda koja je već stolicima hladila i čistila mašineriju u šestoj komori. "Nisam ga ja napravio. Veoma malo znam o njemu. Pretpostavljam da je i ono u voznom stanju. Heksamon je dobar deo svoje istorije proveo

oslanjajući se na mašineriju, da bi ostao u životu; poštujemo naša dela, i nagonski ih pravimo tako da traju."

"Koliko će onda proći vremena do ponovnog otvaranja?" upita Mirski.

"Raspored se nije promenio. Osim ako Lenijer i Ram Kikura uspeju da blokiraju referendum i glasanje, možda dve nedelje; sigurno ne više od mesec dana."

"Učinićete to, ako vam naredi? Ponovo ćete otvoriti Put?"

"Učiniću to", odgovori Korzenovski. "Izgleda da je tu na delu Sudbina, zar ne?"

Mirski se nasmeja. Korzenovski je po prvi put u prorokovom glasu osetio primesu koja nije zvučala sasvim ljudski, i naježio se od toga. "Zaista sudbina", reče Mirski. "Bio sam sa bićima nalik na bogove, i sudbina zbunjuje i njih."

42. HAVAJI

"Bio bih počastvovan kad biste odseli ovde", reče im Kanazava. "Moja gostoljubivost nije onolika kao dok mi je žena bila živa - samo mehanička ispomoć koju su mi poklonili birači, ali kuhinja je dovoljno dobra za mene i za moje goste."

"Vrlo rado", prihvati Lenijer. "Odlazimo ujutro da posetimo Oregon, a onda letimo za Melburn i potom kući, na Novi Zeland... u Krajstčerč. Nemamo mnogo vremena."

Sa zadnje verande su gledali kako sunce veličanstveno zalazi iza palmi i žala, obasipajući padine Barbers Pointa plamenom nežnijim nego što su to područje i njegova pomorska baza doživeli tokom Smrti. Japansko groblje ležalo je samo malo zapadnije od senatorovog imanja, iza sveže obojene bele ograde od letvica; tamo je sad stajala Suli Ram Kikura, zajedno sa Karen, razgledajući nadgrobne spomenike od lave u obliku pagoda i krstova.

"Eto šta nedostaje starom Osnom Gradu", primeti Lenijer.

"Šta?"

"Groblja."

"Ovde ih imamo i previše", reče Kanazava brzo. "Tamo gore mora da je mnogo šta različito - imamo toliko zajedničkog, pa ipak, ponkad mi se čini, i tako malo međusobnog razumevanja. Voleo bih da se toliko ne plašim svemirskog putovanja. Jedini put sam putovao onda kada smo se prvi put sreli. Nedelje na mojoj podmornici su me izgleda učinile osetljivim na zatvorene prostore. Napustio sam je kada smo se nasukali kod Vaimanaloa, i zarekao se da više nikada neću sedeti u tvozdenoj cevi. Ovamo sam doleteo pod sedativima."

Lenijer se saosećajno nasmeši.

"Ti si radio sa njima - dođavola, Geri, bio si jedan od prvih koji ih je video. Svakako razumeš šta ih pokreće."

"Mogu da pretpostavim"

"Zašto nas iznenada smatraju slabićima, kada to može uticati na čitavo čovečanstvo?"

"Mi jesmo slabići, senatore."

"Ne onoliko koliko oni misle, a nismo ni naivni. Možemo da

svarimo mnogo nemogućih stvari, još pre doručka."

"Mislim da se kaže 'poverovati u šest nemogućih stvari pre doručka'."

"Nemogućih stvari! Da imamo čoveka koji se vratio iz mrtvih, ili, bar, umalo..."

"Imali smo mnogo takvih", primeti Lenijer. "Pomagao sam u spasavanju. Međutim, Mirski je nešto mnogo čudnije od toga."

Kanazava se ponovo zagleda u suton. Plamen kraj Barbers Pointa beše zamro do dubokog purpura. Sunčevi zalasci više nisu bili onako spektakularni kao u godinama nakon Smrti, ali na Havajima su još bilu upečatljivi. "U redu. Možda jesmo naivni. Da li ona prihvata takvu situaciju?"

"Karen ili Ram Kikura?"

"Ram Kikura."

"Mislim da je prihvata, na jedan način, a smatra da je teško prihvatiti je na drugi... Prihvata da moramo da uradimo onako kako Mirski kaže. ali duboko žali zbog njegovog povratka. Veruje da je on samo ubrzao čitavu ovu zbrku, što je naravno tačno; ali, ipak, sve bi se to ionako desilo."

"Širenje vesti Zemljom samo će povećati neprijateljstvo, ma koliko njih ti poverovalo", primeti Kanazava. "Mrzimo svoje spasioce. Mrzimo in zato što su nam oteli detinjstvo."

"Nisam siguran da razumem, senatore. To je svakako učinila Smrt."

"Ne. Gradioci Čička - oni su preživeli Smrt, izrasli su iz nje, razvili se kao nova civilizacija. Izmislili su sopstvena čuda, borili se za premoć, lansirali svoje asteroidne zvezdane brodove. Mi to ne možemo. Došli su kod nas sa punim rukama čuda, kao roditelji koji podižu decu, pa im pružaju čas neko čudo, čas nešto divno, i ponekad nam to i nameću. Nisu nas pustili da učinimo uz svoje sopstvene greške..."

"Hvala Bogu", suvo odvrati Lenijer. "I ovako smo dovoljno uprskali."

"Da, ali zar ne razumeš šta hoću dakažem?" žalostivo upita Kanazava. "Moji birači se osećaju izgubljenim kada se suoče sa tim spasiocima; smatraju ih za anđele. Posetilac sa asteroida ili iz

orbitalnih okruga još je ovde retka pojava; svi ih poštuju i plaše ih se. Ostavljeni smo na Zemlji kao zaostali smetenjaci."

"Ako i to nije suviše laskavo", primeti Lenijer.

"Postao si ciničan, Geri."

"Ne bez razloga, senatore", odgovori Geri i mračno se nasmeši. "Ali, razumeo sam šta si rekao. Ipak, treba još da se potrudimo. Zemlja ne može živeti u mržnji, gorčini i zavisti kao nekakava južnjačka provincija posle građanskog rata. Možda je upravo najvažnije - šta nam je potrebno da pokrenemo svoj entuzijazam."

"Neće te razumeti, Geri", odvratila Kanazava. "To je van njihovog poimanja. Kao bajka. Od takvih stvari se prave mitovi... A mitovi u politici ne prolaze dobro. Moraš ih kamuflirati, učiniti da izgledaju ovozemaljski."

Ram Kikura i Karen se vratiše od ograde, obe uozbiljene. "Smrtnost nije jedino što razdvaja neke od nas", poluglasno primeti Kanazava.

Večeru su poslužili roboti. Njih četvoro su sedeli oko stola, a Lenijer, Karen i Kanazava bili su pomalo nacvrckani od velike porcije ruma posle čitavog dana ozbiljnosti i brige. Lenijer se već decenijama nije napio; ustanovio je da ga ovo opušta, i posmatrao je Karen očima neke daleke ličnosti, mnogo mlađeg sebe. Bila je zaista lepa žena; ma koliko mlada izgledala, imala je mnogo mudrosti svojih godina, i to ju je činilo još lepšom. Lenijer nije prezirao mladost; samo nije želeo da dopusti da ga obuzme divljenje prema njoj.

Zajednički rad biće melem, pomisli on; ali, ona još nije bila prema njemu onako topla kako je želeo, i ponašali su se kao neki matori bračni par, pričajući više sa ostalima za stolom nego među sobom.

Ram Kikura je oklevala da proba rum. "Čula sam za alkohol", reče ona glasom punim opreznosti i iskušenja. "Otrovni narkotik."

"Zar je na Čičku tokom putovanja vladala prohibicija?" upita Kanazava. U glasu mu se osećalo zaprepašćenje.

"Ne, u početku nije", odgovori ona. "Iako je alkohol bio druga violina, ako taj idiom još važi. Ili treća ili četvrta. Prvi putnici bili su više zainteresovani za neposrednu stimulaciju uma, problem koji

smo poneli sa Zemlje. Stimulatori su postajali sve prefinjeniji, i bezbedniji, a pronašli smo i načina da da zalečimo ličnosti koje su im se preterano odavale, hemijski i neurološki... Alkohol nikada nije predstavljao glavnu brigu, niti glavnu rasonodu. Vina su, sećam se, bila cenjena..."

Kao da je uživala u prilici da im priča istoriju, pogotovo što je time odlagala odluku u pogledu ruma. "Ali, kada je izgrađen Put, i kada smo potisnuli Jarte, počela je trgovina kroz izvore. Saznali smo za talzit i druge materije... složene intoksikante, pojačivače, uveličavače, a da ne pominjemo i čari potpunog usnimavanja. Alkohol i ostale hemijske materije bili su kao kazu" (naglasila je reč, uživajući u njenom neobičnom zvuku) "u poređenju sa simfonijskim orkestrom."

"Ipak, i primitivni običaji imaju svoj šarm", primeti Kanazava.

"Ne bih volela da napravim budalu od sebe", tiho reče Ram Kikura, zamočivši prst u čašu i podigavši ga do nosa. "Estri i ketoni. Vrlo jaki."

"Uništavaju mozak", dodade Karen, na ivici da se nacvrcka. "Možda bi trebalo da uzmem još jedan."

"Alkohol", poče Ram Kikura, pa zastade, da ne bi zvučala presuditeljski. "Alkohol na Zemlji još predstavlja problem. Jesam li u pravu?"

"Potpuno ste u pravu", složi se Kanazava. "A uz to je i melem za naše mnogobrojne rane."

"Ne volim kada ne mogu da se potpuno kontrolišem."

Karen se naže prema njoj. "Popij to", reče ona. "Ima, zapravo, fin ukus. Ne moraš da popiješ sve."

"Znam kakav mu je ukus. Imala sam biohrone u gradskoj memoriji."

"Biohrone?" upita Kanazava.

"Nisu više popularni kao nekada", objasni Lenijer. Simulacija iskustva punog života. Obično umontirani; prejaki stimulansi vam uklanjaju svest da ste u simulaciji. Živite drugim životom."

"Isuse", reče Kanazava sa izrazom zapanjenosti i dubokog neslaganja. "To je skoro kao da ste... znam. Neverni sebi."

Dok su raspravljali o etičkoj dilemi je li seks u biohronu jednak, po

starim zemaljskim standardima, varanju bračnog druga, Ram Kikura privuče čašu sa rumom malo bliže. Lenijer ne promače da je piće zaista privlači; uvek je osećala povezanost sa prošlošću. Kada su se prvi put sreli, ucrtala je američku zastavu preko ramena, ponosna na svoje drevne pretke; ovo je takođe bio delić prošlosti o kome je malo znala, barem neposredno. Sećanja iz biohrona, koliko je čuo, nisu bila ni blizu snažna kao prava; nisu ni mogla biti bez posebnih implanta, koji bi kod homorfa bili suviše veliki da bi bili praktični.

"U redu", reče ona, odlučivši da podigne čašu. "Za ljudskost!" Ona ispi mnogo veći gutljaj nego što bi joj Lenijer preporučio i raširi oči i zagrcnu se, gušeći se. Karen je beskorisno stade lupkati po leđima.

"Ah, Pneuma!" jeknu Ram Kikura kada je donekle povratila kontrolu. "Moje telo ga mrzi!"

"Samo polako", posavetova je Kanazava. "Ako je suviše jak, imam vina..."

Ram Kikura odmahnu rukom na toliku pažnju, postidjena svojom glupošću. Potom obrisa suze i ponovo podiže čašu. "Čemu smo nazdravljali?" upita ona, još uvek pomalo promuklo.

"Do dna problema", predloži Lenijer.

Ram Kikura sada pažljivije otpi. "Grlo mi se steže."

"Ne razumem", reče Kanazava. "To je vrlo dobar rum, najbolji na Oahuu."

"I bar tri sata star", dodade Lenijer. Kanazava začkilji i pogleda ga sa senatorskim prekorom.

"Iz mog je okruga", reče on.

"Čitava ova polovina sveta je tvoj okrug. Sigurno ne piješ sve što flaširaju tvoji birači!" upita Karen.

Ram Kikura je za trenutak ćutke sedela, prateći delovanje pića. "Mislim da se neću napiti", reče ona najzad. "Metaboliti iz mog implanta pretvaraju alkohol u šećer brže nego što mogu da ga pijem."

"Kakva šteta", reče Kanazava.

"Mogla bih da ih podesim... ako ću manje trezna biti u stanju da se bolje uklopim..."

Kanazava značajno pogleda Lenijera. Karen uzdahnu. "Ti

naprosto nisi devojka za žurke, mila", zaključi ona.

Noćno nebo nad Havajima bilo je hladno i svetlucavo; podsećalo je Lenijera na Van Gogovu "Zvezdanu noć". Kanazava na zadnji travnjak beše izneo crveni laser male snage. Seli su na travu, grickajući brazilsku čokoladu i pijuckajući aperitive.

"Ovo je moj lični planetarijum", reče senator, pažljivo pokušavajući da čučne, ali, okliznuvši se jednom nogom, umalo da se preturi. Ipak, konačno lepo sede i prekrsti noge. "Nije, pretpostavljam, ništa u poređenju sa pravim boravkom u svemiru... Ali, mene čini srećnim."

Uključio je laser i podigao ga. U vlažnom i slanom vazduhu, zrak proseče pravu i blistavu putanju ka zvezdama u dužini od nekoliko stotina metara, i izgledalo je kao da ih zaista dodiruje. "Poznajem sva sazvežđa", reče on, "japanska, kineska i evropska. Čak i neka vavilonska."

"Divno je", složi se Ram Kikura. Bila je dozvolila da alkohol deluje na nju više nego malo; kapci su joj bili napola spušteni i delovala je opušteno, gotovo sanjivo. "Nebo je ovde dole nekako... ljudskije. Prijateljskije."

"Da, to vidim", reče Karen. Ona i Lenijer sedeli su u travi leđima o leđa, dodirujući se glavama. "Ali, kada sam bila devojčica, onda mi je izgledalo ogromno. Zstrašujuće."

"Da, to vidim", primeti Ram Kikura, podražavajući Karenin glas i široko se smešeći. "Zaista."

"Moj lični planetarijum", ponovi Kanazava. "Treba samo da uperim laser, pomerim zrak i da gledam i niko ne zna i nikome nije važno. Njihovi problemi..." On prelete laserom preko neba, od oblacima zatamnjenog horizonta do jasnog otvorenog mora. "Njihovi problemi nisu i moji problemi." On dramatično uzdahnu. "Milo mi je što smo se ponovo sreli, Geri, Karen. I lepo je upoznati nekoga iz okruga u manje zvaničnim okolnostima. Postoji toliki jaz između nas, kao da smo roditelji i deca..."

"Ko su roditelji", upita Karen, "a ko deca?"

"Vi ste roditelji", reče Ram Kikura.

"A i deca." Karen lupnu Lenijera glavom, najpre nežno, a onda

snažnije, kao da želi da privuče njegovu pažnju.

"Ej", ogласi se on. "Šta je?"

"Samo te lupkam, kučkin sine." Ona se zakikota. "Izvini. To rum govori."

"Nastavi da lupkaš", reče on.

Ram Kikura podiže ruke. "Volela bih da sada vidim gomile zemaljske dece. Zdrave, srećne dece. Volim da gledam decu Heksamona kroz prozor svog stana, u Osnom Euklidu. Vi nikada niste imali još dece, Karen... Zašto?"

"Bili smo prezauzeti", odgovori Karen, ugrizavši se za donju usnu.

"Kako neko može biti suviše zauzet da bi imao decu?"

"Prirodno, ili na heksamonski način?" upita Karen. Bol je vremenom jenjao, ali se ona ipak klonila njegovog središta.

"Na heksamonski način, mislim", odgovori Ram Kikura. "Moj sin Tapi je starinsko dete." Ona se nasmeši i odmahnu glavom. "Položiće ispite za otelotvorenje. Poći će očevim stopama... Olmijevim", dodade ona.

"Nisam znao da imate sina", reče Lenijer.

"Oh, da. Vrlo sam ponosna na njega. Ali, nisam ga rodila u onom prastarom smislu. Ipak, važno je imati decu, ma kako ih dobili... bez obzira da li se najpre podižu u gradskoj memoriji ili ne. Dozvoliti im da rastu kao cveće, da prave greške."

"Ili da umru", nastavi Lenijer, zatvorenih očiju. Karen se ukoči i nagnu napred, odvajajući leđa od njegovih, i on smesta požali svoje reči.

"I na Čičku postoje groblja", nastavi on, braneći se, izbegavajući Ram Kikurin mirni pogled. "Video sam ih. Kolumbarijumi, čak i pretenciozne grobnice. I tvoj narod je nekada znao kako izgleda smrt."

"Smrt je promašaj", odvrati Ram Kikura ljutitim glasom.

"Smrt je ispunjenje", usprotivi se Lenijer.

"Smrt je traćenje i gubitak."

"Sa tim se slažem", umeša se Karen, ponovo lupkajući Gerija glavom. "Više života."

"Robertel!" Lenijer uperi prst u senatora i Kanazava, zauzvrat, uperi lasersku strelicu njemu u grudi.

"Geri! Šta?"

"Ti presudi. Ti si prirodan čovek. Nemaš implante, ništa sem terapije protiv zračenja 0, čak si zadržao i ožiljak..."

"Beli znak hrabrosti", reče Kanazava. "Pomaže mi na reizborima."

"Je li smrt ispunjenje ili traćenje?"

"Malo smo se udaljili od večerašnje teme, zar ne?" upita Kanazava.

"Ti si japanskog porekla. Oni drugačije gledaju na smrt. Časna smrt. Smrt u pravom trenutku."

"Imaš li ti indijanske krvi?" upita ga Kanazava.

"Nemam."

"Pa, izgledaš kao da možda imaš. Kada ljudi treba da umru, različito gledaju na smrt. Oblače je i plešu sa njom i stavljaju joj crni plašt i plaše je se. U mnogo čemu se ne slažem sa Heksamonom, ali ne žalim što su nam ostavili izbor. Oni grobovi - mnogo ih je iz godina posle Smrti. Većina mojih birača odabrala je da živi duže. Neki se nadaju da će živeti zauvek. Možda i hoće. Smrt nije traćenje, može biti i ispunjenje, ali samo dotle dok nije gospodar."

"Pošteno", reče Karen.

"Jesi li ti odabrao da živiš zauvek?" upita ga Lenijer.

"Ne, nisam", odgovori Kanazava.

"Zašto?"

"To je lična stvar."

"Izvinite", umeša se Karen. "To baš nije prijatna tema, i..."

"Ne. Važno je", nastavi Kanazava. "Nije toliko lično da o tome ne pričam. Možda i iz mene govori rum. Ne mogu da zaboravim neke stvari. Neprijatna sećanja. Ne mogu da upotrebim Talzit ili pseudo-Talzit, čak i kad bismo mogli da ih dobijemo, ma koliko da su moćni; ta sećanja su čvrsto ugrađena u mene, i učinila su me ovakvim kakav sam sada. Uvek se borim sa njima. Ujutro se budim sa njima. Ponekad me prate čitavog dana. Ti znaš o čemu govorim, je li, Geri?"

"Amin", reče Lenijer.

"Kada umrem, nestaće i ta sećanja. Nestaće i mene, i možda će neko bolji doći na moje mesto. Možda će znati istoriju koju sam ja preživeo, ali će biti u stanju da se izdigne iznad toga. Neće biti

traćenja. Ono što ja ne mogu da prihvatim, on ili ona će moći."

"Amin", šapatom ponovi Lenijer.

"Znači, složili smo se da se ne slažemo", primeti Ram Kikura. "Vi ste divan čovek, senatore. Vaša smrt će zaista biti gubitak."

Kanazava nakloni glavu u njenom pravcu, prihvatajući kompliment.

"Znate, mi ne možemo da plačemo", nastavi Ram Kikura. "Delimo mnoga slična osećanja, ali mi smo... nismo se izdigli iznad njih. Prevazišli smo ih. Upijamo ih i ostajemo to što smo, ali..." Ona ljutito zatrese glavom. "Ne mogu da mislim kako treba! Rum misli, rum govori."

"Svi smo suviše blizu mnogih smrti da bismo objektivno govorili o nečijem umiranju", reče Kanazava. "Karen, da li se ti slažeš sa godinama svog muža?"

"Ne", odgovori ona posle duge pauze.

"Ne mogu da držim korak sa njom", primeti Lenijer, pokušavajući da bude prijatan.

Ona spusti pogled sa zvezda na tamnu travu. "Nije to u pitanju. Ne želim da te izgubim. A ne želim ni da se žrtvujem, kako bih išla u korak sa tobom."

"Recite mi istinu, doktorko", zatraži Lenijer.

"Umukni." Ona se opet odgurnu od njega i ustade. "Sad stvarno pričamo gluposti."

"To rum govori", složi se Kanazava, ponovo šarajući laserom po nebu. "In vino veritas."

"Ovo je baš otmeno", primeti Ram Kikura. "Ovo je baš ljudski."

Karen potrča prema kući. Lenijer ustade i otrese travu sa pantalona. "Mislim da pođem za njom, a onda ćemo na spavanje."

Kanazava mlitavo klimnu glavom.

Lenijer otide u kuću, nađe spavaću sobu i zastade na vratima, gledajući Karen kako se svlači. "Sećam se kada smo prvi put vodili ljubav", reče on. "U avionu. U cevobobu."

Ona ispusti neki tihi zvuk dok je otkopčavala grudnjak.

"Trebalo mi je mnogo godina da shvatim koliko te cenim. Tek posle venčanja. Pošto smo počeli da radimo zajedno."

"Molim te, umukni", reče Karen, ali nije bila besna.

"Postala si kao jedna od mojih ruku, jedna od mojih nogu", nastavi on. "Uzimao sam te zdravo za gotovo. Mislio sam da ćeš raditi sve što i ja. Toliko sam te voleo da sam zaboravio da ti nisi ja."

"Bilo je mnogo posla."

"Čak ni to nije opravdanje", reče on. "Mislim da si i ti mene izgubila iz vida."

"Nisi ti jedini sa ružnim uspomjenama", oštro odvrati Karen. "Ja sam se vratila u Junan. Sećaš se? Videla sam svoj grad, farme oko njega. Osetila sam smrt, Geri, propast. Skelete beba pored puteva, nije se moglo znati leže li tako mesecima ili godinama, od Smrti ili kasnije, kad su ih roditelji odbacili jer nisu mogli da ih hrane. Nismo mogli da svuda stignemo na vreme. Nisi ti jedini koji ima sećanja!"

"Znam", reče Lenijer, još naslonjen na dovratak.

"Ja mogu da izađem na kraj sa njima. Mogu da te volim još mnogo duže. Ne želim da se udaljiš od mene. Mrzim i samu pomisao na to."

"Znam."

"Onda mi se vrati", reče ona. "Još uvek možeš da postaneš mlad. Imamo još stoleća pred sobom. Stoleća posla koji se može obaviti."

"To nije moj način", reče on. "Voleo bih kad bi mogla to da prihvatiš."

"A ja bih volela kad bi mogao da prihvatiš moje... strahove", odvrati ona.

"Pokušaću. Sada opet radimo zajedno, Karen."

Ona napola uzdrhta, napola sleže ramenima i sede na krevet. On je stajao kraj vrata, još uvek obučen. "Šta je sa Mirskim?" upita ona. Lice joj je izgledalo kao divno čudo, glatkog čela, krupnih očiju, usana sa oborenim uglovima. "Hoće li povesti bogove protiv nas? Je li stvarno tako rekao? On je grozna stvar, Geri."

"Ja ne mislim tako."

Ona odmahnu glavom. "Košmar."

"Vizija", usprotivi se Lenijer. "Hajde da sačekamo i vidimo."

"Bojim se", jednostavno reče ona. "Hoćeš li mi dozvoliti makar to?"

Da je pošao ka njoj, znao je, da je pokušao daje zagrliti, ne bi ga prihvatila; odgurnula bi ga. Ali, video je da će doći vreme, a za sada,

onako blago nalivenom rumom, bilo mu je dovoljno i toliko. "Naravno", reče on.

"Idem da spavam." Ona leže poleduške na krevet i pokri se.

Gledao ju je za trenutak, a onda je ugasio svetlo, okrenuo se i zastao, sam, u tamnom i tihom predsoblju. Napolju na travnjaku je čuo kako Kanazava i Ram Kikura razgovaraju.

"Bio bih počastvovan kad biste večeras podelili krevet sa mnom", rekao je Kanazava.

"Sada više nisam ni blago pijana, Ser Kanazava", odgovorila je Ram Kikura.

"Nisam ni ja."

Ram Kikura je za trenutak ćutala, a onda je rekla: "To bi mi se dopalo."

Lenijer pomisli na svoju ženu u krevetu, na starinsku udobnost gostinske sobe, i odmahnu glavom. Još je bilo previše zidova između njih. On pođe na prednju verandu i ispruži se tamo, na tapaciranom kauču od pruća, namestivši pod glavu stari svileni jastuk.

Lenijer izjutra prošeta žalom pre nego što se Karen probudila. Na kilometar od kuće ugledao je Ram Kikuru kako obilazi vrh iscrpljenog talasa, visoka i vitka, okružena galebovima u letu. Bez ikakvog gesta, pošli su jedno prema drugom, i Ram Kikura mu se nasmeši kada su se približili.

"Jesam li ja kvarna mačka?" upita ga ona, okrećući se da prihvati njegovu brzinu i pravac.

Lenijer joj uzvрати osmehom. "Kvarna koliko to mačke moraju biti", odgovori on.

"Za sve ove godine otkako sam zastupnik Zemlje, nikada nisam vodila ljubav sa Starim Urođenikom", reče ona.

"Je li bilo staromodno?" upita je Lenijer i ona se namršti na njega.

"Neke stvari, u osnovi, ostaju upadljivo iste", reče ona. Neku vreme su ćutke hodali, gledajući galebove kako skakuću po mokrom pesku pred njima, izbegavajući stalne nalete vode. "Ser Kanazava je besan", reče ona konačno. "Mnogo je bešniji nego ijedan čovek kojeg sam videla u poslednje vreme. Nije nam to svima pokazao..."

Sazvaće sastanak zemaljskih senatora i predstavnika korporeala. Preko mene će osporiti glasanje mens publica. Imam vrlo dobar argument - da se zakoni o Oporavku u ovom slučaju ne mogu primeniti."

"Hoćeš li uspeti?" upita je Lenijer.

Ona se saže da podigne japansku lađicu od stakla. "Pitam se koliko je dugo ležala ovde", reče ona. "Da li se sada još prave takve?"

"Ne znam", odgovori Lenijer. "Verovatno da. Hoćeš li uspeti?"

"Verovatno neću", odgovori ona. "Heksamon više nije onaj isti." Ona podiže lađicu do očiju, zagledana u sitne mehuriće u zelenom staklu, a onda je vrati na pesak.

"Predsednik se izgleda povija za vetrom", primeti Lenijer. "Tvrдио je da je duboko protiv ponovnog otvaranja."

"I jeste, ali on malo šta može da učini ako Neksus glasa za to. A bojim se da, kao kapetan broda u nevolji, neće oklevati da odseče Zemlju, ako je to potrebno da bi spasao ono što je ostalo od Heksamona."

"Ali, Jarti..."

"Jednom smo ih već potisnuli, iako nismo bili spremni za njih", reče Ram Kikura.

"Zvučiš ponosno, kao da ih podržavaš", ne izdrža Lenijer.

Ona se ponovo namršti i odmahnu glavom. "Zastupnik mora razumeti šta oseća suprotna strana. Ja lično sam besna koliko i Kanazava." Ona raširi ruke i saže se da podigne izmrvljeni komadić plastične boce. "Šta misliš, koliko je ovo staro?" upita ona.

Lenijer ništa ne odgovori. Mislio je na Mirskog, iznenađenog što je Neksus odbio da mu izađe u susret. "Koliko su šanse da glasanje ispadne negativno?" upita on.

"Nikakve", odgovori ona. Bez ubeđene i obaveštene Zemlje, a to je prilično nemoguće za ovako kratko vreme."

"Pa zašto smo onda ovde? Mislio sam da je ovo dobra ideja... Mislio sam da bismo mogli da utičemo."

Ram Kikura klimnu glavom. "I hoćemo", reče ona. "Visićemo im za petama, prokletnicima, i usporavaćemo ih. Plima nadolazi, šta misliš?"

Plima je jenjavala, koliko je Lenijer video, ali shvatio je šta je ona mislila.

"Šta ćemo reći u Oregonu?" upita je on.

"Isto što smo rekli i ovde."

Potom su se okrenuli da se vrate kući. Kada su stigli, ostali su bili na nogama, i roboti su služili doručak. Kanazava i Ram Kikura bili su jedno prema drugom ljubazni, veseli i ništa više.

Lenijer se zadubi u misli. Napad mladalačkog oduševljenja polako beše splasnuo. Nastupilo je žaljenje, ali i saznanje da još uvek može da bude mlad i luckast. I dalje je mogao da se bori za izgubljene stvari. Nekako se stoga osećao življim, čak i odlučnijim.

Osim toga, podozrevao je da Mirski - ili stvorenja sa kraja vremena - imaju mnogo više sredstava nego čak i sam Heksamon.

Spakovali su ono malo svog prtljaga. Ram Kikura i Karen su razgovarale se Kanazavom, dok je Lenijer nosio torbe do šatla. Kada je ušao u šatl, automatski pilot ga zabljesnu crveno ucrtanim simbolom.

"Govori engleski, molim", reče Lenijer, pomalo iznerviran.

"Naš let je odložen", saopšti mu pilot. "Treba da ostanemo ovde do dolaska policije iz okruga."

Lenijer spusti torbe, zapanjen. "Policija iz okruga? A ne zemaljska policija?"

Pilot ništa ne odgovori. Unutrašnje osvetljenje beše se smanjilo. Bela unutrašnjost bila je splasnula i pretvorila se u neaktivnu plavu.

"Da li još funkcionišeš?" upita je Lenijer. Opet nije bilo odgovora. On se osvrenu po zamračenoj kabini, stežući i otvarajući pesnice. Potom iziđe iz šatla, lica crvenog od besa, i stad opred Karen.

"Mislim da smo presretnuti", reče joj on. Iz kuće iziđoše Ram Kikura i Kanazava.

"Problem?" upita senator.

"Dolazi policija iz okruga", saopšti mu Lenijer.

Kanazavino lice se uozbilji. "E neće, ako se ja išta pitam."

"Verovatno se ne pitaš", primeti Ram Kikura. Kanazava je zurio u nju kao da ga je udarila. "Ovo je veoma ozbiljno, Geri. Kako si..."

Karen pogleda ka moru. Iza Barbers Pointa, ka njima su išle tri letelice, oštro bele na pozadini od sivih prepodnevnih oblaka.

Spustile su se i prišle kući, usporavajući i lebdeći, dok su im letna polja izbijala komadiće šljunka i zemlje iz senatorovog prilaznog puta i dvorišta.

"Ser Lenijer", prolomi se nad njima glas iz letelice. "Molim, odgovorite."

"Ja sam Geri Lenijer." On se izdvojio od ostalih.

"Ser Lenijer, vi i vaša žena ćete se smesta vratiti na Novi Zeland. Svi Stari Urođenici vraćaju se u svoju postojbinu."

Ram Kikura priđe i stade kraj njega. "Po čijim naređenjima, i po kom zakonu?" Ona spusti glas. "Nema takvog zakona", promrmlja ona.

"Po amandmanu Zakona o Oporavku. Neposredno naređenje samog Predsednika. Molimo da se ukrcate u svoj šatl. Njegov plan leta je promenjen."

"Nemojte ići", reče im Kanazava. On podiže pogled ka letelicama i zapreti im pesnicom. "Ja sam senator! Zahtevam sastanak sa Predsednikom i Premijerom!"

Lebdeći brod ništa ne odgovori.

"Nemojte se ukrcati", reče i Ram Kikura. "Svi ćemo ostati ovde. Neće se usuditi da primene fizičku silu."

"Geri, rekli su da se svi Stari Urođenici vraćaju - čak i oni sa stalnim obitavalištem u orbitalnim telima?" Karenino lice izgledalo kao dečije, užasno razočarano, puno neverice.

"Ne znam", odvrati Lenijer. "Senatore, možemo više da učinimo na svojoj teritoriji... osim ako dospemo u kućni pritvor, u kom slučaju nije bitno gde se nalazimo." Potom se obrati Ram Kikuri. "Pretpostavljam da ćeš se vratiti na Čičak."

"Ne pretpostavljaj ništa", vedro mu odgovori ona. "Sva pravila su poništena. Ovo nikako nisam očekivala."

"Ako ovo urade", primeti Karen, crvena od besa, "imaće stvarno pravu bitku."

Čisto sumnjam, pomisli Lenijer. Borba se verovatno završava upravo ovde i sada. Osećaju potrebu za prljavom igrom.

Tri broda ostadoše u mestu, neumoljivi. Sunčeva svetloat beše počelo da jenjava. Ram Kikura ukloni kosu sa lica. "Ne bi trebalo da naprosto stojimo ovde kao neposlušna deca", reče Lenijer.

"Senatore, hvala što si nas saslušao. Ako budemo mogli da ponovo razgovaramo, ja ću..."

"Molimo da se smesta ukrbate u svoj šatl", prolomi se glas.

Lenijer uze svoju ženu za ruku. "Do viđenja", dobaci on Kanazavi i Ram Kikuri. "Srećno. Obavestite Korzenovskog i Olmija šta se ovde desilo."

Ram Kikura klimnu glavom.

Ušli su u šatl i vrata se glatko zatvoriše za njima.

43. PUT, EFIKASNA GEA

Oko njih se ocrtavao lavirint paralelnih blistavo zelenih linija, prekidajući svoj ritam da bi stvorile oklop ili kavez oko mehura brže nego što je Rita mogla da pokreće pogled. Posle kratke pauze, sa površine Puta se podigao novi niz linija, daleko u dubini, stvarajući ošamućujući vir blizu jedne od kula sačinjenih od diskova. Linije su se spojile i ovalni mehur se spustio uznemirujućom brzinom, mada i dalje bez osećaja kretanja.

Rita oseti vrtoglavicu. Bilo je suviše nadražaja, suviše stvari da se prime. "Pozliće mi", reče ona Tifonu i njen pratilac je uhvati za levu ruku - bilo je to prvi put da ju je dotakao. Dodir mu je bio topao, ali neubedljiv; kroz grčeviti krug misli i slika, pomalo joj se zgadio. A onda se našla na kolenima i više joj nije bilo važno.

Nekako je očekivala da će joj Tifon pomoći, da će je zalečiti i sprečiti nalete vrtoglavice. Ali, on je samo stajao iza nje, pridržavajući je da ne padne na leđa. Za trenutak se oduprla potrebi da se osloni na njega, a onda je čvrsto zatvorila oči, zaključivši da će joj tama biti mnogo prijatnija.

Posle nekog vremena, vrtoglavica prestade i ona se oseti bolje. "Ako si žedna", obrati joj se Tifon, "popij ovo." Ona otvori oči i ugleda u njegovoj ruci čašu bistre tečnosti; uze je i oprezno okusi. Voda; ništa više, koliko je mogla da zaključa. To je delovalo pomalo razočaravajuće. Očekivala je nekakav eliksir. Naravno, ostala je zagonetka odakle je on izvukao čašu vode u mehuru... Zamislila ga je kako poseže u otvor u svom telu i vadi vodu, ili možda kako pljuje u čašu. Ponovo je zažmurila, savlađujući novi talas mučnine.

Rita se osloni na ogradu kako bi ustala, pokretom odbivši njegovu pomoć, i žurno vrateći dopola ispijenu čašu. Delom da bi skrenula pažnju sa prizora napolju, delom da suzbije mučninu, sa puno pažnje pratila je šta će on uraditi sa čašom.

Zadržao ju je. Ništa više. Rita se strese i ponovo zagleda napolje. Sada su bili mnogo bliže površini, i leteli su - vođeni zelenim linijama - ka belom tornju. Pokušavajući da proceni veličine, zaključila je da je toranj visok barem koliko Faros u Aleksandreji, i mnogo masivniji.

Ali, veličina Puta umanjivala je sve građevine.

Rita primora sebe da zabaci glavu i pogleda naviše. Vrat joj se pobuni. Usne joj se razdvojiše i ona nehotice uzdahnu. Daleko iza i iznad njih, trostrana prizma je visila, ogromna, gruba i nemilosrdna, u središtu trake biserne svetlosti, kao dugi crni kristal koji lebdi u mleku.

Pažnju joj, međutim, privuče nešto mnogo dalje niz Put - nekakav svetionik. Ona zakloni oči, iako svetlost iz cevi nije bila preterano jaka, i zažmiri da bi bolje pogledala pokretnu trunčicu. I ona se nalazila unutar trake svetlosti, ali mnogo stadija dalje, brzo se krećući ka njima. Rita trže vrat unazad kada je predmet stigao tačno iznad njih, ustanovivši da je to još jedna velika prizma u duginim bojama, i zaključi da će se sudariti sa prvom prizmom. Ona se okrenu i glasno dahnu kad su se prizme dodirnule kao vozovi na pruzi. Za trenutak su se obe pretvorile u dugu zelenu masu, a onda druga prizma prođe kroz prvu bez ikakvih oštećenja na obe, nastavljajući putovanja u suprotnim pravcima.

Patrikija joj nikada nije opisala nešto takvo.

"Sva sam utrnula", reče ona, pogledavši Tifona sa gađenjem.

"Sama si želela da sve vidiš", mirno joj odgovori njen pratilac. "Niko od mojih ja ne putuje često ovim putem."

Ona se malo zamisli nad neobičnim sklopom rečenice, pa zaključi da je prizor manje strašan od onoga na šta je Tifon izgleda mislio, te se ponovo zagleda naniže.

Nije bilo vidljivih ulaza u kulu. Ipak, mehur prođe pravo kroz zaobljeni zid jednog od naslaganih diskova, prolete kroz zatvoreni lučni prostor ispunjen lebdećim polihedronima, a onda prođe i kroz drugi zid. Pri tom je mehur napustio mrežu zelenih linija i počeo da silazi niz još zeleniji mlaz, ka nečem što je ličilo na savršeno prozirno stakleno sočivo. Kroz sočivo su se, izobličene, videle boje, nebesko plava, morsko plava, svetlosmeđa i siva kao oblaci; sve normalne boje njenog doma. Ona za trenutak zadrža dah, besmisleno se nadajući da će se košmar okončati.

"Ovo je kapija ka Gei", reče joj pratilac. "Ovde je bila otvorena prethodna kapija. Naše kapije obično nisu tako čvrsto oblikovane, ali prethodna geometrija bila je presudna."

"Oh", zastenja Rita. Slobodna sa podacima koji joj ništa ne znače...

Dok su padali ka površini sočiva, boja mlaza svetlosti se promeni u crvenu, a onda iznenada u belu.

Mehur udari u sočivo i oni prođuše kroz njega. S druge strane se nalazila obala, sivi okean pod senkom oblaka, plavi okean sa mrljama sunčeve svetlosti.

Rita jedva da je mogla da diše. "Gde smo?"

"Ovo je tvoj svet", reče joj Tifon.

To je znala; i ovo nije bio san. "Gde na Gei?"

"Nedaleko od tvog doma, koliko sam razumeo - nikada nisam bio ovde u bilo kom obliku ili ličnosti."

"Hoću da idem u..." Ona podiže pogled i ugleda plavo nebo i nejasno svetlucanje nad sobom; kapija kroz koju su upravo prošli. "Možemo li da odemo na Rodos?"

Tifon se za trenutak zamisli pred tim zahtevom. "To ne bi zahtevalo još mnogo energije. Ovaj projekat se, ipak, približava granicama. Uskoro će morati da stignu rezultati."

"Ne razumem šta hoćeš."

"Ovaj pravac istraživanja. Uskoro ćeš morati da nam pružiš rezultate."

"Znate sve što i ja znam", uzviknu Rita, na ivici suza, potpuno iscrpljena. "Šta treba da uradim?"

"Da nas odvedeš do onih koji su načinili tvoju ključnjaču. Daj nam tragove. ali..." On podiže ruku, videvši da će se ona pobuniti. "Shvatam da ti ne znaš te stvari. Ipak, postoji nada da ćeš nam nešto pokazati svojim delovanjem, ili svojim prisustvom - možda će ključnjaču potražiti još neko sem nas. Samo ti je možeš koristiti. I dalje imaš izvesne vrednosti u ovom aktivnom obliku."

"A šta je sa mojim... saputnicima?"

"Ako će ti to prihvatiti, biće dovedeni ovamo."

"Hoće", reče ona. "Molim te."

Tifon se nasmeši. "Tvoji izrazi društvenog kontakta su divni. Tolika jednostavnost, kao maska za toliku agresivnost. Zahtev je sačinjen; oni će nas čekati na Rodosu, ako ne budemo prekoračili energetske budžet."

"Nisam sigurna da ću još dugo moći da izdržim ovde. Veoma sam umorna."

Tifon je pozva da čučne na platformu. "Neću te smatrati neurednom", reče on.

Ona iskrivi lice, ali nije čučnula; legla je potrbuške, vireći preko ivice. "Idemo li na Rodos?"

"Da."

Iz obližnjih oblaka se pojavi zelena linija i raširi pred mehurom u zračenje širokih krivina. Opet obavijen kavezom, mehur ih je nosio preko okeana. Nije mogla da odredi u kom pravcu se kreću.

"Jesam li ja prvo ljudsko biće koje si ikada proučavao?" upita ga ona.

"Nisi", odgovori Tifon. "Moji mi smo proučavali desetine ljudi iz ovog sveta pre nego što smo počeli da ispitujemo tvoj očuvani snimak."

"Znate li sve o nama?" Sada je uglavnom osećala bes; oštro je govorila, nadajući se da će to biti jasno i njenom pratiocu.

"Ne. Ti i dalje imaš mnogo prefinjenosti, mnogo detalja za proučavanje. Ipak, možda mi neće biti dozvoljeno da te u potpunosti proučim. Postoje važniji ciljevi, a moji ja su potpuno zauzeti."

"Stalno to ponavljaš", umorno primeti Rita. "Tvoji ja. Ne razumem šta to znači."

"Ja nisam jedinka. Aktivno sam pohranjen."

"Kao žito u ambaru?" sarkastično upita Rita.

"Kao sećanje u tvojoj glavi", odgovori Tifon. "Ja sam aktivno pohranjen u toku. Možemo da izazovemo rezonance u toku i da pohranjujemo ogromne količine podataka - bukvalno, čitave svetove. Je li ti to jasno?"

"Nije", priznade ona. "Kako može biti više tvojih ja?"

"Zato što se moji ritmovi, moji ja, mogu beskonačno kopirati. Mogu se stapati sa drugim ličnostima različitog oblika i sposobnosti. Za nas se mogu stvoriti različita kućišta - mašine ili brodovi, ili, mnogo ređe, tela. Ja radim kad god je potrebno bilo koje moje ja."

"Obučen si da se staraš o strancima?"

"Na neki način. Ja proučavam bića slična tebi kada se borimo sa njima u Putu. Tada sam jedinka, na biološkoj osnovi, u obliku

sličnom onom koji sam imao na rođenju."

Baka joj beše ispričala ono malo što je znala o ratovima sa Jartima. Mladog devojci to nije mnogo značilo - besmislena čudesa utkana u fantastične priče. Rita zažali što nije pažljivije slušala.

"Kakav je bio tvoj oblik na rođenju?"

"Ne-ljudski, ni malo nalik na ovaj."

"Ali, nekada si imao svoj oblik."

"Ne. Samo deo mene ga je imao. Od tada sam se stapao sa drugima, mešali smo se." Polako je kružio prstom pruženim naniže. Rita se namršti na njega preko ramena. Sva ta pitanja me samo zadržavaju od istine sa kojom se moram suočiti.

"Opet sam zbunjena", reče ona. "Prvo mi kažeš jedno, pa onda drugo."

Tifon kleče kraj nje, sa laktovima na kolenima, spojenih dlanova. Vrlo ljudski pokret. Da li mu lice postaje jasnije ocrtano?

"Tvoj jezik nema odgovarajuće grupe reči. Svi zvukovni jezici su nepogodni."

"Vi ne razgovarate među sobom", upita ona.

"Ne rečima, niti zvucima. Obično uošte ne razgovaramo."

"Da li bi me ubio, ako bi ti to naredili?"

"Neće mi biti naređeno da ubijem ni tebe ni bilo koga, ako bi to značilo uništavanje tvojih ritmova. To je ono što bi ti nazvala zločinom, grehom."

Zasad dosta. Ona se ponovo okrenu na stomak. Ispod njih se protezao modrozeleni okean, sada plitak, sa kamenim stubovima koji su virili iz njega kao panjevi. Nije poznavala to mesto.

Pa ipak, trebalo bi da su blizu Rodosa. "Blizu" je Jartima možda značilo nešto drugo; oni su, na kraju krajeva, mogli da jurcaju niz Put i da prolaze kroz kapije u mehurima od sapunice.

Pojaviše se i novi stubovi. Na svakom od njih nalazio se zlatan vrh u obliku kamena, kao da je naslikan. Nikavo bilje, nikakvi čamci na vodi, samo praznina sa oblacima i stubovima.

"Mogu li da onjušim vazduh?" upita ona.

"Ne", smesta odgovori Tifon.

"Zašto?"

"Više nije zdrav za tebe. Na tvom svetu sada vazduhom putuju

organizmi i biološke mašine, suviše sitni da ih vidiš. Oni podižu Geu na viši nivo efikasnosti."

"I tu više niko ne može da živi?"

Tifon kao da je saosećao sa njom. "Niko od tvoje vrste", odgovori on.

Opet je osetila slabost. Oni su posejali bolest po Gei - je li pratilac to rekao? Smrt i zagađenje. Niko ne može da živi...

"Nigde? Ljudi ne mogu nigde da žive?"

"Nema ljudi na Gei. Pohranjeni su radi daljih proučavanja."

Sad je tek osetila mržnju. Mržnja joj trže glavu unazad, stežući joj organe kao ogromna ruka, istrgavši joj vrisak. Ona krenu na Tifona podignutih pesnica. Nije ni pokušao da se brani. Ona ga udari iz sve snage, pa opet i opet, i to ne slabim ženskim udarcima; bila je vaspitana tako da se ne ustručava da se brani. Njegovo lice se izobličilo pod udarcima, na kolenima mu je ulubljivala odeću. Kao da je udarala meko testo, toplo i podatno. Nastavila je da vrišti, sve višim glasom sa svakim udarcem, stenjući, dok joj se pljuvačka cedila sa usana, napola zatvorenih očiju. Opet i opet. Udarala je pesnicom, kolenima, a onda ga je ščepala za vrat i počela da steže prstima ono što bi trebalo da je telo.

Tifon se sruči na platformu, izobličienog lica, zatvorenih očiju, ne zbog udaraca nego zbog zaštite, a onda ga ona šutnu još nekoliko puta, dok nije osetila u glavi svetlucavu tamnu prazninu. Zatim se zagleda u oblake van mehura, obraza mokrih od suza, brade pokrivene pljuvačkom; bes beše minuo, ali su joj ruke i noge i dalje drhtale. Počela je da se pribira.

Ona pogleda naniže, u oblik pod odećom koji više nije izgledao naročito ljudski, i na licu joj se pojavi izraz upaničenog konja, suženih zenica i raširenih nozdrva. Ona se uhvati za ogradu, ponovo osetivši nalet mučnine. Preko pustog mora ugledala je dugu tamnu liniju nad obzorjem i ona poslednja nada u njoj živnu. To je bio Rodos; svuda bi ga poznala. Mehur ju je još nosio ka domu.

Iza nje se javi Tifon, glasom nimalo izobličienim zbog povreda koje mu beše nanela. "Možda ću sada morati da prekoračim budžet", reče on.

44. ČIČKOV GRAD

Predsednik Faren Siliom uđe u punu dvoranu Neksusa i pođe ka podijumu. Olmi je sedeo kraj Korzenovskog i Mirskog. Pažljivo su saslušali njegov govor. Korzenovski je imao zagonetan izraz lica; znao je koliko je situacija važna, baš kao i svi u dvorani, ali nije pokazivao ni slaganje ni neslaganje.

Lice Mirskog bilo je isto tako mirno, ali u tom miru, pomisli Olmi, možda se krije veća pretnja Heksamonu nego što su Jarti ikada predstavljali. Olmi konačno beše u potpunosti prihvatio priču Mirskog, i sada je čak smatrao da je taj čovek - ako je uošte bio čovek - nesposoban da laže. Predsednik se očitio složio sa tim; Garabedijanova potvrda oštro je prevagnula. Pa ipak, sada se Neksus - i Faren Siliom, iz nepobitnih političkih razoga - spremio da počne ponovno otvaranje Puta. Pripremali su političke akcije koje će samo povećati jaz između Zemlje i orbitalnih tela, jaz koji se možda više nikada neće zaceliti.

Svi Zemljani bili su vraćeni na Zemlju, ma u kom statusu da su boravili u orbitalnim telima. Heksamon je zalazio u period hitnje. Po zakonima o hitnji, zaboravljenim još od ratova s Jartima, Predsednik je preuzimao izuzetnu moć. Sada je imao godinu dana da izvrši svoje planove; posle tog vremena, pošto je upotrebio Zakon o hitnji, biće mu zabranjeno da ikada više vrši neku političku funkciju.

On je žestoko garantovao za čistotu glasanja mens publica. Ako glasanje bude negativno, daće ostavku. Ako bude pozitivno, Čičkova šesta komora biće doterana, odbrana Heksamona obnovljena i Put otvoren u roku od četiri meseca.

Korzenovskom je bilo zvanično naloženo da nadgleda izvršenje volje mens publica. Nije mogao da odbije. Olmiju je izgledao pomiren sa sudbinom; možda i više od toga. Pošto je bio priteran uza zid, Korzenovski će možda zbaciti poslednje delove maske koju je nosio četiri decenije, maske zanimanja isključivo za Oporavljenu Zemlju i Zemaljski Heksamon, poricanje svog genija i postignuća radi dobrobiti ostalih...

Da li će zbaciti masku ili će mu je silom otrgnuti, na duge staze i

nije imalo značaja.

Olimi nije sumnjao da će Korzenovski predano izvršiti naređenja Heksamona. Put će biti otvoren i brže nego što Predsednik očekuje.

Nije znao šta će Mirski učiniti. Najbolje je bilo ne brinuti o nezamislivom.

U međuvremenu, unutar Olmija, Jart je otkrivao sloj za slojem svakodnevnog života Jarta. Tok podataka beš se pretvorio se u pravu bujicu, možda i poplavu.

Do sada je uspevao da savlađuje plimu. Već je planirao predavanje ponovo organizovanoj vojsci.

Ukoro, u skladu sa dogovorom između Jartove ličnosti i svog delimičnjaka, omogućiće Jartu pristup do svojih očiju i ušiju. Bolje će kontaktirati ukoliko se budu bolje razumeli.

U tome je bilo dosta opasnosti, naravno, ali ništa većih od onih koje je već preživeo.

Ovo je bilo više od vremena promena.

Tempo kojim je zadobijao razmere revolucije. Odvajanje će biti poništeno.

Predsednik dovrši izlaganje i preovlađujuća koalicija neo- Gešela aplauzom i crtežima izrazi svoje potpuno odobravanje. Predsednikove kolege Naderiti ćutke su sedeli.

Korzenovski se obrati Mirskom. "Prijatelju, ovaj posao moram da obavim, bez obzira na svoja uverenja."

Mirski klimnu glavom i sleže ramenima, kao da Inženjeru ili oprašta ili ga odbacuje. "Stvari će se već nekako srediti", reče on mirno i neobavezno. Potom pogleda Olmija i namignu mu.

45. ČIČAK, ORBITALNI OKRUZI, ZEMLJA

Korzenovski podiže loptu od bele mase i oslušnu kako mu šuška u rukama. Bili su to ostaci njegovog pokušaja, pre šest godina, da stvori kapiju bez Puta; neuspeh je bio tih, ali konačan. Umesto da stvori kapiju, načinio je novi oblik materije, potpuno inertne, bez ikakvih korisnih osobina, bar koliko je dosad ustanovio. A poslednjih šest godina je istraživao...

On vrati loptu u ležište od crnog kamena i ispravi se, pretražujući pogledom laboratoriju, opraštajući se. Neće se vratiti mesecima, a možda i nikada.

Rezultati glasanja mens publica Heksamona bili su obrađeni i emitovani. Dvotrećinskom većinom - više nego što je očekivao - odlučeno je u korist ponovnog, trajnog otvaranja Puta.

Sada Faren Siliom više nije imao nikakvog izbora.

Korzenovski je aktivirao robotske monitore i dao poslednja uputstva delimičnjaku. Ako se ne bude vratio, a iko dođe u posetu, delimičnjak će biti tu da ga dočeka.

Nije oklevao da se vrati u šestu komoru i počne obnovu; zapravo, jedva je čekao. Postojao je, negde u njemu, tih ali uporan glas koji je ili odražavao, ili, možda, na neki nejasan način, stvarao tu želju; nemirni glas onoga čime je spojio svoju ponovo sklopljenu ličnost, glas tajne Patricije Luize Vaskez.

Korzenovski prikupi sitne alatke i dnevnike, sve što mu je bilo potrebno za početak rada na Putu, i naredi laboratoriji da se zapečati. "Budi mi dobar", pozdravi on krstastog stražara dok se udaljavao od kupola. Potom zastade na granici svog imanjanja, mršteći se. Svakako, nije bilo u njegovom karakteru da se obraća monitorima; ponašao se prema njima kao prema onome što jesu, korisne mašine.

Okružen kilometrima šljunka i peska, Inženjer se ukrca u traktor koji će ga odvesti na voznu stanicu u gradu druge komore.

Delimičnjak Suli Ram Kikure ubedljivo je tvrdio da njegov original treba osloboditi iz kućnog pritvora u Osnom Euklidu. Njegovu molbu

odbio je građanski sud gradske memorije, sa obrazloženjem da, po zakonima o hitnji, sve molbe moraju podnositi korporeali. Bilo je to toliko smešno, da se nije čak ni naljutila; bila je iznad besa, prelazeći u tugu.

Ram Kikura je znala da delimičnjak neće uspeti. Ovaj novi Heksamon nije se libio da podešava propise u hodu. Otvoreno se protiviti ponovnom otvaranju Puta bilo je ne toliko opasno koliko izuzetno nespretno, neučtivo u nekom nepolitičkom smislu. Zakoni i politika Heksamona decenijama su bili zasnovani na svesti o granicama iza kojih leže kaos i propast; Predsednik i Premijer, koji su tačno procenili pravo raspoloženje u orbitalnim telima, sada su činili sve što im je bilo u moći da ostanu u granicama svoje dužnosti, a da ipak sprovedu ono što behu izglasali mens publica i savet Neksusa. Takođe su izgledali mračno rešeni da iskoriste sve mogućnosti svog mandata, kao da su želeli da kazne Heksamon - čak i svoje ideološke partnere - što im je nametnuo tu tegobnu dužnost.

Nije imala pristupa ni u jednu memoriju; to je značilo da ne može da razgovara sa Tapijem, koji je trebalo da bude rođen svakog časa. Nije joj dozvoljeno da razgovara ni sa Korzenovskim ili Olmijem. Oni su se ponašali na najbolji mogući način, rečeno joj je, i potpuno su saradivali sa Heksamonom.

Ona, pak, beše odbila svaki oblik saradnje. Ram Kikura je imala svoje granice, i prokleta bila ako prekorači preko njih.

Proleće je na Novom Zelandu donelo blago vreme i vesele jaganjce. Lenijer je gajio njihovo malo stado ovaca crnog lica; Karen mu je pomagala kad nije bila izgubljena u svojim strahovima. Pošto nije mogla da radi, i buduću ograničena na njihov dom i dolinu, osećala se izgubljenom.

Radili su zajedno, ali su zadržali odstojanje. Lenijer beše izgubio ono oduševljenje koje mu je pobudio Mirski. Nije znao šta će se dalje dešavati. Nije ni mario.

Na neki svoj način divio se Heksamonu, i svemu što je ovaj zastupao. Tokom poslednjih nekoliko godina izdaleka je posmatrao kako se menja raspoloženje u orbitalnim okruzima, kako se talasa

Heksamonova politika. Sada je, izgubljen u svojim potrebama i žaljenjima, isti Heksamon koji je radio na spasu Zemlje konačno izdao i njega i Karen... Izdao je Zemlju.

Oporavak Zemlje još nije bio završen.

Sada možda nikad neće ni biti, ma koliko svake noći orbitalna tela emitovala ubeđivanja u suprotno. To mu je bilo posebno mučno; vešto, prijatno, punovažno, svakog dana su obavještavali Zemlju o napretku ponovnog otvaranja Puta.

Povremeno bi čuo i poneku vest kako rad na Oporavku teče, sve sporije.

Opet se osećao starim, i izgledao je još starije.

Dok je uveče sedeo na verandi, osluškujući svež noćni povetarac kako šuška kroz žbunje, bavio se mislima upletenim i začvorenim kao klupko kanapa.

Ja sam samo obično ljudsko biće, govorio je sebi. Pravo je da uvenem kao list na drvetu. Sada nemam ni svoje mesto. Gotov sam. Mrzim ovo vreme, i ne zavidim onima koji se upravo rađaju.

Možda je najgore od svega bilo to što je na trenutke ponovo osećao onu staru iskru. Sa Mirskim je pomislio da bije pravednu bitku; nadao se da možda postoji sila moćnija i mudrija od svih njih.

Ali, Mirski beše nestao.

Niko ga nije video već mesecima.

Lenijer pokuša da ustane, da pođe u krevet, zaspi i barem na neko vreme zaboravi sve bolne misli. On pritisnu rukama drvo, i leđa mu pođoše napred, ali nije mogao da se podigne; pantalone kao da mu se behu prilepile za nešto. Zbunjen, on se naže u stranu. Nešto je nemo eksplodiralo. Lopta tame mu se pojavi u uglu očiju i glava mu je postade ogromna.

Lopta tame se pomeri u sredinu i postade ogroman tunel. On zgrabi doručja stolice, ali nije mogao da se ispravi.

"Oh, Bože", uzviknu on. Usne mu behu utrnule i neosetljive kao guma. Mastilo mu se razlivalo po potiljku. Vrata su se zatvarala, ritmično udarajući, preko svih njegovih sećanja. Karen nije sa njim; nije tu gde je on. Ovako je njegov otac umro, mlađi nego što je on sada. Bez bola, samo iznenadno povlačenje... Nije mislio da će i

on... "Oh, Bože."

Tunel je širom zjapio, pun noći išarane dugom.

46. ČIČAK

Na šezdeset metara dubine od spoljašnjeg zida južnog pola severne komore nalazilo se sedam generatora, povezanih sa sedam bušotina ispunjenih vučnim poljem i vakuumom, koje su vodile do mašinerije u šestoj komori. Generatori nisu imali pokretnih delova, i nikakve veze sa elektronima ili magnetnim poljima; radili su na mnogo prefinjenijim principima, principima koje je Korzenovski izveo na osnovu matematičke logike koju je začela Patricija Luiza Vaskez krajem dvadesetog veka.

Tih sedam generatora stvaralo je napon u vremenoprostoru, a posledica je bio Put. Nisu bili korišćeni već četiri decenije, ali, još su bili ispravni; vakuumske bušotine i dalje su radile i bile su sasvim bez materije i vremenski vezane energije, tajanstvenog nusproizvoda interakcije između univerzuma.

U rupi koja je vodila do sedme komore nalazio se posmatrački mehur, sa malom bušotinom u kojoj je bilo vazduha. Mehur je sad bio pun opreme za nadgledanje, ogromnih crvenih kugli prošaranih srebrnim i sivim kockama veličine ljudske glave, koje su išle tamo-amo unutar mehura, tiho izbegavajući svoje ljudske gospodare kad god bi ih srele na svojim komplikovnim putanjama.

Korzenovski je lebdeo na mestu gde se nekada nalazila singularnost Puta, pomerajući se unazad kao po nekoj strmoj ravni, dok mu je seda kosa vijorila na blagoj struji vazduha unutar mehura. Svojim mačjim očima posmatrao je konstrukciju južnog pola sedme komore, koja se širila kilometrima od same bušotine - ogromni crni koncentrični prstenovi pravih čestičnih stimulatora i njihovih rezervoara gravitonski stabilizovanog tricijumskog metala. Oni neće ući u igru sve do posle otvaranja Puta. Stimulatori se mogu koristiti i kao oružje, i bili su u stanju da očiste materiju iz Puta na razdaljini od nekoliko stotina kilometara, dajući Heksamonu prvo "uporište" - ukoliko mu ustreba. Uskoro će vučni štitnici od zračenja biti na mestu da preusmere povratni tok uznemirene materije, koju bi stimulatori mogli da stvore duž iste putanje kao zraci stimulatora.

Užasno oružje, užasna odbrana...

Užasni protivnici.

Dok je Korzenovski mirovao, njegove misli su lutale. Koristio je ova dva sata neaktivnosti dnevno da stavi događaje iz proteklih meseci u pravu perspektivu. Mehur je bio napušten, ne računajući njega i mašine.

Za još dve nedelje, generatori Puta biće spremni za probu. Stvarni univerzumi frakcionalnih dimenzija - kontinuumi sa jedva više od apstraktne stvarnosti - biće stvoreni u hotimično nestabilnim konfiguracijama. Noćno nebo nad Zemljom blistaće od njihovih smrti, dok čestice i zračenje, nepoznati u ovom kontinuumu - ili svakom stabilnom kontinuumu - budu, buneći se, napuštali svoje putanje.

Za tri nedelje, ako prvi testovi dobro prođu, Korzenovski će narediti stvaranje torusa, nezavisnog i stabilnog univerzuma okrenutog ka unutra. Potom će demontirati torus i posmatrati ga kako bleedi; način njegovog nestanka pružiće mu uvid u stanje u superprostorni položaj zapečaćenog kraja Puta.

Tokom narednih meseci će "pečati" taj završetak. Biće stvoren privremeni stvarni svemir, veličine i oblika Puta, ali konačne dužine, i biće naveden da se spoji sa tim krajem, stvarajući privlačni most između generatora i njihovog sada nezavisnog proizvoda.

Ramon Rita Tiempos de Los Angeles

Korzenovski zatvori oči i veoma se namršti. Nije se mogao pretvarati da ne zna poreklo ovih sve češćih prekida, kao ni njihovo značenje. Kada je tajna Patricije Vaskez prebačena u njegove sklopljene delimičnjake, da bi ih vezala i dala im srž, nekako su sa njom prebačena i sećanja i potrebe. Teoretski, to je bilo nemoguće, ali Vaskezova je bila veoma uznemirena u tom trenutku, a Korzenovski, neobično rastrojen, nije bio idealan model za proces prenosa.

Nije se borio sa ovakvim mislima. U ovom času se nisu suprotstavljale njegovim željama, a nisu ga ni nepotrebno uznemiravale. Ali, moraće da ih se uskoro oslobodi. Podvrgnuće se generalnom prestrukturisanju ličnosti.

To je bilo rizično... Sada nije smeo da rizikuje, jer je predstavljao središte napora Heksamona.

Eto, pomisli on pošto je proteklo nekoliko minuta. Mir. Tišina.

Integracija.

"Konrade" začu glas sa ulaza iz bušotine u mehur. Korzenovski iskrivi lice i okrenu se prema glasu. Bio je to Olmi; nisu razgovarali već nedeljama. On raširi ruke i uspori lebdenje, a onda se uputi van središta.

Ucrtali su prisne pozdrave i zagrlili se u gotovo bestežinskom stanju. "Prijatelju", reče Korzenovski.

"Uznemirio sam te u slobodnim trenucima", primeti Olmi, ucrtavajući učtivu brigu.

"Da, ali nije važno. Drago mi je što te vidim."

"Jesi li čuo?"

"Šta to?"

"Geri Lenijer je dobio ozbiljno krvarenje u mozgu."

"Nije bio zaštićen..." Korzenovski odjednom preblede. "Je li mrtav?"

"Umalo. Karen ga je našla nekoliko sekundi pošto se to desilo i smesta pozvala Krajstčerč."

"Njegov prokleti ponos Starih Urođenika!" uzviknu Korzenovski. Bes nije bio samo njegov.

"Stigli su po njega za deset minuta. Živ je, ali mu treba rekonstrukcija - mozak je ozbiljno oštećen."

Korzenovski zatvori oči i polako odmahnu glavom. Nije odobravao nasilno lečenje, ali pod ovim okolnostima Heksamon teško da bi pustio Lenijera da bira kako će se lečiti. "Oni su mu to učinili", gorko primeti on. "Svi smo upleteni u to..."

"I ovako ima dovoljno krivice", složi se Olmi. "Ako Karen pristane na rekonstrukciju, najveći deo oštećenja će se srediti... ali, biće mu potrebna medicinska pomoć za koju se zna da je uvek odbijao."

"Jesi li rekao Ram Kikuri?"

Olmi odmahnu glavom. "Ona je u kućnom pritvoru, potpuna zabrana komunikacija. Osim toga, i mene nadziru."

"Kao i mene", odvrati Korzenovski, "ali mogu da doprem do nekih uticajnih ljudi."

"Drago mi je", reče Olmi. "Bojim se da je u ovom trenutku moj politički položaj vrlo nesiguran."

"Zašto?"

"Odbio sam da preuzmem komandu nad odbrambenim snagama Hitnosti."

"Ti bi bio najbolji za to", reče Korzenovski. "Zašto si odbio?"

Olimi se osmehnu i odmahnu glavom.

Korzenovski mu se zagleda u oči i oseti nagoveštaj saučešća. Ni on nije sam. Ali, nije mogao da odredi odakle mu takvo osećanje, niti šta tačno znači.

"Objasniću ti kasnije. Sada nije pravo vreme. Mislim da će me neko vreme biti teško naći." Poslednju poruku ucrtao je u vučni zrak, kako bi samo Korzenovski mogao da je primi. "Ako želiš išta da mi kažeš, molim te..."

Korzenovski je za trenutak posmatrao Olmija, a onda je ucrtao: "Biću veoma usamljen bez razgovora sa tobom, ako mi ustreba... kao i bez Gerija i Ram Kikure."

Olimi s razumevanjem klimnu glavom. "Možda ćemo se ponovo svi sresti. Neka bude volja Zvezde, Sudbine i Pneume." Glatkim pokretima, on odlebde nazad u bušotinu.

Korzenovski je ponovo lebdeo sam u mehuru, okružen zujanjem mašina, crvenih kugli i sivih kocki. Nema smisla da sada pokušavam da se odmorim, pomisli on i vrati se poslu.

47. ZEMLJA

Lenijer se otimao na ivici izvora. Kad god bi opustio ruke i čekao da padne, neko bi ga zadržao. Nije mogao da umre. Počeo je da mrzi što ga spasavaju. Dok god bude živ, biće osuđen da trpi gorak ukus u ustima, i stalnu uznemirenost u želucu i crevima. U trenutku svesti, on pokuša da se seti ko je, ali nije uspeo.

Svetlost je eksplodirala svud oko njega. Kao da je bio obliven dugom. Istog časa ga i um zasvrbe i on začu prve jasne reči posle vrlo dugog vremena: "Učinili smo sve što smo mogli bez rekonstrukcije."

Mozgao je o tim rečima, tako poznatim, pa ipak tuđim.

"On to ne bi želeo."

Karen.

"U tom slučaju, ne možemo ništa više da učinimo."

"Hoće li povratiti svest?"

"I sada je pri svesti, na neki način. Verovatno nas sluša."

"Može li da govori?"

"Ne znam. Pitajte ga."

"Geri? Da li me čuješ?"

Da Zašto me niste Pustili da umrem Karen Ne "Ima još posla."

"Geri? Kakvog posla?"

Je li Oporavak gotov?

"... oporavak gotov..."

"Geri, bio si veoma bolestan. Da li me čuješ?"

"Da."

"Nisam mogla da te pustim da umreš. Pozvala sam Heksamonov medicinski centar u Krajstčerču. Oni su učinili sve što su mogli, za sada..."

I dalje nije ništa video, nije znao ni jesu li mu oči otvorene ili zatvorene; duga je izbledela u smeđu tamu.

"... ne daj im."

"Šta?"

"Ne daj im."

"Geri, kaži mi šta da radim?"

Govorila je kineski. Zvučala je veoma nesrećno. On ju je učinio nesrećnom.

"Šta je rekonstrukcija?"

Ubacio se novi glas, govoreći engleski. "Ser Lenijer, ne možete se potpuno oporaviti bez rekonstrukcije. Poslali smo sitne medicinske naprave u vaš mozak i one pomažu oporavak nervnog tkiva."

"Ne novo telo."

"Vaše telo je dobro i ovakvo kakvo je. Oštećen vam je mozak."

"Bez privilegija."

"Kako to misli?" upita glas nekog drugog. Karen im objasni.

"Ne želi privilegije u medicinskoj nezi."

"Ser Lenijer, ovo je uobičajen postupak. Hoćete da kažete..." Glas utihnu, obraćajući se nekome drugom, verovatno ponovo Karen. "Hoćete da kažete da odbija ugradnju implanta za očuvanje?"

"Oduvek."

"Ništa od toga nismo ovde koristili, samo običnu medicinu. Ranije niste odbijali medicinsku pomoć."

Ne. nisam. Dug život.

"Mada, moram reći, da ste svratili u Krajstčerč rekli bismo vam da vam ovo predstoji. Mogli smo ga sprečiti."

"Jeste li vi iz orbitalnih tela?" polako upita Lenijer. Otvorio je oči, osetio otvaranje kapaka, ali i dalje ništa nije video.

"Tamo sam učio, Ser, ali iz Melburna sam, tamo sam rođen i odrastao. Zar ne osećate akcenat?"

Sada je, zaista, osetio; pravi australijski.

"U redu", reče on. Je li imao ikakvog izbora? Je li se ipak previše plašio smrti? Jedva je mogao da razmišlja, a kamoli da razmišlja jasno. Prosto nije želeo da nanosi bol Karen.

Karen je plakala negde daleko. Zvuci su utihnuli i smeđe je potamnelo u crno. Pre nego što je potpuno izgubio svest, začuo je još jedan glas, ovog puta sa ruskim naglaskom.

"Geri. Stiže još pomoći. Ozdravi mi, prijatelju."

Mirski.

48. ČIČAK

Olimi beše rešio da nestane čim je postalo jasno da će njemu ponuditi komandantski položaj. Nositi u sebi Jarta i nalaziti se u središtu najosetljivijih aktivnosti Heksamona bio je veći rizik nego što se usuđivao da preduzme.

Posle razgovora sa Korzenovskim, vratio se u svoj stan ispod odaja Neksusa, a zatim u stari stan u Aleksandriji, i iz oba počistio sve tragove. Potom se pripremio da isključi vezu sa bibliotekom. Tu je oklevao. Pre nego što pokida sve veze, imao je još jednu dužnost da izvrši. Pozvao je svog omiljenog tragača i upitao ga za prebivalište svog sina.

Čičak, brzo je odgovorio tragač.

"Otelotvoren?"

"Uspešno rođen i sada prima telesne informacije."

Ni on ni Ram Kikura nisu bili tamo... Implanti nisu napravljeni tako da kontrolišu krivicu i žaljenje. "Mogu li da razgovaram sa njim mimo otvorenih kanala?"

Tragač nije odgovarao nekoliko sekundi. "Ne direktno. Ali, ostavio je skriveno skladište podataka kome samo vi možete prići."

Olimi se nasmeši. "Otvori ga."

U skladištu je bila samo jedna poruka. "Prihvaćen za odbrambene snage. Prva dužnost za nekoliko dana. Neka bi svi mi imali uspeha, oče."

Olimi nekoliko puta pročitao poruku, razgledajući ucrtani simbol kraj nje, koji je označavao ljubav, poštovanje i divljenje. Ne razmišljajući, on pruži ruku da dotakne crtež.

"Imam poruku za svog sina", reče on. "I zahtev."

Kada se poruka nađe u Tapijevom skladištu, Olmi povuče tragača i isključi terminal.

Bilo je došlo vreme da se sakrije tamo gde je bio siguran da ga niko neće naći. Nagomilavši ono malo stvari koje su mu bile potrebne, preneo ih je u privremeni stan radnika za održavanje u servisnom tunelu, blizu severnog pola treće komore.

Još nije bio spreman da iznese svoje podatke Heksamonu; bilo je

još dosta posla. Do sada još nije našao ništa od strateškog značaja; naučio je mnogo o društvenom uređenju Jarta, ali ništa značajno o njihovoj nauci ili tehnologiji. Bila je mala šansa da ovaj Jart uopšte nosi detaljne podatke o tim stvarima; bilo bi to vrlo glupo, pošto je odabran za ovu misiju, ali Olmi je i dalje osećao potrebu za još nekoliko nedelja istraživanja...

Zapravo, polako se gubio u izučavanjima. Video je zamku - svoju, ne Jartovu - i pažljivo je izbegao; mogao bi da se zakopa u sopstvenoj glavi i samo obrađuje podatke koje mu bude slao delimičnjak, po čitave mesece, vraćajući se u spoljašnji svet samo po prehrambeno punjenje i možda obaveštenja o toku ponovnog otvaranja Puta.

Nikada ranije nije bio u prilici da proučava neprijatelja iz tolike blizine, toliko prisno; a proučavanje neprijatelja je kao ispitivanje sopstvene slike u krivom ogledalu. Vremenom, igrajući u skladu sa protivnikovim slabim i jakim tačkama, čovek postane neka vrsta negativnog otiska, kao naknadno načinjeni kalup. I obrnuto.

Olmi više nije prezirao Jarta. Ponekad mu se činilo da je čak blizu da ga razume.

Razradili su neku vrstu psihološkog esperanta koji je obojici omogućavao da misle na sličan način, u granicama zajedničkog rečnika. Počeli su da razmenjuju lične podatke - svakako, pažljivo ih odabirajući i obrezujući, ali ipak su jedan drugom pružali uvid u lični život. Olmi je pričao Jartu o svom poreklu, o svom prirodnom rođenju i konzervativnom odgajanju, o Izlasku ortodoksnih Naderita iz grada u drugoj komori; nije pričao o tome kako je čuvao delimičnjake Korzenovskog, ni o zaveri dugoj stolicima.

A preko Jarta je učio:

Civilizovana planeta je crna planeta. Bez otpada i bez šansi za otkrivanje. Tu se krijemo i pripremamo za službu u Putu. Ima mnogo takvih planeta, gde izvršiocu na i van dužnosti čekaju na zadatke. (Ja) sam uveden u službu na takvom svetu, ljupko tamnom prema zvezdama; (ja) ne znam šta je to prirodno rođenje. (Nas) su uveli u službu izvršiocu dužnosti, bar tako kaže (moja) memorija; pri stvaranju, (mi) dobijamo znanje potrebno da izvršenje neposrednih

dužnosti. Novi zadaci donose nova znanja; (mi) ne zaboravljamo ranije zadatke, nego ih ostavljamo u rezervi, kako bi mogli da (nam) pomognu kasnije, u slučaju potrebe.

Olimi je pričao Jartu o ljudskom detinjstvu; o obrazovanju, zabavi, biranju i primanju prvih implanata, o bibliotekama; nije mu pričao o Čičku, ni kako ovaj izgleda, i pažljivo je nadgledao sve vizuelne podatke kako Jart ne bi ugledao blago zakrivljene komore zvezdanog broda. Pokušao je da pruži iluziju kako je i on rođen i odrastao na planeti.

Nadao se da će vremenom uspeti da se probije kroz Jartove odgovarajuće laži. Na kraju krajeva, on ga je držao zarobljenog; bio je u prednosti. Možda će kasnije, kad bude bio sasvim siguran u svoju kontrolu, Jartu govoriti istinu, i samo istinu.

Ipak, u ovom času obojica su oklevali oko potpunog otvaranja...

Napolju je Heksamon uporno radio na ostvarenju svojih ciljeva. Olmi se ponekad priključivao na javni terminal biblioteke, daleko od svog skloništa, šaljući tragača da se probije kroz propagandu Heksamona, koja je postajala ozbiljno gusta. Heksamon se izgleda krio od samog sebe, osećajući krivicu zbog onog što čini. Bilo mu je potrebno da samog sebe stalno ponovo ubeđuje.

Olmija to nije oduševilo. Vodilo je ka zavaravanju i lošim procenama. Sve njegove najgore sumnje i strahovi o trenutnom vođstvu Heksamona polako su se ostvarivali.

Posle odluke mens publica, ponovno otvaranje Puta teklo je po planu. Odbrana je bila gotovo potpuna. Put se mogao ponovo povezati za mesec dana, možda i manje; građani orbitalnih tela bili su oduševljeni, ali i nervozni.

Na Zemlji, Zemaljski Senat bio je prisilno raspušten. Senatori i predstavnici korporeala bili su razdvojeni, kao i izvestan broj područnih guvernera.

Ram Kikura je još bila u kućnom pritvoru, bez mogućnosti komunikacija, u Osnom Euklidu.

Olimi je te podatke primio uz mračno mrštenje. Uvek je postojala mogućnost; sada je mogućnost bila stvarna. Ponovno otvaranje je

postalo opšta opsesija, i više ga ništa ne može sprečiti, čak ni čast i tradicija duge hiljadu godina.

Vremenom će možda početi da poštuje Jarte, sa njihovom tvrdoglavom ograničenošću ciljeva, više nego svoj narod, izgubljen u hipokriziji i dvoličnosti.

Olmi se vrati u svoje stanište.

49. ZEMLJA

"Je li Pavel Mirski bio ovde?" upita Lenijer kad ga je Karen okrenula i proverila lebdeća polja ispod njega. Ona se ispravi i čudno ga pogleda, istovremeno zbunjena i iznervirana.

"Ne, nije", odgovori ona. "Sanjao si."

On proguta knedlu i klimnu glavom: najverovatnije. "Koliko dugo sam spavao?"

"Nisi spavao", reče ona. "Reintegrisali su te. Pre dva dana su ti u krv ubacili poslednje pomoćne mikrobe. Skoro si umro..." Ona ga ponovo prevrnu na polja. "Pre oko dva meseca."

"Oh."

Stajala je nad njim, napetog lica. "Skoro si i uspeo."

On se bledo nasmeši. "Ne sećam se baš mnogo. Jesam li pokušao da te nađem kad se to desilo?"

"Sedeo si u svojoj stolici na verandi. Napolju je bilo hladno. Ti si... Našla sam te prevrnutog preko stolice." Ona lagano zavrte glavom. "Ponekad sam te mrzela. Ponekad..."

"Nisam znao šta se sprema", priznade on.

"Geri, kao tvoj otac..."

"Ja nisam on."

"Ponašao si se kao da želiš da umreš."

"Možda i jesam", odvrati on tiho. "Ali, nisam hteo da te izgubim."

"Možda si želeo da pođem sa tobom?" Karen sede kraj njega na krevet, na ivicu mekih purpurnih lebdećih polja. "Nisam spremna za to."

"Ne, nisi."

"Izgledaš dovoljno star da mi budeš otac."

"Hvala."

Ona ga uhvati za donju vilicu i nežno mu okrenu glavu u stranu, dotakavši ispupčenje na početku vrata. "Ugradili su ti privremeni implant. Može se izvaditi kasnije, ako zatražiš, ali u ovom trenutku ti si deo Heksamona."

"Zašto? Lagali su me..." On podiže glavu i posegnu rukom, kako bi i sam opipao malo ispupčenje. Znači, tu je. Ljut sam... veoma ljut,

ali osećam i olakšanje.

"Heksamon te želi živog. Senator Ras Mišini je postavljen za privremenog administratora Novog Zelanda i Severne Australije... Naredio je da te održe u životu i da se implant ugradi bez obzira na tvoje želje, kako mu posao ne bi postao još teži. Ti si heroj, Geri, i ako umreš ko zna šta će pomisliti Stari Urođenici."

"I ti si ih pustila?"

"Nisu mi rekli dok nije bilo gotovo. Nisu mi pružili priliku da biram." Glas joj omekša i usne joj zadrhtaše. "Rekla sam im šta ti želiš. Oni su uradili ono što su prvo rekli da će uraditi, a onda je došao Ras Mišini... Poseta iz saosećanja, rekao je." Ona prevuče dlanom preko vlažnog obraza. "Naredio im je da ugrade implant. Rekao je da mora ostati tu do kraja krize."

Lenijer se spusti na polja i zatvori oči.

"Izvini", reče on.

"Mislila sam da si mrtav." Ona ustade, pa odmah ponovo sede i pokri dlanovima oba obraza, čvrsto žmureći. "Mislila sam da nikada nećemo razrešiti... ono..."

On podiže ruku ka njenoj mišici, ali ona strese njegov dodir."

"Izvini", opet reče on, ponovo je dodirujući. Ovog puta ga nije odbila. "Bio sam sebičan."

"Bio si principijelan", ispravi ga ona. "Poštovala sam te i bojala se za sebe."

"Principijelan čovek može biti i sebičan", primeti Lenijer.

Ona odmahnu glavom i uhvati ga za ruku. "Zbog tebe sam se i osećala krivom. Posle svega što smo uradili za Zemlju, nisam delila... njene nevolje."

On pogleda kroz prozor. Bila je noć. "Šta se sve dešavalo?" upita on.

"Ne kažu nam sve. Mislim da je ponovno otvaranje Puta blizu."

On pokuša da ustane, ali dugo ležanje ga beše oslabilo, pa odustade. "Voleo bih da razgovaram s administratorom", reče on. "Ako sam dovoljno važan da me sačuvaju u životu, možda sam dovoljno važan i da sa mnom pričaju."

"On neće da priča sa nama. Neće, zaista, da priča. Pun je opštih mesta. Počela sam da ih strašno mrzim, Geri."

To mora da je bio strašan šok, razmišljao je Lenijer dok je sedeo na verandi, umotan u ćebad iako je bilo toplo. Leto. Zemlja je prolazila kroz svoje cikluse, sirova, nekontrolisana, divna i ružna. Kakav to mora da je bio šok, sići iz savršene, kontrolisane, racionalne okoline Puta i spustiti se, nalik na anđele, u ostatke prošlosti.

On podiže beležnicu i izvuče preko ekrana sve što je napisao. Namrštivši se nezadovoljno, on izbrisa nekoliko nejasnih pasusa i pokuša da se seti reči koje upravo beš uobličio u mislima.

Mi im nismo potrebni, napisao je. Njima je potreban samo Kamen - Čičak - a kada ponovo otvore Put, opet će imati više nego što im je potrebno.

"Ako ne i više nego što mogu da kontrolišu", promrmlja on, dok su mu prsti lako podrhtavali iznad tipki na beležnici.

Lenijer beše zaključio kako je došlo vreme da zapiše sve što je preživeo. Ako već mora da bude izolovan od toka istorije, može bar da sačuva ono što je do tada iskusio. Sećanje kao da mu je postalo izoštrenije nakon rekonstrukcije, i u tom osećanju je uživao, mada je istovremeno osećao ne samo grižu savesti. Ovo je mogao da uradi, bez obzira na kućni pritvor; vremenom će možda njegovi zapisi moći da utiču na ljude. Ako mu beše ostalo išta od one rečitosti.

To mora da je bio strašan šok, ponovo započe on, naći prošlost punu ljudi koji ne znaju ništa o psihološkoj medicini, ljudi čiji su umovi toliko naopaki, izobličeni i smućeni (izbrisao je naopaki i izobličeni) koliko su samo priroda i okolnosti mogli da učine (prekinuo je, pošto je dospeo u ćorsokak. Ponovo je počeo.) ... umovi izobličeni koliko i tela ljudi u drevnim vremenima, patuljasti, nakazni, zbrčkani, ružni, vezani za svoje naopake ličnosti, uživajući u svojim manama i bolestima, plašeći se nekog nametnutog, standardnog mentalnog zdravlja koje bi ih sve moglo učiniti sličnim. Ljudi suviše glupi da uvide kako postoji isto toliko različitih načina zdravog razmišljanja koliko i bolesnih; možda i više. Sloboda leži u kontroli i korekciji, to je novoformirani Zemaljski Heksamon znao, pa ipak, koliki je posao ležao pred njima! Trikovi i podrivanje, presne laži, bili su potrebni u stalnoj borbi sa posledicama Smrti, kao i sa

uzrocima te nesreće. I baš kao što sam se ja slomio u pokušajima da izlečim svu bedu, tako će i Heksamon vremenom poželeti da...

On zastade. Šta će poželeti? Povratak u stara dobra vremena? U svet koji im je zapravo mnogo prisniji, udobniji, uprkos njihovoj filozofiji i zvaničnim ciljevima? Odvajanje je bilo odluka trenutka, u vreme Heksamona, baš kao i sada, ponovno otvaranje Puta. Šiljci na ravnoj liniji grafikona istorije Heksamona. Tačke kataklizmičkog preloma u staklastom matriksu.

I sve to veoma ljudski, uprkos stolecima Talzita i psihološke medicine. Čak i zdrava, razumna kultura, sa zdravim, razumnim jedinkama, ne može da se izdigne iznad trvenja i neslaganja; to je jednostavno bilo učtivije, manje bezosećajno, destruktivno i užasavajuće.

Karen beše rekla da ih sada mrzi, ali Lenijer nije uspevao da oseti to isto. Koliko god bio besan i razočaran, i dalje im se divio. Konačno su priznali činjenicu koja je sve vreme bila očita. Ljudi iz prošlosti - Stari Urođenici - uopšte ne mogu da se lako mešaju sa ljudima iz budućnosti. To svakako nije moglo da se postigne za nekoliko decenija, posebno ako se imaju u vidu ograničene količine materijala.

On sumnjičavo odmeri belu tačkicu koja je lebdela nad zelenim bregovima na jugu, prateći je kako prolazi iza drveća i nestaje mu sa vidika. Zatim pogleda na sat. "Karen", pozva on. "Stižu."

Ona otvori mrežasta vrata, noseći poslužavnik sa presađenim biljkama. "Zalihe?"

"Čini mi se", odgovori on.

"Baš lepo." Sada nije zvučala ogorčeno; pomirili su se sa činjenicom da su sklonjeni u stranu. "Možda bismo mogli da izvučemo neke vesti iz onoga ko ih donosi."

Mali šatl je ostao da lebdi iznad malog kvadrata bašte ispred kolibe. Vučno polje dotače tle, pružajući se iz otvora na nosu letelice, i pojavi se jedan mladi neo-Gešel, homorf obučen u crno. Nisu ga ranije videli. Lenijer prikupi svoju ćebad i prebaci ih preko doručja stolice, ustajući sa beležnicom u rukama.

"Zdravo", pozdravi ih mladić. Izgledao je neobično poznat po ponašanju, ako već ne po izgledu. "Ja sam Tapi Ram Olmi. Ser

Lenijer?"

"Zdravo", odgovori Lenijer. "Ovo je moja žena, Karen."

Mladić se nasmeši. "Doneo sam vam zalihe, kako je i predviđeno." On se osvrnu, još nasmešen ali očito nekako nelagodno. "Izvinite što sam nespretan. Ja sam novorođen. Prošao sam ispite za otelotvorenje pre tri meseca. Stvarni svet je... pa, tako upečatljiv."

"Hoćeš li da uđeš?" pozva ga Karen.

"Da. Hvala." Dok se peo stepenicama na verandu, on izvuče iz džepa crne uniforme srebrnastu ploču širine dlana i pređe prstom preko svetlucave zelene trake na njenoj ivici. "Vaša kuća nije pod nadzorom", objasni on. "Nadziru samo okolinu."

"Nije im važno šta kažemo i radimo", primeti Karen, bez besa u glasu, samo umorno priznajući činjenicu.

"Pa, to je dobro. Nosim vam paket od oca."

"Ti si sin Suli Ram Kikure i Olmija?" upita Lenijer.

"To sam. Do majke niko ne može da dopre - strašno je se boje. Moj otac se krije, ne zato što ga gone... Zapravo, ne znam zbog čega se krije. Ali, mislio je da biste voleli da imate jasan, pravi izveštaj o onome što se dešava na Čičku." Mladić se uozbilji. "Mogao bih da upadnem u prilične nevolje. Ali, i moj otac je rizikovao karijeru."

"Dobro su se sklopili", reče Lenijer, prevodeći na govorni jezik kompliment koji se u Heksamonu obično ucrtava.

"Hvala." Ram Olmi predade Lenijeru starinske memorijske kocke. "Verovatno bi vam bile potrebne nedelje da pročitate sve ovo. Nema crteža, samo tekst. Otac je prevodio crteže gde je bilo neophodno. Mogu da vam kažem, ukratko..."

"Molim te", reče Lenijer. "Sedi." On mu pokaza fotelju kraj kamina i Ram Olmi sede, preplevši prste.

"Inženjer će večeras stvoriti nekoliko stvarnih svemira. Tako će upecati kraj Puta. Mislim da ćete moći da vidite propratne efekte. Biće prilično spektakularno."

Lenijer klimnu glavom, nimalo siguran da sada želi spektakularna čuda.

"Odbrana je postavljena. Nije još isprobana, ali i to će uskoro biti

učinjeno. Ja sam raspoređen u jednu od ekipa za isprobavanje."

"Srećno."

"Sviđa mi se vaša ironija, Ser Lenijer", reče Ram Olmi. "Ako sve prođe dobro, Put će biti povezan za nedelju dana. Prvo probno otvaranje biće za dve nedelje. Nadam se da ću biti tamo kada se otvori."

"Svakako će to biti zanimljiv trenutak."

Lenijer nije seo. Karen je stajala kraj njega. Ram Olmi je gledao naviše u njih, mirnih očiju ali nervozno se meškoljeći. On položi dlanove na doručje fotelje, a onda ponovo preplete prste. Kao mladi ždrebac, pomisli Lenijer.

"Imam i poruku od Konrada Korzenovskog", reče najzad Ram Olmi. "Ser Mirskog nigde nema. Inženjer mi je naložio da vam kažem: 'Prorok je pobjegao'."

Lenijer klimnu glavom, a onda se okrenu i obrati Karen. "Mladiću je neprijatno zbog nas. Hajde da sednemo." Pošto su privukli stolice, Karen ponudi osveženje, ali Ram Olmi odbi.

"Moje telo je nešto drugačije nego očevo. Nije tako efikasno, ali mi nisu potrebni Talzit dodaci." On ispruži ruke, očito ponosan na svoj novi, materijalni oblik.

Lenijer se nasmeši. Tapi ga je podsećao na Olmija, i to sećanje bilo je prijatno. Karen je izgleda bila manje dirnuta ovim daškom vetrova Heksamona.

"Zbog čega se tvoj otac krije?"

"Mislim da time izražava neki oblik neslaganja, ali zapravo ne znam. Svima nam je neprijatno što ste vi ovde izolovani. Niko od onih koje poznajem u odbrambenim i zaštitinim snagama ne slaže se sa položajem u koji je Zemlja dovedena..."

"Ipak, smatrate da je to neophodno", primeti Karen.

Rem Olmi je pogleda mirnim, bistrim očima. "Ne, Ser Lenijer. Ne smatram. Zakoni o Hitnji prenose odgovornost za odluke na Predsednika i posebni Savet Neksusa. Oni nam izdaju naređenja. Nepokoravanje naređenjima, po istim tim pravilima, znači gubitak inkarnacije i direktno usnimavanje u gradsku memoriju. To bi me vratilo na početak."

"Kako si izvukao ovu dužnost?" upita ga Lenijer.

"Izvinite... izvukao?"

"Kako si je dobio."

"Tražio sam. Niko se nije protivio. Rekao sam da ste prijatelji mog oca, i Inženjerovi, i da bih mogao da vam donesem poruku od Inženjera."

"Oni nisu pritvoreni?"

"Nisu. Otac se krije, ali nije prekršio nikakav zakon. Ne mogu vas primorati da preuzmete komandni položaj. To bi bilo glupo."

"Korzenovski se dobrovoljno javio?" upita Karen. Postajala je sve radoznalija.

"Nisam siguran kakvi su njegovi motivi. Ponekad mi izgleda vrlo čudno, ali obavlja svoj posao. Tako mi bar kažu. Specijalni komitet Neksusa ne može da kontroliše sve komunikacije; na Čičku kruži mnogo govorkanja. Vrlo retko ga viđam, a poruku mi je predao njegov delimičnjak."

"Drago nam je što si nam je doneo", reče Lenijer.

"Bilo mi je zadovoljstvo. Moji roditelji su vas često pominjali. Rekli su da spadate među najboje Stare Urođenike. Takođe sam želeo da kažem..." On naglo ustade. "Sad moram da se vratim. Zalihe su istovarene. Kada se ovo završi, kad Put bude ponovo otvoren, Heksamon smatra da će konačno imati dovoljno sredstava da završimo posao na Zemlji. Ja to jedva čekam, i voleo bih da se već sada dobrovoljno prijavim da radim sa vama na svakom projektu koji započnete. Oboje. Bila bi mi čast, a i otac i majka bi se vrlo ponosili."

Lenijer polako odmahnu glavom. "Ovo se nikad neće završiti", reče on. "Bar ne onako kako Heksamon zamišlja."

"Upozorenja Mirskog?" upita Ram Olmi.

"Možda. I zloupotreba poverenja", odgovori Lenijer. "Heksamon će imati mnogo šta da krpi."

Ram Olmi uzdahnu. "Svi smo slušali njegovu svedočenje. Niko ne zna kako da ga razume. Specijalni komitet Neksusa kaže da je sve to laž."

Lenijer naglo porumene. "Mora da imaš i očevu i majčinu mudrost, ako su te smešali od svojih ličnosti. Šta ti misliš?"

"On je obuzet avanturom, Geri", upade Karen. Postala je mnogo ljubaznija. "Nemoj biti grub sa njim."

"Mirski nije bio varalica", nastavi Lenijer. "Bio je ovde, i ubedio je Inženjera, i tvog oca, sasvim sam siguran, i tvoju majku. Njegovo upozorenje bilo je ozbiljno."

"Pa, gde je onda on, Ser Lenijer?"

"Ne znam", odgovori Geri.

"Voleo bih da ga upoznam, ako se vrati."

"Ako se vrati. Šta ako neko ili nešto moćnije od Mirskog primeti neposlušnost Heksamona?" Lenijer polako ustade, uzbuđeniji nego što je želeo da pokaže. "Hvala što si nas posetio. Kaži svima koje to zanima da smo mi dobro. Ja se oporavljam. Naš stav se nije promenio. Ako i jeste, samo je postao čvršći. Kaži to svojim pretpostavljenima u naše ime."

"Da, Ser. Ako bude prilike." Mladić se zahvali Karen na gostoljubivosti, pogleda Lenijera pravo u oči i klimnu glavom. "Do viđenja."

"Neka Zvezda, Sudbina i Pneuma budu sa svima nama", odvrati Lenijer.

Ispratili su mladića do prednjeg dvorišta, gde su mehanički radnici behu završili istovar, pa su se već vraćali vučnim zrakom u svoja ležišta u truhu broda. Ram Olmi se takođe ukrca i brod se brzo podiže, okrenu se i ubrza ka sve mračnijem nebu na zapadu.

Karen prebaci Geriju ruku preko ramena i poljubi ga u obraz. "Lepo rečeno."

"Izgleda mi dobar momak", primeti Lenijer. "Ipak, i on je jedan od njih. Srcem i dušom."

"Očev sin, više nego majčin."

Lenijer je poljubi u teme. Veče je prelazilo u noć. On sa iščekivanjem pogleda naviše i strese se. "Kakvu magiju će nam stari čarobnjak prirediti večeras?"

"Izneću ćebad", reče Karen. "I grejalicu."

Za trenutak, dok je stajao sam u dvorištu, i zvezde mu se pojavljivale nad glavom, Lenijer nije znao je li dobro ili užasno biti živ. Nije mogao da zaustavi ježenje po rukama. Ovo je stvarno, pomisli on. Budan sam.

Uskoro će Korzenovski - ili možda deo Patricije Vaskez - početi da se poigrava sa avetima svemira. Karen se beše vratila i

zajednički su pripremali mesto na travi.

"Ne bih ovo propustila ni za šta na svetu", tiho reče ona. "Oni su kopilad, ali fantastična kopilad."

Lenijer klimnu glavom i uze je za ruku.

"Volim te", reče on, i oči mu se ispuniše suzama.

Ona mu položi glavu na rame.

Sutradan rano ujutro Lenijer je pisao u svoju beležnicu: Videli smo vrh Čička nisko na severozapadu, mek i razliven. Noć je bila topla, a moje stare kosti me nisu bolele; um mi je bio bistar kao nekad, davno, šokantno bistar. Moja Karen ležala je kraj mene. Bili smo među malobrojnim na Zemlji koji su znali šta da očekuju te večeri - ili možda nismo?

Toliko toga im dugujemo, tim odlučnim anđelima, našoj dalekoj deci. Grlo mi se steglo i od samog posmatranja kako se Čičak - Kamen - podiže za nekoliko stepeni. Plašio sam se za njih. Šta ako pogreše i unište sami sebe? Šta ako bogovi Mirskog sa kraja vremena reše da se upletu? Šta će onda biti sa nama?

Ravni zraci jasne bele svetlosti raširili su se potom sa Kamena i prekrili tri četvrtine neba, dopirući desetinama hiljada kilometara u svemir, sve dalje od Zemlje. Ne znam šta je to bilo; sigurno ne samo svetlost, jer laseri ili neka slična pojava morali bi se prenositi kroz prašinu, a u svemiru nema toliko prašine. Sedeli smo glupi kao divljaci. Mlazevi svetlosti su se naglo prekinuli, i za trenutak nije bilo ničega osim zvezda i Kamena, sada blistavijeg, čotavog na severozapadu. Pomislio sam da je Korzenovski možda napravio grubu skicu preko nebesa, i da ćemo samo to i videti.

Ali sa mesta gde je bio Kamen, preko čitavog noćnog neba, razmotala se veličanstvena zavesa, ljubičasta i plava, i bile su joj potrebni sekundi da dopre od obzora do obzora. Unutar zavese blistale su nejasne crvene mrlje; trebalo nam je nekoliko sekundi da vidimo, u tim mrljama, odraze mesečevog srpa, nekako odraženog na dve ili tri desetine mesta.

Potom se zavesa skupila, kao trula tkanina kada je odnese rečna struja. Tamo gde je do maločas bila, sada su se okretale lenje zelene spirale, pipci čudovišne meduze koji su se uvijali i širili. Postojala je u

tome neka organska ružnoća, zbog koje sam pozeleo da odvratim pogled; prisustvovao sam nekom neprirodnom rođenju, punom gorčine i tajne; prostor je bio izobličen ili upotrebljen na načine na koje nije bio navikao.

A onda je sve izbledelo i vratile su se zvezde, jasne i oštre, neuznemirene. Šta god da se dalje dešavalo, mi to nismo više videli.

50. ČIČAK

Korzenovski pogleda niz šestu komoru kroz mehur koji je pokrivao severni pol bušotine, prstiju neumorno zabavljenih kockicom od niki-gvožđa. Kraj njega je lebdeo Predsednik, prekrštenih ruku, u svečanoj odori i sa kapom, nalik, tako, na nekog starog mandarina. Došao je sa specijalne sednice Nekusa da bi posmatrao drugu i treću seriju testova; sada su čekali da vide kako će reagovati mašinerija u šestoj komori.

Oblačić dima se podiže iz trećeg kvadranta; letelica je već lebdela iznad mesta oštećenja.

"Znate li šta je to?" upita Faren Siliom.

"Vatra u vodu za kontrolu inercionog zračenja", odgovori Korzenovski, jedva obraćajući pažnju na Predsednika. Pogled mu je bio usredsređen na ključna mesta u šestoj komori, mesta gde bi svaka zbrka u pseudo-svemiru raznela velike delove tla. "To je sitan problem."

"Testovi su još uvek uspešni?"

"Uspešni su", kratko odgovori Korzenovski.

"Koliko će još proći dok ne uspostavimo vezu?"

"Devet dana", odgovori Korzenovski, ostavivši sebi nešto manevarskog prostora. "Mašineriji treba vremena da postigne ravnotežu. Treba da ostavimo ovim svemirima vremena da se rastvore. Tada će put biti slobodan i možemo se ponovo povezati.

Predsednik ucrtala simbol malodušnog pristanka. "Ni ja ni Premijer ne volimo ovo", ucrtala on Korzenovskom. "Svi smo prisiljeni da radimo ono što radije ne bismo, je li?"

Korzenovski pogledao Predsednika mačjim očima. A u znak osvete ste čitav proces učinili drakonskim, pomisli on.

"Barem idemo kući", mirno reče on. "Nazad životu koji zbog lošeg saveta bejasmu rešili da napustimo."

Faren Siliom ništa ne reče na ovu neprikrivenu samokritiku. Upravo je Korzenovski lično bio pokrenuo taj čin.

Mreža je postala suviše zamršena da bi se pojedine niti ikada mogle rasplesti.

51. ČIČAK

Šta je Pavel Mirski?

Olimi je prekinuo vežbe na podu praznog stana i smesta podiže drugi nivo prepreka; pitanje je došlo nenajavljeno, i ne preko delimičnjaka, niti kroz ustanovljenu vezu; nije bilo na zajedničkom jeziku, niti je predstavljalo lutajući odjek.

Nekoliko minuta je ukočeno stajao nasred sobe, praznog lica, očajnički pokušavajući da utvrdi poreklo pitanja. Nije se ponovilo; ali dok je proveravao sve veze između implanta i prirodnog uma, shvatio je da ponavljanje nije ni potrebno. Podaci su bili izvučeni, glatko i sa jedva nekim tragom prodora, iz njegovog originalnog, prirodnog sećanja.

Ograde su bile porušene, a ipak su izgledale nedirnutе.

Soba je bila dovoljno mračna da posluži kao grobnica. Za trenutak je pomislio da raznese sebi i srce i implante, a onda je shvatio da ne može. Voljne veze su bile oštećene. Sada će umreti samo ako se pokrenu skriveni detektori u implantima. Gde mu je delimičnjak? Je li sve bilo upijeno - uključujući i tajne podatke o zaštiti?

Je li Pavel Mirski čovek kao ti, ili je komanda iz druge sfere?

Olimi zakloni svoje misli, uzalud se nadajući da nije sve izgubljeno. Nije imao pojma šta se desilo, niti koliko je širok proboj.

Nalazim mnogo skrivenih podataka koji popunjavaju boju i oblik, nastavio je glas. Zvučao je vrlo slično njegovom sopstvenom unutrašnjem glasu. To je Olmiju pokazalo da su njegove prirodne podličnosti, koje psiholozi Heksamona nazivaju "funkcionalnim agensima", već pokorene.

Olimi se osećao kao kapetan broda čiju posadu behu iznenada i neobjašnjivo zaposeli demoni. "Most" je sve dosad bio miran; ali pogled na palubu pokazivao je nešto sasvim drugo.

Ti nisi komanda, niti izvršilac dužnosti. Jesi li komandno nadgledanje u privremenom fizičkom obliku? Ne. Vidimo da si ti običan izvršilac sa neobičnim privilegijama. Ne. Čak još čudnije. Ti si sam prisvojio te privilegije.

Olimi je bio potpuno svestan da je načinio užasnu grešku. Sve njegove zaštite bile su zaobiđene, do sada; ozbiljno je potcenio Jarta.

Taj Pavel Mirski. Ne postoji ništa nalik na njega u tvojoj raspoloživoj memoriji. Niti u dodatnoj memoriji, niti u memoriji kojoj smi imali slobodan pristup. Pavel Mirski je jedinstven i iznenađujući. Kakvu je poruku doneo?

Olimi je za trenutak pomislio da omogući Jartu pristup do ovih naizgled nebitnih podataka, kako bi dobio priliku da povрати kontrolu i ubije se. Pripremio se i oslobodio sažetak priče Mirskog.

Jartova kontrola se, međutim, nije umanjila. Dok je u Olmiju raslo osećanje bespomoćnosti i užasa, Jart se hladno, promišljeno, sve više divio Mirskom.

Mirski više nije iz tvog reda, ni grupe. On nije čovek, mada je nekada bio; vratio se sa porukom, ali ne znaš kako se vratio. Mi smo čekali Mirskog, a on je došao kod vas; možda je došao i kod naše vrste, samo ti to ne znaš.

Mirski je glasnik/izvršilac iz potonje komande.

Olimi je pokušao da savlada paniku i da se opusti. Situacija se stvorila tako brzo, bez ikakvog upozorenja, da je prošlo neko vreme pre nego što je potpuno shvatio da se međusobni položaj obrnuo. Sada je on bio zatvorenik, jer ličnost mu je bila razbijena i potpuno pod Jartovom kontrolom. Ono malo uma što mu beše ostalo - brzo je proverio raspoložive prirodne memorije i ustanovio da je većina blokirana Jartovim inhibitorima - jedva je moglo da razume Jartovu poslednju jasnu poruku.

Jart je smatrao prisustvo Mirskog veoma značajnim.

Tvoj otpor je smešan. Širim se sve više, sa svakom proverom stanja koju načiniš.

"Priznajem tvoju kontrolu", reče Olmi.

Dobro. Plašiš se šta ću učiniti tvojoj vrsti. Moja prvobitna uputstva bila su da vam naudim, ali sada su ta naređenja pobijena. Novost o pojavi glasnika iz potonje komande je daleko važnija od naših sukoba.

"Kako si se probio kroz ograde?"

Nepotrebna radoznalost. Zar ti ne shvataš značaj glasnika

Mirskog?

Olmi uguši u sebi ono što je želelo da zavrišti. "Da, shvatam i zbunjen sam, ali kako si se probio kroz moje ograde?"

Tvoje razumevanje određenih alogritama je nepotpuno. Greška u razvoju tvoje vrste, verovatno. Preuzeo sam kontrolu pre neodređenog, ali značajnog broja perioda.

"Poigravao si se sa mnom..."

Da li neuspešni amater zaslužuje mnogo obzira? Ne uklapaš se u rang kome mi priznajemo poštovanje. Svejedno, ponašaću se prema tebi sa onoliko poštovanja sa koliko i ti prema meni.

Da je ostao celovit, Olmi bi znao da je ovo najniži trenutak njegovog dugog života. Ovako je osećao daleki, lebdeći jad, kao bestelesna duša u nekom užasnom životu posle smrti, nemoćna da se promeni ili pokrene.

Uskoro će biti moguće da ovu važnu informaciju predam komandnom nadgledanju, nastavi Jart. Ako mi pomogneš, dozvoliću ti da integrišeš delove svoje ličnosti, pa ćeš moći da prisustvuješ tom važnom događaju u punoj sposobnosti.

"Neću da saradujem, ako ćeš nauditi mom narodu."

Niko neće nauditi domaćinima glasnika. Priznajem vas za takve, a po našim zakonima bićete pošteđeni skladištenja i pakovanja. Vi ste sada izvršioc potonje komande.

Olmi pokuša da razmisli o tome. Rizik je bio suviše veliki da bi čak i pokušao da pomisli kako Jarti ne žele da naude Heksamonu... A priznao je da mu je prvobitna misija bila upravo takva. "Šta hoćeš da uradiš?"

Moramo se vratiti u Put. Komandno nadgledanje mora biti obavešteno.

Olmi je znao da zapravo nema izbora. Bio je nadmudren i bespomoćan; mogao je samo da se pita da li će, vremenom, Jarti nadmudriti sve njih. Ili je to samo bilo utešno potcenjivanje sopstvenog promašaja?

52. EFIKASNA GEA

Rita se osećala kao životinja u kavezu. Nije želela da sazna istinu; Rodos se brzo približavao, i na njemu će saznati istinu. Bila je zarobljena u mehuru sa izobličnim i bezličnim čudovištem, nekakvom neverovatno izudaranom lutkom ljudskog bića. Čula ga je kako ustaje iza nje i nije se usudila da se okrene i pogleda ga. Stežući ogradu pobelesim prstima, sklopila je oči, a onda ih ponovo otvorila. Ovo si želela, reče ona samoj sebi. Da sve vidiš.

Ali njene rezerve snage odavno su već bile iscrpljene. Otvorila je usta da progovori, i odmah ih zatvorila da priguši vrisak. Zatresla je glavom, nagnula se preko ograde i odbacila se unazad, podivljala od bola koji još nije potpuno osetila, ali uskoro hoće, jer ovo je bila Gea, stvarni svet, njen dom.

Videla se trgovačka luka Rodosa, i dugi zemljani nasip prema tvrđavi Kamib, preko puta Patrikijine kuće, koji je gledao na staru vojnu luku. Sam grad Rodos beše nestao, i umesto njega videlo se samo golo tle. "Gde je?" jeknu ona.

Ostrvo je bilo prošarano kamenim stubovima sa zlatnim vrhom. Od unutrašnjih planina do obale, stubovi su se podizali kao Kroisov san o brzorastućim pečurkama. "Zašto?" kriknu ona. "Gde su?"

Tifon je sada govorio prigušeno. Rekao je nešto, ali nije mogla da ga razume, a nije htela da se okrene i pogleda ga. Šta god da je.

Sunce je zalazilo iza njih dok je mehur usporavao i približavao se mestu na obali gde je nekada bila Patrikijina kuća - ili, bolje, gde je još bila, jer Rita ju je videla, okruženu ogradom od onih istih izuvijanih metalnih zmija koje je videla u logoru, pre naizgled manje od godine.

"I tvoj hram je tu blizu", napomenu Tifon. Čula ga je kako ustaje i osetila užasan drhtaj duž leđa; postoje stvari gore od smrti, a među njima je i robovanje ovim čudovištima. Brzo je dlanom obrisala lice, okrenula se i pogledala izubijanog pratioca.

"Zašto su ta mesta još ovde?"

"Zato što ti nešto znače", odgovori Tifon. On podiže ruku i vrati teme na mesto. Rita proguta knedlu, naprežući se da ponovo ne

povrati. Morala je da se drži jedine preostale stvari, a to je bio poslednji ostatak dostojanstva.

"Čitav ovaj svet mi je važan", reče ona. "Vrati ga da bude onakav kao nekad."

Tifon proizvede zvuk kao kad se mali pas zagrcne, a onda mu govor postade mnogo jasniji. "Nemoguće. Već smo blizu prekoračenja budžeta. Tvoj svet će imati neku svrhu. Postaćete sopstveni magacin; ko god u kasnijim ciklusima bude poželeo da proučava Geu, doći će ovamo da to učini. U međuvremenu, poslužiće kao mesto za podizanje i obuku mladih. Ti bi to nazvala svetim mestom."

"Niko od mog naroda nije živ?"

"Vrlo malo ih je umrlo", odgovori Tifon, nameštajući rame.

Setila se neočekivane mekoće njegove materije i okrenula se, sa pesnicom u ustima.

"Zapravo, više bi ih umrlo da mi nismo došli. Dosad je ogromna većina već uskladištena. To nije neprijatno; moji ja su mnogo puta bili tamo. Za razliku od smrti, skladištenje nije konačno."

Ona odmahnu glavom, otupela od užasa ali nespremna da dalje vodi beskorisne razgovore. "Gde su moji saputnici? Rekao si da ćeš ih dovesti ovamo."

"Tu su." Mehur prođe kroz Patrikijinu sivu i uvelu baštu; pomorandžino drveće bilo se pretvorilo se u prašnjave kosture. Prišli su kući, a iza zgrade su se pojavili drugi mehurovi. U jednom je bio Demetrios, u drugom Lugotriks, u trećem Oresija. Svako je imao pratioca; uz Oresiju je bila postarija žena, uz Lugotriksa crvenokosi starac, a uz Demetriosa vitak mladić u studentskoj odeći.

Lugotriks je stajao prekrštenih ruku i čvrsto žmureći. Ono što ne vidi ne može ga još više ojaditi.

Tifon je iza nje ćutao. Mehurovi su polako kružili po Patrikijinom dvorištu. Lugotriks je izgleda osetio njeno prisustvo, jer je otvorio oči, pogledavši je sa izrazom divlje radosti; nije potpuno omanuo. Demetrios je samo klimnuo glavom, izbegavajući njen pogled. Oresija izgleda nije bio u stanju da podigne glavu.

Poraz. Konačan i potpun. Nema povratka.

Šta bi Patrikija uradila? Da je ona ovde, da je izgubila dva doma,

dva sveta... Rita nije sumnjala da bi stara sofe jednostavno legla i umrla. Ovo je zaista bilo van moći poimanja ljudskog uma.

Nije bilo nade. "Čitav svet je mrtav", izusti ona.

"Nije", ispravi je Tifon.

"Umukni", oštro mu dobaci ona. "Mrtav je."

Pratilac joj više nije protivrečio.

Rita pokuša da se obrati ostalima, ali izgleda da zvuk nije dopirao do njih. Ona se naglo okrenu i pogleda Tifona. Na njegovom izobličenom licu ugledala je izraz trijumfa, kratak ali jasan. Primio je dovoljno ljudskih osobina da bi umeo da izrazi oduševljenje.

Dovedena je ovamo, poverovala je, delom i zato da bi pobednici odmerili svoj trijumf. Zarobljenici na paradi.

Nije se ponovo okrenula. Ne bi joj donelo olakšanje da ponovo napadne pratioca; očito da Tifona povrede nisu brinule. A u opiranju je bilo malo zadovoljstva. Bila je suviše mala i ograničena da bi čak i počela da traga za njegovim slabim tačkama. Ipak, Rita je želela da učini nešto, da povuče neku nit, ili će zaista naprosto leći i umreti.

Ali, oni je neće pustiti da umre. Spakovaće je. I jednog dana će se, možda, ljudi koji su načinili Put ponovo boriti sa Jartima, možda će ih uništiti, možda će naći nju i njene saputnike, kao zapise ili u kutijama ili već kako god bud bili spakovani, i vratiće ih nazad. Sme li se nadati tome? Jedva je mogla i da zamisli tako nešto.

Ali, Patrikija bi se uhvatila za svaku slamku.

Rita ščepa ovu slamčicu i mirno pogleda Tifona, pošto sve beše izgubila; znala je to, makar i ne bila spremna da prihvati. "Vodi nas nazad", zatraži ona.

"Ovo ti ništa ne znači?"

Ona odmahnu glavom.

"Ne želiš da posetiš hram?"

"Ne."

"Želiš li da umreš?" upita je Tifon radoznalo i učtivo.

"Je li to ponuda?"

"Ne. Naravno da nije."

"Onda me vodi nazad."

"Dobro."

Unutrašnjost mehura kao da se ispuni želatinoznim dimom i ona

oseti kako gubi težinu.

Spakuj me, pomisli ona. Uskladišti me.

Možda će moje vreme ponovo doći.

Zaborav bi bio dobrodošao, kad bi mogla biti sigurna da neće biti uznemiravana.

53. ZEMLJA, ČIČAK

Lenijer je ponovo počeo da šeta, penjući se stazama, posmatrajući jesenje smeđe pašnjake i sve veća stada ovaca. Uprkos svemu što se desilo, smatrao je sebe zadovoljnim čovekom. Nije mogao da spase čitavo čovečanstvo od gluposti; nije mogao da zaustavi tok istorije.

Gubitak osećanja odgovornosti predstavljao je divno oslobođenje; proveo je veći deo života pomažući drugima. Sada je bilo vreme da se smiri i pripremi za svoj sledeći korak.

Uprkos implantu koji mu je bio nametnut, i olakšanju što je spasen od smrti, znao je da ne bi odabrao besmrtnost. Kada dođe vreme - da li za deset ili pedeset godina - on će biti spreman.

Nije smatrao da je njegova ličnost toliko važna da bi se nametao ostalima duže od stoleća. To nije bila smernost, niti iscrpljenost; jednostavno, tako je bio vaspitan.

Prihvatio je da se Karen neće složiti. Čak i tako, bili su mnogo prisniji nego prethodnih godina. I to je bilo dovoljno.

Dva meseca pošto se oporavio, jedne naročito jasne noći, šetali su pod zvezdama. Čičak se nije video. "Nisam sigurna šta se dešava tamo gore, tamo dole." Ona pokaza kroz Zemlju, ka mestu gde se Čičak verovato nalazio.

Lenijer klimnu glavom. Nastavili su da šetaju, a lampa im je osvetljavala nekoliko metara staze plavom svetlošću. "Tamo smo se upoznali", reče on, i zvučalo je smešno kada je to izgovorio; smešno i trapavo. Reči nesigurne mladosti, a ne starca. Karen mu se nasmeši.

"Imali smo mnogo lepih godina, Geri", reče ona. Onda je nastavila, ne okolišeći, kao i uvek. "Šta nam je sada važnije, zajednička prošlost ili zajednička budućnost?"

Nije mogao da odgovori. Na neki način, bio je primoran da ostane živ. To je podrazumevalo da želi kratku budućnost... A ipak, nije želeo da umre. Prosto je želeo jednakost i pravdu, a pod trenutnim okolnostima, besmrtnost mu se nije činila pravednom. Bio je spreman da umre zbog tih uverenja. "Samo mi, sada", odgovori on.

Ona ga čvršće steže za ruku. "U redu", reče ona. "Samo sada."

Lenijer je znao da Karen neće zauvek ostati uz njega. Kada izolacija bude prekinuta - a to će skoro sigurno biti u narednih nekoliko meseci - ona će ponovo postati aktivna, i možda će ih njeno odsustvo ponovo udaljiti. Nije to želeo, ali više nisu bili dobar par. On je mogao da prihvati starenje; ona nije.

Ipak, bilo je mnogo ljudi koje je želeo da ponovo vidi.

I pitanja na koja je želeo da sazna odgovor.

Šta li se desilo sa Patricijom?

Je li stigla kući, ili je živa u nekom drugom alternativnom svemiru, ili je umrla pokušavajući?

Čičak je orbitirao oko Zemlje svakih pet časova i pedeset minuta, od Odvajanja naovamo. U nekim oblastima Zemlje, blistavu zvezdu asteroida obožavali su čak i posle decenija obrazovanja i socijalnog inženjerstva; žumančana kesa čovečanstva nije se mogla tek tako ukloniti.

Vest da će spasioci Zemlje mužda uskoro otići - jer priča je tako bila pojednostavljena - u nekim oblastima je izazvala paniku, a u nekima olakšanje. Oni koji su obožavali Čičak i njegove stanovnike verovali su da ovi odlaze zgađeni nad gresima Zemlje. U nekom smislu, bili su u pravu; ali, ako Zemlja nije mogla da zaboravi prošlost, nije mogao ni Heksamon.

Pošto je ponovno otvaranje Puta išlo prema planu, a čuda Korzenovskog radila bez greške, specijalni komitet Neksusa postarao se da zaleči neke od najgorih rana u odnosima sa Zemljom.

Nije bilo mnogo vremena; nisu ni ulagali ogroman napor. Heksamon je bio ushićen; histerija nije bila moguća, ili je barem bila malo verovatna, ali, vladalo je gotovo narkotično osećanje veličanstvenosti. Bili su ponosni na svoju moć i mudrost; bili su srećni što rade na rešenju inače nerešivih problema. I smatrali su da će Zemlja na duge staze takođe imati koristi, da će Put svima doneti blagostanje.

Upozorenja Mirskog bila su bukvalno zaboravljena. Zar nije takozvani prorok netragom nestao? Ako je njegova snaga bila tako

ogromna, zašto nije prekinuo glasanje i primorao Heksamon da postupi po njegovom? Čak i Korzenovski nije mnogo mislio na Mirskog. Bilo je suviše posla, suviše podsticaja, spoljašnjih i unutrašnjih; a unutrašnji su postajali svakog dana sve snažniji.

Inženjer odlebbe od jednog do drugog kraja bušotine, umotan u svoj zatvoreni, vrećasti ogrtač kao prerasla beba.

Dugi, vitki oblici tri tokobroda - prenesenih iz Osnog Toroa pre dva dana i provučenih kroz bušotine u Čičak - visili su lebdeći u blago svetlucavim vučnim kolevkama, kao ogromna tamna vretena na putu koji je dobro poznao.

To su bile potpuno naoružane letelice, donesene kao mera predostrožnosti. Mogle su se koristiti i za istraživanje Puta.

Korzenovski pogleda niz široku, cilindričnu dolinu šeste komore i osetio čežnju koju nije mogao ni da analizira ni da suzbije. Temelji na kojima su bili sjedinjeni svi njegovi delimičnjaci sada su ga sve više prožimali. Nije se bunio; nešto u njemu nije bilo kako treba, ali nije ga ometalo u poslu; čak bi se reklo da ga je činilo još genijalnijim.

Za Olmija snovi nikad više nisu bili isti otkako je dobio implante, a još više su se promenili otkako je Jart preuzeo kontrolu.

San nije neophodan homorfu sa ugrađenim implantima. Obrada iskustava i sećanja -i opuštanje i igra premorenog podsvesnog uma" - odvijali su se tokom Olmijevih budnih sati; te aktivnosti bile su dodeljene surogatskim ličnostima unutar implanta. U osnovi, Olmi je mogao da satima nastavlja svesnu koncentraciju i umni rad, dok je njegova paralelna ličnost "spavala" i sanjala. Potom je ličnost mogla da prečisti i filtrira Olmijev podsvesni mentalni sadržaj.

Taj proces bio je usavršavan stolecima.

Olmijevi snovi bili su snažni, stvarni koliko i iskustva u budnom stanju, kao život u drugom univerzumu, sa drugačijim (i promenljivim) pravilima; ali, nije im prilazio, osim ako je to želeo. Obavljali su svoju svrhu i bez njegove svesti o njima. Povremeno, posle pet-šest godina, sadržaj snova bivao je prečišćavan ili ubacivan u njegov lični implant, i tada bi ih ili presnimio u spoljašnju ličnu memoriju ili bi ih izbrisao. Olmi je najčešće sve brisao. Nije bio ljubitelj okušavanja sopstvenih snova, i retko je to činio, osim ako bi

osetio da se u njima možda nalazi razrešenje neke lične teškoće.

Međutim, sada Jartova ličnost beše preuzela sav Olmijev raspoloživi prostor u implantima, uključujući i lični implant. Olmi, čak i kada je sam imao kontrolu, morao je da prebaci obradu podsvesti u njen prirodni centar - svoju primarnu ličnost.

Mogao je da bira - ili će spavati i prirodno sanjati, ili će filtrirati iskustva iz snova u budnom stanju. Pre nego što ga je Jart pokorio, odabrao je ovo drugo. Sanjanje u budnom stanju predstavljalo je ponekad problem, ali on je imao dovoljno mentalne discipline da mu to ne bi smetalo.

Međutim, sada je Jart kontrolisao i upotrebljavao ne samo implante, nego i Olmijeve primarne svesne i podsvesne rutine - one aktivnosti koje se odvijaju u njegovom organskom mozgu. Olmijeva primarna svesna ličnost često je bila potisnuta u svet snova naglo i bez upozorenja.

To je bila oblast prepuna čudovišta. Podsvest, sve one sposobnosti i rutine koje su se bavile automatskim reakcijama, bile su u užasnom stanju. Olmi je mogao da bude svesno miran, ali njegova osnovna ličnost bila je užasnuta, bespomoćna i upaničena.

Često je, kada Jartu nije bila potrebna njegova pažnja, bio primoran da luta predelima snova kao ličnost u lošem biohronu.

Primoran da se direktno suoči sa svojim snovima, Olmi je našao znake karakternih mana koji su dalje podrivali njegov ionako nizak moral. (Zašto se nije postarao za te mane preko Talzita ili nekom drugom terapijom još pre više decenija? Da je bio potpuno priseban, možda ne bi doneo naopaku odluku da usnimi Jarta u sebe...) U tim snovima stalno je nalazio želju za samoubistvom i morao je da se bori sa njom. Sitna, bubolika bića pretila su da mu pojedu udove ili mu odgrizu glavu.

Ponekad mu je bila potrebna sva hrabrost i volja samo da preživi dok Jart ne dozvoli njegovoj svesti pristup u spoljašnji svet.

Vremenom je počeo da se pita da li ga Jart svesno stavlja na tolike muke, kao neku vrstu osvete; pušta ga da se udavi u sopstvenom umu, kao što je Jart bio primoran da se davi u svojim mislima sve dok nije skliznuo u bezvremensko mirovanje...

Ali, nije imao nikakvih dokaza da Jart uopšte može biti okrutan ili

osvetoljubiv. Prosto mu je bio potreban čitav Olmijev um kako bi tragao za podacima, ili vežbao izigravanje ljudskog bića.

Kada je Olmijevoj ličnosti bilo dozvoljeno da naizgled kontroliše čitavo telo, opet nije mogao da izvrši nikakvu radnju ili plan dok Jart to ne odobri.

Do sada Jart nije aktivirao ni jednu od onih algoritamskih zamki koje bi ih obojicu ubile. Čak ni Olmi nije znao gde se one nalaze; delimičnjak je uspeo da se izbriše tik pre Olmijeve predaje - Jartova jedina greška do sada - a samo je delimičnjak znao mesto i prirodu zamki.

Pošto se Jart uverio da mu je položaj bezbedan, počeo je da Olmiju prepušta sve više i više kontrole, i da se sve više ponaša kao čvrst jahač na konju, a ne kao lutkar. Po prvi put je izražavao svoje želje u obliku zahteva, umesto da ih prosto izvrši sam.

Moramo da razgovaramo sa Korzenovskim. Da budemo spremni za ponovno otvaranje Puta.

"Najpre će otvoriti probnu vezu", objasni Olmi. "Biće bolje da sačekamo pravo ponovno otvaranje. Možda je i najbolje da se uopšte ne pokazujemo javno..."

Jart je razmislio o tome. Mi smo obojica na pozajmljenom vremenu, zar ne, kolega izvršioče? Moramo brzo da delujemo. Rizik ranog otkrivanja ne prevazilazi rizik nailaska na tvoje zamke. Kada probni otvor bude načinjen, Korzenovskom će možda biti vrlo teško da ga zatvori.

Mašinerija u šestoj komori bila je ispitana i proverena, i popravljena ili zamenjena tamo gde je trebalo; deset hiljada korporealnih ljudi, sedamdesetak hiljada delimičnjaka i bezbroj robota i monitora behu obavili sjajan posao tokom poslednjih nedelja, po uputstvima Korzenovskog. Predstojao je naredni veliki test.

U poslednjim satima pre prvog povezivanja, Inženjer se odmarao u svojim sfernim odajama, pričvršćenim za zid bušotine kao kolevka. I mentalno i fizički bio je na ivici potpune iscrpljenosti. Čak i podela na desetak delimičnjaka nije mu olakšala teret koji je nosio. Osećao je taj teret i ranije, i na neki način mu je i prijao, ali sada je postajao

prebolan.

Nekada su se otvarači kapija u Putu oslanjali na psihološke veštine. Ceremonijalni prizvuk u dužnostima otvarača kapija služio je kao podsećanje da zamagljen ili neizoštren um ne može valjano da koristi ključnjaču...

Pa ipak je Korzenovski, uskovitlanog uma, bio spreman da upotrebi šestu komoru - zapravo, čitav Čičak - kao ključnjaču, otvarajući nešto nalik na ogromnu kapiju.

On se čvršće umota u svoj ogrtač, odmarajući se u cevi ispunjenoj snenim poljem. Sklopio je oči i oslobodio malu količinu Talzita, poslednjeg, koliko mu je bilo poznato, pravog Talzita u Zemaljskom Heksamonu. Seansa neće trajati dovoljno dugo da mu potpuno izbistri misli, ali će mu pomoći. Magla je ispunila sneno polje i on je duboko udahnu, ravnomerno, puštajući da sitne čestice uđu kroz pluća i kožu gde god mogu, čisteći, ispravljajući, umirujući.

"Ser Korzenovski."

On otvori oči. Kroz sve ređu maglu Talzita, ugledao je čoveka kako lebdi u blizini. Sfera je bila zaključana; niko nije mogao da uđe, a da ga monitor ne obavesti. On se rasklupča i otro poslednje pramenovee magle.

To je opet bio Olmi. Prijateljev izgled prepade Korzenovskog; izgledao je zapušteno, oči kao da mu se nisu usmeravale kako treba, a i zaudarao je na loše održavanog homorfa; takođe se osećao i na strah. Korzenovski nabrao nos.

"Pozvao bih te unutra", reče Korzenovski. "Nije bilo potrebe da se ponašaš kao lopov."

"Niko ne zna da sam tu."

"Zašto se kriješ?"

Olmi sleže ramenima. Korzenovski primeti da ne nosi ucrtavač.

"Bili smo bliski prijatelji, i više od toga, vrlo dugo vremena."

Korzenovski se proteže i osloni na slabo vučno polje. Ova iznenadna trapavost bila je zanimljiva; uvek su bili opušteni kada su zajedno.

"Uvek si se oslanjao na moje procene... verovao si mi. I ja sam uvek verovao tebi."

Inženjeru se ovaj razgovor sve manje dopadao. Olmi je izgledao

rasejano, gotovo rastrzano. "Da."

"Želeo bih da zatražim od tebe nešto neobično. Nešto što Heksamon možda ne bi odobrio. Ne mogu sada da ti objašnjavam sve svoje razloge... Ali, mislim da ćeš imati ogroman problem pri otvaranju probne kapije ka Putu."

"Stari družo, ja i očekujem probleme."

"Ne ovakve. Ja sam istraživao, prikupljao sve što znamo o Jartima. Mislim da sam našao način da sprečim još veće probleme kada završimo ponovno otvaranje Puta. Možda bi čak moglo da pomogne i na probi. Molim te da kroz probnu vezu pošalješ poruku niz Put."

"Poruku Jartima?"

Olmi potvrdno klimnu glavom.

"Kakvu vrstu poruke?"

"To ne mogu da ti kažem."

Korzenovski iskrivi lice. "Poverenje ima svoje granice, Olmi."

"Neophodno je; možda će nas sve spasti od užasne bitke."

"Šta si to naučio što može sve da nas spase?"

Olmi odmahnu glavom.

"Ne mogu da uradim nešto tako neobično sa tako malo objašnjenja."

"Jesam li te ikada ranije išta molio?"

"Nisi."

"Ovo je možda primitivno, i nepoželjno, Konrade... ali, duguješ mi uslugu."

"Da, vrlo primitivno", složi se Korzenovski. Za trenutak je osetio snažnu želju da pozove obezbeđenje. To ga je brzo prošlo, ali mu je ostalo nelagodno osećanje.

"Moraš mi verovati da je ovo veoma važno, i da ne mogu sada da ti objašnjavam,"

Korzenovski pogleda čoveka koji mu je spasao život i sredio da ga ponovo stvore. "Imaš jedinstvene privilegije u ovom društvu", reče on, "ali, kao što kažeš, nikada ih ranije nisi koristio... kao ni mene... Kakva je to poruka?"

Olmi mu preda memorijski blok. "Snimljena je ovde, šifrom koju Jarti mogu da razumeju."

"Poruka direktno Jartima?" Korzenovski nije mogao ni da zamisli šta bi od Olmija moglo da načini izdajnika; ipak, i sama ta pomisao ga zapanji. "Upozorenje?"

"Smatraj ga uvertirom za mir."

"Igraš se diplomatije sa najgorim neprijateljima koje smo ikada imali? Da li Predsednik ili komandant odbrambenih snaga Čička znaju za ovo?"

Oلمي odmahnu glavom, očito ne želeći da govori dalje.

"Pitaću te još samo jedno. Hoće li ovo ugroziti ponovno otvaranje Puta?"

"Časna reč je prilično zastareo pojam. Ipak, dajem ti časnu reč da ovo neće ugroziti ponovno otvaranje Puta. Možda će mu osigurati uspeh."

Korzenovski primi memorijski blok, pitajući se ima li nekog brzog načina da mu razume sadržaj. "Emitovaću ga kroz vezu pod jednim uslovom... Da mi objasniš, vrlo uskoro, šta to smeriš. Šta ti se zapravo desilo."

Oلمي potvrdno klimnu glavom.

"Gde te mogu naći?" upita Korzenovski.

"Biću na otvaranju probne veze", reče Oلمي. "Faren Siliom me je pozvao."

"Posmatači neo-Gešela hoće sve da nas imaju na oku. Ja bih radije ostao bez publike."

"Teška vremena za sve nas", primeti Oلمي.

Korzenovski ubaci blok u džep ogrtača. Oلمي pruži ruku, i Inženjer je prihvatio. Potom otide iz malih odaja.

Hoće li emitovati poruku? upita Jart kada su izišli iz bušotine.

"Hoće", odgovori Oلمي. "Proklet bio i nosi se u ono što je za Jarte pakao."

Jartov unutrašnji glas kao da zadobi prizvuk tuge. Mi smo kao braća, pa ipak ne verujemo jedan drugom.

"Nimalo", složi se Oلمي.

Ne mogu da te ubedim u hitnost moje sadašnje misije.

"Još nisi uspeo."

Kada tvoj narod ponovo otvori Put, ne znam šta će naći... ali, verovatno neće biti prijatno.

"Spremni su na to."

Tvoj gnev je neobičan. Ne mogu nauditi svojoj vrsti. Vi nosite poruku od potonje komande. To je poruka koju će tvoj prijatelj emitovati - da nam niste neprijatelji, i da nam ne smete biti neprijatelji.

54. ZEMLJA

Svog poslednjeg dana na Zemlji, Lenijer je nasekao drva za peć - koja je bila više ukras nego potreba - osećajući kako uživa u fizičkom radu. Nameštanje gvozdеног klina i čvrst udarac sekirom. Slaganje cepanica. Čvrst, za mišiće naporan, autoritativan, drevan ritual.

Gledao je Karen kako mesi hleb, i rano popodne je probao krišku sveže ispečene vekne.

"Od danas sam slobodan od onih malih pomagača", reče on, pokazujući crveno označeni datum na zidnom kalendaru. Do sada su se bili rastvorili i poslednji medicinski mikrobi u njemu.

"Trebalo bi da pozoveš Krajstčerč i zakažeš još jednu proveru", primeti Karen, prateći ga pogledom zlatnozelenih očiju.

"Neće da mi izvade implant", reče Lenijer. "Dok ne pristanu na to, bojkotovaću malu medicinsku tiraniju Rasa Mišinija."

Ona se nasmeši, očito se ne slažući, ali ne želeći da dalje raspravlja.

"Fini hleb", reče on, obuvajući čizme i kriveći lice zbog novih mišića za koje je saznao dok je sekao drva. "Čini čitav svet ponovo veselim, samo svojim mirisom."

"Stari engleski recept, sa malo hunanskih dodataka", reče Karen, vadeći drugu veknu iz rerne. "Moja majka ga je zvala 'hleb četiri jedinstva'." Ona prebaci veknu na podmetač na radnom elementu. "Ideš u šetnju?"

On potvrdno klimnu glavom. "Moram da se protegnem i ohladim posle ovolikog posla. Hoćeš li i ti?"

"Još četiri vekne", reče ona, uhvativši ga za ruku i poljubivši ga u obraz. Jednom rukom pogladi ga po sedoj kosi, nežno i umirujuće. "Samo ti idi. Večera će te čekati kada se vratiš."

Pošao je kratkom stazom iza kuće, u staru četinarsku šumu koja je uspela da preživi seču iz dvadesetog veka. Gusta, povijena paprat i granje bacali su preko svega zelenkastu senku prošaranu sunčevim mrljama. Ptice su lepršale kroz nisko rastinje i visoko pod nebom.

Pešačio je oko dva kilometra, kada je osetio slabost u desnoj strani. Prešao je još nekoliko metara, a onda je osetio utrnulost i

tupo golicanje. Preznojao se ispod pazuha, pa se naslonio na štap, nogu drhtavih kao kod bolesnog psa. Konačno više nije mogao da stoji, pa je napola seo, napola pao na stari, mahovinom prekriveni panj.

Desna strana. Leva polovina mozga. Novo krvarenje u levoj strani mozga.

"Imao sam male pomagače", reče on, visokim glasom kao kod bolesnog deteta. "Oni su morali da me srede. Ovo ne bi smelo da se desi."

Licem mu prelete senka. Napola povijen, nesposoban da ustane, okrenuo je glavu u stranu i ugledao Pavela Mirskog kako stoji na jedva dva metra od njega.

"Geri. Možeš li sada da pođeš sa mnom?"

"Ne bi trebalo da se razbolim. Pomagači..."

"Možda nisu dobro radili?"

Brzo je nestajao. "Ne znam."

"Loši su. Nisu Talzit. Samo pseudo-Talzit."

"Lekovi je trebalo da pomognu."

"Ništa ljudsko nije savršeno." Mirski je zvučao vrlo smireno, pa ipak nije učinio ništa da pomogne Lenijeru, čak ni da pozove pomoć. Lenijer beše ostavio komunikator u kući.

Sada više nije bilo mnogo bola, samo crni tunel i vrata koja su zatvarala sećanja. "To je sada, je li? Došao si, jer je to sada."

"Uskoro ćeš biti usnimljen u implant. Ti to ne želiš."

"Ne, ali to ne može sada."

Mirski kleče na jedno koleno i zagleda se u njega. "To je sada. Umireš. Možeš da umreš na njihov način - ovog puta će ti dati novo telo - ili na svoj. A u tom slučaju bih voleo da pođeš sa mnom."

"Ja... ne razumem." Teško je govorio. Nije mogao da kontroliše jezik. Ovo je strašno. Bilo je strašno i pre, ali sada je opet strašno. "Karen."

Mirski žalostivo odmahnu glavom. "Pođi sa mnom, Geri. To je avantura. I nekoliko zapanjujućih istina. Moraš brzo da odlučiš. Vrlo brzo."

Nije pošteno. "Pozovi pomoć, molim te."

"Ne mogu. Nisam stvarno ovde, ovog puta nisam fizički tu."

"Molim te."

"Odluči se."

Lenijer zatvori oči da izbegne tunel, ali nje uspeo. Jedva je znao ko je. "U redu", reče on tako slabim glasom da je više ličio na šapat.

Nešto ga toplo pritisnu iza očiju, i on oseti oštrinu - ne bol, samo nešto oštro - kako mu prolazi kroz glavu. Oštrina mu je gulila misli sloj po sloj, i u jednom trenutku njega uošte nije bilo. Ipak, guljenje se nastavljalo, odmotavajući i oslobađajući. Potom proces kao da se obrnu, i on oseti kako se sve vraća na mesto, ali sa drugačijom strukturom iznutra - kao da je bio sloj boje na platnu, oljuštene sa stare površine i nanesene na novu... Pa ipak, nije bilo površine, nije bilo zemlje, ničega čvrstog na šta bi se mogao osloniti; samo povezanost i neka neizreciva veza sa Mirskim, koji više nije ličio na Mirskog, niti na čoveka. Ono što je sada video nije bila svetlost, a ono što je čuo od Mirskog nisu bile reči.

Pitao sam se šta si ti zaista, reče on bez usana koje bi se pomerale. Uopšte nisi čovek.

Nisam više, složi se Mirski. Ostaviću ovde nešto za Karen, kako ne bi izgubila sve.

Lenijerovo telo pade na bok, zdroбивši paprat i oljuštivši trulu koru sa panja udarom noge. Oči mu zatreperiše, poluotvorene. Desna ruka se trgla i oštro zgrčila, a onda se opustila. Pluća su zakrkljala, a pantalone se ovlažile od mokraće. Srce je nastavilo da udara još nekoliko minuta, a onda je disanje prestalo i grudi su ostale nepomične.

Implant nije bio prazan, ali Geri Lenijer beše mrtav.

55. ČIČAK

Sedma komora bila je u senci, okrenuta od Sunca, Zemlje i Meseca, usmerena ka zvezdama. Njene glatko srezane ivice i prostrana obla šupljina očišćena od otpadaka, bile su manje i praznije crnilo. Po ivici su sijala samo četiri svetla, uz nestalni sjaj istraživačkih grupa kje su obavljale poslednje pripreme.

U mehuru koji je pokrivao bušotinu sada se nalazila grupa vrlo važnih osoba i gostiju; zvanični istoričari Heksamona, grupa koja je bila prilično poznata Korzenovskom; naučnici i tehničari koji će preuzeti održavanje kada Put bude bio povezan i ponovo otvoren; Predsednik i Premijer; direktor Čička; Džudit Hofman.

Olimi, koji je izgledao znatno bolje.

Svi su lebdeli u nejasnim linijama vučnog polja kao plen u paukovoju mreži, ćutke iščekujući.

Ceremonijal kao da je ovo pravo ponovno otvaranje, pomisli Korzenovski, prilazeći središtu kupole sa ključnjačom u ispruženoj ruci. Radio je ovo već ranije, pre više stoleća; otvorio je Put prvi put otkako je stvoren, navodeći Heksamon na kurs daleko teži i konačniji nego što je iko očekivao.

Još ne beše odlučio da li da emituje Olmijevu poruku. Prijateljstvo, čak i lični dugovi, ne bi trebalo da opterećuju ovako važne događaje... Razmišljanje o pojedincima bilo je obesnaženo većim odgovornostima.

Pa ipak, Olmi nikada u životu nije učinio ništa što nije bilo za dobro Heksamona. Nije postojao veći i posvećeniji heroj od njega.

Korzenovski se pričvrsti za vučno polje u središtu mehura i polako okrenu kontrolnu ključnjaču na mesto. Čvorovi koji su okruživali kraj sedme komore sada su služili njegovoj spravi. Imao je na raspolaganju sve mogućnosti i čitavu moć mašinerije iz šeste komore. Iza njega su bili meseci priprema i proba. Ruke na ključnjači bile su sigurne; um mu je bio čistiji i izoštriji nego ikada proteklih godina.

Došlo je vreme. Posetioci oko njega su začutili i prestali da ucrtavaju.

Korzenovski zatvori oči i pusti da mu se ključnjača obrati. Čičkove nadsvemirske sonde - jedva nešto više od matematičke apstrakcije kojoj je mašinerija iz šeste komore omogućila kratkotrajnu stvarnost - širile su se ka napolje, ka unutra, i u pravcima koje ljudski mozak bez pomagala nije mogao da prati.

Preko razlivenne mrlje bliskih polustvarnosti koje su okružavale ovaj svemir, preko višeoblične pete dimenzije koja je razdvajala velike univerzume i njihove različite linije svetova, sonde su pošle u potragu za nečim veštačkim, nečim različitim od precizno organizovanog haosa prirode. Prenosile su rezultate nazad, ključnjači i Korzenovskom. On je gledao tkanje velikih univerzuma kako se uvija unaokolo i čak jedni kroz druge, spajajući se i razdvajajući, najčešće se udaljavajući jedni od drugih, povećavajući razdaljine u petoj dimenziji.

Spoznao je neku vrstu ekstaze. Deo njega koji je bio Patricija Vaskez bio je kao tiha površina dubokog okeana koja prima kišu; nije reagovala, samo je primala, ostavljajući ga na miru da se bavi svojom neverovatnom tehnologijom.

U jednom bezvremenom trenutku, čula Korzenovskog stopiše se sa ključnjačom, i on razumede, sa jasnoćom istovremeno prolaznom i sveprisutnom, sve tajne ove ograničene petodimenzionalne raskrsnice. Korzenovski se nalazio u stanju koje je do sada iskusio svega nekoliko puta; teoretsko razglabanje o prirodi nadsvemira nije značilo baš ništa. On je znao.

A onda, u tom mestu van svetova i iskustva, našao je anomaliju. Beskonačno dugu, neobično izuvijanu,

jako liči na crva,

na mnogim mestima su se navoji pretvarali u duboku zbrku poznatu kao geometrijske naslage; neobično prepletene sa granicama jednog univerzuma, njegovog sopstvenog; pružala se kao linijski plamen ka nezauzetoj i nedefinisanoj tami - senci konačnog univerzuma koji će biti načinjen i propasti...

Put.

Unutar tih moćnih, fluidnih, pa ipak nepromenljivih navoja - creva, zmiije, proteinski molekuli, DNK - tragao je za zaptivenim krajem. Potraga je mogla potrajati i stolecima; nije znao i nije mario za to. I

kad bi se Čičak pretvorio u hladnu, sterilnu gromadu, za vreme koje bude utrošio, ne bi mu smetalo. Cilj mu je bio jasan i sveobuhvatan.

Korzenovski je svoje delo ovog puta ispitivao mnogo pažljivije, uvežbanijim i zrelijim okom. Postojale su izvesne odlike Puta koje su mogle zasluživati istraživanje u budućnosti: struktura vrlo izuvijanih i prepletenih geometrijskih naslaga, divne složene krive Puta dok se spajao sa ogromnom vremenskoprostornom anomalijom roditeljskog univerzuma, izbegavajući proboj i neizbežno uništenje. Njegovo delo beše postalo kao živo biće, želeći da bez uznemiravanja nastavi svoje postojanje...

U svim tkanjima ogromnih univerzuma, senzori nigde nisu uspeli da nađu stalni sistem ili smisao. Nikakva inteligencija nije načinila sve to, ništa nije voljom dovelo u postojanje tu ukupnost. Ako bog ili bogovi postoje, ovde im nije mesto; to je shvatio bez ikakve senke sumnje; znao je to na način koji nikada svesno ne bi razumeo ni otkrio.

Nije postojao bog ukupnosti i sveprisustva. Nijedan bog ne bi poželeo tu ulogu; jer ono što je Korzenovski video nije moglo biti stvoreno, i nikada neće moći da bude uništeno. To je bila misterija samog nadsvemira, neizreciva; prostor van matematike i fizike koji je upijao sve suprotnosti godelijanaca.

Ono što je Korzenovski video bila je fantastična izložba slika na kojima su mogle biti naslikane stvari koje se tiču inteligencije, igralište za inteligencije koje se uvek razvijaju i rastu, sve do i iznad bogova. Svetovi nad svetovima nad svetovima bez kraja i početka.

Ovde nikada ne može postojati prava dosada, niti prava i stalna usamljenost. Ovo je bilo Sve, i bilo je beskrajno više nego dovoljno.

Skoro u antiklimaksu, Inženjer najzad nađe zaptiveni kraj Puta.

On pripremi ključnjaču i pokrenu stimulatoru i projektore koji su okruživali otvorenu sedmu komoru. Odrazi i izobličenja Zemlje, Meseca i Sunca stvarali su oreol koji se polako okretao oko periferije. Daleke zvezde su svetlucale.

Ništa nije pokrenuo, nije primenio nikakvu silu, pa ipak je preveo zaptiveni kraj Puta preko ogromnih rastojanja da bi se spojio sa široko razlivenim poljem projektora. Nije mislio ni na šta sem na dosezanje nadsvemira; bio je u ekstazi korišćenja svojih sposobnosti

u najvećem stepenu. Posledice su bile nebitne. Bio je dovoljan i sam čin.

56. ZEMLJA

Noćno nebo nad Zemljom opet je bilo ispunjenim rasutim slojevima svetlosti i zvezde su poigravale. Karen je vikala kroz prošaranu tamu; Lenijera nije bilo već sedam sati, a ona nije mogla da pozove ekipu za spasavanje. U kući nije bilo struje. I ne samo struje - nisu bile moguće nikakve komunikacije.

Lutala je tamo-amo stazom, krećući se kroz šumu uz pomoć baterijske lampe, trzajući se kad bi kroz gust pokrov granja ugledala ponešto od one pirotehnike gore. "Geri!" Mučilo ju je strašno znanje, svest o nedostajućoj vezi; znala je da ga neće naći živog. Ona obrisa nadlanicom obraze i zatrepta da ukloni iz očiju zrnca straha.

Ponovo je osvetlila stazu lampom. Otisci stopala su se uvek tu završavali. Kao da ga je neko odneo. Tri puta je pošla dalje, ne nalazeći nove otiske, nikakav trag; tragovi suza na njenom licu odražavali su crvenilo sa neba dok je zurila naviše, kriveći lice u očajanju. "Geri!"

Tu su njegovi tragovi postajali zbrkani, kao da se spoticao unaokolo. Pored staze su paprat i mahovina skrivali sve dodatne tragove. Iz lišća se izdizao panj. Prošla je pored njega bar deset puta, pognuta, osvetljavajući ga lampom.

Sada je prvi put primetila da je dugačka traka kore bila nedavno zguljena sa njega. Ona se probi kroz paprat i ugleda nizbrdicu iza njega. Na ivici je paprat bila zdrobljena.

Duboko, panično dišući, spoticala se i klizala blagom strminom i zaustavila se u jaruzi, oklevajući, ne želeći da dovrši traganje. Čvrsto stegnutih usana, nagnula se i opipala slomljenu paprat, a onda je obema rukama razgrnula gusto rastinje.

Nad šumskim krovom, preko neba se beše razvukla mrlja hladne, zelene boje, blistavija od njene lampe, podvlačeći se u svaku senku i izravnajući sve udubine. Obris iza paprati beše se pretvorio u sanjivo olakšanje.

"Geri", tiho pozva ona, zgrčenog lica. Posle trenutka u kome se osećala kao da pada niz dug, dubok bunar, dotakla mu je vrat; tragajući za pulsom nije ga našla, a onda je bacila svetlost u

poluotvorene, neosetljive oči. Naježila se od hladnoće njegove kože, kože njenog muža, i dah joj postade bolno isprekidan, nesvestan; oštri, pticoliki jecaji gubili su se u šumi. Nije mogla da pozove Krajstčerč. Sve komunikacije bile su poremećene aktivnostima na Čičku.

Bila je prepuštena sebi,.

Nagonski - učinila je to samo jednom, ali obuka je bila detaljna - izvukla je iz džepa alatku i rastvorila olabavljenu kragu, okrećući leš tako da mu vidi vrat.

57. POLA PUTA

Lenijer nije mogao da oseti vlastito telo; zapravo, nije mogao da oseti baš ništa, ali na neki način je mogao da vidi; gledao je bez očiju, obmotavajući se oko svetlosti i nalazeći slike.

Iskusio je prisustvo svog učitelja, i znao je da je to biće koje se maskiralo ili se igralo ili se vratilo u ulozu Pavela Mirskog. Stopio se s tim bićem, osetio je njegovu prirodu i odlike, i počeo da se uobličuje prema njemu, uspostavivši veću kontrolu.

Bez govora i reči, postavio je neka hitna pitanja koja su mu ostala iz fizičkog uma, i primio začetke odgovora.

Gde smo sada?

Između Zemlje i Čička.

Ne liči mi na Zemlju. One niti svetlosti...

Sada ne gledamo očima. Njih si ostavio za sobom.

Da, da... Mrlja sopstvenog nestrpljenja prožela ga je kao kazna. Uskoro će naučiti da kontroliše te nervne reakcije; bez tela, bile su više nego beskorisne, bile su smetnja. Bol je nestao. Ali, i moje telo.

Nema potrebe.

Lenijer je primio i obradio slike Zemlje pod sobom. Sada više nije izgledala isto; kao da je bila pokrivena blistavim, promenljivim nitima koje su posezale u tamu, uvijale se i nestajale... Šta je to? Jedva vidim planetu, toliko ih mnogo ima.

Sva prikupljena bića, velika i mala. Gledaj kuda svetlost ide.

Vezuje se u nekakav čvor... ne mogu da pratim.

To je žetva života. Prikupljanje svih sećanja i sistema, svih osećanja i prisećanja.

Duše?

Ne tako. Ne postoje ektoplazmična tela, ni duše. Mi smo svi krhki i privremeni, kao cveće koje vene. Kada nestanemo, zaista smo nestali - i univerzum je prazan, napušten, bezobličan. Osim ako u nekom trenutku oni koji imaju moć odluče da načine neku vrstu iskupljenja.

Ko to radi?

Konačni Um.

Naši potomci nas spasavaju?

Sa razlogom. Utisci živih bića su destilat svemira, pretvaranje podataka u znanje. Svi oseti, sve misli, prikupljaju se, ne samo u smrti, nego čitavog života. To znanje je dragoceno; može se još dalje destilisati i provoditi kroz najsitnije veze između ovog univerzuma, koji umire, i novog, koji se rađa iz njega. Destilacija se nameće novom delu, kao prenošenje semena, vodi ga dalje od haosa, uspostavlja sistem. Novo delo tada može da razvija svoje inteligencije, koje će na ovaj ili onaj način ponoviti proces kada njihov univerzum ostari.

Ništa ne umire?

Sve umire. Ali, ono što je posebno u nama, biva spaseno... ako Konačni Um uspe. Vidiš li sada koliko je moja misija bila hitna?

Lenijerova sećanja na godine bola i smrti vratiše mu se kao poređana u album trodimenzionalnih slika. Sve umire... Ali, Konačni Um spaljuje galaksije na početku vremena, kako bi stekao energiju za napor oporavka svega što je najbolje u svemu što je ikada živelo. Ne samo ljudska bića, nego sva živa bića; sva bića koja pretvaraju podatke u znanje, koja uče i primećuju i spoznaju svoju okolinu, kako bi mogla da je promene. Od veličine mikroba na samoj Zemlji, svi nivoi se žanju, kodiraju, biraju i spasavaju.

Uživao je u toj pomisli, iskušavajući je, oduševljavajući se, a onda se uozbilji kada je shvatio šta to zaista znači; ne spasenje tela, ne izbavljenje ijedne jedinice, nego stapanje i prelazak u celinu. Ono što je najbolje u svima nama.

Pomislio je na svog oca, koji je umro od moždanog udara u svom automobilu na Floridi. Na majku, koja je umrla od raka u bolnici u Kansasu. Na sve prijatelje, rođake, kolege i poznanike koji su smesta nestali u pećnici Smrti, tog sažižućeg, pepeljastog daha koji je tako kratko vladao Zemljom. Njihova postignuća, njihova hrabrost, njihove ludosti i greške, njihovi snovi i misli, požnjeveni kao da ih je pokupio kombajn, istresavši njihova zrnca žita iz pleve i slame smrti. Svi jednostavni ljudi, i oni sjajni, brze i vedre ptice iz vazduha i ovce sa zelenih, oblacima prošaranih pašnjaka, ribe i neobična bića iz mora, insekti, ljudi, ljudi, ljudi, pokupljeni i spaseni. Je li to besmrtnost, biti preveden u takav oblik da Konačni Um može da se

seti šta si bio?

I ne samo Zemlja, nego svi svetovi u ovoj galaksiji, i svi svetovi u svim galaksijama ispunjenim životom, beskonačna polja od stotina milijardi svetova, neki nezamislivo čudni. Beskonačno nije bila reč za takav poduhvat. Po takvim merilima, sudbina Zemlje bila je manja od beznačajne, pa ipak je Konačni Um bio dovoljno raznovrstan, dovoljno moćan da posegne ka Zemlji i uobliči istoriju sa toliko pažnje, pretvarajući eviternalno u infitezimalno.

Čak i u sadašnjem obliku, bilo mu je teško da to prihvati, nemoguće da razume.

Da li sam i ja požnjeven? Da li mi to sada radiš - odnosiš me?

Imamo različite puteve i različite uloge.

Šta smo mi - duh, energija?

Mi smo kao struja koja koristi skrivene provodnike u kojima čestice materije i energije međusobno razgovaraju, govore jedna drugoj gde su i šta su - vodovi skriveni od ljudi našeg vremena, ali raspoloživi Konačnom Umu.

Kuda idemo?

Najpre na Čičak.

58. ČIČAK

Svedoci se behu okupili u bušotini, iza kontrolnog centra Korzenovskog: Predsednik, Premijer, direktor Čička, zvanični istoričari Heksamona, Džudit Hofman, odabrani senatori i predstavnici korporeala.

Tačno pred njima, kroz mehur se videlo kako se krug noći polako širi, sve dok nije dotakao glatke ivice otvorene sedme komore, zaklonivši zvezde. U tami su lebdeli odrazi Sunca, Meseca i Zemlje, postajući sve manji i bleđi.

Korzenovski je otvorio probnu vezu. Tačkica mlečno bele svetlosti sinula je u središtu bezdimenzionalne tame. Usmeren na ključnjaču, pazeći da ga ne uznemire slike i prikaze koje su stvarale mašine, "osetio" je drugu stranu veze i ispitivao šta leži tamo.

Vakuum. Gotovo prazan prostor oko toka; blistavilo cevi sa plazmom.

Frekvenca svetlosti odgovarala je cevi sa plazmom u Putu.

Nekoliko metara iza Korzenovskog, predsednik Faren Siliom je čuo Inženjerov šapat. "Tu je."

Sada se Korzenovski trgao iz transa dovoljno dugo da ucrtá uputstvo pultu koji je lebdeo kraj njega. Olmijev tajanstveni signal prošao je kroz otvorenu vezu i pošao Putem.

"Je li sve..." zausti Predsednik.

Tačka svetlosti u tami pred njima bljesnu i Korzenovski oseti drhtaj u ključnjači. Drhtaj kao da je odjeknuo čitavim Čičkom; pred njim su se pojavili simboli upozorenja, koji su se odnosili na poremećaje u šestoj komori.

Korzenovski proverio je li veza valjana uspostavljena. Bila je.

Nešto je pokušavalo da prodre kroz vezu sa druge strane.

Korzenovski ponovo usmeri svu pažnju na ključnjaču. Neka sila se beše ubacila u vezu, rešena da je zadrži otvorenom; sila snažnija i prefinjenija nego što je Korzenovski mislio da je moguće.

"Problem", brzo je ucrtao Farenu Siliomu.

On pokuša da prekine vezu, ali tačka svetlosti ipak ostade, čak je i porasla. Nije mogao da je smanji; mogao je samo da je poveća, a

to mu se nije činilo mudrim. Šta god da se nalazilo s druge strane, očito je želelo potpuno otvaranje, ponovnu vezu sa Čičkom.

Vrativši se slici koju je ključnjača davala o tkanju između univerzuma, Korzenovski ispita vezu iz raznih "uglova", tragajući za slabošću, nečim što bi teoretski moralo da postoji. Mogao bi da iskoristi tu slabost i izbaci vezu iz ravnoteže, i obruši se na ono što je pokušavalo da prođe kroz nju.

Pre nego što je našao tu slabost, užasni bljesak energije se raširi iz tačke i probi mehur od vučnog polja na kraju bušotine. Mehur zaiskri i nestade, i sve se uskovitla u nastaloj vazdušnoj struji. Ostala vučna polja očajnički su svetlucala, dok je vazduh jurio iz bušotine.

Faren Siliom zgrabi Korzenovskog za ogrtač. Plamen energije šibao je tamo-amo, cepajući asteroidne zidove od kamena i metala, izvivši se preko posmatrača, dodirnuvši glavni tokobrod i pretvorivši mu nos u opiljke. Tokobrod se trže u svom vučnom polju i razbi se o sferične odaje Korzenovskog, zdroбивši ih o zadimljeni zid.

Korzenovski nije mogao da diše, ali to nije bilo važno. Bio je zatvorio oči i u produženim trenucima implantima povećanog vremena tragao za defektom koji je morao biti tu negde.

Faren Siliom beše izgubio uporište i proleteo kraj Korzenovskog. Pomoćno vučno polje stvorilo je mrežu preko otvora, i niti su snažno blistale dok su pokušavale da zaustave isticanje vazduha, otpadaka i ljudi. Predsednik udari o mrežu i zaustavi se u njoj, raširenih ruku i nogu.

Olimi se uhvatio za stub i sada se očajnički držao, gledajući kako ljudi proleću kraj njega. Džudit Hofman, obmotana svetlucavim zaštitnim poljem, prokotrlja se kraj njega, i on pruži ruku da je dohvati. Oštećeno polje beše mu spržilo šaku, ali uhvatio ju je i zadržao, dok se polje proširilo oko oboje.

Korzenovski, koji se vrteo kao privezak izgubljen u oluji, držeći se u mestu zahvaljujući samo vučnom polju koje je povezivalo ključnjaču i pult, oseti da mu prirodna svest nestaje. Smesta je prebacio sve misli u implantske procesore... I ugledao talasić nejednakosti, nagoveštaj nestabilnosti, u izvesnom "uglu" veze. Implant je divlje prevodio dotok podataka iz ključnjače; greška je "zaudarala" na nešto izgorelo, i ostavila mu je u umu oštar smolasti

ukus.

Tok vetra se smanjio, pošto je pritisak u bušotini opao gotovo do spoljašnjeg vakuuma, ali plamen energije koja je prodirala kroz sićušnu vezu sa Putem sada se sužavao, i kao da je birao mete. Koliko je Olmi mogao da vidi, još nije napadao ljude, već se usmeravao na velike mašine; ipak, sada su njegovi zavijuci i navoji počeli opasno da se približavaju Inženjeru.

Korzenovski je osetio vrelinu, ali onako sklopljenih očiju nije video kako mu ivica ogrtača plamti i nestaje. Nova vučna polja su se borila da očuvaju jedinstvo bušotine, i polja za slučaj opasnosti su brzo stvarala kugle oko preostalih ljudi, ali stalno ih je narušavala energija koja je još doticala kroz vezu.

Bušotina se ispunila lebdećim otpadom, ošamućenim i onesvešćenim ljudima, izmučenim koturovima i pramenjem dima; oslobođeni tokobrod se prevrtao i polako udarao o zid, preteći da zdrobi zbunjene monitore koji su se okupili po strani, čekajući uputstva i kraj haosa.

Korzenovski usmeri sve energije šeste komore kroz ključnjaču, ka grešci u vezi, pokušavajući da tu otvori kapiju, preranu i pogrešnu kapiju koja bi primorala vezu da se zatvori ili stvori strašan nabor u samom Putu.

U jednom mračnom trenutku se upita da li su to suočeni sa moćima Konačnog Uma, kao što je Mirski pretio; ipak, intuicija mu reče da to nije bio slučaj.

Veza je procvetala u crvenilo, kao ružin pupoljak, i latice su drobile i gulile vrh otvorene sedme komore. Sve to je nakratko ugledao kroz ključnjaču, a onda je osetio da mu je implant preopterećen. Ako se ne isključi, implant će - kao i deo njegovog prirodnog uma - verovatno biti izbrisan.

On skloni ruke sa ključnjače, ali posao je već bio obavljen.

Ruža se grčila pod tamom i zvezdama. Plamen energije beše nestao. Tačka svetlosti brzo je izbledela i zgasla.

Vazduh je prestao da bolno juri kraj Inženjera. Vučna polja su izdržala, a negde daleko iza u bušotini, ogromne pumpe počele su da nadoknađuju vazduh koji je izleteo iz bušotine u poslednjih nekoliko...

Koliko je dugo trajalo? Korzenovski se obrati implantu.

Dvadeset sekundi. Samo dvadeset sekundi.

Oلمي proveri da onesveščena Hofmanova nije ozbiljno povređena, a onda ucrtava uputstva okružujućem polju da se razdvoji. Odlebdelo je sam ka pultu i Korzenovskom. Inženjer se pridržavao za svoja polja, bolno dahćući u retkom vazduhu.

"Šta se desilo?" upita Oلمي.

Odgovorio mu je Jart iznutra: Automatska odbrana.

"To sam ja tebe hteo da pitam", odgovori Korzenovski. "Tvoj signal..." On zastade i osvrnu se. "Koliko je ljudi nestalo? Gde je Predsednik?"

Oلمي pogleda kroz prozirno polje koje je sada zatvaralo severni kraj bušotine. Video je nekoliko žmirkavih, svetlucavih predmeta napolju, na putanjama koje su ih udaljavale od sedme komore i od Čička. Vučno polje koje je zadržalo Farena Silioma beše popustilo. Monitori su već žurili da ih prikupe.

"On je tamo napolju", reče Oلمي.

Korzenovski se zgrči od iscrpljenosti i jada, i skupi se kao probušeni balon.

"Mislim da su većina mrtvih neo-Gešeli", reče Oلمي. "Svi oni imaju implante."

"Propast", zakuka Korzenovski, očajno tresući glavom. "Da li nas je Mirski na to upozoravao?"

"Mislim da nije", odgovori Oلمي.

"Znači, Jarti."

Oلمي uhvati Korzenovskog pod ruku i polako ga povuče dalje od ključnjače. "Najverovatnije", složi se on tiho. "Pođi sa mnom." Jart nije pokušao da preuzme kontrolu; Korzenovski mu je bio važan koliko i Oلمي.

Inženjer je gotovo blebetao. "Pokušali su da prisile vezu da se potpuno otvori. Žele da nas se dočepaju. Žele da nas unište."

Oلمي upita Jarta da li je to želeo.

Osim i sve dok ne prime signal, to im je svakako glavni cilj.

Vrisci i ječanje u bušotini polako su zamirali, dok su medicinski monitori pristizali iz ležišta u zidovima. Oلمي povede svog mentora ka oknu. "Idemo da porazgovaramo", reče on. "Moram štošta da

objasnim."

Nije znao je li izgovorio to svojom voljom, ili na Jartovo naređenje. Je li i bilo važno?

Poruka je poslata. Desilo se nešto što je moglo da uništi sedmu komoru, možda i čitav asteroid. Veza nije bila neporeciva, ali je delovala čvrsto...

Olmijev poraz donosio je prve plodove.

59. ČIČKOV GRAD

Inženjer je stajao u Neksusovim odajama, pred prstenastim trakama svetlosti za svedoke. Premijer Dris Sandis zauzimao je svoje sedište Neksusa, pored predsednikove prazne stolice. Premijer beše izbegao ozbiljnije povrede.

Džudit Hofman, izubijana i iscrpljena doživljajem u bušotini, sedela je na posebnom sedištu za svedoke, zajedno sa ostalima koji su izbegli veće povrede. Ostatak odaje Neksusa bio je prazan; ovo se ticalo samo samog Premijera, koji je po zakonima o hitnji vršio dužnost Predsednika.

Olmija je sedeo kraj Džudit Hofman. Jart u njemu je ćutao; bio je napet, ali se nije mešao.

Premijer zatraži da se projektuju podaci o mrtvima i povređenima.

"Predsednik je", reče on suvo, "sada na reinkarnaciji. Ukupno ima sedam mrtvih i devet ozbiljno povređenih, uključujući dvoje zvaničnih istoričara, dva predstavnika korporeala, jednog senatora i direktora Čička. Nismo pretrpeli takve gubitke još od Odvajanja. Na sreću, svi su imali implante, i očekuje se da će preživeti. Možete li nam reći šta se desilo, Ser Korzenovski?"

Inženjer brzo pogleda Olmija. Nije bilo vremena za razgovor koji Olmija beše obećao; obojicu su medicinski monitori odveli na pregled, a zatim su dovedeni na saslušanje. Nisu imali kada da ostanu nasamo.

"Otvorio sam probnu vezu sa Putem. Nešto je pokušalo da prođe kroz vezu, i ometalo je moje pokušaje da je zatvorim."

"Imate li pojam šta je to nešto bilo?"

"Oružje Jarta, pretpostavljam", odgovori Korzenovski.

Premijer je zurio u njega. "Je li to samo pretpostavka?"

"Ratoborni Jarti, koji su čekali takvu mogućnost", odgovori Korzenovski. "Ne znam šta bi drugo moglo biti."

Premijer upita predstavnike vojnih snaga Čička da li se slažu. Složili su se; svakako nije bilo nikakvih drugih dokaza.

"Hoće li biti moguće da se otvori druga veza, pa da se uverimo?"

"Da", odgovori Korzenovski. "Mogu da otvorim vezu van središta,

zapravo kapiju na stotinak kilometara od kraja Puta. Sa odgovarajućim štitovima i zaštitama, možemo se ponovo povezati i zatvoriti kapiju sa vrlo malo izgleda da nas otkriju."

"Koliko su mali izgledi?" upita Premijer.

"Dovoljno male. Ipak, preporučujem da se Čičak evakuiše, osim neophodnog osoblja i vojske."

Premijer je mračno zurio u njega. "To će biti ogroman posao."

"Neophodno je", saglasi se vojni glavešina. "Ukoliko želimo da pokušamo da povratimo područje Puta i postavimo uporište, moramo imati tampon zonu između ratišta i naših civila."

"Kakav tampon imate na umu?"

"Svi civili moraju biti poslani u orbitalna tela ili na Zemlju."

"Predlažete li preseljenje samo korporeala?"

"Ne, Ser", odgovori starešina. "Preporučujemo preseljenje svih korporeala, svih stanovnika gradske memorije, i svih važnijih kulturnih materijala i skladišta podataka. Čičak mora služiti kao tampon. U malo verovatnom slučaju našeg poraza, moramo biti spremni da zatvorimo Put uništenjem Čička."

Hofmanova pogleda Olmija. Na izubijanom licu stajao joj je mračan izraz. "Ovo postaje vrlo ekstravagantna zabava, zar ne, Ser Olmi?" promrmlja ona. "Ništa što vredi učiniti ne može se učiniti olako."

Olmi ništa ne odgovori. Dvoumljenja su sada bila više nego suvišna.

"Da li je šesta komora ozbiljno oštećena?" upita Dris Sandis.

"Nije, Ser", odgovori Korzenovski. "Možemo da nastavimo."

"Ne možemo reći da je ovo bilo neočekivano", primeti Premijer. Pauza koja je nastupila bila je duga i optužujuća; nikom u odaji nije promakla neizgovorena kritika. Predsedniku i Premijeru nije bilo dato da biraju, i sada su se oni koji ih behu doveli u taj položaj morali suočiti sa posledicama. "Kao zamenik Predsednika, a po ovlašćenjima Zakona o hitnji, naređujem da se Čičak evakuiše, i da Ser Korzenovski i vojne snage naprave zajedničke planove za dalje povezivanje sa Putem."

60. ZEMLJA, KRAJSTČERČ

Karen je sedela u čekaonici klinike u Krajstčerču, bleđa i ispijena od neispavanosti. Prošlo je trideset sati otkako beše našla muževljevo telo, a tehničari joj još nisu ništa rekli o implantu.

Stolica joj se nalazila preko puta prozora. Napolju su ulice Krajstčerča bile pune ljudi; mnogi su bili u uniformama Heksamona, mnogi u civilu Zemljana, i svi su se motali oko bolnice. Vest o evakuaciji beše pristigla pre manje od pola sata; sada se brinula da stanje njenog muža neće biti važno usred ove ogromne krize, i da će oboje biti zaboravljeni.

Ona pogleda svoje ruke. Uprkos ribanju u bolničkom kupatilu, ustanovila je da ispod nokta na kažiprstu još ima trunčicu sasušene krvi. Ona se usredsrdi na tu trunčicu - krv njenog muža - i zatvori oči. Sećanja nisu odlazila; kako mu je otvorila vrat, tražila implant, stavila ga u džep i povukla patent zatvarač da ga zatvori, pa kako je vozila mračnim putevima u izanđalom vozilu sa telom i implantom do Tvizela, što je sve potrajalo satima. Pošto se nebo izbistrilo, šatl ju je preneo u Krajstčerč.

Telo je, beskorisno, ostalo u Tvizelu.

Sada joj ništa nije bilo jasno.

Proveli su toliko godina zajedno, a tako malo godina otuđeni... A vreme otkako su se opet zbližili bilo je tako kratko.

Ljudi su načinjeni da pate. Nismo načinjeni da nalazimo odgovore i uverenja.

Tehničar - ne onaj kome je dala implant - pojavi se na vratima čekaonice, osvrnu se, i kad ju je ugledao mračno steže vilice, što je kao profesionalni izraz označavalo nevolju. Ona podiže obrve, uobličivši usnama pitanje.

"Gospođa Lenijer?"

Jedva primetno, ona klimnu glavom.

"Jeste li sigurni da je to implant vašeg muža?"

Karen je zurila u njega. "Sigurna sam. Ja... sama sam ga izvadila iz njega."

Tehničar raširi ruke i pogleda kroz prozor.

"Je li mrtav?" upita ona naglo.

"Implant ne sadrži vašeg muža, gospođo Lenijer. U njemu postoji ličnost, ali ženska, ne muška. U našim arhivama ne postoje zapisi o toj ličnosti... Ne znamo ko je ona. Ipak, potpuna je..."

"O čemu to govorite?" upita Karen.

"Ako je implant iz vašeg muža, ne razumem..."

Ona ustade i gotovo vrisnu. "Recite mi šta se desilo!"

Tehničar brzo zavrte glavom, očito postuđen i zbunjen. "U implantu se nalazi mlada žena, od oko dvadeset jedne godine. Izgleda da je bila neaktivna - spakovana - duže vreme, možda i dvadeset godina; nema sećanja o novijim događajima. Svakako nije nedavno usnimljena. Njene šifre..."

"To je nemoguće", promuca Karen. "Gde je moj muž?"

"Ne znam. Da li poznajete nekoga po imenu Andija?"

"Šta?"

"Andija. Identifikacija te žene sadrži to ime."

"To nam je bila kći", reče Karen, potpuno pobelevši. Napola je sela, ali se zadržala oslonivši se o doručje stolice. "Šta se desilo sa mojim mužem?"

"Do sada smo izvršili samo početna ispitivanja. Jedina ličnost u implantu tvrdi da se zove Andija. Nemam pojma šta se desilo sa vašim mužem."

Karen se sruči u stolicu, tresući glavom. "Kako? Ona je umrla - nestala - pre dvadeset godina..."

Tehničar bespomoćno sleže ramenima.

"Geri... Naterali su ga da nosi implant." Ona se ispravi u stolici. Ovo nije bila stvarnost; ovo je bilo van svega o čemu je ikada sanjala, bila to nada ili košmar: povratiti kći po cenu da izgubi muža, nekim čudom ili izopaćenim trikom. "Porazio ih je u njihovoj sopstvenoj igri." Ali, nije to mogao sam. Ona pogleda tehničara, rešena da se ne izgubi. Ruke i potkolenice osećala je kao da kroz njih prolazi osrednja električna struja. Mora da ustane i prošetala okolo, inače će se onesvestiti. Polako i pažljivo je ustala, puštajući da se krv vrati tamo gde je potrebna, terajući sebe da bude smirena i savlađujući mučninu. Morala je nešto da kaže; morala je da reaguje na neki razuman način.

"Mogu li da govorim sa njom?"

"Žao mi je. Tek kada budemo mogli da proširimo njeno skladište. Dotle neće biti prisebna. Je li vaša kći građanin Zemlje?"

Karen pođe za tehničarem u odelenje bolničke kartoteke i tamo poče da odgovara na njegova pitanja. Posle malo traganja, pronašli su stare, neaktivne kartone. Mape ličnosti uzete tokom ugradnje implanta Andiji upoređene su sa trenutnim stanjem.

Savršeno su se poklapale.

"Jedina reč koja mi dolazi je čudo", primeti tehničar. Očito joj nije poverovao; jer, nije on sam uklonio implant. "Moraću da pokrenem zvaničnu istragu."

Ona klimnu glavom, sada utrnula od glave do pete uprkos rešenosti da ostane mirna. Osećala se kao da lebdi, izdvojena negde između užasa i tuge i divljenja i nade. Izgubila sam Gerija i našla našu kći. Postojao je samo jedan način da se to objasni.

Nikada nije vaspitavana tako da veruje u sile više od čovečanstva. Bila je podizana je u marksističkom duhu; nije imala na raspolaganju utehu koju pruža religija. Pa ipak, sada je mogla da misli samo na Mirskog, i na ono što on možda predstavlja.

Ako je kod vas, molim vas da pazite na njega, pomisli ona, upućujući poruku Rusu, i silama koje su stajale iza proroka. I hvala vam za moju kći.

Čekala je sama u maloj pokrajnoj sobi više od sata, dok su lekari i tehničari pokušavali da se probiju kroz lavirint procedure i zakona. Odremala je nekoliko minuta u praznini. Kada se tehničar vratio i probudio je, osećala se mnogo snažnijom; utrnulost beše prošla.

"Udesićemo reinkarnaciju - to joj je odobreno", reče tehničar. "Ipak, za to će trebati vremena. Narednih nekoliko nedelja, možda i meseci, bićemo veoma zauzeti. Naloženo nam je da pripremimo bolnicu za hitne slučajeve. Svi raspoloživi šatlovi će biti zauzeti na neodređeno vreme, kao i sva vozila. Mislim da bih ipak mogao da uredim da vas medicinski šatl odveze kući... ukoliko biste pošli u roku od jednog sata..."

Ona odmahnu rukom, odbijajući ponudu. Kod kuće nije imala šta da radi. "Radije bih ostala ovde, ako mogu nekako da pomognem."

"Verovatno možete", složi se tehničar, i dalje sumnjičavo.

"Pregledali smo vaš dosije - izvinite, ali postojao je prizvuk nesigurnosti... Niko od nas nema pojma šta se desilo..." On zavrte glavom. "Vaša kći je zaista nestala u moru. Nije bilo načina da nam donesete njen implant, a ne njenog oca."

Ona se nasmeši tužnim, obeshrabrenim osmehom i klimnu glavom.

"Hoće li vam biti dobro?"

Karen malo razmisli. "Da", odgovori ona. "Volela bih da razgovaram sa svojom ćerkom, čim bude moguće..."

"Naravno", reče tehničar. "Predlažem da neko vreme odspavate ovde. Pozvaćemo vas."

"Hvala", saglasi se ona i osvrnu se po sobi, pripremajući se da legne na sto za ispitivanje.

Andija.

61. ČIČKOV GRAD

Korzenovski je koračao kroz park koji je nosio njegovo ime, relikv koji se vratio da pogleda sopstveni spomenik; blistavi anahronizam.

Došao je da se sretne sa Olmijem i da razgovaraju, ali stigao je sat ranije da bi pregledao svoje staro delo, koje od reinkarnacije beše posetio samo jednom. Za sada je za njega bilo malo posla u šestoj komori i bušotini; čim vojska bude završila posao, i evakuacija Čička se obavi, bio je spreman da otvori novu, diskretniju probnu vezu sa Putem.

Park Korzenovskog pokrivaio je stotinu jutara Čičkovog Grada. Zelen i tih, prekriven besprekornim poljima potšišane i poravnate trave, prošaran cvetnim lejama i šumama hrasta, bresta i drugog, egzotičnijeg drveća, predstavljao je jedan od retkih parkova koji su se održali tokom stoleća po Izlasku.

Korzenovski je, pre nego što je ubijen - pre nego što je Put dovršen - projektovao ovo mesto na praktičnim mada utopijskim principima, koristeći biljke i životinje, insekte i mikroorganizme, kao harmonične delove izolovanog savršenstva. Postavio je sebi samo jedno ograničenje: da sva živa bića u parku budu prirodna i neizmenjena. Utopijski prizvuk zahtevao je da se neke vrste drže razdvojeno, i da se ekologija parka ograniči na nekoliko pažljivo odabranih kombinacija koje su se dopunjavale.

Rezultat je bio mir.

Kroz park se moglo šetati u svako doba godine - vreme je odražavalo Zemljina godišnja doba sa tačke gledišta Engleske krajem osamnaestog veka - i videti samo rast. Robotski baštovani su se redovno starali o parku, uklanjajući mrtvo bilje i meljući ga na licu mesta. Insekti i mikroorganizmi nisu napadali biljke, nego su radili sa njima.

Ovde je bio veličanstven izvajani šimšir, u skladu sa Hilberovim, a ne euklidskim prostorom; oblik mu nije bio životinjski ni geometrijski, ali je predstavljao savršenu biologiju, neku vrstu živog raja. Eden, kako bi ga zamislio engleski baštovan; ili onako kako ga jeste zamislio Konrad Korzenovski.

On je ovo učinio. Jedva da je znao ko je ili šta je sada; je li onaj Inženjer, živa istorija, pokretna legenda, koji zaslužuje zvanično poštovanje i neformalno podozrenje i neo- Gešela i Naderita? Je li on, Konrad Korzenovski, prirodno rođeno ljudsko biće, blistavi sin ortodoksnih Naderita, matematičar i projektant? Ili je samo posuda za nesrećni duh Patricije Luize Vaskez?

Nije ni bilo važno; predstavljao je česticu prašine na snažnom vetru, i ono što je bio ili radio u prošlosti izgledalo je više nego daleko. Izgledalo je nebitno.

Uskoro će Heksamon pokušati da se ugura nazad u Put. Postojala je prilična mogućnost da će ih trenutni vlasnici Puta naterati da razore Čičak; ako se to desi, najverovatnije će i on nestati u plamenoj oluji.

Sile, moći, prevlasti.

Jedva je mogao da se seti vremena koje je proveo radeći na parku. Ta sećanja bila su vrlo slabo zastupljena u delimičnjacima koji su sakupljeni i uskladišteni posle njegovog ubistva.

Ubili su ga ortodoksni Naderiti.

Rođeni roditelji su ga osuđivali što im je nametnuo Izlazak.

Samo je izazivao nevolje.

On uđe u kružni lavirint od šimšira u geometrijskom središtu parka. Spoljašnji zidovi, visoki do pojasa, krivudali su u nejednakim krivuljama, ne prateći nikakvu konkretnu liniju luka, kruga ili spirale; zapravo, neki uglovi predstavljali su projekcije trodimenzionalnih oblika, zbog čega je spoljašnji lavirint bio posebno težak. Ljudi sa implantima nisu imali problema da ga reše, pošto su mogli lako da steknu sliku i obrade je u umu; bez implanta, lavirint je predstavljao ozbiljnu glavolomku.

Sećao se kako ga je stvarao sa nadom da ni oni sa implantima neće koristiti njihovu pomoć... alim većina ipak jeste. To ga je naučilo nečemu o ljudskoj prirodi - da izazov i teškoća velikoj većini znače manje od postignuća i dobitka, čak i u Heksamonu.

Korzenovski pogleda ka središtu lavirinta i ugleda čoveka kako stoji tamo, nekoliko stotina metara dalje. Taj čovek beše počeo da traži put napolje; dok je Korzenovski, kao da se nadmeće, počeo da traži put unutra. Zabava je bila smirujuća i opuštajuća; nije direktno

gledao u čoveka, već se trudio da se seti sopstvenog projekta, i da razreši ono što je zaboravio ili što beš nestalo.

Još uvek su bili razmaknuti nekoliko metara, u različitim koncentričnim krugovima lakšeg središnjeg lavirinta, kada Korzenovski podiže oči i pogleda čoveka pravo u lice. Za trenutak je izgledalo kao da nije prošlo ni malo vremena od Odvajanja; četrdeset godina beše nestalo i prvi sati ove reinkarnacije bili su mu sveži u sećanju...

Čovek je bio Rai Oi, glavni otvarač kapija u Beskonačnom Heksamonu. Njegovo prisutvo bilo je nemoguće, koliko i priusustvo Mirskog; obojica behu otišli niz Put, sa Gešelskim okruzima.

"Zdravo", pozdravi ga otvarač kapija, podigavši ruku. Klimnuo je glavom nekuda iza Korzenovskog, pokazujući mu da nisu sami. Korzenovski se sa oklevanjem okrenu od Rai Oija i ugleda Olmija na početku lavirinta.

Inženjer se odjednom nasmeja. "Je li ovo zavera?" upita on otvarača kapija. "Jesi li se uortačio sa Olmijem?"

"Nema zavere. On me očekuje. Ovo mi je izgledalo kao prikladan trenutak da porazgovaram s obojicom. Hoćemo li da sačekamo Ser Olmija napolju?" upita čovek. "Ovo jeste divan lavirint, ali nije mesto za udoban razgovor. Ima suviše stvari koje odvlače pažnju i problema koje treba rešiti."

"U redu", složi se Korzenovski, odmerenim i smirenim glasom.

"Ne izgledaš iznenađen", primeti Rai Oi.

"Sada me više ništa ne iznenađuje." Korzenovski sačeka da mu se otvarač kapija pridruži. Dok su zajedno išli kroz lavirint, prateći stazu, on postavi pitanje. "Jesi li i ti prorok koji predskazuje usud?"

"Nisam prorok. Bojim se da sam ovde u mnogo težoj ulozi", odgovori Rai Oi. "Da li želiš da me ispitaš, kako bi se uverio da li sam stvaran?"

"Ne." Korzenovski odmahnu obema rukama, odbacujući predlog. "Ti si Duh nekadašnjih Božića. Očito da se i sami bogovi veoma zanimaju za sve naše poslove." On se ponovo nasmeja, ovog puta tihim, iscrpljenim smehom.

"Ubeđen si da sam ono što izgleda da sam?"

"Ne, nije to", odvrati Korzenovski. "Ali, prihvatam da si ono što je

Rai Oi postao."

Nekadašni otvarač kapija ucrtao odobravanje takvog zaključka. Korzenovski primeti da Ser Oi ne nosi okovratnik, niti bilo kakav drugi projektor; njegovi crteži su se pojavljivali ni iz čega, pojava zanimljiva sama po sebi.

"Imam ozbiljan zahtev za tebe i Olmija", nastavi otvarač kapija.

"Pre će, kako mi se čini, biti naređenje", odvrati Korzenovski.

"Voleo bih da imam priliku da vas obojicu ubedim u izvesne neophodnosti."

"Ja sam se složio i sa Mirskim", reče Korzenovski, osećajući se nekako krivim. Bar, deo mene se složio. "Podržavao sam njegove napore."

Rai Oi se značajno nasmeši. "Izuzetno naporno si radio na ponovnom otvaranju Puta." Glas mu nije bio optužujući, ali u mentalnom stanju u kome se trenutno nalazio Inženjer, pod trenutnim dikensovskim okolnostima, otvaraču kapija nije bilo ni potrebno da direktno optužuje.

Korzenovski opet odmahnu rukom, kao da bi da otera otvarača kapija. "Vršim svoju dužnost prema Heksamonu."

"Nemaš drugih motiva?"

Korzenovski ništa ne odgovori. On nije imao drugih motiva; šta god da mu je prožimalo ličnost kao boja, on nije odgovarao za to.

"Ti sadržiš kopiju Misterije veoma izuzetne žene. Ja lično obavio sam prenos. Sada radiš za nju, zar ne?"

"Ako tako posmatraš stvari..."

"Da."

"Misterija nije potpuna ličnost. Kada nešto tokom prenosa pođe naopako - ako motivacija ili osnovne opsesije budu takođe iskopirani - tada nastala ličnost nije odgovorna, jedinstvena ličnost."

Korzenovski oseti šupalj, bolan očaj.

"Ja sam progonjen", priznade on. "Bio sam... primoravan, teran..." Nije mogao da završi.

"Nemoj se uznemiravati. Sve će ispasti najbolje moguće."

Korzenovski požele da se zgrči, da razmisli ne bi li možda trebalo da da ostavku na svoje dužnosti, da odredi nekoga ko je odgovoran i na koga se može računati.

"Možeš da koristiš njenu inteligenciju, ono što si dobio", predloži mu Rai Oi dok su izlazili iz lavirinta. Otvarač kapija ucrta pozdrav Olmiju, koji bez komentara prihvati njegovo prisustvo.

"Niko se ne čudi što me vidi", mračno primeti otvarač kapija.

"Ovo je sezona čuda", odgovori Olmi, neobično napetim glasom. Spolja je bio miran, ali iznutra izmučen - i Korzenovski se upita šta njega progoni.

"Jeste li se vas dvojica međusobno proverili?" upita Rai Oi.

"Ja nisam ništa priznao", reče Olmi. "Ali, pretpostavljam da ne možemo imati tajni pred Konačnim Umom."

"Ne bih išao tako daleko, ali očito je došlo vreme za duge razgovore."

Korzenovski pomisli kako Olmi izgleda jednako progonjeno kao i on. "Ovo mesto je bezbedno koliko i bilo koje drugo", predloži im on. "Nema monitora, ni robota. Možemo ucrtavati uskim zracima."

"Govor bi bio težak", složi se Rai Oi. "Vreme je da se besmislice završe. Pristup Ser Mirskog, čini mi se, nije bio dovoljno čvrst... ili nije bio dovoljno preteći. Imam predlog za vas obojicu, nešto što bi moglo da razreši sve naše probleme - mada ne i Heksmaonove. Zemlja i Heksamon će morati da nauče da žive jedni bez drugih. Jeste li obojica spremni da me saslušate?"

"Ja sam pokoran", reče Olmi, još napetijim glasom. "Ti si iz potonje komande."

"Šta ti to znači?" upita Inženjer.

Seli su u krug kamenih klupa okruženih ružinim drvećem. "Ti nisi jedini koji je progonjen", napomenu Rai Oi. "Vreme je za Ser Olmijevo objašnjenje, a onda za moj predlog..."

62. ČIČAK

Ništa slično nije se dešavalo od Odvajanja. Četiri miliona stanovnika Čička preseljeno je iz pet naseljenih komora asteroida, svim raspoloživim vozilima koja su se nalazila u blizini Zemlje i Meseca. Čak i sa deset hiljada šatlova svih veličina i nosivosti, evakuacija se polako odvijala; postojalo je mnogo otpora. Izbile su i nesuglasice između različitih frakcija koje behu načinile nov dom na Čičku.

U poslednje četiri decenije Čičak je postao bastion i nervni centar Heksamona, preuzevši mnoge funkcije od orbitirajućih okruga, koji su smatrani mnogo ranjivijim. Prenos tih funkcija bio je ogroman posao, samo delimično pojednostavljen Heksamonovom sposobnošću da pokreće planine podataka u vrlo malim paketima.

Olimi je stajao u bušotini prve komore, obmotan zaštitnim poljem, i gledao šatlove kako idu tamo-amo u uređenim formacijama. Četiri šatla su povučena iz službe, pa su čekali prazne trenutke u stalnom toku saobraćaja da ih odvuku ispod rotirajućih dokova u skladišni prostor radi popravki. Četiri od deset hiljada... tehnologija Heksamona i dalje je u nekim područjima bila čudesno efikasna.

Olmijev gospodar prisustvovao je ovim akcijama bez komentara, ostavljajući Olijima, za sada, da se ponaša u skladu sa ranije dogovorenom rutinom saradnje sa procesom evakuacije i pripremajući se, u potaji, za krađu tokobroda.

Izneo je svoju ispovest; izraz na licu Korzenovskog bio je posebno bolan. Ipak, razlika između promašaja i poraza, i pokoravanje autoritetu višem nego što je iko od njih, sada su zaista bili bleđi...

Olimi je skinuo neke od svojih tereta. Sada je preuzeo jedan još veći: svest da bi, čak i da ga nije zaposeo Jart, radio iste stvari, pravio iste planove, suprotstavljajući se volji Heksmonovih vođa i mens publica.

Neko bi svakako poverovao da je postao pravi izdajnik, a ne samo poražen i glup vojnik.

Korzenovski je obavljao pripreme svega devet časova pre nove veze, ovog puta zanemarujući ceremonijalni crveni vrećasti ogrtač i obukavši crni kombinezon, mnogo praktičniji, prikladniji za avanturu - ili nesreću - u koju će se uskoro upustiti. Dok je primao izveštaje automatskih monitora i delimičnjaka, koji su svi govorili da mašinerija i projektori u šestoj komori rade kako treba, njegov prirodni um se prepustio nagađanjima.

Jasno se sećao prvih godina, posle prvog otvaranja, kada su neočekivane nestabilnosti četiri puta zapretile potpunim kolapsom. Bila su to vrlo teška vremena, kada se Heksamon suočio ne samo sa njegovim fantastičnim, svojeglavim delom, nego i sa pretnjom Jarta.

Isprva je sve bilo na distanci. Ni Jarti ni ljudi nisu znali šta da počnu jedni sa drugima. Pokušaji komunikacije sa Jartima brzo su bili obeshrabreni. Prvi napadi Jarta - više nalik na prepade, kako bi se nanela šteta - došli su upravo posle prve krize nestabilnosti. Sedma komora beše pri tom pretrpela neznatnu štetu. U tim ranim vremenima, Korzenovski se brinuo da bi oštećenje zakopanog projektorskog čvora moglo izazvati katastrofalne nabore u Putu...

Potom se pokazalo da je bezrazložno brinuo. ali na drugi način, takav nabor ili oštećenje biće upravo tehnika koju će uskoro upotrebiti - možda i za dvadeset četiri sata - da počne uništenje Puta. Nabor, ako se valjano formira, može se poterati čitavom "dužinom" Puta u supersvemiru, primoravajući ga da se povija, učvori, stvara slepe petlje, i konačno da se raspadne.

"Poviti" i "učvoriti" značili su nešto sasvim drugo kada se primene na tako mnogobrojne dimenzije. Korzenovski je predvideo kako će takav talas uništenja izgledati gledan iznutra, iz Puta, a kako spolja.

Mada je Put presecao beskonačan broj tačaka u prostoru i vremenu - i manju beskonačnost tačaka drugih univerzuma - svaki dodir nije sam po sebi eviternalan, beskonačno trajan.

Svaka otvorena kapija ima konačno trajanje, ne duže od konačnog trajanja postojanja Puta, ako se meri iznutra; ni jedna kapija ne može trajati duže od samog Puta. Ukupan broj kapija koje se mogu otvoriti u Putu je ogroman, ali nije beskonačan; Put ne može pružiti pristup svim mogućim mestima dodira.

Bile bi potrebne godine, možda i stoleća, da talas uništenja unutar Puta dovrši svoj posao. Veći deo dužine Puta bi se, dok nabor prolazi, nabrao kao harmonika, a broj spontanih fistula - međuveza između različitih segmenata - odvojio bi duge delove, stvarajući slepe petlje. Fistule bi se umnožavale i stvarale međusobne veze, odsecajući uvijene segmente i ostavljajući ih da slobodno lebde.

Kada nabor završi putovanje duž Puta, trebalo bi da ostane samo kratak rep, povezan sa "balonom" propalog univerzuma o kome je govorio Mirski.

Sve je to, na način koji je i njemu bilo teško da razume, uticalo na prirodu dalekih segmenata Puta koje je video Rai Oi pre Odvajanja. Da je Rai Oi - ili Patricija - čak i naslućivao postojanje takve verovatnoće, odmah bi uvideli njene posledice.

Korzenovski završi prijem izveštaja i povuče se da sedne u svoje sferične odaje unutar bušotine. Zatvorio je oči, izgubivši se u razmišljanjima i dubokoj melanholiji koja nije bila potpuno neprijatna.

Nije imao nikoga, i imao je svakoga da ostavi za sobom. Nije imao potomaka, osim samog Heksamona. Pošto je jednom već umro, svakako se nije plašio nestanka. Ono čega se plašio bilo je prekoračenje granica.

Već je zasmetao bićima daleko nadmoćnijim od čovečanstva, time što je stvorio Put. To što mu nisu prebacivali bilo je divno, i možda je predstavljalo dokaz njihove nadmoći. A moguće je i da su sva osećanja, ili opisi stanja - čak i projekcije Mirskog - bili strašno pojednostavljeni, kako bi mogli da ih razumeju i ograničeni umovi.

Sada se spremao da izda svoju dužnost prema Heksamonu, kako bi se iskupio za prekoračenje granice. Hoće li Heksamon smći dovoljno prilagodljivosti i mudrosti da zauvek opstane bez Puta?

Hoće li pokušati da naprave novi? A šta bi moglo da ih spreči?

U svim istraživanjima koja je radio preko ključnjače, u svim istraživanjima svih otvarača kapija tokom istorije Puta, nije nađena ni jedna tvorevina koja bi ličila na njega... u ovom univerzumu. Mirski je nagovestio da druge veštačke tvorevine postoje u drugim univerzumima, ali novi Put ovde više neće biti načinjen.

Korzenovski je bio potpuno svestan svojih sposobnosti, ali nije sumnjao da bi neko drugi mogao da ih dostigne. Nije uspeo da

iznađe metod za otvaranje kapija bez posredstva Puta; možda su drugi uspeli, i to je objašnjavalo razliku.

Još jedno moguće objašnjenje jedinstvenosti Puta bilo je uplitanje, delovanje sila čiji su Mirski i Rai Oi bili najsitniji predstavnici; ali, zbog čega bi te sile dozvolile makar samo jedan Put, ako su njegove posledice toliko velike?

Ako budu postupali po Rai Oijevom planu, i ako uspeju - a postojao je ogroman rizik - možda će u svoje vreme Konačni Um, ono što je Jart u Olmiju nazvao potonjom komandom, moći to da im neposredno objasni.

Misterija Patricije Vaskez u njemu je ćutala. Rai Oijev plan nije zaboravio njene potrebe.

63. ZEMLJA

Pre nego što je preuzela dodeljenu dužnost u Krajstčerču, Karen se uverila da ličnost njene kćeri ima najbolju moguću brigu. Kako se pokazalo, oprema potrebna da se Andijina ličnost potpuno proširi nije postojala na Novom Zelandu; zbog evakuacije, i zbrke širom Zemlje, bilo je moguće da se nabavi tek za nekoliko nedelja. To će odložiti Andijinu reinkarnaciju; a takođe je značilo i da Karen neće moći da razgovara sa njom. Za sada je mogla samo da radi i da bude strpljiva.

Zbrka je, na neki način, radila u njenu korist; niko nije mogao da razmišlja o podizanju optužbe protiv nje, čak ni Ras Mišini, koji je vest o Lenijerovoj smrti primio jedva uzdržavajući bes. Najlakše je bilo da je ne primećuju, da je puste da se stopi sa ostalima koji su radili na evakuaciji. Čak se moglo malo i dobiti, u političkom smislu, ako objave njenu predanost dužnosti uprkos ličnoj tragediji.

Kada su orbitalni okruzi bili sasvim popunjeni, organizovani su logori u blizini najprefinjenijih urbanih središta Zemlje. Idealna mesta za preseljenje morala su imati gradsku memoriju i naprednu tehnologiju koja je građanima Heksamona često bila potrebna u svakodnevnom životu; kao cveće iz staklene bašte, pomislila je Karen, ili specijalizovani insekti u košnici... Veoma nalik na sva ljudska bića, samo još više.

Bila je dodeljena logorima koji su se gradili oko Melburna, kako bi preko nje išle veze između administratora Starih Urođenika i rukovodilaca evakuacije u orbitalnim telima. Dan za danom, kako je nedelja odmicala, izgladivala je nesporazume, poboljšavala razumevanje i pazila da negativna osećanja Starih Urođenika ne uspore napredak. Noću bi, iscrpljena, spavala u malom, privatnom mehurastom staništu, sanjajući Gerija i Andiju kao dete... i Pavela Mirskog.

Kada nije spavala, u kratkim periodima odmora, plakala je, ili je ležala kao okamenjena na sklopivom ležaju, mirnog lica, pokušavajući da razmrsi svoje reakcije. Uprkos otuđenosti, emocionalnoj i seksualnoj, nikada nije prestala da se oslanja na

Gerijevo prisustvo, ili barem na svest da joj je pri ruci.

Bilo joj je milo zbog haosa i posla. Podozrevala je da je tuga jača i teže savladiva nego što bi bila da su ona i Lenijer stalno bili bliski; nije mogla da potisne misao kako bi, da su imali još neki mesec, možda postali jednako bliski kao ranije.

Svet se opet menjao. Karen je zaista uživala u izazovima te promene; ali, da je imala Gerija uz sebe, koliki bi posao obavili! Kakve bi sve probleme rešili, i u kakvom stilu!

Tuga je već počela da jenjava zbog stalnog prizivanja lepih uspomena i uklanjanja ružnih. U početku se opirala tom sitnom nepoštenju, a onda se predala, kako bi makar ublažila bol.

Logori su do kraja nedelje bili blizu završetka. Šatlovi su već pristizali, izlivajući izbeglice.

Poslednjeg dana nedelje, tik iza podneva, Karen se popela na nisko, šibljem pokriveno brdo, noseći mali umotani sendvič i flašu piva. Pogledala je ono što je nekada bio prostrani park. Stotine Heksamonovih mašina - ne većih od kamiona - planirale su, projektovale i gradile skloništa, stvarajući ono što će za nekoliko dana postati potpuno funkcionalna, uglavnom samodovoljna zajednica.

Na istočnoj strani, gomile sirovog materijala čekale su na red kod neposrednih procesora, koji će izdvojiti sirovine potrebne za gradilišne mašine. Prečišćeni minerali, celuloza i dodata hrana - potrebna za kvazi-organske delove mašina - bili su poslagani u brda kocki stranica od jednog metra.

Zajednica u ravici ispod nje bila je gotova više od polovine, i već je pomalo ličila na gradove sa Čička. Zasad su sve strukture - niz za nizom kupola i zarubljenih prizmi, prostrani pojas farmi, veliki društveni centri nalik na izvrnute šoljice - bile prozirne ili bele, ali uskoro će na njih biti nanesene organske boje i strukturni izmenjivači, dajući im boju i pravu strukturu; potom će biti dodata unutrašnjost. Vrlo mali broj će biti opremljen projektorima dekora. Izbeglice iz Heksamona moraće da se priviknu na malo skromniju okolinu.

Svakako će se osećati uskraćenim, pomisli Karen. ali ta će zajednica i dalje biti za nekoliko stoleća naprednija od bilo kog druga grada na Zemlji.

Pošto su primorani da žive na Zemlji, možda će građani Heksamona konačno dovršiti neophodne, ali odavno zanemarivane mere za Oporavak. Zemaljski i Orbitalni Heksamon konačno će biti primorani da se usaglase sa prošlošću i budućnošću.

Osim ako se, naravno, sa Čičkom ništa ne desi... Tada će se izbeglice vratiti i sve će se nastaviti kao i ranije.

Ali, bilo je to vrlo malo verovatno. Kakva god da su bila spoljašnja objašnjenja, Karen je u evakuaciji osećala uticaj Mirskog.

Opet je uhvatila sebe kako se obraća Rusu sa molbom da se stara o njenom mužu. To joj je postao svakodnevni ritual. To ju je neobično tešilo.

Ako sile van njene moći poimanja i dalje dejstvuju, sasvim je moguće da Geri nije jednostavno skliznuo u zaborav. Čak i ako ga više nikada ne vidi i ne progovori sa njim... on će postojati, negde.

Vetar koji je duvao preko logora i ka bregu donese joj miris svežeg zelenila - miris grada koji raste, postaje živ. Karen pogleda nebo i okrutno, nerazumno požele da Čičak bude uništen.

Tek kasno te večeri, kada se probudila iz nemirnog sna, shvatila je i zašto; a ujutro, dok se pripremala za raspravu između gradskih otaca Melburna i novoizabranih predstavnika korporeala logorskog grada, umalo da ponovo zaboravi.

Želja je i dalje ostala.

Moraš znati gde si. Ne možeš živeti u dva sveta.

64. PUT

U pojedinim trenucima - šta god da su ti trenuci bili, vreme ili varka - kada Ritu nisu ispitivali, testirali, pregledali, šta god da su joj to Jarti radili - kada je mogla da pomisli misao za koju je sigurna da je njena sopstvena, pokušavala je da razume šta joj je pričala baka. Bilo je očito da je uspela da se probije kroz zid koji je za Patrikiju ostao zatvoren; zid neznanja u vezi sa Jartima. Šta mi to rade? Kao da su držali njenu ličnost i misli u posebnom okruženju. Nije osećala svoje stvarno telo; ili je barem verovala da je njeno stvarno telo još povezano sa njom. Neke iluzije koje su joj podmetali delovale su veoma ubedljivo, ali naučila je da bude nepoverljiva prema svemu naizgled stvarnom.

Gde sam? Ponovo je bila u Putu, to joj je izgledalo verovatno; dobijala je utisak da, šta god da je učinjeno sa Geom, posao još nije gotov. Po logici stvari, ona ne bi trebalo da ostane tamo; verovatno je onima koji su je ispitivali bilo zgodnije da im njeno telo bude u blizini.

Njen um je mogao da bude bilo gde.

Da li me Tifon testira? Nije znala; možda i nije bilo važno. Jarti su delovali promenljivo.

Testovi koje su vršili nad njom ponekad su bili prosvetljujući, u stepenu u kome ih se sećala, pa je mogla da se bavi sećanjima u retkim trenucima kad bi je ostavili samu.

Postavljali su je u različite društvene situacije sa fantomima ljudi koje je poznavala. Isprva ti fantomi nisu uključivali one koje je upoznala u Aleksandreji. Igrala je u tim scenama uz pomalo nade da su stvarne; deo nje ih je igrao revno, sasvim zavarano; davala je ono što je smatrala iskrenim izvedbama. No, deo nje, ma koliko ograničen, uvek je bio skeptičan.

Često je sretala Patrikiju. Određene scene su se mnogo puta ponavljale. Na taj način je njeno sećanje dolazilo do izražaja, i Rita je imala priliku da ga pregleda istovremeno kad i Jarti.

Posle nekog neodredivog vremena, sve se promenilo. Život joj je postao ukorenjen; ostala je student u Aleksandreji. Njeni tamničari

se nisu uplitali u varku.

Ostala je u ženskoj spavaonici, probijala se kroz društvene i političke predrasude, i pohađala časove matematike i inženjerstva. Nadala se da će uskoro početi i studije teoretske fizike.

Demetrios joj je postao didaskalos. Mali deo nje i dalje je bio obuzet skepsom, pitajući se je li to prava Demetirosova psiha; u njemu je bilo nečega prilično ubedljivog.

Sva okolina bila je toliko naizgled stvarna da je počela da se opušta. Njena skeptična podličnost bledela je sve dok nije počela da takva sećanja smatra za iluzije. Poslednja primedba skeptične, nestajuće Rite bila je: Konačno su se probili kroz moju zaštitu.

A onda je Aleksandreja postala stvarna, mada je ponekad nešto i zaškripalo.

Nije se uopšte sećala putovanja u stepe.

Rita je odnela pobedu u većini svojih akademskih borbi. Demetrios kao da se zanimao za nju više nego što bi odgovaralo uobičajenom odnosu didaskalosa i studenta. Imali su nečeg zajedničkog, što ni jedno od njih nije umelo da odredi.

Dani su prolazili, nastupala je egiptoska zima, suva kao i obično, ali hladnija; pošli su da jedre po Mareotisu. Priznao joj je da ju je naučio gotovo svemu što zna, osim političke mudrosti: "Tu si mi se učinila suviše sporom", rekao je on. Nije se protivila; izrazila je uverenje da je poštenje bolja politika nego trud da se uklopi.

"U Aleksandreji to ne važi", reče on. "Čak ni za Patrikijinu unuku. Pogotovo ne za nju."

Beli ibisi gacali su kroz crvenkaste plicake blizu potpornih zidova od granita i peščara koji već hiljadu godina behu držali Mareotis u stalnim obalama. Rita sede u čamac, očajnički pokušavajući da se seti nečega; glava ju je bolela; verovatno je osećala pritisak didaskalosoze pažnje. To nije bilo neprijatno, ali bilo je još nešto, mnogo hitnije... sastanak sa kraljicom? Kada će to biti?

"I dalje čekam na audijenciju kod Kleopatre", reče ona iznebuha.

Demetrios se nasmeši. "Je li to delo tvog oca?"

"Čini mi se", odgovori ona, dok se glavobolja pojačavala.

"On želi da porazi bibliofilaksa."

"Mislim da nije to razlog... Mora da dugo traje dok neko uspe da

vidi kraljicu."

"Sasvim normalno. Ona ima mnogo posla."

Rita pritisnu dlanovima obraze. Osećala se kao da... ni jedni ni drugi nisu čvrsti.

"Moram da se vratim na obalu", reče ona tiho. "Muka mi je." Možda je upravo tada duga, stalna iluzija počela da se raspliće, i to ne zbog tamničara. Nešto u Ritinoj psihi beše pošlo naopako. Sve što je videla i osetila eksplodiralo je u njenim skrivenim mislima, tražeći slobodu.

Dani kao da su prolazili. Studirala je, noću je pokušavala da mirno spava, ali san je bio neobičan, ponor u ponoru.

Sanjala je nemirne snove o devojci koja lupa na vrata njene bake, želeći da uđe. Ko je ta devojka, koja želi da vidi Patrikiju baš kada je ova veoma zauzeta i ne želi nikoga da vidi? Devojka je plakala i mršavila, gladujući. U jednom snu već je bila samo skelet, umotan u čvrste lanene krpe i namirisani biljem, skljojkan kraj vrata kao hrpa krute odeće, opuštene vilice. Naredne noći je nije bilo, ali lupa se svejedno nastavila, prazna i očajnička.

Patrikija nikada nije primila devojku.

Rita je, ipak, konačno dobila audijenciju kod kraljice. Prošla je kroz njene privatne odaje, primetivši Oresiju kako sedi u uglu, čitajući iz nekog vrlo debelog, vrlo dugog svitka, kao drevni naučnik; ugledala je i posmrtnu masku Džamal Ate na zidu.

Potom ju je crvenokosi Kelt uveo u najunutrašnjiju kraljičinu odaju, u spavaću sobu, duboko unutar Palate, okruženu rukama i rukama tihog kamena, vlažnu i tamnu. U sobi su se osećali sandalovina i bolest. Rita je pažljivo gledala Kelta, koji joj je uzvrćao pogled naizgled mirnim, ali iznutra užasnutim očima. "Trebalo bi da znam i tvoje ime", reče Rita.

"Uđi unutra", odgovori Kelt. "Moje ime nije važno. Idi kod kraljice."

Kraljica je bila bolesna, to se jasno videlo. Rita ju je zatekla na dugačkom, širokom kožnom krevetu, prekrivenom krznima egzotičnih životinja sa Južnog Kontinenta; zlatne uljane lampe visile su oko nje, kao i nejasne električne lampe. Kraljica je bila veoma stara, mršava, seda, umotana u crni ogrtač. Predmeti u drvenim kutijama ležali su oko kreveta. Rita zastade kraj desnog ugla

postelje; kraljica ju je pratila pogledom.

"Ti nisi Kleopatra", reče Rita.

Kraljica ništa ne odgovori; samo ju je gledala.

"Moram da govorim sa Kleopatrom."

Rita se okrenu i ugleda Lugotriksa - tako se zvao - kako stoji kraj ulaza u spavaću sobu. "Ja nisam na pravom mestu", reče ona.

"Nije niko od nas, gospodarice", odgovori Kelt. "Seti se. Ja pokušavam da budem snažan, da se sećam, ali teško je. Seti se!"

Rita zadrhta, ali njen strah nije bio dubok.

Iz senke iziđe Tifon, neizobličen, ubedljiv koliko i Lugotriks, lica ocrtanog iskustvom, mudrih očiju, pun znanja, ljudskiji. "Sada ti je dozvoljeno da se sećaš", reče njen pratilac.

65. ČIČKOV GRAD

Tapi Ram Olmi koračao je niz hodnik stolicima stare stambene zgrade, tražeći stan trijade Olmi-Sekor, kao što mu otac beše rekao. Prilično lako ju je našao. Vrata su bila otvorena, pokazujući unutrašnjost uređenu po stilu i ukusu nekadašnjih stanara. Često je proučavao to razdoblje očevog života; trijadina porodica je u ovom stanu provela svega tri godine, pošto je bila izgnana iz Aleksandrije, grada u drugoj komori, u poslednjim fazama Izlaska. Pa ipak, njegov otac uvek se vraćao ovamo, kao da mu to mesto predstavlja dom više nego ijedan drugi životni prostor u kome je bio.

Tapi, još uvek nov u mnogo stabilnijem svetu van gradske memorije i svoje niše, smatao je da je takva odanost čudna, ali ju je prihvatio; šta god njegov otac radi, bio je siguran, svakako je valjano i dobro.

Olmi je stajao kraj jedinog velikog prozora u stanu, u velikoj sobi desno od ulaza. Tapi uđe bez reči, čekajući da ga otac primeti.

Olmi se okrenu. Tapi je, bez obzira koliko mlad, bio zapanjen očevim izgledom. Kao da beše zanemario podmlađivanje, ili zaboravio periodičnu obnovu. Bio je mršav i neuredan. Gledao je u Tapija, ali kao da ga nije video.

"Milo mi je što si uspeo da dođeš."

Tapi beše povukao sve moguće veze da bi uspeo da dođe, pošto su svi raspoloživi članovi vojnih snaga bili na stalnoj dužnosti. Ipak, nije nameravao da to objašnjava ocu.

"Milo mi je što si me pozvao."

Olmi mu priđe, uspevši da usredsredi pogled, i pogleda ga pogledom punim ljubavi, koji se samo pretvarao da je objektivan. "Vrlo lepo", reče on, primetivši one sitne detalje i poboljšanja koje može raspoznati samo onaj ko je živeo u telu koje je sam projektovao. "Stvarno si to lepo obavio."

"Hvala."

"Preneo si moju poruku Geriju Lenijeru, koliko razumem... pre nego što je umro."

Tapi potvrdno klimnu glavom. "Žao mi je što nisam služio pod

njim."

"On je bio izuzetan čovek. To je... čudnije nego što bi smelo da bude, između dvojice muškaraca koji služe Heksamon..."

Tapi je pažljivo slušao, glave nagnute u stranu.

"Želeo bih da preneseš majci moju ljubav. Ne mogu da je vidim."

"Još uvek je izolovana", primeti Tapi. "Ni ja ne mogu da govorim sa njom."

"Ipak, videćeš je pre nego ja."

Tapi se pojavi bora oko uglova usana; jedini znak zabrinutosti.

"Neću više nikad videti ni tebe ni nju. Ne mogu ništa više da ti kažem..."

"To si mi jednom već rekao, oče", podseti ga Tapi.

"Ovog puta nema sumnje, nema druge mogućnosti."

"Pavel Mirski se vratio", saopšti mu Tapi, nadajući se da će preterano poređenje zvučati kao šala. Olmi se nasmeši, ali tako da se Tapi sav naježi.

"Verovatno ni za to nema šansi", reče Olmi.

"Mogu li da te nešto pitam, oče?"

"Više bih voleo da ne pitaš."

Tapi klimnu glavom.

"I da pitaš, ne bih ti mogao odgovoriti."

"Mogu li ikako da pomognem?"

Olmi se ponovo nasmeši, ovog puta toplo i uz blago klimanje glavom. "Da", odgovori on. "Dodeljen si vojnim snagama Puta u sedmoj komori."

"Jesam."

"Možeš mi nešto reći. Moja istraživanja tu nisu urodila plodom. Da li vaša oružja i dalje napadaju samo Jarte i predmete neljudskog porekla?"

"Nisu podešena na predmete ljudskog porekla. Neće pucati na njih."

"Ni pod kakvim okolnostima?"

"Možemo ih ručno podesiti da pucaju na bilo koji predmet... ali, očekuje se da će biti premalo vremena za preciznije ručno navođenje."

"Nemoj", reče Olmi.

"Ser?"

"Samo to. Nemoj ručno gađati predmete ljudskog porekla. Ne mogu ti reći ništa više od toga."

Tapi proguta knedlu i spusti pogled. "Moram da ti postavim jedno pitanje, oče. Ti ne radiš po nalogu Heksamona. To je očito." On podiže pogled i pruži ruku ka očevoj. "To što radiš, je li za dobro Heksamona?"

"Jeste", odgovori Olmi. "Na duge staze, mislim da jeste."

Tapi se povuče. "Znači, ne mogu da čujem ništa više. Učiniću sve što mogu da... uradim to, da ne uradim to. Ali, ako vidim ikakav znak, čak i..." Bilo je očito koliko je ljut i zbunjen.

Olmi zažmuri i steže sina za ruku.

"Ako i najmanje podozrevaš da lažem, ili radim na štetu Heksamona, slobodno gađaj ručno."

Tapijevo lice bilo je smračeno. "Još nešto, Ser?"

"Imaš moj blagoslov", reče Olmi.

"Hoću li ikada saznati?"

"Ako ima ikakvog načina, koji bude u mojim moćima, da ti javim šta se desilo, i zašto, učiniću to."

"Hoćeš li umreti, oče?"

Olmi odmahnu glavom. "Ne znam."

"Šta želiš da poručim majci?"

Olmi mu predade blok. "Daj joj ovo."

Tapi stavi blok u džep i pođe ka ocu, pa zastade, i konačno ga zagrlji, čvrsto ga stežući. "Ne želim da odeš, ne zauvek", promuća Tapi. "Poslednji put to nisam mogao da ti kažem." On se povuče i Olmi na njegovim obrazima ugleda suze.

"Bože", reče on tiho. "Možeš da plačeš."

"Činilo mi se kao dobra stvar..."

Olmi prstom dotače sinovljeve suze, diveći se. "I jeste. Uvek sam žalio što sam to izgubio."

Izašli su zajedno iz stana, i Olmi zatvori vrata za njima. U hodniku su se rastali, ne govoreći više, i brzo otišli u suprotnim pravcima.

Tvoj sin veoma liči na tebe, primeti Jart.

"I suviše", odgovori Olmi.

66. SEDMA KOMORA

Ovog puta je bušotina bila gotovo pusta; u njoj su bili samo Korzenovski i dvojica vojnih posmatrača u korporealnom obliku. Štitovi su bili na mestu van vučnog mehura, spremni da na prvi znak nevolje skliznu na mesto između bušotine i veze. Na neke projektore bili su, za slučaj nevolje, postavljeni premošćivači, kako bi omogućili Korzenovskim da destabilišu vezu i povuče energiju iz nje, što je bio mnogo efikasniji i brži način da se prekine svaki dodir između Puta i Čička.

Čak i uz sva ta obezbeđenja, Korzenovski je strepeo. Šta će Jarti sledeće uraditi? Nešto još nasilnije, nešto što bi moglo da nadmaši sve predostrožnosti?

Situacija je bila veoma nalik na igranje šaha sa nadmoćnim protivnikom, pri čemu vam život visi o koncu.

Ako je poruka Olmijevog Jarta prošla, možda će prijem biti sasvim drugačiji, ali nije računao na to; plamen energije beše prodro kroz malu vezu čim ju je otvorio, i nije bilo načina da proceni je li se signal probio, kao ni da li je postojao iko ili išta što bi primilo takav signal.

On se namesti pred pult i položi ruke na ključnjaču. Usredsredivši se na taj trenutak, on zapade u trans supersvemira, ponovo iskusi divotu, kaos i veličanstvo potrage za Putem.

Našao ga je, mnogo lakše nego prošli put. U simulaciji okoline koju mu je slala ključnjača, koja nije bila potpuno verna, a još manje razumljiva ljudskim čulima, orbitirao je oko odsečka Puta, iako nije postojalo ništa "van" cevastog univerzuma, kao ni van bilo kog drugog univerzuma.

Brzo je pronašao verovatne koordinate kapijske veze.

Ključnjača i šesta komora brzo su se podesile.

Čičak je oko Korzenovskog delovao nestvarno, kao dim, kao san iz prošlog života.

Pred mehurom se pojavila tačka svetlosti, kao nova zvezda, ne naročito sjajna. Korzenovski uputi monitore da pošalju sondu, kako bi ispitali okolinu.

Nije pljusnula nikakva energija; kapijska veza je bila stabilna i

niko je nije napadao. Monitori su mu slali vizuelnu sliku unutrašnjosti Puta, nekoliko santimetara iznad veze.

Put je u ovoj oblasti bio pust, stotinama kilometara na sever i jug. Radarski signali brzo su jurnuli ka jugu, i isto tako brzo se vratili, obavestivši ga da je ova kapija otvorena na hiljadu kilometara od zaptivenog kraja Puta.

Put je na tu stranu bio prazan, kao i ka severu, i to barem pet stotina hiljada kilometara.

Korzenovski ponovo posla Jartov signal kroz vezu, sačeka nekoliko sekundi, a onda poče da ga ponavlja. Nije bilo odgovora.

Ali, možda je praznina dovoljan odgovor... Možda je to, po shvatanju Jarta, izuzetno učitiv poziv.

"Imamo uporište", ucrtala Korzenovski vojnim posmatračima. "Put je pust barem do pet na peti."

On ukloni monitore i poništi vezu nalik na kapiju. Ranije je bilo dogovoreno da će, pod ovakvim okolnostima, poći dalje i pokušati punu vezu, kako bi povezao Put sa sedmom komorom.

Vojska je već tamo čekala, spremna da osigura prednost Heksamonu.

Korzenovski se nekoliko trenutaka odmarao, smirujući se, a onda je počeo sa ponovnim otvaranjem Puta.

Tačka svetlosti se ponovo pojavila, raširila latice ka napolje, ispunila ponor između otvorene sedme komore baštom krhkog, elegantnog cveća, izmučenim linijama svetova u izmaglici polustvarnih univerzuma koji su okruživali geometriju stanja. Cveće je postepeno bledelelo i bivalo potisnuto u stranu.

Na ivicama sedme komore jasno se pojavila bronzana boja. Brže nego što je mogao da prati golim okom, Put je ispunio zjapeću prazninu svojim potpunim prisustvom.

Inženjer ostade na svom mestu u središtu mehura, povezan sa ključnjačom, čekajući konačni dokaz uspeha: produženje središnje singularnosti Puta, toka, kako bi se uspostavilo novo stanje Puta kao dodatak stanju u vremenu i prostoru.

Tačno je znao gde će tok prestati da napreduje. Završiće se tano devetnaest santimetara od tela njegove ključnjače, probivši se kroz polje mehura.

Osećao je primicanje toka; njegovim očima ličio je na čudno, zakrivljeno ogledalo koje pred njim postaje sve veće. U apstrakcijama koje mu je slala ključnjača, videla se kao ogromna dinamički obuzdana sila, sva napetost postojanja Puta i suprotnosti povezanih u miran, ali iznutra divalj čvor. Singularnost je u nekim pogledima bila stvarnija od samog Puta; ali, tek vrlo retki ljudi su uspevali da razumeju tu vrstu stvarnosti.

Tok je gurnuo u stranu polje mehura, koje je oko njega stvorilo tanak, blistavo plavi prsten. Neumitan, fantastičan čak i za Inženjera, tupi kraj toka odražavao je neku košmarnu sliku njihovog sveta, na sreću sa nejasnim slikama, i zaustavio se - kao što beše i predvideo - na domašaj ruke od ključnjače.

Korzenovski podiže ruke sa drški ključnjače. Nije mogao da vidi Rai Oija, iako je sve vreme bio svestan prisustva otvarača kapija. Vojne snage u sedmoj komori behu pustile nevidljive zrake senzorskog zračenja niz ponovo otvoreni Put, tražeći bilo kakav znak prisustva Jarta.

"Veza je stabilna", reče on. "Put je otvoren."

67. PUT

Kamen je orbitirao oko Zemlje, kao i uvek od Odvajanja, uz samo jednu razliku - sada je bio okrenut severnim polom od Zemlje. Sedma komora sada je bila bezlična, ponorska tmina. Vučna polja su zadržavala svu materiju dalje od severnog pola. Ništa nije smelo da uđe u područje veze.

Vesti su se brzo širile.

Bilo je malo proslava. Stvarnost je pre bila nešto što treba ozbiljno razmatrati nego proslavljati. Heksamonova opsesija se ispunila, ali bili su van svoje ogromne teritorije decenijama - a ko zna koliko je vremena prošlo unutar Puta?

Predsednikovo novo telo još uvek se pravilo. Korzenovski je stajao usred predsedničkog stana u trećoj komori, smeštenom na vrhu najviše zgrade u visećem kompleksu u kome su oblakoderi lebdeli kao kristali sa paukove mreže. Prostor je bio prazan i pun odjeka, osvetljen nedovršenom belinom neukrašene okoline. Predsednikova slika bila je projekcija iz izdvojenog odeljka Čičkove gradske memorije.

"Dobar dan, Ser Inženjeru", pozdravi ga Faren Siliom. Korzenovski se nalazio pred slikom prekrštenih ruku.

"Posao je obavljen, Ser Predsedniče."

"Video sam... i čuo. Sjajan posao, sudeći po vašim kolegama."

"Hvala."

"Možete li da objasnite zašto je Put sada prazan na tolikoj dužini?"

Korzenovski odmahnu glavom. "Ne mogu, Ser Predsedniče." Sve se svodi na laži.

"Da li je to možda zato što nas Jarti negde čekaju u zasedi?"

"Ne znam šta Jarti misle, Ser Predsedniče."

"Mislio sam da možda imate neki nagoveštaj... makar koliko i ja. Imao sam posetioce u gradskoj memoriji, trojicu."

Korzenovski podiže obrve, ali odvrti pogled, jer se nalazio na ivici potpune iscrpljenosti i želeo je da sedne. Iz poda iza njega

podigne se stolica i on sede. "Oprostite. Nisam spavao, niti sam koristio Talzit. Bilo je veoma naporno."

"Naravno. Nije moguće zaista sanjati u gradskoj memoriji, a fantazije i varke su sjajno načinjene. Ono što sam video nije bila varka."

Korzenovski prekrsti ruke, ne želeći da nagađa.

"Bio je Mirski", nastavi Predsednik. "I, za čudo, Geri Lenijer, koji je umro... Ras Mišini mi je rekao da je primorao Lenijera da nosi implant. To ne odobravam, ali malo šta mogu učiniti Mišiniju... osim da garantujem da nikada neće napredovati dalje od senatora Zemlje. U svakom slučaju, u implantu se nije nalazila Lenijerova ličnost. Našli su unutra nekog drugog: nekog ko je nestao i bio smatran mrtvim dvadeset godina. Lenijerovu kćer. Ko ju je vratio nazad?"

Korzenovski jedva primetno odmahnu glavom.

"A bio je i Rai Oi. Razgovarali smo. Lenijer i Mirski su vrlo malo govorili. Otvarač kapija me je uplašio. Podsetio me je na više dužnosti, dužnosti koje smo nekada prihvatili kao deo naše odgovornosti za Put... Da koristimo Put na način koji će na kraju koristiti svim našim mušterijama. I rekao mi je da ćete vi uskoro načiniti nabor u Putu, koji će ga konačno uništiti."

"Da", potvrdi Korzenovski.

"Ti proroci očito mogu da idu kuda god požele. Lenijer i Mirski su sada otišli. Nećemo ih više videti. Otvarač kapija je još sa nama. Kaže da njegov posao nije završen... Mada, skoro i da jeste, ako ste vi još uvek ubeđeni."

"Jesam", potvrdi Korzenovski.

"Ovo prevazilazi neposrednu politiku, zar ne? Obojica se nalazimo na ključnim položajima. Ja imam moć da ometam plan. Ili mogu da ostanem po strani i pustim ga da se odvija, čak i da vam ga olakšam."

"Da, Ser Predsedniče."

"Jarti nam više nisu neprijatelji?"

"Izgleda da nisu, Ser Predsedniče."

"Neće napasti Čičak? Spremni su da se povuku iz Puta, i svega što im on znači?"

"Ne znam. Olmijev Jart..." Korzenovski zastade, nadajući se da

nije rekao Fareu Siliomu nešto što ovaj već ne zna.

"Znam za Olmijevog Jarta, mada mislim da pre sada Jart ima Olmija nego obrnuto."

"Verovatno su se zbog njega Jarti povukli iz ovog kraja Puta. Poslali smo signal, koji je njegovoj vrsti javio da su ljudi definitivno uspostavili vezu s onim što oni nazivaju potonjom komandom. Konačnim Umom Mirskog."

"Tako mi je rekao i Rai Oi."

"Verovato nas neće napasti, osim ako se pokaže da je to bilo netačno, ili ostane nepotvrđeno."

"Ne mogu da zamislim Jarte kako odustaju od bilo čega, pogotovo od načina života za koji su se borili, od privilegija koje toliko cene. Mogu li ljudi biti toliko velikodušni?"

"Obojica smo vodili rastrzan život proteklih godina, Ser Predsedniče, radeći za Heksamon a ne za sebe."

"Tako smo se zakleli."

EDa, Ser. Ali, postoje i više dužnosti. Kao što ste sami rekli."

"Znamo li šta bi se desilo sa Heksamonom ako bismo ustrajali da ostavimo Put otvoren?"

"Ne."

"Je li moguće da potonja komanda ili Konačni Um nađe načina da ubedi Jarte kako se Put mora zatvoriti, i da Herksamon mora biti uništen da bi se to postiglo?"

"Ne znam. Svakako je moguće."

"Ja mislim da je i verovatno." Predsednikova slika kao da se približila Korzenovskom. "Znam šta je moja viša dužnost. Moramo očuvati Heksamon, ma šta mislila mens publica. Ma koliko ti proroci dosad bili učtivi, ma koliko čuda izveli, sumnjam da se možemo suprotstaviti tolikoj sili."

Korzenovski se zagleda u svoje ruke. "Ne, Ser."

"Znači, nemam izbora. Naređujem vam da uništite Put. Može li se Čičak sačuvati?"

"Da bi se potpuno uništio Put, i sprečilo da se načini novi, šesta komora mora biti takođe uništena. Kada bismo pokušali da..." On ucrtava slike sabotirane šeste komore, Heksamonove vojske protiv druge Heksamonove vojske, građanskog rata, uništenja i rascepa

kakve Heksamon nikad nije iskusio, čak ni tokom Odvajanja. "Nema izbora, ako želimo da uništimo Put i sačuvamo Heksamon. Čičak je već spreman da umre..."

Predsednikova slika se smrači. "Zašto", upita on tiho, "zašto iko želi da postane vođa ljudi? Mogu nas proglasiti za najveće izdajnike i razbojnike u istoriji Heksamona... Ali, neka bude tako. Proveriću da li je poslednja faza evakuacije završena. Hoćete li da upozorite vojsku... Mislim da ne moraju znati šta se dešava i zašto, ali ne bi trebalo da izginu zbog svoje hrabrosti."

"Upozoriću ih."

"Sutra će me ugraditi u novo telo. Kada će uništenje početi?"

"Najranije kroz šezdeset sati, Ser Predsedniče. Kako bi svi civili i vojska imali vremena za evakuaciju."

"Prepuštam sve vama. Znate, Ser Korzenovski, biće mi milo što neću morati još dugo da se bavim ovim stvarima." Predsednikova slika potamni i nestade, ostavljajući zvaničan crtež pozdrava i zahvalnosti Heksamona za izvršene usluge.

68. IZMEĐU

Završili su svoj posao na Čičku. Sada su se kretali svojim skrivenim vodovima ka tačkama između svetova. Lenijerov osećaj za vreme beše nestao; ne baš neobično, s obzirom da je bio mrtav. Ali, i dalje je mislio, i dalje se sećao; um mu je nekako radio u novoj sredini koju je sačinio i održavao Pavel Mirski.

Jesam li sada mrtav? upita on Mirskog.

Da. Naravno.

Nema zaborava.

Da li bi radije zaborav? Nije baš onakav kakvim ga hvale.

Ne...

Naše vreme ovde je obavljeno. Možemo da biramo... da biramo kako ćemo poći kući.

Lenijer požele da se nasmeje. Priznao je to Mirskom.

Divno, zar ne? Tolika sloboda. Možemo se vratiti kao što će se vratiti Rai Oi, ili nekim drugim putem... mnogo dužim, mnogo napornijim.

Otprilike je objasnio Lenijeru kuda bi taj put vodio, i koliko bi trajao.

Lebdeći u utešnom, smirenom između, Lenijer je primio podatke, već se osećajući odvojenim od stvarnosti koja mu je bila život. Oba puta su delovala prihvatljivo... ali, drugi je bio izuzetan. Samo je retko pokušavao i da zamisli tako nešto. Potpuna sloboda, putovanje nad putovanjima... i, kao što je Mirski napomenuo, putovanje sa konačnom svrhom.

Konačnom Umu treba mnogo posmatrača uz put, mnogo izveštaja o napretku. Možemo mu pružiti stalan izveštaj, od početka do kraja.

Nećemo početiovde? upita Lenijer.

Ne. Vraćićemo se na početak. Mi smo, na kraju krajeva, samo posmatrači, ne glumci, sada kad je naš posao obavljen. Podaci koje sakupimo ne mogu nikako uticati na vreme iz kojeg ih sakupimo.

Lenijerove misli ponovo postadoše kristalne, i on oseti novi oštar talas osećanja pomešane dužnosti, ljubavi i nostalgije. Još nisam

presekao svoje korene u sadašnjici.

Mirski priznade da nije ni on; ne potpuno.

Hoćemo li da se oprostimo? Kratko, neupadljivo. Od onih koje volimo.

Po poslednji put? upita Lenijer.

Za vrlo dugo vreme koje dolazi... ali, ne obavezno zauvek.

Sada si ti nejasan.

To nam je privilegija, sa ovolikom slobodom! Kuda ćeš poći da se oprostiš?

Moram da nađem Karen.

A ja ću da nađem Garabedijana. Hajde da se nađemo za, recimo, nekoliko sekundi, pa da počnemo?

Lenijer ustanovi da još može da se smeje, a osećanje lakoće u njemu zadržavao je samo onaj isti teret dužnosti i nostalgije.

U redu. Za nekoliko sekundi. Ma koliko to potrajalo.

Zajedno su pojurili putevima rezervisanim za fine poruke subatomskih čestica, skrivenim vodovima prostora-vremena.

Karen je koračala sa troje zemaljskih senatora sveže obojenim ulicama melburnškog logora. "Ovo zovu logorima. Za mene su to palate", reče senator iz Južne Australije. Naši ljudi će im zavidetati..."

Ta rasprava trajala je čitavog jutra, a ona se sve brže umarala od nje. Dan će biti nepodnošljiv dug; još sastanaka, još beskorisnog opiranja, još svesti da nikad, u čitavoj ljudskoj istoriji, neće moći da se oslobode svog majmunskog porekla.

Karen se zaustavi i oseti da joj kolena drhte. Nešto je izviralo u njoj, plima ljubavi, tuge i radosti; radosti što je provela tolike godine sa svojim mužem, radeći zajedno, čineći koliko god dvoje ljudi može.

Apsolutno. Nismo savršeni; dovoljno je što smo učinili ono što smo mogli.

"Geri", reče ona. Mogla je da oseti njegovo prisustvo, skoro i da ga udahne. Oči joj se ispuniše suzama. Nešto u njoj je govorilo: Ne sada. Nemoj se izgubiti pred ovim ljudima. ali osećanje se nastavljalo i ona je podiže ruke kao prema dalekom suncu.

Senator iz Južne Australije se okrenu i zbunjeno je pogleda.

"Jeste li dobro?" upita ona.

"Osećam ga. To je stvarno on, nisam samo ja." Ona čvrsto zažmuri, spusti ruke i stisnu ih uz bokove. "Osećam ga."

"Nedavno je izgubila muža", objasni ostalima senator sa južnog ostrva Novog Zelanda. "Pod velikim je stresom."

Karen ih nije čula. Umesto toga, slušala je poznati glas.

Uvek smo bili ekipa.

"Volim te", šapnu ona. Nemoj otići. Gde si? Jesi li to zaista ti? Ona ponovo podiže ruke, posežući za vazduhom, još uvek žmureći, i u kratkim trenutku oseti dodir njegovih prstiju na svojimima.

Ima još mnogo iznenađenja, čula ga je kako kaže, a onda je dodir nestao, i on kao da se povukao preko ogromnog rastojanja.

Ona otvori oči i ugleda zbunjena lica oko sebe. "Moj muž", objasni ona, nekontrolisano drhteći. "Geri."

Poveli su je do malog parka između zgrada. "Dobro mi je", reče ona. "Samo da malo sednem." Za trenutak, okružena mladim drvećem i dobro održavanim travnjakom, sa Heksamonovom arhitekturom na nekoliko desetina metara dalje, pomislila je da bi mogla ponovo da se nalazi na Čičku, u gradu druge komore, pre nego što je upoznala Gerija i radila sa njim; sve to je bilo samo početak...

Ona se strese i duboko uzdahnu. Glava joj se polako izbistri. Dodir je bio snažan i svakako je dolazio odnekud spolja; nije halucinirala, iako je sumnjala da će ikada moći da ubedi druge u to. "Biće mi dobro. Zaista. Sada mi je sasvim dobro."

69. POČETAK PUTA

Korzenovski je pošao na sentimentalno putovanje. Želeo je da dodirne površinu Puta pre nego što počne da ga uništava. Značio mu je više od jedinog deteta; bio je toliko veliki deo njega da je prekid njegovog postojanja bio kao neka vrsta samoubistva.

Pošavši liftom ka površini sedme komore, pripremio je svoje zaštitno polje i sačekao da masivna vrata skliznu u stranu i otkriju onu fantastičnu perspektivu, nalik na nešto iz beskrajnog sna.

Uzevši u obzir vreme koje je proveo u obliku oblaka neaktivnih delimičnjaka, zaista je živeo samo u svom prvom stoleću i u ovih četrdeset godina. Po merilima Heksamona bio je mladić; svakako mlađi od sopstvenog dela, ako ma koje merenje vremena može da se primeni na Put.

Pumpe isisaše vazduh iz kabine lifta, vrata se otvoriše i on pođe niz ždrelo životinje koja jednom beše progutala njega, Heksamon, Jarte i desetine drugih rasa, otvarajući trgovinu između razdvojenih svetova, razdvojenih vremena, čak i razdvojenih univerzuma.

Pod od sprženog, golog kamena i metala u sedmoj komori protezao se gotovo deset kilometara, siv, hladan i mrtav. Iza toga ležala je površina samog Puta, bronzane boje, i nimalo beživotna. Korzenovski je znao da će, ako približi oko površini, videti odseve crne i crvene boje, kao u nekom beskonačnom ključanju; život samog prostora-vremena, vakuum koji je napet i uklješten i naveden da pokaže naopaku stranu.

Bronzana cev, široka pedeset kilometara, pružala se pred njim do u beskonačnost. Ono što je odgovaralo svetlosti iz cevi u zatvorenim komorama Čička ovde se pružalo središtem kao blede svetlucava traka. Za trenutak je osetio vrtoglavicu, kao da je zaista postao deo izmučene geodezije koja je objašnjavala neverovatno postojanje Puta.

Čekao ga je mali, lični šatl. Ušao je i poleteo na visini od nekoliko metara nad ravnim tlom, prešavši granicu sedme komore, i zaustavio se i ostao da lebdi na tridesetak kilometara od južnog pola.

Korzenovski iziđe iz šatla i zaustavi se nekoliko santimetara iznad

gole površine Puta. Uklonio je deo zaštitnog polja oko stopala. Sada je stajao na samoj površini. Izuvši papuče, dotakao je bosim stopalom ono što nije bilo ni toplo ni hladno, što je imalo samo jednu osobinu u tom trenutku, čvrstoću. Površina Puta nije se zanimala za zakone termodinamike.

Korzenovski se saže i protrlja površinu dlanom.

Uspravio se, potom, osećajući svoj temelj - misteriju Patricije Vaskez - sada veoma jako, kao da mu neko gleda preko ramena. To je i njeno delo, na neki način, pomisli on. Naš potomak, čudesna nakaza.

"Nikad ništa nije čisto, osim tebe", reče on obraćajući se Putu. "Načinila su te prerano rođena deca. Nismo znali šta ćeš nam značiti. Dozvolio si nam da sanjamo divne snove. A sada moram da te ubijem."

Ćutke je stajao nekoliko minuta na nestvarnoj površini koja nije reagovala, a onda se vratio u šatl, pa u bušotinu sedme komore.

70. PUT

"Mi smo zatvorenici", reče Rita Demetriosu na jezeru, u dugom drvenom čamcu na vesla. "Svi mi. Kraljica je mrtva, kao i Džamal Ata. Oni nisu ovde."

"U redu", odvrati Demetrios. "Slažem se da nešto ne valja. Ali, kako to misliš, zatvorenici?"

"Ovo je test, eksperiment. Jarti."

"Ta reč mi nije poznata."

Rita mu dotače lice dlanovima. "A da li ipak osećaš? Da smo zatvorenici?"

"Verovaću ti na reč."

"Sećaš li se Kelta po imenu Lugotriks?"

Sa obale polete jedan ibis i spusti se na pramac. Otvorio je kljun i progovorio. "Sada smeš da se sećaš."

Rita se probijala unazad kroz svoju prošlost, krijući se. Zašto da se seća? Nije mogla ništa da učini; nije bilo načina da pobegne, kada noge kojima bi trčala nisu stvarne. Neko vreme je bila u poseti kod majke, sedeći u kući od kamena i gipsa blizu Lindosa, pričajući o nebitnim stvarima. Opuštala se na suncu, koje nije bilo onoliko toplo koliko bi trebalo, niti toliko blistavo. Na putu ka hramu, gde je nameravala da samotno provede dan, sopstvena senka je preteče, koračajući, duga pod jutarnjim suncem, koračajući po prašini i šljunku. Gledala ju je sa blagim zanimanjem, a onda se zaustavila. Senka je podigla ruke; Ritine su ostale spuštene. Senka je počela divlje da maše. Izdužila se, prešla put, pa preko suve ograde i kamenih zidova, sve do mrtvog voćnjaka. Grane drveća su se povijale pod njenim dodirom. Putem je stigao mladić crne kose. Neko vreme je stajao kraj Rite, gledajući kako se senka izdužuje do ostrvskog horizonta, pa preko neba i žurnih oblaka. Rita ga pogleda, nimalo radoznala. On joj se obrati: "Gubimo te, Rita Vaskajza. Ne smeš da se kriješ. Ako ne uspemo da te zadržimo, tvoja ličnost će se rastvoriti u sopstvenim sećanjima. Morali bismo da te inaktiviramo. Zar ne bi radije nastavila da misliš?"

"Ne", odgovori ona. "Znam šta radim."

Otrčala je od mladića, ali u mislima ili sećanjima ili već u tome gde se nalazila, načinila je vrlo pogrešno skretanje.

Rita je uletela u skladište svih svojih košmara.

Pre nego što bi stigla da se inaktivira, ugledala je duhove svih koje je ubila, kako lebde nad krvavim morskim vodama, sa pitanjem na usnama i nožem u rukama: Zašto si nas ubila?

Ona je ubila Geu.

A sama nije mogla da umre.

Njena psiha, njena leptirica, ležala je probodena u kutiji, i ispitivali su je i dodirivali čudovišni sakupljači. Gledala je salu za salom, sve blistavo osvetljene, kako se pružaju milionima milja, oivičene čeličnim sanducima, i u svakom sanduku, niz za nizom, bili su ljudi - bebe, starci, babe, devojke, mladići, trudnice, vojnici, svi su joj dolazili na inspekciju do najsitnije pojedinosti, stvarniji od svega u njenim stvarnom životu, grčeći se na čiodama koje su im prolazile kroz srce. Ja sam sa vama, reče ona. Ne mogu da pobegnem od vas.

Ali, bežala je. Pošto nije imala fizičko telo kojim bi trčala, gonila je svoju ličnost kroz sopstvena sećanja, svim putevima svog uma, panična od tuge, straha i krivice. Bežala je sve brže i brže, sve dok nije izgledalo da se istopila i potekla kao voda, voda koja panično teži da se razbije u hladne kapi, rasute i bezlične... Bez središta, gotovo bez svesti.

Kratka toplota pre ništavila.

71. ČIČAK

Čičak, lansiran pre trinaest stoleća po sopstvenom računanju vremena, bio je nesumnjivo najveće pojedinačno dostignuće ljudske rase, a postao je još veći posle stvaranja Puta. Na njemu su se nalazila dva najlepša i najveća grada čitavog čovečanstva, još uvek nenastanjena u potpunosti; takođe, i najjače oružje ikada stvoreno; rodno mesto najnaprednije i najšire civilizacije, središte filosofije koja je nadjačala sve ljudske religije - čiji su mnogi sastavi, istina, bili ugrađeni u mit o Dobrom Čoveku, koji je otelotvoravao nesavršen, ali veličanstven izraz opšte težnje za Pravednim Napretkom, Zvezdom, Sudbinom i Pneumom: univerzumom, istorijom i ljudskim duhom; Čičak, prolazno, i, čak, skromno ime za toliki poduhvat.

Faren Siliom razmišljao je o svemu tome u svom stanu. Nije imao vremena da se privikne na svoje novo telo; na neki način, bilo mu je žao traćenja materijala, ali je želeo da bude u fizičkom obliku kada bude okončavao život.

Ako Čičak treba da umre, on će umreti sa njim, radije nego da objašnjava svojim građanima šta je to učinio, i zašto.

Uprkos čudnoj melanholiji - nešto slično onome što je video na licu Korzenovskog - nije se osećao baš kao izdajnik. Nesumnjivo, po merilima kosmičke pravde, biće heroj; ali, nije se osećao ni tako. Postao je ništa više do li sitan provodnik u električnom kolu istorije, sudbina koju najdublje osete političari koji veruju, ili se nadaju, da kontrolišu situaciju.

Znao je svoje mesto u istoriji Čička, iako uopšte nije bio siguran da će to biti časno mesto. Bez ikakvih ovlašćenja, samo zahvaljujući moći što se našao na određenom položaju u određeno vreme, naredio je - ili je barem pomogao - uništenje asteroidnog zvezdanog broda. Učinio je to iz razloga koji su bili neizbežni i ispravni, pa ipak ih ni sam nije jasno razumeo. Ubedili su me bogovi. Istoričari su retko ljubazni prema vođama.

Njegova porodica do tog trenutka već je bila na Zemlji, u logoru u jugoistočnoj Aziji. Njegovo dvoje dece, začeta i rođena na prirodan način - u skladu sa njegovim naderitskim verovanjima, ali, naravno,

uz dosta pripomoći Heksamona, pošto nije bio ortodoksan - ta deca će odrasti pod većim uticajem Zemlje nego orbitalnih tela, to je mogao da predvidi; okruzi će se najverovatnije zatvoriti, pružajući pomoć, i materijalnu i duhovnu, ali okrećući se ka sebi. Stoga će za stoleće ili dva prestati da budu životni, i njihove zajednice će započeti dug proces opadanja, kao - pozajmio je primer iz zemaljskih iskustava, kao što bi možda učinio Geri Lenijer - kao kad se jagnjetu rep podveže kanapom, odvojen od roditeljskog tela. Ko je mogao da predvidi takvu mogućnost tokom oduševljenja Odvajanja?

Zemlja će napredovati sama, pošto je dobila moćan podstrek; ko može reći kuda će otići, posle Oporavka i tako snažnog uticaja Heksamona?

Bio je postavio monitore i delimičnjake na nekoliko mesta širom Čička, i povezao ih sa svojim čulima, kako bi mogao da potpuno iskusi trenutak kada - ako - dođe. I dalje je sačuvao malu i verovatno glupu skepsu. Čičak je oduvek postojao. Barem u njegovom životu...

Osetio je talas sentimentalnosti nad starim vremenima u Putu, i to ga je posramilo. Ali, ta vremena bila su toliko lakša za razumevanje, makar da nisu bila ništa jednostavnija. Nikada nije ni pomislio da bi mogao da oseti nostalgiju za čudesnim dometima dela Korzenovskog.

Još od Odvajanja je izgledalo da Heksamon ne zna tačno gde se nalazi. Nikada ne beše našao dom.

72. POČETAK PUTA

Olimi pruži ruku da dotakne tup, na krivo ogledalo nalik, kraj toka i oseti da mu ovaj gura prste duž mesta gde ih je pritisnuo, i da ih gura i kada je promenio ugao pritiska. Bez ikakvog trenja, neizmerno moćan, tok je nekada obezbeđivao svu energiju za Heksamon kroz ovu promenu prostora i vremena. Korzenovski ga je posmatrao kroz mehur.

"Možeš li da uđeš u tokobrodove?"

"Mogu, barem u jedan", odgovori Olmi. "Ali, moj otisak je još uvek na onom." On pokaza prvi brod u nizu, najbliži toku, postavljen kraj mehura koji je pokrивao bušotinu. Ostaci tokobroda kojeg beše uništio upad Jarta bili su uklonjeni, i zamenio ga je drugi brod u nizu, a bio je pridodat i treći. "Nosio nas je niz Put i kroz kraj koji se zatvarao, tokom Odvajanja... sa Patricijom Vaskez i Gerijem Lenijerom. Usput smo ostavili predstavnike sa Timbla i drugih svetova... a Patriciju smo ostavili da otvori kapiju u geometrijskim naslagama." Lebdeli su duž bušotine i zaustavili se kraj tokobroda.

"Ne sećam se da je to bio ovaj brod", reče Korzenovski. "Meni su svi slični."

Olimi pritisnu dlan na krug urezan u boku tokobroda i ulaz se bešumno otvori, poput blende. Unutrašnjost je mirisala na metal i čistoću, bez primesa jakih mirisa i slobodnog dekora. Svetlost prodre kroz ulaz, bljesnuvši na tamnom metalu i kamenu bušotina na suprotnom zidu. Ušli su.

Olimi odlebdje duž bledopurpurnih vučnih linija do brodskih kontrola. Korzenovski, opet, priđe prozirnou pramcu. Iza njih je unutrašnjost broda bila senovita i nema, dug cilindar prekinut ovde i onde oblim delovima neuobičajenog nameštaja.

Postoje li ograničenja ako ga ti koristiš? upita Jart.

Mislim da ne, odgovori Olmi. Nekada je bio visoko rangiran, gotovo koliko i Heksamonov senator, uz dodatnu prednost povezanosti sa vojnim snagama; koliko je znao, njegov status još nije bio promenjen. Nije sumnjao da će brod odgovoriti na svako njegovo naređenje. Vojne snage nisu očekivale bitangu u svojim

redovima, iako je Olmi jednom već igrao i tu ulogu. Svakako nisu očekivali bitangu koja bi ukrala tokobrod i odvezla ga niz Put...

Uz Predsednikov uticaj - i malo pomoći od opreznog Tapija, koji je još bio negde na Čičku - uspeće.

Olmi stavi dlanove u kontrolna udubljenja i stvori veliko pritanišno polje oko tokobroda. U tamnoj bušotini, zeleni i purpurni odblijesci poigrali su po zidovima od metala i kamena. Tokobrod se polako uputi ka mehuru.

Korzenovski je, sa pramca, ucrtavačem naredio mehuru da prihvati upad. Probiće mehur i zariti se u tok. Tok će proći kroz središte broda, niz kanal za tok koji je davao brodu izgled preseka slova U. Kada brod bude visio o toku, otvoreni kraj slova U će se zatvoriti, a držači toka će stegnuti produženu singularnost. Na Olmijevo naređenje, držači će se poviti pod određenim uglom, i tok će poneti brod napred.

"Moj delimičnjak objavljuje uzbunu konačne evakuacije", reče Korzenovski. "Nabor na Putu će početi kroz šest časova. Dotle bi trebalo da dobro odmaknemo niz Put."

Olmi klimnu. Tapi će možda ostaviti svog delimičnjaka da nadgleda operacije, kao i svi ostali vojnici; ali na Čičku više neće ostati niko živi.

"Jeste li umorni od života, Ser Inženjeru?" iznebuha upita Olmi.

"Ne znam", reče Korzenovski. "Umoran sam da ne znam ni ko sam."

Olmi se složi s tim. "Za saznanje ko smo", reče on, podižući zamišljenu čašu u zdravici. Potom polako potisnu tokobrod napred, kroz mehur i u dugu traku krivog ogledala singularnosti.

73. ČIČAK

Poslednji arhivisti i arheolozi Heksamona povukli su stotine hiljada svojih žurno načinjenih delimičnjaka iz druge i treće komore, gde su ovi obavljali konačno ispitivanje Čičkovih gradova. Zbog nedostatka vremena, ostale komore bile su zanemarene.

Sadržaj gradske memorije Čička i razni bibliotečki centri bili su očišćeni; jedino što je ostalo nedirnuto bila su skrivena skladišta podataka, privatna skloništa koja su tokom stoleća stvarali pojedinci koji nisu verovali direktnim vezama sa bibliotekom. Ko može da kaže koliko istorije će biti izgubljeno kada ta privatna skladišta budu uništena, a niko ih nije otvorio ni analizirao?

Arhivari su bili besni što je Heksamon, pre Odvajanja, imao stoleća da ispituje napuštene gradove, a većina istraživanja je napuštena zbog daleke mogućnosti da se nešto naruši u šestoj komori. Posle Odvajanja, arhivisti su mislili da imaju vremena koliko žele, ni ne pomišljajući da će doći ovakav dan...

Vojne snage behu se povukle sa poslednjim arhivistima. Sada je preostalo samo nekoliko pojedinaca koji su želeli samoubistvo ili ogromno uzbuđenje - i Faren Siliom, spreman da se iskupi za svoju odluku, ma koliko da je ispravna bila.

Sedeo je u visokom, neukrašenom stanu koji je gledao na grad u trećoj komori, ucrtavajući umetničke simbole oko sebe, strpljivo čekajući. Do sada, niko nije znao da je on ovde - niti gde je. To ga je spaslo neprijatnosti spasa u poslednji čas, ako bi iko bio toliko neučtiv da omete građaninov voljno izabrani put ka smrti.

Nije bilo predznaka nailazećeg uništenja. Čičak je bio stabilan, svetlost u cevi mirna i blistava.

74. PUT

"Podešavam ubrzanje na jedan G za prvih nekoliko minuta", objavi Olmi. Pri tom, on upita Jarta: Da li znaš gde će biti tvoji?

Stanice singularnosti postavljene su na razmacima od oko pet miliona kilometara na području Jarta. Najpre ćemo naići na odbrane toka i barijere.

Onda ne bi trebalo da putujemo preterano brzo, zar ne?

Ne više od jedne petine c. To je maksimalna brzina svih naših brodova u toku; sve što putuje brže, automatski biva uništeno.

Pretpostavljam da ćeš moći da na neki način upozoriš svoje pretpostavljene da nismo zlonamerni?

Kada dođe vreme, delovaću preko tebe.

Pošto je barem imao iluziju da kontroliše stvari, Olmi nije želeo da ponovo izgubi kontrolu. Objasnio je situaciju Korzenovskom.

"Trebalo bi da odmaknemo milion kilometara niz Put, kada raspad počne", reče na to Inženjer i ucrtava svoje proračune Olmiju, koji je razumeo barem činioce ubrzanja u uništenju Puta, brzinu koja im je potrebna da preteknu uništenje, i koliko vremena će imati na svom nepoznatom odredištu da učine ono što Jarti budu smatrali za potrebno.

Da li se za ovo pripremao proteklih godina?

Mislio je da se priprema za rat; ne za ludačku trku niz Put u kvazireligioznoj poteri za račun Jarta - trojanskog konja. Ipak, znao je da ima mnogo sreće; barem njegova greška neće uništiti Heksamon. Njegova žrtva, u poređenju sa izbegavanjem same mogućnosti takve propasti, bila je nebitna.

On poziva prikaz južnog pola sedme komore, koji se polako udaljavao iza njih. Slika nije pokazivala aktivaciju odbrane na nivou senzora duboko u Putu, niti polja koja automatski ciljaju.

Bez osećanja kretanja - tokobrod je raspolagao sopstvenim sistemom za poništavanje - počeli su da ubrzavaju do jednog G.

"Idemo", reče on kratko.

Korzenovski i nehotice stade da ponovo i ponovo modeluje niz događaja koji su se sada odvijali u mašineriji šeste komore. Izvesni

kontrolni centri podleći će planiranim greškama za nekoliko minuta. Drugi mehanizmi će pokušati da nadoknade te greške. Ubrzo će uspeti, ali će pri tom biti izloženi naporu i suprotnostima u konstrukciji, koji će dovesti do njihovog nepopravljivog kvara. Čvorovi projekcije pokušaću da to spreče dovoljno dugo da bi robotski radnici i monitori ispravili neravnotežu; kada te popravke ne budu izvršene, i kada čvorovi budu morali ponovo da se uključe kako bi izbegli sopstveno uništenje pod rastućom nestablnošću Puta, čitav sloj mašinerije u šestoj komori će otkazati.

Tako će početi nabor u Putu.

Tamo gde nabor počne, Put će brzo postati nepogodan za život. Osnovne fizičke konstante brzo će se menjati; ono materije što ostane u Putu prestaće da postoji, pretvarajući se u različita zračenja koja se ne sreću u normalnom prostoru i vremenu. Ta zračenja brzo će se raspasti na čestice nalik na fotone, vrlo velike energije, koje će procuriti kroz nabor i pojaviti se u neposrednoj blizini Čička - i u slučajno odabranim područjima na stotinu hiljada svetlosnih godina oko Sunca. Ušavši u normalan svemir, zadobiće prirodu stvarnih fotona, pojavivši se kao blistava prikaza Čerenkove plave.

Korzenovski zatrese glavom, na ivici suza. Za razliku od Olmija, on se nikada nije podvrgao promeni koja bi uklonila takve izlive osećanja. Ono što je osećao bila je duboka tuga, koja je obuzimala i onaj deo njega koji je bio Patricija Vaskez. Njihova zajednička Misterija, ma koliko puna njenih opsesija, znala je šta će biti uništeno, i koliko je to bilo važno Inženjeru, koliko je činilo sastavni deo njegovog postojanja.

"Upravo počinje", dobaci on Olmiju.

Iz senovitog zadnjeg dela tokobroda istupi Rai Oi, prepavši Korzenovskog. "Veoma cenim vašu hrabrost", reče on Korzenovskom.

Korzenovski polako odmahnu glavom.

75. OSNI EUKLID

Suli Ram Kikura više nije bila zarobljenik Heksamona. Oslobođena iz kućnog pritvora, ponovo je bila slobodna, slobodna da razmišlja o zbrci i suprotnostima iz proteklih nekoliko nedelja.

Neprestano je mislila kako Olmi sigurno igra neku važnu ulogu u svemu tome; možda čak i zna šta se zaista dešava. Niko drugi nije znao.

Sav njen bes i osujećenost bili su potisnuti osećanjem dužnosti. Prvo je morala da proveriti da uništenje Čička - ako se desi - neće ugroziti orbitalna tela ni Zemlju. Nije imala dovoljno tehničko iskustvo u takvim stvarima, čak ni ako bi upotrebila pun kapacitet svojih implanta, da bi sama došla do bilo kakvog korisnog zaključka.

Za trenutak se prepustila uživanju što su joj svi pravci komunikacija slobodni i nenadgledani, i odluči da potraži Džudit Hofman.

Kada je pozvala Hofmankinu zemaljsku rezidenciju u Južnoj Africi, čekala ju je poruka, koju je preneo ovlašćeni delimičnjak sa uputstvima da razgovara samo sa odabranim ljudima, među kojima je bila i ona. Delimičnjak joj je objasnio kako je Hofmanova bila na Čičku do poslednjeg časa, i da se sada nalazi na šatlu koji se vraća u Osni Euklid. Delimičnjak je bio spreman da ugovori sastanak; možda je moguće, ako Heksamon nije zatovrio kanale, da i odmah razgovara sa njegovim originalom. Da li to želi?

Ram Kikura, koja obično nije volela da se nameće, sada nije oklevala. "Ako možeš da otvoriš kanal, bila bih ti veoma zahvalna."

Hofmankin delimičnjak izvrši neophodne provere, ustanovi da su kanali još slobodni, i u Ram Kikurinoj dnevnoj sobi se pojavi sama Hofmanova, sedeći u belom sedištu šatla, iscrpljena i nesrećna.

"Suli!" uzviknu ona, pokušavajući da odglumi učtivo zadovoljstvo. "Tamo gore je opšta propast. Nismo uspeli da postignemo ni trećinu onoga što smo želeli... Ako sve ode, toliko ćemo izgubiti..."

"Da li znaš šta se dešava?"

"Nije čak ni poverljivo!" odgovori Hofmanova, uzbuđeno mašući rukama. "Premijer je opozvao sve mere predostrožnosti..."

"Znam. I ja sam slobodna."

"Ponovno otvaranje Puta pretvorilo se u propast. Kažu da se u Putu pojavila nestabilnost - ali, ne mogu da poverujem da Korzenovski nije bio spreman na to."

"A Mirski?" upita Ram Kikura.

Hofmanova protrlja vrat. "Upozorio nas je."

Boja njene slike se odjednom promeni. Ona izvi obrve i pogleda ulevo - gde se moglo nalaziti prozirno mesto na zidu - i licem joj prelete izraz zbunjenosti. "Šta je to?" upita ona ostale oko sebe. Ram Kikura začu prigušen žamor drugih glasova.

Ona pogleda kroz svoj prozor, ka luku tame koji se video iza ruba onoga što je nekada bio polaz za tok. To mesto više nije bilo mračno; blistalo je avetinjski plavim sjajem.

"Nešto se dešava", reče Hofmanova. "Prenos..."

Izbledela je uz tiho zujanje prekinutih linija. Ram Kikura zatraži sliku spoljašnjosti okruga i dodade: "Gde je Čičak? Pokaži mi taj oktant."

Nasred njene dnevne sobe pojavi se blistavo plavi krug, očaravajući i duboko uznemirujući. Nije blokirao treperenje zvezda koje su se videle iza Zemlje. "Čičak", naredi ona. "Pokaži mi gde je Čičak." Projektovana crvena linija se obmota kao zmija oko belog predmeta veličine zrna graška i tu žmirnu. Sjaj nije poticao sa Čička, niti je bio ograničen na okolinu zvezdanog broda; kao da je dolazio iz čitavog svemira, iz svih pravaca.

Predmet veličine graška postajao je sve sjajniji pred njenim očima. "Povećaj", zatraži ona. Znala je da širom Osnog Euklida desetine hiljada stanovnika zahteva istu sliku; slika sa njenog projektora bi povremeno zatreperila kad bi se ubacili okružni pojačivači signala.

Čičak se pojavi uvećan, sa izoštranim pojedinostima, okružen bledom koronom još blistavije plave boje. Severni pol bio je okrenut od Zemlje i svih okruga, ali sada je blistao južni pol. Koncentrični i šireći prstenovi blistavih tačkica stvarali su se iza južnog pola, praćeni još blistavijim prstenovima, a zatim i neprekidnim sjajem.

To su se ubacile mašine Bekmanovog pogona; bila je sigurna u to. Čičak nije koristio taj pogon od Odvajanja; sada se asteroidni

zvezdani brod pokretao dalje od Zemlje i od okruga.

Ono što je bilo samo intelektualno razmatranje sada je postalo stvarnost; Čičak se pripremao za smrt.

Nekako je znala da je Olmi još tamo, ili vrlo blizu Čička - možda i u samom Putu.

Ram Kikura, kao i Olmi, nije više mogla da plače. Sedela je u napetoj tišini, gledajući kako senzori Osnog Euklida prate Čičak. Koliko dugo?

Bljesak Bekmanovog pogona se pojačavao sve dok slika nije morala da se podesi zbog sjaja. Plima uništene materije izviralala je iz kratera južnog pola, stvarajući dug, ljubičast potez četkicom preko neprirodne plave boje. I boje i okolnosti bili su van pameti; osećala se kao da prati veštačku zabavu, koja prikazuje nešto daleko i divno, ali malo verovatno.

To boli, pomisli ona, dok su joj implantirani stalno radili kako bi savladali emocionalno preopterećenje. Znam da je on tamo. A to je i moj dom, mesto gde sam se rodila, odrasla i radila - u Putu.

Jedva je mogla podneti da gleda, ali se ipak nije ni pomerila.

Dugovala je svojoj prošlosti toliko, da sedi i gleda je kako umire.

76. ZEMLJA

Sa neba su stizale stotine hiljada ljudi. U Melburnu behu nastupili verski zanos i pobune; Karen je čula zvuke, kao daleku tutnjavu talasa, sa balkona svoje hotelske sobe. Posle događaja u logoru za izbeglice naredili su joj da uzme nedelju dana odmora - bio je to poklon koji joj se nije dopao, pošto nije imala drugog posla sem da razmišlja.

Hladno je posmatrala predstavu. U njenom životu čuda su se samo umnožavala; posle događaja u protekle dve sedmice, sada gotovo da ih je očekivala. Imala je neko nejasno osećanje da je ovaj sjaj u vezi sa Čičkom, ali asteroidni zvezdani brod se nije video.

Ipak, u ponoć, ugledala je ljubičasti odsjaj Bekmanovog pogona kako se podiže sa obzorja na severoistoku, kao zrak svetlosti. Izbledeo je na tri širine dlana iznad obzorja, što je značilo da je velik - dužine više desetina hiljada kilometara. Nije znala šta to znači; pomislila je da je to možda smrtni sjaj Čička, ali to je tek predstojalo.

Smestivši se u ležaljci na balkonu, umotana u džemper zbog noćne svežine, gledala je preko jasno osvetljenog neba Melburna, stežući keramičku šolju, pomalo drhteći ne samo od hladnoće, nego i što je popila suviše kafe.

Znala je da je izmoždena; pomišljala je da će možda jednog dana moći da se sabere, da sprovede sopstveni Oporavak, možda i da postane potpuno ljudsko biće; ali u ovom trenutku zavesa je bila spuštena, jer su se kulise preraspoređivale. Ono što će se pojaviti kada se reflektori ponovo upale možda će biti nova Karen Ferli Lenijer, ili možda samo obrada stare; u svakom slučaju, nadala se da će biti uspešnija. Možda će joj Andija pomoći; ali, dok zaista ne bude videla kćer, i ona će biti nestvarna i fantastična kao i ovo noćno nebo.

Mlaz kao da je sa svakim trenutkom postajao veći. Potom je shvatila da se to Zemlja okreće, možda dovodeći Čičak na vidik, ukoliko je još postojao.

Nije više osetila dodir sa Gerijem. Počela je da se pita nije li

zaista samo bila prenapregnuta; ali neki unutrašnji glas ju je uveravao da je iskustvo bilo stvarno; to je bio Geri.

Već samo to bi joj dalo snagu. Ako su sile iza Mirskog spasle njenog muža, ili mu dale nekakvo dodatno postojanje posle smrti, onda će možda na kraju i sve drugo ispasti kako treba; možda će njen život, ma koliko sitan u nizu milenijuma i u poređenju sa svetlosnim stolicima, ipak biti na neki način koristan, biti vredan nastavka.

Mada, ne zauvek.

Geri, ma koliko se možda na kraju pokolebao, ostavio joj je to: da su starost i smrt i promene prirodni, čak i neophodni, ako ne građanima Heksamona, onda onim ljudima koji nisu videli sporu evoluciju produžetka života tokom stoleća.

Jednog dana će dozvoliti sebi da ostari i umre. Ona se nasmeši, pomislivši šta bi na to rekla Ram Kikura.

Nešto se podiglo na severoistoku, na početku ljubičastog mlaza; blistava, žmirkava stvar koja je pre ličila na neki daleki, stalni vatromet nego na Čičak.

Iznenada je postala blistava kao Sunce, i okupala Melburn svetlošću punog letnjeg podneva. I dalje držeći šolju za dršku, naglo je podigla ruku da zaštiti oči i pritom zviznula samo sebe po uvetu. Šolja joj ispade na betonski pod i razbi se.

Psujući na engleskom i kineskom, ona skoči iz ležaljke, pa kroz otvorena staklena vrata pohita u kupatilo. Tamo je žmirkala na svoju sliku u ogledalu, jer joj je lice bilo skriveno negativom slepe tačke koja je na ivicama postajala zelena i crvena.

Bljesak je bio nem. Hotel je utonuo u tišinu; zamro je zvuk čak i dalekih nemira. Kada joj se vid povratio, ona proviri kroz vrata kupatila. Napolju je nebo bilo tamno. Ona oprezno iziđe na balkon, držeći, za svaki slučaj, ruku blizu očiju, i začkilji ka mestu gde se nalazio Čičak. Mlaz je i dalje blede blistao u tami; nekoliko stepeni iza njegovog kraja, sve što je ostalo od Čička bila je uskovitlana, tamnocrvena lopta veličine njenog nokta na palcu.

77. ČIČKOV GRAD

Faren Siliom oseti zvuk drobljenja pre nego što ga je čuo. Dopro je do visećih zgrada kroz viseće kablove i njihova sidrišta, i od toga je pod počeo da vibrira, da su ga kosti zbolele.

Monitor u šestoj komori mu je prenosio svoje utiske:

Severna bušotina koja je vodila u sedmu komoru bljuvala je mlazeve bele i zelene svetlosti. Mlazevi su rasli duž ose komore, šireći se dok nije dostigao dužinu od trideset kilometara. Oči monitora pratile su mlazeve do suprotnog, južnog pola, gde su se razbili u blistave prstenove ljubičaste i plavozelene boje.

Mašinerija u šestoj komori više nije radila. Monitor je svu pažnju obraćao na samu komoru. Pod kao da se propinjao, ali to je bilo nemoguće - zvuk i vibracije morali bi biti mnogo snažniji. Čitava područja mašinerije, od po desetak kilometara širine, stvarala su mehure i podizala ka osi kao mehuri sapunice. Ni to nije imalo smisla.

A onda se zvuk pojačao. Severni pol se rascepio iz središta ka spoljašnjosti, kao staklena ploča koju pogodi metak. Radijalni komadi asteroidnog kamena i metala podizali su se s pola i ludački krivudali zbog naprezanja usled nejednakog centrifugalnog ubrzanja, i napolju i unutra. Sporo, kao u snu, padali su ka dnu doline, udarajući i drobeći. Tamo gde su ostavili pukotine na polu, u komoru je prodirao blistavo crveni rastopljeni kamen, izvijajući se u divnim, nejednakim spiralama.

Monitor je za trenutak snimio sve to pre nego što je čitav pol eksplodirao ka unutrašnjosti; talas eksplozije protresao je čitavu dolinu, zamaglivši sve zbog prašine i dima pre nego što se emitovanje prekinulo.

Ovo drobljenje je kraj Čička, pomisli Faren Siliom, a napreduje ka meni...

Monitor u petoj komori gledao je planine i reku punu rđe kako se izobličuju kao u krivom ogledalu. Severni pol se raspao, ali odatle nije pokuljao rastopljeni kamen; vazduh u komori se pretvorio u oblak. I ovaj monitor je prestao da emituje.

U četvrtoj komori, Predsednikove produžene oči i uši čule su tutnjavu kako raste do verovatno zaglušujuće buke; drveće u šumama gubilo je grane od potresa, a reke i jezera kao da su proključali.

Šesta komora gotovo je svakako nestala, a to je značilo da na Čičku više nema poništavanja inercije. Ako asteroid bude izložen bilo kakvom naglom pokretu, gradovi u drugoj i trećoj komori zdrobiće se kao kule-igračke od naslaganih kocaka.

Faren Siliom ugleda sopstvenu smrt, tada, nekoliko trenutaka pre nego što je došla. Neće prisustvovati završetku ove poslednje epizode u istoriji Čička.

78. PUT

Korzenovski je znao da je nabor načinjen, raznevši nekoliko prvih komora na Čičku. Ta sila će izviti asteroid kao komad drveta na strugu. Izvijanje će se verovatno u nekom trenutku okrenuti na drugu stranu, kada nabor počne putovanje duž Puta, a to će uništiti sve na Čičku.

Video je to u grozničavoj jasnoći; ponovo i ponovo, njegovi implantati stvarali su realistička scenarija smrti asteroidnog zvezdanog broda, sa bolnom upornošću koju je teško mogao da prekine. Nešto nalik krivici teralo ga je da obraća pažnju, da zamišlja uništenje što je preciznije mogao...

Jer, on je bio direktno odgovoran. On beše sagradio Put; on beše zabio cepku Bogu pod nokat.

Putovali su nešto manje od pet časova. Rai Oi je lebdeo blizu pramca, mirnog lica.

Tokobrod blago uzdrhta. Olmi prizva pročešljanu sliku narednih nekoliko hiljada kilometara. Ugledao je neobične kvadratne zakrpe kako lebde na oko kilometar od samog toka.

Približavamo se stanici toka, upozori ga Jart. Počni sa usporavanjem.

Olmi okrenu nosače na drugu stranu, zbog čega tok bljesnu jasno zelenom bojom. Do trenutka kada se potpuno zaustave, preći će oko pet miliona kilometara; stanica toka verovatno je bila baš tamo gde je Jart predvideo.

"Stići ćemo do stanice toka za oko četiri časa", obavesti on Inženjera.

Jart ga preuze i poče da šalje signale preko radio odašiljača na tokobrodu.

79. OSNI EUKLID

Ram Kikurina slika prikazivala je Čičak kako se vrti tamo-amo, kao ogromni čunak koji prikuplja nit i opušta je. Severna trećina asteroida bila se istopila i raspala, stvarajući oko preostale mase pljusak blistavo crvene izmaglice.

Šatl sa Hofmanovom nije bio oštećen, saznala je pre nekoliko trenutaka; sve veze bile su prekinute da bi se otvorili kanali za zvanične signale Heksamona. Čičkova smrt neće uticati na Zemlju, niti na orbitalna tela, osim što će dosta Starih Urođenika biti privremeno oslepljeno od prvog bljeska.

Ona ustade i prošetala stanom, ne mogući da skrene pogled sa slike. Šta će biti sledeće? Koliko će trajati do...

Levak, nalik na vrh ogromne trube, zgusnu se iz tame ispred Čička. Trepereći kao meduza, levak ni po čemu nije ličio na Put; upravo se stvorilo nešto daleko zlokobnije: obuzdana, uobličena crna rupa, nešto što ovaj univerzum još ne beše video. Zvezdani brod je počeo da se vidljivo kreće ka zjapećem crnom levku. To je ukazivalo na ogromno ubrzanje.

Nejednako ubrzanje ka levku rascepilo je zvezdani brod duž tanjih zidova sa hirurškom preciznošću. Plimne sile raznele su asteroid na uzdužne delove, kao da ga seče ogroman nož za tortu, pri čemu je svaki odsečak grubo odgovarao po jednoj unutrašnjoj komori.

Vazduh, voda i kamen - a na severnom kraju i rastopljeni kamen - pokuljali su iz Čička kao boja razmazana ogromnim prstom, praćeni prašnjavim oblakom koji je mogao predstavljati samo ostatke unutrašnjih planina, šuma, gradova.

Čičkovi ostaci nestadoše u zjapećem levku, ne pojavivši se nigde, ne idući nigde, stvarajući manjak triliona tona mase u ovom univerzumu, koji se, nekako, ipak morao nadoknaditi.

Iz složenog područja supersvemira, do dalekih granica ovog univerzuma, pojaviće se slučajne struje čiste energije, tačno izjednačujući masu Čička; tako će knjigovodstvo biti u redu. Najverovatnije će struje biti toliko daleko da ni jedna od njih - a biće

ih verovato na milijarde - neće biti blizu neke zvezde, a nekmoli planete. Ipak, hiljadama, a možda i milionima godina, sitni izvori gama zraka zbunjivaće ljudske i neljudske astronome. A ko će pogoditi njihovo poreklo?

Verovatno niko.

Ram Kikura je gledala sliku još nekoliko minuta pošto je Čičak nestao. Levak se sada video samo kao prsten prašine koja se spiralno uvijala ka unutra, i kao veća tama pod zvezdama.

A onda se levak zatvori kao cvet koji se priprema za dugu noć.

Put beše započeo svoje dugo, strašno samoubistvo.

80. PUT

Jartska stanica toka, sa njihove tačke gledišta, bila je samo veliki crni trougao okačen o tok, sa ivicama koje su treperile u tamnim dugama dok su mu se približavali. Korzenovski i Rai Oi gledali su Olmija kako se bavi komandama broda, svesni da sada Jart diriguje orkestrom, pokušavajući da stvori pravu muziku koja će umiriti moćnu odbranu.

"Ovde se odvijala ogromna aktivnost", reče Olmi. Korzenovski pogleda ucrtane podatke sa senzora tokobroda; u narednih dve stotine kilometara kapije su bile otvarane desetinama puta. Kao da su sve bile otvorene u jednom nivou, oko jartske stanice toka. Pogledavši Rai Oija, Inženjer izvuče svoju ključnjaču. "Ovo je područje geometrijskih naslaga", reče on "Vrlo smo blizu mesta gde je Patricija Vaskez otvorila svoju kapiju."

"Mora da ju je zatomila stelarna plazma", reče Olmi.

"To bi ostavilo trag... nešto što bi Jarti mogli da otkriju", napomenu Korzenovski. "Zar ne?"

Olmi upita Jarta. "Imaju tu sposobnost."

"Možda su našli trag kapije u geometrijskim slojevima, i to im je bilo suviše neobično da bi ga zanemarili." Korzenovski zavrte glavom. "Patricija, verovatno, nije imala mnogo vremena, bez obzira je li stigla kući ili nije."

Ulazak u svet nastanjen ljudima bio bi veoma koristan komandnom nadzoru, reče Jart u Olmiju. Ovaj se obrati Rai Oiju. "Možda su je našli. Jesu li?"

"Ne znam", odgovori Rai Oi. "Ne znam, na žalost, odgovore na mnoga pitanja. Kada bih znao, posao bi nam bio mnogo lakši."

Kada su se približili, Korzenovski mnogo detaljnije pregleda nivo pred njima. Četiri kapije behu ostale otvorene, iako je oko njih sada bilo malo aktivnosti.

Trougao im je ispunjavao vidik spreda. Inženjer je bio svestan neke nagle promene u okolini; prolazak kroz neku vrstu vučnog polja, možda, ili promena napona unutrašnje inercije tokobroda.

Tokobrod se zari u tamni trougao stanice kao koplje koje se

polako probija u tamno jezero. Iza stanice je bila nova tama, kao da je bara crne boje, koja je upijala svu svetlost, sve podatke; nije ništa pokazivala.

Olmijev Jart nije imao pojma šta ih čeka. Stvari su se znatno izmenile otkako je on bio zarobljen; malo šta mu je bilo poznato, čak i izgled stanice toka.

Rai Oi odlebde do Korzenovskog i skrupča se kraj njega. "Ovo je područje gde bi trebalo da nađem Patricijin svet", reče on. "Ako budem imao priliku da ispunim obavezu prema njoj, trebaće da načinim kopiju njene Misterije..."

Nisu bili poneli neophodnu opremu. "Kako?" upita Korzenovski.

"Za to imam dovoljno moći", odgovori Rai Oi. "Zatvori oči, molim te."

Otvarač kapija ga nije ni dotakao. Nekoliko sekundi toplote mu je prožimala glavu i telo, nešto suprotno od golicanja, a onda je bilo gotovo. Korzenovski otvori oči. Nije se osećao ni malo drugačije.

"Samo kopija", tiho reče Rai Oi.

Tama pred kljunom tokobroda iznenada se rascepila i oni se nađoše pred delom Puta dugim oko tri stotine kilometara. Odeljak je preprečavao crni sjaj, duboko rezan po obodu, prečnika punih pedeset kilometara. Zidovi Puta koji su vodili do te pojave bili su metalni, bez ikakvih tragova.

Neće nam dozvoliti da prođemo, reč Jart Olmiju. Ovo je prepreka koja štiti jedinke komande.

Olmi uspori tokobrod do na nekoliko stotina kilometara na čas. Prijem? upita on Jarta.

Vrlo je neobično da jedinke komande dođu ovako daleko na jug.

Olmi uspori tokobrod do puzanja, i crni oblik im ispuni severno vidno polje. Pristižući iz središta oblika, zelene linije su se izvijale prema spoljašnjosti i stvarale ljupke lukove ka periferiji Puta.

"Mislim da su nas primetili", reče Olmi.

Lukovi se podigoše i pažljivo ih obujmiše. Desetine prozirnih mehurova, prečnika oko petar i po, a u svakom se nalazila sitna crna mrlja nalik na mastilo u vodi, lebdelo je duž zelenih linija prema tokobrodu.

"Vučna polja, ili nešto slično", reče Korzenovski. "Znaju li kako da

razgovaraju sa nama?"

"Ne znaju ni jedan od naših jezika..." započe Olmi.

Sa pulta se začu glas. "Želimo dobrodošlicu predstavnicima potonje komande. Molimo da prihvatite prolaz naših transportnih vozila."

"To je bio engleski", suvo primeti Korzenovski. Poruka se ponovila na španskom, a potom na jeziku vrlo nalik grčkom, pa na jednom koji je ličio na kineski. Druge jezike je bilo teže prepoznati. Na kraju poslednjeg prevoda, mehurovi se poređашe u koncentrične krugove oko tokobroda.

Jedan od zelenih lukova naglo bljesnu i osvetli pramac tokobroda. Olmi se nađe okružen nečim nalik na vatru svetog Elma; telo mu se zgrči. Korzenovski jedva da je stigao na pola puta do prijatelja, a onda sve prestade. Olmi se uz bled osmeh okrenu prema njemu. "Inspekcija", reče on. "I dalje nam ne veruju u potpunosti."

"Jesi li prošao?" upita ga Korzenovski.

"Zasad ide dobro."

"Vrlo napredno", javi se Rai Oi i Korzenovskom se učini da je u njegovom glasu nazreo prizvuk ironije.

"Odvojte brod od toka", stiže poruka na engleskom. Olmi otide do pulta i naloži brodu da se otkači.

"Vozićete se u mehuru koji je najbliži vratima vašeg broda."

Oni uzeše zaštitna polja i stadoše kraj vrata. Kada su se otvorila, mehur se proširi do oko četiri metra u prečniku i pričvrsti se oko ulaza uz šištav zvuk. Crna mrlja u njemu zgusnu se i stvori platformu sa ogradom.

"Naša kočija", primeti Korzenovski, pošavši za Olmijem na platformu. Okružilo ih je tiho šuštanje; u lice im je duvao hladan vazduh, sa pomalo maglovitim, slatkim mirisom, nalik na mlado pivo. Mehur se povuče, zatvori se, i ponese ih duž zelenih linija ka tački tek malo udaljenoj od središta prepreke. Tok je u ovom području imao neobičnu, tamnonarandžastu boju, jer je nosio dodatni teret jartskih podataka; bacao je slab sjaj na sivo-crnu površinu prepreke.

Četiri zelena luka opkoliše tokobrod i ponesoše ga za zidovima Puta. Olmi osmotri sve dalji brod uz probad tuge: njihov poslednji dodir sa Heksamonom. Prekrštenih ruku, ne predavši se još sasvim,

Korzenovski je gledao u bezličnu barijeru ka kojoj su bili nošeni. U njegovim očima sada beše ostalo vrlo malo Patricijinog izraza; kao da je potonula duboko u njegovu psihu, čekajući svoj trenutak.

Rai Oi stavi ruku Inženjeru na rame. "Kada smo bili mladi", reče on, "ovo bismo nazvali avanturom."

"Kada sam ja bio mlad, više sam voleo razmišljanje nego avanture", odvrati Korzenovski.

Prepreka upi mehur, i oni se opet nađoše u tami. Olmiju bi bilo prijatnije da je Jart razgovarao sa njim, ali ovaj je ćutao; još od inspekcije nisu bili u dodiru. Ali, i dalje ga je osećao u sebi, kao što ostriga mora da oseća zrnice peska...

Kada su završili prolazak kroz prepreku, iza njih beše ostalo sve što je bilo ljudsko. Mehur je lebdeo nad prostranom ravnicom boje šume. Na nekih stotinak metara od njih, ravnica se stapala sa svetlije zelenim zidom. Tavanice kao da nije bilo; samo bleđa, bezlična praznina.

"Srešćete se sa komandnim jedinkama", obavesti ih bestelesni glas u mehuru.

"Fino", reče Korzenovski, stisnutih i tankih usana. "Hajde da to obavimo."

Zeleni zid se razdvoji kao zavesa i mehur prođe kroz pukotinu. Tek sada je Olmi osetio Jartovu reakciju u sebi; kao da je menjao oblik, preuređujući tačke dodira sa njegovom ličnošću, kao da se ukrutio.

"Ovo je veliki dan za mog pokoritelja i saputnika", objavi on. "Vreme je za podnošenje izveštaja."

Prešli su preko proscenijuma, ovičenog s obe strane nizovima identičnih skulptura nalik na apstraktne hromirane škorpione. Njihovi dugi abdomeni, nalik na repove, zabijali su se u zeleni pod, čvrsto podupirući blistava tela; njihove stilizovane noge i kandže podizale su se i širile kao u pozdrav.

Oko i između tih oblička lebdele su kugle svetlosti veličine pesnice, narandžaste i zelene.

"Šta je to?" upita Korzenovski Olmija, pokazujući skulpture.

"Ne znam", odgovori Olmi. "Moj vodič ćuti."

Korzenovski iskrivi lice i zavrte glavom, kao da su to i mogli

očekivati. "Čak i arhitektura im je zlokobna", primeti on. "Prokleti smo što smo došli dovde."

Olimi je mogao samo da se složi. Šta li se desilo sa onim dalekim danima dužnosti i istraživanja i samo unutrašnjeg nemira? Sada su mu ta vremena izgledala veoma mirno i prijatno. Sada se nije toliko plašio smrti, koliko nailaska na nešto bezimeno, možda potpuno suprotno životu i ljudskosti, možda izopačenju svega u šta je verovao, a još više da će ustanoviti da je i to istinito i nepobitno; da će izgubiti sve tačke oslonca i naprosto izbledeti kao prevaziđena ideja.

Već se behu suočili sa neobičnošću Mirskog i Rai Oija, ali ti proroci bili su uobličeni kao ljudi. U šta Rai Oi treba da se pretvori, kako bi ubedio Jarte?

Proscenijum se otvori u prostrani krug, okružen bledim, prozirnim, zelenim cilindričnim rezervoarima, od kojih je svaki bio dvostruko viši od svoje širine. U rezervoarima su se crne membrane njihale u mirnom, stalnom ritmu, kao maglovite zastave.

Tačno pred njima nije bilo rezervoara - samo ravna pozornica na oko metar iznad poda. Nad tom pozornicom lebdela su tri očito organska obličja, glatka, dugačka i nekako masivnija od slonova, takođe obavijena tamnim, maglovitim zastavama koje su ih najpre zaklanjale, a onda otkrile...

Komandne jedinice među Jartima bili su organizmi uobličeni tako da budu po obliku što sličniji davnim originalima. Kakav god svet da je odgajio takva stvorenja, mora da je bio pun otrova, smrti i ružnih snova. Izgledali su, najupadljivije, vitalno; u svakom slučaju su predstavljali one koji preživljavaju, sa dugačkim, crnim, šiljatim nogama i efikasnim oklopima zatvorenim oko izduženog, kupastog tela. Blizu prednjeg kraja delili su se na dvoje, i svaki deo se uzdizao sa platforme, pokazujući duboke useke sa donje strane. Useci su bili ovičeni naboranim dodacima punim zlokobnih crnih kanži. Nisu se videle ni oči ni bilo kakav drugi čulni organ.

Zaista pomalo liče na telo u skrivenoj odaji, pomisli Olmi. Izgledaju mnogo efikasnije, doduše, možda su više evoluirali. Mrtvo obličje u prozirnoj kutiji možda je bilo prethodnik, kao šimpanza u poređenju sa čovekom.

Koliko je vremena proteklo u Putu - decenije, ili milioni godina?

Da li poznaješ ove jedinke? upita on Jarta u sebi. Ovaj neko vreme nije odgovarao, a onda reče: Ovo nije komanda kakvu poznaje ovaj izvršilac.

Možda to uopšte i nisu Jarti?

Jesu od moje vrste. U njima postoji veličanstvo. Postigli su mnoga poboljšanja.

Hoće li te poznati?

Već su prepoznali ovog prilagođenog izvršioca. Ponizno se priklanjam njihovom prisustvu. Uz te reči stiglo je još nešto što se nije uklapalo u kombinovani mentalni jezik kojim je Olmi razgovarao sa Jartom, nešto zlokobno, mračno i oduševljeno u isti čas; neka vrsta ubilačkog ponosa koju nije mogao da svrsta u ljudska osećanja.

"Izgledaš začuđeno", obrati se Korzenovski Olmiju."

"Nema čuđenja", odgovori Olmi. "Ovo su, van svake sumnje, Jarti."

"Ah", suvo odvrati Korzenovski. "Naši domaćini."

Mehur se zaustavi kod četvrtog ugla kvadrata, dok su komandne jedinke zauzimale ostala tri. Magloviti crni ogrtači oko njihovih tela behu iščezli; Jarti su u međuvremenu podigli podeljeni prednji deo, pri čemu su kandže na donjoj strani bile postavljene precizno, vrhom o vrh, kao šavovi preko pukotina, tako da se Olmi naježi, dok Korzenovski nagonski ustuknu.

"Sasvim i potpuno su užasni", reče on. Olmi se nije usuprotivio; nije mogao da se seti ni jednog inteligentnog stvorenja koje je izgledalo većma preteće.

Rai Oi je stajao na ivici platforme, i dalje opušten i nimalo uznemiren.

To svakako nisu najužasnija inteligentna bića u univerzumu, pomisli Korzenovski. Konačni Um svakako obuhvata i mnogo gora. On pogleda Rai Oija, koji se nasmeši i klimnu mu glavom, kao da ga beše čuo pa potvrđuje.

Tri komandne jedinke raširiše prednji deo u obliku velikog V.

"Srećemo se", reče glas u mehuru, i svakom od njih činilo se da mu dopire tačno preko desnog ramena. "Ovaj događaj nije očekivan.

Da li ste jedan ili mnogi?"

"Svaki od nas je posebna jedinka", odgovori Rai Oi.

"Koji od vas predstavlja potonju komandu?"

"Ja."

"Postoji li neki dokaz?"

"Žele hlebove i ribe", poluglasno odgovori Rai Oi. "Neka im bude."

Izgledalo je da nije učinio ništa, ali tri komandne jedinice se stresose, kao da ih je zahvatio hladan vetar. Gornji delovi im se skoro sasvim spojiše.

"Svedočenje je dovoljna potvrda", objavi glas. "Kakav je vaš plan upotpunjenja?"

Korzenovski se zbunjeno namršti. Rai Oi mu se obrati: "Reci im šta smo učinili, i šta želimo da učinimo. Reci im ko si."

"Moje ime je Konrad Korzenovski", predstavi se Inženjer. "Ja sam projektovao Put."

Komandne jedinice nisu reagovala.

"Već smo počeli uništenje Puta..."

"Komandne jedinice su toga svesne", reče glas.

"Došli smo da završimo naš poslednji posao, da... da vam vratimo jednog od vaših, i..." On se zaplete u rečima u sopstvenoj glavi, pokušavajući da se jasno izrazi, tako da ga razumeju i oni koji nisu ljudi. "Ja nosim deo ličnosti drugog ljudskog bića, čiji nekadašnji radovi su mi pomogli da projektujem Put. Želimo da vratimo tu ličnost u njen odgovarajući svet, u geometrijskim naslagama... iza mesta gde se sada nalazimo." On nespretno pokaza preko ramena, nesiguran čak i u pravac. "Nadamo se da ćemo potom nastaviti put i pomoći Konačnom Umu. Sa vama, ili sami." Kako je naivno i detinjasto čak i pomisliti da su u stanju da pomognu nečemu tako neizmernom kao što je Konačni Um...

"Komandne jedinice su našle i uskladištile ljudima naseljen svet u području koje pominjete", reče glas. Potom nije govorio nekoliko dugih minuta. Konačno: "Komanda je svesna. Komanda nije stvorila Put. Da li vi imate saznanja u vezi ljudske projektantske jedinice Patrikije Vaskajze ili Patricije Lujze Vaskez, ljudskog izvršioca dužnosti, odnosno osobe odgovarajućeg ranga?"

Korzenovski zatvori oči, pa obliza usne, kao da uživa u nekom unutrašnjem ukusu. "Da. Ja nosim deo te jedinke. Da li je imate, da li ste je našli..."

Onaj glas se beše znatno promenio; sada je zvučao ženski.

"Ovo je komandni nadzor. Imamo polno stvorenog, dvaput udaljenog potomka projektantske jedinke Patricije Lujze Vaskez."

"Mislim da hoće da kažu kako imaju Patricijinu unuku", primeti Rai Oi. Olmi se složi.

"Gde ste je našli?" upita Korzenovski. Očiju kvadratnih i blistavih, gledao je u komandne jedinke. "Gde ste našli tu ženu?"

Odgovorio je ženski glas. "Našli smo i uskladištili svet gde je projektantska jedinka Patricija Lujza Vaskez doputovala sa Puta. Polni dvaput udaljeni potomak takođe je uskladišten."

"Ali, sama Patricija Vaskez nije?"

"Jedinka Patricija Lujza Vaskez je mrtva."

"Možemo li da razgovaramo sa njenom unukom?" upita Rai Oi.

"Ta jedinka je oštećena tokom naših istraživanja."

Korzenovski oseti iznenadni drhtaj užasa i očajanja. Trudio se da savlada svoj bes - kao i dublji bes, bes duha bake koja nikada nije upoznala svoju unuku, koja nije ni znala za njeno postojanje.

"Voleli bismo da porazgovaramo s njom, bez obzira je li oštećena", reče Rai Oi. "Ako je moguće."

Komandne jedinke se ponovo obmotaše maglovitim crnim ogrtačima. Korzenovski odvрати pogled, zgrožen od tolike neobčnosti, tolike nerazumljivosti; tolike nemarne okrutnosti. Šta se desilo sa svetom koji Patricija beše pronašla? Kakav je to svet bio pre nego što su ga Jarti "uskladištili"? U kakvom je sada stanju? Rai Oi mu ponovo dotače rame, a i Olmi mu priđe bliže, nudeći mu podršku.

"Ova oštećena jedinka od velike je vrednosti", reče ženski glas. "Oštećenje nije bilo namerno."

"Dajte da razgovaramo sa njom", zatraži ponovo Korzenovski slomljenim glasom.

Tri komandne jedinke se umanjije na platformi; izgledale su kao da ih gledaju kroz neko izobličujuće sočivo. Pred mehurom se pojavi scena, unutrašnjost kuće koju su izgradili ljudi, mada to nije bio dom kakav bi Patricija mogla da nađe u Los Angelesu početkom dvadeset

prvog veka...

Rita istupi iz naporne večnosti, gde vreme ne beše nestalo, već je samo bilo nelinearno i nasumično; prava sećanja su se poigravala sa simulacijama i neorganizovanim životinjskim mislima - bestelesnom glađu, besciljnom žudnjom, seksualnom željom - prepletena sa kratkim trenucima kristalne jasnoće u kojima se sećala svog položaja... i odbacivala ga, vraćajući se uskovitlanoj večnosti.

U jednom trenutku jasnoće videla je sebe kao junaka, jer je svesno postala beskorisna neprijateljima, pobegavši im unutar sopstvenog nerazumljivog svetilišta. U drugom je shvatala da se možda nikada neće izbaviti iz te zbrke, da neprijatelji mogu zauvek da je drže u tom stanju, i da bolju definiciju Hada ne bi mogla ni da zamisli.

Bilo joj je gore nego ijednoj senci željnoj krvi i vina; ono čega je ona bila žedna bila je slatka tečnost obrnute istorije, druge šanse, vrata ka prošlosti ne toliko mrtvoj koliko ukuvanoj i konzervisanoj, u očekivanju nekakve neljudske svečanosti znanja.

Više nije bila u dodiru sa prisustvom Demetriososa i Oresije.

A onda, ne u nekom konkretnom trenutku, vihor haotičnog bekstva minu. Misli su joj i dalje bile ispreturane, ali ono što je iskusila i osetila bilo je kristalno jasno: stajala je u bakinoj kući na Rodosu. Tifon je bio s njom, još uvek ljudski po izgledu.

Pokušala je da ponovo pobegne, nazad u haotičnu slobodu, ali iznenada primeti tri ljudska obličja koja joj nisu izgledala kao Jarti. Nije ih poznavala. Odvijala se neka vrsta razgovora; opet onaj bezglasni govor Jarta iz snova, bestelesan i užasan.

Ipak je povremeno, kroz zbrku koju sama sebi beše nametnula, uspevala je da čuje i ne odbaci ono što se govorilo.

Bila je reč o njenoj baki.

Je li moguće da su ona dvojica zaista ljudi? Ljudi sa Gee... ili... Oluja joj opet dograbi i uskovitla misli.

Bakina Misterija.

Sećanje: oštro i zahtevno. Sofe je pričala kako je pozajmila deo svoje psihe jednom čoveku... Magija i Misterija Puta.

Iznenada više nije stajala u simulaciji sofine kuće, nego na

kamenu hrama Atene Lindije - ne u simulaciji, nego u sećanju. Sećanje je bilo toliko jasno da je mogla da oseti vetar u kosi i čuje ptice kako proleću između masivnih žućkastih stubova.

Ovo je bilo sećanje kome se uvek vraćala, sećanje na mir i usamljenost, kuda se povlačila iz pometnje da se bavi svojim mislima, da otkrije svoju pravu ličnost. Nekada je zamišljala sebe kao Atenu u njenim različitim oblicima: mudra žena, donositeljka pobede, Atena oluje, Atena pitona i sove; Atena u oklopu sa starih novčića, boginja velikog i izmučenog grada Helade. Šiparica je mogla da bude sve to za jedan sat, a ipak da ne bude u opasnosti što se toliko uznosi, jer Atena je razumela takve snove.

Atena je razumela i opraštala greške, makar one uništile i čitav svet.

Rita zatvori oči i ponovo ih otvori. Sada se pominjala Patriša, a tako je, sećala se, njena baka ponekad izgovarala svoje ime.

"Uskladištena je u memorijskom matriksu, veoma nalik na gradsku memoriju", reče Rai Oi. "Povukla se u sebe, prateći lične puteve... ne mogu da je izvuku. Bori se s njima na jedini način koji joj je preostao."

Gledali su nesigurnu, ustalasanu sliku Patricijine unuke, postavljenu u kuću-sećanje kao lutka u nekoj muzejskoj postavci, ili životinja u zoološkom vrtu. "Ser Olmi, kako tvoj Jart objašnjava ovo?" upita Korzenovski.

"Uznemiren je što tako važan deo podataka može da bude oštećen", odgovori Olmi.

"Mislio sam na... 'pakovanje' čitavog jednog sveta."

"Na neki svoj način, oni pokušavaju da služe Konačnom Umu", odgovori Rai Oi. "Žele da pošalju Konačnom Umu sve što su uskladištili. I to će i uraditi. Ali, trebalo bi da prekinemo patnju ove žene... Došlo je vreme za donošenje odluka. Jarti znaju da će Put uskoro prestati da postoji. Prihvataju me kao predstavnika potonje komande. Žele da predaju plodove svog rada Konačnom Umu. Učiniće sve što im kažem... Što se njih tiče, ovo je trenutak na koji su čekali, trenutak koji opravdava čitavu njihovu istoriju.

Mogu da uzmem Patricijinu Misteriju, i uskladištenu ličnost njene

unuke, da ih odnesem nazad do geometrijskih naslaga i pokušam da im pružim malo mira."

"Zašto?" upita Korzenovski, očiju sada kvadratnih i mačkastih, kao da je iznenada sav postao Patricija Lujza Vaskez. "Zašto samo njih? Zašto ne povratite sve svetove koje su Jarti uništili i spakovali?"

Rai Oi odmahnu glavom. "Nije u mojim moćima. Radim ono što mogu, uglavnom da bih ispunio obećanja. Još davno, kada sam bio samo otvarač kapija..." On slikovito lupnu sebe po grudima. "Još davno, kao otvarač kapija, nisam uspeo da valjano obučim Patriciju Vaskez. Nadoknadiću to pružajući joj još jednu priliku, kao i njenoj unuci. Osim toga, to će biti i estetsko zadovoljstvo."

"Geri Lenijer je odbio posebne povlastice", reče Korzenovski, zgrčenog lica, pretvorenog u masku suprotnosti i osećanja. "Zašto bi trebalo da nama... da Patriciji Vaskez... posvećujete toliku pažnju?"

Rai Oi se malo zamislio. "Zbog nekadašnjeg mene", odgovori on. "Ne možemo popraviti sve svoje promašaje. Ali, Inženjer se iskupio za stvaranje Puta... Olmi je propatio zbog svojih ambicija i preuveličavanja svoje važnosti... i Mirski je platio neke svoje dugove. Molim te, dozvoli mi da ispravim jednu od svojih grešaka."

Inženjerovo lice se opusti. "U redu", reče on tiho. "vodite ih kući."

"A šta ste vi odabrali? Ser Olmi, oslobođen od Jarta, kuda bi pošao? Ser Korzenovski, koji još uvek nosi deo Patricije Vaskez, kuda bi on pošao?"

"Bez nje sam nepotpun", primeti Korzenovski. "Mislim da će ona ostati sa mnom, i da će biti zadovoljna, ako bude znala da će jedan deo nje otići kući. Ja... mi... voleli bismo da pođemo niz Put i postanemo deo Konačnog Uma."

Olmi se zamisli. "To bi bilo fantastično", reče on, "ali nisam siguran da sam spreman za to. Ako su tačne sve priče koje smo čuli, tim putem idemo gde god da smo i šta god da radimo."

"Priče su tačne", potvrdi Rai Oi.

"Mislim se koliko je malo bića to zaista znalo", reče Olmi. "Koliko smo povlašćeni. Znam kuda bih želeo da odem, još živ, još telesan."

"Kuda?"

"Na Timbl. Na matični svet Franta. Tamo imam mnogo prijatelja."

"Trebalo bi da bude dovoljno vremena da ponovo otvorim kapije

ka Timblu", reče Rai Oi.

"Zar se ne osećaš pomalo kao Deda-Mraz?" upita Korzenovski - ili je to možda bila Patricija; Inženjer je vrlo malo znao o drevnim legendama Zemlje.

Rai Oi se nasmeši i okrenu ka slici sobe i nejasnoj prilici žene u njoj. "Preneću sve ovo našim domaćinima. Siguran sam da bi bili ponosni kada bi tvorac Puta pošao sa njima u susret potonjoj komandi."

Rita se usredsredi na nasmešenog, sedog, naizgled mudrog muškarca, osećajući se sigurnijom u njegovom prisustvu. On nije imao divlji izgled Zeusa, nego pre smirenost Azerapisa, sa stabljikama kukuruza i Plutonovim psima, ceremonijalnim bikovima i svečanostima iskupljenja.

Taj mirni muškarac govorio je o odlasku kući.

"Idem li nazad na Geu?" upita ona, i glas joj je zvučao snažno, na mestu na kome nije bilo pravih zvukova ni pravih glasova.

"A sada", reče Rai Oi, "sada ćemo ponovo izvesti najsvetije od svih venčanja. Patricija, koju nosim u sebi, pristaješ li da primiš tokove svoje unuke kao školjku u kojoj ćeš živeti, dok ne budemo mogli da potražimo dom koji si izgubila?"

Olimi vide da Ritina slika treperi, da postaje čvrsta, da lebdi, ponovo postaje čvrsta. Oči mlade žene bile su sve vreme uperene u Korzenovskog, a i on je gledao nju.

"Rita, hoćeš li pozajmiti deo svoje ličnosti ovoj senci svoje bake, kako bi imala snage da ode kući?"

"Da", odgovori Rita.

Osetila je stapanje njihovih voda, kao stapanje mora koje se tako jasno videlo duž najdaljih Herkulovih stubova, mora koje ulazi u široki Atlantski okean.

Videla je gusto tkanje stvarnosti, različite Gee, i znala je da ni jedna od njih nije ista kao njen svet, ali sedokosi, nasmešeni čovek koji je mogao biti Zeus, ili Azerapis, rekao joj je da izabere jedan u kome Jarti nikad nisu otvorili kapiju, nikad ga nisu napali... u kome se ekspedicija nije desila... Nije više predlagao.

Ona zatvori oči.

"Vreme je da se kaže au revoir", reče drugi prorok. "Poveravam Ser Korzenovskog ovim komandnim jedinkama."

Korzenovski predade ključnjaču otvaraču kapija i povuče se. Inženjer se odvoji od Olmija i Rai Oija, jer se mehur beše podelio na dva. Olmi ga je gledao kako se udaljava i nestaje iza nove crne barijere.

Rai Oi podiže ključnjaču, kao da se ponovo privikava na njenu težinu i mogućnosti. "Ser Olmi, ovo jesu sluge Konačnog Uma - ma koliko grešili u tome. Kažu mi da su spremni da vas odvedu do kapije koju ste odabrali. Spremaju se da nađu tu kapiju i da je otvore. Mislim da im možemo verovati, ali niko ne zna koliko je vremena tamo prošlo..."

"Uvek postoji element rizika", reče Olmi.

"Nesigurnost nas drži zainteresovanima", složi se Rai Oi.

"Hvala."

"Uopšte nema na čemu. Oni će prihvatiti svog prilagođenog izvršioca čim vi budete spremni da ga predate."

Olmi nije nimalo oklevao da se rastane sa onim što ga je podsećalo na njegov najveći promašaj. Opet ga je okružio bleđi plamen. Jart je nestao iz njega.

Za trenutak je uživao u divnoj samoći. Biti zalečen, živ i razuman, i vratiti se na Timbl...

On pomisli na Tapija i Ram Kikuru, na promašaje koji su bili manje spektakularni, ali koji će ga verovatno mnogo više progoniti.

"Budite zadovoljni, Ser Olmi", reče Rai Oi i kratko ga steže za ruku.

Njihov mehur ponovo se podeli na dva.

Rai Oi se potom obrati komandnim jedinkama. "Voleo bih da otputujem nazad do geometrijskih naslaga. Trebaće da otvorim kapije ka dva sveta u univerzumima koji se pomalo razlikuju od našeg."

Njegov mehur pođe nazad kroz barijere, u stanicu toka, pa niz Put.

Lako je držao ključnjaču Korzenovskog. Mehur se otvori pri dnu i otvori mu pristup do žive bronzane površine.

Otvarač kapija zatvori oči i promrmlja ritualne napeve koji su mu pripremali um, ma koliko to u njegovom trenutnom obliku nije bilo potrebno.

"Podižem ovu ključnjaču ka svetovima bez broja, i donosim novu svetlost Putu, vodeći ovu kapiju da svima bude bolje, onima koji vode i onima koji su vođeni, koji osvetljavaju Put i koji uživaju u tako dobijenoj svetlosti..."

Površina Puta potamne od približavanja sve bržeg nabora. Tako će otvaranje kapija biti još teže. Beše mu ostalo još malo vremena, možda samo nekoliko sati, a imao je mnogo posla, mnoga istraživanja da obavi pre nego što otvori kapiju.

Završio je napev. "Gledajte... otvaram novi svet."

Nikada ranije, u čitavoj svojoj karijeri otvarača kapija, nije načinio dvostruku kapiju. Pa ipak, ova kapija će se otvoriti u dva pažljivo odabrana sveta.

Pod nogama je počelo da mu se stvara kružno udubljenje, iskreći po ivicama. Prvi svet se okretao pod njim, kao da ga gleda kroz ključnjaču; ovo je bila verzija Ritine Gee, grana koja se širila od mesta gde je Patricija stigla i uvela svoje izmene, ali gde Jarti nikada nisu stigli.

Otvarač kapija nije mogao da proširi kapiju daleko u prošlost. Nakratko je pokušao, a onda se povukao i usmerio na traženje Rite Vaskajze. Rite koja nikada nije videla Jarte, koja nije putovala u potragu za kapijom...

Put naglo bljesnu, i Rai Oi se upita hoće li imati vremena.

81. DOM

Rita je išla kroz baštu, gde joj je Berenika rekla da će naći oca. Ugledala je Ramona kako obeshrabreno sedi među maslinama, naslonjen na čvornovato stablo, glave oslonjene o dlanove, lica zgrčenog od brige. Upravo je završio neku glupu bitku sa sve neposlušnijim savetom učitelja u Akademiji. Bilo mu je potrebno ohrabrenje.

"Oče", uzviknu ona, a onda ustuknu, kao da ju je neko udario. Nešto je palo na nju, u nju; nešto istovremeno poznato i potpuno tuđe. Ugledala je sebe, čudnu i iscrpljenu, kako se istumbava niotkuda, kao u polju... Sećanja joj se ispuniše invazijom, uništenjem i nečim nalik na smrt. Ona zatvori oči i prinese ruke glavi, želeći da vrisne. Zevala je kao riba od šoka što je toliko primila, osećajući za trenutak da je sigurno poludela...

Zapela je o koren i umalo da izgubi ravnotežu.

Kad se pribrala, sećanja su bila sklonjena negde duboko, za sada bezbedno izolovana.

"Rita?" Ramon podiže pogled. "Jesi li dobro?"

Ona smisli izgovor da prikrije zbunjenost. "Neka mučnina, izgleda... iz Aleksandreje."

Bila je kod kuće na raspustu. Kod prave kuće, a ne u nekom snu ili košmaru. Ona se obema rukama uhvati za mišice. Stvarno telo, stvarno drveće, njen stvarni otac. Sva ostala sećanja, vizije, halucinacije... lica. Košmari.

"Zavrtelo mi se u glavi. Sada mi je dobro", reče ona. "Možda je to bio bakin dodir."

"Njen dodir bi nam koristio", primeti Ramon, odmahujući glavom.

"Kaži mi šta se desilo", zatraži Rita. Ona sede pokraj oca, zabivši ruku u suvo, peskovito tle, stežući prašinu između prstiju.

Srediću već to, vremenom. Obećavam da hoću. Ima dovoljno vizija, snova i košmara za desetinu života.

Nasledstvo od sofe. Koja je bila, čak i sada... Gde? I, šta radi?

Put se raspadao. Stanica toka pomerila se sa vidika, povlačeći se

pred napredovanjem Inženjerovog uništenja. Rai Oi beše napustio svoje ljudsko obličje, pa je lebdeo nad dvostrukom kapijom kao pramen svetlosti, tražeći širom različite Zemlje, zemlje bez smrti, posežući kroz geometrijske naslage više decenija u prošlost, nalazeći pravi trenutak.

Čak i u tom nematerijalnom obliku, napon Puta počeo je da utiče na njega. Ponovo je promenio oblik, sakrio se u geometriji kapije, ustanovio da se i sama kapija raspada, pokušao da ostane ucelo dovoljno dugo da dovrši ovu poslednju, ali ne i najbeznačajniju dužnost koja mu je ostala...

Patricija Lujza Vaskez iziđe iz automobila svog verenika, noseći kesu sa bakalukom. Vazduh je bio hladan zbog onoga što se u Kaliforniji naziva zimom, a poslednja dnevna svetlost širila je sive i žute prste po retkim oblacima visoko nad njima. Ona pođe popločanom stazom ka kući svojih roditelja...

A onda, ispusti kesu na travnjak, šireći ruke, izvijenog vrata, iskolačenih očiju.

"Patricija!" povika Pol iz automobila.

Pala je na zemlju, zgrčila se i istegla, ritajući se po travi, divlje stenjući i cvileći.

Potom je ostala da leži, skljojkana.

"Isuse, Isuse", govorio je Pol, naginjući se nad nju, držeći joj dlan na čelu i mašući drugom rukom, ne znajući šta da preduzme.

"Nemoj da te mama čuje da to kažeš", promuklo šapnu Patricija.

"Nisam znao da imaš epilepsiju."

"Nemam. Pomozi mi da ustanem." Ona pokuša da pokupi rasuti bakaluk. "Oh, koliki nered..."

"Šta se desilo?"

Ona se nasmeši... Divlje, ljupko, trijumfalno... A onda joj osmeh nestade i zameni ga zbunjenost. "Ne pitaj", reče ona. "Neću da te lažem."

Ako znam gde sam, pomisli ona, onda znam i ko sam. Ništa nije bilo potpuno jasno; imala je samo bleđa, rasuta sećanja na ljude koji su hrabro pokušavali da joj pomognu, i uspeali u tome. Ali, bila je kod kuće, na stazi ispred malog bungalova na Long Biču, a to je značilo

da je ona Patricija Lujza Vaskez, i da je zabrinuti mladić koji kleči kraj nje Pol, koga je iz nekog razloga već oplakala, kao što je oplakala...

Ona se osvrnu po ulicama, kućama, nesagorenim, čvrstim, po nebu bez dima i plamena. Nema Apokalipse.

"Majci će biti tako milo", reče ona promuklim glasom. "Mislim da sam upravo imala prikazanje." Ona podiže ruke i zagrlila Pola oko vrata, toliko ga stežući da je iskrivio lice.

Potom proviri pored njegove glave oštrim, mačkastim očima, ka zvezdama koje su se tek pojavljivale na nebu.

Nema Kamena na nebesima, reče ona u sebi. Ma šta to značilo.

82. U TOKU

Još uvek obuzet sumnjom, Korzenovki se podvrgao "uskladištenju".

Inženjer je iskusio vreme hladnog ništavila, a potom čaroban i košmaran kaos u vrtlogu informacija koje su prikupili Jarti - ostacima hiljada svetova, triliona bića, nasumice prikupljenih vremenom, a sada emitovanim niz tok, kako bi prešli u Konačni Um.

Put je prikupljao svoje ogromne prstenove i superprstenove, izjedajući sam sebe kao neki ogromni osigurač koji pregoreva, a onda je umro.

Vreme proroka na Zemlji beše došlo do kraja.

83. TIMBL

Olimi je više osetio nego video kako se kapija zatvara za njim. Statički elektricitet je zapucketao u suvom vazduhu i tiho stenjanje se začulo sa mesta gde su njegova stopala dotakla crveni pesak. A onda je ostao samo šapat lakog povetarca.

Za trenutak se plašio da će videti samo još jedan svet kojeg su pokorili Jarti, svet fanatično upakovan i sačuvan za potonju komandu. Ali Jarti ne behu napali Timbl. Očito se nisu trudili, sve do sada, da otvore ovu kapiju, a neće se nikada ni vratiti.

Stajao je na snažnom, zaslepljujućem bljesku Timblovog sunca, široko se osmehujući. Njegova izmenjena koža mogla je da podnese ovoliko ultraljubičastog zračenja; čak mu je i prijalo - delovalo je poznato. Kao da nije bilo važno koliko je vremena ovde proteklo; Timbl bi u svako doba mogao da mu bude dom.

Nalazio se na vrhu brda. U podnožju, ka severu, ležalo je ravno i iskrčeno polje, i dalje uglačano belo, uprkos nedostatku Heksamonovih mašina. Ovde je nekada bila otvorena glavna kapija ka Timblu. Zatvorena je tik pred Odvajanje, kada je Heksamon počeo da se povlači iz Puta.

Olimi pogleda ka zapadu i ugleda blistavo plavi okean. Tanušni luk nalik na baklju prelete mu nad glavom, a onda ga je presrete purpurni zrak svetlosti. Delovi kometa ovde su još padali, i još uvek su ih presretala oružja Heksamona... Ipak nije prošlo baš toliko mnogo vremena.

Na Timblu je nesumnjivo bilo dosta građana Heksamona, izbeglica posle zatvaranja kapije. Neće mu nedostajati društvo ljudi, ali nije mu prvo to trebalo. Svakog posetioca Timbla morao je lično da dočeka neki Frant, kako bi dobio zvaničan status.

Početak svoje istorije, kada je Timbl bio pod opsadom razarajućih padova kometa, Franti su tako evoluirali da predaju sećanja i iskustva svake jedinke svima ostalima. Ogromna masa Franta nosila je sećanja svih jedinki, ako ne u detaljima, onda barem kao neku vrstu ugrađene istorije. Svaki pojedini Frant, kad bi se vratio kući, bio je brzo upijen, integrisan, homogenizovan.

Do sada je svaki odrasli Frant na Timblu već znao ponešto o Olmiju. Do sada su upili iskustva Franta sa kojima je radio, pre više decenija; podelili su sećanja, rasipajući ličnosti. Svaki odrasli Frant biće mu prijatelj.

Nije toliko zasluživao, ali tako je bilo.

Olmí pođe nizbrdo ka istoku, prema zrelim, pod vetrom uznjihanim poljima žutih i plavih jestivih biljaka, u najbliže selo sa karakterističnom građevinom u središtu. Prošao je pored mladih Franta, koji su nezainteresovano gledali za njim; mladi još nisu mogli da ga poznaju. Olmi je prvog odraslog pojedinca sreo tik ispred tržnice, zatvorene zbog podnevnog odmora.

Frant, visok i klimatav, uskog lica, očiju isturenih sa obe strane, ramena zaogrnutih ceremonijalnim plaštom, sedeo je na širokoj kamenoj klupi. Za trenutak ga je nemo posmatrao.

"Pozdravi, Ser Olmi", reče on. "Kakvo iznenađenje što vas vidim ovde."

"Bilo mi je zadovoljstvo", odvrati Olmi.

EPILOG

Kao prvo, reče Mirski svom saputniku, počecemo od početka.

A onda? upita Lenijer.

Tražicemo zanimljive tačke, dok ne dođemo do kraja.

A onda?

ZAHVALNICE

Karen Anderson mi je opet pružila neprocenjivu pomoć oko jezika i istorije. Njen rad na poslednjem poglavlju Eona položio je mnogo kamenova u temelje Ekumene u ovom nastavku. Adrijen Martin-Barns mi je pozajmila mnogo korisnog istraživačkog materijala; zanemario sam, na svoj rizik, njene neposredne rezultate o arhitekturi Rodosa, kako bih ukazao na duboke istorijske promene na Rodosu. Brajan Tomsen, sjajni urednik, verovao je i čekao i rizikovao, a takođe je hrabro radio da sačuva moju prozu od spoticanja. Ne krivite ove fine ljude ni za šta; sve su greške u ovoj knjizi moje, ili možda mog kompjutera.

Sadržaj

UVOD

1. OPORAVLJENA ZEMLJA, NEZAVISNO PODRUČJE NOVOG ZELANDA, 2046.
2. ZEMALJSKI HEKSAMON, ORBITA ZEMLJE, OSNI EUKLID
3. GEA, OSTRVO RODOS, VELIKA ALEKSANDREJSKA EKUMENA, GODINA ALEKSANDROSA 2331-2342.
4. ZEMALJSKI HEKSAMON, OSNI EUKLID
5. ZEMLJA
6. ČIČAK
7. GEA, OKOLINA ALKSANDREJE, GODINA ALEKSANDROSA 2345.
8. ZEMLJA
9. ČIČAK
10. GEA
11. ZEMLJA
12. GEA
13. ČIČAK
14. GEA
15. ČIČKOV GRAD
16. GEA
17. ČIČAK
18. GEA, ALEKSANDREJA, PREDGORJE LOKIASA
19. ČIČAK, PETA KOMORA
20. GEA, ALEKSANDREJA, PREDGORJE LOKIASA
21. ČIČAK, PETA KOMORA
22. GEA, ALEKSANDREJA
23. ČIČAK
24. GEA
25. ČIČKOV GRAD
26. GEA
27. ČIČAK, ČETVRTA KOMORA
28. ZEMLJA

29. ČIČAK
30. GEA
31. GEA
32. ČIČKOV GRAD
33. ČIČKOV GRAD
34. GRADSKA MEMORIJA ČIČKA
35. RITA
36. ČIČAK
37. PUT
38. ČIČKOV GRAD
39. PUT
40. HAVAJSKA OSTRVA
41. ČIČAK
42. HAVAJI
43. PUT, EFIKASNA GEA
44. ČIČKOV GRAD
45. ČIČAK, ORBITALNI OKRUZI, ZEMLJA
46. ČIČAK
47. ZEMLJA
48. ČIČAK
49. ZEMLJA
50. ČIČAK
51. ČIČAK
52. EFIKASNA GEA
53. ZEMLJA, ČIČAK
54. ZEMLJA
55. ČIČAK
56. ZEMLJA
57. POLA PUTA
58. ČIČAK
59. ČIČKOV GRAD
60. ZEMLJA, KRAJSTČERČ
61. ČIČKOV GRAD
62. ČIČAK
63. ZEMLJA
64. PUT

[65. ČIČKOV GRAD](#)
[66. SEDMA KOMORA](#)
[67. PUT](#)
[68. IZMEĐU](#)
[69. POČETAK PUTA](#)
[70. PUT](#)
[71. ČIČAK](#)
[72. POČETAK PUTA](#)
[73. ČIČAK](#)
[74. PUT](#)
[75. OSNI EUKLID](#)
[76. ZEMLJA](#)
[77. ČIČKOV GRAD](#)
[78. PUT](#)
[79. OSNI EUKLID](#)
[80. PUT](#)
[81. DOM](#)
[82. U TOKU](#)
[83. TIMBL](#)
[EPILOG](#)
[ZAHVALNICE](#)